De dichtwerken van vrouwe Katharina Wilhelmina Bilderdijk. Deel 1

Katharina Wilhelmina Bilderdijk-Schweickhardt

bron
Katharina Wilhelmina Bilderdijk-Schweickhardt, *De dichtwerken van vrouwe Katharina Wilhelmina Bilderdijk. Deel 1*. A.C. Kruseman, Haarlem 1859

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bild001dich01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

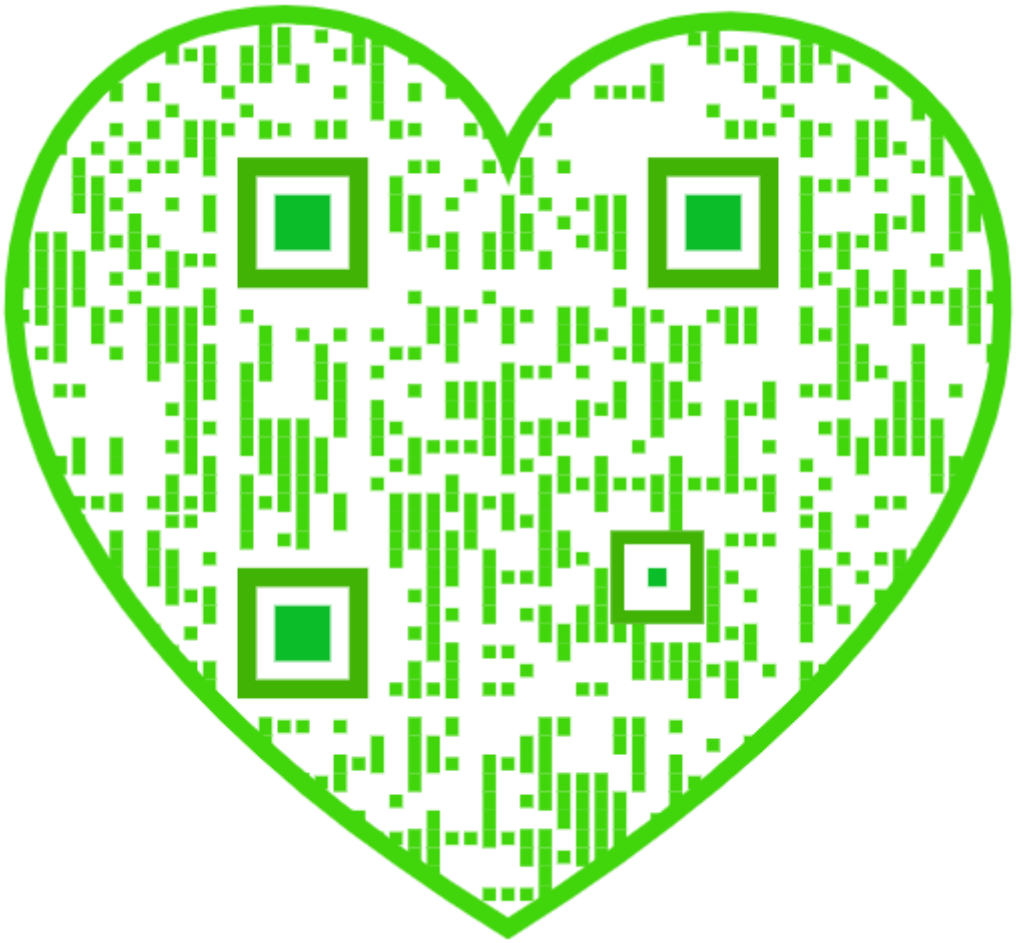

Treurspelen

Elfriede,
Treurspel.

Misero mostro d' infelice amore.

TASSO.

Personaadjen.

EDGAR, Koning van Engeland.
Graaf EDELWOLD, 's Konings Gunsteling.
ELFRIEDE, Gemalin van Edelwold.
Graaf ROBERT, Vader van Elfriede.
Graaf RAIMOND, Hoveling, van den eersten rang.
EDWIN, vertrouwd Dienaar van Edelwold.
EMMA, vertrouwde van Elfriede.
Een HUISBEDIENDE van Edelwold.
GEVOLG van EDELLIEDEN, HERAUTEN, GEWAPENDEN, HOFBEDIENDEN, en anderen.
VROUWEN, behoorende tot Elfriedes Gevolg.

Het T o o n e e l is naby en op een L a n d g o e d van Edelwold, in het Noorden van Engeland.

Het E e r s t e B e d r i j f speelt op een Jachthuis des Konings; de o v e r i g e n, binnen den omvang van Edelwolds Burchtplaats.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

Het Tooneel verbeeldt een Vertrek in een Koninklijk Jachthuis. Een tafel met staatspapieren ter zijde.
EDGAR, RAIMOND.

EDGAR.
Ja, Raimond, ik beken 't, het aanzijn is me een last;
Mijn kwijnend hart houdt steeds aan d' eigen mijmring vast.
Men dacht, de zuivre lucht van deze aanminnige oorden,
Het heuvelig gebergt' van 't schaarsbezochte Noorden,
De ontslaking van de zorg verknocht aan 't Staatsbestuur,
Moest werken op mijn' geest by 't schoone der Natuur.
Gy wilde 't, gy vooral! ik moest my overgeven;

Maar de eigen donkre wolk omfloerst my 't haatlijk leven:
De wonde zit in 't hart. Mijn Edelwold-alleen
Ried me af, en HY had recht, wat elk zoo heilzaam scheen.

RAIMOND.
Graaf Edelwold had licht zijn reden. Ja, mijn Koning,
Bezorgdheid van een' vriend gaat licht voor dienstbetooning.
Maar dorst ik.....

EDGAR.
Graaf, 'k besef 't, uw ziel bemint hem niet.
Mijn gunst voor Edelwold wekt afkeer, wekt verdriet.
Gy weet, hy is my waard, en, met hem opgetogen....
Verberg dien glimlach niet voor mijn doordringende oogen,
'k Ontschuldig u: ik weet, gy dongt naar 't eigen hart
Met hem; hy zegepraalt - van daar uw boezemsmart!

RAIMOND.
'k Verbloem het niet, mijn Vorst; de Graaf werd overwinnaar.
Toch echter had ik één'... geduchter... medeminnaar,
En - wien ik de eedle buit met eer had afgestaan!
Maar de ondernemende aart diens gunstlings...

EDGAR.
'k Ben voldaan.
Men heeft my wel bericht. Zy werd zijn Gemalinne,
En nooit vergeeft het hart te loor gestelde minne.
Maar, Raimond, 'k zie met smart uw koelheid voor mijn' vrind.
Hy echter - weet hy zelf, dat gy haar hebt bemind?

RAIMOND.
Nooit had hy van mijn vlam het allerminst vermoeden.

EDGAR.
En waarom dan op hem dien ijdlen wrok te voeden?
'k Wil dat gy vrienden zijt. - Hy is mijn rechterhand:
Wat ware ik zonder hem? - mijn kommer niet bestand!

RAIMOND.
Gelukkiger misschien.

EDGAR.

Neen! in mijn zielsbezwaren
Deed Edelwold my steeds de zoetste troost weêrvaren.
Geen troost van woorden, neen, als koude harten biên;
'k Heb in mijns boezems smart den zijnen lijden zien.
Zijn vrolijkheid verdween met d' aanvang van mijn kwijnen;
Ik zag hem sints ten prooi' aan heimelijke pijnen;
Ja 'k wenschte voor my-zelv' hem somtijds meerder koel,
Meer opgeruimd van geest, min teder van gevoel.
Gy lacht -

RAIMOND.

Neen, Vorst; ik eer uw goedheid. Mocht ze in vrinden
Slechts dankbaarheid en trouw, en, geen verraders vinden!

EDGAR.

Verraders? - Boezem my geen' wreeden argwaan in.
Wat heb ik tot mijn troost dan 't hart van mijn Gezin!
Troost, zeg ik! - dit is 't al. Wat mijn geluk moest maken,
Verloor ik voor altijd in 't voorwerp van mijn blaken.

RAIMOND.

Die overschoone maagd, die aan het Westerstrand...?

EDGAR.

Die onbekende, ja! waarvoor ik rustloos brand!
Herinnert ge u dien dag, dien dag, my eeuwig heilig,
Wanneer in Bangors woud, door 't oproervuur onveilig,
Door muitren aangerand, van 't krijgsvolk afgesneên,
De moord ons overviel, de weêrstand nutloos scheen?
Gy-zelf en Edelwold, door d' eigen trouw bewogen,
Vliegt op de moorders in, verstrooit hen voor mijne oogen.
Een krijger, forsch gespierd, in vollen wapendosch,
Breekt, eer ik om kan zien, als woedende op my los.
Ik grijp vergeefs naar 't zwaard; zijn sabel, opgeheven,
Stort glinstrende op mijn hoofd: ik zie de dood me omzweven.
En 'k had ontwijfelbaar voor 't oorlogslot gebukt,
Had niet een teedre maagd hem 't neêrslaand zwaard ontrukt.
Zy reed aan 's grijzaarts zijde, en ziet het staal niet blinken,

Of redt my 't levenslicht met hem in d' arm te zinken.
Hy wijkt: op 't oogenblik stort zy zich af van 't paard,
En werpt zich voor het mijne, als raadloos, neêr op de aard.
G e n a d e (riep zy), V o r s t ! g e n a d e v o o r m i j n ' V a d e r !
Meer kon zy niet. Ik koom de dierbre schoone nader;
Daar werpt ze een' blik op my.... ô Hemel! welk een oog!
Mijn boezem schokte er van; wat om my was, vervloog.
'k Bleef roerloos. Gy, gy keert, gy vindt my beiden weder,
Maar, aan my-zelv' ontrukt, stortte ik verbijsterd neder.
Gy weet het.

RAIMOND.

Ja, mijn Vorst, uw boezem stond in vuur!
Waar is zy? riept gy uit, niets anders, uur aan uur;
Waar is zy?

EDGAR.

Raimond, ja, zy had my gants veroverd.
Één opslag van haar oog had heel mijn ziel betooverd;
Had heel mijn lot beslist. Mijn' scepter en mijn' throon
Bestemde 't gloeiend hart aan haar aanbidlijk schoon.
Neen, 'k had nog nooit bemind; thands voelde ik, wat beminnen,
Wat blaakren zegt van 't hart; en echter...! ô, mijn zinnen
Waar zijt ge?

RAIMOND.

En echter stond uw edel hart haar af?

EDGAR.

Haar afstaan? - Raimond, neen, gy weet, wat last ik gaf.
Gy weet, hoe Edelwold, gelast haar na te sporen,
Te rug keerde, en....

RAIMOND.

Gewis, zijn arbeid was verloren!

EDGAR.

Ja, heeft hy niet alom....

RAIMOND.

Ja, ijverig gezocht!
En Edelwold - mijn Vorst -! hoe is hy u verknocht!

(Hy ziet den Koning bedenklijk aan. Dees zucht; en Raimond vervolgt.)

My dunkt, ik zie hem nog verlegen voor u treden.
Uw aanblik stortte hem een siddring door de leden.
Zijn houding, toon, en stem, zijn afgebroken reên....
Ja, zijn terugkomst was aandoenlijk...! ongemeen!
Maar zoo een ander eens gelukkiger mocht slagen....?
Het belge uw Hoogheid niet... Zoo andren 't durfden wagen?

EDGAR.

Spreek uit.

RAIMOND.

Ik vrees, mijn Vorst, indien ik my vermat....
Ach, ware 't, dat ge ook eens voor andren ooren hadt!...
Daar is, daar is een hart, gehecht aan uw belangen,
Dat meê de zorgen voelt die u den boezem prangen.
't Had mooglijk u gediend, indien gy 't hadt gewild,
En mooglijk dat zijn vlijt niet nutloos waar gespild.
Het diende u nog, zoo 't mocht. - Of zou een werkloos pralen
En valsche deernistraan alleen maar dank behalen?

EDGAR.

Ge ontzet my. Welk een taal! - een valsche deernistraan! -
Indien op Edelwold die schampre woorden slaan....

RAIMOND.

(Hem te voet vallende.)

De Vriend van Edelwold moog Raimond hier verdenken;
Mijn Koning moet my 't oor, en onpartijdig, schenken.
Dit smeek, dit eische ik, eer ik verder ga. Maar neen,
Hoor, hoor me, en straf daar na eens dienaars roekloosheên,
Die meer den Koning dan den gunstling mint! zijn plichten,
Dan gunst! 't Behage een' Vorst, een' afgod op te richten,
En ieder buigt de knie met gretigheid. - Voor my,

Het is die wierook niet, het geen ik hem benij!
Maar 't hart behoort mijn' Vorst, en zal zijn trouw bewaren.

EDGAR.
Één wenk, en de afgod valt met tempel en altaren.
Maar Raimond, 't is te veel. Ik ken dat scherp venijn....

RAIMOND.
Één gunst dan, voor een hart, dat schuldloos wenscht te zijn!

EDGAR.
Wat wilt ge?

RAIMOND.
't Geen my de eer, de nood, de plicht, gebieden.
Vergun me, uw oog, uw hof, uw staten-zelf te ontvlieden.
Verban my! -

EDGAR.
Hoe?

RAIMOND.
Ja, Vorst. - Ik heb te veel gezegd.
'k Heb wien gy 't tederst mint, te veel tot last gelegd.
'k Moet dit rechtvaardigen, of aan uw oog ontwijken.
Het eerste ontzet u 't hart - het siddert voor de blijken.
Vergeef mijn vrije taal zoo zy uwe ooren kwetst,
('t Vergeeft zijne ontrouw wel!) maar zeg my wat my rest?

EDGAR.

(Na hem sterk en als vorschende aangezien te hebben.)

Vertrek! -

Tweede tooneel.

EDGAR.

(alleen.)

Zijne ontrouw! - ach! wat moet ik hier gelooven? -
Ik moet in 't zwakke hart de stem des argwaans doven. -
Maar Iaster - spreekt zy ooit op zulk een' fieren toon?
Geen' Edelwold, maar my, my-zelven trof die hoon.
De waarheid kan alleen dien moed, die stoutheid geven -
Of - 't schaamtloost onbescheid, dat zielen moet doen beven.
Mijn ziel, versterk u-zelv' eer de argwaan u verwinn'!
Reeds sluipt hy 't argloos hart in schijn van twijfel in. -
Ach, argwaan op den Vriend, voor wien ik zelfs mijn leven
(Hy zoude 't doen voor my) ten zoen zou overgeven!
ô Zoo hy schuldig waar! - Wat denkbeeld vol van smart!
En - schuldig, op een punt zoo teder voor mijn hart!
Weg met dees twijfling! Ja, mijn ziel zal ze onderdrukken:
Haar foltring is te wreed! - Ach, mocht het my gelukken! -
Kom zoeke ik bezigheên! daar is geene andre baat
By 't knagen van een drift die rust noch uitkomst laat.

(Hy neemt eenige papieren op.)

Kom, teeknen wy dit schrift - Graaf Robert zij vergeven!
Hy vormde in 't muitend West een' aanslag op mijn leven.
Mijn Edelwold, gy hebt me om deze gunst gebeên,
Uws Egaas Vader is 't, wien ik genâ verleen.
'k Verheug me, mijnen Vriend dit vriendschapsblijk te schenken.
Neen, Edelwold, uw hart verdiende geen verdenken. -

(Na eenige oogenblikken peinzens.)

Wat heet uw misdaad dan, waar meê men u beticht?
Men waant, gy hadt mijn last niet stiptlijk uitgericht.
Maar gy, wien 'k, boven elk, mijn heil dorst aanvertrouwen,
Gy, die mijne inborst kent, gy moogt mijn hart doorschouwen.
Licht zag uw teedre zorg, dat zy wie ik aanbad,
Geen ziel voor Edgars ziel, geen hart voor 't zijne had!

Dat (wat dees boezem waande, in blinde drift aan 't blaken)
In haar bezit, geen heil voor Edgar was te smaken.
Licht wou de teedre Vriend, die my zoo vurig kent,
My hoeden voor een' stap die 's konings grootheid schendt;
En, heeft zijn wijs beleid my al mijn heil doen derven,
Ik mag van kommer dan, maar nooit met schande, sterven.
Dit heeft mijn Vriend verhoed! - Ach, hy voorspelde niet,
Dat Edgar moest vergaan in kwijnend zielsverdriet.
Licht heeft hy reeds berouw, dat hy mijn zucht weêrstreefde.
Dit was het, zoo hy ooit voor mijnen opslag beefde!
Dit, de oorzaak van het leed dat heel zijn ziel vervult!
En dit, (ô loon der trouw!) misduidt men hem tot schuld!
Neen Edelwold, van my zult gy 't verwijt niet hooren.
Ik wil 't verteerend vuur in 't gloeiend hart versmooren.
Dit ben ik u verplicht, die dubbeld met my lijdt.
Dit is mijn vast besluit - Ach, reeds is 't meer dan tijd!

(Hy stampt, een Edelman verschijnt.)

Graaf Raimond! -

Derde tooneel.

EDGAR, RAIMOND.

EDGAR.

Treed vrij toe, ik heb mijn kalmte weder.
Leg ook die hevigheid, ons beiden honend, neder.
Dit blad houdt voor uw' Vriend, Graaf Robert, vrijspraak in.
Hy dank' ze uw voorspraak, Graaf, en thands voorleden min!
Het weldoen is 't alleen dat pijnen kan verzachten.

(Daar Raimond vertrekken wil.)

Toef, Raimond! -

Vierde tooneel.

EDGAR, RAIMOND, EDELWOLD.

EDGAR.

Gy, mijn Vriend, hoe lang doet ge op u wachten!
Mijn dierbare Edelwold! heeft zich uw hart verzaakt
Dat Edgar nergens troost dan in uw bijzijn smaakt?
'k Behoeve u meer dan ooit, mijn Vriend.

EDELWOLD.

(Met verlegenheid.)

Grootmoedig Koning,
Vergeef!... Graaf Raimond weet....

RAIMOND.

't Aantrekk'lijk van uw woning?
Ik weet dit, Graaf. ô Ja, het scheiden valt niet licht,
Uit de armen van een Gâ naar 't hard bevel der plicht.

EDELWOLD.

De Vorst, mijn heer....

RAIMOND.

De Vorst is van zijn' Vriend te vreden.
Ge ontrust u al te fel: hy kent uw tederheden.
Verschijnt uw Egâ haast aan 't Vorstlijk hof, mijn Heer?

EDELWOLD.

(Tegen den Koning.)

Uw Hoogheid duld'....

EDGAR.

Gy weet, dat ik geen' dank begeer.
Maar zeg, mijn Edelwold, wanneer zal 't my gelukken

Uw schoone Gemalin mijne achting uit te drukken?
Die wijdberoemde Gâ, die over 't gantsche Land
(Dus wil men 't hier) de kroon der Britsche schoonheên spant!
Die aller aandacht trekt!

EDELWOLD.
Zy brandt van 't heetst verlangen
Om aan uw voeten, Vorst....

EDGAR.
Ik wensch haar groet te ontvangen.
Maar, dierbare Edelwold! helaas! gy vraagt my niet,
Of, in dit streelend oord uw' vriend zijn smart ontvliedt?
Niet, of ik blijven zal, of naar de Hoofdstad keeren? -
ô Graaf, ik voel mijn smart met elken dag vermeeren.
Op morgen moet ik voort: hier vindt mijn ziel geen' duur;
Ik keer op 't spoedigst weêr naar 't wichtig staatsbestuur.

EDELWOLD.
Hoe Vorst! zoo onverhoeds?

EDGAR.
Ge ontrust u? Hoor mijn wenschen!
Wat zou een schoone bloem haar bloesem hier verslensen?
Uwe Egâ keer' met ons. Dat ze in mijn vriendschap deel'!
Verschijn' zy aan mijn hof - 'k bezit u dan geheel.
ô Mocht de huwlijksband u steeds gelukkig maken!
Dit 's al wat Edgar ooit van 't Echtgeluk kan smaken.
Helaas, mijn trouwe Vriend! uw heil is my ontzeid.

RAIMOND.
‘Zie daar het onderwerp dat hem zijn' val bereidt! -’

EDELWOLD.
Mijn Koning, neen!

EDGAR.
Kan 't zijn doet de ijverzucht u vreezen,
Dat my uwe Echtgenoot gevaarlijk konde wezen?

Gy kent den staat, mijn Vriend, van dit rampzalig hart.

EDELWOLD.

Ik u verdenken, Vorst! Wat onverdiende smart!
Neen, dierbre Koning, neen...

EDGAR.

't Gesprek wordt al te teder!
Het wekt mijn zwakheên op; 't herroept mijn ramp my weder
Moogt gy gelukkig zijn, uw vriendschap maakt het my:
In u berust mijn heil!

RAIMOND.

(Bijtend.)

‘ô Dat het duurzaam zij!’

EDGAR.

Nog heden zult gy my ten uwent begeleiden.
'k Verlang uw Gemalin te zien. Dat we ons bereiden.
Dit zij me een vreugdedag, ik toef u.

Vijfde tooneel.

EDELWOLD.

(Alleen.)

Groote God!
Ik hem geleiden? - ik! - geleiden naar mijn Slot!
Hy zal mijne Egâ zien, haar kennen, en vervloeken
d' Ontrouwe, die voor hem dien dierbren schat moest zoeken.
Wat toevlucht? Werp ik my terstond aan 's konings voet?
Beken ik hem mijn schuld, en pleng hem al mijn bloed? -
Haar, die zijn teedre borst met éénen wenk deed blaken,
Haar, die alleen op aard hem 't echtheil kon doen smaken,
Die vindt hy d' eigendom eens Vriends die hem verried!
ô Wreed misleide Vorst! die smart vermoedt gy niet!

Elfriede! - ô Dierbre Gâ, was u dit lot beschoren!
Door my hebt gy de glans der koningskroon verloren.
Geen afstaan heelt dees wond! - En ach! wie stond haar af!
Ze is mijne, in spijt van 't lot; niets scheidt ons, dan het graf!
Wie nadert? - Raimond. - Ach! mocht ik zijn oog ontwijken.
ô Wreede dwang, mijn ziel zal onder u bezwijken.
ô Loon van 't snoodst verraad...!

Zesde tooneel.

EDELWOLD, RAIMOND.

RAIMOND.
Geluk, mijn dierbre vriend!
Neem Raimonds heilwensch aan, uw hart heeft dien verdiend.
De Vorst bemint u teêr - hy kent zijn ware Vrinden.
'k Beken, zy zijn aan 't hof zoo zeldzaam meer te vinden.
De Koning doet uw trouw, doet uw verknochtheid recht.
Nog heden heeft my dit zijn dankbaar hart gezegd.

EDELWOLD.
De goedheid van den Vorst heeft heel mijn ziel doordrongen.
De ontroering trof my diep.

RAIMOND.
Gy hebt die wel bedwongen.
Belemring toont zich licht, maar uw verlegenheid....

EDELWOLD.
Was zichtbaar ('k voelde 't zelf) op mijn gelaat verspreid.
De erkentnis, ja mijn Heer, voor zoo veel gunstbewijzen....

RAIMOND.
De Vriendschap van den Vorst kan nimmer hooger rijzen.

Hy heeft een zwak voor u, dat ik verbergen zou,
Indien ik minder sterk bewust waar van uw trouw.

EDELWOLD.

(Ter zijde.)

Zijn taal doorboort my 't hart.

RAIMOND.
Wat roemt men gunstbetooning!
Neen, Edelwold-alleen bezit geheel den Koning!
‘Ach (sprak hy nog dees dag) niets troost my in mijn leed,
Dan dat ik Edelwold zoo hoogstgelukkig weet.’

EDELWOLD.
Zoo sprak de Koning, Graaf? -

RAIMOND.
Een traan ontviel zijne oogen.

EDELWOLD.
ô God!

RAIMOND.
‘Ja,’ (voer hy voort, tot in de ziel bewogen,) -
Maar gy, ge wendt u af -?

EDELWOLD.
Vergeef my.

RAIMOND.
't Trof my diep.
‘Ja, ('k zag den traan, mijn Vriend, die langs zijn kaken liep.)
'k Vertrouw, dat Edelwold zijn eigen dierbaar leven,
Zoo 't zijn moest, ongevergd, voor mijn geluk zou geven.’

EDELWOLD.

(Ter zijde.)

Wat taal, ô Hemelmacht! Is mijn geheim verraân?
Dit is te veel, te veel! ik moet van smart vergaan.

RAIMOND.
Gy schijnt zwaarmoedig, Graaf.

EDELWOLD.
ô Vlijmende adderbeten!

RAIMOND.
Dient van des Konings komst uwe Egâ niet te weten?
De tijd spoedt aan, mijn Vriend. Zijn Hoogheid wordt verbeid.
Beveel my tot uw dienst - of zijt gy reeds bereid?
Spreek vrij! ik ben gereed, kan ik u nuttig wezen. -
‘Thands is zijn laag verraad in elken trek te lezen.’

EDELWOLD.
Ik ben belemmerd, ja: 't bezoek, zoo onverwacht,
Vereischt dat we op de komst des Konings zijn bedacht.
Ik vlieg, en vraag verlof.

RAIMOND.
‘Vergeefs zult gy dit vragen.’

EDELWOLD.
Vaarwel!

(Ter zijde, in 't heengaan)

ô Dag van smart. ô gruwlijkste aller dagen!

Zevende tooneel.

RAIMOND.

(Alleen.)

Thands is uw val bepaald: ontvlied vrij mijn verwijt.
Het streelt my, dat het u den boezem open rijt.
Ga, trotsaart, ga! gy mocht op 's Konings vriendschap brallen;
Welhaast zijt gy verneêrd: door Raimond zult gy vallen!

Geen stem verheft zich meer voor u in Edgars borst.
Hy zal geen Vriend meer zijn, maar u een wrekend Vorst!
Elfriede wist ge aan my zoo wel als hem te ontrooven!
Thands durf ik aan mijn wraak gewenschte vrucht beloven...
Haar scheure ik uit uw' arm. In spijt van 's Konings min
Wordt, die uw koets beklom, nooit Edgars Gemalin.
De prooi van Edelwold wordt nooit des Konings gade.
Zijn welgelukt verraad komt mijne vlam te stade.
Haar Vader werd mijn vriend; ik veins zijn vriend te zijn;
Elfriedes hart is week -! De zegepraal is mijn.
En zoo my dit mislukt, wat ook het lot moog geven,
Mijn fel getergde wraak zal beide saam doen sneven.

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

Het Tooueel verbeeldt een Vertrek in het Kasteel van Edelwold

ELFRIEDE,

(alleen, in verbaasdheid opkomende, met een' geopenden brief in haar hand.)

Wat wil dit? - Hemel, help! - een Brief van mijn' Gemaal!
Verwarring in elk woord! - Wat ondoordringbre taal!
Dees trekken van een hand, zoo teder aangebeden,
Ontzetten my! 'k Gevoel een siddring door mijn leden,
Mijn bloed verstijft van schrik! -

(Zy leest.)

‘Elfriede, 't is gedaan!
Ons Echtgeluk heeft uit - 't bestond in enklen waan:
Het was betoovering. - Thands houdt die op, mijn Waarde!
Het lot benijdde 't heil van 't tederst paar op aarde;
'k Verloor mijns Konings gunst, 'k verbeurde Elfriedes hart.

Geliefde! indien mijn schuld... u eenmaal kenbaar werd...!
Laat, laat uw liefde niet in fellen haat verkeeren!
Dit, dierbre, dit-alleen kon nog mijn leed vermeêren. -
Laat my niet ongehoord door u veroordeeld zijn! -
De Vorst genaakt - ô Vlied, maar blijf voor eeuwig mijn! -
Ja, vlied. Maar neen, vertoef: geene onschuld voegt het vluchten;
Blijf! zie den Vorst - zijn wraak staat my-alleen te duchten.
't Is eigen aan de schuld, zijns rechters oog te ontvliên. -
Ach! vlei u niet, mijn Gâ, dat we ooit ons wederzien!
Vaarwel! - voor eeuwig wel -!'
Hoe! zien we elkaâr niet weder?
De dood is in dit woord. - Geen onweêr slaat zoo neder.
Wy, scheiden? - Edelwold! kent gy mijn hart dan niet?
Ach, wist gy hoe het deelt in al uw zielsverdriet! -
Wat onheil, mijn Gemaal, wat leed is u weêrvaren? -
'k Vermeet my 't oordeel niet. - Wat ook uw misdaân waren,
Hier klinkt me een stem in 't hart, die spreekt mijn' Egâ vrij!
Ik deel uw schuld met u, wat uw vergrijp ook zij. -
Te vlieden, zegt gy? - Ja, doch vlieden wy te samen! -
Maar neen, ik spreek den Vorst: zou ik my uwer schamen!
In hem smeeke ik een' Vorst, wien menschenmin bezielt.
Waar is hy, die vergeefs voor Edgars voeten knielt!
'k Waag alles, eer ik u, mijn Egâ, moet verliezen.
Dit denkbeeld doet my 't bloed in 't siddrend hart bevriezen.
Mijn Weêrhelft! keer te rug; slechts voor één oogenblik!
Wat heeft dan 't gruwzaamst lot waarvoor mijn boezem schrikk'!
ô Mag ik 't wreedst gevaar slechts aan uw zijde tarten,
Geen doodwond in uw' arm zal uwe Elfriede smarten.
Ja, 'k volg, al leidde uw pad tot de allerfelste dood!
Tot in den nacht van 't graf blijve ik uwe Echtgenoot.
Ik beef! - Wie nadert? - Ach, zou 't reeds de Koning wezen?
Mocht zijn gevoelig hart in dees mijn tranen lezen,
Wat angst de borst beknelt, die voor een' Egâ beeft!
Een' Egâ, waar het hart, waar heel de ziel in leeft!

(De deur vliegt open.)

Hoe! dierbare Edelwold, mijn Edelwold!...

(Zy vliegt hem met uitgestrekte armen te gemoet.)

Tweede tooneel.

Edelwold, elfriede.

EDELWOLD,

die, de kamer invliegende, zich in hare armen werpt en het hoofd aan haar boezem verbergt.

Elfriede!

ELFRIEDE.
Gij zijt het!

EDELWOLD.
Ik, ja ik, die in uw armen vliede! -

ELFRIEDE.
Ach -! Heeft uw wreede brief my 't harte niet verplet,
Het is, dat niets op aard mijn liefde palen zet.
Niets, dierbare Echtgenoot, niets gaat die Min te boven!
Maar spreek, wat kon uw ziel haar kalmte dus ontrooven? -
Zijt gy niet eeuwig mijn? -

EDELWOLD.
Neen. Klem my aan uw hart,
Dit oogenblik nog slechts - dit oogenblik van smart!
Ik maak het my ten nutt', om van uw kuische lippen
Nog één verkwiklijk woord, één woord te hooren glippen.
Nog eene omhelzing dan, en 'k toef mijn gruwzaam lot!
Een' teedren kus! en dan - verfoei me -!

ELFRIEDE.
Groote God!
Heb deernis met mijne angst! - Ik bidde u aan, mijn Gade!

EDELWOLD.
ô Dat ik me aan dien blik vol liefde nog verzade! -

'k Vlood herwaart om nog moed te scheppen uit uw oog;
Thands voel ik hoe mijn ziel zich in dien waan bedroog!
Mijne Egâ, geef my kracht om me uit uw' arm te rukken!
Om 't laatst vaarwel...!

ELFRIEDE.
Neen, nooit...

EDELWOLD.
Ik moet voor 't noodlot bukken.

ELFRIEDE.
Gy zijt mijn Echtgenoot.

EDELWOLD.
ô Zoetheid van dit woord! -
Neen! gruwzaam klinkt een naam die my het hart doorboort.
Elfriede -!

ELFRIEDE.
Spreek, ô spreek, wat is u wedervaren?
Wat drukt uw eedle borst met zoo veel zielsbezwaren? -
Wat werd er van dat hart, dat al mijn heil bevat? -

EDELWOLD.
Veracht, verfoei het thands, zoo 't ooit uw min bezat.

ELFRIEDE.
Ik ijs van zulk een taal. - Ach! doe me uw onheil hooren?
Keer tot u-zelven weêr -

EDELWOLD.
Vergeefs! wy zijn verloren!

ELFRIEDE.
Verloren! - Edelwold, hoe zou dit mooglijk zijn?
Is in elkanders arm de rampspoed meer dan schijn?
Kom vlieden wy, mijn ziel! ik volg u....

EDELWOLD.
Hoe, Geliefde,
Ontvliede ik aan my-zelf?

ELFRIEDE.
Wat ook uw' boezem griefde,
Gewis, daar is nog troost die 't wrangste lijden sust.
Ja, verr' van 't hofgewoel, mijn Weêrhelft, heerscht de rust!

EDELWOLD.
Mijn rust is eeuwig heen!

ELFRIEDE.
Uw wanhoop doet my beven!
Wat heeft u tot dit punt van raadloosheid gedreven?
Wat wroeging, of wat vrees, waar van u 't hart dus slaat?

EDELWOLD.
Denk al wat ijslijk is - het allerzwartst verraad!
Denk aan een zelfverwijt, dat eindperk heeft noch palen! -
Ja, denk al wat de hel afgrijslijkst heeft van kwalen!

ELFRIEDE.
Omvatte uw schuld de dood, ô spreek! ontdek ze my!
'k Heb moed, te hooren, wat dit ijslijk noodlot zij.

EDELWOLD.
U was een kroon bestemd; - door my ging ze u verloren!

ELFRIEDE.
't Verlies uws harts alleen kan mijn geluk verstoren!
't Was dat, waarvoor ik beefde. - Is dit uw hart nog mijn,
Wat dan mijn lot ook zij, het moet benijdbaar zijn.

EDELWOLD.
Had ik de last volbracht, my door den Vorst gegeven,
Gy waart tot Englands troon aan Edgars zij' verheven! -
Nu kent ge uw lot, - beslis! Wat rest er na mijn schuld,

Dan dat ge uw' Echtgenoot met vloek beladen zult!

ELFRIEDE.
Mijn Egâ! - hoor me!

EDELWOLD.
Eilaas!

ELFRIEDE.
Eer ik ons Echtheil smaakte,
Ja, eer dit jeugdig hart nog voor uw liefde blaakte,
Waar toen de diadeem van England me aangeboôn,
'k Waar licht verblind geweest door 't schittren van de kroon.
En 'k had (ik ken my-zelv') hem die het durfde wagen
My dien te ontrukken, ja, den felsten haat gedragen.
Maar, als uwe echtgenoot, en zalig in uw min,
Wat vrage ik naar den rang van Englands Koningin!
Uw liefde is my alleen het eenigst goed op aarde;
Wat is my Edgars kroon? wat heeft die my voor waarde?
Uw hart, mijn Edelwold! uw ongelijkbaar hart
Bepaalt mijn' wensch-alleen. - Hoe zucht gy! - Welk een smart!
Of twijfelt ge aan mijn taal? kunt gy mijn hart mistrouwen?...

EDELWOLD.
Aanbiddenswaarde! neen! - Maar in uw deugd te aanschouwen
Verlies ik my geheel! - 'k Bewonder, 'k bidde u aan!
En 'k durf mijn schamend oog niet op my-zelven slaan.
En Edgar....

ELFRIEDE.
'k Wacht hem hier, en smeek hem om genade.
De Vriendschap komt mijn bede in 's Konings hart te stade.
Hy zal mijn tranen zien; maak op zijn deernis staat!

EDELWOLD.
Onnoozle! Werpt de Vorst één' blik op uw gelaat,
Herkent hy 't treffend schoon, zoo vurig aangebeden,
Dan moet de ontvlamde haat in plaats der Vriendschap treden.
Dat onweêrstaanbaar schoon vermeerdert slechts mijn schuld.

ELFRIEDE.
Geloof me, eene ijdle vrees heeft u het hart vervuld.
d' Ontroering van mijn ziel, in elken trek te lezen,
Doet me in dit oogenblik geen hart gevaarlijk wezen.

EDELWOLD.
Geliefde!...

ELFRIEDE.
Ik hoor gewoel! Om 's hemels wil, ontvlied!
Verberg u, Edelwold! 'k zie Wachten in 't verschiet!
ô Toef niet! -

Derde tooneel.

(Een aantal van 's Konings lijfstaffieren verspreidt zich op het Tooneel, dringt in de toegangen der vertrekken, en bezet die.)

ELFRIEDE, EDELWOLD, een HUISBEDIENDE van den Graaf.

DE BEDIENDE.
Graaf, wat 's dit? Het Slot wordt overvallen!
De lijfwacht van den Vorst verspreidt zich door de wallen:
Zy dringen eensklaps in: de muren zijn bezet:
Geen toegang meer is vrij.

EDELWOLD.
Dat niemand hen belett'!
De Vorst beveelt alom; men waag geen wederstreven.
Hy-zelf is reeds naby. Ik ga me op weg begeven:
Men zadel' my mijn ros. Ik vlieg hem in 't gemoet.

ELFRIEDE.
Verberg u! 'k hoor alreeds het naadren van zijn' stoet!

EDELWOLD.
Ja, dierbre Elfriede, ik ga. Gy, matig uw ontroeren.
Vaar wel!

ELFRIEDE.
Waar vliedt gy heen?

EDELWOLD.
Waar heen my 't lot zal voeren.

(Zoo als hy van 't Tooneel wil gaan, door Elfriede by de hand gegrepen, treedt de Koning op, gevolgd van RAIMOND *en andere Edellieden.)*

Vierde tooneel.

EDGAR, EDELWOLD, ELFRIEDE, RAIMOND. Gevolg des Konings.

EDGAR.
Blijf, Graaf! - Ik vinde u hier! - Heet dit uw plichtbetoon?
Hoe! ge ijldet my vooruit?

EDELWOLD.
Grootmoedig Vorst, verschoon!...
'k Bereidde u eene ontfangst, u waardig....

EDGAR.
't Zou my streelen,
Indien ik 't hart eens vriends in uw onthaal zag deelen!
Maar 't is eene uitvlucht, Graaf. - De blinddoek viel my af.
'k Besef het thands volmaakt, wat u die voorzorg gaf.
Ik lees tot in uw ziel.

EDELWOLD.
Mocht daar mijn Koning lezen,
Dat nimmer onderdaan hem meer verkocht kan wezen!

EDGAR.
De Hemel geef dat niets dan dees vermetelheid
Uw misdaad wezen moog! - dat my mijn vrees misleid'! -
Maar moest u mijn bezoek die zielsverbijstring baren? -
't Verrassend van dit uur bedreigt u geen gevaren. -
Nooit had ik by mijn' vriend dien wondren schrik vermoed,
En 't smart my dat mijn komst hier tranen storten doet. -
Mevrouw, verban uw vrees! 'k Bemin en acht uw' Gade;
Zoo hy me om u vergat, verdient hy mijn genade.
'k Vergeef die misdaad licht - zy wekt mijn' onwil niet.

ELFRIEDE.
't Is die genade, ô Vorst, waar al mijn hoop op ziet.
Haar bid, haar smeek ik u! -

(Zy werpt zich voor Edgars voeten.)

EDGAR.
Rijs op, Mevrouw! - - Wat trekken!

(Haar opheffende.)

ô Hemel! kan het zijn! ‘Moest ik haar dus ontdekken!’

(Tegen Raimond.)

Herkent gy haar, mijn heer?

RAIMOND.
'k Herken haar, ja, mijn Vorst!
Zy is 't -! Hy ware ontzind, die 't u betwisten dorst.

ELFRIEDE.
Genade, ô Vorst! -

RAIMOND.
Ik gruw van zoo veel list en boosheid...

EDGAR.
Ontken het, Edelwold, ontken my uw trouwloosheid!
Verdedig u voor my en overtuig mijn hart,

Dat deze een andere is! - Heb deernis met mijn smart!
Strij 't aan mijn zinnen op! - Licht zijt gy niet misdadig.

ELFRIEDE.
Grootmoedig Koning! wees mijn' Echtgenoot genadig!

EDGAR.
Ja, dit, dit was haar stem - dit, de opslag van haar oog,
Toen ze aan mijn' voet geknield, mijn ziel zoo teêr bewoog!
Toen ze om vergeving bad voor d' oorsprong van haar leven,
Die 't staal had opgelicht om my den dood te geven! -
ô Edelwold! nog eens! ontken my uw verraad! -
Hoe! weet dat spits vernuft geen vinding die hier baat?
Bewimpel 't gruwzaam feit. Zeg iets, om 't slechts te dekken!
ô Zeg my, 't is een droom, waaruit gy me op zult wekken.

(Na eenige tusschenpozing.)

Barbaar! wat hebt gy my mijn eenig heil ontrukt? -
ô Waarom niet veeleer my 't staal in 't hart gedrukt! -
Het is, het is te veel! - 'k bezwijk in deze ontroering!

RAIMOND.
Bezadig u, mijn Vorst, in deze uw zielsvervoering!

EDGAR.
Bezadigen! - Ach! dit voegt harten, koud als steen;
Vier my mijn wanhoop bot: die voegt mijn hart alleen. -
Gy, teedre -! ô geef my troost! - gy, die twee boezemvrinden
Elkaâr van 't harte scheurt, die zich zoo teer beminden!
Spreek gy een troostend woord ter zalving mijner wond! -
Hoe! spraakloos staat gy daar, en ziet beangstigd rond! -
Zeg, zeg my, dat de smart mijn' adem zal versmoren;
Zeg, dat weldra in 't graf my rust zal zijn beschoren. -
Rampzalige Edgar! ach!

(Hy werpt zich in een' zetel.)

EDELWOLD.

(Knielende.)

Dat uw gerechte wraak

My 't vloekbaar hoofd verplett'! - 't Is al, waar ik naar haak. -
Mijn schuld verdient de dood. Ik smeek die aan uw voeten.

ELFRIEDE.

(Nevens hem knielende.)

Neen, Vorst! doe my-alleen voor beider misdrijf boeten!
Schenk aan mijn tranen - schenk...!

EDGAR aan ELFRIEDE.

Hou op! Geen enkel woord!
Eer dat uw voorspraak-zelve en hem en my vermoord'! -
Gravin! ach, dat mijn hart die tranen kon gedogen!
Of - dat het macht bezat, hunn' oorsprong op te drogen!

(Hy staat op, en, na een diep verzuchten, eenige stappen vooruit tredende, vervolgt hy.)

Gy, Edelwold, vertrek! - Ontwijk aan mijn gezicht!
Verzeker Schotlands Vorst van Edgars vriendschapsplicht.
Verbeeld my als Gezant - Maar toef niet in dees streken!

EDELWOLD.

Grootmoedig....

EDGAR.

(Hem de reden afsnijdende.)

Spoed u voort, mijn gramschap mocht ontsteken.
'k Herriep wellicht mijn gunst. ‘ô Dwang van 't zelfbestier!’
Nog eens - ga onvertraagd! - En gy, Gravin, toef hier!

Vijfde tooneel.

EDGAR, ELFRIEDE, RAIMOND.

EDGAR.
Elfriede! 't is dan dus dat ik u weêr moest vinden!
Gy wierdt het roofgoed dan des diersten mijner vrinden!
Hoe weinig dacht mijn ziel, wanneer geheel mijn Hof
U als zijne Egâ roemde en uitweidde in uw lof -
Hoe weinig dacht ik toen...! Ach, had ik 't kunnen gissen,
Dat gy....

ELFRIEDE.
Geschokt, mijn Vorst, door dees gebeurtenissen,
Versuft mijn droeve geest. - Ik sta versteend van schrik -
Het woord sterft in mijn mond. - Vergun me een oogenblik,
Om de onbedwingbre smart in tranen uit te gieten?
't Is dankerkentenis, die ze uit mijn oog doet vlieten.
Deze eene bede nog! - Uw deernis schenk' my dit!

EDGAR.
Kent gy 't vermogen thands, dat ge op dit hart bezit?
Elfriede! ach, in dit uur heb ik u meer gegeven
Dan toen ik vrijspraak schonk voor d' aanval op mijn leven.
Maar droog uw tranen - ach! - ik kan die niet weêrstaan!
Weet gy, dat Edelwold - ook u zelfs heeft verraân?

ELFRIEDE.
Ik weet, mijn Koning....

EDGAR.
Neen, nooit mocht Elfriede 't weten.
Mijn kroon was haar bestemd! - de zachtste huwlijksketen
Had in een zalige echt ons beider lot verknocht! -
'k Gaf Edelwold bevel dat hy me u wederzocht.
Ik koos dien boezemvriend uit al mijne Edellieden,
Om u in Edgars naam zijn hart en kroon te bieden!
De wreedaart! - hy verried me....

ELFRIEDE.

ô Koning, doe hem recht! -
Ach, zij uw billijkheid mijn' Egâ niet ontzegd!
Zijt gy beleedigd, Vorst, (en wie zou dit verbloemen!)
Ik, ik ben om zijn daad, en ik-alleen, te doemen.
Ik trapte rede en plicht baldadig met den voet,
En blies de fakkel aan van onzen liefdegoed.
Zijn hart, 't aandoenlijkst hart, door 't mijne voorgekomen,
Door heilloos, jeugdig schoon, zoo vurig ingenomen,
Bezweek - en was dit vreemd -? Ach, straf een zwakheid niet,
Als of 't een moedwil waar, die deugd en plicht verried!
ô! Zoo uw grootsche ziel ooit zwakheên mocht beproeven,
Heb deernis, dierbre Vorst, met dit mijn zielsbedroeven.
Beseffe uw grootsch gemoed waar weekheid toe verleid!

EDGAR.

'k Besef het in dit uur in al zijn ijslijkheid.
'k Beproef het al te wel! - Wend af die vleiende oogen!
Ach Edgar - heeft hij ooit een tijgersborst gezogen?
'k Beproef het, ja, dat ge onweêrstaanbaar....

ELFRIEDE.

Eedle Vorst!
Ach, stond uw goedheid toe dat 'k my verwijdren dorst!

EDGAR.

Nog slechts een oogenblik moet ik uw aandacht vergen. -
Verbloem my niets, Mevrouw: dit waar mijn smarten tergen.
Bemint gy Edelwold? - Is zijn behoud u dier -
Zoo wees oprecht - het geldt een dubbeld leven hier!
Bedenk dit.

ELFRIEDE.

Ge eischt het, Vorst, gy moogt oprechtheid wachten:
Ik andwoorde onverbloemd, en zal mijn' plicht betrachten.

EDGAR.

Ontdekte u Edelwold de last hem aanvertrouwd?

ELFRIEDE.
Dit deed hy.

EDGAR.
En, wanneer? -

(Ziende dat zy stilzwijgt.)

'k Heb alles thands doorschouwd.
Gy, teedre, waart voor 't minst mijn' wil niet wederstrevend!
Ontzet u niet - bedaar, 'k zal meer zijn, dan toegevend....

ELFRIEDE.
Mijn hart....

EDGAR.
Is 't hart der Gade, aan deugd getrouw, en plicht.
Ach! had de valsche vriend zijns Konings last verricht,
Dat zacht, voortreflijk hart, nog vrij van andre minne,
Had Edgar toebehoord, als teedre Gemalinne.
Thands blaakt het onverdeeld voor hem die my verried.
Beseft gy, wat dit zegt -? Neen, dit beseft gy niet!
Stel u mijn wanhoop voor! - Elfriede, ik, uw aanbidder,
Ik had hem u betwist - gewonnen, ja, als Ridder!
Maar, Koning! - zie ik u eens Roovers eigendom -!
ô Hoon!

ELFRIEDE.
Gy ziet my, Vorst, van hartbeklemming stom.
'k Bezwijk: mijn boezem schokt. -

EDGAR.
Geef lucht aan 't kloppend harte,
Ja ga, Elfriede, ga! 'k heb deernis met uw smarte.
Verbei me. Ik zie u weêr, bedaarder van gemoed. -

Zesde tooneel.

EDGAR, RAIMOND.

EDGAR.
'k Wacht Raimond, dat uw zorg haar wel bewaken doet.
Voer, in uws Konings naam, 't gezag in deze wallen.
Ik verg u rekenschap van 't geen hier voor mocht vallen.
Men toon' Elfriede ontzag - maar hou haar wel in 't oog!

(Raimond vertrekt.)

Ik voel 't, mijn hart bezwijkt, hoe 't zich verharden moog!
Hoe schokt, hoe beeft mijn ziel! mijn onrust kent geen palen.
ô Hemel, doe me een licht op 't hobbligst pad bestralen!
Wien, wien behoort zy thands? - haar roover door verraad?
Of, - 't haar aanbiddend hart dat in dees boezem slaat? -

Zevende tooneel.

EDGAR, RAIMOND, ROBERT, kort na hem opkomende.

RAIMOND.
Graaf Robert, Vorst! - Hy vraagt gehoor.

EDGAR.
Elfriedes Vader!
Hy koom terstond.

ROBERT.
Mijn Vorst!

EDGAR.
Koom, brave Grijzaart! Nader!

ROBERT.

(Zich nederwerpende.)

Mijn Koning! uw genâ.....

EDGAR.
Rijs, Graaf! mijn hart voldeed
Zich-zelf: daar is geen dank, dien ik u schuldig weet.
't Is uitgewischt, mijn vriend, wat eenmaal werd vergeven.
Ik maakte uw kennis, Graaf; en van geheel mijn leven
Was my dat oogenblik 't belangrijkst! - 'k Ben oprecht.
Mijn hart is eindloos teêr aan uw belang gehecht!

(Hem de hand vattende.)

Neen, bloos niet!..

ROBERT.
Mocht mijn bloed nog voor mijn misdaad boeten!
Met wellust stortte ik 't uit aan uw doorluchte voeten.

EDGAR.
Uw bloed! - Ach, Graaf! dat bloed vliet in uw dierbre spruit! -

ROBERT.
Ze is Gâ van Edelwold....

EDGAR.
ô! Spreek dien naam niet uit!
Dees ochtend klonk die naam nog lieflijk in mijne ooren!
Thands voel ik zijn geluid my wreed door 't harte boren!
Welhaast zeg ik u meer - ja, alles! - Thands genoeg!
Eens hoopte ik (droombedrog, dat me ijdel tegenloeg!)
Met Englands diadeem uw telg het hoofd te sieren!
Ach mocht ik 't! Mocht nog eens dit denkbeeld zegevieren!
Mocht ik haar nog dit uur mijn hand en rijksstaf biên!...
Ik spreek u nader, Graaf, ga gy uw dochter zien.
Vaarwel!

Achtste tooneel.

ROBERT.

(Alleen.)

Hoe! hoorde ik wel? - of dolen hier mijn zinnen?
Mijn Telg de kroon bestemd? - de Vorst zou haar beminnen!
En haar Gemaal - (kan 't zijn!) - verviel in ongenâ! -
Ja, Graaf, ik minde u nooit. Mijn dochter wierd uw Gâ;
Maar 'k stemde ondanks my-zelv' een Echt die my mishaagde.
Toch voedt mijn ziel geen' wrok, hoe zeer ik my beklaagde.
Doch zoo Elfriedes hart, voor Edelwold zoo teêr,
Beschikte van haar hand, thands neemt het lot een' keer.
Maar nog doorgronde ik 't niet! Hoe zal ik dit verklaren?
't Is me alles duisternis. - Van wien het hier te ervaren?
Zou Raimond, steeds mijn vriend... zou hy 't my doen verstaan!
Hy nadert reeds - wat nu? hoe peinzend treedt hy aan!

Negende tooneel.

RAIMOND, ROBERT.

RAIMOND.
'k Verheug me, u hier te zien! -

ROBERT.
Ach, Graaf, dat gy me ontdekte,
Wat dees verwarring, wat dees omkeer hier verwekte!
Is dit mijns schoonzoons slot, of dwale ik hier verkeerd? -
Verloor hy 's Konings gunst? - Is Edelwold onteerd? -
Men durft diens lievlings naam den Vorst niet meer doen hooren?

RAIMOND.
Het is zoo, ja, mijn vriend. Die gunstling is verloren.
De trotsche huichlaar viel - verbroken is zijne Echt.
Dit zij u thands genoeg!

ROBERT.
'k Ontroer van 't geen gy zegt!

RAIMOND.
Ge ervaart in 't kort nog meer. Het lot zal alles schikken!
Maar wijden we ons belang dees kostbare oogenblikken.
Gy kent my als oprecht. - Ik heb mijn vriendentrouw
U ongekrenkt betoond - en, zoo ik pralen wou,
Gy weet of ik met recht op uw erkentnis wachtte!
Gy weet of ik u diende of iets te moeilijk achtte!
'k Begunstigde uw ontwerp in d' opstand van het Noord',
En 'k trotste een' zwakken Vorst, door schijn van deugd bekoord,
Die, van zijn weekheid slaaf, misleid door waanbegrippen,
Den teugel van 't gebied zich achtloos liet ontglippen,
En, in wiens blinde gunst en laffe inschiklijkheên,
Het Rijk gehandhaafd wierd door Edelwold-alleen.
Gy, Graaf, gy weet, waartoe wy weêrzijds ons verbonden.
Ik zwoer u Riddertrouw, en hield ze u, ongeschonden:
Gy, hebt me Elfriedes hand op 't plechtigst toegezegd!
Die hand was 't zegel, Vriend, aan ons verdrag gehecht.
De Koning zegepraalde, en wy, wy moesten bukken;
't Gelukte ons niet, de vrucht van ons ontwerp te plukken.
Men overviel ons, wy ontkwamen. 't Lotgeval
Bracht Edgar in uw macht in Bangors klippig dal.
Gy weet wat sints geschiedde. Alleen op Raimonds smeeken,
Vergaf de Koning u. - Mijn trouw is u gebleken.
Thands is uw Dochter vrij! - Mijn rechten op haar hand...

ROBERT.
'k Erken het, Raimond, ja, gy deedt uw' eed gestand.
Maar, wat bericht gy my? - De Koning? - kan het wezen...
Herdenken wy niet meer aan 't hachelijk voordezen!
Die tijden zijn geweest - herroepen wy die niet!

Aan Edgar blijve ons lot - en Hem die 't lot gebiedt!
Geloof vrij....

RAIMOND.

Neen, mijn heer! geen uitvlucht kan hier baten.
Gy kent mijn aanzien hier, mijn' rang in 's Konings staten.
Ik was vermogend vriend; maar, vijand!.. groot in macht!
Eens hebt gy my de hand uws Dochters toegedacht -
Ik ben die zelfde nog! Wellicht iets meer! - 'k Zal toonen
Wien gy te duchten hebt, en wien gy 't waagt te honen. -
Of zoude uw eerzucht licht tot die verbijstring gaan,
Dat gy na Edelwold den eersten onderdaan
Elfriedes hand en hart onwaardig zoudt verklaren?
En hoopt ge - of waant gy ook....

ROBERT.

Graaf, doe die drift bedaren.
Geen hoop....

RAIMOND.

Het is genoeg - gy kent mijn recht, mijn heer!
Vaarwel! - Ik geef u tijd - beraad u, eer ik keer.

Tiende tooneel.

ROBERT.

(Alleen.)

Wat vleit ge u, trotsaart! Hoe, gy zoekt my 't oog te blinden!
Ik ken u, 'k ken uw aart en listig onderwinden.
ô Ja, gy waart mijn vriend, maar waart het tot mijn straf.
Thands hebt ge u-zelv' onthuld en leidt het masker af.
Ik vrees uw wraak niet, neen: uw' schedel mag zy treffen!
Mijne eerzucht, valschaart? ... Ja, nog durft zich die verheffen.
Maar 't lot, dat nu 't gevolg van uwe ontwerpen stoort,

Toont my een' andren weg dan laffen Vorstenmoord.
Waan niet, dat ge ooit my weêr in uw belang zult trekken!
Moest de erfhaat van mijn' stam my eens tot opstand wekken,
Verwikkeld in die twist, gespte ik het harnas aan,
En dorst, ondanks my-zelv', den Vorst naar 't leven staan.
De nooddwang vorderde eens, met moorders saam te zweeren:
Ik moest het recht mijns stams, ik moest mijn bloed verweeren.
Thands in den klaauw niet meer van 't huichlend moordrenrot,
Dat met het heilig recht van kroon en scepter spot,
Wier moed in moord bestaat, wier kracht in 't plichtverraden,
Ducht ik uw aanzien niet - ik kan uw' trots versmaden.
Ik dwaalde, en keerde weêr; thands ben ik aan den Vorst.
Geen stem spreekt, dan voor hem, in Roberts vrije borst.
Het staat aan hem, in 't kroost der oudren trouw te lonen.
Ik zal me, als onderdaan, zijn' wil gehoorzaam toonen.
Ja, zijn grootmoedig hart verheff' mijn edel bloed,
Dat England mijne Elfriede als Koningin begroet!
Maar wee d' ondankbren - wee, wiens euvelmoed zou wagen,
Een Kroon, hoe schittrend ook, door gruwlen na te jagen!

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

Het Tooneel verbeeldt den bemuurden hof aan de achterzijde van Edelwolds Kasteel. Het is nacht, en zeer donker.
EDELWOLD, EDWIN, te samen van ter zijde opkomende, en beangst rondziende.

EDELWOLD.
Dat hier de duistre nacht my met haar sluier dekk'!
Wat doodsche stilte in 't rond! - Alleen uw slaapvertrek,
Geliefde Elfriede, zendt me een' flaauwen lichtstraal tegen.
Ook u ontrooft mijn schuld des slaaps verkwikbren zegen!
Mijn Edwin, neem mijn' dank voor uw bewezen trouw;
Verlaat my thands. 't Is tijd! -

EDWIN.
In dees ontzetbren rouw.
Deze eenzaamheid..? Neen Graaf!

EDELWOLD.
't Moet wezen!

EDWIN.
Hoor mijn beden!
Laat me ieder druppel bloeds in uwe dienst besteden!
My deelen in 't gevaar...!

EDELWOLD.
Neen jeugdige, eedle vrind!
Ik wil niet dat ge uw lot aan mijne ellend verbindt.
Getrouwe! ga, gy kunt my hier geen dienst betoonen!

EDWIN.
Zoo sterf ik aan uw zij'.

EDELWOLD.
ô Mocht ik 't u belonen! -
Neen, offer u niet op: ik sleep u in 't verderf!

EDWIN.
ô Graaf! de dood is zoet indien ik met u sterf!

EDELWOLD.
'k Begeer het dus, vertrek! ik wil geen jeugdig leven,
Dat zoo veel goeds belooft, voor mijn belang zien geven.

EDWIN.
Welaan! maar schenk me een blijk van uw vertrouwen!

EDELWOLD.
Vriend!

Dit hebt gy onbegrensd van Edelwold verdiend!
Spreek!

EDWIN.

Graaf, wat was uw doel met hier te rug te keeren?
Het uitstel van uw reis moet slechts uw smart vermeêren!
Uw rossen toeven u aan d' oever der rivier!
Waartoe, ô dierbre Graaf, ach, waarom doolt gy hier?
Tot welk een einde waagt ge, in dees verboden wallen
Door 't loerende verraad te worden overvallen?
Vergeef het aan een hart dat voor uw welzijn gloort,
Zoo de onbescheiden vraag in uw geheimen boort?
Wat klimt gy sluiksgewijze uw eigen muren over,
Met al de angstvalligheid....

EDELWOLD.

Van een' verjaagden roover?
Spreek uit! - Ik geef u recht! - 'k misduide uw reden niet!
Maar - dring niet in mijn hart, mijn tedere Edwin! - Vlied!
Met ieder ademtocht is hier 't gevaar aan 't rijzen.
Doch - wilt gy me eene dienst, de laatste nog, bewijzen?
Stel heimlijk dezen ring, (dit allerheiligst pand
Vertrouwe ik u-alleen) mijne Echtgenoot ter hand:
En - zoo het mooglijk zij, gelei haar hier. - Ga henen!
'k Beveel u 't diepst geheim! - Genoeg - hier baat geen weenen!
Vaarwel! voor eeuwig wel!

Tweede tooneel.

EDELWOLD.

(Alleen.)

ô Schuldbesef! hoe drukt,
Hoe slaat ge een hart ter neêr, dat zich den plicht ontrukt!
Angstvallig dole ik om met roovrenangst in 't harte,
En voel der misdaad straf in 't foltrendst van haar smarte!
Ja, de angst straalt me uit het oog, blinkt uit op 't bleek gelaat,

Door 't gruwzaam zelfverwijt waarvan mijn boezem slaat!
ô! Waar is thands die moed, die heldenmoed, vervlogen,
Die Edelwold bezielde in bloedige oorelogen?
Ik, die in 't holst der nacht zoo dikwerf onverzeld
Des vijands wal beklom, en transen heb geveld,
Ik - sidder op 't gezicht van eigen muur en daken!
Ik staar verschrikt in 't rond by 't ritslend bladerkraken!
Rampzalig balling thands, op eigen grondgebied!
Waar is het eigendom dat my mijn misdaad liet?
Men komt! verbergen we ons! - of waande ik iets te hooren?
'k Ontvlied vervolgers? Ik? - Ach! hoe de stem te smoren
Die me in dit hart vervolgt? - ô Mocht ik 't met mijn bloed!
Ach! hoe het oog te ontgaan, dat my verplettren moet? -
Dien zuivren oogstraal van Elfriede! - mijne Elfriede! -
Neen; dien weêrsta ik niet! - Ik aarzel, of ik vliede
Of toeve? - 't Is beslist - ik sterv' van schaamte en smart,
Maar 'k drukk' mijne Echtgenoot nog eenmaal aan mijn hart! -
Men nadert! - of zy 't waar!

(Hy treedt ter zijde en verbergt zich achter een lustboschjen, waar hy ondersteld wordt, gedurende dit en de drie volgende Tooneelen, op min of meer afstand te blijven.)

Derde tooneel.

ELFRIEDE (door Graaf Robert ondersteund), ROBERT.

ROBERT.
Laat vrij die tranen vlieten,
Mijn Dochter! ('k wraak ze niet) die aan uw oog ontschieten
En 't hart verlichten! - Ja, uw droefheid is gerecht.
'k Beween met u de ramp van uwe onzalige Echt!
Was ooit uw Echtgenoot een hart als 't uwe waardig,
Thands wachte ik niet van u, dat hem uw hart rechtvaardig'.
Zijn schuld is openbaar. Hy heeft de deugd verzaakt,
En door zijn eerloos feit uw banden losgemaakt.
Hy roofde u aan uw' Vorst, aan my, en meer....

ELFRIEDE.
Mijn Vader!
Hy roofde? - ja, mijn hart!

ROBERT.
En roofde 't als verrader.

ELFRIEDE.
Eens roemdet gy zijn deugd, zijne onbevlekte borst!...

ROBERT.
Ik roemde, ja, zijn trouw, zijn' yver voor zijn' Vorst!
Verdedigt gy hem nog, zoo schame ik my mijn Dochter!
Gy waart als teedre maagd aan eer en plicht verknochter!

ELFRIEDE.
Ach, moet het schennis zijn van eer, en plicht, en deugd,
Wanneer 't aandoenlijk hart in de argelooze jeugd
Van teedre min ontvlamt? - ô! Moet dit misdaad wezen,
Wat onontkoombre straf heeft dan uw telg te vreezen!

ROBERT.
Zoo spreekt gy de ontrouw vrij, wanneer ze uit weekheid spruit?
Is 't liefde, die het hart voor 't plichtbetrachten sluit?
Neen, wie uit weekheid zwicht als deugd en eer bevelen,
Moet met den booswicht-zelv' in elks verachting deelen.

ELFRIEDE.
Mijn Vader, welk een taal! - Ik smeek u, ga niet voort,
ô! Gy verscheurt my 't hart met ieder gruwzaam woord.
Wat moest dan Edelwold zoo wreed een last volvoeren!
Moest Edelwolds verdienste een teedre ziel niet roeren?
Wist dan de Koning niet, dat als zijn vriend verscheen,
Ik niets beminnen kon dan Edelwold-alleen?

ROBERT.
Elfriede, moet die drift het jeugdig hart gebieden?
Zie Edgars eedle borst, zoo bruischend fel aan 't zieden!

Hy smeekt uw wedermin. - Zoo 't al der liefde wijkt,
Wat wacht gy dan van hem? - Gy beeft! -

ELFRIEDE.
Mijn ziel bezwijkt!

ROBERT.
'k Heb eerbied voor uw smart, maar toon u groot en edel!
Ik zie de Koningskroon reeds schittren om uw' schedel.
Dit uitzicht....

ELFRIEDE.
Nimmermeer!

ROBERT.
De Koning eischt uw hand!

ELFRIEDE.
Hy eisch' mijn dood! -

ROBERT.
Zijn wil verbreekt uw' huwlijksband.

ELFRIEDE.
Mijn' huwlijksband -? ô Neen, dit gaat zijn macht te boven!
De Hemel schonk me een' Gâ; dien kan geen Vorst my rooven.

ROBERT.
Erken, of ik mijn' plicht als vader heb betracht!
Thands eisch ik dat ge u voegt naar 't geen ik van u wacht.
Versmaad geen koningskroon, weêrstreef niet! - 't Is besloten.
De tijd dringt. - Morgen reeds....

ELFRIEDE.
ô Die my 't hart doorstoten,
ô Die my redden wou! - Mijn Vader, neem my 't licht,
Ik geve 't dankbaar weêr en sterf voor uw gezicht; -
Maar nooit zal Edgars hand....

ROBERT.
Bedwing u. Raimond nadert.
De Koning meldt zijn' wil, als de Adeldom vergadert.
Op morgen uit hy zich!

ELFRIEDE.
Op morgen! - Edgar, neen!
Veel eerder drijf ik 't staal door dezen boezem heen!

(Zy blijft in een diep gepeins als verzonken.)

Vierde tooneel.

ROBERT, ELFRIEDE, RAIMOND.

RAIMOND.
Mevrouw, 't gelukt me in 't eind, u mijnen groet te bieden.
Gedoog mijn hulde thands...

ELFRIEDE.
‘Waar zal, waar zal ik vlieden?’

RAIMOND.
Geen toegang werd me op 't slot tot u vergund, Gravin.
Ik deel in 't geen u treft, maar dring uw hart niet in.
Heel de afgeloopen dag is nutloos my ontvlogen.
Gy hadt in 't zielsverdriet u aan 't gewoel onttogen.
Ik maak my 't uur ten nutt'....

ELFRIEDE.
‘Eene echt, waarvan ik gruw!’

RAIMOND.
Voorzeker, 't hart, Mevrouw, dat edel denkt als t uw,

Voelt welk besluit het voegt, en aarzelt niet te kiezen.
'k Zal hier den kostbren tijd in woorden niet verliezen;
Maar hoor....

ELFRIEDE.

Verschoon my, Graaf. 'k Verlies my in mijn emart.
Uw onderhoud - dit uur - is pijnlijk voor mijn hart.
ô Gun my rust.

RAIMOND.

Ik zal dat onderhoud verkorten.
Één oogenblik gespreks verpooze uw tranenstorten.
't Is u bekend: de Vorst verbrak uw huwlijksband,
Door 't snoodst bedrog gelegd....

ELFRIEDE.

Gy durft....

RAIMOND.

En deze uw hand
Is thands uw eigendom.

ELFRIEDE.

(Ongeduldig.)

Hoe, Graaf!

RAIMOND.

Gy moet my hooren.
Uw Vader heeft die hand my eenmaal toegezworen.
Zy was my 't zegel van het plechtigste verdrag!
Die hand behoort aan my door 't Vaderlijk gezag!
'k Vermeet my niets, Mevrouw, met haar van u te vragen;
Gy zult mijn tederheid....

ELFRIEDE.

Barbaar, hoe durft gy 't wagen...?
ô, Dank het aan 't geweld der smart die my doorhoort,
Indien in deze uw taal verstomd heb aangehoord -
Wat durft ge -? Welk een glimp voor 't ongehoordst vermeten!

Wat waant gy -? Wiens gezag verbreekt mijn huwlijksketen?
Ik ben aan Edelwold; de zijne, tot de dood!
Gy, noem my met ontzag mijn' dierbren Echtgenoot!
Wat rept ge, of beeldt ge u in, van 's Konings ongenade?
Neen, die rechtschapen Vorst bemint, en eert, mijn' Gade.
Hy werd als booswicht niet verwezen uit het land;
Maar gaat in 's Konings dienst als achtbaar afgezant.
Erken hem in die post! - Mijn Vader mocht beloven,
Niets zal in deze borst mijn' kinderplicht verdoven;
Maar ('k onderzoek hier niet op welk een' grond, mijn heer!)
Genoeg is 't, deze hand behoort geen' Vader meer.

ROBERT.
Mijn Dochter, ga niet voort, my door uw taal te honen.
Beleediging mijns vriends - is dit uw plichtbetoonen?
Ja, Graaf, 'k ontken het niet, zy was u toegezegd.

RAIMOND.
Zoo hou my woord...

ROBERT.
Helaas! beschikte ik van haar Echt?
Gy weet het, welk een dwang my in haar trouw deed stemmen!
En hangt het thands aan my, den loop van 't lot te stremmen?

RAIMOND.
Hoe! daar des Konings wil dien huwlijksband ontknoopt,
Nu alles tot mijn' wensch zoo streelend samenloopt,
Nu weigert gy....

ROBERT.
Ik moet - 'k zal onbewimpeld spreken.
Oprecht te zijn is plicht en vriendschape kenbaarst teeken.
Maar heilig zij 't geheim, dat u mijn mond verhaalt!
Reeds heeft des Koning woord mijns Dochters lot bepaald.
Hy heeft beslist. - My voegt geen ijdel tegenstreven.
Maar onderwerpen we ons! - Hem zij haar lot verbleven!

RAIMOND.
'k Verstom, maar welke hand acht hy Elfriede waard? -
Ontwijk my niet - ik verg dat gy my dit verklaart.
Ik werp my aan zijn' voet, en zal mijn recht hem melden. -
Gy zult uw Ridderwoord, 't gegeven woord, doen gelden.
En als zijn hoog gezag dat woord bevestigd heeft,
Dan wacht ik dat gy 't houdt, en zelf niet tegenstreeft.
Gy peinst? wat nieuw geheim weêrhoudt zich op uw lippen!
Gy siddert, dat het u uws ondanks mocht ontglippen.
Ik gis het - Edgar heeft uw Dochter eens....

ROBERT.
Zijn' throon
Bestemd? - 'k Verbloem het niet....

RAIMOND.
Gewis! een Koningskroon
Verdiende dat ge uw woord ten spel gaaft aan de winden!
'k Doorgronde u thands. ô Ja, dit is de trouw der vrinden!

ROBERT.
'k Vertrek: men toeft me op 't slot voor 't scheemren van den dag.
Vaarwel! en - eer met my het Vorstelijk gezag.

ELFRIEDE.
Mijn Vader! - ach hy gaat -!

Vijfde tooneel.

ELFRIEDE, RAIMOND.

RAIMOND.
Mevrouw, ik kan beseffen,
Dat Raimonds aanzoek faalt u 't moedig hart te treffen,
Daar Edgar u, zijn hand met zetel biedt en staf. -

Gy noemdet Edelwold, en weest mijn smeeken af.
Maar dulde uw kieschheid dit, een' echtband voor te wenden
Tot dekking van 't geheim? - Gy spraakt van huwlijkschenden;
En reikt die dierbre hand, die Edelwold behoort,
Den Koning lachend toe, die Edelwold vermoordt!

ELFRIEDE.

(Met verbaasdheid.)

Vermoordt!

RAIMOND.
Elfriede, ja! - Ontfang des Konings hulde,
Maar waan niet, dat zijn hart een' medeminnaar dulde!
Geen Edelwold bestaat, als gy de zijne wordt!
De wraak is niet gepaaid, al wierd zy opgeschort!
Hy sterft! -

ELFRIEDE.

(Snikkende.)

Mijn Edelwold! Die woorden doen my gruwen.

RAIMOND.
Gy noemt uw' Echtgenoot, en kunt zijn' moorder huwen!

ELFRIEDE.
Hem huwen! Raimond! nooit! afgrijslijke euveldaad!

RAIMOND.
‘Zy mint den Koning niet. - Ontvlammen wy haar haat!
De zege is mijne!’ -

ELFRIEDE.

(Na een diep peinzen, als aarzelende.)

Graaf...!

RAIMOND.
Elfriede!

ELFRIEDE.
‘Durfde ik 't wagen,
Eens mededingers hart zijn' bystand af te vragen!’

RAIMOND.
Dat ik u redden mocht van 't leed dat u verbeidt! -
Vergun me een vraag.

ELFRIEDE.
Welaan! ik wacht bescheidenheid.

RAIMOND.
Vergeef, indien uw smart my aan my-zelv' ontvoerde,
Zoo uwe aanbidbre deugd mijn' weeken boezem roerde.
Ach! schittrend was mijn hoop, en blinkende als het licht!
Gy sloegt die hoop ter neêr, ten eenmaal neêr; zy zwicht!
Ik smoor haar in dit hart, om nimmer weêr te ontgloren.
Van dit onzalig vuur zult gy geen woord meer hooren;
Voor eeuwig doof ik 't uit. De deugd, de plicht beveelt!
Maar gun een troost aan hem, die in uw kommer deelt.
Gy wilt voor Edelwold, en voor geen' ander' leven!
Welaan dan, laat me u blijk van mijne oprechtheid geven!
Elfriede, neem mijn hulp, ja neem mijn redding aan!
Thands is die in mijn macht. - Één uur, en 't is gedaan.

ELFRIEDE.
Ge ontroert me! - uw aanbod....

RAIMOND.
Is terugkeer tot de reden.
Mistrouw my niet, Mevrouw. Ik heb u aangebeden,
Maar 'k draag geen hart, gevormd voor ééne oneedle daad.
Het is tot zwakheên, ja, maar gruwlen niet, in staat.
Des Konings vlam, zijn drift, 't besluit door hem genomen,
Wekt me uit den wellust op van onbestaanbre droomen.
Mint gy den Vorst, Gravin, of - kunt gy 't?

ELFRIEDE.
Ach, mijn heer,
Wat vraagt ge?

RAIMOND.
Ontfang den eed, dien ik u plechtig zweer!
Ja, 'k redde u, zoo gy 't wilt, van Edgars gruwbre minne! -
Of - zegge ik licht te veel voor 't oor der Koninginne?

ELFRIEDE.
Ik gruw van zulk een woord! eer sterfik - Graaf, ik wacht....

RAIMOND.
Zoo voere ik u dit uur uit Koning Edgars macht!
Beveel slechts.

ELFRIEDE.
Raimond! ach! gy kunt dit?

RAIMOND.
Mijn bevelen
Ontsluiten ons de poort!

ELFRIEDE.
Gy zult mijn vlucht niet deelen.
Neen, eedle Raimond! blijf - Ik ga, maar, onverzeld!

RAIMOND.
De Vorst heeft my, voor u aansprakelijk gesteld.
Vergeet gy dit, Mevrouw? - Mijn bloed kan ik u bieden!
Maar, redde ik u, ik moet des Konings wraak ontvlieden.
Ik leg het hoofd hier niet lafhartig aan zijn' voet.

ELFRIEDE.
Ja, Ridder, 'k geef u recht! - Maar ach, de tijd eischt spoed. -
Doch Raimond...! Hemel, ach! zoo gy mijn trouw verraadde. -
Ach! zijt gy niet de vriend van mijn' geliefden Gade!
Gy voert my in zijn' arm. - Zweer echter - ! - Raimond, neen.

Uw woord is my voldoende, uw ridderschap-alleen.
Kom vlieden wy terstond!

RAIMOND.

Verlaat u op mijn zorgen.
Wy zijn reeds verr' van hier voor de aanbraak van den morgen.
'k Maak alles vaardig! Toef me een enkel oogenblik. -
‘ô Lichtgeloovig hart! thands zijt gy in den strik!’

Zesde tooneel.

ELFRIEDE.

(Alleen.)

(EDELWOLD verschijnt gedurende dit Tooneel, en toont zich op een' afstand, achter een heg van den hof.)

Zwijg stil, mijn hart, ô zwijg, en voed geen wanbetrouwen!
Wat welt ge in deze borst om my te rug te houen?
Daar, immers, bleef geen keus. - Elfriede, neen, schep lucht:
Geen hoop, geen redding meer, geen uitkomst, dan de vlucht!
Op morgen waar 't te laat.

EDELWOLD.

(Ter zijde van 't Tooneel.)

‘Wat 's dit! wien hoorde ik spreken? -
Elfriede! was 't uw stem? - Zy naderde op mijn smeeken! -
Of - was 't een blij gestarnt' dat haar te mywaart voert?’

Zevende tooneel.

ELFRIEDE, EMMA. (EDELWOLD ter zijde, als voren.)

ELFRIEDE.
Mijne Emma, ik vertrek met Raimond. - Gy ontroert?

EDELWOLD.

(Als voren.)

‘Met valschen Raimond! hoe!’

EMMA.
Mevrouw, wat onderwinden!

ELFRIEDE.
Ach! zwijg, en laat me in nood mijne Emma trouw bevinden!
Ik-zelve, ik waag dien stap met siddring. Maar, hoe 't zij,
Vlieg, wacht my aan de poort: - het is thands plicht voor my.

EDELWOLD.

(Als voren.)

‘Rechtvaarde hemel! - Hoe! ondankbre! - Maar voorkomen
Wy't opzet. - Snoodaart, beef! uw haatlijk bloed zal stroomen.’

(Hy vertrekt in drift.)

EMMA.
Gravin, ik sta verbaasd, - doch gun my....

ELFRIEDE.
Emma, spreek!

EMMA.
Dit teeken bracht me een knaap, die flux ter zijde week.
Hy drong my, 't u terstond in eigen hand te stellen.
Zijn houding en gelaat scheen diep geheim te spellen.
Aanvaard...!

ELFRIEDE.

Mijns Egaas ring! - ô Hemelsch Albestier,
Mijn Gade is dan naby! - Vlieg, breng dien vreemdling hier!
Vlieg Emma, geef mijne angst u vleugels aan de voeten!

(Emma vertrekt.)

Gewis, hy is niet verr'. Ach! mochten we ons ontmoeten!

(Na eenige tusschenpozing.)

Wat voetstap! - Waande ik 't slechts, - of heb ik wel gehoord? -
't Is Raimond! -

Achtste tooneel.

ELFRIEDE, RAIMOND, met bedienden, die vier gezadelde lijfpaarden aan den teugel leiden.
EDELWOLD. (Die eerst na eenige regels verschijnt.)

RAIMOND.

Spoed, Gravin! men opent ons de poort.
Ik zie den morgenstraal reeds door de nevels boren.
Één oogenblik vertoefd, en alles is verloren.

ELFRIEDE.

Ik volg u, Raimond, ja - in d' arm van mijn' Gemaal!
Hy is naby! ô Vreugd!

RAIMOND.

(Ontrust.)

Wat wil die duistre taal?

ELFRIEDE.

Mijn Ega is naby. Zijn bode, dien ik beide,
Verschijnt op 't oogenblik, dat hy ons derwaart leide.

RAIMOND.

(Verlegen.)

Wat wilt gy? spoed veeleer! het is geen toevenstijd.
Gy zijt misleid, Gravin! wy gaan hier alles kwijt.

ELFRIEDE.
Dit teeken spreekt, mijn heer.

RAIMOND.

(Ongeduldig.)

Mevrouw, ons beider leven
Hangt aan dit oogenblik. Hier baat geen tegenstreven.

ELFRIEDE.
Wat schrik - wat drift...!

RAIMOND.
Die drift is al te wel gegrond!
Nog eens, Gravin, 't is tijd! - Reeds naakt de morgenstond:
Thands zijt ge in mijn geweld, in mijn gezag en hoede!
Uw hand, Mevrouw! stijg op, ontzie eens minnaars woede.

ELFRIEDE.
Wat is uw oogmerk dan?

RAIMOND.
Ik zal 't u doen verstaan.
Wanneer ik 't nuttig acht. - Thands is er geen beraân.
Stijg op, of 'k zal 't gezag des Konings hier gebruiken.
Nog eens, voor 't laatst, Mevrouw! gy kunt het niet ontduiken.
Stijg op!

ELFRIEDE.

(Siddrend.)

Wat deed ik, ach!

RAIMOND.

(Haar in de armen vattende om haar op te heffen.)

Welaan dan!

ELFRIEDE.
Graaf, laat af!

RAIMOND.
Gy moet, en zult.

ELFRIEDE
Barbaar!

EDELWOLD.

(Met uitgetogen zwaard toeschietende om Raimond te doorsteken; 't geen hy, Elfriede loslatende, ontwijkt.)

Verraâr! ontfang uw straf.

RAIMOND.

(Den degen trekkende.)

Die slag mislukte uw' arm.

EDELWOLD.
Welaan, beandwoord dezen!
Hier sterve ik, wil 't het lot, maar zal gewroken wezen.

(Zy vechten.)

ELFRIEDE.
Waar ben ik! Hemel! ach!

(Op 't gerammel van 't geweer vliegen 's Konings lijfstaffiers met brandende fakkelen, toe; men hoort de trompet steken. De Koning verschijnt, met Gevolg van Edellieden.)

Negende tooneel.

EDGAR, ELFRIEDE, EDELWOLD, RAIMOND, ROBERT, Gevolg van Edellieden, Bedienden, Wachten.

EDGAR.

Vermetelen, houdt stand!
Hoe Raimond! 'k vinde u hier, den degen in de hand?
Wat stoort gy mijn verblijf door wapenklank en zwaarden?
Wat wil die toestel? (spreek!) die toegeruste paarden?

EDELWOLD.

Hy poogt mijne Echtgenoot te ontvoeren. Dit, mijn Vorst,
Was 't opzet, hier gesmeed, en wat hy wagen dorst.

RAIMOND.

Op wien van beide toch kan die verdenking vallen,
Mijn Koning! Wie van ons is balling in dees wallen?

ELFRIEDE.

(Naar Edelwold toetredende, die zich met verontwaardiging van haar afkeert.)

Mijn Gade!

EDELWOLD.

Ontrouwe! hoe?

EDGAR.

(Een' wenk aan zijn Gevolg gevende.)

Men hou haar wel bewaard!

(Tot een' Hoofdman.)

En gy, ontwapen hen.

(Een HOOFDMAN tegen EDELWOLD en RAIMOND.)

Uw' degen, Graaf! - Uw zwaard!

ELFRIEDE.

(Terwijl zy van het Tooneel gevoerd wordt.)

Noodlottig misverstand! - ô Koning, toon erbarmen:
De schuld is mijne. Ik vlood, maar tot mijns Egaâs armen.
Hy wist niet van mijn vlucht, mijn vlucht uit uw gebied!
Maar, Raimond... gy zijn vriend? - Neen, u doorgronde ik niet.

EDGAR tegen ROBERT.
Gelei uw Dochter, Graaf. Thands kunt ge uw trouw my toonen.
Maar sta my in voor haar! ik zal uw dienst belonen.
Doe haar eerbiedigen. - Vertrek. Ik verg niets meer,
Dan dat gy voor haar waakt!

Tiende tooneel.

EDGAR, EDELWOLD, RAIMOND. (Gevolg van Edellieden en Gewapenden in 't verschiet.)

EDGAR.
Gy, Edelwold, hier weêr!
Op nieuw 't gezag gehoond van uw' getergden koning!
Ik zond u verr' van hier, en vinde u in uw woning!
Ik heb 't bevel (helaas!) uit zwakheid zoo omkleed,
Dat uw vertrek van hier geen' argwaan rijzen deed.
Den naam eens Edelmans, my eenmaal waard, ontziende,
Bleeft gy in ieders oog de vriend nog die my diende.
Maar gy, wat wendt gy voor? Verbeeldt ge u mijn gebied
Nog openstaand' voor u na 't geen er is geschied?
Waant gy, dat na den dag.....

EDELWOLD.

(Hem voorkomende.)

Mijn Vorst, gy zijt beleedigd.
Mijn hart gedoogt niet meer, dat iets zijn schuld verdedigd.
Mijn misdaad eischt de dood! Wreek uw getergd gezag!
Daar is geen voorspraak meer waar op ik hopen mag.

EDGAR.

Ja, roekelooze, ja, die hebt ge u niet te roemen,
Dan in het hart alleen van die u vriend mocht noemen.
Ik kan geen' schuldigen aanschouwen in mijn' vrind!
Geen valschheid in een hart dat 'k eenmaal heb bemind!
ô Hoe vermocht dat hart - hoe kon het my verraden?

(Na een kort stilzwijgen.)

Spreek echter, 'k hoore u aan - ik zal geen reên versmaden,
Waar ge uw verdediging meê staven mocht.

EDELWOLD.

Neen, Vorst!
't Geweten klaagt my aan in dees geprangde borst.
Ik wierd verblind door 't schoon der onweêrstaanbre Elfriede.
't Is geen ontschuldiging die ik uw Hoogheid biede!
Maar, gy, gy kent haar thands. Niets wijder!

EDGAR.

(Met innigen nadruk by ieder vraag.)

Dit 's het al? -
Niets weet gy meer? - niets meer, dat u verschoonen zal? -
ô Zeg my iets, slechts iets, tot uwe schuldbedekking. -
Geen voorkeur hadt gy, Graaf? - geen vroegere betrekking? -
Ach, hadt gy 't my ontdekt, dat liefde u saam verknocht,
Ik had mijn' gloed gedoofd, hoe veel het kosten mocht.
Mijn ziel had niet geduld dat ik uw heil u roofde,
Terwijl gy my uw' vriend, uw' boezemvriend, geloofde:
Ik had mijn vriendschap niet in 't zelfbelang gesmoord.
Gy gaaft my 't voorbeeld thands! - Gy siddert op dit woord?
Denk, hoe ik siddren moest! Beandwoord my mijn vragen.

EDELWOLD.

Verga, die u misleidt om 't leven te bejagen!
Neen, Koning; 'k zag haar niet voor de eigen schrikbre stond,
Toen gy my met de last tot hare ontdekking zondt.

EDGAR.
Wat was het oogmerk, Graaf, waarom ge u hier deedt vinden?

EDELWOLD.
Mijn oogmerk, ô mijn Vorst, was 't oogmerk eens ontzinden.

EDGAR.
Wat deedt gy in den hof met uitgetogen' kling?

RAIMOND.

(Invallende.)

Vorst! ik verscheen....

EDGAR.
Gy, zwijg, bedrieglijk hoveling!
U hoore ik op uw beurt.

(Tot Edelwold.)

Doe me onbewimpeld hooren,
Wat hier uw oogmerk was?

EDELWOLD.
Door muur en wal te boren,
Mijn Gemalin te zien, te spreken....

EDGAR.
En misschien,
Verzeld van haar, mijn Rijk en mijn gezag te ontvliên? -
Geef andwoord, Edelwold!

EDELWOLD.
En, zoo ik haar ontvoerde? -
't Is de Echtband, die haar lot en 't mijne samensnoerde.
Ik had het recht daartoe; en was 't mijn oogmerk niet,
Ik wenschte 't, Koning; ja! - en, mocht ik, 't waar geschied.
Mislei u-zelven niet! Elfriede is thands de mijne.
Ik sterf haar Echtgenoot, hoe duister 't lot my schijne.
Mijn recht behoudt zijn kracht. - Ik toog het wrekend staal

Tot straf eens booswichts, die haar roofde aan haar Gemaal
En aan haar Vorst met een! Hem klage ik aan!...

EDGAR.

(Aan Raimond.)

Gy hoorde 't.

EDELWOLD.

't Ontwerp was haast volvoerd, mijn wrekend zwaard verstoorde't.

(Aan Raimond.)

Ontken het, gy, Verraâr!

EDGAR.

(Aan denzelfden.)

Verandwoord u.

RAIMOND.

Mijn Vorst!
Die trouw verandwoordt my, die huisvest in mijn borst.
Iets meer, waar hier te veel: die trouw bleek menigvuldig.

EDGAR.

Laat daar uw trouw, mijn heer! gy zijt my andwoord schuldig.
Die hoog geroemde trouw maakt alles my verdacht.
Wat moest die toestel hier? de ontsloten poort by nacht? -
Gy zwijgt. - Ach, ik doorgrond waarom gy hem betichtte.
'k Besef het doelwit thands waarom gy my verlichtte.
ô Wreedaart! zonder u droomde ik nog zalig voort,
Onkundig van 't verraad, in 't sluimren ongestoord!
Barbaar! ja, zonder u volduurde ik in 't genoegen,
Dat ik mijn' Edelwold voor mijn belang zag zwoegen.
Gy rooft my 's levens heil. Uw vuige list-alleen
Ontrukte my den vriend wiens misdaad ik beween.
Vertrek! verwacht de straf, aan uw verraad beschoren.

(Aan zijn Gevolg, op Raimond wijzende.)

Trawanten! boeit den Graaf, en leidt hem naar de Toren.

(Aan Edelwold.)

En gy, toef mijn bevel, waarheen men u geleidt.
Bedenk, ô Edelwold, wat lot ook U verbeidt! -
Gy waagdet, mijn gezag zoo roekeloos te honen;
Besef - tot welk een' prijs ik nog genâ kan toonen!

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

Het Tooneel verbeeldt eene ruime Voorzaal met Galleryen, in het Slot van Edelwold.

EDGAR.
Ja, 't koste wat het moog, ik moet den vriend vergeten.
Vergeefs weêrstreeft mijn hart. De band zij losgereten!
De teedre vriendschapsband, mijns levens lust weleer!
Geen voorspraak, Edelwold, hebt ge in dees boezem meer!
Gy hebt door 't snoodst verraad uw' Koning 't hart doorstoten.
Gerechtigheid beveelt. - Gy sterft! - het is besloten.
't Staat vast: uw dood ontperst my tranen aan het oog,
Maar zoo Elfriedes hand die zwakke tranen droog',
ô Zalige Edgar dan! - De oneedle Raimond beve!
Verschriklijk zij zijn straf! De valschaart! ja, hy sneve!
Welaan! dit zij beslist! - hier moedig by volhard,
En 'k zal gelukkig zijn! - Maar 't voorgevoel van smart
Verdooft mijn zoetste hoop. Ach, kan me een wellust streelen,

Zoo ik Elfriede niet in mijn gevoel zie deelen?
Zal zy gelukkig zijn? - Gelukkig, aan mijn zij'? -
Zy mint haar Edelwold, ze aanbidt hem! ach, en my,
My haat zy! - Haten? - neen. Haar hart, zoo zacht, zoo teder,
Ziet met medogendheid op my, verraadnen, neder;
En grenst de deernis niet aan liefdes eedlen gloed? -
Dan - welk een denkbeeld treft met siddring, mijn gemoed?
Zij stond gereed... ô ja, gereed om my te ontvluchten!
Zy haat my dus! - Helaas! wat staat my niet te duchten? -
Neen, zien wy haar nog eens! - nog neme ik geen besluit.
Licht dat me uit dit gesprek een straal van licht ontspruit.

(Hy stampt, een Edelman verschijnt.)

Men leide Elfriede hier.

(Na eenige tusschenpozing.)

Mijn hart! bezit u-zelven.
En laat d' ontembre drift mijn' voet geen' afgrond delven!

Tweede tooneel.

EDGAR, ELFRIEDE. (Zy is verzeld van EMMA, die op 's Konings eersten wenk vertrekt; waarop de deuren der galleryen gesloten worden.)

EDGAR.
Treed toe, Mevrouw! wat ducht ge? - ach, zie in Edgar niet
Den fel vergramden Vorst, die als Tyran gebiedt!
Daar was een blijde tijd, dat Edgar durfde hopen
Dat de Echtband aan zijn lot uw lot zou samenknopen.
Hy waande zich alstoen niet haatlijk in uw oog.
ô Zeg hem wat u sints tot wederzin bewoog?
Beandwoord dit!

ELFRIEDE.
Mijn Vorst, hoe kunt gy haat vermoeden
In 't hart, dat niets dan dank en 't zacht gevoel kan voed en
Dat uit de erkentnis vloeit?

EDGAR.

Het was de erkentnis dan,
Die u tot vluchten dreef? - Bewimple wie het kan!
Uw hart is niet gevormd tot laag verachtlijk veinzen.
Verberg u niet, Gravin: 'k ontdek het aan uw peinzen.
'k Had, daar ik straffen moest, Graaf Edelwold ontzien;
Verklaar, wat u bewoog, aan mijn gezag te ontvliên?

ELFRIEDE.

Wat my bewoog tot vliên? - Dit kunt ge eene Egâ vragen?
Gevoel van plicht bewoog me, om 't leed met hem te dragen
Die me alles is op de aard! - Ik veins niet, Koning, neen;
'k Ontsluit u heel mijn hart - het was uit liefde alleen
Dat ik mijn' Egâ volgde...

EDGAR.

En weet gy in wiens armen
Gy my te ontvlieden dacht? -

ELFRIEDE.

Het Ridderlijk beschermen
Van Raimond...

EDGAR.

Dank het lot, dat uit eens Roovers macht...

ELFRIEDE.

Eens Roovers!

EDGAR.

U te rug in mijn bescherming bracht!
Hem waandet gy uw' Vriend, hem schonkt gy uw vertrouwen,
En ik bedoel uw heil, ik, wien gy 't kost onthouen!
Elfriede! -

ELFRIEDE.

Dierbre Vorst! - ik deed u onrecht, ja!
Verschoon de wanhoop van een hopelooze Gâ.

Ik meende een' trouwen vriend in Raimond te bejegenen;
Vergeef, grootmoedige! doe 't oogenblik my zegenen
Dat me aan uw macht hergaf!

EDGAR.

Vergunn' de Hemel dit!
Het zeegnen? Ja, Elfriede! ach, 't is mijn eenig wit.
Gelukkig zal ik zijn zoo gy geheel uw leven....

ELFRIEDE.

Het staat aan u, mijn Vorst, mijn' Gâ my weêr te geven.
Vergeet Elfriede!

EDGAR.

Hoe! Vergeten! welk een waan!
Miskent gy dus mijn hart? - Of veinst gy? - 'k Bidde u aan
Met nooit gelijkbren gloed! Ach! die u leerde minnen,
Die throon en staf versmaadde om uw bezit te winnen,
Dien wacht gy dat zijn hart u ooit vergeten leer'!
Wreedaartige! mijn ziel weêrstaat haar smart niet meer.
Hoe kunt ge, Elfriede, hoe, my dus verongelijken?

ELFRIEDE.

Mijn Vorst! uw eedle ziel doe thands haar grootheid blijken!
Zy zwichte voor geen drift die u onwaardig woedt!
Bedwing u-zelv', mijn Vorst, en heersch op uw gemoed.

EDGAR.

Ik heerschen! Neen, Elfriede, ik, eenmaal in uw keten!
My wordt ze in eeuwigheid niet weêr van 't hart gereten.
Gy zucht! - Geliefde! hoor! herinner u de stond
(Uw hart was toen nog vrij), wanneer, na 't vreêverbond,
Ik uit den legertocht bedekt met lauwren keerde,
En 't dankbaar juichend volk my als verwinnaar eerde.
Stel u die blijde stond in al heur glorie daar!
Stel u den Koning voor, ontsnapt aan 't krijgsgevaar!
Ja, stel u Edgar voor, die scepter, kroon, en lauwren
By 't juublend vreugdgeschreeuw van duizenden aanschouweren
Aan uwe voeten leî! Zeg, hadt gy hem versmaad?

Hadt gy het hart vertrapt, dat nog zoo teder slaat?
Hadt gy de hoop me ontzegd? my wreed ter neêr geslagen?

ELFRIEDE.
Wat voorstel, Vorst! Waartoe dit zoo verbijstrend vragen?

EDGAR.
Elfriede, ach, andwoord my! - herroep die stond u weêr!
Zie Edgar aan uw' voet, nog blakende als weleer!
ô Zie dien Edgar nog om uwe weêrmin smeeken!

(Hy valt haar te voet.)

ELFRIEDE.
Wat doet gy? Hemel, ach!

(Zy doet eenige treden te rug, en valt in een' armstoel, met de handen voor de oogen.)

EDGAR.
Zie nog zijn tranen leken!
Beslis zijn lot! - Één woord, één gunstig woord!

ELFRIEDE.

(Snikkende.)

ô Vorst! -

EDGAR.
Mijn overweldigd hart ontspringt mijn gloênde borst.
Geef, geef my hoop, Elfriede!

ELFRIEDE.
Ach, leg uw drift in toomen!

EDGAR.

(Opstaande.)

Het leven! - Of mijn bloed zal aan uw voeten stroomen,
En 't bloed van Edelwold....!

ELFRIEDE.
Wreedaartige! hou op!

Heb deernis met mijn smart, zy steeg ten hoogsten top!
Elfriede is Echtgenoot, vergeet gy 't in uw woede?

EDGAR.
Herinner het my niet tot zijn verderf. En hoede
Uw mond zich, my den naam... Wat zeide ik, Hemel! Neen,
Ik ben geen dwingeland! - Elfriede, ik waar te vreên,
Zoo slechts geen haat uw hart van my afkeerig maakte!
Ach! 't was aan my bestemd eer 't voor een' ander' blaakte.
'k Vergeef aan Edelwold! - Elfriede, ik doe nog meer:
Stel gy me een' prijs, 'k sta toe wat ook uw hart begeer'.
Ik zal de helft mijns rijks hem tot een erfrecht geven.
Maar Gy, die hy me ontnam, gy moet voor Edgar leven.
Hy heeft het hart verrast dat my-alleen behoort.
Verbleekt gy? -

ELFRIEDE.
Hoe 't ook zij....

EDGAR.
Mevrouw, geen enkel woord!
Geen tegenwerping meer! mijn zwaard zou ze overwinnen;
Ik ben geen meester meer van mijne ontroerde zinnen.
Gy, denk uw' toestand na - en geef mijn beê gehoor;
Maar - stel in uw besluit mijn goedheid niet te loor.

(Hy stampt, de deuren gaan open, en Elfriede vertrekt in diepe verlegenheid.)

Derde tooneel.

EDGAR.

(Alleen.)

't Noodlottig woord is dan mijn lippen afgegleden!
De liefde zegepraalt! - Vergeefs werd zy bestreden!
Niets wederhoudt my meer; 'k waag alles!

(Hy stampt.)

Edelliên!
Men doe Graaf Robert hier met allen spoed ontbiên.
Hy moog zijn Dochter thans tot Edgars echt bereiden.
Ach, mocht ik haar gedwee voor 't huwlijksouter leiden!
Zy moet de mijne zijn. 'k Heb vruchtloos niet gesmeekt.
Dit wil het blakend hart, dat allen band verbreekt.

Vierde tooneel.

EDGAR, ROBERT.

EDGAR.
Treê nader, Graaf! - 'k Beval een vluchtling aan uw hoede,
In de afgeloopen nacht.

ROBERT.
Mijn Dochter....

EDGAR.
Ik vermoede
Dat gy my rekenschap kunt geven....

ROBERT.
Koning, ach,
Wat vergt uw Hoogheid my - een' teedren Vader! - 'k Zag
Mijn kind, mijn eenig kind, de hoop van heel mijn leven,
Van tranen overstelpt, der wanhoop prijs gegeven.

EDGAR.
Bemint ge Elfriede, Graaf? ik min haar eindloos teêr.
ô Geve een glansrijk lot haar 's levens vreugde weêr!
Span al uw krachten saam en ondersteun mijn pogen.
Zy moet gelukkig zijn. - Ik wil haar tranen droogen.
Dees dag nog sier ik 't hoofd uws dochters met mijn kroon.

ROBERT.
Ik sta verbaasd, mijn Vorst!

EDGAR.
Uw trouw ontfangt haar loon.
Ik steun op uw gezag....

ROBERT.
Helaas!

EDGAR.
Wat doet u vreezen?
Ik heb, dit eigenste uur, uw telg in 't hart gelezen.
'k Vertrouw, neen, 'k hou gewis, dat, eischt het plicht en eer,
Zy my beminnen kan! zy zal het. 'k Wil niet meer.
De zorg zij dan aan my, haar 't Echtheil te doen smaken.
Ja, brave Vader, ja, 'k zal haar gelukkig maken.
Ga heen, en meld haar thands mijn uiterste besluit;
Maar hoed u, dat haar hart mijn oogmerk niet misduid'.
'k Begeer niet, haar in spijt van klachten en van tranen,
Verbitterd door den dwang, den weg ten throon te banen,
Noch sleep haar naar 't altaar, een offer van 't geweld!
Behoê de hemel my voor zulk een wreedheid. Meld
Het geen ik u beval; maar teder, maar bescheiden!

(Robert vertrekt.)

Men doe Graaf Edelwold en Raimond hier geleiden.

Vijfde tooneel.

EDGAR.

(Alleen.)

Wat stem verheft zich hier? Klaagt my 't geweten aan?
Is 't mooglijk, zou mijn drift me een onrecht doen begaan?
Neen, weekheid van mijn hart, hou op dat hart te prangen!
Mijn wettig eigendom mag ik te rug verlangen.

Zesde tooneel.

EDGAR, EDELWOLD en RAIMOND, geboeid. Gevolg op eenigen afstand.

EDGAR.
Ontboeit hen.

(Na dat zy ontboeid zijn.)

't Oordeel, niet naar uiterlijken schijn
Maar, naar het hart geveld, moet Vorsten heilig zijn. -
Graaf Raimond, uw ontwerp, zoo listig als onwetlijk,
Was gruwzaam, laag verraad; uw list beraamde opzetlijk
Den val van Edelwold, en 't schenden van zijne Echt.
Hier geldt niet, of mijn woord dien Echtknoop had gelegd.
Hoe honend ook voor my en met mijn rechten strijdig,
U moest hy heilig zijn! - Uw ziel, wangunstig, nijdig,
Wrocht helsche vonden uit, in schijn van plichtbetoon.
Uw moedwil ging te hoog dan dat ik dien verschoon'.
Geen oogenblik van drift vervoerde u. Ga, verwaten,
Ontwijk mijn oog. 'k Verwijs, 'k verban u uit mijn staten!

(Tegen Edelwold.)

Ik zag Elfriede, Graaf. Om haar verriedt gy my,
Om haar vergat ge uw' Vriend, vergat ge u-zelv'! - ô Gy,
Wien kroon noch aardsch gezag tot ontrouw had bewogen,
Moest dat noodlottig schoon zoo veel op u vermogen?
Rechtschapen Edelwold, ach! zoo uw deugd bezweek,
Aan uw voortreflijk hart dat nooit zijn' plicht ontweek,
Wijte ik uw misdaad niet. Door 't jeugdig schoon betooverd,
Wierd dat gevoelig hart, ondanks zich-zelf, veroverd.
Elfriede te weêrstaan, was boven 's stervlings macht.
Ik zag haar tooverbeeld in al zijn heerschenskracht.
'k Vergeef een zwakheid u....

EDELWOLD.

(Hem te voet willende vallen, geeft de Koning hem een teken met de hand om te zwijgen.)

Grootmoedige, eedle Koning....

EDGAR.

Hoor my geheel, en staak te vroeg een dankbetooning.
'k Vergeef als Koning, ja, ik spreek u vrij van straf;
Maar 'k sta 't geroofde goed niet aan den roover af.
Wees vrij, 'k zal u mijn vloot en dappre manschap schenken;
Ga, onderwerp den Ier aan Koning Edgars wenken,
Ik schenk u heel dat Rijk. Verwacht, of wenscht ge iets meer?
Maar d' eens geroofden schat herkrijgt gy nimmer weêr. -
Ik heb geeindigd, Graaf. - Gy zwijgt?

EDELWOLD.

Hoe! mijne Elfriede! -
Neen, ik veracht het al, wat ook uw gunst my biede.
Neem 't haatlijk leven my, niets vraag ik dan de dood;
Maar 'k sterf, wat ook gebeure, Elfriedes Echtgenoot.
Wat toont ge een schijngenâ, als waar mijn schuld vergeven,
En scheurt my van een Gâ, my dierbrer dan het leven?
Ik sta haar nimmer af zoo lang dees boezem slaat.
Mijne Egâ of de dood!

EDGAR.

Hoe! dus mijn gunst versmaad?
Vertreden? - Edelwold!

EDELWOLD.

Ik voel my diep gevallen.
Mijn schuld verlaagt my, ja, wat geldt hier ydel brallen!
Maar voor bezit of leen van rijk of rijksgebied
Eene Egâ af te staan! - Zoo schandlijk viel ik niet.
Neen, Koning! na dien hoon, na 't geen gy my dorst vergen,
Blijft niets my over dan mijn smaad in 't graf te bergen.

EDGAR.
'k Bemin dien fieren geest, al tergt hy mijn genâ.
Maar weet, ik gaf bevel - en gy, bezit geen Gâ.
Uw Echt, ter mijner spijt zoo heimelijk bestoken,
Houdt op! Mijn hoog gezag heeft dezen band verbroken.
Elfriede is vrij!

EDELWOLD.
Zy vrij! - Vermeetle Vorst, wat recht
Verbreekt een' huwlijksknoop, voor 's hemels oog gelegd?
Wreek uw geschonden last, straf hem die u verraadde;
Maar, wat uw wraak besta, Elfriede blijft mijn Gade.

EDGAR.
Bedwing U, 't gaat te hoog! Vergeet gy mijn gezag?

(Hy stampt, het Gevolg schiet toe. Hy staat eenige oogenblikken in bedenken, en vervolgt daar na.)

Hergeeft den Graaf zijn zwaard.

RAIMOND.
'Wat dit beduiden mag?'

(Edelwold toont zich verbaasd; hy ontfangt het zwaard uit de hand van een' Hoofdman, die het hem overreikt, en beschouwt het, in onzekerheid wat te doen.)

EDGAR.
'k Versta dien gloênden blik, en wat dat oog wil zeggen.
Uw heup onteerde een zwaard, dat ge eenmaal af moest leggen;
Aanvaard het mijne.

(Hy neemt den degen van zijne zijde; Edelwold buigt de knie om dien te ontfangen, na dat hy ongemerkt den zijnen aan den Hoofdman te rug gegeven heeft; en de Koning vervolgt:)

- Graaf, gy hebt my diep gegriefd.
Maar 'k acht het hart nochtands, my eenmaal zoo geliefd.
Rechtvaardig is mijn aart. Dien wil ik nooit verzaken.
Gy doet my uit mijn' droom van zelfbedrog ontwaken.

'k Zeide u vergeving toe: ontfang die in dit pand.
Het is van Edgar niet, maar van uws Konings hand. -
Elfriede kunt gy niet dan met de dood verlaten?
Ook ik, ik schat haar meer dan Koninkrijk en Staten,
En sta noch kroon noch haar dan met het leven af.
Ik strafte u, waar mijn hart belangloos by die straf.
Maar 'k bloosde om 't geen die straf my door uw dood deed vinden.
Gy werpt me een echtknoop voor, dien ik niet kan ontbinden.
Één scheidsman blijft ons slechts, die spreke 't vonnis hier!
Meêminnaars zijn wy, Graaf, en Ridders - 't is 't rapier!
Die rechter weifelt niet. Zijn uitspraak is rechtvaardig.
Wy zijn elkanders moed, die moed, Elfriede waardig.

EDELWOLD.
Wat voorslag voor een hart als 't mijne, van zijn' Vorst!
Ik 't staal, aan hem gewijd, verheffen op zijn borst!
Verga die 't zich vermeet!

EDGAR.
Daar is geen uitweg open.
Het staal beslisse ons pleit, dat is niet omtekoopen.
Ik eisch het, Edelwold! - Gy aarzelt! -

(Hy werpt zijn' handschoe voor Edelwolds voeten.)

EDELWOLD.
Ja, voor 't eerst!

EDGAR.
Leg af dien ijdlen schrik die uw gemoed beheerscht!
Wy-beiden zijn gelijk, herdenken wy niets anders.
Geen onzer schame zich zijns wakkren tegenstanders.
Gehoorzaam!

EDELWOLD.

(Hy neemt de handschoe van den grond.)

't Zij dan zoo.

Zevende tooneel.

EDGAR, EDELWOLD, RAIMOND; ROBERT, ELFRIEDE by de hand geleidende. Gevolg.

EDGAR.

Hoe, Graaf, gy hebt mijn last
Met zoo veel spoeds verricht? 'k Beken my-zelv' verrast
Door d' yver dien gy toont. - 'k Weêrhou my thands te vragen;
Maar 'k heb eene andre zorg, mijn vriend, u op te dragen.
Men maak met allen spoed in 't aanzien van dit slot,
Den toestel tot een kamp.

ELFRIEDE.

(Ter zijde.)

Een lijfgevecht! ô God!

EDGAR.

Gy-zelf zult daar den stoel van uwen Vorst bekleeden.

(Tegen Edelwold.)

Gy, Ridder, hebt mijn pand. - Het uwe? -

(Edelwold geeft zijn' handschoe over.)

'k Ben te vreden.
Op 't steken der trompet wacht ik u in den kring,
In vollen wapendosch, met opgeheven' kling!

(Tegen Robert.)

Kamprechter, gy, vertrek! in 't strijdperk zien we ons weder.
Verlies geen oogenblik!

RAIMOND.

(Den Koning te voet vallende.)

Mijn Vorst, ik werp my neder:
Gun dat mijn arm u diene! ik offer u mijn bloed.

EDGAR.
Onwaardige! laat af! toon elders dezen moed.
Ge ontheiligt mijn verblijf, verachtelijk verrader!
Vertrek!

(Raimond vertrekt.)

ELFRIEDE.

(Den Koning te voet vallende.)

ô Koning! - hoor mijn beê.

EDGAR.
Ik hoor u nader,
Mevrouw, indien ik niet voor 't bloedig noodlot zwicht.
Thands roept me een dier belang van 't allergrootst gewicht.
(Edgar vertrekt.)

ELFRIEDE.

(Edelwold by de hand grijpende.)

Gy, mijn Gemaal! hoor me aan! voorkoom....

EDELWOLD.
Laat af! Ontrouwe!
Waant gy, dat Edelwold dit weefsel niet doorschouwe?
Uw dubbelhartigheid misleidt my thands niet meer.
Ik ga ter dood!

(Hy vertrekt.)

ELFRIEDE.
ô Gy, Ontfermende, zie neêr!

Achtste tooneel.

ELFRIEDE, ROBERT. Gevolg.

ELFRIEDE.
De Vorst ontzegt me één woord, ondanks mijn hooploos kermen!
Mijn Echtgenoot verstoot me en vliedt mijn klemmende armen!
Mijn Vader, spreek, ô spreek, wat noodlot toeft uw spruit?

ROBERT.
Mijn Dochter, 'k zie hier niets dan 't bloedigst eind vooruit.
Versterk u, zie uw lot beslist in weinige uren.
Gy, onderwerp uw ziel tot lijden, tot verduren.

ELFRIEDE.
Mijn Edelwold! (helaas, wat lot vol gruwzaamheên!)
Bezwijkt ge, ons beider bloed vermengt zich onder een.
Mijn Vader, voer my heen: hy zal, hy moet my hooren:
Hy geeft zijn hart my weêr, ik ga met hem verloren.

ROBERT.
'k Geleide u, ja, mijn telg, maar 'k verg u moedbetoon.
‘Gelukkig, zoo die strijd haar opvoert tot den throon!’

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

Het Tooneel verbeeldt een Voorzaal in het Slot van Edelwold.

ELFRIEDE, EMMA.

ELFRIEDE.
Men stoot elkander dan verwoed het staal in 't hart!
Mijn Koning, mijn Gemaal, (ô duldelooze smart!)
Moet baden in zijn bloed! ô Hemel! toon erbarmen!
Behoed mijn' Echtgenoot, en wil den Vorst beschermen!
Afgrijslijk oogenblik! Waar, waar verberge ik my?
Zoo beeft de onweerbre hinde, als ze in de woesteny
't Verwoede leeuwenpaar haar roof zich ziet betwisten!
Zoo ziet zy siddrend rond by 't vreeslijk bloedverkwisten,
Wien 't hachlijk eind des strijds tot haar verwinnaar maakt!
ô Emma, welk een lot!

EMMA.
Mevrouw, de Hemel waakt!
De Hemel zal de kans des tweegevechts bepalen.
Licht doet het u dees dag nog Englands kroon behalen!

ELFRIEDE.
Wat zegt gy, Emma? - Neen, hoe ook de zege vall',
Mijn lot is van dit uur het gruwzaamste in 't heelal.
Ik zie een' waardig' Vorst om my in 't strijdperk sneven,
Of derf een' Echtgenoot, wien 'k niet mag overleven!

EMMA.
Waar viel ooit Ridderstrijd dien uw gemaal niet won?
En Edgars dwinglandy....

ELFRIEDE.

Of ik die duchten kon!
Ach! dat hy Dwingland waar, ik kon zijn' dwang trotseeren.
Ik vrees niet voor geweld! ik zou zijn macht braveeren.
Maar teder, zacht van hart, rechtschapen, groot van ziel,
Als mensch, als Koning, braaf...! Ach, zoo mijn Gade viel,
Waar voud mijn hart de kracht om voor mijn' plicht te strijden?
Waar, weêrstand in 't geweld van 't onverduurbaarst lijden? -
U, dierbare Edelwold, u blijv' de zegepraal!
Ik overleve u niet. - U volg ik, mijn Gemaal!

EMMA.

Ach laat de hoop u nog...

ELFRIEDE.

Wat, Emma, zoude ik hopen?
Zal Edelwold me een hand, met Vorstenbloed bedropen,
Toereiken? - Gruwzame! ach! wat schrikverwekkend beeld.
Mijn hart is Edelwolds - 't behoort hem, onverdeeld.
Maar, dierbare Emma, - ach! hadt ge Edgar, in vervoering
Versmolten in 't gevoel der teêrste zielsontroering,
Zich nederwerpen zien, zich storten aan mijn' voet....
Geen stervling, riept gy uit, blaakt dus van liefdegloed. -
Verdenk my niet. Dit hart... ach! kunt gy 't wel verdenken?
'k Bemin mijn' Gade-alleen, mijn ziel hangt aan zijn wenken -
Maar - waarom werd een hart, zoo teder van gevoel,
Zoo braaf als Edgars hart, der wreedste smart ten doel! -
Hoe 't zij, hoe 't lot zich keer', voor my is geen ontkomen!
Ik moet rampzalig zijn! mijn wanhoop houdt geen toomen;
Mijn Ega gaat ter dood en neemt een' argwaan meê,
My doodlijker dan 't staal! Gy, Hemel, schenk mijn beê,
Dat hy nog eens my hoore! ô wil hem herwaart leiden.

EMMA.

Dit werd u toegezegd. - Wil met geduld verbeiden.

ELFRIEDE.

Verbeiden! met geduld! - Haast dreunt de kreet van moord

My door dit siddrend hart: reeds heb ik dien gehoord!
Ach Emma, waar, waar heen? - Die doodgalm deed my ijzen.
Waar bergen we ons?

EMMA.
Mevrouw, de zon moet hooger rijzen
Voor d' aanvang des gevechts.

ELFRIEDE.
Mijne Emma, 'k moet hem zien.
Hy zag me in Raimonds arm! Hy vond me op 't punt van vliên!
En wist niet dat ik vlood om in zijn' arm te spoeden!
Wat moest hy van die vlucht, wat, van zijn Gâ vermoeden?
ô Dat ik hem verklaar'...

EMMA.
Wie nadert? -

Tweede tooneel.

ELFRIEDE, EDELWOLD, EMMA.

ELFRIEDE.
Dank zij 't Lot!
Mijn dierbare Edelwold! - ô! wat weldadig God
Voert me u in de armen weêr! - Gy wilt uwe Egâ hooren!
Uw gruwzame argwaan zal haar 't hart niet meer doorboren! -
Gy zucht! - Ik zie het reeds, uw twijfel is gedaan:
Reeds tintelt in uw oog de teedre liefdetraan!
Ge ontroert, mijn Edelwold! ô Spreek, wat moet ik denken?
Weerhoû die tranen niet, gy moogt ze een Weêrhelft schenken,
Die gy verongelijkt! -

EDELWOLD.
Elfriede! - ach, wees oprecht!
Bemint gy uw' Gemaal? -

ELFRIEDE.

Beminnen? Hemel! - Zegt
Uw eigen hart u niet.....

EDELWOLD.

Ach, wil my niets verbloemen.
Van Raimond rep ik niet, onwaardig hem te noemen;
Maar Edgar! Edgar zaagt ge! - Elfriede, hoe? gy beeft!

ELFRIEDE.

Te recht; om 't geen die toon, die blik, verschrikkends heeft!
Die oogwenk, Edelwold, doet me in uw' boezem lezen.
Wat argwaan voedt ge in 't hart? ach, ijdel is uw vreezen.
'k Verklaar u, mijn Gemaal, hoe fel mijn boezem lijd'....

EDELWOLD.

Wy zien ons thands voor 't laatst, hoe 't afloope in den strijd.
Ik ken uw eedle ziel niet vatbaar voor 't verblinden.
Geen kroon zou in uw borst den weg naar 't harte vinden;
Verdiensten zijn 't alleen wier invloed iets vermag:
Maar die bezit de Vorst! - Te teedre schoonheid! - ach!
Der grootsten Riddren roem wordt door zijn' roem verduisterd!
Geen edeldenkend hart, het geen zijn deugd niet kluistert!
En zulk een Vorst bemint -! beminde u, eer mijn vlam
Aan uw ontstolen hart de rust van 't leven nam! -
Gy zwijgt! - Heeft Edgar u zijn liefde ontdekt? -

ELFRIEDE.

Geliefde! -
Ja, die ontdekte hy; maar - hoe zijn smart my griefde,
Hoe ook mijn ziel geschokt door zijn verklaring was,
Geloof niet, dat hy ooit mijn weeke borst verrass'.
Hy is, als Koning, groot; als Ridder, u gelijkend!
En, na mijn' Edelwold, met al zijn deugden prijkend,
Zou Edgar in mijn oog de grootste stervling zijn!
Maar, hoe verdienstlijk ook hy in mijne oogen schijn',
Hy is geen Edelwold! -

EDELWOLD.

Ontdek my, zonder schromen,
Zoo, eer die Edelwold uw hart had ingenomen,
Gy Edgar aan uw' voet in vuurgloed hadt gezien...
(Ach! hoe volendig ik!) u hand en scepter biên...!
Spreek, had uw teder hart hem niet bemind? -

ELFRIEDE.

Hoe bitter
Verongelijkt gy my! - Geen ander waar bezitter
Geworden van mijn hart dan gy alleen! - Ik had
Geen beeld my voorgesteld dat uw verdienst bezat.
Ik zou....

EDELWOLD.

Genoeg! 'k gevoel, gy kunt het niet verheelen
Gy hadt in 't Echtgeluk met Edgar kunnen deelen!
'k Verwijt u niets, Elfriede! ik heb geen recht daar toe.
'k Maakte u onvatbaar voor dat Echtgeluk! Ik doe
My-zelv' alleen verwijt! - Moest ik zoo schuldig wezen?

ELFRIEDE.

Gy, schuldig!...

EDELWOLD.

Zoo de smart my eens te veel deed vreezen!
Zoo 'k minder had misdaan, en - gy in Edgars echt
Den band vergeten kost, door mijn vergrijp gelegd. -
Zoo gy aan Edgars zij' nog huwlijksheil kost smaken!
Elfriede! - ô Kost gy 't nog! -

ELFRIEDE.

Mijn borst zal voor u blaken,
Zoo lang zy adem heeft! Ik volg u in het graf.
De Hemel hoor mijn' eed! Zoo Edgars koets....

EDELWOLD.

Laat af!
Ik verg het. Laat die eed, die gruwzame eed uw lippen

In 't oogenblik van smart niet roekeloos ontglippen! -
Gy toondet hem geen blijk - - geen woord heeft...

ELFRIEDE.
's Hemels wraak
Verplett' my voor uw oog, zoo 'k iets verried....

EDELWOLD.
Thands waak
Ik lieflijk uit den droom der wreedste boezemkwalen.
Gy bleeft my dan getrouw? - ô Moogt gy 't my herhalen!
Herhalen, duizendwerv', dat gy de mijne bleeft!

(Hy stort in haar armen.)

ô Stierve ik aan dien mond, die my my-zelv' hergeeft!
Zwijg, argwaanvoedend hart, dat zoo veel deugds kon krenken!

(Zich losrukkende.)

Ik scheur my uit uw' arm! vergeef mijn wreed verdenken -!
Vaar, vaar voor eeuwig wel, geliefde Lotgenoot!

ELFRIEDE.
ô Toef! waar wilt gy heen?

EDELWOLD.
Elfriede, ik ga ter dood!

(Na een weinig aarzelens, en haar teder aanziende.)

Vraag niets! Het is bepaald! - ik geef uw trouw u weder.
'k Leg in dit doodlijk uur mijn huwlijksrechten neder.
Leef - leef voor Edgar thands! -

(Hy valt andermaal in haar armen, en vertrekt met haast.)

ELFRIEDE.
Ach, dierbre, blijf!

(Zy wil hem, in 't heen gaan, staande houden en nogmaals omarmen; maar stort, daar hy haar ontwijkt, plotslings op den grond. Emma schiet toe, heft haar op, en knielt nevens haar; zy barst uit in tranen, en er volgt een poos van roerloos stilzwijgen.)

Derde tooneel.

ROBERT, ELFRIEDE, EMMA.

ROBERT.

(Haar een' wijl hebbende aangezien.)

Wat smart
Vermeestert, ô mijn telg, uw diep gefolterd hart!
ô Geef uw boezem lucht! - Uw toestand doet my ijzen:
En nog, nog moet uw ramp tot hooger toppunt rijzen!
Ik brenge u een bevel uit naam des Konings....

ELFRIEDE.
Ach,
Wat is er dat mijn ziel nog gruwbrer treffen mag!

ROBERT.
De Vorst begeert, dat gy den tweestrijd by moogt wonen.
Vergeefs wilde u mijn zorg van de ijslijkheid verschoonen,
Die uw aandoenlijk hart by zulk een treurtooneel
Verschriklijk treffen zou. - Het ware uw kracht te veel!
Ontschuldig u, mijn telg, gy kunt het....

ELFRIEDE.
'k Zal mijn plichten
Aan Koning en Gemaal tot in de dood verrichten:
'k Verschijn by 't Ridderkamp.

ROBERT.

(Verbaasd.)

Mijn Dochter!...

ELFRIEDE.
Hoe 't moog zijn,
'k Gehoorzaam. 't Is zijn wil. Bericht hem dit! 'k Verschijn.

(Terwijl Robert vertrekt.)

Versterk u, ô mijn hart!

Vierde tooneel.

ELFRIEDE, EMMA.

ELFRIEDE.

Kom! dat we ons toebereiden,
Mijne Emma! spoeden we ons, gy zult my heen geleiden.
Voorkomen wy 't gevecht, behoeden wy den Vorst,
En weeren wy het staal van mijnes Egaas borst.

(Het Tooneel verandert, en vertoont een Ridderlijk strijdperk voor het Slot, waarvan de slagboom gesloten is. Een dubbele rij van Gewapenden omringt het van wederzijde; achter dezen is een rondloopend gestoelte verheven; in 't midden, een meer verheven zetel voor den Kamprechter; naast den zetel en voor den ingang staan twee Herauten in hunne toerusting, den staf op de borst houdende. Een aantal van Edellieden vervult het Tooneel van rondsom.)

Vijfde tooneel.

ROBERT, EDGAR en EDELWOLD, beide in volle wapenrusting. Gevolg.
(Robert treedt op, van twee Herauten voorgegaan. Men opent den slagboom, en alles staat in verwachting. De Koning en Edelwold volgen, ieder van een' Schildknaap gevolgd, die zwaard en beukelaar draagt, en van een' Heraut die hun banier voert. De Edelknapen en Herauten plaatsen zich ter wederzijde van den slagboom, waar zy, gedurende dit Tooneel, blijven stand houden.)
Robert geeft een teeken. Men steekt de trompet.

EDGAR.

(Zich tot Robert wendende.)

Hou op! - Eer gy den stoel van Edgar zult bekleeden,
Eer 't strijdend Riddrenpaar het vechtperk in zal treden,

Vervulle uw Vorst een' plicht, hem boven alles dier! -
Volbracht gy, Graaf, mijn last? Verschijnt Elfriede hier? -
Zal zy getuige zijn? -

ROBERT.

Ik deed die last haar hooren.
Zy zal verschijnen, Vorst, als de eeden zijn gezworen.

EDGAR.

Welaan dan!

(Alles schaart zich; er volgt eene diepe stilte; de Koning rondziende, gaat voort)

Edelliên en Riddren, hier vergaârd!
Hoort, wat uw Koning u dus plechtiglijk verklaart.
Mijn Volk, mijn dierbaar Volk, wie uwer kan getuigen
Dat Edgar ooit de wet voor willekeur deed buigen?
Nooit voerde ik 't Rijksgezag tot krenking van het recht.
'k Heb steeds mijn hoogste heil aan uw geluk gehecht!
Ik wijdde my geheel aan 't welzijn van mijn Staten,
En gy vergoldt mijn zorg, ô dankbare onderzaten!
'k Bezit uw aller hart, en wensch op aard niets meer.
Gy mint my als uw' Vorst. 'k Was Vader, meer dan Heer!
Maar, Riddren! ach, wat zegt als Koning te regeeren,
Als 't onvervulde hart het voorwerp moet ontbeeren,
Dat boven 't aardsch genot, dat, eenig, 't hart vervult?
Ik vond dat dierbaar pand; mijn ziel, vol ongeduld,
Brandde, om in haar bezit het hoogste heil te smaken.
'k Belastte een' boezemvriend, die Edgars teder blaken
En 't aanbod van zijn hand die schoone melden zou: -
Hy zag haar - hy ontvlamde - en werd zijn' plicht ontrouw.

(Men hoort eenig gewoel. Hy wenkt met de hand, en 't is stil. Hy vervolgt.)

Verschoonbaar was het feit. Wie de almacht ooit der Liefde
Beproefde, ach, die gevoelt, dat hoe zijn daad my griefde,
Mijn hart geen' wrok kon voên. 'k Volbrachtals Vorst mijn' plicht,
'k Vergaf de misdaad hem. - Maar, was 't vergeven licht,
'k Was minnaar, Edelliên, en 'k bleef het! vurig minnaar!

Thands wijz' de kans des strijds den prijs aan d'overwinnaar.
'k Eisch mijn Geliefde weêr, den degen in de vuist.
Door 't Ridderbloed ontvlamd dat in mijne aders bruischt,
Riep ik hem op ten kamp, en 't zwaard zal nu beslechten.
Ik sidderde, Edelliên, in eigen zaak te rechten. -
Gy weet mijn oogmerk thands. - Getrouwen, hoort my aan.
Thands doe ik u, mijn Volk, mijn laatsten wil verstaan.
Gy, Ridder, steeds mijn Vriend, ofschoon mijn tegenstander,
Geloof niet dat dit hart ooit voor zijn' Vriend verander!
Steeds blijft gy Edgar waard. - Ik heb mijn waardigheid
In dit beslissend uur, als Koning, neêrgeleid.
'k Ben Ridder thands, als gy; in niets moogt gy my sparen.
Ontzie my niet; uw moed moge Edgars evenaren!
Uw leven is mijn eisch - gy, neem my moedig 't mijn.
Het bloed van een' van ons moet hier vergoten zijn.
Mijne Eedlen, 'k verg u dit: Zoo ik voor 't lot mocht buigen,
Wilt aan mijn' boezemvriend uw liefde en trouw betuigen.
Zoo Edelwold verwint, roept zijn verwinning uit,
En zegent gy zijne Echt met Roberts dierbre spruit.
Zijn leven, eer, en roem, zij in uw midden veilig!
En de Echtknoop, eens gelegd, in aller oogen heilig!
Ik schenk het graafschap Kent hem tot een huwlijksgoed,
't Is op dees wijze alleen dat zich mijn hart voldoet.
Getrouwen, zult ge uw' Vorst en zijn gedachtnis eeren? -
Verklaart gehoorzaamheid aan dees mijn' wensch.

ALLEN.
Wy zweeren!

EDGAR.
Genoeg! ik ben voldaan. Kamprechter, thands is 't tijd.

(Robert geeft een' der Herauten een teeken, die daarop vertrekt. Hy-zelf nadert, plaatst zich in 't midden. Hy neemt het zwaard van zijn zijde en houdt het kruis des gevests den beiden strijderen toe. De Koning vervolgt, de hand op het gevest leggende.)

'k Zweer op dit Ridderkruis: mijn hart is vrij van nijd;
Het voedt geen' wrok, geen' haat. Ik zal rechtmatig strijden,
Die Ridderwet getrouw, die we onze wapens wijdden.
'k Steun op geen valsche hulp, 'k vertrouw alleen mijn recht!

Geen snode tooverkracht is aan mijn zwaard gehecht!

(Hy knielt neêr, en kust het kruis van 't gevest; waarna hy ter zijde van het Tooneel wijkt.)

EDELWOLD.

(Desgelijks de hand op 't gevest leggende.)

De Hemel tuig' voor my, en Ridderen, gy allen,
Dat Edelwold bekent, hoe diep hy is gevallen! -
Getuig', dat hy zijn bloed zal offren aan dien Vorst,
Wien zijn ondankbaar hart zoo snood verraden dorst.
'k Had hem beleedigd! - ja! Zijn ziel heeft my vergeven;
Maar 'k hou de misdaad dier: ik blijf mijn' plicht weêrstreven.
Hy straft zich, die uw gunst zoo gruwelijk vergold,
Gy zijt gewroken, Vorst!

(Hy trekt een pook en doorsteekt zich.)

EDGAR.
Wat doet gy, Edelwold!

EDELWOLD.

(In Roberts armen vallende.)

Ik doe het geen my voegt. - ô Laat my in dit sterven,
Uw vriendschap, dierbre Vorst!... uw liefde... weêr verwerven...
Leef... smaak in 't Echtgenot... met haar die gy aanbidt...
Het stoorloost heil.....

(Hy sterft.)

ROBERT.
Mijn God! wat gruwzaamheid is dit!

EDGAR.
Rechtschapen Edelwold! hoe groot zijt ge in mijne oogen!

(Men verneemt eenig gewoel.)

ROBERT.

(Ziende Elfriede naderen.)

Elfriede!

EDGAR.

(Met drift.)

Zij dit lijk aan haar gezicht onttogen. -
De Hemel sta ons by!

(Men draagt Edelwold een weinig ter zijde, legt hem neder, en spreidt een purperen kleed over het lijk. De Koning zet zich op een' kleinen zetel neêr, geheel ontroerd.)

ROBERT.

Ik sidder voor mijn spruit!
Mijn hart breekt om haar smart! ‘Rampzaalge Koningsbruid!’

Zesde tooneel.

De Vorigen. ELFRIEDE, van den Heraut voorgegaan, en ondersteund door EMMA; gevolgd van een' stoet Edeljuffers, alle, als zy-zelve, in wit gewaad met zwarte floersche sluiers en gordels. Zy ziet het Tooneel met verbaasdheid rond, groet den Koning in 't voorbygaan met eene statige buiging, en wendt het woord aan ROBERT.

ELFRIEDE.

Wat plaats is my bestemd op dit Tooneel van smarte?
Waar zijn de strijders, Graaf? - Toeft Edelwold? - ‘Mijn harte!
Volbreng uw grootsch ontwerp in tijds’.

(Zich tot den Koning wendende.)

Het is dan waar,
Ge ontmoet, om hier den dood te ontfangen van elkaâr! -
Ik onderzoek niet, Vorst, wat recht u zij gegeven,
Dat ge Edelwold verwoed moogt dingen naar het leven.
Genoeg, hy is mijn Gade, en, zoo uw zwaard hem moordt,
Waan niet dat deze hand u immer toebehoort!

Wie uwer hier bezwijk', niets zal mijn dagen rekken.
Nooit zal 't vergoten bloed mijns Konings my bevlekken!
'k Besliste van mijn lot. - 't Staat pal, wat ook geschied'. -
Verbleekt gy? - 'k zie het, Vorst, gy zijt die dwingland niet,
Die over 's Egaâs lijk eene Echtgenoot in tranen
Zult voeren naar 't altaar voor 't oog der onderdanen! -
Geef, edelmoedig Vorst, geef my mijn' Egâ weêr.

EDGAR.

(Met nadruk.)

Elfriede! - Ach! dat ik 't mocht!

ELFRIEDE.

(Verbaasd en wanhopig.)

Het mocht! - Hy is niet meer?
Barbaar! De Hemel wreekt! Gy hebt zijn bloed vergoten!
Wat toeft ge om 't zelfde zwaard ook my door 't hart te stooten?
Voeg my by mijn' Gemaal!

(Zy zijgt in den arm van Emma, die haar ondersteunt.)

EDGAR.

Rampzalige! ik ben vrij
Van 't bloed uws Edelwolds. Waarvan verdenkt ge my?
Hy-zelf heeft niet ontzien zijn dierbaar bloed te plengen.
Ach, mocht ik al het mijne aan dat diens Egaâs mengen,
En wekken uit den dood uw' Edelwold weêr op,
Elfriede! 't waar dit uur mijn laatste harteklop.
Ach had hy my doorboord!

ELFRIEDE.

(By 't lijk neêrknielende.)

Moest ik dien slag vermoeden! -
ô Mocht mijn aarzlend hart uw noodlot niet verhoeden! -
Ach, kondigde my dit uw roerend afscheid aan? -
Mijn dierbre! moest mijn hart dien groet slechts half verstaan!

(Zy ontgespt hem den helm en ontbloot zijn hoofd.)

Ontfang dees jongsten kus op uw verbleekte lippen!
Welhaast zal op dien mond mijn adem my ontglippen.

(Zy omhelst het lijk.)

Gy, gruwzaam werktuig -! Neen, ik druk u ook aan 't hart.

(Zy kust de pook waarmeê Edelwold zich doorstiet; de Koning, dit ziende, schiet toe.)

EDGAR.
Ontweldigt haar den dolk! -

(Tegen Elfriede.)

Die doodelijke smart
Weêrstaat gy niet...

ELFRIEDE.
Te rug!

EDGAR.

(Haar willende opheffen.)

Verlaat dit oord...

(Men ontrukt haar de pook, en treedt toe om het lijk weg te dragen.)

ELFRIEDE.

(Met schichtige en onzekere blikken her- en derwaart ziende.)

Verwaten! -
Ontmenschten! Zou ik dus mijn' Edelwold verlaten?
Dus, al wat me oovrig is -? Gy, wreedaart, waant gy dit?
Belet het sterven my en - roem in mijn bezit!
Treed toe, en sleep my voort! geen Ega kan 't beletten;
Maar 's Hemels wraak, Barbaar, zal u de kruin verpletten! -
Gy naamt hem 't leven niet? - Wie heeft hem dan vermoord?
Kom, sleep thands naar 't altaar zijn droeve Weduw voort!

(Opstaande.)

Kom, Edgar! 'k hoore aan u: - gy immers zijt verwinnaar! -
Helaas, verheugt ge u niet? - Hoe! gy zoo vurig minnaar! -
Gy wendt uwe oogen af! - Is dit uw liefdeblijk?
Kom, bied my nu de hand op dit bebloede lijk!

Ontbreekt u moeds daar toe? - Ik zal dien moed u leeren.
U leeren, wreed te zijn!

(Zy stort zich op nieuw op het lijk, en wordt door Emma en eene der Edeljuffers opgebeurd.)

EDGAR.
Kon ik het noodlot weeren?

ROBERT.

(Haar hand grijpende.)

Elfriede! -

EDGAR.
Ik heb 't verwijt, zoo gruwzaam, niet verdiend.
Ik derf in uw' Gemaal den diersten boezemvriend!
'k Sta van mijne aanspraak af - gy zult uw lot beslissen. -
Dit, Dierbre, dit zegt meer dan 't smartlijk leven missen!
Ik offer heel mijn hart...

ELFRIEDE.

(Langzaam het hoofd opheffende.)

ô Schim van mijn' Gemaal!
'k Vloog herwaart om uw borst te hoeden voor het staal.
Gy, aangebeden Gâ, wiens deugd ik eeuwig huldig,
Ik, oorzaak van uw ramp, ben u het sterven schuldig.

(Opstaande, en zich tot den omstaanden kring wendende.)

Hoor, Koning! Riddren, hoort! - getuigt gy van mijn eed! -
Geen sterveling, die ooit mijns Egaas plaats bekleedt!
Ik sterf, getrouw aan hem!

(Zy trekt een pook, doorsteekt zich, en valt op het lijk van Edelwold.)

EDGAR en ROBERT, te gelijk.
Help Hemel!

ELFRIEDE.

(Stervende.)

Dierbre Gade!

Dat ik nog eens mijn oog aan uw gelaat verzade!
ô Dat die koude borst my tot een peuluw strekk'....
Ach! - dat ik aan uw zij' .... mijn matte... leden... rekk'!
ô Weldaad van de dood! een ander... smake uw' alsem,
Gy zijt... mijn bloedend hart... een onwaardeerbre balsem.
ô Wellust! - Ik ... bezwijk!.

ROBERT.

Mijn Dochter! - Ach, zy sterft! -
Dit moest de kroon dan zijn, die u zijn dood verwerft!
Ik zuizel.... Mijne Elfriede!...

(Hy zwijmt en zijgt neêr, nevens Elfriede.)

EDGAR.

Ach! de Almacht is rechtvaardig!
Gy waart, ô dierbaar paar, een beter noodlot waardig!
Ik gaf de drift gehoor! - Dit, hemel, is mijn straf.
Wat rest my, dan mijn' vriend te volgen in het graf!
Ik trad voor 't eerst het recht, de reden, met de voeten.
Mijn leven is te min om voor die schuld te boeten!

1808.

Ifigenia in Aulis,
Treurspel. (Na Racine.)

Personaadjen.

AGAMEMNON.
ACHILLES.
ULYSSES.
KLYTEMNESTRA, Gemalin van Agamemnon.
IFIGENIA, Dochter van Agamemnon.
ERIFILE, onbekende Dochter van Helena, uit Theseus.
ARKAS, en
EURYBATES, Bedienden van Agamemnon.
EGINA, Staatjonkvrouw van Klytemnestres gevolg.
DORIS, Vertrouwde van Erifile.
WACHTEN.

Het T o o n e e l is in A u l i s, in Agamemnons Legertent.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

AGAMEMNON, ARKAS.

AGAMEMNON.
't Is Agamemnon, ja, die u zijn stem doet hooren:
Ontwaak, herken uw' Vorst: hy komt uw' sluimer storen.

ARKAS.
Mijn Koning! zijt gy 't zelf? Wat oorzaak van gewicht
Dreef u ter rustkoets af, voor d'aanbraak van het licht?
Schaars reikt de morgenstraal om uwen voet te leiden.
Op Aulis stille kust waakt niemand dan wy beiden.
Trof mooglijk in het zwerk een zuizend koeltj' uw oor,
En gaf de God des winds ons deze nacht gehoor?
Maar alles rust; het heir, de baren, en de winden!

AGAMEMNON,
ô Zalig, die 't geluk in 't needrig lot mocht vinden,
En, vrij van 't schittrend juk dat my zoo prangend klemt,
In 't eenzaam duister leeft, hem door de Goôn bestemd.

ARKAS.
Mijn Vorst! Hoe! zoo bedeeld van aanzien en vermogen
Zoudt ge u, ondanks dit all', van 't Lot beklagen mogen?
Nooit werd een enkle beê u door de Goôn ontzeid!
Geen heil badt gy hen af, of 't was u reeds bereid!
Wat heimelijke smart, wat onheil mocht u treffen,
Dat u belet den prijs dier gunsten te beseffen?
Gezegend in uw kroost als in uw' huwlijksband,
De machtigste in 't gezag van 't weeldrig Griekenland,
En grooten Atreus zoon, van Jupiter ontsproten,
Verbindt u de echtknoop nog aan Goddelijke loten!
Achilles zelfs, wiens lot zoo heerlijk werd voorspeld,
Heeft in uw dochters hand zijn schoonste hoop gesteld,
Hy wil in Troje-zelf die huwlijkstoorts ontsteken.
Wat glorie, ô mijn Vorst, wat schittrend zegeteeken
Haalt by de stevenpracht, gehavend aan dees kust;
Die duizend kielen daar, zoo glansrijk uitgerust,
Waarop een twintigtal van Vorsten zich verdeelen
En toeven op de wind, om, als gy 't zult bevelen,
Ter zeetocht in te gaan. De stilte van de lucht
Vertraagt den zegepraal waarnaar uw boezem zucht;
Drie maanden houdt de wind, weêrstrevende aan uw vloten,
Den weg naar Ilion voor uw triomf gesloten:
Maar, Vorst, by zoo veel eer, bleeft gy een sterflijk mensch.
Het ongestadig lot, hoe buigzaam naar uw' wensch,
Beloofde n, 't leven door, geen ongestoord genoegen;
Welhaast .... Maar welke smart doet u den boezem zwoegen?
Wat ramp behelst dat blad waarop gy tranen stort?
Zou 't wel Orestes zijn die u onttogen wordt?
Ziet ge u, Ifigenie of Klytemnestre ontscheuren?
Wat is het dat m' u meldt? - ô Laat my met u treuren!

AGAMEMNON.

By zich-zelven.

Neen, sterven zult gy niet, ik sta het nimmer toe.

ARKAS.
Mijn Vorst!....

AGAMEMNON.
Gy ziet mijn smart; hoor wat my zuchten doe;
En oordeel dan, mijn Vriend, of 't tijd is om te rusten.
Herinnert ge u den dag, wanneer op Aulis kusten
Een blijde voordewind ons noodigde ter zee.
Met juichend vreugdgeschal verlieten wy de ree,
En dreigden reeds van verr' de stranden der Trojanen!
't Ontzettendst wonder deed die blijde heilzon tanen;
Wy zagen ons, helaas! met valsche hoop gevleid,
En de afreis, zoo gewenscht, werd ons op eens ontzeid.
Vergeefs vermoeiden we ons en nutloos bleef ons pogen;
De roeispaan sloeg om niet, de zee bleef onbewogen.
't Verbazend wonder trof me, ik wendde de oogen heen
En riep de Godheid aan, in Aulis aangebeên.
Drie Vorsten, my verknocht door bloed en vriendschapsbanden,
Verzelden me in den plicht dier heimlijke offerhanden.
Wat hoorde ik, Arkas, ach! hoe was mijn ziel gesteld
Toen 't vreeslijk andwoord my door Kalchas wierd gemeld.
‘Gy wapent, zonder baat, de machtigste oorlogsvloten:
Diana eischt vooraf een staatlijke offerhand,
En 't outer moet met bloed begoten,
Aan schuldige Heleen verwant.
Begeert gy voordewind en blijden zegepraal,
Ifigenie sterv' door 't heilig offerstaal’!

ARKAS.
Uw Dochter?

AGAMEMNON.
Ik ontroerde: ach, gy beseft mijn smarte!
Ja, Arkas, al mijn bloed wierd my tot ijs in 't harte;
'k Verstomde, en vond geen taal voor 't geen mijn boezem leed,

Dan 't snikkend smartgekerm dat my die borst ontgleed.
'k Beschuldigde de Goôn, en, zonder iets te hooren,
Had ik voor 't outer-zelf den tocht reeds afgezworen.
Ach waarom moest mijn hart, mijn teêrheid, iets ontzien!
'k Bestemde 't afscheid reeds van al mijne oorlogsliên.
Ulysses, veinzende mijn' gronden recht te geven,
Liet doortocht aan een' stroom, door de eerste smart gedreven,
Maar ach, zijn wreed beleid gaf my my-zelven weêr.
Hy spreekt van 't Vaderland, herinnert my aan de eer,
Aan 't Volk, de Vorsten zelfs, die buigen voor mijn wenken -
Aan 't bloeiend Azia dat me eens den staf zal schenken, -
En, zoo ik 't hoog gezag mijn Dochter offren mocht,
Wat oneer, smaad, en hoon zich aan mijn lot verknocht.
Dan, (zei hy,) zou de kroon mijn hoofd met schande drukken,
En, Koning zonder roem zoude ik ten grave bukken.
My-zelven, Arkas, ja (ik bloos daar ik 't erken)
My streelde de Oppermacht waarvan ik meester ben.
Der Vorsten Vorst te zijn, heel Griekens staf te voeren,
Dit kon 't aandoenlijk zwak mijns fieren boezems roeren.
Tot overmaat van smart zag ik met elke nacht,
Zoo dra een zweem van rust my 't lijden had verzacht,
't Verbolgen Godendom, tot wraak van hunne altaren,
Met bliksems in de vuist om mijne sponde waren.
Het wierp me een weekheid voor, zoo honend voor hunne eer.
Ik zag, hun dreigende arm... en - 'k wederstond niet meer.
Ja, Arkas, 'k gaf het op, en, door Ulysses reden
Verwonnen, gaf ik last tot de offerplechtigheden.
Dan, hoe mijn dierbre telg eens moeders arm ontrukt?
Wat list neme ik te baat op dat my dit gelukt?
Mijn toevlucht was een daad die ik in 't hart verfoeie.
Gy kent Achilles vlam. Op dat zy herwaarts spoeie,
Berichtte ik uit zijn' naam dat hy haar hier verbeidt,
En, voor onze afreis nog, naar 't Echtaltaar geleidt.

ARKAS.
Gy kent Achilles drift, en waagt, hem dus te honen!
Of waant gy, dat hy zich hier lijdzaam in zal toonen?
Gelooft gy, dat zijn min, zijn eer, zijn billijkheid,
Gedoogt dat gy zijn' naam misbruikt tot zulk een feit?

Zal hy zijn minnares hier voor zijn oog zien moorden!

AGAMEMNON.
Achilles, als gy weet, vertrok van deze boorden.
Zijn Vader, voor 't geweld eens nagebuurs beducht,
Ontbood hem; hy vloog heen op 't eerste krijgsgerucht.
Die oorlog scheen ons toe een' langer duur te spellen,
Dan, wie weêrhoudt den stroom die van 't gebergt koomt snellen?
Achilles vliegt ten strijd, en vecht, en triomfeert,
En gistren zag de nacht hem roemrijk weêrgekeerd.
Maar 't Vaderlijk gemoed vervult my met erbarmen.
Mijn Dochter nadert reeds en vliegt de dood in de armen.
Zy, die geen' argwaan voedt van 't noodlot dat haar wacht,
En mooglijk in dit uur mijn goedheên tegenlacht.
Mijn Dochter...! Zelfs die naam, zoo heilig in mijne oogen,
Haar jeugd, mijn eigen bloed, had my het minst bewogen;
Maar ach, haar eedle deugd, haar kinderlijk ontzag,
Haar teederheid voor my, waar niets by halen mag,
En die ik had beloofd een beter loon te schenken...!
Neen, Goden! ik gevoel, het ware uw Godheid krenken!
Ik werp het denkbeeld weg, dat uw gerechtigheid
Een offer vordren kon, met zoo veel recht beschreid!
Uw Godspraak moog dees proef van mijn verknochtheid vergen,
't Volvoeren van het feit ware uwe gramschap tergen.

Zij, Arkas, dit geheim aan u-alleen vertrouwd;
Betoon my thands uw zorg, waar al mijn hoop op bouwt.
In Sparte blonk uw trouw in 't oog der Koninginne;
En 't aanzien van uw' rang dankt ge aan mijn Gemalinne:
Vlieg rechtstreeks naar Mycene, en ijl haar in 't gemoet;
Stel haar dit blad ter hand, met onvertraagden spoed;
Verbie, weêrhou, belet, dat zy dees stranden nader',
Geen Koning zendt u thands, maar tederhartig Vader.
Maar neem een trouwen gids, en wijke uw voet niet af!
Zoo ze Aulis eens aanschouwt, het is mijn Dochters graf.
De Priester, die haar wacht, zal onze smart doen smooren:
Hy zal der Goden taal, en die alleen, doen hooren.
De Godsdienst zal haar stem verheffen by 't gemeen,
En 't siddrend Grieksche volk hoort naar die stem alleen.

By hen zelfs, zal de twist zich weêr op nieuw ontwikkelen,
Die door mijn' luister thands hun eerzucht voelen prikkelen,
En licht ontscheuren zy me een aanzien dat hen smart.
Vlieg, zeg ik, hoed haar voor de zwakheid van mijn hart.
Maar, wacht u boven al, door roekloos yverblaken
Een' zweem van dit geheim aan haar bekend te maken.
Verneem mijn Dochter nooit, wat lot haar heeft gewacht,
En 't dreigende gevaar waar ik haar zelf toe bracht.
Ik beef op 't denkbeeld van een moeders jammerklagen;
ô Spaar mijn ziel dien schok by 't geen ik heb te dragen,
En pare uw taal volmaakt aan 't geen ik heb gemeld!
Achilles, schrijf ik, heeft zijn Echtfeest uitgesteld;
Hy vliegt naar 't veld der eer. Niet voor hy weêr zal keeren,
Zal hy mijn Dochters hand voor 't echtaltaar begeeren. -
Geen middel meer, dan dit, 't geen nog haar komst verhoedt,
Voeg hier nog by, gy moogt: dat 's jonglings liefdegloed
In schoone Erifilé (men hoort dit heimlijk fluisteren)
Wellicht een voorwerp vond dat hem op nieuw mocht kluisteren.
Zy, wie Achilles by de krijgsgevangnen telt,
Door Lesbos ondergang in zijne macht gesteld,
En die mijn Dochter-zelve in Argos doet verzorgen!
Dit zij genoeg gezegd: het oovrig zij verborgen.
't Is tijd, reeds zie ik 't licht dat door de nevels boort.
Maar, Arkas! wat geluid? wat heb ik ginds gehoord!
Men nadert! ga! ik zie Achilles herwaarts treden!
Vlieg! spoed u! Groote Goôn, Ulysses volgt zijn schreden.

Tweede tooneel.

AGAMEMNON, ACHILLES, ULYSSES.

AGAMEMNON.
Kan 't mooglijk zijn, mijn Heer! voert u de zegekans
Zoo ras naar Aulis weêr, met steeds gestegen glans!
Zoo dit een proef moet zijn van 't jeugdig moedbetoonen,
Wat eerloof toont ge ons eens, na zulke lauwerkronen!

Geheel Thessalië verwonnen of bedaard,
En Lesbos reeds aan u, eer 't Krijgsvolk is vergaârd,
Waardoor eens anders roem ten top zou zijn gerezen,
Schijnt voor Achilles niets dan enkel spel te wezen.

ACHILLES.
Neen, Vorst! verhef zoo hoog dit zwakke voordeel niet.
Neen, geef de Hemel, die onze afreis thands verbiedt,
Dat zich een grootscher perk voor mijnen krijgsmoed open',
Door d' eedlen prijs ontvlamd, dien my uw gunst deed hopen!
Maar wat gerucht, mijn Heer, dat alles hier vervult,
Ontsteekt me op 't onverwachtst met vreugde en ongeduld?
Vervroegt ge op 't onverhoedst het uitzicht mijner wenschen,
En ben ik, eer ik 't dacht, de zaligste aller menschen?
Uw Dochter, zegt men, wordt naar deze kust geleid,
En - dat gy 't Echtfeest ons reeds heden hebt bereid?

AGAMEMNON.
Mijn Dochter! welk gerucht! - wie zou haar herwaarts voeren?

ACHILLES.
Wat sluit die tijding in, om u zoo fel te ontroeren?

AGAMEMNON.

(Tegen Ulysses.)

ô Goôn! werd hem wellicht mijn wreede list ontdekt?

ULYSSES.

(Aan Achilles.)

Geen wonder, zoo uw taal den Vorst verbazing wekt!
Wat tijdstip, Hemel! kiest ge om aan uwe Echt te denken!
Daar gy 't verbolgenst lot ons-allen toe ziet wenken;
Daar zich geen golf verheft op 't ons gesloten meir,
En Griekenland verkwijnt met heel ons werkloos heir;
Terwijl er voor gebeên die 't Godendom vermoeien
Wellicht het edelst, ja, het dierbaarst bloed moet vloeien;
Zien wy Achilles ziel der liefde-alleen gewijd?
Braveert gy dus den nood tot onzer aller spijt?
En vergt gy van den Vorst, dat hy het lot trotseeren,

En 't wrekend Godendom door 't Echtfeest zal braveeren?
Heeft dan het Vaderland geene aanspraak op uw hart? -
Beklaagt gy dus zijn ramp en aller Grieken smart?

ACHILLES.
In 't Frygiaansche veld zal de uitkomst best beslechten,
Wie onzer 't dierst belang aan 't Vaderland mocht hechten;
Tot zoo lang sta ik toe, dat ge op uw' yver bralt.
Doe beden voor zijn heil, zoo veel het u bevalt!
Vervul gy 't Outer zelf met bloed en offerhanden,
En onderzoek het lot in rookende ingewanden!
Vraag daar, waarom de wind onze afreis wederstaat!
Maar my, die, van die zorg op Kalchas my verlaat,
My zij vergund, mijn Heer! een huwlijk te voltrekken,
Dat by het Godendom geen gramschap kan verwekken.
De gloed, waar van ik blaak, gedoogt geen werkloosheid.
Gy ziet my spoedig weêr en tot den krijg bereid.
Het kostte my te veel, indien aan Trojes stranden
Een andre vuist vóór my het Krijgsvuur deed ontbranden.

AGAMEMNON.
Waarom, ô Goden, sluit uw ondoorgrondbre nijd
Voor helden, dees gelijk, den toegang tot den strijd?
Moet ik dien fieren moed, die eedle drift zien blaken,
Om my den wederkeer nog meerder wreed te maken!

ULYSSES.
Wat hoor ik! Goden?

ACHILLES.
Wat verraadt die zucht, mijn Heer?

AGAMEMNON.
Dus, Vorsten! wil 't het Lot; daar blijft geen uitzicht meer.
Geen lichtgeloofde hoop moet langer ons misleiden:
Vergeefs is 't, dat wy hier den keer des winds verbeiden.
Het blijkt dat Ilion beschermd wordt door de Goôn,
Den weg tot dien triomf heeft ons hun haat verboôn.
Het kenmerk van dien haat moet ons ontwerp verstoren.

ACHILLES.
Wat voorspook bleek ons dan ten kenmerk van hunn' toren?

AGAMEMNON.
Gy-zelf, ga slechts te raad met wat u werd voorzeid!
Wat baat een ydle waan, en waartoe ons gevleid?
Men wacht, dat Trojes macht voor uwen arm zal bukken;
Maar schoon die zegepraal uw' krijgsmoed mocht gelukken,
't Staat vast, tot welk een' prijs die zege word behaald,
Uw grafsteê is in 't veld van Ilion bepaald.
Het Lot wil, dat de bloem van uw zoo dierbre dagen
Voor Trojen, eer ze ontluikt, ter neder wordt geslagen.

ACHILLES.
Zoo keert die Vorstenrei, u hier ter hulp vergaârd,
Met eeuwge schand bevlekt! Was hun dit lot bewaard!
En Paris durft zijn' gloed door 't snoodst vermeten kronen,
En Klytemnestres bloed in hare Zuster honen?

AGAMEMNON.
Wel hoe! heeft dan uw moed ons niet vooruit gesneld,
En niet genoeg verricht, ter wraak van dat geweld?
Heel Lesbos, aan uw zwaard ten droeven prooi gegeven,
Doet nog 't Egeesche meir van haar verwoesting beven;
Heel Troje zag die vlam, ja, zag tot op zijn strand
De lijken voortgespoeld, die vielen door uw hand.
Eene andre Helena moet Troje thands beschreien.
Gy deedt haar naar Mycene en in den boei geleien.
In spijt van 't diep geheim dat zy vergeefs bewaart,
Onthult die teedre maagd de fierheid van haar aart,
En 't zwijgen-zelfs, zoo grootsch in overwonnen Grooten,
Ontdekt dat ze uit het bloed van Vorsten is gesproten.

ACHILLES.
ô Neen! die uitvlucht, Vorst, is al te verr' gezocht.
Waan niet dat gy 't bealuit der Goôn doordringen mocht.
Hoe! zou eene ydle vrees mijn dappren arm verslappen,
En hindren me, op uw spoor ter eerbaan op te stappen!

't Is waar, mijn moeder werd van 't noodlot dit voorzegd,
Dewijl ze een' sterveling verkoren had ten Echt.
My, zegt men, bleef de keus: een lang en duister leven,
Of, overdekt met eer, in 's levens bloei te sneven.
Maar, zoude ik, daar toch eens het graf mijn' loop bepaalt,
Te zorglijk voor een bloed dat Hemelgoôn doorstraalt,
Als nuttelooze last de wareld my zien dragen,
Een grijsheid zonder roem verwachten by mijn magen,
En, afgekeerd van 't pad dat tot de glorie leidt,
Wegsterven zonder naam, in laffe werkloosheid?
Ach, doe geen hinderpaal, geen zwarigheid u vreezen!
Genoeg! als de eer gebiedt, moet ze ons een Godspraak wezen.
Ons leven, onze dood staat in der Goden macht;
De roem behoort aan elk die zich hem waardig acht.
Wat mag men met hunn' wil voor 't Outer zich beraden,
Men maak zich als zy-zelv' onsterflijk door zijn daden!
Het noodlot ga zijn' gang; wy vliegen, waar de moed
Ons op een' eerrang toeft, dien de aarde hulde doet.
Voor Troje wacht ons die, en, wat het lot moog spellen,
Niets verg ik dan den wind om derwaarts heen te snellen,
En, zoo mijn arm-alleen de Grieken wreken moest,
Ik vloog en keerde niet, of Troje waar verwoest.
Maar neen, die wreevle stad moet voor uw standers bukken;
Voor my, wat wensche ik dan, ten zij uw spoor te drukken.
Ik dring by u, mijn Heer, op geene oneedle trouw,
Die my in 't Oorlogsvuur van u verwijdren zou,
De band, die ik u verg, vereent ons beider glorie:
Hy strekt aan 't weiflend heir ten waarborg der viktorie,
En duldt niet, dat ik u den invloed overlaat
Van - of bloôhartigen of omgekochten raad.

Derde tooneel.

AGAMEMNON, ULYSSES.

ULYSSES.
Gy ziet, gy hoort het, Vorst. Van ongeduld aan 't branden,
Tot welk een prijs het zij, hy wil de Trooische stranden.
Zijn liefde baarde ons zorg; maar 't heilrijkst misverstand
Geeft ons nu tegen hem de wapens in de hand.

AGAMEMNON.
Helaas!

ULYSSES.
Gy zucht, mijn Heer. Wat wil die zucht vol smarte?
Of is 't de stem van 't bloed, dat opstaat in uw harte?
Is 't dat bewogen hart, dat opwelt in dien zucht;
En zijn u moed en kracht in eene nacht ontvlucht?
Bedenk, gy zijt uw telg aan Griekenland verschuldigd;
Gantsch Grieken heeft uw' eed wiens heiligheid gy huldigt:
En, op dien eed gerust, heeft Kalchas dag aan dag,
Den voordewind voorspeld op 't Goddelijk gezag.
Zal Kalchas zich met schijn van logentaal bevlekken,
Zoo gy uw woord verbreekt of weifelt in 't voltrekken?
Of waant gy, dat hy zwijge en 't aan de Goden wijt,
Zoo 't Volk een klacht verheft waaraan gy schuldig zijt?
Wat weet gy, wat den Griek, zoo 't offer hem te loor stelt,
Een woede doet bestaan, die hy zich wettig voorstelt?
Wacht, wacht u! stel geen volk, wiens drift ten toppunt klom,
Tot rechter tusschen u en 't grimmig Godendom!
Zijt gy 't niet, gy-alleen, die om uw' stam te wreken,
Hen van hun haardsteê riept naar Xanthus verre streken;
Die stad by stad vermaande om de eeden voor te staan,
Door wie Heleen beminde, aan heur' Gemaal gedaan!
Om, wat vermeetle hand zijn Echtkoets mocht belagen,
Te vliegen tot een wraak, die 't aardrijk zou vertzagen.

Ja, zoo de liefde ons toen door zulk een' eed verbond,
Wy staven 't thands om u, om geen geheelde wond.
Gy stoort de nieuwe vlam die 't hart ons deed ontbranden;
Gy zijt het die ons scheidt van Gade en huwlijkspanden;
En, daar wy, u ter wraak, naar herwaart zijn gespoed,
En 't schittren van die eer de boezems blaken doet;
Nu 't blakend Griekenland, door u ter wraak geroepen,
U heeft aan 't hoofd gesteld van Vloot en Oorlogstroepen,
En wie van 't Vorstental het u betwisten mocht,
Zoo willig voor zijn bloed uw' roem en zege kocht;
Nu durft gy, wars van de eer en 't vorstlijk roembehalen,
Die grootsche zege niet met luttel bloeds betalen;
En, reeds by d' eersten stap door dwazen schrik geroerd,
Zendt gy het heir te rug' nog eer gy oorlog voert.

AGAMEMNON.

Het valt uw' boezem licht, met zulk een' moed te prijken,
Daar gy het leed niet kent, hetgeen my doet bezwijken.
Maar zoo ge uw' eigen' zoon, met d' offerdoek omhuld,
Naar 't Outer zaagt gevoerd; uw ziel, van smart vervuld,
Zou voor die trotsche taal in snikkend weenen smooren.
En, wat ik heden lij', zou ook uw hart doorboren.
Ja dan, dan zagen we u dien teêrgeliefden zoon
Wegrukken van 't Altaar in wederwil der Goôn.
Mijn Heer, 't is u bekend, ik heb mijn woord gegeven;
En, zoo mijn Dochter koomt, ik zal niet tegenstreven.
Maar, zoo eens 't gunstig Lot gedoogde op 't onvoorzienst,
In spijt van al mijn zorg en vlijt voor de Outerdienst,
Dat ze Argos niet verliet, of, iets haar mocht beletten
Heur aangevangen reis naar Aulis voort te zetten;
Vergun dan, dat mijn hart, ten voordeel van mijn spruit,
Dien weêrstand van 't geval, en tot haar redding, duid'.
Duld dan, dat ik beruste, en juiche in die bescherming,
Die voor haar leven waakt met tederer ontferming.
Uw raad vermocht alreeds te veel op mijn gemoed,
En blozen moet ik....

Vierde tooneel.

AGAMEMNON, ULYSSES, EURYBATES.

EURYBATES.
Vorst....

AGAMEMNON.
Wat brengt gy met dien spoed?
Wat tijding! Hemel, wat?

EURYBATES.
Reeds naakt uw Gemalinne!
Welhaast omhelst ge uw telg in d'arm der Koninginne.
Wy weken van het pad dat tot dit heir geleidt,
Verbijsterd door 't geboomt' en door de duisterheid;
En lang verdoolden wy langs onbekende wegen,
Tot wy de legerplaats in 't eind voor oogen kregen.

AGAMEMNON.
ô Goôn!

EURYBATES.
Erifile, die, in Achilles macht,
Uit Lesbos, in den boei, naar Argos werd gebracht,
Verzelt uw Dochter hier, om 't noodlot na te sporen,
En haar verborgen' naam uit Kalchas mond te hooren.
De maar van deze komst verspreidde zich alom,
En reeds weêrgalmt de lucht van 't juichend wellekom.
Uw Dochter boven al houdt aller hart en oogen
Door haar aandoenlijk schoon verrukt en opgetogen;
En, duizend zuchten voor het heil van deze uw spruit,
Vermengen zich by 't heir aan 't jublend vreugdgeluid.
Met eerbied zie ik elk de Koningin omringen,
En zoeken om de reên dier aankomst door te dringen;
Maar allen met één stem, bekennen, zoo de Goôn

Nooit glorierijker Vorst verhieven tot den throon;
Ter overmaat dier gunst u over 't hoofd geregend,
Er nimmer Vader was, zoo in zijn spruit gezegend.

AGAMEMNON.
Genoeg, Eurybates! Verlaat ons: 'k ben voldaan.
Gy zult... Men zal mijn' wil, en tijds genoeg, verstaan.

Vijfde tooneel.

AGAMEMNON, ULYSSES.

AGAMEMNON.
ô Goden, 't is dan dus, dat ge u besluit te wreken!
Ik zie u 't weefsel dan van mijne ontwerpen breken.
ô, Waar, waar dan voor 't minst mijn diepgetroffen hart
De tranenstroom vergund tot leniging der smart!
ô Toestand van een' Vorst, als slaaf ten throon gezeten,
Van d' onderdaan zoo wel, als van des noodlots keten!
Wy zien ons steeds omringd, bespied van alle zij,
En hem die 't meeste lijdt, staat minst het weenen vrij!

ULYSSES.
Ook ik ben Vader, ja, en zwak als ieder Vader:
Ik stel me uw droefheid voor, en niemand voelt haar nader.
Ik-zelf beef voor den slag waarvoor gy beeft, mijn Heer,
En wraak uw tranen niet, maar stort er zelf veeleer.
Dan, wettige uitvlucht kan geen reden meer gehengen,
Nu Kalchas door de Goôn zich 't offer toe ziet brengen.
Hy toeft haar voor 't Altaar; en, zoo haar komst vertraagt,
Verwacht dat Kalchas-zelf haar van uw handen vraagt.
Nog zijn wy hier alleen; ô, ween thands onbedwongen!
Geef, geef den tranen lucht, door 't teêrst belang ontwrongen!
Beween uw bloed! - maar neen, wat zeg ik! zie vooruit,
En staar op niets dan de eer, die uit dat bloed ontspruit.

Zie heel den Hellespont bedekt van onze kielen;
Zie Ilion door 't zwaard, door vuur en vlam vernielen;
Zie 't volk in uwen boei; zie Priam aan uw' voet;
En Helena ontschaakt aan 's roovers dartlen gloed!
Ja, zie u, weêrgekeerd van de overwonnen stranden,
Met juichend vreugdgeschal, aan Aulis kusten landen;
En dezen zegepraal, aan u alleen erkend,
Uw' naam vereeuwigen tot 's warelds uiterste end.

AGAMEMNON.
Ik voel mijn zwakheid, Vorst, en moet voor 't noodlot bukken:
Welaan! Het Godendom moog de onschuld onderdrukken!
Hun offer zal welhaast gereed zijn voor 't Altaar.
Gy, ga; maar dat het volk door Kalchas niets ervaar'.
Wierd dit geheim ontdekt, het zou mijn smart vermeeren.
Laat my van 't moordaltaar een teedre moeder weeren.

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

ERIFILE, DORIS.

ERIFILE.
Verhindren wy hun niet, hun vreugde loop te geven!
Laat haar in 's Vaders arm, aan 's Bruigoms boezem kleven,
Zich overlaten aan de teêrheid van haar hart,
Daar ik den teugel viere aan mijne onnoembre smart.
Kom, Doris!

DORIS.

Hoe! geneigd u-zelve in 't hart te wroeten,
Is 't eeuwig enkle ramp, het geen gy vreest te ontmoeten?
Ik weet te wel, Mevrouw, hoe zwaar een keten knelt,
En dat geen zweem van vreugd' de slaverny verzelt.
Maar in 't noodlottig uur, toen gy aan Lesbos stranden
Geweldig wierdt ontvoerd in 's Overwinnaars banden,
En siddrend om den hoon, zoo wreed u aangedaan,
Den fellen oorlogsheld voor uw gezicht zaagt staan;
Toen - ach, vergeef, Mevrouw! toen droegt ge uw smart gelaten;
Thands schijnt gy 't denkbeeld zelfs van alle troost te haten.
Hier lacht u alles aan; en, wat gy duchten mocht,
Ifigeniës hart, zoo teêr aan u verknocht,
Beklaagt uw lotgeval; zy mint u als een zuster;
Uw toestand waar gewis in Troje niet geruster.
Ifigenia, wie haar Vader hier ontbood,
Bespeurde naauw den wensch die in uw hart ontsproot,
Of voerde u herwaarts meê. Thands zijt ge in Aulis muren,
En echter, blijft uw smart nog onverpoosbaar duren,
En, door 't weêrstrevigst lot, dat me ondoorgrondlijk is,
Wast hier met ieder uur uw bittre droefenis!

ERIFILE.

Hoe zal Erifile, in 't harte zoo bewogen,
Haar vreugd ten tuige zijn met onbenevelde oogen?
Gelooft gy, dat mijn smart met minder wreedheid woedt
By 't aanzien van een heil dat ik verzaken moet?
Ik zie Ifigenië in de armen van een' Vader:
Zy maakt eens moeders lust, en zijne vreugd te gader;
En ik, rampzalige! ik, ten prooi aan elk gevaar,
Werd, van mijn vroegste jeugd, geen Oudrenzorg gewaar.
Geen blijde Moederkus begroette my in 't leven,
Nooit zag ik teedren lach op Vaderlippen zweven,
Onwetend aan wat bloed ik 't aanzijn was verplicht.
Dan, 't onverduurbaarst wee dat me op het harte ligt,
En 't geen my wederhoudt dit duister na te sporen,
Ligt in de orakelstem die 't Godendom deed hooren:
Zy spelde, zoo my ooit mijn oorsprong wordt bekend,

In 't zelfde ontdekkingsuur mijn vroeg noodlottig end.

DORIS.
Vrees niets; vaar voort, Mevrouw, dat duister op te klaren.
De Godspraak zal zich nooit dan neevlig openbaren.
Tweevoudig is de taal, die u die zorg verwekt:
Wellicht ziet ge uw geboorte en afkomst ras ontdekt,
Licht zult ge uw' waren naam, tot heden nog verborgen,
Hernemen. Welk een grond voor de akeligste zorgen!
Licht sterft gy in dien naam dien gy nu te onrecht draagt,
En zeker is 't die dood, waar 't noodlot van gewaagt.

ERIFILE.
Ik werd niet steeds, als kind, Erifile geheeten:
Dit, Doris, niets dan dit, was my vergund te weten.
Uw Vader, wien alleen het oovrige is bewust,
Onthield my dit geheim, maar stelde my gerust.
Dat Troje (sprak hy vaak), dat u zijn kust zag naderen,
Schenkt eens den rang u weêr van uw doorluchte vaderen:
Haast zult gy 't geen gy leedt op 't heerlijkst zien vergoed,
En d'eersten Vorst van de aard herkennen in uw bloed.
Reeds zag ik in 't verschiet op de Ilionsche wallen;
Dan, wreede Achilles naakt om Lesbos te overvallen;
't Wijkt alles, niets weêrstaat zijn doodelijk geweld.
Uw Vader, eindlijk, viel in 't bloedig oorlogsveld,
En liet my, onbekend, om, in den boei te smachten.
Wat rest my van den stand dien 'k eenmaal had te wachten?
Men nam de vrijheid my; niets bleef me in dit gemis,
Dan 't hoog gevoel eens bloeds dat onbewijsbaar is.

DORIS.
Hoe gruwzaam wreed, Mevrouw, moet u die hand niet schijnen
Die op dat dier geheim uw uitzicht deed verdwijnen!
Dan, hoor wat Kalchas meld'; die Kalchas, zoo vermaard,
Die 't diepst geheim der Goôn, aan 't menschdom openbaart!
De Hemel toont hem zelf het Lot der stervelingen.
Hy kan, wat was, en is, en wezen zal, doordringen.
Geloof, dat hy doorziet het geen men u verborg.
Ach, stel uw' boezem vrij van die beangste zorg!

Hier zult ge, in 't Grieksche heir, niet dan bescherming vinden.
Haast zal Ifigenië in d' Echtknoop zich verbinden;
Reeds schonk haar vriendschap u het hartelijkst onthaal;
Dan biedt ze u 't zoetst verblijf, in schuts van haar Gemaal.
Gy moogt dit op haar woord, en van Achilles wachten,
Hy zal ter minn' van haar uw droevig lot verzachten.

ERIFILE.
Hoe weinig waant gy, dat deze Echtverbintenis,
Van alles wat ik lij my 't onverduurbaarst is!

DORIS.
Mevrouw...!

ERIFILE.
Het schijnt u vreemd, dat niets mijn droefheid lenigt,
Daar alles, zoo 't u dunkt, zich tot mijn troost vereenigt!
't Verbaast u, dat mijn smart zoo onverwinlijk bleef.
Hoor me aan, ô Doris! hoor, en sidder, dat ik leef!
't Zegt weinig, onbekend te zuchten in mijn banden,
Maar, de overweldiger der Lesbiaansche stranden,
Achilles, hy, die bron van uwe en mijne smart,
In wiens ontzachbren boei mijn arm gekluisterd werd;
Hy, die door eenen slag my uwen Vader roofde,
En in zijn dood, de hoop die mijn geboort' beloofde;
Ja, Doris, die barbaar, wiens gruwbre naam-alleen,
My haatlijk wezen moest na wat ik heb geleên...
Voor dien voelt zich mijn hart, ach, al te teêr bewogen!

DORIS.
Wat hoor ik!

ERIFILE.
'k Dek vergeefs mijn zwakheid voor uwe oogen.
Helaas! ondanks my-zelv', door 't duldloost wee geperst,
Verraadt zich 't diep geheim dat me uit den boezem berst.
Maar 'k sprak deze enkle reis om 't nimmer te herhalen.
Vraag niet, op welk een hoop die drift my kon doen dwalen.
't Was op de deernis niet, my door zijn hart betoond

Na dat mijn slaverny zijn zege had gekroond.
De hemel schept vermaak in mijn wanhopig weenen,
En wil op my-alleen wat onheil heet, veréénen.
Herdenken wy den dag, voor u en my zoo wreed,
Toen 't gruwzaam oorlogslot ons beide kluistren deed.
Lang lag ik ademloos, en door de smart bezweken,
In 's Overwinnaars macht ten prooi en zegeteeken,
Als eindlijk 't flaauwe licht mijne oogen weêr begroet.
Toen zag ik me in zijn arm', nog laauw van heldenbloed.
Ik ijsde, en siddringvol voor 's woestaarts wreede blikken,
Wendde ik mijne oogen af, en trad met kermend snikken
Zijn hobblend vaartuig in. Ach, Doris, in wat staat!
Ik zag hem, maar my bleek niets wreeds in zijn gelaat.
Ik voelde my 't verwijt besterven op de lippen,
En 't was me, of 't bonzend hart den boezem wilde ontglippen.
Niets schrikbaars had die blik waarvoor ik had gebeefd,
Maar 't was 't verteedrendst oog, waar de eêlste ziel in zweeft.
ô Hoe verdween mijn haat! - niets kon ik meer dan schreien. -
Ik liet my door den held, met wellust zelfs, geleien.
In Lesbos minde ik hem, in Aulis even teêr.
Ifigeniës gunst heeft niets dat ik waardeer.
Zy reik' me een teedre hand, en waan my op te beuren;
Ik voel my door haar zorg de ziel te meer verscheuren.
Ik vaar die hand niet aan dan tot haar eigen smart,
En werp haar heil ter neêr, ondraaglijk voor mijn hart.

DORIS.
Wat voordeel zal die drift u in uw' toestand geven?
Ach, waartoe hier, Mevrouw, in 't wis verderf te streven?
Waarom niet in Mycene in eenzaamheid gezucht?
Waartoe de smart gezocht veel eerder dan ontvlucht?
Daar hadt gy voor het minst een liefde niet zien tergen,
Die gy voor aller oog, en eeuwig, moet verbergen.

ERIFILE.
Ik wilde 't, Doris. Ja! 'k voorzag het gene ik lij'!
Ik dacht me Ifigenië, en, aan Achilles zij'.
Ik beefde op 't denkbeeld-zelf! dan, wie zal 't lot trotseeren?
'k Vermocht het niet, die drift verwinnend af te keeren.

Ik werd door knagende angst, als rustloos voortgezweept,
En door den dwang van 't lot naar herwaarts heengesleept.
Een heimelijke stem dreef me aan naar Aulis kusten;
Hier vleide ik my, wellicht hun Echtheil nog te ontrusten.
Ik hoopte een deel mijns leeds (ach, of dit mooglijk waar!)
Te storten op de kruin van dit te zalig paar!
Zie daar het geen my dreef. Wat baat het my, te hooren,
Wat aanzien of geboort' de Goden my beschoren?
Die Echt strekt my tot wet en 't geen ik zal bestaan:
Zoo die voltrokken wordt, het is met my gedaan.
'k Zal sterven, en mijn schande in 't vroege graf besluiten,
Maar zoeken de Ouders niet, uit wie ik voort mocht spruiten,
Wier bloed mijn dwaze vlam zoo roekloos heeft onteerd.

DORIS.
'k Beklaag uw gruwzaam lot, en, wat uw smart vermeert...

ERIFILE.
Ziet ge Agamemnon niet met zijne Dochter naderen?

Tweede tooneel.

AGAMEMNON, IFIGENIA, ERIFILE, DORIS.

IFIGENIA.
Waarheen, mijn Heer? - waar vliedt ge, ô tederste aller vaderen?
Wat drift jaagt u zoo ras uit onze omarming voort?
Wat wil dit spoeden, Vorst, dat onze vreugd verstoort?
Mijn eerbied maakte plaats voor die der Koninginne:
ô Toone ik op mijn beurt, hoe teêr ik u beminne!
Vergun my...

AGAMEMNON.
Ja, mijn telg, uw Vader mint u teêr.
Kom, klem u aan zijn hart!

IFIGENIA.

Wat (Goden!) wenschte ik meer!
Wat vreugd, u dus te zien in 't hoogste krijgsvermogen!
De glans die u omringt, houdt ieder opgetogen.
Alreeds had my 't gerucht uw schittrende eer vermeld,
Maar 'k had uw glorie my zoo grootsch niet voorgesteld.
Thands is het my vergund die van naby te aanschouwen.
Mijn Vader! ach! hoe zal mijn blijdschap zich ontvouwen!
Hoe heeft heel 't Grieksche volk u al zijn trouw gewijd!
Hoe zalig acht ik my, dat gy mijn Vader zijt.

AGAMEMNON.

Helaas! wat is die roem, zoo hoog door u geprezen!
Gy hadt verdiend, in my... gelukkiger te wezen!

IFIGENIA.

ô Zeg my, wat geluk gy meer van 't Lot begeert?
Waar werd ooit Vorst op aard zoo onbeperkt vereerd?
Mijn hart weet aan de Goôn slechts enklen dank te geven.

AGAMEMNON.

Goôn! ik, bestemde ik haar tot dat onmenschlijk sneven?

IFIGENIA.

Ach, gy verbergt u my! Ik zie gy zucht, mijn Heer!
Helaas! gy werpt het oog met weemoed op my neêr.
Riep uw bevel ons niet, mijn Vader, uit Mycenen!

AGAMEMNON.

Mijn kind, gy zijt my nog zoo dierbaar als voorhenen.
Maar 't is hier 't vreedzaam hof, noch 't eigen tijdstip niet.
Mijn vreugde wordt bestreên door 't prangendst zielsverdriet.

IFIGENIA.

Ach, doe mijn bijzijn u uw waardigheid vergeten!
'k Voorzie 't, gy wordt in 't kort ons weêr uit d' arm gereten.
Geef, geef een' oogwenk slechts aan 't Vaderhart gehoor,
En stel, by deze Maagd, mijn vreugde niet te loor.

Zy weet, hoe menigwerf ik met uw teêrheid praalde,
En, op dit voorrecht trotsch, haar 't hart mijns Vaders maalde.
Hoe menigmaal, ô Vorst, beloofde ik haar mijn zorg!
Van 't houden van dat woord was my uw goedheid borg.
En daar ik, stout hier op, haar deze troost mocht schenken,
Wat moet zy thands, mijn Vorst, van deze uw koelheid denken!
Heb ik haar lijdend hart met valsche hoop gevleid?
Verdrijf die wolk van smart, op uw gelaat verspreid.

AGAMEMNON.
Mijn Dochter, ach!

IFIGENIA.
Mijn Vorst! voleindig, op mijn smeeken.

AGAMEMNON.
ô Hemel, dat ik 't mocht!

IFIGENIA.
Ik zie uw mond verbleeken!
Verga de bron uws leeds, de schuldige Trojaan!

AGAMEMNON.
Des Trojers ondergang zal ons op tranen staan.

IFIGENIA.
De Hemel hoede ons slechts uwe overdierbre dagen!

AGAMEMNON.
My zijn de Goden wreed en doof voor al mijn klagen.

IFIGENIA.
Men hope op d' offerzoen, van Kalchas hand verwacht.

AGAMEMNON.
Ach, waar my voor dat uur hun strengheid nog verzacht!

IFIGENIA.
Geschiedt dat offer haast?

AGAMEMNON.
Te vroeg voor uwen Vader!

IFIGENIA.
Vergunt me uw goedheid ook, dat ik het outer nader'?
My, wie zoo teêr een band aan uw belang verbindt!

AGAMEMNON.
Helaas!

IFIGENIA.
Gy zwijgt, mijn Heer?

AGAMEMNON.
Gy zult er zijn, mijn kind!
Vaarwel!

Derde tooneel.

IFIGENIA, ERIFILE, DORIS.

IFIGENIA.
Wat vreemd onthaal, wat moet ik hier vermoeden?
Ik voel me, ondanks my-zelv, het siddrend harte bloeden:
Een heimelijke vrees vermeestert my geheel.
Gerechte Goôn! gy weet, wien ik uw schuts beveel.

ERIFILE.
Hoe! daar ge uw' Vader ziet, van zoo veel zorgs omgeven,
Doet u van zijne zijde een luttel koelheid beven?
Helaas! met hoe veel smarts belaadt dan 't lot my niet,
Daar my het oudrenhart, van de eerste jeugd, verstiet!
My, die als balling zwerve en nimmer Ouders kende,
Ja wiens geboortestond begin was van ellende!
Gy moogt voor 't minst, wijst u eens Vaders koelheid af,

Nog weenen by den schoot die u het leven gaf;
En, eindlijk, zoo de smart u tranen wringt uit de oogen,
Waar zijn er tranen, die... geen minnaar af zou droogen?

IFIGENIA.
Ja, dierbre Erifile; 'k beken, daar is geen smart,
Die door Achilles min my niet gelenigd werd.
Zijn oorlogsroem, de keus mijns Vaders, plicht en liefde,
Zie daar het geen my 't hart met dubblen prikkel griefde.
Dan ach, die minnaar die naar mijne weêrkomst brandt;
Dien 't Grieksche staatsbelang hier kluisterde aan dit strand;
Om wien mijn Vader-zelf my opriep uit Mycenen;
Waar is zijn ongeduld, zijn yver van voorhenen?
Waar bleef die drift in hem, van wie ik had verwacht,
Dat hy met gloeiend hart naar 't weêrzien had gesmacht?
Voor my; 't verlangend oog gericht naar deze streken,
Voelde ik me een zoete vreugd het kloppend hart ontsteken;
Hem waande ik steeds te zien; hem zocht dat schuchter oog,
En 'k voelde dat dat hart het zijne tegenvloog.
Ik vroeg Achilles weêr aan al wat ik ontmoette:
Reeds waande ik aan mijn kniên den held die my begroette.
Ik nader; dan helaas! wie ook my welkom bied',
Wie hier my tegenjuich', Achilles zie ik niet!
Een vreemde en woeste hoop dringt toe van alle hoeken;
Hy is het, hy-alleen, dien ik vergeefs moet zoeken;
En Agamemnon-zelf ontvliedt mijn' teedren blik,
En noemt Achilles niet dan met een' zichtbren schrik!
Wat toeft hy? wie, wie zal dit raadsel my ontbinden?
Zal ik den Minnaar koud, gelijk den Vader, vinden?
En heeft de zorg des krijgs hun tederheid verdoofd,
En, in één' enklen dag, my beider hart ontroofd? -
Maar neen: 'k ben ongerecht; zijn liefde kan niet wanken:
Nam hy de wapens op, men heeft het my te danken.
Hy was niet by dien stoet van minnaars, die den eed
In Helenaas paleis aan haren Vader deed;
Hy, zonder van den eed der Grieken af te hangen,
Vliegt hy naar Trojes krijg, het is om mijn belangen.
Mijn hand, zie daar den prijs waarvoor zijn krijgsmoed blaakt!
De naam van mijn' Gemaal is al waar naar hy haakt.

Vierde tooneel.

KLYTEMNESTRA, IFIGENIA, ERIFILE, DORIS.

KLYTEMNESTRA.
Vertrekken wy, mijn telg! Dat niets ons doe vertragen.
Hier toeven, ware uwe eer, uw moeders aanzien wagen!
Uws Vaders koel onthaal verbaast my langer niet:
Ik ken de reden thands van zijn geheim verdriet.
Hy wilde u voor den hoon der wreedste weigring sparen,
En zocht my door dit schrift zijn wil te doen ervaren;
Dan, Arkas, wien de Vorst belastte met dit blad,
Wist van den dwaalweg niet, die my bedrogen had.
Hy ijlde ons in 't gemoet, doch vruchtloos was zijn pogen,
En, eerst dit oogenblik koomt my zijn last voor oogen.
Nog eens, vertrekken wy, behoeden wy onze eer!
Achilles denkt aan u, noch aan uw' Echtknoop meer!
Hy weigert dat geluk het geen wy hem bewaarden,
En, voor zijn wederkomst begeert hy 't niet te aanvaarden.

IFIGENIA.
Wat hoor ik!

KLYTEMNESTRA.
Ja, gy bloost om dees afschuwbren smaad;
Neem thands een' eedlen trots en 't zelfgevoel te baat.
De ondankbre! 'k was het zelv, die stemde in zijn verlangen!
Hy had u van mijn hand als Gemalin ontfangen!
Ja, brallende op mijn keus, stelde ik er glorie in,
Uw hand verknocht te zien aan 't bloed der Zeegodin!
Dan, sints zijn weiflend hart door eerloos plichtvergeten
Die afkomst logenstraft, die hy zich durft vermeten,
Mijn Dochter, is 't aan ons, te toonen, wie hy hoont;
En 't voegt u, dat gy hem al uw verachting toont.
Of zal ons toeven hem den dollen waan doen voeden,
Dat gy met smachtend hart zijn omkeêr zoudt vermoeden?

Neen: breken wy dien band! gy zijt te snood verraân.
Ik deed uw Vader dit mijn opzet reeds verstaan.
Ik wacht hem hier; alleen, om daadlijk weêr te scheiden,
En zal met snellen spoed onze afreis doen bereiden.

(tegen Erifile.)

Mevrouw! ik verg u niet dat gy mijn kind verzelt,
Daar u haar afreis thands in dierbrer handen stelt!
Uw heimelijk ontwerp is ons te wel gebleken;
En Kalchas is het niet, wien gy hier zocht te spreken.

Vijfde tooneel.

IFIGENIA, ERIFILE, DORIS.

IFIGENIA.
In wat rampzaalgen staat stort my die schrikbre taal!
Achilles dan verwerpt den naam van mijn' Gemaal!
Ik keer dan, diep verneêrd, en zie mijne achting krenken?
En gy zocht Kalchas niet. - Wat moet ik hier van denken?

ERIFILE.
'k Versta uw reden niet....

IFIGENIA.
Ik voed geen ijdle waan,
Gy weet wat ik bedoel, zoo gy my wilt verstaan.
't Lot rooft my een' Gemaal, en daar me uw troost mocht baten,
Zult gy my ook, Mevrouw, in dees mijn ramp verlaten?
Mycenen, zonder my, was u 't onlijdlijkst oord,
En reize ik thands alleen, van u begeven, voort?

ERIFILE.
Ik wensch me, eer ik vertrek, met Kalchas te onderhouen.

IFIGENIA.
Wat toeft gy dan. Mevrouw? Doe hem uw' wensch ontvouwen.

ERIFILE.
Hoe, daar ge op 't oogenblik alreeds van hier vertrekt?

IFIGENIA.
Een oogwenk heeft somtijds veel duisters opgedekt.
Dan, 't is alreeds te veel u in het hart gelezen;
'k Bespeur, Mevrouw, het geen ik nimmer dacht te vreezen:
Achilles.... Gy verlangt dat ik vertrokken zij!

ERIFILE.
Ik! heb ik wel gehoord? - Waar van verdenkt gy my?
Ik zou hem minnen! ik, een' dollen overwinnaar? -
Ik dien ontmenschten held beschouwen als mijn' minnaar?
Hem, die, bespat met bloed, my nog voor de oogen zweeft,
En wiens bloeddorstig hart voor 't gruwzaam moorden leeft!
Die Lesbos in een' vloed van vlam en rook en vonken....

IFIGENIA.
Gy mint hem, ja, trouwlooze; en, durf daar vrij meê pronken!
Die woestheid zelv', die arm, in heldenbloed gebaad,
Dat Lesbos, en die vlam, waar Lesbos door vergaat,
Dit zijn de pijlen, dit de schichten, waar de liefde
U, tot uw eigen schaamt' het gloeiend hart meê griefde!
Ja, verr' van dat uw ziel voor die herinn'ring schrikk',
Herhaalt gy 't my met vreugd dit eigen oogenblik.
In uw geveinsde klacht, heb ik reeds menigmalen
Den gloed dien gy verbergt, te duidlijk door zien stralen;
Dan ach, mijn goedheid hield my de oogen telkens dicht,
Of bond den blinddoek my op nieuw weêr voor 't gezicht.
Gy mint hem. 'k Heb aan 't hart dat nooit verdenking voedstert,
Mijn mededingeres in argloosheid gekoesterd!
Onnoozle! ik minde haar! Ik zei haar nog dees dag
Bescherming toe van hem wien ik haar minnen zag! -
Zie daar uw' zegepraal! zie daar mijn' roem ontluisterd!
Ik heb in uw' triomf my aan uw' kar gekluisterd.

'k Vergeef u licht het geen ge uit zelfbelang beoogt,
En 't wreed verlies van 't hart dat gy me ontrukken moogt;
Maar dat uw snode list my niet in tijds verlichtte,
En eer ik herwaarts trok mijn lot my niet berichtte,
Dat gy my zoeken liet die my om u verlaat -
Wat hart vergeeft den hoon van zulk een laag verraad!

ERIFILE.
Een taal, als die gy voert, klonk nimmer in mijne ooren.
En 't werd my niet geleerd beschimping aan te hooren.
Het Godendom, Mevrouw, hoe fel het my bezwaart,
Had tot dit oogenblik my zulk een' hoon gespaard.
Dan 'k zal in 't minnend hart geen ongeduld betichten:
Maar meld my, wat gy wilt dat ik u zou berichten?
Was 't mooglijk, dat gy ooit het denkbeeld hadt gevoed,
Dat hy een vreemde koos voor Agamemnons bloed?
Een vreemde, van wier lot niets anders is gebleken,
Dan dat ze een bloed behoort, waarop hy zich wil wreken!

IFIGENIA.
Gy zegepraalt, ontmenschte, en gy trotseert mijn smart.
Ik had nog niet genoeg aan 't lijden van dit hart:
Nog waagt ge, uw ballingschap naast mijn geluk te zetten,
Op dat uw zege my te wreeder moog verpletten!
Hoe 't zij, uw vreugd, Mevrouw, breek niet voorbarig los.
Vorst Agamemnon, zoo beleedigd door uw' trots,
Blijft nog der Grieken Vorst, en my een teder Vader:
En 't geen mijne eerzucht treft gevoelt hy eindloos nader.
Die boezem werd geroerd door 't kinderlijk beklag;
En 'k zag zijn mond verbleekt toen hy mijn tranen zag.
Helaas! hoe ongerecht! Ik zag mijn smart hem dragen,
En dorst my tegen hem van koel onthaal beklagen!

Zesde tooneel.

ACHILLES, IFIGENIA, ERIFILE, DORIS.

ACHILLES.
Het is dan waar, Mevrouw? 'k Vertrouw mijn eigen oog?
Ik dacht dat heel het heir zich in dien maar bedroog!
Gy zijt in Aulis! Gy! dit koomt my vreemd te voren!
En waarom heeft de Vorst my 't tegendeel doen hooren?

IFIGENIA.
Uw wensch wordt haast voldaan; stel u gerust, mijn Heer,
Ifigenia toeft in Aulis wal niet meer.

Zevende tooneel.

ACHILLES, ERIFILE, DORIS.

ACHILLES.
Ze ontwijkt my! is 't een droom? of waak ik, groote Goden!
Verbijsterd vrage ik dit! En waarom my ontvloden?
Mevrouw, gy wraakt wellicht, het geen ik van u verg,
Maar zoo eens vijands beê uw droeve ziel niet terg',
Zoo u, zijn hart geëerd, beklaagd heeft in uw keten;
Wellicht moogt gy de reên van deze ontmoeting weten.
Wellicht....

ERIFILE.
Gy-zelf, ô Vorst, gy weet die reden niet?
Gy, die haar sints een maand verbeidt in dit gebied;
Die aandrongt op haar reis, van ongeduld aan 't branden!

ACHILLES.
Geheel een maand alreeds afwezig van dees stranden,
Op gistren weêrgekeerd!

ERIFILE.
Op gistren! groote Goôn!
Was Agamemnons telg niet op uw' wensch ontboôn? -
Hoe! gy, die haar aanbidt....

ACHILLES.
Ja, meer dan ooit aan 't blaken!
En had my 't wrevel lot mijn opzet niet doen staken
Ik had haar in haar Hof, in Argos-zelf, verrast.
En echter vliedt zy my! Wat legt men my te last?
Dan 'k zie my, waar ik keer, van vijanden omgeven:
'k Zag Kalchas, Nestor-zelv', mijn teedre min weêrstreven.
Met ijdle redenpraal en schrandre veinzery
Voegt zich Ulysses mede in opstand tegens my,
Als moest ik om mijn' roem dien dierbren gloed verbannen.
Wat mag het oogmerk zijn waarom zy samenspannen?
Of, ben ik tot een spot der gantsche legermacht?
Wat toeve ik? - Dit geheim zij eens aan 't licht gebragt!

Achtste tooneel.

ERIFILE, DORIS.

ERIFILE.
Gy ziet mijn schande, ô Goôn! waar zal ik my verbergen?
Gy wordt bemind, ô trotsche, en durft nog meerder vergen?
Uw glorie en uw smaad verplettren my geheel!
Neen, eer ik 't dulden zal... maar vlei ik my te veel,
Of zie ik 't onweêr reeds, dat neêrstort my ten wreker?
Ja, Doris, hun geluk staat wagglend en onzeker.

Ifigenia wordt verraden en misleid;
En voor Achilles oog wordt duisterheid gespreid.
Ja, Agamemnon weent. - Dat ik geen wanhoop voede!
Het noodlot staat my by in mijn gerechte woede!
Ik maak my dit ten nut, en, wat het eind ook zij,
Ik sneef niet zonder wraak, en zy vergaat met my!

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

AGAMEMNON, KLYTEMNESTRA.

KLYTEMNESTRA.
Ja, die gerechte drift waarvan mijn boezem brandt,
Verhaastte mijne reis; 'k verliet dit vloekbaar strand;
Mijn Dochter ging haar smaad in 't eenzaam Argos smoren;
Wanneer Achilles-zelf mijn fier besluit koomt storen.
Ontzet, verbaasd, betuigt, ja zweert hy eed op eed
Die 't heldenhart ontsluit dat van geen veinzen weet.
Hy dringt op 't Echtfeest aan, en, verr' van 't uit te stellen,
Doen ongeduld en spijt dien heeten boezem zwellen.
Hy zoekt u; en, verwoed om onze ontworpen vlucht,
Spoort hy den oorsprong na van 't honende gerucht. -
Of kunt gy, na dit blijk, zoo laag een' argwaan voeden?

AGAMEMNON.
Het is genoeg, Mevrouw! 'k verban dit wreed vermoeden;
'k Erken het valsche licht waarin mijn oog hem zag,
En deel de vreugd met u, zoo veel mijn hart vermag.

Gy wilt dat Kalchas hem met uwe Telg verbinde;
Welaan! het outer blaakt, dat zy zich daar bevinde!
'k Verwacht haar, 't moog zoo zijn! Maar eer wy verder gaan
Wilde ik u, hier alleen, iets wichtigs doen verstaan.
Gy ziet het zelv', Mevrouw, wat grond wy hier betreden.
Het ademt alles krijg, geen huwlijksplechtigheden.
Een Leger vol gewoel, vol schrikbaar moordgejuich
Van Vlootling en Soldaat in 't blinkend wapentuig,
Een Outer, wijd in 't rond omheind met legerspeeren,
Is, ja, Achilles waard, en kan zijne Echt vereeren;
Maar 't is geen huwlijkspraal, waar Griekens legermacht
Zijns Konings Gemalin ter Echtfeestviering wacht.
Keer liever, keer te rug, verzeld van uwe vrouwen:
Uw Dochter....

KLYTEMNESTRA.

Zoude ik haar een' andren arm vertrouwen?
Ik, niet voleindigen het geen ik heb gewrocht?
Zal dit de vrucht dan zijn van mijn' verhaasten tocht?
Ik, weigren naar 't Altaar haar by de hand te leiden?
Wie anders koomt het toe, haar 't huwlijksbed te spreiden?
Of heb ik meer dan gy des Wichlaars oog te ontzien,
Dat gy my naar 't altaar den toegang zoudt verbiên?
Geloof....

AGAMEMNON.

Gy zijt hier niet in Atreus Koningszalen:
Wy zijn in 't heir, Mevrouw.

KLYTEMNESTRA.

Zoo kent uw macht hier palen,
Waar 't strijdbre Griekenland van u de wet ontfangt,
En 't lot van Ilion aan uwe wenken hangt? -
Waar Azie en Euroop ter neêr knielt aan uw voeten,
En waar my Thetis zoon als moeder zal begroeten! -
Waar kon ik, in wat Hof, in welk een Godenzaal,
Verschijnen met meer glans en luisterrijker praal?

AGAMEMNON.
In naam der Goôn, Mevrouw, waaruit wy zijn gesproten,
Voldoe aan dees mijn' wensch: Ik heb het dus besloten.
Het moet zoo zijn.

KLYTEMNESTRA.
In naam dier zelfde Goden, Vorst,
Onttrek me een wellust niet waar heel mijn ziel naar dorst.
Geloof niet dat u hier mijn byzijn zou onteeren.

AGAMEMNON.
Ik wachtte inschiklijkheid voor 't geen ik moest begeeren;
Dan, daar de reden zelfs, de grond van mijn gedrag,
Daar, eindlijk, mijn verzoek zoo min op u vermag, -
Ik vorderde u een gunst, thands eische ik plichtbetooning.
Gy hebt mijn' wil gehoord, en ik beveel, als Koning.
Gehoorzaam!

Tweede tooneel.

KLYTEMNESTRA.

Alleen.

Wreedaart! hoe! wat is 't dat gy beoogt?
Waar, waarom worde ik niet by 't Echtaltaar gedoogd?
Uit trotschheid op uw' rang, durft gy uwe Ega honen,
En acht haar niet meer waard zich aan uw zij' te toonen?
Of vreest gy, dat het heir, nog wanklend in zijn trouw,
De zuster van Heleen in uwe Gâ beschouw?
Hoe! stuit haar schand dan af op 't hoofd des schuldeloozen,
En waant hy dat haar feit my 't voorhoofd moet doen blozen?
Maar 't is zijn wil: genoeg, mijn hart besluit er toe.
Dat slechts mijn Dochters heil my dit gemis vergoê!
Zy is Achilles bruid, mijn vreugde kent geen palen:
Haast zal zy met den naam van Thetis Dochter pralen!
Hy-zelf genaakt.

Derde tooneel.

ACHILLES, KLYTEMNESTRA.

ACHILLES.

Mevrouw, mijn wenschen zijn voldaan.
Met goedheid nam de Vorst mijn trouwbetuiging aan.
Zijn hart gedoogt zelfs niet dat zich het mijn verdedigt;
Hy is met mijn gedrag, hy is met my bevredigd,
En schenkt my nog dees dag uw Dochters dierbre hand!
Maar weet gy 't, welk geluk ge ons aanbracht op dit strand?
Berichtte u dit de Vorst? Wy mogen eindlijk hopen
Dat ons het gunstig lot den weg naar Trojen open'!
Ja, Kalchas kondigt aan, dat zich der Goden raad
Nog, op dit heden zelfs, met ons verzoenen laat;
Ja, dat de God des winds ons smeeken zal verhooren,
Zoo dra het offer bloedt, hun wraak ten zoen verkoren.
Reeds wenden we op zijn woord de steven van den wal,
En heffen 't zeil om hoog tot Trojes schrikbren val!
Voor my, ofschoon 't den Goôn, mijn min ter gunst', behaagde,
Dat zich die afreis nog een wijl voor my vertraagde,
'k Verlaat, wanneer 't moog zijn, het blij gewest, met smart,
Waar haast de huwlijkstoorts door my ontstoken werd.
Dan, 't is me een dierbre gunst van hun die 't noodlot regelen,
Zoo ik, door 't Trooische bloed mijn Echtknoop mag verzegelen,
En smoren in een' gloed die Ilion verslindt,
De smaad, hem aangedaan aan wien ik my verbind.

Vierde tooneel.

ACHILLES, KLYTEMNESTRA, IFIGENIA, ERIFILE, DORIS, EGINE.

ACHILLES.
Prinses, thands hangt mijn heil alleen nog van uw wenken;
De Koning heeft beslist aan my uw hand te schenken:
Aanvaard voor 't Echtaltaar een hart dat u aanbidt!

IFIGENIA.
Hoor eerst mijn bede, Vorst, ik smeek uw goedheid dit.
De Koningin vergunt dat ik ze u voor mag leggen,
En gy zult my dit blijk van liefde niet ontzeggen.
Dees jeugdige Vorstin biede ik uw goedheid aan,
Wier adel op 't gelaat haar afkomst doet verstaan.
Ik zie haar dag voor dag haar bittre smart bekampen,
Haar lot is u bewust; gy-zelf, gy wrocht haar rampen:
En ik, (waarheen had straks me een blinde drift verleid!)
Ik heb haar smart vermeerd door trotsche bitterheid.
Ach, mocht mijn teedre hulp by zoo veel tegenspoeden
Dat grievend ongelijk haar duizendvoud vergoeden!
Zy smeekt u door mijn stem: verhoor die beê, mijn Heer,
Herstel het geen gy wrocht, niets smeek, niets wensch ik meer.
Zy torscht uw boeien, Vorst; gy kunt die boeien slaken.
ô Dit zij de eerste vreugd die de Echtband ons doe smaken!
Uw zegepraal bedroev' haar oogen langer niet.
Zy vindt de vrijheid weêr, zoo gy het slechts gebiedt.
Men zie, dat de Echtgenoot, my door de Goôn gegeven,
Een' grootscher roem bejaagt dan 't aardrijk te doen beven:
Dat hy geen glorie zoekt in 't oorlogszwaard alleen,
Maar, teder voor zijn bruid, vermurwd wordt door geween;
En, door de droeve soms ontwapend en verbeden,
De Goôn uit wie hy stamt, getrouw weet na te treden.

ERIFILE.
Ja, Vorst, verzacht, verlicht het allerfoltrendst leed.

In Lesbos heeft de krijg my aan uw' kar gesmeed:
Maar 't waar het oorlogsrecht onmenschlijk uittebreien,
Indien ik, in dit oord, mijn noodlot moest beschreien.

ACHILLES.
Hoe! in dit oord -? Mevrouw!

ERIFILE.
Waar is er wreeder pijn,
Waar kan er bittrer smart in mijne ellende zijn
Dan dat ik hier 't geluk der zulken moet aanschouwen,
Die al hun zege niet dan op mijn onheil bouwen?
Der Grieken schrikbaar zwaard bedreigt mijn Vaderland.
Ik zie hier 't woedend heir in aantocht naar zijn strand.
Reeds zie ik de Echttoorts, om mijn foltring te vermeeren,
Uw hand de vlammen biên, waarmeê gy 't zult verteeren.
Duld dat ik, met mijn smart, en altijd onbekend,
Verr' van uw oog en 't heir mijn droevig lot volend'!
En 't gruwzaam leed verberg' waar niets by op kan wegen,
Waarvan mijn mond u zelfs het grievendst heeft verzwegen.

ACHILLES.
't Is reeds te veel, Prinses! Achilles stelt u vrij.
Kom, volg ons, zie de Griek het eind dier slaverny
En moog de blijde dag die mijn geluk zal kronen,
U, by 't hersteld gemis, ons-beider achting toonen.

Vijfde tooneel.

KLYTEMNESTRA, ACHILLES, IFIGENIA, ERIFILE, ARKAS, EGINE, DORIS.

ARKAS.
Vorstin! 't is alles thands gereed ter plechtigheid.
By 't Outer wordt uw Telg door uw' Gemaal verbeid.
Ik strek haar tot gelei', dit werd my opgedragen: -

Maar neen, ik koom, u, Vorst, bescherming voor haar vragen.

ACHILLES.
Wat zegt gy?

KLYTEMNESTRA.
Groote Goôn! Wat is het dat hy meldt!

ARKAS.
Gy kunt haar, gy-alleen, behoeden voor 't geweld!

ACHILLES.
Behoeden? tegen wien!

ARKAS.
'k Verraad hem, maar met smarte:
Dan reeds te lang drukt my dit wreed geheim op 't harte.
Zoo lang ik 't slechts vermocht, bleef 't in dees borst bewaard;
Maar 'k smoor het langer niet, het moet, het moet verklaard.
Reeds zie ik 't offermes gereed in 's Wichlaars handen!
Ik zie het offervuur op 't heilig Outer branden!
En, schoon die toestel-zelf my op den schedel daal,
'k Moet spreken.... Ja...

KLYTEMNESTRA.
Ik beef! verklaar die duistre taal.

ACHILLES.
Wie 't zijn moog, vrees hem niet, maar spreek! Ontdek u nader.

ARKAS.
Wacht, wacht u, dat ge uw Telg niet toezendt aan haar Vader!

KLYTEMNESTRA.
Waarom dan hem gevreesd?

ACHILLES.
Waar is hy van verdacht?

ARKAS.
Het is als Offer, Vorst, dat hy haar daar verwacht!

ACHILLES.
De Koning?

KLYTEMNESTRA.
Hoe! zijn bloed?

IFIGENIA.
Mijn Vader?

ERIFILE.
Groote Goden!

ACHILLES.
Uit welk een blinde drift zou hy zijn Dochter dooden?
Wie ijst op 't denkbeeld niet van wat uw mond verhaalt!

ARKAS.
ô Dat ik twijflen mocht! dan, ach het is bepaald.
De Godspraak deed dien eisch door Kalchas stem ons melden.
Niets anders dan dit bloed mag thands voor offer gelden.
En 't grimmig Godendom, dat Paris nog beschermt,
Heeft tot die prijs-alleen zich over 't heir ontfermd.

KLYTEMNESTRA.
Hoe, zulk een wreede moord, zou dien de Hemel vergen!

IFIGENIA.
Wat deed ik, groote Goôn, dat dus uw wraak kon tergen?

KLYTEMNESTRA.
't Verbaast my nu niet meer, dat by die plechtigheid
My zijn ontmenscht verbod den toegang heeft ontzeid.

IFIGENIA.

(Tegen Achilles.)

Dit moest die echt dan zijn, die ik hier zou voltrekken?

ARKAS.

Die list bedacht de Vorst, om zijn besluit te dekken,
En zelfs geheel het heir berust nog in dien waan.

KLYTEMNESTRA.

(Zich voor Achilles voeten werpende.)

Zoo roepe ik u, ô Vorst, om uw bescherming aan.

ACHILLES.

(Haar opheffende.)

Mevrouw! wat doet gy?

KLYTEMNESTRA.

Neen, het lot heeft my begeven!
Dit droef verneedren voegt by 't moederlijke beven.
ô Dat ik door mijn' smart uw hart geroerd mocht zien!
't Onteert een Moeder niet, te weenen aan uw kuiên.
Men wil uw Gemalin vermoorden voor uwe oogen!
'k Had in een blijde hoop haar voor u opgetogen;
Wy zochten u-alleen in dit rampzalig oord;
En 't is uw naam, ô Vorst, die uwe bruid vermoordt!
Moet zy dan, daar haar beê geen deernis kan verwerven,
Naar 't blakend outer treên om aan zijn' voet te sterven?
Zy heeft geen toevlucht hier, dan u, dan u-alleen!
Gy moet haar, Vader, Gade, en Schutsgeest zijn met een'.
Dan, 'k zie uw smart, ô Vorst! zy koom mijn smart te stade!
Mijn Dochter, ik vertrek, maar laat u met uw' Gade.
Toef, toef mijn weêrkomst hier. Ik smeek, begeef haar niet,
Daar ik naar mijn' Gemaal vertwijflend henen vlied.
De drift, die my bezielt, doet hem gewis vertzagen,
En Kalchas zal welhaast een ander offer vragen.
Of, zoo ik u, mijn kind, niet aan het staal ontrukk',
Dat Kalchas dan dat staal my eerst door 't harte drukk'!

Zesde tooneel.

ACHILLES, IFIGENIA.

ACHILLES.
'k Verstom: hoe zal ik u mijn felle ontroering toonen?
Kent, kent m' Achilles niet? of zoekt men hem te honen?
Een' Koningin, Mevrouw, verneêrt zich aan mijn' voet?
Een moeder, en voor u, meent dat zy smeeken moet,
En waant, daar zy me onteert door de ongegrondste vreezen,
Dat ik, om haar geween, u zal ten schutsgod wezen;
Als of men aan mijn woord, mijne eeden, twijflen mocht!
Wie heeft dan 't teêrst belang aan uw bestaan verknocht?
Neen, my, my geldt die hoon, en, wat men zich vermete,
Ik sta voor 't leven in dat ik het mijne heete.
Dan ach, de smart vervoert me, en 't waar gering, Mevrouw,
Zoo ik u 't leven hoedde, en u niet wreken zou.
Ik vlieg tot zulk een wraak, en, zal hem straf doen lijden,
Die op Achilles naam zijn weêrhelft durft bestrijden;
Achilles naam misbruikt tot wetteloozen moord;
En haar naar 't harte steekt, die hem-alleen behoort.

IFIGENIA.
Toef, toef, verwaardig u, ô Vorst, om my te hooren!

ACHILLES.
Hoe! zal ik deze smaad zoo ongestraft versmoren?
De wreedaart, daar hy weet dat ik naar Troje spoed,
En wraak verschaffen zal voor 't honen van zijn bloed,
Dat ik hem 't aanzien gaf waarop hy nu mag roemen!
Ik deed hem Oppervorst van twintig Vorsten noemen;
Is dit het loon dier zorg, de vrucht van 't geen ik wrocht?
Het loon dier zege zelfs die hem mijn arm bevocht!
Ja, die hem overlaadt met aanzien en vermogen!
De naam van uw' Gemaal, wat zoude ik meer beoogen!
Dien eernaam had ik hem, en anders niets, gesmeekt.

't Zegt weinig, dat hy thands zijn heilige eeden breekt.
't Zegt weinig, zoo zijn hart, door bloeddorst aangedreven,
U bloedende op 't altaar, ja voor mijn oog doe sneven.
Hy hult dien gruwbren moord in huwlijksplechtigheid,
En wil, dat ik u zelf ter slachting heen geleid';
Wil, dat mijn arglooze arm zich met uw bloed bevlekke,
En dat ik, voor Gemaal, uw beul en moorder strekke!
Wat wierd, wat wierd van u, op dit afgrijslijk feest,
Waar slechts een' enklen dag mijn komst vertraagd geweest!
Hoe dan! gy zoudt ten prooi aan 't woeden dier barbaren,
Bedrogen door mijn' naam, my zoeken voor de altaren!
En, door het staal verrast dat u door 't harte gaat,
My-zelv' beschuldigen van 't allerwreedst verraad!
Voor heel de legermacht zal hy my reden geven
Van 't opzet, van den hoon, den smaad, my toegedreven.
Gy-zelv, Mevrouw, waardeert eens Egaas eer te hoog,
Dan dat een zelfde drift uw' boezem niet bewoog.
De wreedaart, die mijn' naam tot zijn verraad deed strekken,
Leer', wie het zij, wiens eer hy 't waagde dus te vlekken!

IFIGENIA.
Ach, zoo gy my bemint, heb deernis met mijn smart.
Vindt, vindt mijn laatste beê nog toegang tot uw hart;
Toon, toon die liefde thands, en laat me uw gramschap keeren.
Die wreedaart, wiens gezag uw woede gaat braveeren,
Die vijand, zoo ontmenscht, zoo ongerecht, zoo wreed,
Die is mijn Vader, Vorst, hoe fel hy ook misdeed.

ACHILLES.
Uw Vader! Hy, Mevrouw! door zulk een' geest bewogen?
Hy is uw moordenaar, niets anders, in mijn oogen.

IFIGENIA.
Hy is mijn Vader, ach, 'k herhale 't, ja, mijn Heer!
Ja, alles dank ik hem, en min hem eindloos teêr.
Ook ik, ik ben hem dier, en zelfs nog dezen morgen
Ontfing ik blijk op blijk van zijne Vaderzorgen.
't Is wellust voor mijn hart dat ik hem eerbied toon,
En 't valt my gruwzaam hard, dat hem uw woede hoon'.

Ja, verre van op eens met dezen plicht te spelen,
En in de ontembre drift, die u vervoert, te deelen,
Betuig ik, dat dit hart heel andre wenschen voedt,
En op uw woeste taal van schrik en ijzing bloedt.
Ja, om mijns Vaders hart zoo wreed beticht te hooren,
Behoeve ik al die min, u eenmaal toegezworen.
Hoe! waarom wordt hy dan voor zoo ontmenscht geacht
Dat hem het lot niet griev' dat zijne Dochter wacht?
Wat Vader zou zijn bloed, zijn eigen bloed, vergieten?
Neen, stond mijn lot aan hem, het mijne zou niet vlieten,
Ik zag den tranenvloed, die uit zijne oogen borst.
Ach, vel, eer gy hem hoort, geen oordeel, dierbre Vorst!
Helaas! daar 't gruwzaamst wee zijn' boezem moet verknagen,
Heeft hy, by al die ramp, ook nog uw' haat te dragen?

ACHILLES.

Hoe! daar ge u zoo veel reên van zorgen zijt bewust,
Is dit alleen, Mevrouw, de vrees die u ontrust?
Een wreedaart, (want mijn mond kan hem niet anders noemen,)
Zal u door 's Wichlaars hand ter gruwbre slachting doemen;
En, als mijn tederheid zijn woede tegenstreeft,
Dan is het om hem-zelv', om u niet, dat gy beeft!
Hem, hem verdedigt gy, en my ontzegt gy 't spreken!
Ik zie me alleen geducht, en u om hem verbleeken!
Dit, dit is 't alles dan, waar mede ik wierd gevleid!
Achilles heeft geen deel aan uwe tederheid!

IFIGENIA.

Ach, wreedaart! kunt gy nog mijn liefde in twijfel trekken?
Is 't nu eerst, dat gy wacht dat ik ze u zal ontdekken?
'k Ontfing de tijding van mijn sterven zonder schrik;
Gy zaagt, of ik verbleekte in 't hachlijk oogenblik.
Maar waarom zaagt gy niet, hoe my de ziel ontroerde,
En tot wat wanhoop my één valsch bericht vervoerde,
Wanneer ik 't aaklig nieuws van uw verkoelde vlam,
By de aankomst op dit strand met siddrende angst vernam!
Met bangen zucht op zucht, die my de borst ontvloden,
Beschuldigde ik op eens het menschdom en de Goden!
Dan, schoon mijn mond het zweeg, dan bleek u al te wel

Hoe hooger ik uw hart dan zelfs het leven stel.
Ja, licht was door den waan, van u geliefd te wezen,
Mijn zaligheid te hoog in 't oog der Goôn gerezen.
Helaas! hoe dacht ik my bevoorrecht door die min!
Onnoozle! ik koos dat lot voor 't lot van een Godin!

ACHILLES.
Ach, zoo gy my bemint, bemin om my uw leven.

Zevende tooneel.

KLYTEMNESTRA, IFIGENIA, ACHILLES, EGINE.

KLYTEMNESTRA.
Vorst, zoo ge ons niet behoedt, moet mijne Dochter sneven.
Mijn Gade ontwijkt mijn oog, en, siddrend my te zien,
Heeft hy den toegang my naar 't outer doen verbiên.
De wachten die hy-zelf de wegen deed bezetten,
Vermeten zich, om ons den doortocht te beletten.
Hy vliedt me, en ducht de stem van mijn ondraagbaar wee.

ACHILLES.
Welaan dan, 't is aan my dat ik uw plaats bekleê.
Hy zal my zien, Mevrouw, ik zelf, ik ga hem spreken.

IFIGENIA.
Mijn Moeder!... ach, mijn Heer! waar henen? hoor my smeeken.

ACHILLES.
Wat vergt gy my, Mevrouw! Daar 'k tot uw redding spoed,
Zijt gy dan de eerste steeds die ik bestrijden moet?

KLYTEMNESTRA.
Wat wilt gy, ô mijn telg?

IFIGENIA.

Moogt gy den Vorst bewegen!
Hou, hou, in 's Hemels naam eens minnaars woede tegen,
En keer het onderhoud dat licht een Vader krenkt.
Licht wierd de taal der min met bitterheên gemengd.
Ik weet waar heen de drift een blakend hart kan voeren.
Mijn Vaders hoog gezag laat in geen' band zich snoeren.
De trots van Atreus bloed doorgloeit zijn fiere borst.
Neen, dat een schuchtrer mond mijn zaak bepleite, Vorst!
Wellicht zal hy, verbaasd om mijn te lang verbeiden,
My zelf van deze plaats naar 't Outer willen leiden;
Licht werkt de wanhoop van een Moeder alles uit,
Wanneer zy pleiten mag ter redding van haar spruit.
En wat besta ik niet, door uwe smart gedreven,
Wanneer uw-aller heil verknocht is aan mijn leven.

ACHILLES.

Gy wilt het dus. Welaan. Mevrouw, ik sta dit toe.
Ja, dat uw beider raad zijn wreedheid zwichten doe.
Herroep zijn reden weêr, en tracht zijn hart te neigen,
Om u, om mijn belang, en boven al, zijn eigen.
Dan 'k spil den tijd te lang in nuttelooze taal:
Het koomt op daden aan, geen' ijdlen woordenpraal.

(Tegen Klytemnestra.)

Vorstin, ik ga uw dienst en mijnen plicht betrachten.
Onttrek u aan 't gewoel, heradem van uw klachten!
'k Voorzeg u, dat uw telg hier niets te duchten staat,
Zoo lang dit gloeiend hart in dezen boezem slaat.
De Hemel zou vergeefs haar wisse dood bepalen:
Des Priesters Godspraak wankt, de mijne zal niet falen!

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

ERIFILE, DORIS.

DORIS.
Wat zegt gy, welk een drift in 't geen gy me openbaart!
Ifigenies lot schijnt u benijdenswaard?
Dit uur zal met haar bloed het heilloos strand bevlekken,
En dit is 't wat uw hart tot afgunst op kan wekken!
Wie, wie beseft dit ooit? Wat hart, zoo gruwzaam wreed...?

ERIFILE.
't Is zeker, dat mijn mond niets wissers ooit beleed.
Nooit voelde ik dit mijn hart, verbitterd door al 't lijden,
Haar de overmaat van heil zoo gruwzaam fel benijden!
ô Zalig doodsgevaar! ô hoop, die my bedroog!
Ach! zaagt gy, hoe haar smart Achilles ziel bewoog? -
Ik zag het, ik, en beefde op de al te teedre blijken!
Die Held, wien niets op aard in wreedheid kan gelijken,
Hy, die geen tranen kent dan die hy plengen doet,
Die zich van de eerste jeugd verhardde van gemoed,
Die, voor een vrouwenborst, van 't eerst begin zijns levens
Het bloed van Leeuwen zoog, en al hun wreedheid tevens;
Die woestaart, slechts gevormd in 's oorlogs razerny,
Die heeft, om haar voor 't eerst, geleerd wat siddren zij!
Dien mocht zy weenen zien! Wat schittrend zegeteeken!
Zy heeft het fier gelaat diens wreedaarts zien verbleeken.
En gy beklaagt haar lot? Ten prijs van welk een leed
Betwistte ik haar den traan dien zy hem storten deed!
Al moest ik in een uur, als zy, voor 't slachtmes bukken....

Maar, sterven? - Doris, neen: men zal haar 't staal ontrukken.
Achilles heeft voor haar niet vruchteloos verbleekt:
Niet werkloos slaapt hy in, als nood en liefde spreekt.
Achilles zal haar lot wel weten af te wenden;
Die Godspraak, zoo geducht, zal haar triumf volenden,
Haar' luister, en de smart verdubblen van mijn' hoon,
En kluistren hem nog meer aan haar verleidend schoon.
Hoe! ziet gy d' yver niet, voor haar behoud aan 't blaken?
Men durft by d' eisch der Goôn, des offers naam verzaken;
De houtmijt vlamt alreeds en dorst naar 't sprenklend bloed,
En - niemand weet tot nog, wien Kalchas treffen moet.
Men houdt het leger blind. Betoont dit zorglijk veinzen
Het hart des Vaders niet, gereed te rug te deinzen?
Wat hardheid, zoo ontmenscht, die aan den storm weêrstaat,
Dien hem in 't uiterste uur Achilles leevren gaat?
Eens Moeders razerny, eens Dochters teedre tranen?
De wanhoop des gezins, de kreet der onderdanen?
De tederheid van 't bloed dat in den Vader schreit?
Eens minnaars woeste drift in al heur hevigheid?
Neen, zeg ik u, geen Goôn, geen slachtmes is te vreezen,
En ik, ik moet alleen, alleen rampzalig wezen!
Neen, laat ik....

DORIS.
Hoe, Mevrouw! wat opzet hebt gy voor?

ERIFILE.
Wat wederhoudt mijn woede, en stelt mijn drift te loor?
Wat toeve ik, d' eisch der Goôn en 't heimlijk volksmisleiden,
Waar door men 't leger waagt, in 't belgziek kamp te spreiden?
De smaad der outerdienst, zoo schandlijk hier verkracht,
Te ontslui'ren voor het oog van heel de legermacht?

DORIS.
Ach, welk besluit, Prinses!

ERIFILE.
Ach, Doris, wat verblijden,
Wat feest voor Troje en my in 't midden van mijn lijden,

Indien ik op den Griek mijn boeien wreken mocht,
En onverzoenbre twist in 't woelend leger wrocht!
Twee hoofden, zoo geducht, van razerny aan 't koken
Elkander wederzijds in 't harnas deed bestoken,
En keeren op hen-zelv' die wapens en dien haat,
Die Ilion bedreigt, en my in tranen baadt!
Ja, dat ik door dien stap al 't Grieksche bloed zag plengen,
En 't offer van dat bloed mijn Vaderland mocht brengen!

DORIS.
Ik hoor gerucht, Mevrouw. De Koningin genaakt;
Ontwijk haar! of betem de drift waar van gy blaakt.

Tweede tooneel.

KLYTEMNESTRA, EGINE.

KLYTEMNESTRA.
Gy ziet het zelv, Egine, ik moet haar wel begeven.
Verr' dat mijn Dochter weene, en siddre voor haar leven,
Staat zy haar Vader voor, en vordert, dat mijn smart
De hand eerbiedige, die haar ten moorder werd.
Wat moed! ô welk ontzag! en ach, tot haar beloning
Beklaagt zich die Barbaar van kinderplichtbetooning;
Beklaagt hy, dat zy hem by 't outer toeven laat.
Ik wacht hem hier: hy kome, en heel' my zijn verraad.
Hy nadert: geen verwijt doe hem mijn hart doorschouwen,
En zien we, of hy zijn list volstandig uit zal houên.

Derde tooneel.

AGAMEMNON, KLYTEMNESTRA, EGINE.

AGAMEMNON.
Gy hier, Mevrouw? gy hier! en 'k vinde u onverzeld?
Ik wachtte uw Dochters komst, en word te loor gesteld?
Zy moest op mijn bevel ter plechtigheid verschijnen,
Wat toeft ze? - Of gaaft ge een' last, weêrstrevig aan den mijnen?
Verzet u niet, Mevrouw, gy hebt mijn' wil verstaan:
Behoeft ze in uw gelei naar 't outer op te gaan?

KLYTEMNESTRA.
Welaan dan, ze is gereed wanneer 't u zal behagen;
Maar, is er niets, mijn Heer, het geen u doe vertragen?

AGAMEMNON.
Hoe! My, Mevrouw?

KLYTEMNESTRA.
Uw zorg heeft alles reeds bestierd?

AGAMEMNON.
De Priester staat gereed, en 't outer is versierd.
Ik deed het geen en plicht en Godsdienst my geboden.

KLYTEMNESTRA.
Gy rept van 't offer niet, gevorderd door de Goden.

AGAMEMNON.
Wat wilt gy? Met wat zorg ontrust gy uw gemoed?

Vierde tooneel.

AGAMEMNON, KLYTEMNESTRA, IFIGENIA, EGINE.

KLYTEMNESTRA.
Men wacht naar u-alleen, mijn Dochter; spoed, ô spoed!
Kom, geef een' Vader dank voor al zijn tederheden,
Die zelf u by de hand naar 't outer op doet treden.

AGAMEMNON.
Wat zie ik! Welk een taal! - en gy, gy weent, mijn spruit,
En slaat uw oog ter aarde, en barst in zuchten uit!
Wat jammer! Alles weent, de Dochter en de Gade!
Bedrieglijke Arkas, Ja! 't Is hy die my verraadde!

IFIGENIA.
Mijn Vader, neen, ô neen: verraden zijt gy niet.
Gy zult gehoorzaamd zijn, in al wat gy gebiedt.
Mijn leven is aan u: gy moogt het wedervergen,
Wat zou men me uw besluit omwikklen of verbergen?
Neen, Vorst, daar gy 't beveelt, en 't offer moet geschiên,
Zal ik 't onschuldig hoofd aan Kalchas slachtmes biên,
Zoo kalm van oog en hart, zoo wars van wederstreven,
Als ik den Gade ontfing dien gy my hadt gegeven.
Eerbiedig aan den wenk waar steeds mijn heil aan hing,
Geef ik het bloed u weêr, dat ik van u ontfing.
Dan, zoo dit diep ontzag, zoo dit mijn plichtbetrachten
U waard scheen, van uw liefde een ander loon te wachten,
En zoo gy met de smart eens Moeders zijt begaan,
'k Verklaar u zonder schroom, dat, juichende in 't bestaan,
Daar aanzien, eer, en roem my 't leven dierbaar maken,
Mijn boezem niet zoo vroeg naar 's levens eind kon haken,
Noch wenschen dat een lot, met zoo veel glans omstraald,
Zoo kort na mijn geboort' door 't sterfuur wierd bepaald.
Ik, Agamemnons telg, werd tot uw vreugd geboren!
Den zoeten Vadernaam heb ik u 't eerst doen hooren!

Ik, die u voor dien naam de Goden danken zag,
Ik, steeds uw oogenlust van mijn' geboortedag;
Ik, wien gy duizendwerv' met teêrheên overlaadde,
Om wien ge eens Vaders zwak en weekheid niet versmaadde!
Helaas! met welk een vreugd verzwelgde ik soms 't verhaal
Der zege, die gy eens bevechten zoudt door 't staal!
Hoe zag ik Troje alreeds gebukt voor uw banieren,
En schikte my ter feest voor 't glansrijkst zegevieren!
Ik dacht niet dat die strijd, die Troje dwingen moet,
Een' aanvang nemen moest in 't plengen van mijn bloed.
Niet dat de vrees des slags dien ik my zie bedreigen,
Die goedheid thands herroep', uw Vaderhart zoo eigen.
Neen: vrees niet dat mijn hart zoo'n Vader ooit beschaam;
'k Ben yvrig op uwe eer, en, weet wat my betaam.
'k Had, gold het anders niet dan 't redden van mijn dagen,
Die teedre erinnering met my in 't graf gedragen.
Maar Vorst (gy weet het,) 't is een Moeder, die my mint;
Een Held is 't, die als zy, zich aan mijn lot verbindt.
Een Koning, uwer waard, mocht reeds op d' uchtend hopen,
Die door des Priesters hand ons echtsnoer vast zou knopen.
Reeds van mijn hart gewis, zijn liefde toegezegd,
Sloot al zijn heil zich op in die onzalige echt.
Hy weet uw oogmerk thands, gy kunt zijn hart beseffen!
Gy ziet het aakligst wee mijn teedre Moeder treffen!
Gy ziet haar tranenvloed die voor haar Dochter stroomt!
De wanhoop, die haar borst met schrikbren dwang betoomt!
Vergeef wat ik beproef ter weering van een smarte,
Als die ik kosten moet aan 't zoo aandoenlijk harte.

AGAMEMNON.
Mijn Dochter, 't is te waar: 'k besef de misdaad niet,
Waarom het Godendom eene offerhand gebiedt.
Hun keus heeft u bestemd. De Godspraak heeft besloten,
Dat hier uw dierbaar bloed op 't outer word' vergoten.
Vermocht ik u, mijn kind, te ontrukken aan dien slag,
Mijn hart had niet getoefd tot ik uw tranen zag.
Ik zeg u niet, hoe verr' ik 't waagde, te weêrstreven.
Dit tuig' die tederheid, de wellust van mijn leven!
Wellicht is 't u bewust, dat ik dees zelfde nacht,

De schrikbre last herriep die u naar herwaarts bracht.
Heel Griekenlands belang week voor uw heil ter zijde,
Terwijl ik uw behoud mijn' rang, mijn leven wijdde.
Ik zond u Arkas toe. Uw aankomst waar verhoed,
Had 's Hemels macht gedoogd dat hy u ware ontmoet.
Zy stelde my te loor, op 't Vaderhart verbolgen,
Dat vruchtloos haar beschermt die Goôn en lot vervolgen.
Steun op mijn krachten niet. Hier baat geen wederstand.
Wat heerschappy legt ooit een toomloos graauw aan band,
Als 't lot ons overlaat aan 't woeste volksvermeten,
Dat ongeduldig wrokt by 't dragen van zijn keten?
Mijn Dochter, 'k geef het op. - Uw stervensuur staat vast.
Gedenk wat aan uw' rang, aan uw geboorte past.
Ga! Dat de trotsche Griek, by 't schendig bloedvergieten,
Mijn bloed herkennen moog, als hy het uw ziet vlieten!

KLYTEMNESTRA.

Gy logenstraft in 't bloed dat door uwe aadren schiet,
Afgrijsbren Atreus stam, Thyestes maagschap niet.
Gy, moorder van uw kroost! wat rest nog aan uw woeden,
Dan met haar lillend rif mijn ingewand te voeden?
Ontmenschte! dit 's in 't eind die blijde plechtigheid,
Door uw vervloekte list zoo zorglijk toebereid!
Hoe! 't gruwzaam moordbevel deed zelf by 't onderschrijven
De Vaderlijke hand niet siddren, niet verstijven?
Wat veinst gy voor ons oog eene ongevoelde smart,
Door tranen, onbekend aan 't toegeschroefde hart?
Gy spreekt van wederstand! waar hebt gy die geboden?
Wat veld ligt, voor haar recht, hier overdekt met dooden?
Waar zijn de stroomen bloeds, voor haar behoud geplengd,
Waar meê ge uw eigen hart, en my tot zwijgen brengt?
Die blijken verg ik u, ô hoofd der moordenaren,
Van die betuigde zucht, die zucht om haar te sparen.
Een wreede Godspraak eischt haar leven! groote Goôn!
Wat Godspraak ooit heeft een' zoo gruwbren moord geboôn?
't Rechtvaardig Godendom naar 't bloed der onschuld haken!
Vereerd door gruwlen zijn! in gruwlen wellust smaken!
Wat denkbeeld! Wekt Heleen der Goden grimmigheid,
Men wreke op haar geslacht haar onuitwischbaar feit!

Laat Menelaus-zelf, en die zijn koets versmaadde,
Dien bloedprijs dan voldoen voor de ontrouw van een Gade!
Maar gy, wat dolheid maakt u 't offer van haar schand'?
Wat wreekt gy op u-zelv' eens broeders huwlijksband?
En waarom durft men my in de ingewanden wroeten
Om door mijn zuiver bloed haar gruweldaad te boeten?
Wat zeg ik? 't voorwerp van zoo wijdverspreid een' gloed,
Dat Azie en Euroop van wapens daavren doet,
Is zy, is die Heleen, zoo dartel, zoo lichtvaardig,
Van wien zy grievendst hoont een' enklen veldtocht waardig?
Eer haar 't noodlottig uur uw' broeder had verloofd,
Door Egeus wuften zoon haar vaders huis ontroofd,
Heeft zelfs een heimlijke echt, dus lang bedekt gebleven,
Dien Koning uit haar schoot een huwlijkspand gegeven.
Wy weten 't, (dank zij 't lot en grijzen Kalchas zorg!)
Hoe listig zy die telg aan aller oog verborg.
Maar 't is uw broeder niet, uwe eer in hem beleedigd,
Die gy door 't oorlogszwaard met zoo veel drift verdedigt:
't Is die onleschbre zucht tot pralen en gebiên,
En twintig Koningen door u beheerscht te zien:
't Is kroon- en schepterzucht. Zie daar die hemelmachten,
Barbaar, aan wien ge uw kroost met eigen hand durft slachten:
En, verr' van 't geen men eischt kloekmoedig af te slaan,
Verheft ge u in het hart op dit ontmenscht bestaan.
Nayvrig op een' rang waarin 't u lust te pralen,
Kan zelfs uw eigen bloed dat niet te duur betalen,
En schrikt door zulk een' slag de hand des moedwils af,
Die mooglijk wagen dorst te grijpen naar uw staf.
Dit heet dan Vader zijn! is dit het hart eens Vaders!
Of de afgerichte list eens mommenden verraders?
Een Priester zal, omringd van zijn' barbaarschen stoet,
Mijn Telg de ontmenschte hand dan domplen in haar bloed!
Haar boezem openen, om 's Hemels welbehagen
Aan 't lillend ingewand vermetel af te vragen!
En ik, ik bracht haar hier in zegepraal en eer,
En keere in eenzaamheid en stomme wanhoop weêr!
Ik zal de paden nog, waar langs ik haar geleidde,
Van bloemen schittren zien, die 't juichend volk haar spreidde!
Neen, neen, ik heb haar niet ter slachting' hier gebracht,

Ten zij gy 't Grieksche heir een dubbel offer slacht.
Noch doodschrik, noch ontzag, zal haar mijn' arm ontscheuren,
Gy moet me, om haar geklemd, naar 't bloedig outer sleuren.
Kom, ruk haar, als Gemaal, als Vader even wreed,
Van Klytemnestres hart indien gy 't u vermeet!
Gy, keeren wy, mijn Telg! Gehoorzaam aan uw Moeder
Nog deze reis voor 't minst - Gy hebt geen' andren hoeder.

Vijfde tooneel.

AGAMEMNON.

Alleen.

Zie daar dat kermen dan! Zie daar die jammerklacht!
Geen mindre razerny had hier mijn ziel verwacht.
ô Zalig ware ik nog, wat foltring ik mocht lijden,
Kwam slechts haar kreet alleen mijn tederheid bestrijden;
Maar, waarom, daar uw wil my doemt tot zulk een smart,
Waar, waarom, liet ge, ô Goôn! my 't weeke Vaderhart?

Zesde tooneel.

AGAMENON, ACHILLES.

ACHILLES.
Een vreemd gerucht, mijn Heer, koomt me onverwacht ter ooren,
Te wreed dan dat men 't zelfs met afschrik aan kon hooren.
Men zegt, (en 't denkbeeld-zelf stort me ijzing door het bloed,)
Dat heden op uw last, uw Dochter sneuvlen moet.
Dat gy, en eigen hart en menschlijkheid verzakend,
Haar zelf naar 't outer voert, reeds voor dien gruwel blakend.
Men zegt, dat onder schijn dat ik haar daar verbeid,

Zy, door mijn' naam verblind, ter slachting wordt geleid;
En ik, gelijkerhand door uwe list bedrogen,
Onwetend dienstbaar wierd aan 't geen gy durft beoogen.
Wat zegt ge, Vorst! verklaar, wat wilt gy dat ik denk'?
Gedoogt gy, dat die maar uw hart en glorie krenk'?

AGAMEMNON.
Ik duld niet, wie 't ook zij, in mijn besluit te deelen.
Mijn Dochter zelv', mijn Heer, toeft nog op mijn bevelen,
En als ik nuttig acht dat zy mijn oogmerk leer',
Dan wordt het u bericht, en heel het heir. Niet eer.

ACHILLES.
Helaas! ik weet te wel, wat lot gy haar doet wachten!

AGAMEMNON.
Wat vraagt gy, des bewust?

ACHILLES.
Wat vrage ik! Hemelmachten!
Had, had ik 't my verbeeld, dat zulk een gruwzaam feit
Ooit door een menschlijk hart zoo schaamtloos wierd beleid?
Gy waant, dat ik 't bestemm'? Dat ik haar bloed zie vlieten?
Ik, voor mijn oogen zelfs dat dierbaar bloed vergieten?
Dat dit mijn liefde en trouw, dat dit mijne eer gedoog?

AGAMEMNON.
En gy, die my betwist, gy neemt den toon te hoog.
Vergeet gy, wien gy 't waagt, dus honend, te ondervragen?

ACHILLES.
Vergeet gy, wie ik minne, en wie gy durft belagen?

AGAMEMNON.
Wie heeft u met de zorg van mijn gezin belast?
Ontwringt gy my het recht dat aan een' Vader past?
Houdt ze op mijn kind te zijn, aan u in de Echt geklonken,
En kan zy....

ACHILLES.

Neen, ô neen, gy hebt haar weggeschonken!
Ze is mijne, uw ijdle taal misleidt Achilles niet.
Zoo lang een droppel bloeds door dees mijne aadren vliet,
Verplichtet ge u, aan 't mijne uws Dochters lot te hechten.
Gegrondvest op uw' eed, verdedig ik mijn rechten.
Voor wien was 't dan mijne Echt, dat gy haar hier ontboodt?

AGAMEMNON.

Beschuldig 't Godendom, dat dit haar lot besloot.
Beschuldig Kalchas dan, en heel het heir te gader.
Ulysses, Spartes Vorst, u-zelven: niet haar Vader.

ACHILLES.

My-zelv'!

AGAMEMNON.

Ja, u, die dol naar Trojes roofschat dingt,
En 't Godendom ten spijt, om wind en afreis dringt.
Die u beleedigd vondt toen ik den tocht wou staken,
En van uw razerny het gansche heir deedt blaken.
Ik opende u een' weg tot haar behoudenis;
Maar zie dat Ilion alleen uw doelwit is.
Ik sloot dat veld u toe; gy, brandt ge om 't af te loopen,
Welaan! vertrek: haar dood stelt u dat strijdperk open.

ACHILLES.

Gerechte Goôn, ik hoore, en duld dan zulk een taal!
Zoo paart m' aan d' eedbreuk dan 't beleedigendst onthaal!
Ik wil naar Ilion ten koste van haar dagen?
Wat deed dat Troje, om my in 't harnas op te jagen?
Zeg my, om wiens belang ik me aangedrongen zag!
Om wien is 't, dat ik, doof voor 't moederlijk geklag,
En voor den indruk koel van 't Vaderlijke schreien
De dood op 't slachtveld zoek die 't lot my doet verbeien?
Nooit kwam van Xanthus boord een vaartuig op mijn strand;
Nooit waagde een Trojer zich op Ftiaas kust aan land;
Geen wufte snoodaart kwam, van lage drift aan 't blaken,

My in Larissa ooit of Gade of Zuster schaken.
Waarvan beklage ik my? Indien ik spoed ten strijd,
Het is voor u, voor u, onmenschlijke als gy zijt!
Voor u, aan wien ik my voor niets verplicht mag roemen!
Voor u, wien ik den Griek, ja my, ten Vorst deed noemen!
U, tot wiens wraak alleen ik Lesbos keerde in asch,
Eer nog uw eigen heir ten strijd vergaderd was!
Wat oogmerk heeft ons heir naar Aulis wal gedreven?
Was 't niet, om Helena haar Gade weêr te geven?
Gelooft men dat ik thands my-zelv' om hem verzaak,
En de Egâ rooven laat daar ik zoo teêr voor blaak?
Of mag hy, hy-alleen, den huwlijkshoon gevoelen,
En in eens roovers bloed de wraak eens Egaas koelen? -
Ik min uw Dochter, ja. - Aan haar en haar alleen,
Heb ik mijn' eed gewijd, en anders bindt me er geen.
Verrukt met deze trouw, schonk haar mijn minnend harte
Mijn vloot en legermacht; en nooit den Vorst van Sparte.
Ontscheur' hy zijn Helene aan Paris snooden gloed,
En zoek' een' zegepraal, slechts winbaar voor mijn bloed!
Geen' Priam, geen Heleen, geen Paris wil ik kennen;
Uw telg, geen andre prijs, doet my ter zege rennen.

AGAMEMNON.
Zoo ijl, en keer te rug naar uw Thessalia:
Herneem, herneem uw' eed, waarvan ik u ontsla!
't Ontbreekt hier nog aan geen', wien onder mijn bevelen
De lauwer tegenlacht waarmeê ge u eens mocht streelen.
't Ontbreekt hier aan geen' held die 't noodlot dwingen zal,
En 't daglicht op zien gaan, bestemd tot Trojes val.
'k Gevoele uw' smaad alreeds, en oordeele aan uw pralen,
Hoe gruwzaam duur gy me eens uw hulp zoudt doen betalen.
Gy wilt reeds dat men u als Griekens Hoofd vereer'.
My siert, naar 't geen gy waant, een ijdle naam, niets meer.
Stout op uw' dappren arm, gelooft gy 't, u te krenken,
Zoo 't al niet nederbuigt, niet afvliegt van uw wenken.
Een weldaad wordt een hoon, wanneer men ze ooit verwijt.
'k Wil onderworpen' moed; geen' moed die my bestrijdt.
Vertrek: mijn ziel veracht uw machteloos vermeten!
Wat band ons ooit verbond, thands is hy losgereten.

ACHILLES.
Wel u, dat nog één band mijn drift in toomen sluit!
'k Ontzie den Vader nog van mijn geliefde bruid,
Licht, zonder dezen naam, beweest gy, machtig Koning,
My voor de laatste maal dees gruwbre smaadbetooning.
Nog slechts een enkel woord verkorte alle ijdle reên:
Uw Dochter en mijn' roem verdedig ik in een'.
Om tot haar hart te gaan wiens dood gy hebt besloten,
Zie daar den weg alleen! Nu waag gy, toe te stoten!

Zevende tooneel.

AGAMEMNON.
Zie daar het geen haar thands herroeploos doet vergaan!
Mijn Dochter, zy alleen, was min te wederstaan,
Ja, uw vermeetle min, met tergen en trotseeren,
Verhaast het stervensuur, het geen gy af wilt keeren! -
Ik aarzel langer niet. 'k Braveer zijn razerny:
Thands wijk' voor eer en roem het teêrst belang ter zij'!
Achilles dreiging dwingt me, en doet mijn hart besluiten;
Licht scheen mijn deernis nu uit enkle vrees te spruiten.
Mijn Wachten! nadert!

Achtste tooneel.

AGAMEMNON, EURYBATES, WACHTEN.

EURYBATES.
Vorst!

AGAMEMNON.
Wat doe ik? Hemel, ach!
Hoe geeft mijn mond bevel tot zulk een' gruwbren slag?
Barbaar, voor welk een' strijd heeft nog uw ziel te beven!
Wat vijand dan wilt gy hun wapens overgeven?
Een Moeder wacht my, die, met Tijgerinnenmoed,
Voor 't staal in 's Vaders hand haar dierbaar kind behoedt.
Mijn volk, min wreed dan ik, zal van mijn opzet ijzen,
Huns Konings telg ontzag in haren arm bewijzen.
Achilles dreigt en hoont me, en daagt mijn gramschap uit.
Maar vinde ik wederwil of weêrstand in mijn Spruit?
Beklaagt zy zich van my, in 't geen ik mocht gebieden,
Of tracht zy van 't altaar en aan den slag te ontvlieden?
Wat zeg ik? wat bestaat die yver die my spoort?
Wat vrage ik van de Goôn ten prijs van zulk een' moord?
Wat glorie, wat genot kan ooit haar dood my koopen?
Wat lauwren dierbaar zijn, van zulk een bloed bedropen?
Neen: 'k wil der Goden wraak verbidden voor 't altaar.
Geen God is my zoo wreed als ik my-zelven waar!
Mijn Vaderhart bezwijkt. Zij 't offer nooit voltogen!
Bloos, bloze ik langer niet om 't billijkst mededogen!
Zy leev!.... Maar hoe! mijn eer, mijn glorie wijkt ter zij',
Geve ik Achilles trots den zegepraal op my?
Zijn hoogmoed waant gewis, door my ten top gedreven,
Dat hy my bukken doet, en voor zijn' arm deed beven!
Dan welk een ijdle zorg, zoo dit my duchten doet!
Verneedre ik ('t staat aan my) Achilles overmoed!

Hy zuchte steeds vergeefs in hopelooze minne.
Ik geef een' ander' Vorst mijn Telg tot Gemalinne.
Eurybates! Spoed heen: de Koningin genaak',
En voer' haar Dochter meê. Zy vreeze niet!

Negende tooneel.

AGAMEMNON, WACHTEN.

AGAMEMNON.
Uw wraak
Moog, straffend Godendom, haar aan mijn' arm ontrukken:
De zwakke sterveling moet eeuwig voor u bukken.
Mijn teêrheid, die u hoont, verplet, en baat haar niet.
Ik weet het, Goden, ja! gy wilt wat gy gebiedt!
Maar, heeft uw wet beslist, hoe zoude 't u mishagen,
Zoo waard eene offerhand my nogmaals af te vragen!

Tiende tooneel.

AGAMEMNON, KLYTEMNESTRA, IFIGENIA, ERIFILE, EURYBATES, DORIS, WACHTEN.

AGAMEMNON.
Spoed heen, Mevrouw! spoed heen, en zorg voor haar behoud:
Gy hebt uw Dochter weêr: ze zij aan u vertrouwd!
IJl, om haar voor 't gevaar in veiligheid te stellen!
Door Arkas begeleid, zal u mijn Wacht verzellen.
Mijn hart vergaf hem reeds zijn onbedacht verraad,
Het geen my van haar lot gelukkig meester laat.
Denk, denk steeds aan 't gevaar dat nog haar blijft omzweven.
Aan spoed, en 't diepst geheim, hangt thands uw Dochters leven.

Nog heeft Ulysses, nog heeft Kalchas niets verklaard.
Draag zorg dat haar vertrek door niemand worde ontwaard.
Verberg uw Dochter wel, en laat het leger wanen,
Dat ik haar van u scheurde in weêrwil van uw trauen.
Vlied, zeg ik! 't Godendom, bevredigd met mijn smart,
Geve eenmaal haar te rug aan 't Vaderlijke hart!
Volg uw Vorstin, mijn Wacht.

IFIGENIA.
Mijn Vader! ô mijn Vader!

KLYTEMNESTRA.
Mijn Egâ!

AGAMEMNON.
Vlied, ô vlied: het hachlijk uur rukt nader!
Voorkoom den Wichlaar, eer hy aandringt, door uw vlucht.
Hy is het, dien mijn hart, en boven alles, ducht.
Ik vlei my, eer het heir uw afreis zal ontdekken,
Door welk een vond dan ook, nog dezen dag te rekken.

Elfde tooneel.

ERIFILE, DORIS.

ERIFILE.
Gy, volg my; dezen weg wijst my het noodlot aan.

DORIS.
Hoe! gy verzelt haar niet?

ERIFILE.
Ach! Doris, 't is gedaan.
Achilles tederheid bevestigt zich volkomen.
De wraak heeft niet vergeefs mijn' boezem ingenomen.
Ik hoor geen rede meer: zy sterve, of ik verga!
'k Meld alles Kalchas thands, dat hy haar gadesla.

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

IFIGENIA, EGINE.

IFIGENIA.
Weêrhou my langer niet. Keer naar mijn Moeder weêr.
Egine, ga: men trots' der Goden wraak niet meer!
Zie, zie den donderstorm zich om ons hoofd vergaâren
Om 't luttel heilloos bloed, betwist aan hunne altaren.
Zie, welk een doodsche smart de Koningin verplet,
Hoe, tegen onze vlucht heel 't leger zich verzet.
Met welk een stoutheid, en door Godsdienstdrift verbitterd,
Heeft ons hun dreigend staal hier in het oog geschitterd;
Mijn Moeder, die bezweek.... onze afgeslagen wacht....
Vergroote ik 't onheil niet waartoe mijn lot haar bracht!
Wat toeve ik hier vergeefs op hulp die niets mag baten?
'k Bedien my van den staat waarin ik haar moest laten,
En vlied. Mijn Vader-zelf, die 't vluchten my gebood,
Daar hy my 't leven redt, geeft me over aan de dood.

EGINE.
Uw Vader? hoe, Mevrouw! hy, die u zelfs verdedigt...

IFIGENIA.
Achilles woeste drift heeft hem wellicht beleedigd.
De Koning haat hem thands, en wil dat ik hem haat.
Wat offer voor een hart, dat voor Achilles slaat!
Door Arkas is die last mijns Vaders my gebleken.
Egine! ach, hy verbiedt me, Achilles ooit te spreken.

EGINE.
Helaas, Mevrouw!

IFIGENIA.
ô Goôn, uw wet is minder wreed!
Genadig Gy, die slechts mijn leven eischen deed'!
Ja, sterve ik! 't Godendom was lang genoeg verbolgen.
Goôn! - 'k zie Achilles-zelv'!

Tweede tooneel.

ACHILLES, IFIGENIA.

ACHILLES.
Mevrouw, gy moet my volgen.
Ducht geen geschreeuw van 't volk dat op uw sterven dringt,
En met ontzind geweld dees legertent omringt.
Verschijn slechts, en gy ziet my 't staal nog niet ontbloten,
Of door den woesten hoop wordt u de weg ontsloten.
Patroklus, aan het hoofd van mijne legerwacht,
Heeft heel Thessaaljes bloem u hier ter schuts gebracht.
Het oovrig deel mijns heirs, die zich uw redding wijen,
Biedt u een bolwerk aan, in hun onwrikbre rijen.
Men kome en zoeke u in Achilles legerplaats!
Daar keeren wy 't geweld des muitenden Soldaats.
Dan hoe! Mevrouw, is 't dus, dat gy me uw hulp zult leenen?
Helaas! gy andwoordt niet, of andwoordt met te weenen!
Kom vlied: met tranen is geen wederstand te biên;
Uw Vader heeft ze reeds, en onvermurwd, gezien.

IFIGENIA.
Ik weet, ik weet het, Vorst! Geen hoop is me ook gebleven,
Dan in den laatsten slag dien 't noodlot my zal geven.

ACHILLES.
Gy sterven! welk een taal voor hem die u bemint!
Denkt ge aan dien heil'gen eed die u en my verbindt?
Gedenkt gy, dat ik u mijn gantsch geluk vertrouwde,
Ja, dat Achilles heil zich op uw leven bouwde?

IFIGENIA.
De Hemel hechtte uw lot, dat schittrend wezen moet,
Niet aan een' levensloop, zoo vol van tegenspoed.
De min heeft ons misleid, en 't noodlot heeft geregeld,
Dat door mijn dood-alleen uw glorie word' verzegeld.
Zie op die oogst van roem, op die onsterflijkheid,
Die 't lot uw' dappren arm aan Xanthus boord bereidt,
Dat roembelovend veld, waarvoor uw aders gloeien,
Moet, zal het vruchtbaar zijn, mijn hartebloed besproeien.
Dit kondigden de Goôn uw' Vorst, mijn' Vader, aan.
Hy, doof voor Kalchas eisch, wou vruchtloos dit weêrstaan;
En, door der Grieken stem, tot opstand saamgezworen,
Doet zich der Goden wil met dubblen nadruk hooren.
Vertrek: ik strek uw' roem te groot een' hinderpaal;
Gy-zelf, voldoe hunn' wil, geef me op aan 't offerstaal;
Betoon u d' oorlogsheld waarop de Grieken hopen!
Laat Troje uw boezempijn met stroomen bloeds bekoopen!
'k Zie Priam reeds verbleekt, en elken Trojers hart
Ontzetten by mijn dood, en beven om uw smart.
Ga: laat geen liefde thands uw heldenarm weêrhouen;
Maar, maak mijn lot beweend door Trojes weduwvrouwen.
Met deze hoop vernoegd, ga ik gerust ter dood,
Al wierd ik u op aard geen tedere Echtgenoot.
Een blijde toekomst moog, ô roem der Oorlogshelden,
By uwe onsterflijke eer mijn nagedachtnis melden;
En straal die schittrende eer, die u mijn dood verwierf,
Op de ongelukkige af, die voor uw glorie stierf!
Vaarwel! blijf d' oorsprong waard van echte Hemelgoden!

ACHILLES.
Toef, wreede! geen vaarwel! - Vergeefs is 't, my ontvloden:
Vergeefs, door zulke reên mijn blakend hart gevleid,

Een' Vader bygestaan, en mijne min misleid.
Vergeefs verhardt ge uw ziel in 't opzet van te sneven,
En streelt mijn gloriezucht in 't afstaan van uw leven.
Die oogst van lauwerblaân, dien roem, dien zegepraal,
Vindt hier mijn hand gereed als ik u red van 't staal.
En wie zal ooit een' prijs op mijn bescherming zetten,
Zoo zelfs ons echtverbond uw dood niet kan beletten?
Mijn liefde en eer beveelt dat ge aan den nood ontvliedt.
Kom volg, Mevrouw, en hoor, als liefde en eer gebiedt.

IFIGENIA.
Hoe ik? Dat ik 't gezag eens Vaders durf trotseeren?
De dood verdienen ga wanneer ik ze af wil keeren?
Waar bleef dan eerbied, plicht....

ACHILLES.
De hoogste plicht is, Trouw.
Gy volgt een' Echtgenoot, door hem erkend, Mevrouw.
Nooit zal zijn macht my van dien tytel weêr versteken.
Legt hy geene eeden af dan om ze los te breken?
Gy-zelve, siddringvol dat ge aan uw' plicht weêrstreeft,
Is hy uw Vader niet wanneer zijn hand me u geeft?
En vreest gy dan-alleen zijn wreed gezag te honen,
Wanneer hy ophoudt zich uw Vader te betoonen?
Dan, 't is te lang getoefd, Prinses, in 't geen ik ducht.

IFIGENIA.
Hoe nu, vermeet ge u, my te dwingen dat ik vlucht'?
Zou schuldige overmoed uw heldenziel verheeren?
Gy-zelf, gy zoudt mijn ramp zoo gruwzaam wreed vermeeren?
Schat gy mijn leven niet min dierbaar, dan mijn' roem?
Of sterve ik zonder eer, indien my 't noodlot doem'?
Verbonden aan een wet, my billijk voorgeschreven,
Is 't reeds te veel voor my, uw taal gehoor te geven.
Strek, strek uw' zegepraal niet verder uit, mijn Heer,
Of ik, ik offer my met eigen hand, aan de eer.
Ik zal my van 't gevaar der redding zelv bevrijden,
En weet een hulp te ontvliên, die met mijn' plicht zou strijden.

ACHILLES.
Welaan! gehoorzaam dan, schat gy dat lot zoo hoog.
Zoek, ja! zoek vrij die dood, zoo heerlijk in uw oog.
Ga: breng uw' Vader 't hart, waarin (thands ken ik 't nader)
Meer haat blijkt tegen my dan eerbied voor dien Vader.
De woede die me ontsteekt, hoort naar geen ijdle reên;
Treed gy naar 't outer dan, en ik, ik vlieg er heen.
Moet dan door stroomen bloeds des hemels wraak bedaren,
Welaan! het bloed bedelv' de Godgewijde altaren!
't Zal alles wettig zijn aan mijn' verblinden gloed:
Ik zal den Priester 't eerst doen smooren in zijn bloed:
De houtmijt, door mijn hand verstrooid en omgeworpen,
Drijve in der beulen bloed dat 's aardrijks rug zal slorpen!
En, zoo in de ijslijkheên van wat mijn drift bestaat,
Uw Vader-zelf bezwijkt en voor uw oog vergaat,
Zie, zie de vruchten dan der plicht die u verleidde!
En eigen u den slag die hem uw hand bereidde!

IFIGENIA.
Ach, Prins! - Toef, wreedaart, toef.... Hy vliegt, en hoort my niet!
'k Ben thands alleen, slaat toe, Gy die mijn dood gebiedt.
Voleindt, gerechte Goôn, mijn leven en mijn smarte;
Maar treffe uw pijl slechts my, en my-alleen, door 't harte!

Derde tooneel.

KLYTEMNESTRA, IFIGENIA, EGINE, EURYBATES, WACHTEN.

KLYTEMNESTRA.
Ja, ik verdedig haar, en tegen heel het heir.
Lafhartigen! erkent ge uw Koningin niet meer?
Hoe, gy verraadt my! -

EURYBATES.
Neen, Vorstin, gy moogt bevelen.

Gy zult ons strijden zien, en uw gevaar zien deelen.
Wy sterven aan uw' voet. Maar, baat hier heldenkracht?
Wie, wie beveiligt u voor zulk eene overmacht?
't Is hier geen hoop van volk, in wanorde aangetogen;
't Is heel een legermacht, door Godsdienstdrift bewogen.
Men kent geen deernis meer. De Wichlaar heerscht alleen,
En 't gruwzaam offer wordt door niets op aard' verbeên.
De Koning-zelf, Mevrouw, ziet zich 't gezag ontrukken,
En dringt ons, voor den stroom van 't volksgeweld te bukken.
Achilles zelfs, wiens moed geen heirkracht kan weêrstaan,
Achilles zou vergeefs hun woede tegengaan.
Wat baat zijn heldenarm? Wie kan 't geweld bedwingen,
Dat hem van alle zij' onkeerbaar zal bespringen?

KLYTEMNESTRA.
Treff' my dan, my-alleen, hun gruwbre razerny!
Mijn leven zij de prooi dier gruwbre dweepery!
Die knoop, waarin mijn arm haar vastklemt, is een keten,
Die door de dood-alleen, de dood, wordt losgereten.
Scheur 't hart my uit de borst, verwoeden, ja gy moogt,
Maar waant, maar vleit u niet dat ooit mijn hart gedoogt...
Neen: nimmer, nimmer.... ach mijn Dochter!...

IFIGENIA.
ô Mijn Moeder!
Waar was geboortester ooit wreeder, ooit verwoeder!
Wat lot is haar bestemd, die gy zoo teêr bemint?
Daar is geen zweem van hoop, geen redding voor uw kind.
Gy hebt by 't Godendom het menschdom te bestrijden.
Stel u geen leger bloot (niets kan my meer bevrijden),
Dat tegen uw' Gemaal in blinde muitzucht woedt.
En waan niet, dat ge alleen my 't leven nog behoedt.
Wat waar het, zoo ik u, baldadig aangegrepen
Door grimmige Oorlogsliên, onmenschlijk weg zag sleepen! -
Doe, daar gy redden wilt, mijn oog geen schouwspel zien,
Onlijdbrer dan de dood die ik my aan durf biên.
ô Wijk, en laat den Griek zijn wreed bedrijf volbrengen!
Vlied dit noodlottig strand, gedoemd tot tranenplengen!
Verwijder u. Helaas! de houtmijt deed wellicht

Zijn opgestegen vlam u flikkren in 't gezicht!
Voor alles, smeeke ik u, zelfs by uw moederliefde,
Verwijt mijn' Vader nooit den doodsteek die my griefde.

KLYTEMNESTRA.
Hoe! hy, die zelf uw hart den wreeden Wichlaar biedt?

IFIGENIA.
Wat heeft hy niet beproefd? Zijn liefde baat my niet.

KLYTEMNESTRA.
Hoe heeft hy my misleid!....

IFIGENIA.
Kon hy de Goôn weêrstreven?
De Hemel schonk my hem, hy heeft my weêrgegeven.
Gy gaat de vrucht niet kwijt van uwen liefdeband;
Een echtknoop bleef u nog in 't minlijkst huwlijkspand:
Gy zult my wederzien in mijn' geliefden Broeder.
Hy worde, min dan ik, noodlottig voor zijn Moeder!
Gy hoort den woesten kreet, 't geweld van 't muitend heir.
Ontsluit uwe armen my voor d' allerlaatsten keer.
Herroep uw' moed, Mevrouw, by dit rampzalig scheiden.
Eurybates, gy moogt het offer heen geleiden.

Vierde tooneel.

KLYTEMNESTRA, EGINE, WACHTEN.

KLYTEMNESTRA.
Neen, niet alleen. Ik volg, en trotsch hun razerny.
Gy, moordenaars! laat af! Wat wederhoudt ge my,
Verraders? Blaakt uw hart naar 't schuldloos bloedvergieten,
Stoot toe, bloeddorstigen, doet ook het mijne vlieten!

EGINE.
Waar ijlt gy heen, Vorstin! besef wat gy bestaat.

KLYTEMNESTRA.
Helaas, 'k verteer my zelv, in poging zonder baat.
Naauw haalde ik ademtocht, of moet de hoop weêr derven.
Moet ik dan eindeloos, en, duizend dooden sterven?

EGINE.
Ach weet gy 't gruwzaam feit - hoe gy verraden wordt? -
Weet gy, wat adderslang uw Dochter kweekte aan 't hart?
Het is Erifile, die gy hier zelv geleidde,
Zy was het die uw vlucht door heel het heir verspreidde.

KLYTEMNESTRA.
ô, Monster, dat Megere op de aard verschijnen deed!
Gedrocht, het geen de Hel ons hier in de armen smeet!
Gy, zoudt gy niet vergaan! - Ach! wat is 't haar te straffen?
Kan zy dan voor mijn smart een waardig offer schaffen?
Neen: moog de onpeilbre zee die gruwzame Oorlogsvloot,
Met heel het Grieksche heir verzwelgen in haar schoot!
Hoe! zou die zelfde wind, waarvan zy zich beklagen,
Hen, op der Goden wenk, uit Aulis havens dragen,
En niet, geheel hun vloot in wrakken doen vergaan
En dekken met dien prooi den gantschen Oceaan?
En gy, ô Zonnegod, die neêrziet op dees stranden,
Herken hier Atreus kroost! herken zijn ingewanden!
Gy, hebt ge op 's Vaders feest uw licht te rug gewend,
Keer andermaal te rug aan 't siddrend firmament,
Maar Hemel! middlerwijl... Wat baat my 't raadloos weenen?
ô My, rampzalige! men sleept mijn Dochter henen.
Gesierd met de offerkrans, toeft ze op de schrikbre dood,
En biedt de hals aan 't staal, door 's Vaders hand ontbloot.
Ja, Kalchas zal haar bloed... Houdt op, houdt op, barbaren!
Ontziet dat Godlijk bloed te plengen op de altaren.
't Is 't zuiver bloed van hem die bliksempijlen schiet.
Zijn bliksem knalt alreeds. Het aardrijk zinkt in 't niet.
Een God, een wrekend God rolt reeds zijn donderkloten...

Vijfde tooneel.

KLYTEMNESTRA, EGINE, ARKAS, WACHTEN.

ARKAS.
Gewis, Prinses, een God is u ter hulp geschoten.
Achilles geeft uw beê, uw moederbeê, gehoor!
Reeds breekt zijn heldenmoed der Grieken spietsen door,
Reeds is hy by 't altaar. De Priester staat bezweken;
't Rent alles door elkaâr; de plechtigheid blijft steken;
De lucht weêrgalmt van 't staal dat blikkert van rondsom;
Achilles vriendenstoet staat in een' dichten drom
Om uwe Telg geschaard, en wijdt haar bloed en leven.
Uw Egâ, die zijn hart thands geen gehoor durft geven,
Versmoort in spraakloosheid zijn teedre Vadermin;
En, siddrend dat het lot Achilles arm verwinn',
Of, om 't gezicht te ontgaan van 't naadrend bloedvergieten,
Omsluiert hy 't gelaat waar langs de tranen vlieten.
Kom, volg me, en daar hy zwijgt, steun gy Achilles macht.
Uw taal versterk' den arm van wien gy redding wacht!
Met de eigen Heldenhand die haar behoedde in 't leven,
Wil hy zijn Minnares u-zelv' in d' arm hergeven.
Op zijn bevel, Mevrouw, voere ik u derwaart heen,
Ducht niets, in mijn geleide...

KYTEMNESTRA.
Ik duchten! Arkas, neen!
'k Verbleek voor geen gevaar, wat ramp my ook bejegen'.
Kom, spoeden wy. - ô Goôn! Ulysses treedt ons tegen.
Hy is het! - Hemel, ach, mijn Dochter leeft niet meer.
ô Arkas, 't is gedaan...

Zesde tooneel.

ULYSSES, KLYTEMNESTRA, ARKAS, EGINE, WACHTEN.

ULYSSES.
ô Neen, gy hebt haar weêr!
De Goden zijn voldaan. Niets hebt gy meer te vreezen.
Stel u gerust, Mevrouw, zy zal behouden wezen.

KLYTEMNESTRA.
Zy leeft! En zijt gy 't, gy! die my die tijding brengt?

ULYSSES.
Ik-zelf, ik, die den plicht der vriendschap had gekrenkt,
Indien ik uw' Gemaal, in weêrwil van uw lijden,
Niet tegen u en haar, zijn hart had doen bestrijden;
Ik, yvrig voor een' roem die nooit verneedring leed,
En wiens gestrenge raad u tranen storten deed;
Ik-zelf, die herwaarts vlieg, nu 's Hemels wraak bedaarde,
En 't leed vergoeden koom, dat u mijn yver baarde.

KLYTEMNESTRA.
Mijn Dochter leeft! - ô Vorst!... Ach, van de smart verplet..!
Wat wonder... meld me, ô meld wat God haar heeft gered?

ULYSSES.
Gy ziet my-zelv' verbaasd, ontroerd, en diep bewogen.
Mijn ziel is in dit uur van blijdschap opgetogen.
Noodlottig scheen dees dag voor 't gansche Griekenland,
De tweedracht strooide alom haar gloênden fakkelbrand.
Reeds had zy door het heir heur standaart opgeheven,
En de ijsselijke leus tot strijd en moord gegeven.
Uw dochter zag ontroerd, in 't gruwzaam doodsgevaar,
Achilles aan haar zij', en 't leger tegen haar.
Dan, schoon alleen voor haar, het was Achilles hoede,
Die alles siddren deed, tot zelfs des noodlots woede.
Reeds steeg een dichte wolk van pijlen naar om hoog;

Reeds stroomde 't ruischend bloed; als Kalchas voorwaarts vloog,
Met woesten, sombren blik, en 't hair te berg gerezen,
Als van de Godheid vol, die hem in 't lot deed lezen:
Hy wierp zich tusschen beide: ‘Achilles (riep hy uit)
En gy, ô Grieken, hoort der Goden raadsbesluit.
Niet deze Ifigenië is hier gedoemd te sneven.
Van 't bloed van Helena is nog een spruit in 't leven.
Uit Theseus heimlijke echt met Helena, geteeld,
Ontsproot een Maagdentelg, wier afkomst wierd verheeld.
Ik-zelf, ik zag die spruit, die d'eigen naam toen voerde,
Waarvan het misverstand geheel het heir beroerde,
En Agamemnons telg, in weêrwil van de Goôn,
Een dood dreigde, in het kroost tot 's Moeders straf geboôn.
Toen spelde ik haar een leed, dat niemand af kon bidden.
Een aangenomen naam vermomt haar in ons midden:
Haar eigen boezemdrift, en 's noodlots ijzren hand
Bestuurden haren voet naar dit noodlottig strand:
Zy ziet, zy hoort mijn stem. Niets mag haar meer verbergen:
Zy is het, zy, wier bloed de Goden van ons vergen’.
Zoo spreekt de Wichelaar. Het heir blijft roerloos staan,
En ziet Erifilé met schrikkende oogen aan.
Zy stond naby 't altaar, van ongeduld aan 't beven
Naar 't uur dat uwe Telg den slag des doods moest geven.
Zy-zelv, Mevrouw, zy had, van yverzucht geblaakt,
Door heel de legerplaats uw vlucht bekend gemaakt.
Haar afkomst, dit haar lot, hield ieder opgetogen;
Maar Troje, 't loon haars bloeds, verbant het mededogen.
't Eischt alles uit één mond, en onvermurwbaar fel,
Haar dood den Priester af, naar 't Hemelsch lotbestel.
Reeds ziet men Kalchas arm zich naar het offer strekken:
‘Te rug (gilt ze uit)! te rug! uw hand zou my bevlekken.
Dat bloed, dat Godenbloed, dat door mijne aadren vliet,
Behoeft, op dat het stroom', uw gruwbre moorddienst niet’.
Straks grijpt zy 't offermes met grijnzend knarsetanden,
En drijft het zich verwoed door hart en ingewanden.
En naauwlijks heeft het bloed het aardrijk nog besproeid,
Of 'k hoor een' donderslag die over 't outer loeit.
De winden breken los, en schudden lucht en wolken;
En de afgrond gromt hun toe uit Nereus blaauwe kolken;

Heel de oever zucht in 't rond van 't zwalpend nat der zee;
't Onaangestoken hout ontvlamt van lieverleê;
De Hemel opent zich: ontzachtbre bliksemstralen,
Verkondigen den Griek de schoonste zegepralen!
Men wil, dat zelfs Diaan, gedaald op de offervlam,
En bede en wierookgeur ten starren met zich nam.
't Dringt alles door elkaâr en spoedt zich naar de kielen.
Ifiginie alleen, beweent die om haar vielen,
En, enkle aandoenlijkheid, plengt nog den teêrsten traan
Voor die haar zoo verwoed naar 't leven heeft gestaan.
Vorstin, ontfang haar thands uit Agamemnons handen,
Als Held Achilles bruid; en sluit haar huwlijksbanden.

KLYTEMNESTRA.
Wat wierook, groote Goôn, wat dankerkentenis,
Die of Achilles-, of uw weldaân waardig is!

Ramiro,
Treurspel.

Personaadjen.

RAMIRO, Spaansch Ridder, aan het Hof van Alonzo, den Koning van Asturië en Leon, opgevoed.
ELVIRE, Spaansche Edelmaagd, met Ramiro opgevoed.
ABDALLAH, Sultan van Kordua en Grenada.
ALVARO, Gunsteling van Koning Alonzo, als gezant by Abdallah verschijnende.
ABDUL, Bevelhebber van Abdallahs lijfwacht.
JOSSOF, Krijgsbevelhebber van Abdallah.
EEN MOOR, tot Abdallahs gevolg behoorende.
LIJFWACHTEN en ander GEVOLG van Abdallah.
GEVOLG van Alvaro in zijn gezantschap.

Het stuk speelt in de legerplaats van Abdallah, welke ondersteld wordt tegen over die der Spaanschen te zijn.

Het Tooneel verbeeldt, in het Eerste en Vierde Bedrijf, Abdallahs gewone legertent; in het Tweede en Vijfde, eene bygelegen vertrektent; en in het Derde, een plechtige tent van gehoorgeving.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

Men hoort een verward krijgsrumoer in de verte. ABDALLAH *koomt driftig en in 't rond ziende, op, en grijpt naar zijn helm en schild, die met het overige zijner wapenrusting in de tent op een rustbed geplaatst zijn. - Onder het uitspreken van de vierde regel verschijnt* ABDUL, *met eenige Wachten, die zich aan den ingang der tent plaatsen.*

ABDALLAH.
Mijn wapens! - Op, mijn volk! uws Sultans hoon gewroken!
Verweeren we ons: Bestand en eeden zijn gebroken!
Op, Muzelmannen, straft der Kristnen overmoed!
Betaald zij my 't verraad met stroomen van hun bloed!

ABDUL.
Mijn Vorst, gy ducht te veel. By de Asturiersche vanen
Heerscht diepe stilte en rust. Een kleene hoop mocht wanen,

In dolle roekloosheid, door ons reeds perk gesteld,
De bange Maagdenschaar te ontzetten door geweld,
Die u, als jaarlijksch recht uit kracht der krijgsverbonden,
Op heden uit het heir der Kristnen werd gezonden:
Die hoop die d' aanval deed, bood zelfs geen tegenweer
Op d' aanblik van uw volk; ja smeet de wapens neêr.
By de onzen, door den schrik verward uit een gedreven,
Werd, vluchtende of verbaasd, de krijgskreet aangeheven.
Maar alles is geslist. - Uw Jossof (Vorst!) genaakt.

Tweede tooneel.

ABDALLAH, ABDUL, JOSSOF, WACHTEN.

ABDALLAH.
Wat brengt ge, Jossof? spreek. Geheel uw voorhoofd blaakt!
Is 't zege of nederlaag? Verbloem niet.

JOSSOF.
Nederlagen!
En ik den maar daarvan aan mijn gebieder dragen?
Uw waapnen treffe nooit een noodlot zoo verwoed,
Noch my, dat ik 't u meld', dan, badende in mijn bloed!

ABDALLAH.
Ik ken uw trouw. Maar spreek: wat wilden dees geruchten?
Wat, dit verward geschreeuw van wapenklank en vluchten?
Of wie vermat zich -?

JOSSOF.
'k Zal u alles doen verstaan,
Mijn vorst. - De morgenzon was naauwlijks opgegaan,
Of zag van wederzij' de legers hun banieren
Ontplooien, als in vrede, om 't krijgsbestand te vieren,
En ieder zegende den aangebroken dag.

Ik trok met duizend man, naar d' inhoud van 't verdrag,
Gelijke duizend uit het Kristnen leger tegen;
Daar trom- en bekkenklank ten hoogen hemel stegen.
'k Ontfing de maagdenschaar; die schatting, ons door 't zwaard
Zoo lang, zoo fier betwist, en daarom dubbel waard!
En spoedde met die buit, my willig opgedragen,
Te rug, in 't blij gezang, doormengd met vrouwlijk klagen.
Een aantal Spanjaarts paarde, in dezen wapenpraal,
Hun helmgeflikker aan de schittring van ons staal,
Als vrienden die met ons in 't vreugdgejuich vereenden,
Of, in 't gevoel des leeds, met de ongetroosten weenden:
Wen zich een Ridder toonde in d' ijzren wapendosch.
Geen krijgsliên nevens hem, geen lans, geen oorlogsros.
Een twintigtal alleen van landliên volgt zijn schreden,
Biskaaiers, wapenloos, maar grofgespierd van leden.
Niets baart vermoeden; als op eens een felle schreeuw
Ons dwars door de ooren barst, als 't brullen van een leeuw:
‘Staat, Mooren! geeft dien prooi, dien kostbren roofschat over!
Geen Ridder duldde ooit maagd in handen van haar roover.
Wijkt, snoodaarts!’ - Op dit woord zwaait hy den oorlogskling,
En stuift verwoed op de onze in hun verbijstering,
Slaat, wat weêrstaat, ter neêr, doet andre wijken, vlieden;
En, waar hy ondersteund door weinige oorlogslieden,
Licht ware ons, als verrast, de schoone buit ontroofd.
Maar, 'k zamel, wat verstrooide, en stel my aan hun hoofd.
'k Omring hem, en hy valt, na 't vreeslijkst tegenstreven,
In uwe macht, mijn Vorst.

ABDALLAH.
Verslagen?

JOSSOF.
Neen, in 't leven.
Zijn weinigen ontvloôn, nog eer hy was vermand.
Zijn lot, Monarch van 't West, staat thands in uwe hand.
Ik voer den cijns u toe, en heb mijn hart gekweten;
En de overwonling volgt, geklonken in uw keten,
Maar overdekt met roem door 't geen hy wagen dorst.
Geen ridderlijk pantsier dekte ooit een dapprer borst.

Na wonderen van moed, verlaten van de zijnen,
Bezweek hy, uitgeput.

ABDALLAH.
Men doe hem hier verschijnen.
Hy naadre!

Derde tooneel.

ABDALLAH, ABDUL, JOSSOF, RAMIRO in 't harnas, maar geketend en onthelmd, opgeleid door twee Mooren die zijn helm en zwaard dragen. - WACHTEN, aan den ingang der tent.

ABDALLAH.
Kristen! spreek, ontdek me, en wees oprecht,
Indien ge aan eed en trouw de minste waarde hecht;
Wat dreef, wat spoorde u aan, het Krijgsbestand te breken?
Geef andwoord.

RAMIRO.
't Staat aan u, 't vergrijp op my te wreken.
'k Ben overwonnen, Vorst, gekluisterd in uw staal.
Mijn andwoord ligt in 't zwaard, nooit voerde ik andre taal.

ABDALLAH.
'k Vereer uw dapperheid; en, mocht me uw fierheid honen,
Gy draagt den Ridderdosch, dien blijve ik achting toonen.
Welaan!

(Aan Abdul.)

Men boei hem los!

(Aan Ramiro.)

Gy, gord het zwaard weêr aan.

(Ramiro wordt de boei ontnomen en het zwaard te rug gegeven.)

Nu wacht ik 't andwoord. Spreek, hoe wettigt ge uw bestaan?
Verdedig, zoo gy kunt, uw roekloos onderwinden:
Waar kunt ge een zweem van recht voor die trouwloosheid vinden?
Voor zulk een vredebreuk?

RAMIRO.

De schijn, 'k ontken het niet,
Doet uitspraak tegen my. Hoor me echter. Ik verliet
Den Afrikaanschen grond, waar ik, door de eer geroepen,
Des Kalifs macht bestreed. - Ik keerde van mijn troepen,
Als overwinnaar, weêr. - Als vreemdling op dit strand,
Wist ik van vreêverdrag, noch schorsing, noch bestand. -
My klonk de jammerkreet der Vrouwenschaar in de ooren:
Ik zag het Spaansch helmet door tulbandpluimen gloren;
De Moorsche wapenkling en 't Gothsche heldenzwaard
Verward door één gezwierd. - Hoe zoude ik daar bedaard
Den gruwbren maagdenroof zien plegen? Hoe dat bidden,
Dat handenwringen zien? Ik wierp my in hun midden.
Vermoedde ik, dat de ramp waaruit de krijg onstond,
Als recht gewettigd wierd door 't schandlijkst vreêverbond?

ABDALLAH.

Uw taal is die der eer. Zy schittert uit uw rede,
Uit heel uw houding, door, en stelt mijn hart te vrede.
Gy wekt me een teêr belang.

(Aan 't Gevolg.)

Men late ons hier alleen.

Vierde tooneel.

ABDALLAH, RAMIRO.

ABDALLAH.

Uw woorden zijn my borg (ik vraag er anders geen)
Van Riddertrouw en deugd. Zoo billijk verontwaardigd,

Zie ik uw poging aan als edel, gerechtvaardigd
Door de inspraak van mijn hart, dat, met zich-zelf in strijd,
Die schattingvordring zich als euveldaad verwijt.
Wees vrij, maar geef me een blijk van wederkeerige achting.
Meldme onverbloemd, en 't zij uit vriendschaps plichtbetrachting,
Wie zijt ge, en aan wat bloed verschuldigd voor 't bestaan?

RAMIRO.

't Verslag zal kort zijn, Vorst. - 'k Betrad des krijgsmans baan.
Geboren voor den slag by Saragossaas wallen,
Moest ik door de oorlogskans in vreemde handen vallen.
Men vond my onder 't puin der muren van die stad,
Die de overmoed des krijgs tot stof vergruizeld had.
Ramiro is mijn naam. - Niets weet ik meer te melden. -
Geoefend in den krijg by de Asturiersche helden,
Was 't my door 't lot vergund, mijn loopperk in te treên
Aan vorst Alonzoos zij': voor hem heb ik gestreên.
't Is u bekend, hoe deze, in spijt der teedre banden
Van bloed en broedermin, zijn scepter aan zag randen
Door Mauregatoos trots, die 's oudsten broeders recht
Benijdend, hem, by 't hart, den plicht had opgezegd,
En, om den Spaanschen throon hem zekerder te ontrooven,
Uw vader Abderam die schatting dorst beloven,
Op 't schandelijk beding van bystand met zijn macht.
Zoo werd wat heiligst is door d' overmoed verkracht!
Alonzo, in het eind weêr opgetreên ten zetel,
Ontzeide een cijnsgift, zoo onteerende, als vermetel
Door Abderam geëischt. Ik nam het staal in hand
Voor 't weereloos geslacht, voor Vorst en Vaderland.
'k Bevocht u, Sultan! zelv'. Maar sedert door mijn Koning
In 't Afrikaansch gebied tot nieuwe plichtbetooning
Gevorderd, staafde ik daar zijn rechten. Weêrgekeerd,
Verneem ik dat ook hem dit schandverdrag verneêrt!

(Hy zucht diep, en gaat voort, terwijl hy zijn zwaard voor Abdallahs voeten werpt.)

Zie hier mijn zwaard te rug. 'k Beschouw me als in uw keten,
En, schender van 't verdrag, schoon schuldloos in 't geweten,
Verbeurde ik 't licht aan u; beveel! en neem men 't my!

ABDALLAH.
Neen, sterven zult ge niet, Ramiro! neen, wees vrij!
Laat me in dit oogenblik eens vijands lot beslissen.
Leef, dappere, om den hoon door glorie uit te wisschen,
Den diep gevoelden hoon van vaderland en vorst,
Die 't bloed tot vuur ontsteekt, dat opwelt in uw borst.
Alonzo, door 't gewicht der jaren neêrgebogen,
Verduurde dezen smaad, ja moest hem wel gedogen.
Maar gy, Ramiro! neen, die smet kleeft u niet aan.
Gy, door u-zelven groot, door roemrijke oorlogsdaân,
Moogt trotsch zijn op het bloed waaruit gy zijt gesproten,
Moogt roemen op den stam dier onverwonnen Gothen,
Waar Romen voor bezweek, door ons zoo lang geacht,
Bewonderd, en bestreên.... Het Oosten putt' zijn macht,
Zijn schatten, vruchtloos uit; ook dit moogt gy trotseeren,
Ramiro; en - ik zou dat heldenbloed niet eeren? -
Neen, dat wy vrienden zijn, en vrienden tot aan 't graf!
Ik schaf (zie daar mijn hand!) de Maagdenschatting af. -
Ramiro, gy ontzet?

RAMIRO.
Met reden.

ABDALLAH.
Ken my nader. -
Verknocht in Hormars eed, als Leenman, zei mijn vader,
Op dees zijns Kalifs last, d' ontaarden Mauregaat
Zijn macht en bystand toe, ten prijz' van dezen smaad;
Dat schandelijk beding, der kunne zoo onteerend,
En voor Astuurjes vorst zoo haatlijk als verneêrend!
Dit voegde een Hormar, diep-verachtlijk op dien stoel,
Die de aard vervullen moest met deugd- en eergevoel!
Verbasterd van het bloed der wakkere Ommiaden,
Wat weet hy, dan in weelde en laffe lust te baden!
Hem werd die gruwbre cijns, geen' ander, toegebracht.
Maar ik, ik heb me ontscheurd aan 's Kalifs oppermacht:
Mijn arm, mijn zwaard, erkent geen meester. - 'k Zeg u meerder.
Geen hart klopt voor de liefde en de eer der kunne teêrder

Dan 't mijne: en zoude ik haar ten afschrik der Natuur
Verlagen door een cijns....

RAMIRO.

(Hem in de rede vallende.)

Ge ontfingt hem nog dit uur.

ABDALLAH.
't Bestand werd wederzijds bemiddeld door Gezanten.
De bondschuld was reeds daar, en leed geen tegenkanten;
En, dacht men, 't gold mijne eer, die schuld niet af te staan.
Ook wilde ik by verdrag die schatting niet ontslaan.
'k Ontfing haar dus. Maar gy, gy hoort mijn boezem spreken,
Mijn eigen zielsgevoel dat hijgt om uit te breken:
Voer, voer de Maagden naar uw Koning: 'k geef haar weêr,
En Mauregatoos schand zij Spanjes schand niet meer.

RAMIRO.
Hoe, zoo veel grootheid, Vorst!...

(Hy bedwingt zich schielijk.)

ABDALLAH.
Voleind! wat doet u zwijgen?
Geen eenmaal menschlijk hart versteent door 't bloedig krijgen.
'k Ben Muzelman, en gy, erkent ge eens Kristens plicht,
Weet: wie uw godsdienst eert, dien zijn haar deugden licht.

(Na eenige tusschenpozing.)

Gy hebt mijn wil verstaan; maar voor mijn gunstbetooning
Verwacht ik thands van u een voorstel by uw Koning.
'k Was eenmaal onbekend aan Vorst Alonzoos Hof,
Waar ik een schoonheid zag die my den boezem trof.
Haar denkbeeld bleef my by, en wortelde in mijn zinnen.
Genoeg! 'k ontveins het niet, mijn hart blijft haar beminnen.
Vraag haar ten echt voor my; ik hef haar op mijn throon.
't Penceel bewaarde my een weêrglans van haar schoon.
'k Vertrouw u dit haar beeld, in dit fluweel gewonden,
En van mijn brief verzeld. - 't Geheim blijve ongeschonden!

(Hy toont Ramiro een dun en toegezegeld purper-fluweelen pakjen, van twee handpalmen grootte.)

RAMIRO.
Haar naam?

ABDALLAH.
'k Heb in den krijg dien vruchtloos nagespoord.
Haar beeldtnis toont haar aan. - Maar geef me uw ridderwoord.

RAMIRO.

(Zijn zwaard opvattende, terwijl hy de rechterhand op het kruis van 't gevest slaat.)

Ik zweer....

ABDALLAH.

(Hem weêrhoudende.)

Hou op! geen eed! - Mijn hart verlangt geen eeden:
Het ridderwoord is meer dan duizend plechtigheden.
Die 't mijne in twijfel trok, vervolgde ik tot het graf,
En nooit mistrouwde ik hem die my het zijne gaf.

(Hy stampt, en Abdul verschijnt aan het hoofd der lijfwacht.)

Gelei dees oorlogsheld by de Asturiersche maagden.
'k Ontsla haar van 't geweld, waarvan zy zich beklaagden;
Dees Ridder voer' haar weêr naar 't Vaderlijk gebied.
'k Verschoon haar van mijn oog, en terg haar smarten niet.
Betoon hem, als een vriend wiens dapperheid ik huldig,
Den eerbied en 't ontzag, aan heldengrootheid schuldig.

(In 't heengaan en zich tot Ramiro wendende.)

Ramiro, denk waarop mijn boezem zich verlaat.
Ik opende u mijn hart, en - wee hem die 't verraadt!

Vijfde tooneel.

RAMIRO.

(Alleen.)

Ja, Sultan! 'k kwijt my van uw opdracht met verrukking.
Ze is heilig aan mijn ziel, en 'k vrees voor geen mislukking!
De vrede is aan mijn Vorst, is ook mijn boezem dier;
Te lang reeds blakerde ons 't verdelgend oorlogsvier.
Ook by den Muzelman wordt deugd by moed gevonden.
Welaan, de knoop gelegd van hechte staatsverbonden!
Maar, wat verandering in eenen morgenstond!
Wat wil dit alles! Vrede! en vrijheid! en verbond!
Ja, de onverzoenbre haat, in weinige oogenblikken
Geslist! - Zou 't waarheid zijn? of - arglist en verstrikken!
In weêrwil van zich-zelv' mistrouwt mijn boezem nog. -
Doch neen, Abdallahs hart omsluiert geen bedrog. -
Gy, die mijn ziel beheerscht, aanbidlijkste aller schoonen,
De hemel is met ons, en wil de deugd bekroonen.
Mijn dierbre, ik vlieg tot u van over 't golvend meir,
En offre u nieuwen gloed, by glinstrende oorlogseer.
Elvire, ja, mijn hart, mijn arm, bleef uwer waardig!
Uw kunne vond dien arm tot haar bescherming vaardig:
Ik streed, en ze is gered! - Welaan dan, spoede ik my,
Zoo voere ik als trofeê de Spaansche maagdenrij
U juichende voor 't oog, en werp my aan uw voeten!
Wie kan op eedler wijs zijn zielsgodes begroeten?

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

RAMIRO, EEN MOOR.

RAMIRO.
Wat meldt gy me? Eene van de maagden, toevertrouwd
Aan mijn geleide, vergt me een heimlijk onderhoud
Vooraf? - Wie kan zy zijn? wat noopt haar, dit te vragen!
Wat heeft zy me in dit uur zoo dringend voor te dragen,
Wat meê te deelen! - Of kwam mooglijk nog de maar
Van 't algemeen ontslag des Sultans niet tot haar?

DE MOOR.
Die maar is reeds bekend. De rouw verkeerde in vreugde;
Doch hoe zich heel die schaar in 't blij bericht verheugde,
Ééne enkle is onder haar, die, als gehecht aan 't leed,
In 't bitterst smartgevoel van geen verpoozing weet.
Al de andre schijnen haar met eerbied toe te spreken.
Haar onderscheidt geen pracht noch schittrend grootheid steeken;
Maar vorstenwaardigheid blinkt op haar voorhoofd uit.
Verslagen zat ze en stom by 't opgaand vreugdgeluid;
En naauwlijks was 't gerucht verspreid van uwe ontslaking,
Of ijlings sprong zy op als by een droomontwaking;
En 't scheen, als of de stem zich opsloot in haar borst,
In twijfling of haar hart zich-zelf verraden dorst.
Toen riep ze, als buiten zich van 't innigst zielsontroeren:
Ramiro! - 'k moet hem zien. O wil my tot hem voeren!
Geen uitstel! - 'k IJlde heen, en koom uw wil verstaan.

RAMIRO.
Wy zien der schoonen wensch als wet en godspraak aan.
Verschijn' zy!

Tweede tooneel.

RAMIRO, ELVIRE.

RAMIRO.

(Haar ziende optreden.)

Hemel!

ELVIRE.
Vriend! Verlosser! 'k zie u weder!

(Haar sluier opslaande.)

Herkent ge my?

RAMIRO.

(Zich op de knie werpende.)

Elvire!

ELVIRE.
Ach! stort ge u voor my neder?
My, dappre, voegt het, my, te danken aan uw voet,
Die de eer van mijn geslacht hersteld zie door uw moed.
'k Beweende reeds uw dood, en zie me u weêrgegeven;
Ik ben u meer verplicht, ja, eindloos meer dan 't leven!
Maar 'k brenge u thands geen dank. 't Is redding, andermaal,
't Is bystand, dien ik smeek.

RAMIRO.
Elvire! is dit mijn staal,
Deez arm, u niet gewijd? En kan ik ademhalen
Dan voor uw dienst, geliefde; of schooner zegepralen
Dan strijdend voor uw recht? - Van de eerste kinderjeugd

Verbond ons één belang. Één kommer, ééne vreugd
Bezielde ons beider borst. Wee, wee dan dien vermeetle
Die u beleedigd heeft! Op welk een troon hy zeetle,
Mijn' arm ontgaat hy niet. - Spreek, mijne Elvire. - Neen,
Vlieg eerst, in mijn gelei', naar 't Spaansche leger heen:
Daar veilig, keer ik weêr en toef niet u te wreken. -
Gy aarzelt....?

ELVIRE.

Ach! veeleer naar 's warelds verste streken!
Ramiro, neen, o neen, ik schuw Alonzoos macht;
't Is tegen hem, hem-zelv', dat ik uw bystand wacht.
ô Red my van zijn dwang, dien 'k vruchtloos zocht te ontvlieden
Door me in den Maagdenstoet vrijwillig aan te bieden.

RAMIRO.

Vrijwillig!

ELVIRE.

Met beraad, en heimlijk. - Deze list
Was me oovrig; zy alleen; of alles waar beslist,
En ik, 't geweld ten prooi, in weêrwil van mijn pogen,
Voor eeuwig aan uw macht, uw tederheid, onttogen.
Ik koos dat uiterste, en, in dit gewaad, ontvlood
Ik uit Alonzoos hof, betrouwende in dien nood
Mijn redding aan uw zwaard, voor de onschuld steeds getogen.
'k Bouwde op uw arm-alleen, en 'k heb my niet bedrogen.
Maar hoor me, en wat ik smeek: Is u mijn leven dier,
Voer, voer my niet te rug! Veel eerder sterf ik hier.

RAMIRO.

Wat raadsel! Welk een drift! - Mijn borst.... Verklaar u nader.
Alonzo....?

ELVIRE.

Heeft mijn hand bestemd aan een verrader!
Een booswicht....! Zwijge ik u een naam die me ijzing wekt.
Genoeg, hy heeft dien naam met gruweldaân bevlekt:
Maar, valschaart in de ziel, blindt hy den zwakken koning,

Die my ten eerloon doemt van 's huichlaars trouwvertooning.
Hy was het die den vorst door glimpen, loos vernist,
De schande van 't verdrag op 't schoonst te omwimplen wist,
En d' afgeleefden grijze in 't eind wist te overreden,
Tot hoon der menschlijkheid in 't tijgrenbond te treden,
Waarvan het onderpand die maagden zijn, van 't hart
Der oudren afgescheurd met meer dan stervenssmart.
Gy kent mijn weeke ziel, genegen tot vergeven,
Maar eer koos uwe Elvire in 's boschleeuws klaauw te sneven,
Dan de echt met dien barbaar. - Ik weet hoe groot een macht
Een vorst zich toeschrijft op een weerlooze, in geslacht
Noch rang aanzienlijk; 'k weet het noodlot, ons beschoren,
Om, offer by onze echt, het zielsgevoel te smoren;
Maar ach! dit waar te veel! - Wat lotverwisseling,
Ramiro, sints ik 't laatst uw afscheidsgroet onfing!

RAMIRO.
Hoe! zou....?

ELVIRE.

(Met drift.)

Vraag, vraag my niets; maar voer my, voer my henen
Naar rots of woesteny, van 't zonlicht nooit beschenen.
Stel slechts mijne oogen vrij van zijn gehaten blik!
Den dood omvat hy! -

RAMIRO.
Ja! tot 's levens jongste snik
Mijn gloeiend bloed verstijf, is uw bevel my heilig.
Gy waart, wie me u betwist, in mijn bescherming veilig;
Breek heel een afgrond los, ik bied haar tegenweer.
Maar, mijne Elvire, leg uw zielsbekommring neêr:
Ik leerde Abdallahs hart in al zijn grootheid kennen,
Hy zal uw hoeder zijn, wie 't wage u aan te schennen.
Ik vlieg naar 't Spaansche kamp; vertrouw u aan zijn zorg;
Voor uwe zekerheid zijn my zijn deugden borg. -
't Geheim verheelt gy my. 't Is heilig. - Blijf 't verholen,
Wie die vermeetle zij, die u de rust ontstolen,
Den hoon heeft aangedaan, die 't hart my zet in gloed!

Hy beve, ontdek ik hem! Die roeklooze overmoed
Zal duur gewroken zijn, die d' onverlaat deed wagen
Te dingen naar een hand...! Elvire! ach! - mocht ik 't vragen,
Aan wien behoort....? Maar neen, vergeef my....!

ELVIRE.

Neen, volend.
Bleef ooit mijns harten grond mijn' redder onbekend?

RAMIRO.

(Met tederen schroom haar hand nemende.)

Elvire - deze hand, thands bevende in de mijne....
Die ik met eerbied drukk'.... wie noemt haar ooit de zijne?

ELVIRE.

Ramiro! hoe, gy kunt....

RAMIRO.

Vermetel ben ik! ja;
Maar ach, vergeef mijn drift, zy waagt uw ongenâ,
Doch - wien behoort dees hand -?

ELVIRE.

(Met volle tederheid.)

De Hemel moge 't hooren,
Bewaarder van den eed die eenmaal is gezworen!
Ramiro! - Zy is de uwe. - U heb ik haar verpand,
Van 't eigenst oogenblik dat ge op Afrikes strand
Den dood trotseeren gingt in 't heir der Mauritanen,
En 't zwellend oog my smolt van lang weêrhouden tranen.
Toen zwoer ik, dat die hand u eigen wezen zou,
Of niemand.

(Hy valt haar te voet, en zy stort in zijne armen, en in dit oogenblik treedt Abdallah op.)

Derde tooneel.

RAMIRO, ELVIRE, ABDALLAH.

ABDALLAH.

(Optredende zonder van de twee andere gezien te worden, en na hen een poos stilzwijgend aangezien te hebben.)

Hemel, hoe! wat is 't dat ik aanschouw! -
Dit, Hemel, is dan 't loon van mijn grootmoedig pogen!
Misleidde 't hart my dan, of, heeft my 't lot bedrogen?

(Het woord tot hen wendende, zoodra zy hem gewaar worden.)

Ge ontzet u, Ridder! Ja, gy beide zijt ontzet:
Maar ik ben meer dan gy, dan één van u, verplet.
Niets minder wachtte ik, dan een schouwspel aan te staren,
Als dit. - Mijn Lijfwacht!

RAMIRO.

(Terwijl de lijfwacht zich vertoont.)

Hoe!....

ABDALLAH.

(In zich-zelven.)

'Laat deze ontroering varen,
Bedwing u, en beticht uw eigen roekloosheid.'

(Tegen een uit de lijfwacht.)

Treed toe, gelei Mevrouw waar zy voor onbescheid
Beveiligd zij. -

(Tegen Ramiro.)

En gy, Ramiro, blijf!

ELVIRE.

(Ter zijde.)

Ik sidder.
Gerechte Hemel, wat ontmoeting! -

(Zy vertrekt en wordt door een uit de lijfwacht gevolgd.)

Vierde tooneel.

RAMIRO, ABDALLAH.

ABDALLAH.

(Met eenige belemmering.)

Dappre Ridder,
'k Vereerde u met een last, waar al mijn heil aan ligt:
'k Beval uw zorg een brief, aan uw Monarch gericht:
'k Vertrouwde u 't beeld van haar, voor wie mijn hart zoo teder,
Zoo gloeiend een belang ontdekte: - ik eisch het weder,
En neem mijn last te rug - Gy zwijgt, en staat verward? -
Spreek.

RAMIRO.

Sultan, ja, 't is waar: - maar voor een edel hart
Heeft dees verwarring niets verneedrends. 'k Durf verwachten
Dat gy my eenmaal weêr 't vertrouwen waard zult achten,
Zoo schuldloos thands verbeurd; door welk een dwaling, is
Een raadsel, my omhuld met diepe duisternis.
Hoe 't zij! ik stond gereed uw bystand af te smeeken
Voor een vervolgde, in schrik aan 't dwanggeweld ontweken....

ABDALLAH.

(Met nadruk.)

U dierbaar, zeker?

RAMIRO.

Ja, waar heel mijn ziel in leeft;
En, die in 't Spaansch gebied geen wijk, geen toevlucht heeft,
Ja eer den dood verkoos dan derwaart weêr te keeren.

ABDALLAH.

Onweerbren voor te staan, verdrukking af te weeren,
Is menschlijkheid, is plicht. Bescherming vraagt ze en wijk?
Welaan, ik zal haar zien. Meld' zy my 't ongelijk
Waar van zy zich beklaagt. - Maar 'k vorderde uit uw handen

De beeldtnis en mijn brief. Herdenkt gy by die panden
Van 't volst vertrouwen, aan den last dien ge op u naamt?
Aan 't Ridderwoord?

RAMIRO.

Gelijk 't een oorlogsheld betaamt.
Hoe, Sultan, wilt ge my door zulk een hoon verlagen,
Als of....?

ABDALLAH.

('t pakjen dat Ramiro hem te rug geeft, aannemende.)

Beklaag u niet; geef andwoord op mijn vragen.
Gy draagt dien last, dat woord, in uwe ziel geprent?
Welaan dan,

(Hy neemt een geschilderd afbeeldsel uit het pakjen, en houdt het hem voor.)

Zie dit beeld, en of gy 't meê herkent.
Spreek, krijgsheld! voegt het u, mijne opdracht uit te richten?

RAMIRO.

(Op 't aanzien van de beeldtenis, verbaasd staande.)

Elvire! hoe -! uw beeld -!

ABDALLAH.

'k Ontsloeg u van de plichten
Dier vriendschap, voor uw moed zoo driftig opgevat,
Die reeds in dit mijn hart zoo diep geworteld had.
'k Verwijt u niets, maar zie met innig zielsontroeren
Den wondren samenloop een teedren band ontsnoeren,
Waar heel mijn ziel aan hing en zoo veel heils in zocht.
'k Wil geen verklaring, neen: ik voed geene achterdocht.
Maar ga, en wijk niet uit dit leger. 't Ware ons beiden
Onvoeglijk, in dit uur, op deze wijs, te scheiden.

(Ramiro vertrekt.)
(Aan de lijfwacht.)

Men laat den Ridder niet uit de oogen, en.... Maar neen,
Herstelle ik my vooraf.

Vijfde tooneel.

ABDALLAH.

(Alleen.)

Bevinde ik my alleen,
En durf ik me aan mijn spijt, mijn hartstocht, overgeven,
Wier woede my bestormt? - of - moet ik haar weêrstreven?
Abdallah! 't is dan waar, rampzaalge! gy bemint!
Een minnelijk gelaat heeft u de ziel verblind!
Neen, 't is geen zachte gloed die u den boezem streelde
Met flikkring van geluk, met voorgevoel van weelde.
Uw hart verbeeldde 't zich, maar 't werd zich-zelf ontdekt.
't Is knaging van een gif, dat doodlijke angsten wekt. -
Ik minnenijdig! ik! - Ach! kan ik 't my verheelen?
Wat liet ik 't zwakke hart met ijdle droomen spelen?
'k Werd zelf het spel daarvan, en zag mijn kalme rust
Verbroken door een storm, die heel mijn ziel onthutst. -
Zie daar de wijsheid dan, waarop ik roem dorst dragen,
Aan 't wagglen, door één wind als 't halmstroo neêrgeslagen. -
Ik, de eerste Muzelman, die, onafhanklijk vorst,
De liefde toegang liet! haar koesterde in mijn borst!
Met zuiverder gevoel, verhevener beseffen,
Geloofde ik me, op mijn throon, nog hooger op te heffen:
Ik wilde grooter dan ooit voorzaat was geweest,
Door hartvereedling zijn en zelfkracht van den geest:
Ik huldigde een gevoel, aan 't hart der Oosterlingen
By al hun wellust vreemd, en bron van folteringen,
Een boezem onbekend die voor genieting aâmt;
En 'k vind my voor my-zelv' vernederd en beschaamd.
'k Ben minnenijdig, ja, uit bloot denkbeeldig minnen,
Dat zelfs geen grondslag heeft in streeling van de zinnen.
Verknochtheid aan een niets, een schaduw in de lucht,
Verstoort me, werpt my neêr uit mijn verheven vlucht,
En maakt me aan hun gelijk die in de keten zwoegen.
ô Ingebeelde lust, bedrieglijk zielsgenoegen,

En, geestlijk denkbeeld, dat der Kristnen hart bezielt,
Ja, 'k heb u meê erkend en voor u neêrgeknield!
'k Gevoel het al te wel, die eens u kennen leerde,
Die eens, als 't Westersch volk, u met het hart vereerde,
Is Kristen in dat hart. 'k Erken het, Mahomed;
Ik keer te rug tot u, uw hemel, en uw wet!
Neen, heeft de vrouw een ziel, een hart om weg te schenken,
Is onze boezemrust afhanklijk van haar wenken,
Rampzalig dan, die mint! - Maar ach, waar dwale ik om
In 't mijmren! Geldt het hier Profeet of Kristendom?
Is 't meer dan tederheid waardoor ik werd bevangen,
Voor tranen, die ik zag op maagdelijke wangen?
Herroept eens vaders hart, eens gruwzaam opgescheurd,
Zich telkens niet aan 't kroost om welks verlies het treurt?
Een zweemsel, hoe gering, onkenbaar zelfs voor de oogen,
Straalt dikwerf in dat hart met onbekend vermogen.
Ach, waarom voor ons-zelv' een schuldloos zwak verbloemd?
Wat heeft het, dat de rede, als my onwaardig, doemt?
Abdallah, teugel slechts die zielsdrift door uw reden!
Vervoer' ze u niet tot spijt, tot laakbre spoorloosheden!
Wat ook haar oorsprong zij, of wat haar uitslag word',
Doe geen rechtvaardigheid uit wrevelzucht te kort,
Maar beef, 't ontzag der kroon door luim of drift te schenden.
Men nadert!

Zesde tooneel.

ABDALLAH, ABDUL.

ABDUL.

Een Gezant uit Spanjes legerbenden
Vraagt onverwijld gehoor.

ABDALLAH.

(By zich-zelven.)

Ach! is mijn ziel gestemd...?

Thands voele ik dat om 't hoofd de vorstentulband klemt.
Maar 'k ben my-zelv' geheel verschuldigd aan mijn Staten;
't Is billijk, 't is mijn plicht, zijne aanvraag toe te laten.

(Tegen Abdul.)

Ik spoed my naar de tent waar ik gezanten hoor;
Gelei hem, 't is mijn wil, hy draag zijn last my voor.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

ABDALLAH, op een verheven rustbed gezeten. ALVARO. *Gevolg.*

ABDALLAH.
Gy vorderde gehoor. Doe my uw last verstaan.

ALVARO.
Astuurjes vorst (Monarch!) heeft aan 't verdrag voldaan,
Den grondslag van 't bestand. De cijns werd u gezonden;
Ge ontfingt hem. Spanjes kroon, getrouw aan haar verbonden,
Schonk u de bloem des Rijks. Doch, onder 't twintigtal
Vermengde eene enkle zich, die my mijn Vorst beval
Te rug te vorderen. Zy wist zijn hof te ontsnappen,
En waagde 't, zijn gezag en rechten te vertrappen.
Dees wederspannige die hem ontvluchten dorst
Is 't voorwerp van mijn last. - Zie daar mijn voordracht, Vorst!

ABDALLAH.
Dien cijns ontfing ik, ja, uit kracht der krijgsverdragen;
Maar, van het twintigtal my een te rug te vragen
Is schending van 't verbond; ja, honend voor mijne eer:
En, Kristen!... waarom slaat gy 't oog zoo schuchtren neêr
Als schaamde uw hart zich-zelf dien naam? - 'k Herhaal het, Kristen!
Of, kiest gy 't, Spanjaart. - Nooit liet ik me een recht betwisten. -
Die maagd niet af te staan, dit stond uw Koning vrij;
Maar, eenmaal in mijn macht, behoort zy thands aan my.
'k Liet eer geheel mijn recht op alle de andre varen.
Deze eischt hy my vergeefs. - Gy hoort mijn wil verklaren.
't Blijft onherroepelijk.

ALVARO.
Het is hier 't oogmerk niet,
Uw recht te kort te doen, Monarch! Voor deze biedt
Mijn Vorst vergoeding aan. Eene andre zult ge ontfangen
Niet min uitstekende in....

ABDALLAH.
Ik wissel mijn belangen,
Mijn kroon of scepter niet met Spanjes opperheer;
Niets van mijn eigendom, voor 't zijne. - Ga; niets meer!
Breng dit mijn andwoord aan uw Koning.

(Hy staat op, en vertrekt met zijn gevolg.)

Tweede tooneel.

ALVARO, alleen, met een klein gevolg van Spaanschen, het woord tot een van die wendende.

'k Sta verslagen. Zoo is dan 't al om niet, hetgeen ik durfde wagen! Elvire! zy, de trotsche, onttrok zich aan mijn macht, Zy, van wier hand-alleen ik al mijn grootheid wacht!

Zoo heeft de hoop my dan, zoo 't uitzicht my bedrogen, Op haar bezit gebouwd! Verijdeld is mijn pogen. Diego! te vergeefs heb ik Alonzoos woord: Haar welberaamde vlucht heeft mijn ontwerp gestoord. Gewis, de listige doorgrondde mijn bedoelen! Of zou eene andre vlam haar door den boezem woelen? Maar hoe! wat toeven wy? 't is reeds te lang gedraald; Waarom nog iets te ontzien; thands moet mijn lot bepaald: Het geen ik reeds bestond, duldt niet te rug te treden.

Derde tooneel.

ALVARO, met zijn gevolg, ABDUL.

ABDUL.
Een Asturier, hier in verzeekring sedert heden,
Vraagt U een mondgesprek.

ALVARO.
Aan my? - En duldt gy dit?
My die Alonzo dien, en die zijn gunst bezit,
Gy, Muzelman, vergunt gevangnen..... Kan het wezen! -
Of zoudt ge in Kristendosch geens vijands arglist vreezen?

ABDUL.

(Met nadruk, hem sterk en vertrouwlijk in de oogen ziende.)

Van Omar ducht ik niets. Ook onder 't Spaansch gewaad
Ken ik den Muzelman, die nooit zijn leer verlaat.

ALVARO.

(Met schrik.)

Hoe! 'k ben verraden!

ABDUL.
Neen! Hier, Omar, zijt gy veilig.

Herken uw vriend in my. - Die banden zijn my heilig,
Die ons van de eerste jeugd verknochtten aan elkaâr.
Neen, nooit sloeg Abduls hart voor een verloochenaar.
Uw hart bleef, als het mijne, aan Mahomed behooren,
Gy hebt alleen in schijn den Koran afgezworen,
Op dat uw grootsch ontwerp te zeekrer slagen zou.
't Geheim is my bekend; ja, 'k zwoer uw' vrienden trouw,
En 't blijft in deze borst als in het graf besloten.
Uw doel is waard aan 't bloed waaruit gy zijt gesproten;
't Is waardig onzen Leer, en Mauregatoos zoon.

ALVARO.
Ge ontroert my. Ja, mijn hart kent aan dien vriendentoon
Mijn vroeger deelgenoot in kommer en vermaken.
Geen achterhoudendheid moet onze banden slaken.
Neen Abdul, dat mijn hart u gansch geopend zij!
Het hijgde reeds naar lucht - Maar spreken wy hier vrij?

ABDUL.
Volkomen. Wat gy me ook mocht wenschen meê te deelen.

ALVARO.
Welaan dan! Hoor my aan, ik zal u niets verheelen.
'k Blijf Muzelman, ô ja, en tot mijn jongste stond;
'k Ben Kristen, slechts in schijn. Uw oog heeft my doorgrond.
Het recht, dat gy my doet, verdient mijn vol vertrouwen:
Blijf steeds in my den Zoon van Mauregaat aanschouwen.
Van hem en een slavin ontving ik 't levenslicht.
Reeds van mijn vroegste jeugd was al mijn zucht gericht
Naar grootheid en gezag. Ik blaakte van verlangen
Om eens de diadeem mijns vaders weêr te ontfangen.
Maar ach! de Kalif lag aan 't overzeesche strand
Gekluisterd door de weelde in haar fluweelen band,
Als Abderam bezweek, hy trouwste der vazallen;
En met hem moest het Rijk der Ommiaden vallen.
Abdallah wierp het juk van d' Aartswellustling af,
En met mijns vaders dood lag al mijn hoop in 't graf.
Geen bystand bleef er meer, van Kristnen noch van Mooren.
Toen heb ik, ja, in schijn, de kruisbanier gezworen.

Gedreven door de zucht die heel mijn ziel vervult,
Heb ik mijn waar geloof in 't Kristenkleed verhuld.
Niets stond mijn hart te duur om tot dat doel te raken.
'k Wist me, aan Alonzoos hof, van hem bemind te maken.
Als ijvrend voor zijn recht en aan zijn throon verknocht,
Won ik 't vertrouwen ras, dat ik zoo vurig zocht.
't Gelukte me, om hem heen een aanhang aan te werven,
En Abdul, 'k steeg ten throon, zag ik Alonzo sterven;
Ik wacht op 't oogenblik dat hem de moorddolk treff',
En me, als zijns broeders zoon, tot rijksmonarch verheff'. -
Maar weinig zegt dit nog, voor de eerzucht, half bevredigd.
Nog heb ik niet geheel voor u mijn hart ontledigd.
'k Verklaar u meer. Elvire, aan vorstlijk bloed verwant,
Heeft rechten op een throon. - 't Bewijs is in mijn hand.
Het kostte een handvol bloeds, maar moet me een scepter geven.
Doch kan ik reeknen op uw bystand?

ABDUL.
Op mijn leven.

ALVARO.
Zoo lever my Elvire.

ABDUL.

(In bedenking.)

Elvire!

ALVARO.
Aarzelt gy?

ABDUL.
Het opzicht over haar werd niet betrouwd aan my.
Maar - mooglijk....

ALVARO.
ô Vaar voort! Stel my een uitzicht open.
Hoe krijg ik ze in mijn macht? - Of moet ik vruchtloos hopen,
Zoo na aan 't heerlijk doel?

ABDUL.
ô Neen, dat zult gy niet!
De vreemdling, hier bewaakt, uit vijandlijk gebied,
Hy, die u door mijn mond een onderhoud laat smeeken,
Is - haar begunstigde, is haar minnaar.

ALVARO.
'k Zal hem spreken.

ABDUL.
Gy treedt in zijn belang? - Gy hebt mijn wenk verstaan?
Hy nadert.

ALVARO.
'k Neem dien wenk met dankerkentnis aan.
Hy-zelf stelt ze in mijn hand; dit middel kan niet falen,
En ik, ik zal in 't eind op alles zegepralen.

Vierde tooneel.

ALVARO, RAMIRO. Gevolg van den eerste.

RAMIRO.
Ik weet hoe veel ik wage, als ik my tot u keer;
Maar nooddwang vordert dit, en 't lijdt geen uitstel meer.
Het geldt hier een behoud, my boven 't leven schatbaar;
En 'k houde uw ziel, mijn Heer, voor 't mededogen vatbaar.
Mijn afzijn van het Hof, in zee- en oorlogstocht,
Hield me onbekend met u, maar 'k ken geene achterdocht.
Hy die zijn koning dient, moet niemand argwaan wekken,
En 'k durf u ongeveinsd het teêrst geheim ontdekken.
De schoone Elvire is hier. Alonzo zocht haar hart
Te dwingen; zy ontvlood, en in vertwijflingssmart
Zocht zy een schutswijk hier. - Zy mocht dien wijk hier vinden;

Maar, hemel, tot wat baat! - Men durft zich onderwinden
Haar die men schuilplaats gaf, te honen; - men belaagt
Op nieuw het argloos hart, dat om bescherming vraagt.
Abdallah!...

ALVARO.
‘Hoor ik wel!’

RAMIRO.
Bemint haar.

ALVARO.
‘Hemelmachten!’

RAMIRO.
Men durft en goede trouw en 't volkenrecht verkrachten,
En houdt my hier bewaakt, gevangen zelfs.

ALVARO.
Wat hoon!
Nu wordt my alles klaar. Abdallaas wreevle toon,
Zijn weigring....!

RAMIRO.
Red haar dan, ô red haar uit zijn handen,
En eeuwig zal mijn hart van dankerkentnis branden.
Gy kunt, en gy-alleen, haar hoeden voor geweld.

ALVARO.
Dat zal ik, zoo zy zich in mijn bescherming stelt. -
Kan zy zich, onbemerkt, aan mijn gelei vertrouwen?
Zoo, sta ik voor haar in.

RAMIRO.
Zy wordt in 't oog gehouen.
Niet minder wordt zy hier bewaakt dan ik; maar 'k tracht
Den weg haar te oopnen tot ontvluchting uit zijn macht.
De poging die ik doe zal de uitkomst niet misleiden.

ALVARO.
‘Geen schooner kans dan dit, kon ons het lot bereiden.’

(Aan een van zijn gevolg.)

Diego, vlieg gy heen naar 't Spaansche leger. Meld
Dat Spanjes afgezant in kluisters wordt gekneld.
Dat hier, ten spijt van 't recht, van eer, van krijgsverbonden,
De majesteit der kroon baldadig wordt geschonden,
En, zoo niet onverwijld ons leger herwaart spoedt,
Alvaro 't offer wordt van 's Sultans overmoed.
Een aanval paardenvolk op 's vijands rechtervleugel
Kome ijlings ons te hulp, en rukk' met lossen teugel
De Moorsche tenten door.

(Zich tot Ramiro keerende.)

Verrassing, angst, en schrik
Verspreiden zich weldra, en 't eigenst oogenblik
Voere ik den prooi van hier. - Diego, vlieg, vlieg henen.

(Na het vertrekken van Diego.)

Zoo zullen we ons te saam tot haar behoud vereenen,
Ramiro, en uw hart verdenke Alonzo niet;
Mijn woord is u genoeg: ik heersch, waar hy gebiedt.

(Ramiro vertrekt.)

Vaar voort, weldadig lot, begunstig deze listen!
Zy voeren my naar 't doel.

Vijfde tooneel.

ABDALLAH, ALVARO.

ABDALLAH.
Ik gaf u 't afscheid, Kristen.
Ge ontvouwde my uw last, en 'k wees uw vordring af. -

Maar 't was mijn oogmerk niet, in 't andwoord dat ik gaf,
Door willekeur of trots uw Koning te beleedigen.
'k Vond my door 't hart genoopt, een vluchtling te verdedigen.
De Maagd, die gy my eischt, dus hebt gy my gemeld,
Vlood naar mijn legerplaats. Wat vorstenmacht ook geld',
De plicht der menschlijkheid gebiedt my, haar te hooren;
De scepter geeft geen recht die teedre stem te smooren.
Gy, oordeel nevens my, en, zoo ik haar met recht
Den toegang weigren kan....

ALVARO.

(Hem in de rede vallende.)

Dit, Sultan, is beslecht.
Het voegt geen sterveling, hier oordeel uit te spreken.
Zy die ik weder eisch, is 't Spaansch gebied ontweken,
En 't Koninklijk gezag begeert haar van uw hand.

ABDALLAH.
Ook dat gezag heeft perk. Maar 't is genoeg, Gezant.
Ik sloot mijn boezem nooit voor 's onderdrukten klachten;
'k Ontbood de vluchtling hier; gy moogt op d' uitslag wachten,
Of, wilt gy 't, by haar klacht getuige en rechter zijn.

Zesde tooneel.

ABDALLAH, ALVARO, ELVIRE.

ABDALLAH.
Mevrouw, dat alle schroom van uit uw hart verdwijn'!
Treed toe, vrijmoedig toe! De ontmoeting van dees morgen
Zoo verr' ze u onrust baart of 't hart belaadt met zorgen,
Indien gy-zelv verlangt dat zy vergeten zij,
Is by my uitgewischt. Ik voer geen dwinglandy
Op 't menschelijk gemoed. Uw kunne, uw rang, uw schoonheid,
En meer, dat zacht gevoel dat uw gelaat ten toon spreidt,

Heeft rechten op mijn hart, en rechten die ik eer. -
Gy slaat het schuchter oog angstvallig voor u neêr? -
Niets dat het kieschte hart een oogenblik kan prangen
Bedreigt u, zoo van my uw zielsrust af mag hangen. -
Bescherming vroegt gy hier. Zoo deed men my verstaan.
Ik bied u die, Mevrouw, uit voller harten aan.
't Vertrouwen, my betoond door u tot my te keeren,
Verdien ik; en 'k gevoel mijn hart daardoor vereeren;
Misbruiken kan ik 't nooit: dit waar my-zelv' verlaagd. -
Maar in uws Konings naam wordt gy te rug gevraagd.
Hy is mijn bondgenoot; en 't vrederecht der volken
Begunstigt dees zijn wensch. Ik zie u 't oog bewolken!
Verschrik niet! 'k Duld geen dwang, waar ik gebieden mag.
Verkiest gy zijn Gezant te volgen?

ELVIRE.

Hemel, ach!
Wat nieuwe ontroering! -

ABDALLAH.

Laat uw andwoord hier beslissen.

ELVIRE.

Monarch!....

ABDALLAH.

Ik dring my niet in uw geheimenissen:
Maar stel me in staat dat ik zijn opeisch wederspreek.

ELVIRE.

Waan niet dat ik 't ontzag mijns Konings ooit verbreek.
Alonzo is mijn vorst. Ik weet niet, welke rechten
Het noodlot van Elvire aan zijnen scepter hechtten;
Onkundig van mijn stam, betrekking en geslacht,
Eerbiedig ik in hem de koninklijke macht.
Naby zijn throon gekweekt, van 't eerste perk mijns levens,
Schonk hy my vorstenzorg en vaderteêrheid tevens.
Door diepe erkentenis werd hem mijn ziel verknocht;
En lust was me elke plicht, waarin ik 't toonen mocht.

't Bevel uit zijnen mond was heilig in mijne oogen,
En nooit weêrstreefde ik dit. Maar vleiery en logen
Vond toegang tot zijn throon. Eens huichlaars slangenlist,
Die 's Konings zwak gemoed voor zich te ontsluiten wist,
Ontwrong hem 't wreed bevel, en 't geen me in wanhoops smarten
Zijn hof ontvlieden deed. - Geen scepter dwingt de harten:
Alonzo heeft geen recht, te schikken van mijn hand,
En tot den jongsten snik bied ik hem wederstand.
Geen booswicht, dien 'k veracht, zal ik mijn trouw verpanden.
Gy, Sultan, kunt my hoên voor die gehate banden.
't Is uw bescherming, die ik inroepe aan uw kniên.
ô Liet gy my vergeefs tot u om redding vliên,
Dan is des noodlots woede in vollen top gerezen,
En 't graf moet dan mijn wijk, mijn laatste toevlucht wezen.

ABDALLAH.

(Aan Alvaro.)

Gezant, gy hoort het?

ELVIRE.

(Die nu eerst Alvaro gewaar wordt.)

Hoe, de snoode Alvaro hier!

ALVARO.

(Tegen Elvire.)

Het is u onbekend, wat oogmerk my bestier'.
'k Verandwoord my des niet. - Maar gy, gy zijt bedrogen,
Zoo ge in uw schampre taal Alvaro zoudt beoogen.
'k Vermoed het. Doch, Elvire, indien ik wel vermoed',
Verneem dan, wie ik ben, en wat my handlen doet.
Waar me een gesprek vergund van weinige oogenblikken,
Met u-alleen, Mevrouw,....

ELVIRE.

(Met drift.)

Het denkbeeld doet my schrikken.

ALVARO.

(Voortgaande.)

Ik zou me u kennen doen.

ELVIRE.

(Verontwaardigd.)

Ik ken u reeds te wel.
U wien de menschlijkheid, wien de eer verstrekt tot spel.
ô Kende Alonzo u als ik u ken, verwoede;
Geen dwang had my ontperst aan 's grijzaarts vaderhoede.
Of kende u deze vorst....

(Aan Abdallah.)

Monarch! het belge u niet!
Ik doe u meer verstaan, indien 't uw wil gebiedt.
Maar ô! ontsla mijn oog van hem voor wien ik gruwe,
Die - mijn vervolger is, mijn vijand, en - ook de uwe.

(Zy vertrekt.)

ALVARO.
Dees proef is my genoeg; geen tweede wacht ik af.
De hoon, my aangedaan, betrof mijns Konings staf;
Gy, Sultan, wisch dien uit! Ik zal uw andwoord wachten;
Één uur nog toef ik hier. Herroep in uw gedachten,
Eer dat ge een bondgenoot zijn wettig recht betwist,
Dat hier een enkel woord van vrede of krijg beslist.

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

ABDALLAH, ELVIRE.

ABDALLAH.

't Is al te waar, Mevrouw, ik voel mijn hart bewogen.
Gy oefent op dit hart een onbepaald vermogen.
Uw rampen smarten my, en meer dan gy beseft.
Die onweêrstaanbre kracht die me aan my-zelv' ontheft,
Vermeestert my geheel. ô! Mocht ik u aan 't lijden
Ontrukken! aan uw heil geheel mijn aanzijn wijden!
'k Heb onbekend, als vreemde, Alonzoos Hof bezocht;
Ik zag u, en terstond was u mijn ziel verknocht.
En nooit verliet me uw beeld. Geen throonaanloklijkheden
Vermochten tusschen my en dit uw beeld te treden.
Die indruk bleef my by, die, in één wenk bepaald,
Mijn hart beheerschen zal zoo lang het adem haalt.
Één blik op uw gelaat moest van mijn lot beslissen,
En vruchtloos poogde ik sints zijn indruk uit te wisschen.
Verschrik niet! neen, ducht niets van zulk een eedlen gloed,
Die, zoo 't zijn voorwerp eischt, zich-zelv' verloochnen moet.
Geen laffe minnetaal onteere my de lippen!
Niets, u of my onwaard, zal van heur boorden glippen;
Maar zonder u, Elvire (ach, waarom dit verheeld?)
Heeft de aarde geen genot dat my den boezem streelt,
Geen zweemsel van geluk; ja 't leven zelfs, geen leven.
Wat baat het, op den throon, een volk de wet te geven;
Wat is 't gevoelig hart der grootheid ijdle pracht,
Wanneer 't in de eenzaamheid naar mededeeling smacht?
Wat baat het, dat mijn kruin de diadeem versiere,

Die gy niet met my deelt? - ô Mocht het zijn, Elvire! -
Spreek, spreek oprecht! ja vraag 't uw eigen hart thands af,
Of ge iets gevoelt voor hem, die u het zijne gaf?
Of 't my beminnen kan? - Hoe! 'k zie uw mond besterven. -
Mocht, mocht Ramiro dan geheel uw hart verwerven?
Mocht die gelukkige.... ach! Elvire? - Ja, gy bloost:
Geen twijfel blijft my meer. - Maar spreek één woord van troost.
Laat hy, wien ge als gemaal uw liefde niet kunt geven,
Met al de tederheid eens vaders voor u leven.

ELVIRE.
Vorst! strek me een vader! - Ja. - Een vader kende ik nooit.
Het krijgslot heeft me als wees op vreemden grond verstrooid.
Nooit mocht Elvire 't zoet der vaderliefde smaken;
Geen teedre moeder ooit mijn vroege schreên bewaken!
Ramiro werd met my als speelnoot opgevoed;
Een zelfde zucht vereende ons kinderlijk gemoed.
In vreugdgenieting één, en door geen smart te scheiden,
Ontsloot zich in elkaâr de wareld voor ons beiden.
Zijn hart verstond het mijne, en buiten hem, bestond
Geen voorwerp dat my trof op heel het wareldrond.
Allengs vervloog dat perk van ongestoorde weelde.
Hy die me een broeder strekte en aan mijn zijde speelde,
Wies op tot jongeling, en 't Ridderlijk kuras
Omsloot nog 't zelfde hart, dat me eens geheiligd was.
ô Mocht ooit oorlogsroem een maagdlijk hart veroveren,
Kon ik gevoelloos zijn by zijn gewonnen loveren,
En voor de flikkring koud van zoo veel heldeneer?
Doch, hoe vergete ik my! -

ABDALLAH.
Geen schroom weêrhoude u meer.
Ontsluit my heel uw hart, Elvire, als aan een vader.

ELVIRE.
Welaan: dit vordert plicht en dankbaarheid te gader. -
Nog dezen morgen, Vorst, herhaalde my zijn mond
Den onverbreekbren eed van 't heilig trouwverbond:
En ik, ik zwoer, mijn hand geen andren ooit te schenken. -

Zie daar geheel mijn lot! thands hangt het aan uw wenken.

(Na eene korte verpoozing.)

Gy zaagt Elvires hart voor uwen blik onthuld.
Een heilige eerbied, Vorst, die my voor u vervult,
Bemoedigde mijn ziel, om, boven schroom verheven,
't Vertrouwen dat gy vroegt, zoo onbeperkt te geven.
Grootmoedige! benijd Ramiro dees mijn hand,
Benijd die liefde niet, hem onverdeeld verpand:
De hulde die mijn ziel u toebrengt, zegt nog meerder
Dan liefde: haar gevoel is eedler nog, ja teêrder;
't Is dat van dochter.

ABDALLAH.

Ach! dat gy 't my wezen mocht!
Zoo ware 't hoogst geluk aan mijn bestaan verknocht.
Rijs, mijne Elvire! ja, gy zult me een dochter wezen;
Ramiro zij me een zoon! - Ik heb zijn hart doorlezen!
Hy weigre van mijn hand die teedre weêrhelft niet,
Die throon en diadeem voor zijne vlam verstiet.
Ach! 'k had een Gade, Elvire, en mocht op afkomst hopen; -
Dan, 't noodlot, door geen bloed of tranen af te koopen,
Verijdelde mijn wensch. De Krijgskreet steeg om hoog,
'k Verliet mijn zwangre Gâ op 't burchtkasteel, en vloog
Waar plicht en eer my riep, tot redding van mijn Staten.
Ik keer; maar vind (ô ramp!) het hechte Slot verlaten,
Dat ondoordringbaar was, maar achtloos werd bewaakt.
Een woeste Kristenschaar, van plonderdrift geblaakt,
Had in het holst der nacht de wachters overvallen;
't Ging alles op de vlucht wat poort bezette of wallen;
En zy die al mijn hoop omhuld droeg in haar schoot,
Werd gruwzaam weggevoerd, ja, vond gewis den dood!
Wellicht schonk zy me een spruit, als gy, Elvire, aanminlijk;
Misschien een dappren zoon, een held, zoo onverwinlijk
Als uw Ramiro. - Neen, zy stond die ramp niet door,
En met haar ging in 't graf mijn vaderhoop te loor!
't Is vruchteloos, mijn ziel gepijnigd met die droomen!
Waarschijnlijk is mijn Gâ moorddadig omgekomen.
Elvire, uw ziel gevoelt. Besef gy, welk een smart

My onophoudelijk knaagt aan 't immerbloedend hart.
Vergoedt gy-beiden my 't gemis van huwlijkspanden,
Verzoet des noodlots woede, en stroom' my van uw handen
De rijke zegen toe, zoo gruwzaam my ontroofd.
Ja, plengt hem beiden uit op mijn vergrijzend hoofd,
Elvire, en 't overschot eens levens, zoo vol lijden,
Zal ik geheel aan u en aan Ramiro wijden. -
Vertoef hier in mijn hoede, en vrees geen hartendwang,
Daar zich geheel mijn ziel versmelt in uw belang.
Beef voor de list niet meer van huichlende verraders:
Gy zijt mijn dochter thands, ik schonk u 't hart eens vaders.
Geniet alom 't ontzag, verschuldigd aan mijn kroost;
En zie u, in mijn zorg, van 't geen gy leedt vertroost!

ELVIRE.
Grootmoedige, eedle vorst! - De ontroering stremt de klanken
Der teêrste erkentlijkheid; maar zie mijn tranen danken!
De Hemel schenkt me in u een vader....

ABDALLAH.
Die u mint,
En teedrer, dan de band van eigen bloed verbindt.
Laat ieder zweem van zorg, in die bescherming, vlieden.

(Hy stampt, Abdul verschijnt, en hy vervolgt tegen hem.)

Men doe my d' Afgezant van Spanjes kroon ontbieden.

(Abdul vertrekt, en hy gaat voort, Elvire by de hand nemende.)

Gy, dierbre Elvire, toef: stel allen schroom ter zij'!

Tweede tooneel.

ABDALLAH, ELVIRE, RAMIRO, ALVARO.

ABDALLAH.
Ramiro! wat 's uw wil?

RAMIRO.
Dees ochtend zag ik my
Gevangen in uw boei. Mijn lot was in uw handen.
Gy zaagt me - en, gy geboodt het slaken van die banden.
Gy hebt my, ongekend, met goedheên overlaân,
En boodt me een schittrend blijk van uw vertrouwen aan.
Verwaardigd met uw last, en door de zucht gedreven,
U, Sultan, van mijn trouw en yver blijk te geven.
Bespoedde ik 't oogenblik tot mijn vertrek bepaald. -
Dan, kort heeft my de zon van dat geluk bestraald.
'k Ontmoette op 't on verwachtst op dit rampzalig heden,
Haar, die ik in dit uur uw zij' moet zien bekleeden;
En, van dat oogenblik trof my uwe ongenâ.
Een wacht, my steeds ter zij', slaat al mijn stappen gâ;
En, zoo me uw woord ontsloeg van 't ramlend ketensleepen,
Ik voel my thands in de eer op 't honendst aangegrepen.
Dit, Sultan, is te veel: die smaad verduurt hy niet,
Wien 't edel riddrenbloed door 't moedig harte vliet.
Het torschen van uw boei kon my geene oneer strekken;
Maar 't dulden van dees dwang, ware al mijn roem bevlekken.
Ge ontsloegt my, en 'k behoor mijn koning slechts en de eer;
Voor beide gaaft gy 't zwaard aan uw gevangen weêr.
Geen recht behieldt ge op my, of hebt gy voor te wenden,
Om in een oorlogsman der volken recht te schenden.

ABDALLAH.
Wat recht me een vriendschap gaf, die ge onbesuisd vertreedt,
Ramiro, late ik daar, indien 't uw hart vergeet;
Maar mooglijk staat ons nog een teedrer band te vlechten.

RAMIRO.
Ik ken de banden slechts die me aan mijn koning hechten.
Een Afgezant van hem verscheen ('t is me onbekend,
Wat last hem herwaart voert): ik heb me aan hem gewend.
'k Riep zijn verplichting in; hy weet haar te waardeeren,
En zal geen onderdaan zijns konings zien verneêren.
Hy rukt my uit uw macht. Alonzo spreekt door hem,
En waar zijn wil gebiedt, gehoorzaam ik die stem.
Vaarwel! Ik volg zijn schreên.

ABDALLAH.
Neen toef, gy onbedachte,
Van wien ik minder trots, en meer vertrouwen wachtte!
Vlied, vlied Abdallah niet, wiens hart gy niet verstaat;
Ken eerst, aan wien ge ontvlucht, wiens weldaân gy versmaadt!
Ja, wacht u, uw geluk vermetel weg te spelen,
Beteugel deze drift, en toef hier mijn bevelen. -
Ook gy, blijf, mijne Elvire, uw lot staat thands aan my:
Haast klaart zich alles op. -

(Tegen Alvaro.)

Gezant, u laat ik vrij,
Verwijder u, of toef!

Derde tooneel.

ARMIRO, ELVIRE, ALVARO.
(Die zich ter zijde begeeft doch in het gezicht blijft.)

RAMIRO.
‘Wat wil hy? - welke ontroering!’

ELVIRE.
Ramiro, ach, wat taal! wat woeste driftvervoering
Ontrukt u aan u-zelv', en scheurt u van my af?

Moest iets in 't wijd heelal ons scheiden dan het graf!
Is dit die teedre trouw, my nog zoo korts gezworen,
Die onverdoofbre gloed, dien nood noch dood zou smooren!
Ramiro! - Gy vertrekt, en rukt u van my los!
ô Gaf ik thands gehoor aan vrouwelijken trots,
Ik zou my van dien smaad, hoe gruwzaam, niet beklagen,
En, even koel als gy, dees zielsverneedring dragen.
Maar 't is te rein een gloed die my aan u verbindt.
Elvire heeft in u zich-zelve nooit bemind,
En, vrij van eigenzucht en gruwzaam zelfbedoelen,
Kan nooit de felste hoon haar teêrheid doen verkoelen.

RAMIRO.
Mevrouw!....

ELVIRE.
Wacht geen verwijt. Herroep u slechts de stond,
Die ons op nieuw vereende in 't heiligst zielsverbond.
Herinner u dat uur, het zaligst van ons leven,
Toen gy zoo onverhoeds my werdt te rug gegeven!
Dat onvergeetbaar uur voor beide!

RAMIRO.
Ja, Mevrouw,
'k Herinner my dat uur van die vernieuwde trouw.
'k Herinner my nog meer, ô dat ik 't mocht vergeten!
'k Herinner my, wat zich Abdallah durft vermeten:
'k Herroep me, en al te wel, de ontroering van zijn hart;
Zijn blik, op u gericht, vol onrust en vol smart:
'k Herinner my zijn last, zoo dra te rug genomen;
Het branden van zijn spijt, die, naauwlijks in te toomen,
Hem blakerde in 't gezicht. Nog meer herroep ik my.
'k Zag hem dit oogenblik vertederd aan uw zij';
Het opgehelderd oog van zacht genoegen schittrend,
Op uw gelaat gevest. - Maar, (meer dan dit, verbittrend!)
Herdenk ik, hoe uw oog, vol teedre aanhanklijkheid
Hem aan de lippen hing, die ons voor eeuwig scheidt.
In één, één enklen wenk is my genoeg gebleken.
Vaarwel!

ELVIRE.
Ontvlucht my niet, Ramiro! hoor mijn smeeken.

RAMIRO.
Gy smeeken? - Neen, Mevrouw, uw wil is 't die gebiedt
In deze legerplaats; en ik weêrstreef hem niet.
Maar zeg me, uit welk gezag vereeren me uw bevelen?
Als Sultanin van 't West, die beide warelddeelen,
Europe en Afrika, met eenen wenk regeert,
En, uit die hoogte, een slaaf vernedert en braveert?

ELVIRE.
Barbaar! verdiende ik dit? is dit uw liefde toonen!
Wat woede drijft uw hart om 't mijne dus te honen?
Hoe! kent gy 't niet geheel? - wat woeste razerny
(Nog eens!) verwijdert u dit oogenblik van my?
Hoor, hoor my, en verzend een huichlaar die uwe oogen
Verblindt, uw hart verschalkt, door veinzery en logen.
De waarheid, die mijn ziel u brandt te doen verstaan,
Lijdt geene ontheiliging van hun die u verraân. -

RAMIRO.
Elvire, ik weet genoeg, ik heb niets meer te hooren.
'k Zie alles, alles door: ik heb uw hart verloren! -
Weêrspreek, verbloem, niets meer! - Één proefnog, en 't is uit!
Spreek: Bood Abdallah u zijn kroon niet aan, als bruid? -
Verstomt gy? - 't Is genoeg. Wat vraagde ik meerder blijken!
Nog eens, Mevrouw, vaarwel!

ELVIRE.
Wat wreed verongelijken!
Ontmenschte, toef! hoor me aan. Wat, zoo hy 't had gedaan,
En, zoo verheven dacht....

RAMIRO.

(Haar in de reden vallende.)

Dat hy u af kon staan?
Aan my gelukkige? Elvire, welk een dwaling!

Dit zoude een Muzelman, na die triumfbehaling!
Gewis, zijn teedre blik, zoo tintlend, zoo vernoegd,
Past by 't verworpen hart dat in de wanhoop zwoegt!
‘Uw lot is thands aan hem!’ Behoefde ik dit te hooren?
Ik zag het in zijn oog, op kaak, en voorhoofd gloren.
Ook gy verraadt u-zelv, wat speelt ge met een schijn?
Dat blozen zegt het my, uw hart bestemt het zijn.
Te veel vermocht hy reeds op dat begoocheld harte.
Welaan dan, 't is beslist: laat me over aan mijn smarte.
Valle aan diens vreemdlings zijde u al 't geluk te beurt,
Elvire, dat gy my voor eeuwig hebt ontscheurd!
Bestijg den Moorschen throon, en schitter op dien zetel;
Mijne aanspraak op uw hart was ijdel, was vermetel!
Slechts eene bede nog, en ik ontvliê dit oord:
Vergeet hem voor altijd, wien gy zoo wreed vermoordt!
Vaar eeuwig wel!

(Hy vertrekt.)

ALVARO.

(Toetredende.)

Mevrouw....

ELVIRE.

Ontzie u, my te naderen,
Eer ik u gants ontmom, gy snoodste der verraderen.

Vierde tooneel.

ELVIRE.

(Alleen.)

ô Hemel, ik bezwijk! - Ben ik deez' slag bestand?
Deez' doodelijken slag, en van zoo dier een hand!
Wat dolle minnenijd, Ramiro! wat verblinden!
Tot zulk een scheiding dan moest ik u wedervinden!

Maar ach, waarom, waarom u alles niet ontdekt?
Waarom niet weggevaagd het geen u argwaan wekt?
Waarom zoo lang gedraald, en niet voor 's Sultans oogen
Alvaroos huichlary het masker afgetogen?
Wat, zoo ik 't nog bestond? - Welaan, ik vlieg hem na!
Een oogenblik vertoefd, is 't mooglijk reeds te spâ.
Maar ach! naar wien het eerst? - Ramiro! 'k zie u keeren!

Vijfde tooneel.

ELVIRE, RAMIRO, ALVARO, ter zijde.

RAMIRO.

Men hoort den wapenkreet der wederzijdsche heiren:
De Spaansche macht stort op dees legerplaats: Men strijdt.
De allarmkreet perst my voort, daar is geen toevenstijd.
Maar zeg me, eer ik den dood op nieuw in d' arm ga streven,
Zeg me, of er in dat hart, dat voor my scheen te leven,
Nog eenig vonkjen glimt van deernis met mijn rouw? -
Gy schreit, Elvire? - Één proef, één proef dan van uw trouw!
Laat, laat me u ijlings in de naaste tent geleiden,
En blijf daar, wat gebeure, op mijn te rug komst beiden.
Geen aanzien, geen gezag, onttrekke u aan dien wijk!
Of, nadert het gevaar, wacht dan een kenlijk blijk,
En volg hem, die 't u brengt. - Gy stemt dit? 'k Ben te vreden.
Elvire, ach! kon mijn hart wel twijflen aan uwe eeden!

(Hy geleidt haar, in spraakloos schreien, van het tooneel.)

ALVARO.

(Optredende en hen nageöogd hebbende.)

Ik zegepraal, 't gaat vast, en wat nog weer mocht biên,
Zal één, één enkel uur, geheel vernietigd zien.

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

ELVIRE.

(Alleen.)

Een meer dan doodlijke angst verstijft my 't bloed in de aâren.
Aan alle zij' omringd van dringende gevaren,
Ben ik dan hier alleen; - alleen, en in dien nood
Gekluisterd aan dees plaats, omcingeld van den dood!
Ramiro, 'k heb beloofd uw weêrkomst hier te wachten;
Welaan! Wat naadren moog, ik kan den dood verachten,
Die mooglijk reeds uw borst.... Neen, spreke ik 't woord niet uit...
Wat hoor ik! Naakt alreeds het woeste krijgsgeluid? -
Helaas! het is te waar: ik hoor het zwaardenkletteren,
En voel met elken klank my heel het hart verpletteren. -
Ramiro! enkel vuur doorgloeit uw heldenborst
Waar 't weereloozen geldt, of vaderland of vorst!
Ik zie, ik zie uw moed gevaar en dood trotseeren,
U vliegen in het dichtst der saamgedrongen speren,
En, haar vergetende voor wie gy alles zijt,
Met onvertsaagde ziel bezwijken in den strijd. -
Abdallah! ook uw lot vervult my met ontroering.
Ontzie des jonglings vuur, zijn woeste driftvervoering;
ô Mijd zijn dappren arm, en vlieg den dood niet in! -
Waar moogt gy beide zijn? - Ach, wie van twee verwinn',
Wie uwer storten moog, het zal my 't hart verscheuren,
En 'k zie voor my geen eind aan onverpoosbaar treuren.
Ramiro! ach, nog eens, ontzie Abdallahs staal!
Abdallah! tref hem niet, voor wien ik ademhaal!

Mijn hart, van angst bekneld, verdeelt zich tusschen beiden,
Ik kan de zucht voor d' een niet meer van d' ander scheiden. -
Maar ach! wat zegge ik? Neen, het dringendste gevaar
Bedreigt hun van de list, van 't staal van een verraâr.
Alvaro! - op zijn naam voel ik mijn knïen knikken. -
Zie neêr, Gy, Hemelmacht! Dees foltrende oogenblikken
Ontrukken me aan my-zelv. - Wat onrust! - ô Mijn hart,
Wat lot was ooit zoo wreed? - wat toekomst ooit zoo zwart?
Algoedheid, sta my by! ô Wil my krachten schenken!
Ach! 't lot van wat ik min hangt eenig aan uw wenken:
ô Zij ik door dees troost met nieuwen moed bezield!

(Na eenige tusschenpoozing.)

Gy, dierbre voedstervrouw, die my te vroeg ontvielt,
Was, was 't dit oogenblik, het geen uw hart bedoelde,
Toen ge in uw stervensuur mijn wang met tranen spoelde,
En uw verstramde hand, met doodzweet overdaauwd,
My, met haar laatsten druk, dit pand had toevertrouwd,
Van toen met teêr ontzag op dit mijn hart gedragen?
'k Herroep my thands op nieuw dien heillooste aller dagen
Die my uw zorg ontscheurde, ach! al te ras gemist.
Als 't oogenblik genaakt dat van uw lot beslist,
(Dus sprak uw veege mond,) druk dan de onzichtbre veder
Die dit juweel ontsluit. - Ach! zielloos zeegt gy neder,
En 't was uw jongste woord.

(Zy haalt een diamanten spang uit haar boezem, die zy aan alle kanten beziet.)

ô Duurgeschat kleinood,
Wat heimelijke kracht bezit gy, die me in nood
Wellicht tot talisman, ter redding, moest verstrekken,
't Geen de onverbidbre dood belet heeft my te ontdekken? -
Wat houdt gy in voor my, ô onwaardeerbaar pand? -
Op welk een wijs zal u mijne onbedreven hand
Ontsluiten? of, wie zal my 't middel kenbaar maken? -
ô Gy die hebt beloofd voor mijn belang te waken,
Abdallah, eedle vorst, wiens deugd mijn ziel vereert,
Ach! had ik me onbeschroomd tot u om raad gekeerd! -
Maar kon ik 't, zonder 't vuur eens minnenijds te wekken,

Die (Hemel!) my en u ten wis verderf moest strekken! -
Ja, mooglijk, had my slechts de ontroernis niet verward,
Den mond gesloten, en zich weigren doen aan 't hart!....
Ramiro, ach uw drift! mijn zielsangst kent geen palen -
Uw drift, uw argwaan, en - Helaas! mijn zinnen dwalen.
Neen, 'k heb u niet genoeg, niet alles doen verstaan,
Ik heb Abdallah licht, en u, en my verraân,
En zelv mijn ramp voltooid in dit rampzalig scheiden:
'k Heb.... Hemel, men genaakt!

Tweede tooneel.

ELVIRE, ABDUL.

ABDUL.

'k Heb last u te geleiden,
Mevrouw.

ELVIRE.

(Met drift.)

Van wien? Waarheen?

ABDUL.

(Haar een diamant overreikende.)

Dat melde u deze steen.

ELVIRE.

(Zeer verward en belemmerd.)

Ik ken hem. 't Is de ring, mijn afscheidsgift voorheen,
Ramiro, toen ge 't eerst ten krijg toogt. Hemelmachten!
Ik moest dan dit geschenk, en thands, te rug verwachten!
Wat wil dit? Zegt het my, dat hy mijn gift versmaadt,
En me in dit uiterst uur vaarwel zegt en verlaat?....
Of.... duidt het (gruwbrer nog!) dat ik hem moet vergeten?....
Neen, nimmer werd my 't hart zoo bloedig opgereten! -

(Na eenig peinzen.)

Dan - gaf ik niet mijn woord, te volgen wien hy zond,
Wanneer hy aan die last een kenlijk blijk verbond?
Welaan, daar is geen keus; het zij zoo!

(Aan Abdul.)

Voer my henen.

(In zich-zelve.)

Gy, Hemel, zult my kracht in wat me ontmoet verleenen.

(Op nieuw tegen Abdul.)

Ik volg u, Abdul, ja - maar.... waar verbeidt hy my?

ABDUL.
Aan 't kronklen van de beek, van sterke ruitery
Bedekt.

ELVIRE.
En waar, waar is Abdallah?

ABDUL.
'k Zag hem strijden
Aan 't voorhoofd van zijn wacht, omstuwd aan alle zijden
Van Kristnen, nu gereed te bukken voor 't geweld,
Terwijl Ramiroos hengst ter aarde werd geveld.

ELVIRE.
Ramiro! Hemel, ach! - Wat verder?.... Spreek! Ik sidder.

ABDUL.
Terstond bood hy de hand aan d' afgestorten Ridder. -
Meer zag ik niet.

ELVIRE.
De hand?

ABDUL.
De wapenlooze hand.

ELVIRE.
Gerechte Hemel, wees, wees met hem! - En dit pand? -
Hoe, in dat oogenblik heeft hy dees last gegeven? -
Naar wien dan voert gy my? Mijn hart begint te beven.

ABDUL.
Alvaro.

ELVIRE.
Hemel! hy! die aartsverworpeling!
Ik ben verraden, ach! - Keer, Abdul, keer, keer weder.
Eer stort ik hier ontzield voor uwe voeten neder!
Of - hebt ge menschlijkheid.... Wat zie ik!

Derde tooneel.

ELVIRE, ABDALLAH, die gekwetst binnen gebracht wordt, (op welk gezicht Abdul vertrekt,) en Gevolg, dat des Sultans wapenen draagt.

ELVIRE.

(Toeschietende, terwijl men Abdallah op een rustbed plaatst.)

Gy gewond,
Mijn vader, want dit uur beloofde uw eigen mond
Elvire, dit te zijn. Mijn vader! wat verwoede
Stiet u zijn staal door 't hart? - ô Zoo ik waar vermoedde! -
Spreek, stil mijn doodlijke angst, ware ook de dood in 't woord,
Verklaar my....

ABDALLAH.
Een verraâr heeft my de borst doorboord.
Ramiroos arm....

ELVIRE.

(De handen wringende en ten hemel heffende.)

ô Ramp!

ABDALLAH.
Heeft reeds dat feit gewroken.

ELVIRE.
'k Heradem.

ABDALLAH.
En het zwaard is weêrzijds opgestoken.
Ramiro hield my 't staal geheven boven 't hoofd:
'k Ontweek; de slag viel neêr, op 't stalen schild verdoofd.
Ik stiet zijn bruischend ros een pijl in de ingewanden.
Het stortte, en hy sprong af. Toen reikte ik hem de handen.
Hy viel me aan 't hart, en smolt in tranen op mijn borst,
En 't eigen oogenblik is heel de strijd geschorscht;
De vrede en vriendschap zijn bevestigd, en wy keeren
Vereenigd, by 't gejuich der Spaansche en Moorsche heiren,
Wanneer men me onverwacht een dolk door 't pantser stoot.
Maar zeg me, Elvire, ô zeg, wat schitterend kleinood
Dat gy my aan wilt biên, blinkt me in uw handen tegen?

(Het juweel aannemende, dat zy hem zwijgende en ontroerd overgeeft.)

Hoe! zien mijne oogen waar, en wachtte ik zulk een zegen?
'k Herken u, dier juweel! Elvire, welk een gift!
Van waar -? Maar neen, geen woord! verzadig ik mijn drift,
Geen oogenblik verzuimd! Wat mag my de inhoud melden?
Ach! mooglijk kan dit meer dan heel een leven gelden.

(Hy drukt de springveder; het juweel opent zich, en toont een pergamenten strook, dien hy ontvouwt en leest.)

‘Elvire is onze spruit. Onwetend van haar bloed,
Wordt ze onbekend door my, als voedster, opgevoed:
Ik vormde haar Kristin, naar de inspraak van mijn harte,
Het uw rechtvaardigt my, des is mijn ziel gerust.

Ge erkent uwe Egaas schrift. Dit zalve uw boezemsmarte,
Wanneer ge 't beeld van haar met vaderteêrheid kust.'

(Na gelezen te hebben.)

Heb dank, o Hemel! gy, gy geeft me een dochter weder!
Mijn telg, kom aan dit hart - wat werpt ge u voor my neder.
Hier is uw plaats, Elvire, aan deze vaderborst,
Die u 't weêrstrevig lot zoo lang betwisten dorst.
Deze armgesp staaft uw recht. Zy sierde uw moeders armen,
En was bestemd in 't heetst der felle krijgsallarmen,
Om, zoo 't geval ons mocht verwijdren van elkaâr,
Ten teeken van haar vrucht te strekken.

ELVIRE.

De Barbaar
Bracht in Zaïde dan mijn moeder om het leven!
Alvaroos vloekbre dolk deed mijne moeder sneven!

ABDALLAH.

Wat hoor ik, ze is vermoord! - Rampzaalge Gemalin!
Wat sloop een flaauwe hoop nog soms mijn boezem in,
Het voorgevoel ten spijt, dat uitriep: ze is verloren,
Wreedaartig omgebracht! - Maar, leer uw klachten smooren!
Mijn ziel: ik zie haar weêr, en 't uur spoedt vliegend aan.
Haast zal my 't hart voor 't laatst in d' engen boezem slaan.
Elvire, ik sterf te vreên: 'k herleef in u.

ELVIRE.

(Op de kuie vallende.)

Mijn vader!

Vierde tooneel.

ABDALLAH, ELVIRE, RAMIRO, die met eenige Spaanschen, ALVARO bloedend en geketend op het tooneel sleept. Gevolg.

RAMIRO.

(Abdallah ziende, tegen Alvaro.)

Ontmenschte, aanschouw uw werk.

ELVIRE.
Ik ijs!

RAMIRO.
Hier, gruweldader!
Aan 's grijzaarts voet gekromd, in d' aanblik van zijn smart,
Waaraan de kalmte paart van 't onbezoedeld hart,
Daar mag de ontaarde ziel, gewend aan 't bloedvergieten,
In grimmig tandgeknars uw tijgrenhart ontschieten.
Abdallah! ô vergeef dat ik u heb miskend! -
Elvire! welk een lot!

ABDALLAH.
Mijn leven spoedt ten end,
Ramiro, maar 'k ben kalm, mijn ziel gevoelt geen pijnen.
'k Zie de aard, en wat ze omvat, allengs voor my verdwijnen.
Nog één, één teêr belang verbindt mijn hart aan de aard.
Hoor, wat mijn veege mond u, stervensreê, verklaart.
Door 't krijgslot vielt ge, als kind, vroegtijdig in mijn handen;
Mijn gade voedde u op: ik had geen huwlijkspanden.
Zy had uwe eerste jeugd de teêrste zorg gewijd,
Wanneer de onzaalge krijg my opriep tot den strijd.
Mijn zwangre gemalin werd door een Spaansche bende,
Met u in d' arm geklemd, ontvoerd. De veldtocht endde,
Ik keerde, en vond haar niet. - Dus werdt gy met mijn spruit,
Die 'k in Elvire ontdek, de krijgskans weêr ten buit. -
Gy hebt Alonzo-zelv' het levenslicht te danken.

RAMIRO.
Alonzo! Hemel!

ABDALLAH.

(Hem met de hand tot zwijgen wenkende.)

'k Voel de laatste levenskrachten
Vervliegen; spillen wy geen woorden. Dierbre twee,
Neme ik in 't gapend graf het streelend uitzicht meê

(Ramiro en Elvire by de hand vattende.)

Van uw, van uw geluk! Zij door de huwlijkssnoeren
Uw beider lot vereend!

(Hy legt beider handen in een, en vervolgt.)

ô Matig uw ontroeren,
Mijn dochter, welk een eind is streelender dan 't mijn?
Gy zult, Ramiro zal, met u, gelukkig zijn!
Volg, dappre, volg my op den throon: gy zijt dien waardig;
En vinde ook de onschuld daar uw arm tot bystand vaardig!

ALVARO.
Zie daar dan mijn ontwerp verijdeld! Dolle spijt,
Die meer dan 't vlijmend staal mijn boezem openrijt!

(Hy rukt een wedergâ van de armgesp uit zijn boezem, en werpt haar tegen den grond.)

Weg, heilloos onderpand op welks geheim ik bouwde,
Waar zich geheel mijn hoop, mijn aanslag, op vertrouwde!
ô Had ik slechts vermoed dat van zoo duur een pand
Een wederpaar bestond, ook dit ware in mijn hand. -
Elvire, uw voedsters moord verschafte 't my. Ik vlamde
Op u, te wel bewust uit welk een bloed gy stamde.
En gy, Ramiro, gy, het voorwerp van mijn haat,
Zie d' erfgenaam in my, den zoon, van Mauregaat.
Uw vijand sterf ik thands, die als uw vijand leefde.

(Hy slaat zich het hoofd tegen den grond, en sterft oogenbliklijk.)

ABDALLAH.

Beklaaglijk lot van hem, die zoo verbitterd sneefde!
Zie daar dan de uitkomst die den Godverloochnaar wacht!
Mijn kindren, die-alleen ontslaapt gerust en zacht,
Die Hem in 't hart vereert, naar wien de Kristenvolken
Zich noemen. Die-alleen vreest voor geen moordrendolken,
Die in 't ontbindings-uur Zijn throon te naadren hoopt.
Vaart wel! nog eenen zucht, en 't lichaam is gesloopt.
Vereenigt uw Leon met Korduën en Grenade; -

(Na een ademsnik, de stem nogmaals verheffende.)

Vaart wel, ik vaar in d' arm van mijn vermoorde Gade.

(Hy sterft.)

(Ramiro en Elvire storten zich op zijn lijk, en het gordijn valt.)

Dargo.
Treurspel.

Het Treurspel, dat wy vormen, nemen wy uit ons hart.

BILDERDIJK.

Personaadjen.

DARGO, Koning van Lochlin.
ALIZE, Dargoos Gemalinne; in het Tweede en Derde Bedrijf als Pelgrim vermomd.
EDDA, Prinses, door Dargo en Alize opgevoed.
GAÖL, onbekende Zoon van Dargo en Alize; gunsteling van Dargo, en Legerhoofd.
EDOÄLD, Vriend en Raadsman van Dargo.
ODO, Bisschop en Kloostervoogd.
HUBBA, Medelegerhoofd.
ESKUS, Kloostervoogd onder Odo.
Een HOFBEDIENDE, en verder GEVOLG.
KLOOSTERLINGEN, en
KRIJGSLIEDEN.

Het Tooneel is in de Hofstad van Lochlin. Het Eerste, Derde, Vierde en Vijfde Bedrijf speelt in het Koninklijk Paleis; het Tweede in een Kloosterzaal.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

DARGO, EDOALD.

EDOALD.
't Is eindlijk dan gedaan met bloed en tranenplengen,
En de eendracht zal haar toon aan 't blijde feestlied mengen
Dat heil en vreugde galmt; daar uw gezegende echt
Het zegel aan de rust van Lochlins Staten hecht.
Te lang, mijn Vorst, was 't volk ten prooi aan godsdiensttwisten,
Te lang zucht de aarde in wee en gruwzaam bloedverkwisten;
De straal van 't Godlijk licht verdreef de nevelwolk,
En spreidde 't waar geloof by 't ongeloovigst volk.

Het trotsche afgodendom ligt t' eenenmaal verslagen,
Nu Lochlin de ochtendstond der waarheid op zag dagen:
De Hemel, dierbre Vorst, bevestig' ze in uw land,
En schenke u 't duurzaamst heil in uwen huwlijksband!
Dit heuchlijk echtverbond....

DARGO.

Hou op! het doet my beven.
Wat zou dit huwlijksfeest me een zweem van vreugde geven,
Terwijl mijn brekend hart, verteerd van vroeger min,
Nog bloedt om 't wreed gemis der dierste gemalin?
Gy kent my, gy, mijn vriend! zou 't me in uw oog vernederen,
Wanneer gy heel mijn hart op 't denkbeeld ziet vertederen
Van 't geen mijn Gâ my was, en 't geen zy me eeuwig is?
Neen, de aarde heeft geen troost by zulk een wreed gemis!
Herroep u 't gruwzaam uur.... Nog zie ik ze in dees zalen
(De doodkleur op 't gelaat) wanhopig ommedwalen,
Toen 't woedend priestrendom, van 't muitend volk verzeld,
Dit hof omeingeld hield met dreigend moordgeweld.

EDOALD.

Herdenk, mijn Vorst, niet meer aan die afgrijslijkheden.

DARGO.

U is 't bewust, mijn vriend, wat Dargo heeft geleden.
Gy, oordeel, schoon mijn hart dat lijden door mocht staan,
Of 't ooit voor 't heil des echts met zuivre drift kan slaan?
'k Doorgrond uw doelwit niet, o Wezen, steeds rechtvaardig!
Maar was mijne Echtgenoot zoo wreed een noodlot waardig?
Zy bad U vurig aan, was aan uw dienst verknocht:
Hoe duldde uw goedheid dan het geen haar treffen mocht!
Gy zaagt haar vlekloos hart onmenschlijk wreed doorboren! -
De wrok dien Odoos ziel niet langer kon versmooren....

EDOALD.

Zijn zucht tot heerschappy, eens door uw macht beperkt,
En 't straffen van zijn feit heeft deze wraak gesterkt.
Men waande 't heilig kleed ontzag en wet ontheven;
Gy toonde u koning, Vorst, en deed den hoogmoed beven.
Men vreesde uw kracht van geest en duchtte 't eind naby
Van 't priesterlijk gezag en Odoos heerschappy.
Zy waanden in uw ziel haar grootheid te onderdrukken,
Door in uw gemalin u 't dierbaarst goed te ontrukken.

DARGO.
Dit roofde my hun haat, maar 'k boog niet voor hun dwang:
Het welzijn van mijn volk bleef steeds mijn hoogst belang.

EDOALD.
Dat eindlijk deze uw echt, om dat belang gesloten,
De welbron dempen mocht waaruit zijn rampen sproten!
Ach, wierden door dees band uw haatren overtuigd,
Dat Lochlins vorst geen knie voor valsche Goden buigt!

DARGO.
Zy zijn 't. Men tracht vergeefs, in 't toomloost wederstreven,
Den gruwlen die men smeedt, een glimp van recht te geven.
Wierd my, my slechts-alleen, die laster opgelaân!
Doch wat had mijne Alize, of teedre spruit, misdaan!....
'k Zie nog de monsters van dat dierbre bloed bedropen!
Het mijne, hoe 't ook vloot, mocht hun behoud niet koopen.
Ach, had de kracht mijns arms mijn drift geëvenaard,
Daar was er geen ontsnapt aan Dargoos wrekend zwaard.

EDOALD.
Noodlottig waart ge ook toen van alle hulp verstoken.

DARGO.
Ja, zelfs mijn eigen wacht was op my losgebroken.
Wat bleef my? 'k Zonk ter aard, door wond op wond doorboord.
Mijn vriend, gy hebt die rust, die sluimering gestoord,
Waarin ik onbewust van 't leven en van 't lijden,
Als uitgeput, bezweek, na 't dol wanhopig strijden.
Uw zorg, mijn Edoald, herriep my tot het licht:
'k Herleefde. Ik zag mijn Gâ steeds zweven voor 't gezicht:
Ik voelde een straal van hoop my 't flaauwe leven rekken;
Ik smeekte u steeds op nieuw, haar noodlot my te ontdekken;
't Verhaal sloeg al mijn hoop, die zoete hoop, ter neêr.
'k Herademde; maar ach, ik had geen Egâ meer.

EDOALD.
Mijn Vorst, reeds juicht ze in 't heil dat haast uw rampen lenigt,

Tot eens een hooger sfeer u weêr te saam vereenigt.
De zegen keert te rug in uw geteisterd land,
En heel de godsdiensttwist wijkt voor dees huwlijksband.
De aanminnige Edda heeft, reeds van haar kindsche dagen,
't Verheven Kristenhart in de eedle borst gedragen!
Zy minde uw Gemalin met kinderteêrheid.....

DARGO.

Ja,
Zy was de voedsterling van mijn verloren Ga!
Dit wekt me in 't kille hart verteedring en ontroering! -
Dit denkbeeld houdt my plaats van liefdes zielsvervoering!
Maar Edda vergt met recht een borst vol teedren gloed,
En 't is geen koningsthroon die dat gemis vergoedt.

EDOALD.

Haar deugd, grootmoedig Vorst, zal ras dien gloed verwekken.

DARGO.

Neen, niets kan ooit mijn ziel Alizes beeld onttrekken!
En, Edda had een hart dat haar aanbidt, verdiend.
Het mijne weigert zich..... Wat zeg ik? - ô mijn vriend,
Laat me aan uw trouwe borst het weenend oog verbergen.

(Na eenige tusschenpoozing.)

Welaan! ik offer me op, wat zal men meerder vergen!
Het licht misleide volk, onvatbaar voor de reên,
Wijt aan mijn vorige echt, al wat het heeft geleên.

EDOALD.

Wat blindheid!

DARGO.

Niets vermocht de ontmenschten te overtuigen,
Dat nooit mijn gemalin voor 't afgodsbeeld kon buigen!
Het oordeel was verstaald, de menschlijkheid gesmoord,
En..... Kristnen hebben haar in mijnen arm vermoord!

EDOALD.
'k Gevoel, mijn dierbre vorst, dat ge in dees nieuwe banden
Geen troost wacht; maar het heil, het welzijn van uw landen
Vergoedt.....

DARGO.
Neen, 'k wacht geen troost. Waar vindt die 't vaderhart
Wien 't eenigst huwlijkspand zoo wreed onttogen werd!
Nog draaglijk waar my 't wee, had hem mijn oog zien sneven,
Ach, zoo my van zijn lot geen twijfel waar gebleven!
Doch Harolf, van wiens trouw mijn ziel geen argwaan voedt,
Zag mijn ontvoerden zoon, nog badende in zijn bloed,
De hofpoort uitgesleept, aan woedende soldaten,
Van moord en dweepzucht dol, geheel ten prooi gelaten.
Ik, wien een schijnbre dood 't besef des aanzijns nam,
Vond me in den boei gekneld, toen my die tijding kwam.
Wat hale ik alles op?... Gy weet wat sints gebeurde,
Of 'k werkloos het gemis van mijnen zoon betreurde!
'k Zag, ja, een deel des volks my sints ter zijde staan,
Dan ach, het was te spa; de wraak was reeds voldaan.
Hun trouw vermocht in 't eind my weêr ten throon te heffen;
Dan ach, wie kan de last des Koningstafs beseffen,
De last der diadeem, zoo plettrend voor mijn hoofd,
Sints my de onheelbre smart en moed en krachten rooft.
Ik voel het knagend wee mijn levensperk verkorten,
En ik zal kinderloos in 't graf der vaadren storten.
Ja! Dargo, van wiens stam de vroegste harpsnaar klonk,
Stort haast in 't stof ter neêr als de afgeblaârde tronk
Eens uitgedorden eiks, die nooit weêr loof zal dragen!
Dit denkbeeld zou me alleen in 't lijden doen vertzagen.

EDOALD.
En toch rijst elke dag met weêr vernieuwde smart!
ô Vorst, wat kost het my, uw zoo gefolterd hart
Te wonden.... in dit uur u nieuwe zorg te wekken;
En echter.....

DARGO.
Heel my niets. - Wat hebt ge my te ontdekken?

EDOALD.
Ja! 't spreken werd tot plicht. Daar stort een wreede slag,
ô Koning, op uw hoofd - van hem, wien gy gezag
En eer en aanzien schonk....

DARGO.
Ga voort.

EDOALD.
Van een verrader,
Wien ge, arm en onbekend, gestrekt hebt tot een vader.
De ondankbre Gaöl.....

DARGO.
Hoe!

EDOALD.
Hy is 't die u verraadt.

DARGO.
Onmooglijk. - Hy, voor wien mijn hart zoo teder slaat!

EDOALD.
Valsch is die schijn van trouw, die u bekoort, mijn Koning.
Zijn deugd is mommery, zijn godsvrucht praalvertooning.

DARGO.
Zeg, wat verdenkingsgrond.....

EDOALD.
Dit schrift, verklare u, Vorst
Wat Gaöls lage ziel voor aanslag vormen dorst.
De ontaarde!

DARGO.
Geef, ô geef!

(Hy leest een papier, dat hem door Edoald overhandigd wordt; en, met zichtbare ontroering, barst hy uit:)

Ik beef om na te denken!
'k Hang af, met heel mijn rijk, van eens verraders wenken. -
Van, wie my dierbaar was als eigen hartebloed.
Dit, hemel, is te veel!

EDOALD.
Nooit zwichtte Dargoos moed.
Ook hier zich-zelv' gelijk, zal hy zich heerscher toonen....

DARGO.
ô Moest ik op die wijs mijn goedheid zien belonen! -
Door 't recht van 't oorlogsstaal vervallen in mijn macht,
Heb ik hem als mijn vriend, mijn diersten vriend, betracht.

EDOALD.
Besef wat ijslijk lot u zijn verraad kan smeden
En leg zijn macht in band.....

DARGO.
'k Zal waken op zijn schreden,
Dit eischt het dier belang der my vertrouwde kroon:
Men verg' van my geen wraak -

(Met veel vertedering.)

Hy strekte my ten zoon!...
O! 't was my, ja, tot troost, te midden van mijn lijden
D'ondankbre 't warme hart eens vaders toe te wijden!
Ontwaarde ik in zijn ziel de trekken van een held,
Straks heb ik 't beeld mijns Zoons me in Gaöl voorgesteld.

EDOALD.
Die snoode moest dan ook uw pad met distels spreiden,
Door zijn belang van dat zijns Konings af te scheiden!

DARGO.

(In zich-zelven.)

ô Hemel! waar 't een droom die eens voorby zal gaan,
Zoo mocht mijn borst op nieuw voor hem als Vader slaan!

EDOALD.
Zoo fel beleedigd, hoe bewonder ik die goedheid!

DARGO.
Licht keert hy weêr te rug - ô denkbeeld vol van zoetheid! -
Neen! Gaöl heeft geen ziel die, in het kwaad verstokt,
Als hem zijn Vriend vermaant, toch onverzoenbaar wrokt.
Beproeven wy zijn hart.

EDOALD.
Dat hart volleerd in listen! -
Hou op, d' onwaardigen uw weldaân te verkwisten.
't Is tijd, 't is meer dan tijd, ô Dargo, dat gy toont,
Wat straf den booswicht treft die dus uw gunsten loont.
Wat, zoo 't gelukken mocht de ontwerpen uit te voeren,
U in dit schrift onthuld? dien echtknoop los te snoeren,
Waarvan uw volk 't herstel van vrede en welvaart wacht? -
Leg d' overmoed in toom, nog staat het in uw macht,
't Is morgen licht te spâ.

DARGO.
Getrouwste mijner vrinden,
Waar 't Lochlins welvaart geldt, zult gy my waakzaam vinden.
Stel alle zorg ter zij'; dit tijdstip laat niet toe,
Dat ik u 't laatst besluit mijns harten kennen doe.
'k Zal onverwijld mijn echt voor 't kerkaltaar voltrekken,
O! moog zy 't volk ten borg van mijn verknochtheid strekken!
Intusschen, waak met my, en (hoe 't my smarten moog,
De nood eischt deze zorg,) hou Gaöl wel in 't oog.
Ga thands, doe onvertraagd mijne Edda hier geleiden:
Ik moet haar tot deze echt op 't spoedigst voorbereiden!
Vaarwel, mijn Edoald.

Tweede tooneel.

DARGO.

(Alleen.)

ô Hemel! welk een slag!
't Is of my niets op aard van 't leed verpoozen mag.
Zal, zal dan nooit mijn hart een enkel voorwerp vinden,
Waarmeê het zijn gevoel eenstemmig mag verbinden!

(Hy blijft een poos als in mijmering verzonken.)

Men komt. 't Is Edda-zelf, neêrslachtig, en bedeesd.

Derde tooneel.

DARGO, EDDA. Gevolg van Edeljuffers, die op 's Konings wenk vertrekken.

DARGO.
Treed toe, doorluchte bruid! Wat is er dat gy vreest?

EDDA.
Niets vreeze ik, ô mijn Vorst; dit ware uw goedheid honen.
'k Hoop me aan mijn plicht getrouw, my uwer waard, te toonen!
'k Verschijn op uw bevel.

DARGO.
Mevrouw, 't is u bekend,
Hoe 's Bisschops trotsch gezag mijn macht en aanzien schendt.
Gy zaagt reeds meer dan eens het bloed in Lochlin stroomen.
Ik-zelf ben tot dit uur de wraakzucht naauw ontkomen.
De dolk, voor my gewet, waar lang reeds door dees borst,
Had niet een deel mijns volks verknochtheid aan zijn Vorst.

Men eert voor 't uiterlijk de deugd en godsdienstplichten,
En vreest, voor d' onderdaan het masker af te lichten;
Maar heimlijk schendt men 't recht, verschuldigd aan den throon,
En legt baldadig op mijn rijksstaf toe en kroon.
't Verraad neemt zichtbaar toe, en loert uit duistre hoeken
Om slechts een glimp, een schijn, tot mijn verderf te zoeken.
Zoo ik eene echt aanvaard die 't noodlot my gebiedt.....
Ik doe uw deugden recht, mijn hart miskent u niet.
Maar ach, Vorstin, gy voelt.... Neen laat my 't niet herdenken....
Ik kan u kroon en hand, maar nooit die liefde schenken,
Waarop een hart als 't uw de heiligste aanspraak heeft.
Dit weet ge.... en aarzelt niet...?

EDDA.

(Verlegen.)

Mijn Koning.... ach....

DARGO.

(Teder.)

Gy beeft!
't Besluit berouwt u licht? Verklaar u zonder vreezen:
Uw wil moet thands bepaald, maar ongedwongen wezen.
Spreek, en verbloem my niets: te wichtig, dierbre maagd,
Is zulk een huwlijksband, om alles wat gy waagt.
Verbindt ge uw lot voortaan aan 't lot van een gehaten',
Die schijnbaar slechts regeert op muitende onderzaten? -
Die u, voor liefde, en trouw, en teedre huwlijksmin,
Niets dan den tytel schenkt van Lochlins Koningin? -
Vorstin, vermoogt gy dit, gy redt my 't haatlijk leven!
Maar neen; niet voor my-zelv zult ge u ten offer geven,
Het welzijn van dit Rijk bepale uw grootsch besluit.

EDDA.
Beschik, grootmoedig Vorst, van 't noodlot van uw bruid.
'k Ontveins 't gevoel u niet dat me al des levens plagen,
Als ik ze u torschen help, met wellust zal doen dragen.....
De dankbaarheid, ontgloeid door weldaân zonder maat.....

DARGO.
Ik heb geen recht op haar.

EDDA.
Zoo lang dit harte slaat,
Hoort elke zucht aan u, die van mijn kindsche dagen
My zorglijk hebt behoed.....

DARGO.
Mijn ziel schiep welbehagen
In 't vormen van dat hart dat zoo verheven denkt;
Maar, Edda, is 't aan my, dat gy er dank voor schenkt?
Neen, dierbre, neen; die zucht, uw boezem ingedreven,
Behoort.....

EDDA.
Den Engel ook, die boven de aard verheven,
Genoeglijk nederziet op 't dankbaarst zielsgevoel.
Zy wraakte 't, wierd dit hart ooit voor mijn Koning koel.

DARGO.
Verhevene, eedle maagd, kon ik uw deugd belonen!
Hier reikt de glans niet toe van staf of vorstenkronen.
Hier niet de onmeetbre schat die heel eene aard omsluit.
'k Aanbid uw zielsgevoel.

(Na eenig stilzwijgen, haar sterk aanziende.)

Spreek thands, doorluchte bruid.
Het lot mijns rijks weegt zwaar. De dringendste belangen
Vereischen spoed.

EDDA.
Mijn Vorst, doe me uw bevel ontfangen.

DARGO.
Aanvaard gy 't heilig pand waardoor ge uw trouw verbindt?

EDDA.
De hemel zij geloofd dat gy me u waardig vindt.

(De Koning reikt haar een ring over, die zy in een knielende houding aanneemt.)

DARGO.
Mocht morgen dan de trouw ons plechtig saamvereenen!
Stemt ge in mijn wenschen toe?

(Zy buigt, met zichtbare aandoening.)

Welaan zoo spoed ik henen,
En wijd die tusschenpoos een zorg van 't hoogst gewicht.
Vaarwel tot voor 't altaar.

Vierde tooneel.

EDDA.

(Alleen.)

Volg ik de stem der plicht,
Of de inspraak van een hart, met wat gy lijdt, bewogen,
Te dier geliefde Vorst? - Dees tranen in mijne oogen
Verraden my het zwak van mijn te week gemoed.
Dan ach, 't belang van 't Rijk, geen teedre liefdegloed,
ô Dargo, geeft me uw hand. Uw hart, versteend door smarte....
Neen, my vergoedt geen kroon de koelheid van dat harte.
Nog blijft geheel uw ziel door vroeger trouw geboeid.
En 't is Alizes schim waarvoor uw boezem gloeit.
En ik.... ja, mocht deze echt u voor den wrok slechts hoeden,
Voor d' onbetembren wrok dien uw vervolgers voeden!
Men waant aan dezen band, dien nood en staatsdwang legt,
Den voorspoed van het rijk en 't heil des volks gehecht.
Ja, 't volk, my blind verknocht, zal naar mijn roepstem hooren,
't Zal, my ter liefde-alleen, zijn vorstenhaat versmooren:
Ik zal des Konings deugd doen schittren in hun oog;
Een deugd, die lastertaal met haatlijk zwart betoog:

Ik zal - maar, Hemel ach! 'k mag voor zijn welzijn waken;
Doch, zal mijn teêrste zorg hem ooit gelukkig maken?
Dit vraag ik my, en beef! - ô Gy, die harten kneedt,
Gy, die van 't menschlijk hart den diepsten schuilhoek weet,
Troost, troost door my den Vorst, van 't geen hy heeft verloren,
En zij zijn bloedend hart, ten laatste, rust beschoren.
Stort op mijn hoofd-alleen elk naadrend onheil af,
En zegen den Gemaal, dien my uw goedheid gaf!

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

GAÖL, ESKUS.

GAÖL.
't Genoege ons, zoo 't ontwerp geen andre vruchten heeft,
Dan dat het Lochlins volk een andren heerscher geeft.

ESKUS.
Ja, haatlijke eigenbaat zij 't doel niet van ons pogen:
Het heil der Kristen Kerk is al wat wy beoogen.

GAÖL.
Ik zelf heb in mijn hart den teêrsten gloed verdoofd,
En haak naar 't heil niet meer dat Dargo my ontrooft.
Mocht Eddaas zuivre horst voor Lochlins heerscher blaken,
'k Zal door geen lage drift my haar onwaardig maken;
Maar 'k beef, dat zy haar lot aan 't lot eens heidens hecht,
En wensch haar met mijn bloed te hoeden voor die echt!

Het is een eedler vuur, uit hooger kring ontsproten,
Dat my ter redding drijft van mijn geloofsgenooten.

ESKUS.
Geheel de Kristenheid spreekt vloek op zulk een trouw,
Die Edda....

GAÖL.
Voor altoos rampzalig maken zou!
Ja, heb ik moeds genoeg om haar bezit te ontberen,
't Is thands haar eeuwig heil dat me alles doet braveeren.
Licht sloop, ondanks haar-zelv begoocheld door de min,
De denkwijze eens Gemaals haar weeken boezem in,
En de Englenzuiverheid, bestemd tot 's hemels luister,
Viel aan de macht ten roof, die heerscht in 's afgronds duister.
Verhoe, ô hemel, dit; gy, die mijn hart doorleest!
En zweve uw recht, uw roem, niets anders, voor mijn geest!
'k Wil Edda niet voor my, maar voor uw dienst zien leven;
ô Wil, voor 't geen ik derf, my die voldoening geven:
En, moet dit hoogste heil door stroomen bloeds betaald,
Mijn hart klopt voor uwe eer, zoo lang het ademhaalt.

Tweede tooneel.

GAÖL, ESKUS, ODO.

ODO.
't Dringt alles hier tot spoed, zal 't outer zijn beveiligd.
Op morgen wordt de kerk door 't snoodst verdrag ontheiligd.
Die lang verschoven echt is eindlijk dan beslist!
Wat doen wy, legerhoofd? 't Is moed en kracht verkwist,
Ten zij ge ons bystand biedt: een handvol Kloosterlingen
Vermag aan Dargoos hand den scepter niet te ontwringen,
Vermag hem Edda niet te ontscheuren. Één gevaar
Verbindt ons door den eed en d' eerbied voor 't altaar.
De zaak der Kristenheid moet boven alles gelden:

Thands hangt zy af van u, gy roem van Lochlins helden,
Verhoe met ons dien echt die haar onteeren moet.

ESKUS.
Ja keeren wy dien slag, al kostte 't al ons bloed.
De huichlaar moge in schijn van Kristenyver branden,
Toch brengt hy 't Heidendom verborgen offerhanden,
Van daar zijn weêrzin zelfs....

GAÖL.
Ja, afkeer, van een Echt,
Die hem een weêrhelft schenkt, aan 't waar geloof gehecht.

ODO.

(Tegen Gaöl.)

Wilt gy die echt verhoên, en 't eindloos bloedvergieten,
Zoo aarzel niet; het bloed van Dargo moet hier vlieten.

(Gaöl treedt met ontzetting te rug.)

Hiertoe verbondt gy u.

GAÖL.

(Verontwaardigd.)

Verbond ik my tot moord?

ODO.
Geheel onze aanhang stelt vertrouwen in uw woord.

GAÖL.

(Driftig en met nadruk.)

Verbond ik my tot moord!

ODO.
Ge ontkent het?

GAÖL.
Bisschop, ja!
Nog meer! diens dood staat vast, wie ooit dat feit besta.
'k Verbond my tot behoud van 't afgeteisterd Noorden;

Maar legt die plicht ons op, om Koningen te moorden?

ODO.

(Ter zijde.)

De lafaart!

ESKUS.

(Ter zijde tegen Odo.)

Langs dien weg wordt ons zijn hulp ontzeid.
Bereiken wy ons doel door veinzen, door beleid.

ODO.

(Tegen Gaöl.)

Ik dorst niet naar zijn bloed, hoe heilzaam 't waar vergoten;
Maar - duldt gy dat zijn echt....?

GAÖL.
Nooit wordt die echt gesloten.
Dit, dit verborgt die gloed, die vuurgloed in dit hart,
Dat....

ODO.

(Zijn rede ondervangende.)

Voor 't belang der kerk gevaar en jammren tart.
Bevoorrecht van omhoog met macht om 't doel te treffen,
Zult ge u door Kerk en Staat als redder zien verheffen.
Behou een zwakken Vorst het vlotte levenslicht,
Maar derv' hy zijn gezag! - Dit vordert ons de plicht.
Niets wil ik, dan in 't rijk het heidendom verbannen.

GAÖL.
Ja, tot dat heilrijk eind kloekmoedig saamgespannen!

ODO.
Gy weet, ik haat den Vorst, en dit verbloem ik niet;
Maar 'k geef de wet gehoor, die 't wreken my verbiedt.
Ik wil, hoe fel gehoond, de stem der wraakzucht smooren;
Maar, 'k heb den ondergang van 't heidendom gezworen.
Dien zwoert ook gy, mijn zoon.

GAÖL.
En doe dien eed gestand.

ODO.
Voorkom dan, wat het kost', het knopen van een band
Die 't lichtgeloovig volk, dat zich zoo ras laat blinden,
Het Kristendom ten spijt, aan Dargo zou verbinden.
Dees eerste slag geweerd, en de uitkomst is gewis.

GAÖL.
Welaan dan, dat het zwaard de zaak der kerk besliss'.
Vertrouw de legermacht, verknocht aan mijn belangen;
Welhaast zal Dargoos lot aan onze wenken hangen.
Mijn krijgsliên schaar ik saam by de aanbraak van den dag.

ODO.
En Hubba....?

GAÖL.
'k Deel met hem noch iemand, mijn gezag.

ODO.
Hoe zijne ervarenheid, zijn jaren....

GAOL.
Draag ik achting,
Maar 'k voer mijn volk ter schuts, en niet ter vorstenslachting.
Door woesten haat geblind, en dweepziek van gemoed,
Acht hy 't voor eer en roem, te plasschen in het bloed.
Ten prijz' van wat het kost' gewoon te zegepralen,
Kan hy de ontembre drift der krijgsliên niet bepalen;
My, staan zy allen in voor 't leven van den Vorst,
En hoeden hem het licht met eigen dappre borst.

ODO.
Hoe staaft gy dan 't verdrag waartoe wy ons verplichtten?

GAÖL.
Door Erins Koning hier een zetel op te richten.
Hy heeft door wijsheid, moed, en onbeperkte macht,
Het trotsche afgodendom geheel ten val gebracht.
Wy zien dit Rijk geschokt tot op zijn grondpylaren,
En niets kan Lochlin meer voor d' ondergang bewaren,
Zoo niet de wakkre Vorst, die de afgoôn heeft geveld,
In dit verdeeld gewest de Kristenheid herstelt.
Grootmoedige Adelstan zal hier ten zetel klimmen,
Hem moog het Heidendom, moog de afgrond-zelf, begrimmen,
Hy staat onwrikbaar pal, de Hemel waakt voor hem,
En 't volk smeekt om dien Vorst met algemeene stem.
Hy zal dit woeste Noord aan 't zachter West vereenen.

ODO.
Hier toe moog de Oppermacht hem moed en kracht verleenen!
Intusschen....

GAÖL.
Eischt de nood een onverwijld besluit.
Beraden we ons met spoed, zoo de echt zal zijn gestuit.

(Na een oogenblik stilzwijgens.)

Kan dit gewijd gesticht ten zeekren schutswijk strekken
Voor Edda?

ODO.
In dees muur zal niemand haar ontdekken.
Doch, zal het mooglijk zijn haar nog uit Dargoos macht
Te rukken?

GAÖL.
Dit ontwerp volvoer' men deze nacht.
'k Steun op mijn oorlogsliên met onbeperkt vertrouwen,
Gelijk gy op mijn zucht voor 't heil der Kerk moogt bouwen.
Gy-zelf voer Edda hier, genoegzaam begeleid.

ESKUS.
En Dargo?

GAÖL.
Hem voer ik in zeekre veiligheid.

ODO.
Waarheen?

GAÖL.
't Is u bekend, dat Erins Koning nadert
En Dargo tegen hem zijn oorlogsmacht vergadert.
Hy-zelf, hy trekt aan 't hoofd zijns legers. En de strijd
Is reeds vooruit beslist. Hy gaat zijn zetel kwijt. -
Doch, eischt de zaak der Kerk, en 't welzijn van dees Staten,
Dat Lochlins zwakke Vorst den zetel moet verlaten,
Zijn leven is een pand, te heilig in mijn oog
Dan dat hy 't derven zou....

ODO.
Zoo 't lot uw zorg bedroog.
Wie toch kan in den strijd het wuft geval bepalen? -
't Gaat vast, des Hoogsten zaak moet eindlijk zegepralen!
Maar zijt ge voor 't behoud van Dargo zoo vol zorg,
Wie blijft in 't heet gevecht voor 's Konings leven borg?
't Waar veiligst, zoo hy toch zijn vrijheid moet ontberen,
Hem in dees Kloostermuur....

GAÖL.
Geen krijgsstaal zal hem deren.
Ik waak voor zijn behoud. Uw schuts behoeft hy niet....

(Men hoort van verre een galm aanheffen.)

Wat hoor ik?

ESKUL.
't Is het Choor, vereend in 't vesperlied.

GAÖL.
Geen oogwenk meer verwijld. Gy ziet me in weinige uren

Tot nader mondgesprek, in dees gewijde muren.
Eerwaardige, Vaarwel.

ODO.
Mijn zegen volge u na;
En vloek op 't schuldig hoofd dat kerk en plicht verraâ!

Derde tooneel.

ODO, ESKUS.

ODO.

(Terwijl hy Gaöl, in 't weggaan, naoogt.)

Met welk een hooge borst durft die vermeetle pralen!
Ga, jongling, voer dien toon in trotsche koningszalen,
Hier voegt de needrigheid, by d' eerbied voor mijn stand.
Wat waant gy! Dargoos lot staat nu reeds in mijn hand.
De wraak was ons sints lang de dringendste aller plichten.

ESKUS.
'k Zie Hubba herwaarts treên.

ODO.
Wat komt hy ons berichten?

Vierde tooneel.

ODO, ESKUS, HUBBA.

HUBBA.
't Verspreid gerucht is waar. Men dringt op d' echtknoop aan.
En Edda ('t is beslist) zal kerk en plicht verraân.

ODO.
Zoo zal ze een huichelaar, verpest door heidnenzeden,
Die zich in 't schijngewaad eens Kristens weet te omkleeden,
Verzellen naar 't altaar, tot heel des rijks verderf!
Verhoeden wy dat feit, of dat zy met hem sterv'.

HUBBA.
'k Maak staat op Gaöls trouw. Reeds zocht ik hem te spreken.
Maar vruchtloos!

ODO.

(Met drift.)

Gaöls trouw! - Waar is die trouw gebleken? -

(Met een geheimzinnige houding.)

Doch nader melde ik u, het geen me in hem ontrust.

HUBBA.
Gy twijfelt aan zijn woord?

ODO.
Gy zijt met my bewust
Wat aanzien en wat macht die roem der strijdbre helden
Zich door zijn moed verwierf in Lochlins oorlogsvelden.
't Hangt alles aan zijn wenk, en 't volk herdenkt niet meer,
Hoe Gaöl, opgevoed by 't Kalidoonsche heir
In Dargoos macht verviel in 't onaanzienlijkst wapen.
Geen rijkgesierde helm blonk vonklend om zijn slapen,
Ten kenmerk van een held uit hoogen stam geteeld.
Een ongewone kracht, zoo rijk hem toebedeeld,
En de uiterlijke zwier der forschgespierde leden,
Deed Gaöl in de rij van Lochlins helden treden.
Van afkomst onbekend, ja, duister als de nacht,
Werd hem 't bewind vertrouwd van Staat en legermacht.
Is 't wonder, zoo hy dan, by 't nadere overdenken,
Vreest, met des Konings val zijn eigen macht te krenken?

ESKUS.
'k Beken u, 't heeft by my reeds achterdocht gebaard,
Dat Gaöl zijn besluit zoo duister heeft verklaard.

ODO.
En weigert, zich met u, kloekmoedigste onzer vrinden,
Als 't Dargoos neêrlaag geldt, in 't strijdperk te verbinden.
't Is mooglijk, dat zijn trots....

HUBBA.
Die trots leidt hem ten val.
Hy wane zich aan 't hoofd, waar ik bevelen zal!
Wist hy my in de gunst zijns Konings te ondervangen,
De wraak spoedt eindlijk aan, hy staat zijn loon te ontfangen.
Ducht niets: ik blijve u borg.... De krijgsmacht op mijn zij',
Voert geen bevelen uit dan die ze ontfangt van my.

ESKUS.
Maar Gaöl.... maar zijn woord.... zoo hy dat woord mocht breken?

HUBBA.

(Tegen Odo.)

Dan voert deze arm een zwaard, dat u en my zal wreken.
Maak op mijn yver staat, wat ooit ons moog weêrstaan.

ODO.
Hy wreekt ons aller hoon, die Dargo doet vergaan!
Dan, 't is geen toevenstijd. - Gy, roem der legergrooten,
Verzel my by 't beraad met de overige eedgenooten.

(Zy vertrekken te samen.)

Vijfde tooneel

ESKUS.

(Alleen.)

't Is reeds te lang gedraald. 'k Zie Gaöls opzet door.
't Staat vast, hy stelt in 't einde ons aller hoop te loor.
't Is niet de zaak der kerk, waarvoor hy 't al zal wagen,
Maar om door Dargoos val den scepter weg te dragen.

Zesde tooneel.

ESKUS, EEN PELGRIM, door een Kloosterling ingeleid.

DE KLOOSTERLING.
Een' Kristen harpenaar van uit den hoek van 't Noord
Vergunt de Bisschop schuts in dit geheiligd oord.
Uw zorg beveelt hy hem, als aan zijn plaatsvervanger.

ESKUS.
'k Bied u mijn welkomgroet! treê nader, achtbaar zanger.
Het voorrecht, ons vergund, een Pelgrim hier te zien,
Doet ons u 't gastvrijrecht van guller harte biên.
Den vreemdling heeft dit dak een vrijen wijk beschoren.
Niets zal u in uw rust en stille bede storen.

DE PELGRIM.
De zegen blijve uw deel! Ach, uw weldadigheid,
Die 't neêrgeslagen hart zoo onuitspreekbaar vleit,
Ontwringt mijn oog dees traan. - Ik zal me u niet verbergen:
Geen heilig Pelgrim is 't, die hier uw schuts komt vergen.
Een reddinglooze vrouw omhult dit achtbaar kleed,
Die op de Noorderkust van Lochlin schipbreuk leed.

Ge ontzet? ô Mocht mijn voet dees muren niet ontheiligen,
Die tegen 't stormgeweld een zwakke vrouw beveiligen!
En mocht my....

ESKUS.

't Is genoeg, dat gy als vreemdling dwaalt:
Het is geen enge kreits die onze schuts bepaalt.
Maar, meld my hoe dat kleed....

DE PELGRIM.

Te recht toont ge u verwonderd.
Van 't weinig dat ik had heeft my de storm geplonderd.
Een rijkbeladen kiel, bestemd naar Erins strand,
Verliet met voordenwind het Kalidoonsche land.
Van teedre min bezield, wilde ik mijn Ega volgen...,
Helaas, het woedend diep heeft heel de kiel verzwolgen....
Mijn vader, spaar mijn mond het wreed verhaal diens noods. -
'k Omhing my dit gewaad eens vreemdlings, prooi des doods,
Die zielloos op het strand, door 't woelen van de golven,
Van uit d'onpeilbren schoot der zee was opgedolven.
Beveiligd door dit kleed dat aller eerbied wekt,
Bleef ik op heel mijn tocht voor 't nieuwsgraag oog bedekt.
Ik zong by 't gintsche dal mijn dankende avondpsalmen,
En hoorde in 't hoog gebergt der hymnen toon weêrgalmen.
Hoe gretig ving mijn oor het hartverkwikkend lied!
'k Vermoedde een sticht naby, dat vreemden schuilplaats biedt.
Toen doolde ik heen en weêr, angstvallig en verlegen,
En zocht dit vreedzaam oord langs duistre kronkelwegen.
Zieltogende en bedroefd, daalde ik den heuvel af,
En boog my moedloos neêr op dezen wandelstaf,
Wanneer een jeugdig held zich aan mijn oog vertoonde,
Wien 't blakend oorlogsvuur het fier gelaat verschoonde.
Hy zag my spraakloos aan; 't scheen of mijn weenend oog
't In staal geharnast hart tot medely bewoog.
Ik waagde 't, om mijn leed, mijn nooddruft, hem te klagen.
De jongling toefde niet tot ik hem hulp mocht vragen.
't Was of een schutsgeest my op 't dwalend pad verscheen:
Hy-zelf' geleidde my naar deze schuilplaats heen,
Beval my....

ESKUS.

't Is genoeg. Gy zult hier veilig wezen,
Herstel u. In dit oord staat geen geweld te vreezen.
De gunstling voerde u hier van Lochlins opperheer.

DE PELGRIM.

Van Dargo!....

(Ter zijde.)

Dierbre naam, ontglip mijn mond niet weêr!

ESKUS.

Gy siddert?

DE PELGRIM.

Vader, ach, 'k ben afgemat van 't zwerven.
ô Mocht ik van uw gunst een weinig rust verwerven!

ESKUS.

Deel onzen waterdronk en ongesierden disch.

DE PELGRIM.

Niets wensch ik dan de rust.

ESKUS.

Geniet haar lafenis.
Men zal in de eenzaamheid u 't stille leger spreien.
Vaarwel! Zij vrede uw deel!

Zevende tooneel.

DE PELGRIM.

(Zy ziet angstvallig om zich, en volgt Eskus met het oog, tot hy vertrokken is.)

Mijn oog, nu moogt gy schreien!
Hier peilt geens vorschers blik de diepe boezemwond. -

Mijn Dargo, dat gy 't wist! mijn voet drukt d' eigen grond
Waarop uw zetel rust, en ik als vreemd moet dwalen,
Tot dat uw troostend oog my weêr zal tegenstralen.
Maar dan, ô zult gy dan uw heillooze echtgenoot
Herkennen in dees schim, van jeugd en bloei ontbloot?
Haar wie in tien paar jaar geen lichtstraal heeft beschenen?
Wier wang is doorgegroefd van onverpoosbaar weenen?
Helaas! waar doolt mijn geest.... als of het hart niet spreekt,
Schoon aan de wang haar blos, het oog zijn gloed ontbreekt!
ô Ja! Hoe 't gruwzaam lot op 't vluchtig schoon mag woeden,
Geen huwlijksmin verkoelt door wrange tegenspoeden.
Ach, waren ze eens ten eind! Maar 't onweêr hangt nog zwaar:
En mooglijk zal mijn komst.... Ach, spell' mijn hart niet waar!
Wat ook de dwaling zij van Dargoos onderzaten,
Geen volk, hoe woest van aart, kan zulk een heerscher haten;
Geen, ongevoelig zijn voor zoo veel deugd. ô Neen.
Op my berust hun wrok, die - mooglijk reeds verdween.
Of zou mijn wederkomst hem nieuwe rampen baren....
Verhoê, ô Hemel, dit, en wil mijn Dargo sparen!

(Na eenig stilzwijgen.)

Helaas! hoe is die tijd van wellust heengespoeid,
Toen Dargo my verkoor, van de eerste vlam doorgloeid!
't Herroept my alles hier de vreugd dier vroeger tijden;
En 't strekt me in dit mijn lot tot onverduurbrer lijden.
Men komt; bedwinge ik thands de weeklacht van mijn hart.

(De Kloosterling van het vorige Tooneel treedt op met een brandende fakkel.)

Uw leger is bereid, gy, volg my, achtbre Bard.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

EDDA, GAÖL.

EDDA.
Zoo trekt de Koning dan, by d'eersten morgenstraal,
Den vijand te gemoet, nog steunende op uw staal;
En gy, gy zult uw arm dien woesten vijand leenen? -
Hoe! zulk een gruweldaad met eer en plicht veréénen!
En 't aanzien en de macht, u door den vorst vertrouwd,
Misbruiken tegen hem die op uw bystand bouwt! -
Oneedle Gaöl, ach, waar is die deugd gebleven,
Die u in Eddaas oog naast Dargo had verheven!

GAÖL.
Mevrouw.... wat fel verwijt.... waarmeê ge....

EDDA.
ô Veins niet meer.
't Verraad, dat in u broedt, is my ontdekt, mijnheer.
Hy moest onzinnig zijn, die na dit uur vermoedde,
Dat ware Godsdienstzucht de bron is van uw woede.

GAÖL.
Hoe vlijmend is die taal, ô Edda, uit uw mond!
Miskent gy dus dat hart dat ge eens zoo wel verstondt?
Weet, weet gy, wier behoud, wier heil ik zoek te koopen,
Ofschoon ik in den dood, in 't wis verderf moet loopen?
En weet gy, dat mijn ziel het middel-zelf vervloekt,
Waardoor zy, hoe gy 't wraakt.... uw eeuwig welzijn zoekt?

EDDA.
Mijn welzijn? - Welk een glimp voor 't roekloost onderwinden!
Hoe! daar my 't heiligst snoer aan Dargo gaat verbinden,
Vergt u de teedre zorg, de zucht voor mijn belang,
In spijt van uw gemoed, des Konings ondergang!
Na 't geen gy my verklaart, zal zich mijn hart niet vleien,
U van 't bedrieglijk pad der dwaling af te leien.
Niets rest my dus, mijnheer, om uw verraad te ontgaan,
Dan dat ik Dargo-zelv' uw oogmerk doe verstaan.
Nog is hy onbewust, wat slag hem staat te wachten.
Ik ijl....

GAÖL.
Neen, Edda, toef; hou op, en - leer my achten!
Hoor....

EDDA.
'k Hoorde u reeds te wel, en gruwde van uw taal.
ô Gaöl, ware uw borst niet hard als bergmetaal,
Gy zoudt den besten Vorst niet strekken tot verrader.
Verdiende hy dit loon? Hy was uw vriend en vader!

GAÖL.
Lees, lees mijn boezem door; ja, spreke ik onbedekt.
't Is, 't is uw lot, Mevrouw, dat al mijne angsten wekt.
't Is niet voor 't vlot geluk, verbonden aan dit leven,
(Hoe dier ik 't uwe schat) waar voor gy my ziet beven.
Het geldt hier hooger goed en onverganklijk heil;
En dit - vergeef my 't woord - hebt gy voor Dargo veil!
Ik poog niet mijn gevoel, mijn hart, in slaap te wiegen,
Ik kan 't versmooren, ja, maar 't laat zich niet bedriegen;
Het is geene aardsche zucht die me aanspoort tot een daad,
Door d'uiterlijken schijn gebrandmerkt als verraad.
Toets gy mijn hart, Mevrouw, en doe my recht weêrvaren.
Gy kunt mijn ziel de smart van 's Konings rampen sparen.
Gy kunt hem nog behoên, hem redden, maar.... ô Hecht
Uw lot niet aan zijn lot in de onverbreeklijke echt.

EDDA.

(Na eenig zwijgen.)

Ik heb uw raad verstaan; en treur om uw verblinding!
Een deel van 't woest gemeen misprijz' mijne echtverbinding,
Gy, echter, kent het hart van Dargo al te wel,
Dan dat ik hier geloof in uwe oprechtheid stell'.
'k Beken 't, uw yver treft me, en Gaöl, ach, hoe smartlijk! -
Neen, 'k doe u onrecht aan. Steeds waart gy vurig, hartlijk
Aan mijn belang verknocht. ô Dat gy 't nog mocht zijn,
En niet des Konings lot verwijdren van het mijn!
Ja, dat gy nog in tijds die stem gehoor woudt geven,
Die de Almacht tot uw heil u 't hart heeft ingedreven,
Die in de wroeging spreekt waarvan uw boezem slaat,
En u te rugge roept, eer 't eenmaal zij te laat!
Hoor, Gaöl, hoor die stem, en sidder, haar te smaden:
Ontzie, en Vorst, en plicht, en Edda te verraden.
Hy is geen huichelaar, wien gy verongelijkt.
Ja, niemand die voor hem in Kristenyver wijkt!
ô Hadt gy hem, als ik, voor 's Hoogsten throon zien knielen,
Toen hy zijn teedre Gâ, zijn telg, had zien ontzielen
Door d'arm der dolle wraak! ô Hadt gy dit gezien,
Gy hadt den braven Vorst op neêrgebogen kniên
Uw hulde toegebracht, zijn grootheid aangebeden. -
Ge ontroert -? ô Waar 't nog tijd om weêr te rug te treden!

(Na een korte verpoozing.)

Gewis, gy zijt niet meer die onmensch, zoo verwoed,
Die me eerst een tijger scheen, verhit op roof en bloed.
Gy zijt die broeder weêr, die, met my opgetogen,
My tederlijk bemint, en met de traan in de oogen
My toezegt wat ik smeek.

(Ziende dat Gaöl verstomt.)

Hoe! roerloos ziet gy me aan? -
En toch, toch spreekt uw hart: ô kost gy 't mijn verstaan!

GAÖL.
Waar ben ik? Edda ach, hoe in uw oog vernederd!

EDDA.
Neen: grooter dan ge ooit waart, nu u 't gevoel vertedert.
Verdoof zijn inspraak niet; zy strekt uw hart tot eer.
Thands stort ik, zonder blos, aan Gaöls voeten neêr,
Gy geeft mijn beê gehoor -

GAÖL.

(Haar ondervangende.)

Wat doet gy! rijs, geliefde....
ô Dat het felst verwijt veeleer mijn borst doorgriefde! -
Mevrouw...! waar 't niet te spa....

EDDA.
Ontmenschte!

(Gaöl, den Koning ziende opkomen, wil vertrekken, en Edda verwijdert zich.)

Tweede tooneel.

GAÖL. DARGO.

DARGO.

(Het oog op Gaöl vestigende, die, op zijn bevel, blijft.)

Gaöl, toef!
Ontvlucht me in 't tijdstip niet, dat ik uw hulp behoef. -
Maar - zeg my, welk een smart, die uitblinkt in uw trekken
Vermeestert heel uw ziel? - ô, wil me uw leed ontdekken.
Ik verg het u als vriend: ja, 'k maak het u ten plicht.
Verklaar, wat heimlijk leed u op het harte ligt.

GAÖL.
De donderwolk barst los, en Gaöl....

DARGO.
Zou die beven?
Neen, Gaöl, de Almacht leeft! aan Haar zij 't lot verbleven!

Ligt rijst de morgen haast die allen nevel scheidt,
En 't wederspannig volk weêr tot zijn plichten leidt.
't Vooroordeel blindt hun 't oog; de dwaling zal verdwijnen;
Dan houdt de wrevel op, mijn zetel te ondermijnen.
Ik wijt mijn volk geen schuld die uit een dwaling sproot,
En 'k voel my, wie me ook haat, tot wraakzucht veel te groot.
U echter, dien ik minde als tederhartig vader,
U afgedwaald te zien, dit treft mijn boezem nader. -
Neen: wend uw oog niet af, en schaam u 't blozen niet:
Nog viel hy niet geheel, wiens blos zijn schuld verried.

GAÖL.
Verplettend oogenblik!

DARGO.
Van weldaân overladen,
Hoe, hoe vermocht uw hart uw Koning te verraden!
Ach! als u eens het lot den naam van Vader geeft,
En 't teêrgeliefde kind waar al uw hoop in leeft,
Zich van uw boezem scheurt, dan zult gy 't eerst beseffen
Hoe zulk een wreede slag het vaderhart moet treffen! -
Gy siddert!

GAÖL.
Ik bezwijk.... ô Koning....

DARGO.
Spreek, spreek vrij!
Bestrij me, ô Gaöl, ja, maar dat het edel zij!

GAÖL.
Wat smart!

DARGO.
Was dan dat hart gevormd tot euveldaden!
Spreek, Gaöl, zoudt ge in 't bloed van Dargo kunnen baden?
Wat werd er van die deugd die my zoo lang bedroog?

GAÖL.
'k Gevoel, hoe groot mijn schuld moet schijnen in uw oog,
En - wat de wraak gebiedt. Voldoe haar, neem my 't leven.

DARGO.
't Waar vruchtloos: 'k zal het lot dat uitbarst, niet weêrstreven.
Maar zeg my, hebt ge uw hart, uw eigen hart, doorzocht?
En kent gy, waar ge, als plicht, u blindlings toe verknocht?
Bedriegt ge u-zelven niet in 't doel van uw beooging? -
Welaan dan! 'k ben te vreên, volvoer uw stoute poging,
En, zoo mijn volk my eischt ten offer van den haat,
Voldoe hun wreede zucht, maar red, ô red den Staat!
Intusschen rukt de macht des vijands naar dees wallen;
En - in dit oogenblik moest Gaöl my ontvallen!
't Is mooglijk u bekend, wat hoop die vijand voedt,
En of het jongste licht my morgen weêr begroet' -?

GAÖL.
Zoo schuldig werd ik niet: veeleer wanhopig sterven,
Dan dat gy 't levenslicht door mijn vergrijp zoudt derven!

DARGO.
Ja, 't onweêr bliksemt los, niets gaat den slag te keer:
'k Treê echter, wat my dreige, aan 't voorhoofd van mijn heir.
Maar zoo het vorstlijk woord by u nog iets mag gelden,
Het jongste woord eens vorsts, die u van al zijn helden
Het volst gezag verleende, en 't hoogst vertrouwen gaf;
Zoo toef in dit paleis. Wacht mijn bevel hier af. -
Nog eenmaal spreke ik u, eer ik ten strijd' zal trekken.

Derde tooneel.

GAÖL.

(Alleen.)

ô Aardbol, mocht uw puin mijn schuldig hoofd bedekken,
En plettren 't gloeiend brein, dat, duizlig en verward,
My d'open afgrond toont, wiens kaak zich openspart,
Gereed om d'onverlaat, vervoerd door gruweldaderen,
Te zwelgen in zijn schoot. - Hoe gloeit my 't bloed in de aderen
Van smart en ongeduld! Ja Edda, ja 't is waar,
Gy schonkt uw edel hart geen godverlochenaar.
Een God sprak uit uw mond. - Is Dargo uwer waardig,
De Hemel schenke u hem - en - ik ben stervensvaardig.

(Na eenige oogenblikken in gedachten verdiept te zijn.)

Wat doe ik? Hemel, hoe! de kostbre tijd spoedt voort,
En 's Konings jongst bevel weêrhoudt my in dit oord,
Terwijl mijn angstig hart, van ongeduld aan 't gloeien,
Zijn vaart beteuglen wou, ja de afgrond door zou spoeien
Ter weering van den slag daar 't vloekgespan naar dorst!

Vierde tooneel.

GAÖL, EEN HOFBEDIENDE.

DE HOFBEDIENDE.
Een vreemde in 't pelgrimskleed zocht toegang tot den Vorst;
Iets wichtigs....

GAÖL.
In dit uur...!

DE HOFBEDIENDE.

De dringendste belangen....
De Koning vergt van u, dien vreemde hier te ontfangen.

GAÖL.

Hy koom. - Grootmoedig Vorst! Helaas, gy wantrouwt niet!
Niets ducht gy meer van 't lot, sints Gaöl u verried!

Vijfde tooneel.

GAÖL, DE PELGRIM.

DE PELGRIM.

(Langzaam naderende, ziet Gaöl, en blijft verbaasd staan.)

'Ik waan in elke schim zijn dierbaar beeld te ontwaren.'

GAÖL.

Treê nader, achtbre Bard, gy moogt me uw wensch verklaren;
Dus wil het Lochlins Vorst.

DE PELGRIM.

Aan u mijn wensch, Mijnheer!
Het is van Dargo-zelv' dat ik gehoor begeer.
Zijt gy des Konings vriend, zoo doe my hem aanschouwen.
Iets wichtigs heb ik hem, en heimlijk, te vertrouwen. -
Ge ontzegt my dit? Mijnheer, aan u zij dan 't verwijt,
Zoo Dargo.... 't Is een eisch die niet meer uitstel lijdt!

GAÖL.

Wat drift....?

DE PELGRIM.

Het treft my diep, vergeefs te moeten smeeken.
Eens mocht zich Dargo-zelf van deze uw weigring wreken.

GAÖL.
Uw fiere taal....

DE PELGRIM.
Mijnheer, die taal voegt in mijn mond,
En siddren mocht uw hart indien gy haar verstondt.

GAÖL.
Wat duisterheid! ô spreek, betreft het 's Konings leven?
Ik ben bereid mijn bloed voor zijn behoud te geven.
'k Vermoed een zwart ontwerp. - Ontdektet gy iets meer?
Verklaar u, dat mijn arm den dollen aanslag keer'.
Ge ontroert...?

DE PELGRIM.
Ik zie de traan die wemelt in uwe oogen;
Zoo veinst een huichlaar niet! - Mijn hoop wordt niet bedrogen,
Iets zweeft er in uw blik dat mijn vertrouwen wekt. -
Welaan! - bericht den Vorst, wat u mijn mond ontdekt.
Hy waant zijne Egâ dood! - Zult gy 't geheim bewaren?
't Aan Dargo, hem alleen - geen ander openbaren?
Zoo zweer my....

GAÖL.
'k Geef mijn zwaard, eens krijgsmans heiligst pand,
Voor 't geen gy van my eischt, ten waarborg in uw hand.
'k Verbind my, by dit staal, aan hem-alleen te ontvouwen
Het geen uw mond me ontdekt.

DE PELGRIM.
Thands mag ik u betrouwen.
De Alwijze heeft den slag van 's moorders wraak verzacht,
En Dargoos gemalin van 't graf te rug gebracht.

GAÖL.
Wat hoor ik? zoudt ge my, u-zelven, niet misleien?

DE PELGRIM.
Ik melde u dat zy leeft, wie ook haar dood beschreien.

GAÖL.
Een schutsgeest heeft in tijds uw stappen hier gestierd,
Eer 't naadrend echtverbond herroeploos wierd gevierd.

DE PELGRIM.
Zoo hoorde ik waar -! ô IJl, gelei my naar den Koning;
Niets verg ik van zijn gunst, voor liefde en trouwbetooning,
Niets anders, dan één wenk, één opslag van zijn oog,
Zoo ooit Alizes lot zijn teedre ziel bewoog.

GAÖL.
Ge ontzet my...! Bleek u dan....

DE PELGRIM.
Het geen ik heb te ontdekken,
Duldt niet dat Lochlins Vorst dien echtband ga voltrekken.

GAÖL.
Zoo diep ontroerd...?

DE PELGRIM.
ô Vlieg, kom die veréëning voor!
Voor alles, zorg dat my de Koning ijlings hoor'.

GAÖL.
Zou 't mooglijk zijn! Zy leeft!

DE PELGRIM.
Men twijfelt aan de waarheid?
Zoo twijfelt ge aan het licht by heldre middagklaarheid!
Ik doe u meer verstaan. - In deze zelfde zaal
Waar 't moordrenrot Alize ontscheurde aan haar gemaal,
Hield zy een teedre spruit, hun huwlijks eersten bloezem,
Ontwetend van zijn lot, tot laving aan haar boezem.
(Ik duizel op 't verhaal!) Een wond, haar toegebracht,

Benevelde haar oog, haar arm ontzonk de kracht
Om 't wicht, dat zy vergeefs met leeuwenmoed verweerde,
Van wien zy wond op wond naar eigen boezem keerde,
Te dekken voor den dolk. - Haar dierbre zuigling viel;
Haar Egâ stortte neêr. Nog siddert heel mijn ziel
Als voelde ik-zelf de wond die Dargo trof, in 't harte!
Verbleekt gy? ach, mijnheer! besef die moedersmarte,
Die wanhoop van een gade, in dit afgrijslijk uur!
Dan - wie weêrhoudt de macht van 't eeuwig Albestuur?
Als de Almacht redden wil wie zal haar wederstreven?
Een uit der Priestren rij herriep Alize aan 't leven!
Hy stond voor 't kille lijk, vervloekend 's moorders wraak,
En speurde een flaauwe blos op haar ontverfde kaak;
Maar, met de kracht bekend der heilzaamste artsenyen
Besloot hy, de eedle kunst aan zijn Vorstin te wijen.
De Hemel riep door hem haar weêr te rug van 't graf;
Doch, zoo zijn teedre zorg het licht haar wedergaf,
Niets mocht hem 't hoog ontzag waarin hy stond, verwerven,
Dan dat haar werd vergund op vreemden grond te sterven.
Zy dacht haar Echtgenoot, haar eenig wicht, vermoord,
Maar vond haar telg behoed, en 't wreedst ontwerp gestoord.
Zijn onschuld heeft wellicht der tijgren hart bewogen,
En 't wichtjen werd gespaard.

GAÖL.

Weldadig Alvermogen!
Die zoon, aan Dargoos hart zoo dierbaar, werd behoed.
Waar is hy? spreek, ô spreek, en werpe ik me aan zijn voet!

DE PELGRIM.

Waar is hy? Bittre vraag! - ô Mocht ik dit doorgronden!
Alize werd die zoon door Ogar toegezonden.
't Gehate leven werd haar dierbaar, om dit wicht,
En, smachtend naar de dood, werd toen dat leven, plicht!
De kerker zag haar 't kind met smart en wellust kweken. -
Zy zocht het jeugdig hart voor God en deugd te ontsteken. -
Onnoozle! dat ooit troost haar 't hart bekruipen kon!
Hoe weinig wist zy toen dat eerst haar ramp begon!

GAÖL.
Wat slag....

DE PELGRIM.
Zy zag hem naauw het vierde jaar bereiken:
Zijn bloei beloofde in kracht den bloei der statige eiken;
Zijn oog ontvlamde reeds van 's vaders heldenmoed,
En 't aanschijn sierde een glans van zomermorgengloed.
Hoor thands het ijslijk lot der afgefoolde Alize!
(Wat wonder zoo haar 't bloed in 't stollend hart bevrieze?)
Een nacht.... (neen, reppe ik niet van die ontzetbre nacht!)
Alize zag haar zoon door roovren weggebracht.
Zy zag 't, en stond versteend, en - moest dit overleven.
ô Zalig, had zy eerst door 't moordstaal mogen sneven! -
Uw boezem schokt en beeft? - Helaas! ik kan niet meer!

GAÖL.
Waar toeft zy -, waar Alize? - ô Zie meêdoogend neêr,
Weldadige Oppermacht! wil my mijn lot verklaren! -
ô Zoo gy menschlijk zijt, doe, doe my meer ervaren.
'k Verdoof, maar met geweld, de roepstem in mijn hart.
Uw houding, - stem, - gelaat -! Hoe is mijn brein verward!
't Geheim van mijn geboorte....! ô Wil my niets verheelen!
Ik liep in 't kerkerhol om 's moeders kniën spelen, -
Mijn tranen hebben vaak haar ijzren boei besproeid,
En met haar bittre smart in stroomen neêrgevloeid.
Zy noemde een Vader my, door 's moorders dolk verslagen;
Van toen af bleef de wraak me aan 't rustloos harte knagen.
Wat doodkleur verwt uw kaak...? Wat schrik, zoo bang gesmoord....

DE PELGRIM.
Ik zuizel, ik bezwijk...! ach, droomde ik eeuwig voort,
Dat Zwaran.... dat zijn beeld...!

GAÖL.
Weldadige Albehoeder!
Hoe? Zwaran...?

DE PELGRIM.
Was mijn zoon.

GAÖL.
Gelama - was....

DE PELGRIM.
Uw moeder! -

(Zy werpt den pelgrimsmantel af, en stort in zijne armen.)

Heel 't aardrijk juich' my toe, ik heb mijn Zwaran weêr!
Één blik nog van mijn Gade, en 'k heb geen wenschen meer!

GAÖL.
Mijn moeder...!

(Ter zijde.)

ô Mocht de aard my voor haar oog verslinden!

ALIZE.

(Hem op nieuw in de armen vallende.)

Mijn Zwaran! ô mijn zoon, ik mocht u wedervinden!

GAÖL.
ô Wroeging...! Aan uw kniên ....

ALIZE.
Neen, rijs, mijn dierbre zoon.
Vereenen we onzen dank voor 's Allerhoogsten throon!

GAÖL.

(Ter zijde.)

ô Had my 't vroege graf uit moeders schoot ontfangen!

ALIZE.
Mijn ziel verliest zich-zelv met aan uw oog te hangen.

GAÖL.
Wat raadsel...! ach Mevrouw.... zoo ons het hart bedroog!

ALIZE.
Als of ik twijflen kon, wier ziel reeds tot u vloog,
Eer 'k nog uw stem vernam. Zou dan uw hart niet spreken?
Of zou Natuur haar band door tijd en afzijn breken!
Wie ooit hare inspraak smoor', het moederhart herkent
Hem dien zy 't leven gaf. Geen voorspoed, geene ellend
Wischt ooit dien indruk weg, in ons bestaan doorweven.
Mijn Zwaran, ô mijn zoon, en leven van mijn leven,
ô Zoo gy twijflen kunt, herroep u dan het uur,

(Zy toont hem het beeld van Dargo aan een keten op haar boezem hangende.)

Dat ik dit dierbaar beeld in 's kerkers donkren muur
U om den boezem hong. Uw kindertranen bruisden
't Verbleekend aanschijn af. Uw handen zelfs vergruisden
Mijn doorgesleten boei....

GAÖL.
Mijn moeder! ga niet voort!
't Is die herinnering die me aan uw voet vermoordt!

ALIZE.
Rijs op, geliefde zoon; en stort u aan mijn harte!
Dit uur van zegen loont een leven vol van smarte.
'k Ontslipte 't waakzaam oog dat acht paar jaren lang
Mijn kerker heeft bewaakt. Deze uitgeputte wang
Getuigt u wat ik leed! 'k Moest u mijn naam verbloemen.
'k Moest, zoudt gy veilig zijn, u niet meer Zwaran noemen.
Maar meld my thands uw lot, mijn zoon: doe my verstaan
Wat toeval - wat geluk -, wie u dees levensbaan ....
Wie uw behoeder was...?

GAÖL.
ô Sidder, 't my te vragen....!
Hem wien ik snood verried .... wiens throon ik dorst belagen!

ALIZE.
Het woord sterft op uw mond .... ô Spreek! -

GAÖL.

Die zelfde nacht
Toen ik u werd ontscheurd, viel eene onzetbre macht
Gewapende oorlogsliên op hem die my ontvoerde
In zijne schuilplaats aan. Een, wien mijn aanblik roerde,
Of 't kinderlijk geween tot medelij bewoog,
Wiesch zelf de tranen af die stroomden uit mijn oog.
Hy nam my in zijn schuts, en kwistte vaderzorgen
Aan mijn verlaten jeugd: mijn afkomst, hem verborgen,
Weêrhield dien vreemde niet, om weldaân zonder tal
Te storten op mijn hoofd. Voor Lochlins Koningswal
Viel hy door 't oorlogsstaal. Ik, aan zijn dienst verbonden,
Ik viel in Dargoos macht, de borst bedekt met wonden.
Dan - neen; hy toonde my het hart eens vijands niet.
Hy hoopte me op met gunst.... ‘Ja, my die hem verried.’

ALIZE.

Aanbidlijke Oppermacht, langs wat verborgen wegen
Voert gy uw schepslen heen! Wat haalt er by den zegen
Van dit vereeningsuur! Ik sta dees vreugd niet door!
Mijn Zwaran, vlieg. - Ach stel mijn wenschen niet te loor,
Hergeef uw vader my! - ô toef, vertoef niet langer:
Met elken polsslag klopt my de enge boezem banger.
Gy aarzelt -? gy verstomt -? Zeg, wat ik duchten moet?

GAÖL.

Mijn moeder!

ALIZE.

Spreek, mijn zoon!

GAÖL.

(In felle ontroering.)

Ben ik dan Dargoos bloed!

ALIZE.

Gy wendt u af, ô smart!

GAÖL.
ô Gruwlijkst onderwinden!

ALIZE.
IJl, eer een roeklooze echt uw vader moog verbinden.

GAÖL.
Mijn vader...! ach, Mevrouw....

ALIZE.
Ik sterf, zoo gy weêrstreeft.

GAÖL.
Ontdek den Koning nooit, dat ik .... dat Zwaran leeft.

ALIZE.
Wat hoor ik? - Wat geheim...? ô, Kunt ge een moeder vergen
Dat zy haar dierbren Zoon een' Egâ zal verbergen?
Ach, zoo mijn mond niet sprak; hy las het in mijn hart,
Dat Zwaran, dat zijn zoon, hem weêrgeschonken werd!

GAÖL.
Mevrouw, aan dit geheim hangt uw, hangt Dargoos leven.

ALIZE.
Zoo is 't mijn zoon dan niet dien ik my dacht hergeven!
Hy! kon niet wreeder zijn dan 't wreede moordgespan
Dat my de borst doorstiet....

(Na een kort zwijgen.)

Welaan! wat toeve ik dan?
Ik baan my-zelv den weg en sterf in Dargoos armen.

(Zy wil ijlings voort. Gaöl stort haar aan de knien, en weêrhoudt haar.)

GAÖL.
ô Zie mijn wanhoop aan met moederlijk erbarmen.

'k Gehoorzaam uw bevel - maar moge 't haatlijk licht
Verduistren in mijn oog, voor 't kwijten van dien plicht.

Zesde tooneel.

ALIZE.

(Alleen.)

Algoede, ook nog dees smart was ik bestemd te dragen!
Ik voel het, ik bezwijk; ô matig my uw slagen!
Dit is dat weêrzien dan, met zoo veel vuur gewenscht?
Ik vond mijn Zwaran weêr, maar - met het hart ontmenscht. -
Maar ik, moet ik zijn trouw, moet ik zijn deugd verdenken,
En Dargoos eigen bloed door blinden argwaan krenken!
ô Zoo hy aan dat bloed, aan my, onwaardig wierd! -
Gy, keer dit, Oppermacht die al wat is, bestiert!
Veel beter, had hem 't graf in 's levens vroegsten morgen
Voor 't wanklen van zijn deugd, voor aller oog verborgen,
Dan dat hy, van het pad der godvrucht afgedwaald,
Zijn borst voor de eedle stem der braafheid had verstaald. -
Neen, Zwaran. 'k Kon u nooit dan deugdzaam wedervinden!
Zwicht, onrust die my drijft, en laat zich 't lot ontwinden!
Voer hemel, voer my eens mijn' Echtgenoot aan 't hart,
Dan sterve ik in 't volop van vreugdgenot - en - smart.

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

EDDA.

(Alleen.)

Neen, 't is geen oorlogskreet die Dargo deed besluiten
Tot uitstel van onze Echt: wat zou haar voortgang stuiten,
Zoo zijn doordringend oog niet in een nieuwen slag
By 't knopen van dien band een naadrend onheil zag?
Neen, 't is my niet bestemd, zijn lot, zijn smart, te deelen,
My zoeter aan zijn zij', dan de aarde te bevelen!
ô Dargo, 'k had me op nieuw met uw geluk gevleid;
Maar neen: dit ware uw bruid te groot een zaligheid!

Tweede tooneel.

EDDA, ALIZE, die als schrikkende te rug deinst.

ALIZE.
Zijn Bruid! Rechtvaardige, kunt gy die smart gedogen!
De Bruid van Dargo staat voor mijn verduisterde oogen!

EDDA.

(Verbaasd omziende.)

Wat hoor ik? - Welk een stem! - Wie heeft u hier gevoerd?
Wie zijt gy? meld me uw naam. - En, waarom dus ontroerd?

Wien zoekt ge in dit paleis? - Wie mocht u toegang geven?

ALIZE.
Wien zoek ik? - Wien, helaas? - Den adem van mijn leven!

EDDA.
Gy, vreemde, in dit gebouw! Wat wonder voerde u hier?

ALIZE.
Geene andre dan de hand van 't eeuwig Albestier!

EDDA.
Wat wil die duistre taal? Wat moet zy my doen denken?

ALIZE.
Mijn tranen....

EDDA.
't Valt my hard, door argwaan u te krenken;
Maar 'k zag de deugd, den plicht, en de eer met voeten treên;
En, zwart verraad in 't hart, dat vlekloos deugdzaam scheen.

ALIZE.

(Ter zijde, maar diep verzuchtende.)

ô Zwaran!

EDDA.
Welk een zucht! - Bedroefde! ga: spoed heuen:
Ach, heb ik niet genoeg om eigen smart te weenen?

ALIZE.
De bruid van Dargo weent? - Ook ik, ik ween om haar.
Ach, dat haar leed dit uur ten top gestegen waar!
ô, Dargoos bruid, ontwaak. Doe op uw sluimrende oogen,
En ken my! Ja: uw hoop is als een damp vervlogen!

EDDA.
Verklaar dit raadsel my.

ALIZE.

Welaan! ik zal, Mevrouw.
Maar meld me, wie ik hier als Dargoos bruid beschouw?
Dan spreek ik.

EDDA.

Welk een recht....

ALIZE.

Dit smeekt een hoogst bedroefde,
Wie de ongehoordste ramp de bleeke kaak doorgroefde.
Ik verg dit om u-zelv. ô Zeg my wie gy zijt!
Heb deernis met een hart, dat met, dat om u lijdt!

EDDA.

Hoe treft me uw sprekend oog: hoe kenbaar zijn me uw trekken!
'k Gevoel iets meer in my dan teedre deernis wekken.
Ach, lang reeds heeft mijn ziel geen vreugde meer gekend:
De dood der Koningin bedolf my in de ellend.
Ge ontzet u? Ja, mijn smart ging alle smart te boven,
Toen ik me in haar verlies een moeder zag ontrooven.
Zy viel door 't moordend staal aan Eddaas voeten neêr.
'k Bezweek, herleefde, en ach, ik zag haar nimmer weêr!

ALIZE.

(In zich-zelve.)

ô Hemel! ze is het. Ja! wat vrage ik meerder blijken!
Dit Hemel! ook nog dit? - ik voel mijn kracht bezwijken. -

(Zich tot Edda wendende.)

Gy, argelooze, spreek, ô zeg me, en wees oprecht,
Wat, wat bewoog uw hart tot koning Dargoos echt? -
Wat waagt ge u, in 't gevaar van woedende onweêrvlagen,
De rampen van dien Vorst zoo moedig meê te dragen? -
Ach! Liefde stort dien moed in 't onbevlekte hart:
Wat my die liefde kost, getuigt my van uw smart.

EDDA.

Ontdek my de uwe dan.

ALIZE.

(Ter zijde.)

Hoe zal ik 't haar verklaren?

(Tot Edda.)

Herroep u voor den geest uw vroege kinderjaren,
En roof geen Echtgenoot, haar die in blijder tijd
U al de teedre zorg van moeder heeft gewijd!
Dit smeekt ze u, door mijn mond. - Gy beeft?

EDDA.

Gy doet my ijzen!
Mogt dan haar zielloos stof weêr uit het graf verrijzen?
Neen: dit hergeeft geen buit..., Maar, Hemel! of 't dit mocht,
Hoe gaarne wierd haar heil voor al het mijn gekocht!
Dan, waartoe de ijdle wensch? Ik-zelve zag haar sneven.

ALIZE.

Onnoozle! neen, ô neen: ik ken haar. Ze is in 't leven!

EDDA.

Wat zegt gy? Heeft de smart mijn zinnen weggerukt?
Alize...?

ALIZE.

(De armen uitstrekkende, waar zy zich instort, en dan als bezwijmt.)

Ze is het zelv, die u in de armen drukt.

(Na eenige oogenblikken.)

Wat weldaad!... 't waar te wreed u in dees rust te storen.
ô, Ware ook my in 't graf der dooden slaap beschoren!
Ontwaak niet, Edda, neen, ontwaak niet meer voor 't leed.
Benijdbaar is die staat waarin ge u-zelv vergeet.

EDDA.

(Langzaam oprijzende uit Alizes armen, en haar vervolgens met ontroering aanstarende.)

Ik zag haar! Ja zy leeft! - Maar neen: mijn zinnen dwalen. -

Mocht, mocht ik aan haar hart eens ruimer ademhalen!
Dan, ijdel is die wensch.

ALIZE.

Neen, dierbre, maar verhoord.
Herken my.

EDDA.

Zijt ge Alize? in 't graf zoo lang gesmoord!
Ja, 't duister voorgevoel, die stem die my ontroerde,
Die me, op uw eerste woord, geheel de ziel vervoerde,
Dit al bevestigt my het blijde wederzien!

ALIZE.

Mijne Edda!

EDDA.

Neen, Mevrouw, op neêrgebogen kniên
Betaamt het my, 't gevoel mijns boezems uit te gieten.

ALIZE.

(Diep bewogen.)

Neen, rijs....

EDDA.

Helaas, ook ik doe dan uw tranen vlieten,
Verongelijkte! - Ook ik meng meê dien alsemdrank
Dien gy ten bodem drinkt! - Dit, Hemel, is mijn dank!
De dank der vroege wees, heur zorgen ter beloning.

ALIZE.

Mijn hart verwijt u niets - maar 't vergt u moedbetooning.
Geliefde, geef me een blijk dat gy my nog bemint,
En wees met heel uw hart, als eertijds, my tot kind.
'k Gevoel uw bittre smart, maar 't ware uw grootheid krenken,
Aan 't minst verkoelen van uw tederheid te denken!
ô Toon my dan die gunst waar 'k hier vergeefs om bad,

(Ter zijde.)

(Ach! die mijn eigen kroost niet voor my over had!)

Ja, zoo het mooglijk zij, doe my mijn Egâ spreken!

EDDA.
Ik vlieg....

ALIZE.
De krijgsklaroen? - Wat wil dit oorlogsteeken?

EDDA.
Herstel u, 't is wellicht....

ALIZE.
Voor 't wederzien te spâ...?
Niets, niets dan meer ontzien, ik vlieg hem ijlings na,

EDDA.
Vorstin! neen waag u niet. Wil my uw lot vertrouwen.
Toef in dit zijvertrek, omgeven van mijn vrouwen.
Beteugel 't ongeduld een korte poos; wellicht
Dat spoedig al uw leed voor 't blijd heréénen zwicht.
Ik spoed. - Gy, steun mijn kracht, ô Hemel, voor 't bezwijken!

(Zy geleidt Alize in een zijvertrek, en, de zaal willende verlaten, wordt zy van Gaöl, die met drift instuift, opgehouden.)

Derde tooneel.

EDDA, GAÖL.

GAÖL.
Mevrouw!...

EDDA.
Wat wilt gy?

GAÖL.
'k Smeek u, ijlings 't hof te ontwijken.

'k Geleide u veilig heen. 't Gevaar omringt u; vlied!

EDDA.
Wat my bedreigen moog, ik verg uw bystand niet.

GAÖL.
Versmaad de redding niet die u mijn zorg bereidde.

EDDA.
Gy, waan niet dat uw list my andermaal misleide!
Wie dan gy-zelf, mijnheer, bewerkt hier 's Konings val?
En waant gy dat zijn bruid door u zich redden zal!
Ga, red u-zelven thands van de angsten die u zweepen,
En waan niet, me aan uw zij' in 't wis verderf te sleepen.
Of, faalt één offer nog, by 't bloed waar naar gy dorst,
Zoo stoot my 't harte door, maar red den besten Vorst.

GAÖL.
'k Gevoel het. 't Is het loon aan 't misdrijf steeds beschoren.
Gy wacht geen trouw in 't hart, dat scheen de deugd te smooren.
ô Edda! Ach, Mevrouw, schenk me uw vertrouwen weêr.
Ik sterf voor u, voor hem.

EDDA.
Het is vergeefs, mijnheer.
'k Verwacht in dezen muur, al wat my staat te duchten,
Al ware er veiligheid, in uw gelei te vluchten.
Laat me over aan mijn lot: 't schijnt eindlijk eens beslist.
Elk oogenblik is dier, thands nutloos hier verkwist.
Daar hangt een leven aan, door 't mijne waard te koopen,
Dat ik op 't onderwijldst den Koning spreek.

GAÖL.
Ach, open
Uw zoo gevoelig hart voor deernis! Niet voor my,
Voor Dargo smeek ik ze u. Vlucht, eer 't te spade zij!

EDDA.
Uw lage veinzery doet me u te meer verachten!

Neen, eerder sterf ik hier, dan hulp van u te wachten!
Verlaat my!

GAÖL.
'k Moet, helaas! daar rest my nog een plicht.
Een oogwenk slechts verwijld, kost mooglijk Dargo 't licht.
De Hemel redde u nog by 't klimmen der gevaren!
Beef voor den Koning niet: mijn arm zal hem bewaren.

EDDA.
Zijn arm! Gerechte Macht! gy duldt....

Vierde tooneel.

EDDA, EDOALD.

EDOALD.
Doorluchte bruid,
De Koning trok dit uur aan 't hoofd der strijdren uit;
Ik koom u 's vorsten groet (en licht den laatsten) brengen.

EDDA.
Wat hoor ik? Edoald, ik zie u tranen plengen.
Licht is u meer bekend. Spaar, spaar my niet, mijnheer,
Wat zoudt gy 't? 'k Heb op aard noch hoop noch wenschen meer.

EDOALD.
Mevrouw, ach mocht de moed u niet geheel begeven!
Vertrouw aan 's hemels zorg het ons zoo dierbaar leven.
't Hangt alles aan Zijn wenk, die 's stervlings lot regeert.
Licht schenkt Zijn goedheid ons dat Dargo veilig keert.

EDDA.
Hy keere! en mocht ik hem de zege zien behalen,
Hoe juichend zou mijn dood dat schittrend heil betalen!

Maar 't geen uw mond my meldt, verstrekt me een dubble smart.
ô, Ware ik 't slechts alleen, die met de dood in 't hart
Zijn wederkomst verbei'....

EDOALD.

Ja, duizenden van tranen
Ontstroomen de oogen thands van Dargoos onderdanen.
Alleen het Hoofd der Kerk met heel zijn aanhang juicht,
Hoe ook van 's Konings deugd, in 't binnenst, overtuigd.
Dan, 'k ducht zijn listen niet, maar ijs op 't bloot herdenken,
Dat Dargoos leven hangt aan diens vermeetlen wenken,
Wien Dargo, by 't besef van 't ongehoordst verraad,
Voor strafschavot en boei met weldaân overlaadt,
Wiens schuld, hoe gruwzaam ook, hoe duidlijk ook gebleken,
Hy voor zijn hart verbloemt, en siddert om te wreken.
Geen gunst vermurwt zijn hart, wat Dargo hopen mag,
En, zoo de Vorst vergaat, van Gaöl komt de slag.

EDDA.

Waar van die dolle drift?

EDOALD.

Gy kent zijn hevig blaken.
Licht staat het nog aan u, voor 's Konings hoofd te waken.
Gy weet wat gy vermoogt op Gaöls hart. Hoe licht,
Dat hem een woord van u te rug voert tot den plicht?

EDDA.

Neen, schoon een enkle traan zijn steenen hart kon breken,
'k Verlaag my nooit zoo diep, hem andermaal te smeeken.
Maar moet zijn haat gebluscht, en wil de wreedaart bloed,
Welaan, ik ben bereid, doorstoot hy me aan zijn voet:
Maar spaar hy Dargo!

EDOALD.

Hoe! dit offer zou hy vergen?
Onnoozle! neen! 't vermocht zijn woede slechts te tergen.
Ontzachlijk blaakt de drift in zijn oneedle ziel,
Dit tuigt de diepte my, waarin hy nederviel.

EDDA.
Wat zegt gy? Edoald!...

(Na een oogenblik peinzens.)

Ja, 'k zal den vorst behoeden.
Ga, doe op 't onverwijldst, doe Gaöl herwaart spoeden!
Breek door de strijders heen; bereik hem, waar hy zij.
Hy keere, en vlieg' te rug!

EDOALD.
Mevrouw?

EDDA.
Verdenkt gy my?
Vermoedt gy, dat ik meê den Koning zal begeven?

EDOALD.
Vorstin.... wat vreemd besluit...?

EDDA.
Vlieg heen: het geldt zijn leven.
'k Moet Gaöl zien, terstond! Gehoorzaam mijn bevel,
En doe 't vertrouwen recht dat 'k in uw yver stel!

EDOALD.
My is uw last, Mevrouw, de onkreukbaarste aller wetten;
Ik ga, en moog mijn vlijt het gruwzaam feit beletten!
De hemel sta u by, in 't geen uw deugd besloot!

Vijfde tooneel.

EDDA.

(Alleen.)

'k Verlies my-zelv geheel in dees afgrijsbren nood!
Hoe, Hemel, kan het zijn? die schoonste drift van allen,

Kan zoo den sterveling verneedren! zoo doen vallen!
Ja grijze, trouwe vriend, gy opende my 't oog;
Thands zie ik wat de liefde op 's wreedaarts hart vermoog.
Doch heeft dit rein gevoel, van oorsprong zoo verheven,
Hem tot het gruwelstuk van 't snoodst verraad gedreven,
Hoe beef, hoe siddre ik niet voor 't geen ik zal bestaan?
Ach, zoo zijn minnenijd den Koning deed vergaan!
Hy weet niet van Alize; en - dorst ik 't hem ontvouwen?
Neen: 'k moest het valsch gemoed diens jonglings hier mistrouwen.
Nog blijv' haar schrikbaar lot met duistre nacht omhuld,
Tot eerst mijn dierste plicht aan Dargo zij vervuld.
Men roept my tot den throon door bygeloovig dwalen,
En waant dat op mijn echt de welvaart neêr zal dalen?
ô Hemel! dat uw licht in aller boezem scheen,
En 't heilloos wangeloof van heel deze aard verdween!
Neen: 't was geen heilprofeet die Lochlins welvaart spelde,
Wanneer aan Dargoos zij' mijn hand den staf omknelde.
Het was des afgronds macht, die, sijfflend van den nijd,
Waar echt en liefde paart, den band in stukken rijt.
Maar, 'k zal in spijt van haar, Alize, uw recht verdedigen,
Het afgedwaalde volk met zijnen vorst bevredigen;
Mijn uiterste ademtocht zal 't roepen tot zijn plicht.
Nu waar my 't sterven wreed, dan valt my 't sterven licht!
Geen roekelooze waan misleidt my thands de zinnen;
'k Zal Gaöls hart voor de eer, voor Dargo wederwinnen.
Ja, Gaöl, 'k zie u reeds by mijn ontzield gebeent',
En blozende om een drift die 't hart u had versteend.
Nu moogt gy, door die drift, en eer en plicht verdoven;
Dan zult ge uw' Vorst niet meer het hart zijns volks ontrooven.
Dan ziet gy dees rampzaalge, om wie ge uw rust verkwist,
Een handvol nietig stof, hem al te duur betwist.
Dan zult gy de ijdelheid van 't aardsch genoegen leeren,
En wezen groot genoeg om tot den plicht te keeren.

(Na eenig verpoozen.)

Gy, teedre Alize, die naar 't uur des weêrziens smacht,
En met getergd geduld uw Echtgenoot verwacht,
Hoe zal ik u de maar van zijnen uittocht melden?
Door muitren aangetast! verlaten van zijn helden!

En zoekend, wars van 't licht voor welks behoud gy beeft,
Een weêrhelft in het graf, die siddrend voor hem leeft!
ô, Wat is thands mijn smart, hoe hoog zy stijg', by de uwe!
Reeds daalt my de avondstond des dags waarvoor ik gruwe!
Haast zinkt ze en dooft zich uit in 't rustverschaffend graf:
Maar ach, waar breekt de draad van uwe rampen af?
Uw Ega.... Hemelmacht, zie neder met ontfermen!
ô Wil, ondanks hem-zelv', den braven Vorst beschermen!
'k Zie Edoald. Hy keert, ô hemel, - en alleen!

Zesde tooneel.

EDDA, EDOALD.

EDOALD.
Mevrouw.

EDDA.
Wat brengt gy my?

EDOALD.
Dat alle hoop verdween.

EDDA.
Is Gaöl...?

EDOALD.
'k Mocht uw last hem naauwlijks overbrengen;
Reeds vloog hy in 't geweer, reeds heb ik bloed zien plengen.
Niets wederhoudt zijn drift.

EDDA.
Dan, Hemel, is 't voorby!
Heb deernis, deernis, ach! met de angsten die ik lij!

EDOALD.
Ga, zei de valschaart my in 't blaken van zijn woeden;
Meld Edda, dat ik vlieg om Dargo 't lijf te hoeden.
Verzeker die Vorstin dat haar geen leed genaakt!
En, meld haar dat mijn zorg ook voor mijn Koning waakt.

EDDA.
De huichlaar! -

EDOALD.
Hy, wiens list dees opstand wist te smeden,
Misleidt ons door in schijn voor Dargo op te treden.

EDDA.
Wat gruwel! Wat verraad! - Ik vlieg dat monster na.
Gelei my, Edoald! 't is mooglijk niet te spâ!
Gelei me! ik verg nog dit van uwe trouwbetooning.
Zet alles met my op tot redding van den Koning.

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

HUBBA, ODO, ESKUS. Gevolg van Gewapenden.

HUBBA.

(In 't inkomen.)

't Is niet dan al te waar.

ODO.
Hoe! hy op wien wy bouwden
Verraadt in 't eind de zaak die we aan zijn arm vertrouwden?

Zoo korts nog zwoer hy eed aan ons vereend belang!
Ja, zwoer aan Lochlins Vorst den wissen ondergang!
En thands verheft hy 't zwaard om d' aanval af te weeren?

HUBBA.
En doet hem, ons ten spijt, op alles triomfeeren.

ESKUS.
Op, Hubba! dit eischt wraak.

ODO.
Maar - kan het mooglijk zijn?

HUBBA.
'k Berichtte u 't geen ik weet: hoe wonderbaar 't ook schijn',
Geen twijfel rest ons meer. Zijn list heeft ons bedrogen:
Tot bystand van den Vorst is hy ten strijd gevlogen.
De Koning was welhaast bezweken voor 't geweld,
Toen Gaöl, als een god, de zege wendde in 't veld.
Hy wist, als met één wenk, de drift der muitelingen
In 't felst der razerny, de teugels op te dringen.
Gelijk een bliksemschicht door dichte bosschen schiet
En alles nederstort waar hy zijn vuurstroom giet,
Zoo drong hy door het dichtst der saamgehoopte bende,
En 't krijgsvolk vloog uit een, zoo dra het hem herkende.
Gy kent de dolle drift waarmeê hem 't volk vereert:
Hy toont zich, en de woede is in gejuich verkeerd.
Hy vliegt voor Dargo heen, en stelt zich hem ter zijde,
En hy is 't, hy-alleen, die 't leven hem bevrijdde.
Daar is er geen, wiens arm het krijgszwaard niet ontzinkt
Op d' eersten blik van 't staal dat in zijn vuisten blinkt.
Slechts weinigen van de onze, op dit verraad ontstoken,
Zijn, tot hun wis verderf, nog op hem ingebroken;
Doch, of een godlijke arm zijn arm had bygestaan,
Zoo zag men, wat weêrstond, door Gaöls hand verslaan.
Voor my, wat zoude ik daar in ijdle woede sneven!
Neen, Bisschop, neen, de wraak gebiedt my, nog te leven.
Ik was zijn vijand steeds: ik, in den krijg vergrijsd,
Vergeef hem d' eerbied nooit die Lochlin hem bewijst.

Te lang reeds werd gedraald met in zijn bloed te baden.

ESKUS.
Schep moed, 't is thands de tijd dat we onze wraak verzaden.

ODO.
'k Verstom. De woede wringt me en borst en gorgel dicht.
Kom, Hubba! wreken we ons: thands wordt het dubble plicht.
Wat doen wy -? Spil geen tijd.

HUBBA.
Ik zal het u doen hooren.
Hoe verr' ons werk verviel, - 't is alles niet verloren.
Eer Gaöl henen toog, als had hy achterdocht,
Omzette hy dit hof met krijgsliên, hem verknocht.
Maar weinig dacht hy toen dat ik hier heen zou snellen
En de argelooze wacht verrassend nedervellen.
Ik, in den krijg volleerd, en door de wraak bestierd
Had op dat handvol volks weldra gezegevierd.
De suffende Edoald, die 't lot my deed ontmoeten,
Viel, vroeger reeds, van 't staal doorregen, aan mijn voeten.
Wy togen in dit Hof, en alles zwichtte of vlood.
In heel dees omtrek heerscht de stilte van de dood.
Thands zijn wy meester hier; 't paleis is gants verlaten. -
Doch niets, getrouwe vriend, zou ons dit voordeel baten,
Zoo zy, wie Gaöl mint, aan onze macht ontweek.

ESKUS.
'k Verklaar u dat nog niets van Eddaas vlucht my bleek.

HUBBA.
Vermoedlijk liet het lot die buit in onze handen.

ESKUS.
Wat eischt de wraak dan meer, hoe fel zy mocht ontbranden!

ODO.
Welaan! den kostbren tijd niet zonder baat verkwist!

Men voer' haar weg van hier, geweldig, of met list.

HUBBA.
'k Omcingelde dit hof, van waar zy ingesloten
Geen uitweg vinden kon, met mijn verbondsgenooten.

(Tegen een Hoofdman van het Gevolg.)

Gy, dappre strijdgenoot, bezet dit voorportaal.
Dat zich uw wacht tot hier, en verder niet, bepaal!

ODO.
ô Edda, zoo u 't lot mijn macht reeds had onttogen!

Tweede tooneel.

EDDA, ODO, HUBBA, ESKUS. Gevolg.

EDDA.

(Angstig opkomende.)

Waarheen, ô hemel, waar om redding heengevlogen?

(Odo geeft een wenk en de Wachten bezetten de uitgangen der zaal.)

ô Gruwel, valt men hier de weêrlooze onschuld aan?
En blijft my hier geen weg om aan 't geweld te ontgaan?

(Zich tot de Wachten keerende.)

Op wiens bevel...? Maar neen, behoeve ik dit te vragen,

(Tegen den Bisschop.)

Na dat mijn oogen u, in deze muren zagen? -
ô Gaöl, 't is uw list, hoe gruwzaam blinkt zy uit!
Thands blijkt uw doel te klaar dan dat het word' misduid.
Een middel rest my nog: dit doet me uw dwang verachten.

(Odo en Eskus schieten driftig toe, als om haar aan te grijpen.)

Barbaren, hoe! gy durft.... Wat heb ik hier te wachten?

ODO.
De zorg voor uw behoud dreef me ijlings herwaart heen,
Mevrouw. Het lot des krijgs dat Dargo gunstig scheen
Is t' eenenmaal gekeerd. - Maar wil uw angst bedwingen.

EDDA.
ô Hemel....!

ODO.
Het bericht, dat we uit den strijd ontfingen,
Is nog geheim; doch eer zich de uitslag nog verspreidt,
Is 't raadzaam, dat ge u-zelv ter snelste vlucht bereidt.

EDDA.
Wat noodlot trof den Vorst?

HUBBA.
Hy staat aan 't hoofd der strijderen,
Maar ziet de zege zich elk oogenblik verwijderen.
Geen leeuwenmoed, Mevrouw, die 't zuigend jong verweert,
Gelijkt de ontzachbre drift, waarmeê hy 't lot braveert;
Doch dat verbolgen lot.... neen, zegge ik, 's hemels oordeel,
Zal nimmer dezen strijd beslissen tot zijn voordeel.
Hem wacht geen zegepraal....

EDDA.
Vermeet dien toon u niet.

ODO.
Het stroomend bloed getuig', dat reeds zijn borst ontvliet!
Geen heidensch ongeloof is op de Christenchoren
Wier rechten 't zwaard bepleit, des Hoogsten hulp beschoren.

EDDA.
Hy, die door 't hart kan zien, en naar dat harte recht,
Barbaar, en Hy-alleen, kent d' uitslag van 't gevecht.
Gy moogt door huichlary uw gruwelaart verbergen,
En durven 's hemels wraak door 't snoodst vermeten tergen;

'k Verlaat my op die macht die de onschuld wreekt en redt.
Haast staat uw overmoed aan 't perk, door Hem gezet.
Intusschen, waag men niet, me in dit verblijf te honen!

ODO.
Vergeldt gy dus dit blijk van 't ijvrigst trouwbetoonen?
Ik weet, dat Lochlins Vorst in 't bloedig strijdperk zwicht,
En biede u veiligheid in 't heilig kerkgesticht.
De krijgsmacht mengt zijn woede aan die der onderzaten;
't Zweert al den wissen dood eens heerschers dien zy haten;
Als 't volk verwinnend keert, wie temt zijn woest geweld?

EDDA.
Hy, die den stormwind toomt, den golven palen stelt!
Men moog me in dit paleis by Dargoos lijk doen sneven:
Dit wacht ik van uw wrok, en 'k wacht het zonder beven;
Maar 'k vlucht niet, wat geschiede.

ODO.
Is dit uw vast besluit?

(Tegen Hubba.)

Zoo neem men haar in schuts, als dappren Gaöls bruid.

EDDA.
Wreedaartige! wat spot! - Toon eerbied voor uw orden,
En schaam u, 't werktuig van des afgronds dwang te worden.

HUBBA.
'k Verzeker my van u uit Gaöls naam en recht!
Die veldheer, Lochlins volk, bestemt u tot zijne echt.
Dit is zijn last, Mevrouw; zijn last, die wy voltrekken:
Het Klooster zal tot schuts van u en ons verstrekken.

EDDA.
Ga, 'k weet my van een dwang dien ik veracht, te ontslaan.
Mijn veiligheid bestaat in uw verraad te ontgaan.
Wie acht zich hier bevoegd, my 's Konings hof te ontrukken?

HUBBA.
Welaan dan! niets ontzien, leer thands voor 't noodlot bukken.

(Op zijn wenk schieten de Wachten toe en oncingelen Edda.)

Men voer des veldheers bruid, genoegzaam begeleid,
Langs d' u bekenden weg in 's kloosters veiligheid.

EDDA.
Zoo voert ge uws veldheers bruid ...? Zoo voert men 't lam ter slachting!

ODO.
't Is Gaöl die 't beval.

EDDA.
Hy staafde mijn verwachting!

(Tot de Wachten die haar insluiten.)

Staat af! - vergrijpt uw hand aan dees verlaatne niet,
Noch zinkt zoo diep als hy die 't schandlijk feit gebiedt.
Gy monster, wiens verraad het Choorgewaad ontheiligt,
Denk, dat me een oog bewaakt dat de onschuld steeds beveiligt.

(Zy vertrekt, van de Wachten omringd.)

Derde tooneel.

ODO, ESKUS.

ODO.
Ja, stroome uw bloed weldra voor Gaöls laag verraad!
'k Hoor niets meer dan de wraak waarvan mijn boezem slaat. -
Doch welk gerucht op eens! -? Het is het zegeteeken
Des vijands! Eskus vlieg! met spoed dit oord ontweken!

(Willende vertrekken, treedt Alize hun tegen.)

Vierde tooneel.

ODO, ESKUS, ALIZE.

ALIZE.
ô Toeft! Een enkel woord! doet my mijn lot verstaan!

ESKUS.
Wie zijt gy?

ODO.
Eskus, voort! of wilt gy hier vergaan? -
Wijk, wie ge ook wezen moogt.

Vijfde tooneel.

ALIZE.
Hoe! 't vliedt dan alles henen!
ô Hemel, mag my 't lot met Dargo niet hereenen,
Betoon my ééns genâ, niets smeek ik dan de dood. -
Waar zijt gy, ô mijn Zoon, waar zijt ge in dezen nood?
Hoe lang reeds smachtte ik hier in onverduurbre smarte!
Het langgetergd geduld doorknaagt my 't hijgend harte!
Ik vlucht van zaal tot zaal, om 't krijgsgeschreeuw te ontvliên,
Maar ijl den moord in d' arm, en zal geen Egâ zien.
Mijn Zoon, en Edda, gy, vergeet my in mijn plagen.
Wien zal ik hier mijn nood, wien al mijn wanhoop klagen?
Wat woest gedruisch! - Wat naakt me? Algoedheid, sta my by!

(Zy zijgt neder op een zetel.)

Zesde tooneel.

ALIZE, zich het hoofd, als verflaauwd, ondersteunende. GAÖL.

GAÖL.
Wat 's dit? Mijn moeder, leef! erbarm u over my.
Uw Ega keert....

ALIZE.

(Zich opheffende.)

Wie keert? - Herhaal het duizendwerven,
En laat me in deze vreugd, in deze wellust, sterven!
Ik zal mijn Egâ zien! - Mijne oogen, sluit u niet
Voor dat gy Zwaran in zijns vaders armen ziet!
Dan ach, waar toeft hy nog? - Of werd ik wreed bedrogen?
'k Moet ijlings voort - 'k moet voort: 't wordt duister voor mijne oogen.

(Zy doet eene poging om voort te gaan, maar zijgt gevoelloos neder.)

GAÖL.
Mijn hart! ô barst van wee! splijt, aarde, voor mijn voet!
Dit, Zwaran, is uw werk. - Spoedt, maagden! Edda, spoed! -

(Met drift in 't rond ziende)

Wat gruwel had hier plaats? waar zijt gy heen gevloden?
Hoe! 'k vond dit hof omringd van uitgestrekte dooden,
En in zijn muren niets dan 't ijslijkst smartgekerm?
ô Hubba, dit 's uw wraak; dees gruwel wrocht uw arm!

(Hy blijft eenige oogenblikken roerloos staan.)

Zevende tooneel.

GAÖL, EDDA, ALIZE, in bezwijming.

GAÖL.

(Edda ziende opkomen, en haar te gemoet vliegende.)

Gy leeft, Mevrouw! Gy leeft! laat me uw vergeving smeeken
Zie wat my dierbaarst is, hier voor uw oog bezweken!

EDDA.

(Met ijzing.)

Verraâr!

GAÖL.
Verzacht dien blik die me uw verachting toont:
Ach, veel te wreed alreeds is mijn vergrijp geloond.

EDDA.

(Zich over de bezwemen Alize nederbuigende.)

Rampzalige! - Ach, Vorstin! ontkwam ik dien barbaren,
Om, dierbre, door uw dood mijn smart te zien verzwaren!
ô Rust gy, rust in vreê, benijdbaar is uw lot.

(Tegen Gaöl, die by haar neêrgeknield ligt.)

Wat doet gy? rijs, ontmenschte! uw eerbied is hier spot.
Te weinig voegt die stand by Gaöls zegepalmen.
Verhef, verhef uw toon tot dien der jubelgalmen!
Ik weet wat gy vermoogt; maar vleie uw hart zich niet,
Dat uw ontzachbre macht ook my, als 't lot gebied'.

GAÖL.
ô Edda, hoor my! hoor....

EDDA.

(Terwijl ze een dolk uit haar boezem trekt, en zich doorsteekt.)

Neen, 'k ben uw' dwang ontheven.

GAÖL.
ô Gruwel!

EDDA.
Dargoos moord - mijn bloed - zij u vergeven!

(Zy stort neder by Alize.)

GAÖL.

(Wanhopig.)

Mijn arm heeft hem behoed; hy keert; en gy! gy sneeft!

ALIZE.

(Zich als uit een bedwelming opheffende, en verbaasd om zich ziende.)

De Koning - werd behoed! - Wat hoorde ik! - Dargo leeft!

Achtste tooneel.

DE VORIGEN, DARGO, gevolgd van Wachten.

DARGO.

(In het opkomen, tot de Wachten.)

Bewaakt den Kloostervoogd, ik stel hem in uw hoede;
Mijn volk ontzie zijn stand in weêrwil van hun woede.
Reeds stroomde er bloeds genoeg. Die hand volvoer' zijn straf,
Die me in dees dag van heil mijn gade en telg hergaf.
ô Vliege ik haar aan 't hart. - Waar is zy?

ALIZE.

(Met drift oprijzende, en hem in de armen vliegende.)

ô Mijn Gade!
Mijn Dargo, 'k heb u weêr!

DARGO.
ô Hemel, uw genade

Hergaf me een dierbren Zoon, hergaf me eene Echtgenoot!

EDDA.

('t Hoofd verheffende; met de handen ten hemel, maar weder nederzijgende.)

Ach, Gaöl!

(Gaöl staat by dit alles roerloos en als van verbijstering aangegrepen.)

DARGO.

(Met verschrikking beurtelings het oog op Edda en op Gaöl richtende.)

Welk gezicht!

ALIZE.

(Desgelijks.)

Wat siddring!

GAÖL.

(Zich verwoed op de borst slaande.)

Zie haar sneven!
Ik ben 't die haar den dolk het hart heb ingedreven.
Ik, die u redden mocht, ik derf haar voor altijd!

(Hy werpt zich neêr by Edda.)

EDDA.

(Hem de hand biedende, met een zwakke stem.)

ô Gaöl, 'k sterf te vreên, daar gy niet schuldig zijt.

ALIZE.
ô Smart by zulk een vreugd...

(Zy zijgt aan Dargoos borst, en knielt vervolgens met hem by de stervende Edda.)

EDDA.
Door Odoos list bedrogen,
Zag ik van uw verraad het vreeslijkst lot voor oogen. -
Afgrijslijk heeft de wraak des Bisschops ziel verleid -

Red, red u van zijn haat. - Dit eischt uw veiligheid. -
'k Bezwijk. -

GAÖL.
Wraak, tienvoud wraak!

EDDA.
Vergeef mijn wreed verdenken. -

GAÖL.
ô Edda, mocht mijn bloed u d' adem wederschenken!

EDDA.

(Tegen Dargo en Alize.)

Het sterven is my zoet: ik zag u beî hereênd.
Te troostrijk is mijn dood, dan dat gy haar beweent.

(Aan Gaöl de hand reikende.)

Vaarwel!

(Zy sterft.)

GAÖL.

(In vertwijfeling oprijzende.)

Zy is niet meer. Wat toeft ge om haar te wreken?
Gy, Hemel? Schenk me een straf voor zulk een plichtverbreken!
Ik, ik vermoordde haar; ik, roofde haar het licht
Door d' eersten stap waarmede ik afweek van den plicht.

ALIZE.
Beklaagbre! -

DARGO.
Ja, mijn zoon. Gy dorst uw hart verzaken;
Een droom verleidde uw brein, en smartlijk moest ge ontwaken.
Wanhopig was mijn smart toen Gaöl my ontviel,
Maar Zwarans wederkeer is dierbaar aan mijn ziel.

ALIZE.
Kom in mijn arm, mijn zoon: wat ramp ons was beschoren,
Gy hebt uw deugd weêrom, met die is niets verloren.

GAÖL.
Door my, door my vermoord, verzwelgt haar 't vroege graf!
Wat kan my 't leven zijn dan de uitgezochtste straf!

DARGO.
Wy dolen, ô mijn zoon, op 't dwaalpad van dit leven;
Maar onder 't oog van Hem die 't wareldrond gebiedt.
Hy die aan 't menschlijk hart zijn plicht heeft ingedreven,
Hy redt, gedoogt, vergeeft; de Dwaling wanhoop niet!

EINDE.

III

Rodrigo de Goth

Voorrede
Van den Engelschen dichter.

De Geschiedenis der Visigothen is ten opzichte van den naasten tijd hunnen val voorafgegaan, niet dan zeer gebrekkig bekend. Het is echter waarschijnlijk, dat de vijandschap tusschen de Koninklijke Geslachten van Chindaswinth en van Wamba een voorname oorzaak van de omkeering des Rijks geweest zij, daar de laatstgenoemde party, ter bevrediging harer wraakzucht, medeplichtig geweest is in hun Vaderland aan de Mooren over te leveren. Theodfried en Favila waren jonger Zonen van Koning Chindaswinth; Koning Witiza, die van Wambaas geslacht was, stak Theodfried de oogen uit, en bracht Favila, op het aandrijven van dezes gemalin, met wie hy in overspel leefde, ter dood. Pelagio, zoon van dien Favila, en naderhand de Stamvader der Spaansche Monarchen, werd gebannen. Roderik, zoon van Theodfried, herwon den zetel, en vergold Witiza zijns vaders mishandeling met gelijke straf; maar hy spaarde Orpas, des Dwingelands Broeder, om dat hy een Priester was, en Ebba en Sizibert, de twee Zoons van Witiza by Pelagioos moeder. 't Scheen gepast, hier dus kortelijk de omstandigheden van een vrij duister tijdperk der Geschiedenis vooraf te doen gaan, als waarmeê weinige lezers ondersteld mogen worden gemeenzaam te zijn, en hier eene Lijst by te voegen van de meest belangrijke of voorname personen in ons Dichtstuk of ingevoerd of gemeld; hetgeen ons niet min eigenaartig voorkoomt dan voor een Tooneelspel de gebruikelijke opgaaf van de daarin optredende Personaadjen is.

WITIZA, Koning der Visigothen, door Rodrigo (met den Gotschen naam, Roderik) ontthroond, en, ter wraak zijns vaders, van 't gezicht beroofd.
THEODFRIED, THEUDOFRIED, of eigenlijker THIEDFRIED, zoon van Koning Chindaswinth, wien Witiza de oogen had doen uitsteken.

FAVILA, Theodfrieds broeder, door Witiza gedood. En Favilaas Gemalin, die met Witiza in overspel leefde.
(Deze vier personen zijn by den aanvang der Handeling in het Dichtstuk bevat, alreeds overleden.)

RODRIGO, naar de Spaansche benaming, RODERIK naar de Gothische, de laatste Koning der Visigothen, zoon van Theodfried.
PELAGIO, de grondvester der latere Spaansche Monarchy, Zoon van Favila.
GAUDIOSA, zijne gemalin.
GISLA, zijne zuster.
FAVILA, zijn zoon.
HERMESINDE, zijne dochter.
RUSILLA, Weduwe van Theodfried, en moeder van Rodrigo.
Graaf PEDRO, en
Graaf EUDON, voorname Grooten van Kantabrie.
ALFONSO, Pedroos zoon, in later tijd Koning.
URBAAN, Aartsbisschop van Toledo.
ROMANO, een Monnik uit de nabyheid van Merida.
ABDALAZIS, Moorsche Bevelhebber over Spanje.
EGILONA, voorheen Gemalin van Rodrigo, thands van Abdalazis.
ABULKAZEM,
ALKAHMAN,
AYZEB,
IBRAHIM, en
MAGNED, Moorsche Krijgshoofden.
ORPAS, broeder van Witiza, en voorheen Aartsbisschop van Sevilla, nu een afvallige.
SISIBERT, en
EBBA, zonen van Witiza en Pelagioos Moeder.
NUMANCIAAN, Afvallige, Bevelhebber van Gegio.
Graaf JULIAAN, een der Grooten onder de Visigothen, nu afvallig.
FLORINDA, Graaf Juliaans dochter, door Koning Rodrigo ten val gebracht.

ADOZINDE, dochter des Bevelhebbers van Auria.
ODOAR, Abt van Sint Felix.
SEVERIAAN, Rodrigoos Voedstervader.
FAVINIA, Gemalin van Graaf Pedro.
De vier laatste personen zijn verdicht; de overigen worden allen in de Geschiedenis vermeld. Ik moet echter aanmerken, dat Romano uit de Legenden der Monniken genomen, dat de naam van Pelagioos zuster ons niet bewaard is geworden, en dat de wanklinkende naam van Ruscilo, Rodrigoos moeder, in den zachteren van Ruzilla of Rusilla veranderd is.

[aant.]Rodrigo de Goth,
Koning van Spanje.
Naar het Engelsch van Southey gevolgd.

Eerste zang.
Rodrigo en Romano.

Sints lang reeds steeg de kreet van Spanjes gruweldaden
Ten hoogen hemel op: heur maat was volgeladen.
Van dolle wraak bezield, om 't schenden van zijn spruit,
Gaf Juliaan heel 't land aan vreemd geweld ten buit.
't Was niet het schuldloos bloed, door vreemde priesterhanden
Vergoten, dat den wrok in 's Graven borst deed branden;
't Was niet om 't ijzren juk, voor 't Spaansche volk gesmeed,
Waaronder 't hoon en smaad op eigen bodem leed;
Neen, 't was om de eer zijns bloeds op 's Konings hoofd te wreken.
Ach, heilloos was het uur, dat hy, in trouw bezweken,
Afvallig, en verwoed, zijn Vaderland en Vorst
Aan 't Mauritaansche zwaard ten offer leevren dorst.

Gelijk een sprinkhaanzwerm van uit Afrikes zanden
Door 't Zuiden voortgezweept, zoo stortte op Spanjes stranden
Der Muzelmannen macht, onnoembaar in getal.
Van wijd en zijd vergaârd, zwoer alles Spanjes val.
Hier zag men Syriërs en woedende Tartaren
Met Kopt en Saraceen en Perzen samenscharen;
Den donkren Mauritaan en Griekschen Renegaat,
Door 't wangeloof vereend in onverzoenbren haat,
Door blinden ijver sterk en stout door jonglingskrachten.
Een bende, toomloos dol in 't schendig deugdverachten,

aant. Wien 't vloekbaar ongeloof 't geweten-zelf misleidt,
Bedwelmt, en zwijgen doet by 't allergruwzaamst feit.

Aloud vermaarde rots, gy, Kalpe, zaagt hen naderen;
Gy zaagt hen aan uw voet hun krijgsmacht saamvergaderen:
Nu zult ook gy uw naam van de aard zien weggevaagd,
Een naam, dien gy naar Goôn en fiere helden draagt.
Saturnus, Bromius, en die dees rotsen scheurde,
En, die 't gedrochtlijk hoofd tot aan heur toppunt beurde,
Veelarmige aardenzoon! uw nagedachtenis
Gaat onder, nu dit erf de roof van Mooren is.
Des overwinnaars naam zal steeds uw kruin bevlekken,
En gy, zijn zegepraal ten eeuwig denkmaal strekken.
Gy zaagt hun aantocht, zaagt op 't rampvoorspellend pad
Hun kielen met het schuim van 't golfgebruisch omspat:
Hun zwarte benden zaagt ge uw oeverzand verdonkeren;
Des Ongeloofs banier, van uwe kusten flonkeren:
Gy zaagt hun fieren dosch en witten tulbandpraal;
De schilden, rijk van goud, en 't glinstrend oorlogsstaal;
De trotsche harnaspracht en 't Syrisch heldenwapen,
In 't gloeiend zonnelicht tot enkel goud herschapen.
Het windtjen stoeide zacht met de uitgerolde vaan,
Godslasterlijk ontplooid in overmoed en waan.
Helaas, straks woei de Dood op d' adem van de winden
Gelijk een pestgloed om, tot moorden en verslinden.
Toen trok de ondoofbre zon, met d' uchtendpareldrop,
Den giftwalm van 't verderf door lucht en dampkring op.

Toen sloeg het uur van straf: toen stortte 't Rijk der Gothen!
De lang weêrhouden wraak was eindlijk neêrgevloten.
De bleeke hongersnood en 't smetgift sloop steeds voort.
En 't kankerend verraad, verwantschapt met den moord,
Had merg en zenuwkracht van Spanjes rijk verslonden.
Maar bitt'rer vijand nog, met dezen saamverbonden,
Stond op tot wederwraak: de gruwlen zonder tal,
Gewetenloos gepleegd, verzegelden den val.

Dan, derfden zy den staf, 't was roemrijk en met glorie!
En nimmer zal hun val in Spanjes rijkshistorie

aant. Den Naneef blozen doen. Reeds vier paar dagen lang
Had, van het morgengraauw tot 's zonlichts ondergang,
De dolle strijd geduurd: nog wist men van geen zwichten,
Als plotsling 't zwart verraad met hare onzichtbre schichten
De krijgskans hellen doet. De vijand won den strijd,
En 't leger ging zijn macht, maar niet zijn glorie, kwijt.
Men vindt Rodrigoos hengst, zijn trotschen oorlogswagen,
Aan Chrysus oeverzand, en waant den Vorst verslagen.
Die helmkam lag vertrapt, vergruizeld in het stof,
Die steeds in 't dichtst gevecht het oog der zijnen trof,
Ten gids strekte en geleî; - wie twijfelde aan zijn sneven?
Men waant des Konings lijk den vloed ten prooi gegeven
Met Moor en Kristenheld, tot bergen saamgetast
In d' opgevulden stroom die aan den boord ontwast.
Hoe streelend moest die waan den Overwinnaar wezen!
In d' overmoed der vreugd ten hoogsten top gerezen,
Gaf hy aan Chrysus stroom, bepurperd van het bloed,
Zijn' zegepraal ten blijk', den naam van V r e u g d e v l o e d .
De Gothen achtten meê hun Koning omgekomen.
Men hoorde geen gebeên hun van de lippen stroomen:
Geen lijkdienst werd gevierd; men toog geen rouwfloers aan;
Maar laadde op hem-alleen al Spanjes gruweldaân,
En vloekte hem in 't graf, als de oorzaak van dit lijden.
Heldhaftig, stond de Vorst, onwankelbaar in 't strijden,
En joeg de zege na. Dan, toen de hoop verdween,
Zocht hy verwoed den dood door 't dichtst der drommen heen.
Vergeefs! de schicht, de speer, vloog trefloos om zijn slapen:
Het staal klonk vonklend af van helm en oorlogswapen:
Om niet gevoelde hy zijn hoop en kracht gespild.
Hoe! (riep hy moedloos uit) rust dan des hemels schild
My, heillooze, op het hoofd, die 't vloekbaar licht my spaarde!
Hy wierp de teugels van zijn oorlogsros ter aarde,
En hief de handen op, onzinnig in 't gebed:
‘Deze eenige genâ! ik smeek de dood, ô red,
Ja red my, Hemel, van het leven; hoor mijn beden!
Vergete ik in den dood het geen ik heb geleden!’
Dus roept hy luidkeels uit in wanhoop van de smart.
Een heimelijke stem gaf andwoord in zijn hart:
Zy sprak van oordeelsdag, van straf, en van ontfermen,

Van redding en behoud voor die in 's Heilands armen
Zijn toevlucht zoekt en troost, hoe ook met schuld bevlekt.
't Was doodsangst, maar toch hoop, weldadig opgewekt!
't Was, of een straal van licht door 't duister heen kwam breken
En 't reddend kruis bescheen, 't erbarmen Gods ten teeken;
Doch op dat oogenblik volgde ondoordringbre nacht.
Nog nimmer had de vrees met zulk een bliksemkracht
Rodrigoos ziel verrast. In diepe smartvervoering
Stort hy den zadel uit, bewustloos door de ontroering
Wat slag hem heeft geveld, en of hem 's Hemels hand
Dan wel een menschlijke arm had neêrgeploft in 't zand.
De keten die zijn vuist om 't zwaardgevest beklemde,
Ontstrikt hy, stijf van 't bloed dat in heur schakels stremde;
En 't kleeft hem in de vuist, wanneer hy 't wegwierp, vast.
Zijn koninklijk gewaad, thands haatlijke overlast,
Zijn hoog betopte helm, waarvan de pluimen zwieren,
En 't borstpansier, bewrocht met Indus flonkervieren,
Versmijt hy, en ontneemt een' doode 't schamel kleed:
Omwikkelt zich, en vlucht, waar hy geen berging weet.

De vallende avondstond begunstigde zijn schreden.
Geen nachtuur brengt hem rust voor de afgematte leden,
Maar immer vliedt hy voort, onzeker van zijn spoor,
De naklank van 't gevecht nog dondrende in zijn oor,
En de aakligheid des doods nog zwevend voor zijne oogen.
Hy ziet zich wijd en zijd van zwart verraad omtogen;
En de opgesparde Hel die vuurvlam braakt en gloed,
By elke nieuwen tred zich oopnend voor zijn voet.
Soms wekte hier en ginds eens vluchtlings angstig kermen
(Bezweken op den weg, en smeekende om erbarmen,)
Hem uit dit droomgezicht; dan, bleef hy roerloos staan
En riep met diepen zucht den naam zijns Heilands aan.
Die naam, dat zielsgebed, was 't eenigst dat zijn lippen,
Zijne overkropte borst, weldadig mocht ontglippen.
Dan zag hy aan het kruis den Heiland vastgehecht
En hoorde, van Zijn mond, hem redding toegezegd,
Hem-zelven opgewekt, om in de bloedstroomplassen,
In 't alverzoenend nat, zijn schuldsmet af te wasschen,
Dat Jezus borst ontvloot als nooit uitputbre bron.

Geen reiziger zocht ooit by gloênde middagzon
Zoo hijgend naar de beek, als thands Rodrigo smachtte
Naar 's hemels levensteug waarvan hy redding wachtte!
Maar de afgrond, ja de hel, en erger dan de hel,
Trad tusschen God en hem in 't foltrendst zielsgekwel.
Ja, gruwbrer dan de zwerm van 't krassend raafgebroedsel
Dat om zijn schedel zwiert, verhit op bloedig voedsel,
Zag hy Florindes beeld dat tusschen beide trad,
Met d' uitgeslagen arm hem weerende van 't pad
Dat tot verzoening voert. Met de oogen nog verwilderd,
En de eigen stervensangst op haar gelaat geschilderd,
Waarmeê ze in 't heilloos uur, na 't zwichten voor zijn macht,
Den vloek des hemels op hem neêr riep.... ô Wat nacht,
Wat bange nachtwaak! en geen uchtend bracht verkwikking! -
De neêrlaag was bekend, en jammer en verschrikking
Vloog voor den Koning uit. De zwakke grijzaart vlood
Uit de onverweerbre hut in d' algemeenen nood,
En hoopte een veilgen wijk by muur en trans te ontmoeten:
Het wichtjen gilde en vluchtte op waggelende voeten:
De weeûw, de moeder vlood, haar kind aan 't hart gedrukt!
Nog nimmer zag een feest met Koningspracht gesmukt,
Nooit heilige ommegang in 't oppermachtig Romen,
Met zulk een menigte de wegen overstroomen.
Al wat het zwaard ontkwam, ontvluchtte thands om strijd!
De kranke, aan 't bed geboeid, ten wissen dood gewijd,
Bleef eenig achter, en vertwijfelde aan het leven.
Den kreuple ontviel zijn kruk, door doodsangst voortgedreven.
Zy die op gisteren pas haar zuigling 't daglicht schonk,
Zoekt hijgend naar een wijk in bosch of bergspelonk:
En zy, de zwangre, eilaas! wier nooduur heeft geslagen,
Stort gillende op den weg, bezweken onder 't dragen
Der worstelende last! Dit schouwtooneel van nood,
't Geen thands de dageraad alom voor 't oog ontsloot,
Deed 's Vorsten weedom nog tot hooger toppunt klimmen
Dan die ontzetbre nacht die met haar jammerschimmen
Zijn ziel gefolterd had. Dees aanblik was te wreed;
't Was meer dan stervensangst, wat thands zijn boezem leed.
Zijn overweldigd hart smolt weg, en ijlings wendde
De siddring-zelv hem af van de onverduurbre ellende.

aant. Hy richtte 't uitzicht niet op torenburg of vest,
't Is onverwrikbrer rots waar de angst hem henen prest;
Maar zwierf, steeds zonder doel, onwetend langs wat wegen,
Tot eindlijk de avonddaauw op de aard was neêrgezegen.

Zoo zwerft de vluchtling om, reeds zeven dagen lang,
Van 't graauwen van den dag tot 's zonlichts ondergang:
Zijn spijs is de eikelnoot; de vijgplant, zijn verkwikking,
Of 't zoet der wijngaardloot die, in de doodsverschrikking
Van 's vijands nadering, verlaten, eenzaam stond
Te dorren, half vertreên op zijn ontvolkten grond,
Door zwermen afgeweid van hongerige vossen,
Die wortel, blad, en stam verwoestten by de trossen.
De hand des hemels bleef hem sterken in zijn smart
En zalfde wat hy leed. Zijn diepgetroffen hart
Putte uit de stervensangst die 't foltrend hield benepen
Een bovenaardsche kracht die 't leven voort deed sleepen.
Reeds was ten achtsten maal, hem de avondstond gedaald
Op dees rampzaalge vlucht. Hy vond zich voortgedwaald
Tot Anas oever. - Hier, by stille kloostermuren
Toeft hy de trage nacht in eenzaam smartverduren.
't Was in de vesperstond, als 't heilig avondlied
Door wanden dringt en lucht; doch thands verneemt men 't niet.
Daar klinkt geen vesperklok, geen menschenstem, in 't ronde:
't Was stilte wijd en zijd, als by der dooden sponde,
Door niets dan 't stroomgeruisch der wateren gestoord,
En 's eibers vlerkgeklep, die door het luchtruim boort
Met uitgeslagen wiek, om op de torentransen
Zijn pas ontsproten jong voor roovren te verschansen.
Geheel de broederschap was op het noodgerucht,
Van 't naadrend oorlogszwaard naar Merida gevlucht,
Om in haar sterken wal hun bange kweekelingen
Te bergen voor den moord, die 's vijands oorlogsklingen
Verspreidden op zijn tocht: 't was alles stil en leêg.
Een grijze munnik slechts, wiens hoofd reeds grafwaarts neeg,
Bleef achter. Geen gevaar, geen aardsch geweld ontziende,
En 't outer Gods verknocht dat hy met geestdrift diende,
Vermocht zijn hart zich niet te ontscheuren aan dit oord.
Hem, dacht hy, voegde 't, hier te wachten op den moord

Dien 't Ongeloof verspreidde in dolle spoorloosheden;
Gewillig, in de rij der martelaars te treden,
En 't leven af te staan. Dus toefde hy alleen,
En sterkte zich 't gemoed door troostende gebeên.
Hy voedde de outerlamp, doorwakende de nachten,
En vierde 't kerkaltaar met ijvrig dienstbetrachten;
En zond den lofzang op wanneer 't zijn plicht gebood.
Deze aaklige eenzaamheid, die grensde aan graf en dood,
Werd twee paar nachten lang en twee paar lange dagen
Verduurd; de Godsman wist van wanklen nog vertsagen.
De hoop op de eeuwigheid waar al zijn uitzicht lag,
Wies aan tot hemelvreugd! By 't hellen van den dag
Trad hy de poorten uit der Godgewijde muren.
Verlangend uitziend naar de Mooren, telt hy de uren,
Te langzaam in hun loop voor 't hart dat hijgt en brandt
Naar 's martlaars gloriekroon. - Daar lag in 't mulle zand
Rodrigo voor het kruis, half knielend neêrgebogen;
Zijn arm om 't hout geklemd; met opgeheven oogen
Waaruit een tranenvloed op de aarde nederstort.
't Zijn de eerste druppelen waardoor zijn zielsangst wordt
Verlicht: hy voelt zijn hart, van winter-ijs omklonken,
Door d' invloed van omhoog als t' eenenmaal ontvonken.
Hy scheen te bidden, maar de droeve bad niet; neen,
Zijn boezem gaf slechts lucht aan tranen en geween:
Geen andere offerand vermocht zijn ziel te brengen.

De heilig ziet met smart dat talloos tranenplengen,
En heft hem van den grond en voert hem minzaam meê
Tot in het kerkgesticht, thands nog 't verblijf van vreê.
Voor 't outer houdt hy stand, en wijst hem op d' Ontfermer,
En beurt hem op met troost in naam van dien erbarmer.
In naam van dit Zijn beeld, aan 't bloedig kruishout vast,
Bezweert hy 't moedloos hart, der zonden zware last
Daar neêr te leggen aan diens voeten vol vertrouwen.
Hier, (voer Romano voort,) zal my de Moor aanschouwen;
Hier toeve ik op zijn komst, en toef hem welgemoed,
Op dat ik van zijn hand, door 't plengen van mijn bloed,
Den purpren gloriedosch des marteldoms aanvaarde!
Hy die den zondaar redt, wat schuld hem ooit bezwaarde,

aant. Hy voerde uw stappen hier, op dat gy redding vindt.
'k Betrad dit leergesticht als driepaarjarig kind;
Thands dekt mijn grijze kruin een sneeuw van tachtig jaren,
Gewijd in dezen muur aan 's Heilands kerkaltaren;
Maar nimmer zag mijn oog zoo neêrgeplet een hart,
Nooit boetling zoo verscheurd door wroegings foltersmart!
Mijn broeder, wanhoop niet: want, God is u genadig!
Hy zond u hier om troost. Ook my was Hy weldadig:
Hy geeft me een zondaar te verzoenen met zijn God,
Tot de allerjongste daad by 's levens naadrend slot.

Rodrigo stort zich neêr, en wil, maar kan niet spreken:
Hy ligt aan 's grijzaarts voet in diepen rouw bezweken.
Ach! barst hy eindlijk uit, gy ziet hier aan uw voet....
Gy ziet.... Zijn adem stokt, en de ijzing stolt hem 't bloed.
Herinn'ring doet zijn stem in d' engen boezem stokken;
De rilling van een koorts doet heel zijn lichaam schokken.
Stuiptrekkend van de smart, vermant hy zich, en slaat
Zijn trillende armen uit, ten hemel; zijn gelaat
Opbeurend van den grond, als roemende in 't verdragen,
Dat menschlijke oogen thands zijn zielsverneedring zagen.
Gy ziet (dus roept hy uit,) aan uwen voet gekromd...
Rodrigo;... hem, den Goth! - Dus spreekt hy, en verstomt.
Doch de enkle naam volstond, wat had hy meer te ontdekken?
Gy ziet (dus voer hy voort,) hem die zich dorst bevlekken
Door 't schandlijkst gruwelstuk: den schender, die 't erkent
De onzaalge schuld te zijn van deze ontzetbre ellend!' -
Hy zwijgt, maar blijft geknield, en roerloos neêrgebogen.
Zijne armen zinken neêr, en toevend heft hy de oogen
Naar 's heiligen gelaat, als hing in dees zijn nood,
Van de uitspraak van die stem, het leven of de dood.
De Grijzaart bleef de nacht doorwaken, aan zijn zijden,
Bad met den boetling meê, en lenigde in dit lijden
't Zoo diep gewonde hart tot eindlijk weêr de hoop
Op redding en behoud zijn boezem binnensloop.
Romano beefde nog voor wanhoops smartvervoering;
Hy zag zijn worstling aan met deernis en ontroering:
Hy zag de flaauwe hoop zoo licht op nieuw gesmoord,
En voelde, dat hy nog by dees zijn weêrgeboort'

Zoo min als 't staamlend kind eens hoeders zorg kon derven.
Alwijze! (roept hy uit,) ik had gewenscht te sterven! -
Ik hoopte op heden nog het blijd Hozannalied
Te zingen voor Uw throon: dan neen, Uw wil geschied'!
Thands geeft ge Uw knecht op nieuw weêr teedre en dierbre plichten.
Gy, zegen my dit werk! ik zal het trouw verrichten.

Nu gordt hy voor den tocht zijn zwakke lendnen om,
En neemt het Moederbeeld van 't plechtig heiligdom
Met eerbieds diepst ontzag: Dit (zegt hy) zal ons leiden;
Behoeden voor gevaar, en hemeltroost verspreiden
Op ieder distlig pad bestemd aan onzen voet,
Tot ons des Hemels gunst een wijkplaats vinden doet.
Vrees niets. Gods Almacht waakt: Hy zal ons hulp verleenen,
Wy trekken in Zijn naam! Nu toog het tweetal henen.
Aan de overzij' des strooms wendt zich Romanoos oog
Nog eens naar 's kloosters muur; daar ziet hy van om hoog
By d' eersten morgenstraal gebroken uit de kimmen,
De Moorsche krijgsbanier rondom zijn muren glimmen;
En 't ongeloovig volk in aantocht naar den wal
Van 't siddrend Lisboa. - Het krijgstrompetgeschal
En 't daavren van de trom, door 't windtjen opgenomen,
Klonk aan des waters boord, van de overzijdsche zoomen
Den reizigers in 't oor. Zy dubblen angst en tred,
En streven d' avondzon neêrzinkende in het wed
Te moet, als kwam heur gloed van uit den hemel dalen,
Om 't moêgezworven paar den reisweg af te palen.
Dan, 's grijzaarts voet was zwak; zijn krachten, afgemat
Op d' uitgerekten weg. Thands naadren zy de stad
Waar dappre Sacaru den Moor had afgeslagen
Met onverwinbren moed. Nu zy de muurtrans zagen
Van 't sterke Merida, verdween het bang gevaar.
Thands halen ze adem, en bemoedigen elkaâr,
En trekken zachter voort, soms rustend van hun schreden,
Tot dat zy de overzij' des gouden Taags betreden,
En waar het stroomnat van Zezere welig vloeit. -
Daar, van Albardos top, met struiken ruig begroeid,
Ontwaren ze in 't verschiet zoo verr' het oog mag weien,
Het donkre pijnboombosch, de rijke bergvalleien,

En 't oogbekorend meir waar zich d' Alcoa plengt
In Baraas zilvren vloed, die zich, met haar vermengd,
In d' Oceaan verliest; en 't strand waar naar zy zuchten
Als grenspaal van 't gevaar en 't krachtverzwelgend vluchten.

Na twee paar weken van hun droeven pelgrimstocht
Ontwaren ze onverhoeds aan 's oevers holle bocht
Een bergrots, hoog en steil. Langs naauw beklimbre wegen
Is eindlijk 't hijgend paar haar aâmloos opgestegen.
Zy vinden op zijn spits een onbewoonde kluis;
By 't nederige dak, een ruw eenvoudig kruis,
En, aan zijn voet, een graf: het droeg geen naam, geen teeken
Van hem, wiens asch 't omsloot. Van 't zwerven schier bezweken,
Waar meer gewenschte rust? Waar, meer verborgen wijk?
Waar eenzaamheid, zoo stil, van zegening zoo rijk?
Wat dierbrer dan een cel, door boete en hoop geheiligd,
Door 's Kristens stervensbeê voor 's werelds macht beveiligd,
Door d' Englenrei bewaakt die neêrdaalde op die beê,
En voor den zondaar 't pad ten hemel open deê?
Van woesteny omringd die echter vrucht mocht geven,
En vlietend vochtkristal, ter welbron uitgedreven.
Waar wenschelijker wijk? Ter zijde blonk het zand
In glinsterende glans langs 't uitgebreide strand,
Gelijk een zilverplas in 's middags zonnestralen.
De ontzachlijke Oceaan lag voor hen in zijn palen
Door de Almacht vastgelegd. In ieder golfgeklots
Dat in deze eenzaamheid te rug klonk van de rots,
Scheen hy in 't jubellied, met bruischende schalmeien
De wondren van Gods hand eerbiedig uit te breien,
En viel by 't stil gebed met grove tonen in,
En stemde 's boetlings hart tot enklen Hemelzin.

Tweede zang.
Rodrigo in de eenzaamheid.

De zon had heel haar ronde om 't aardrijk afgeleid,
Sints 't uitgeweken paar in 's berghols eenzaamheid
Een stille wijkplaats vond, wanneer Romanoos blikken
Zich sloten in den dood. Hier, by zijn jongste snikken,
Mocht hem geen broederschap den laatsten bystand biên,
Mocht hy geen heilge schaar om 't statig sterfbed zien.
Hier zelfs ontbrak de hand om stof en asch te strooien,
En 't schamel grafgewaad om 's grijzaarts leên te plooien.
Hier hief geen enkle mond den stervensboetzang aan!
Geen stem verhief zich thands om smeekende op te gaan
En de angst te lenigen der bange scheidensstonde!
Zijn bed was 't mulle zand, sints lang zijn legersponde!

Rodrigo lag in 't stof aan 's grijzaarts zijde, en bood
Zijn blaauwe lippen, haast bestorven in den dood,
Het lavend bronvocht aan. De heilig doet hem naderen:
Hy poogt voor 't jongst vaarwel zijn krachten saam te gaderen
En spreekt op 's boetlings hoofd den laatsten zegen uit,
Terwijl in d' eigen wenk het brekend oog zich sluit.
Rodrigo spreidde hem een rustbed na 't verscheiden
Ter zij' van 't naamloos graf: hy zag die terpen beiden
Met diepen weemoed aan. Het stof aan 't stof hereend,
Besluit hy, dat ook daar, by 's Heiligen gebeent'
Zijn asch berusten zal, en graaft met zwakke handen
Een bergplaats voor zich-zelf in 's aardrijks ingewanden;
Alleen als hy de kruik met koelend bronnat vult,
Het wilde voedsel zoekt, of 't wroegen van zijn schuld
Door 't boetgebed verzacht, verpoost hy van dat delven.
In 't einde, 't is gereed. Rodrigo strekt zich-zelven
In de enge grafkluis uit, en moedloos schreit zijn hart:

Niets rest my meer te doen in dit verblijf van smart!
Rampzaalge! uw leger toeft! ach, waar dit oog geloken
En 't jongste morgenlicht my eindlijk aangebroken!

Zoo droef ook de arbeid was, hy had zijne eenzaamheid,
Zijn boezemangst, verlicht, zijn kommer afgeleid.
Dan ach, thands drukte hem 't gewicht der eindlooze uren:
Thands kon hy 't licht niet meer in de enge cel verduren:
't Scheen of een toovermacht zijn zinnen hield geboeid.
Hy siddert, als de klank zijn eigen mond ontvloeit
By 't murmlen van zijn beê. - Eens op den terp gebogen
Dien hy Romano schonk sloeg hy ontroerd zijne oogen
Op 't hem verbeidend graf. Toen hing zijn sombre ziel
Een smartlijk denkbeeld aan dat plettrend op hem viel:
Helaas! waar voor gezwoegd? hoe nutloos was dat zorgen!
In d' ongedekten kuil, is daar zijne asch verborgen?
Waar is de Kristenhand die op dit rotsgevaart'
Zijn leden dekken zal met de uitgedolven aard?
Wat, of hy by dit graf zijn sterfuur bleef verbeiden?
De zeegier zou welhaast zijn beenderen verspreiden
En 't erfdeel van 't gewormt' benaadren als zijn buit,
Of mooglijk, eer de dood zijn brekend oog nog sluit,
Den onverweerbren prooi vermeestren! Menigwerven
Had hy het zeegebroed zijn schedel om zien zwerven.
't Vlood op zijn aanblik niet, maar naderde zijn zij'
Als had hy vluchteling in deze woesteny
Zijn rang als mensch verbeurd: als waar hem 't recht ontnomen
Aan menschlijkheid verknocht! Ach, zoo zijne oogen stroomen,
Het is om diadeem noch koningszetel: neen,
't Berouw liet hem geen traan voor zulke nietigheên!
Te min was dit verlies ten boetprijs voor zijn zonden:
Ja! 't uiterst dat hy leed was zalving voor zijn wonden:
't Verstrekte hoop en troost, zoo diep gedrukt te zijn.
Dan, 't geen zijn boezem trof met meer dan stervenspijn,
Was 't denkbeeld, uit zijn stand als mensch, te zijn gezonken,
Het reedloos vee de hulde, alom den mensch geschonken,
Hem in zijn onheil te zien weigren! 't Is die smaad
Waardoor hem 't wrekend zwaard der Almacht plettrendst slaat!
ô Viel hy dan zoo laag, zoo diep in d' afgrond neder!

Herstelt dan 's Heilands bloed hem van zijn smet niet weder?
En zinkt hy dan als 't vee, herroeploos in het niet! -
Dees folterende smart wier schicht hy nooit ontvliedt,
Vervolgt hem onverpoosd. Geen dag verzacht dat lijden;
Geen slaap mag in de nacht zijne oogleên overglijden
Of 't denkbeeld, worstlend voort met de afgematte ziel,
Vertoont hem in den droom hoe redloos diep hy viel.
Mocht soms een oogwenk rust zijn boezemwee vervangen,
En de uitgeputte kracht een luttel steuns erlangen,
Dan trof de wroeging hem met nog verwoeder smart.
Dan zocht hy, in 't zoo licht zich-zelf misleidend hart
Naar zelfverschooning: Dan, te rug ziend naar 't voorleden,
Herriep hy voor zijn geest die reeks onzaligheden,
Die heimlijke aandrift zelf, die, hoe hy haar bestreed,
Hem, offer van haar kracht, in d' afgrond zinken deed.
Dan sloeg hem 't uur op nieuw dat hy zoo vaak beweende,
Toen zich het aardsch belang met vriendenraad vereende,
Hem onweêrstaanbaar drong tot knooping van een band
Dien hy met weêrzin sloot: dat uur, toen hy zijn hand,
Zijn trouw, eene Egâ schonk waarvoor zijn borst niet blaakte,
Wier wars gestemde ziel hem zoo rampzalig maakte! -
Te leur gestelde hoop op telgen van zijn bloed:
En 't huisselijk geluk dat 's levens leed verzoet,
Voor altoos hem ontzegd! - voor teeder echtgenoegen
Slechts woeste wreevligheên die vrede en rust verjoegen!
Ach, was het dan zoo vreemd, wanneer hy 't eenmaal vond,
Dat hart, zoo eensgestemd en dat het zijn verstond, -
Toen hy een maagd ontwaarde, in wier verheven trekken
Zijn ziel haar wedergâ, zijns ondanks, kwam te ontdekken,
Gelijk de zijne grootsch, en vol van tederheid!
Aandoenlijk, als de borst waaraan de zuigling schreit!
ô Was het dan zoo vreemd, zoo toen 't gevoel ontgloorde
Het geen tot op dit uur in 't diepst zijns boezems smoorde,
Dat als de bloemenkelk na 't ijzlen van de nacht
Zich voor de zon ontsluit die 't aardrijk tegenlacht!....

Ware alles slechts bekend, lag slechts zijn binnenst open
Gewis, hy mocht op de aard nog op vergifnis hopen!
Waar alles slechts bekend, gelijk Hy 't weet om hoog

Die aller ziel doorleest met aldoordringend oog!
Dus troostte hy zich soms, en zalfde dus zijn wonden.
By U, ô God, wordt recht, by U genâ gevonden!
Een wederzijdsche drift, zoo rein als broedermin,
Sloop zacht en ongemerkt den weeken boezem in.
Na lang vermomd te zijn, pas aan zich-zelf beleden,
Had hy haar onverwijld met heel zijn kracht bestreden:
Dan ach, het menschlijk zwak, 't verleidend oogenblik,
De vrees voor 't scheidensuur, en meer dan al, de strik
Die hem des Satans hand tot zijn verderf gespreid had,
Waarin hy hem verlokte en tot den val verleid had.....
Dan, eensklaps siddert hy op 't denkbeeld zoo gevierd,
Wellicht op nieuw een list, door d' afgrond meê bestierd!
Nu strekt hem 't zelfbedrog nog onverdraagbrer smarte,
Als of een nieuwe smet zijn gruwel nog verzwartte,
En, in vertwijflings angst, welhaast beroofd van zin,
Rukt hy zijn vlechten uit, en staart ter zeekolk in,
Door 't denkbeeld weggesleept, hoe ras hy zijne ellenden,
In 't diep des Oceaans op eenmaal kon volenden!
ô Dat een stem van troost eer 't uur verloopen is,
Een straal van hemelhoop, tot zijn behoudenis
Zijn ziel doordringen mocht! wie reikt hem hier de handen
En scheurt hem, eer hy zink', van 's afgronds open randen?

Gelijk het leven soms op 't ziekbed uitgeput,
Op eens, en onverhoeds, met nieuwe kracht gestut,
Weêr opvlamt in de borst des afgematten kranken; -
Of, als de Lent' herbloeit in weêrherboren spranken;
Zoo staat een beter geest in 't oogenblik van nood
In 's worstlaars boezem op, en redt hem van de dood!

Zie ginds de Westerzon de wijde zeekim blozen,
Als wilde ze op dien rand een wijl haar loop verpozen;
Dan, eenmaal weggesneld, verliest zich al die gloed,
En eensklaps heerscht de nacht op d' onomvaâmbren vloed.

De boetling knielde by Romanoos graf. Hy strekte
Zich op den heuvel neêr die 's grijzaarts beenders dekte,
En sloeg zijne armen om de sombre grafterp heen.

aant. Gy, een'ge die my bleeft, toen al de rest verdween,
Mijn vader (riep hy uit,) mijn vriend, mijn zielsvertrouwen,
Ook u zal dan mijn oog op aard niet meer aanschouwen!
Gy ook ontvielt my dan! ach, dierbre, hoe verplet
Staat thands de zondaar hier, dien gy zoo vaak gered,
Behoed hebt, door uw troost, aan 's afgronds boord te beven!
Te zwak voor de eenzaamheid, my-zelv' ten prooi gegeven,
Belaagt de Hel me op nieuw, en zelfs mijn eigen hart
Treedt met haar in verbond. In wanhoops net verward,
Loert ze op mijn wis verderf; en 't folterend voorleden
Vervolgt my als een schim, geketend aan mijn schreden.
Ach, toen ik, in uw troost en in uw zegen rijk,
Nog aan uw zijde was, toen was my deze wijk
Een haven van de rust. Zie nogmaals op my neder,
En schenk my van omhoog uw troost, uw bystand weder!
Zij, zij me op nieuw uw hulp tot redding meêgedeeld!
Zie neêr op 't kind dat gy in Kristus hebt herteeld!
Wijs my het middel aan tot boete voor mijn zonden.
Ik verg geen marteldom; want, wat werd ik bevonden,
Dat ik dien zegepraal voor my bejagen zou?
U voegt dat hemelloon, u, God- en plichtgetrouw!
Neen! ik vermeet my niet naar 's martlaars kroon te dingen,
Waarvan gy afstand deedt om my 't verderf te ontwringen.
ô Wijs my slechts een weg, hoe smartlijk te betreên;
Een streng en needrig pad, door 't gloeiend steengruis heen
In 't Syriesch wapenveld noch in Egyptens zanden
Zoo pijnlijk ooit doorwroet by 't heetste zonnebranden!
Dat my een distelkroon 't gebogen hoofd omklemm',
En zoeke ik barrevoets het verr' Jerusalem!
Zoo moog mijn drupplend bloed mijn pad alom bedaauwen;
En 't boetkoord dag by dag, mijn moede leden blaauwen.
Zoo streel' geen koele teug my in de wildernis;
Maar alsemdrank en gal zij al mijn lafenis.
Geen peuluw moog by nacht mijn hoofd ten steunsel strekken,
Maar laat me aan 't smartlijk kruis mijn matte leden rekken!
Zij alle smart mijn deel, nooit stervling opgeleid;
Maar o, ontscheur mijn ziel dees moordende eenzaamheid!
Romano! Vader, laat uw troost my tegenstroomen!
ô Heilig, spreek my toe in zielverkwikbre droomen.

aant. Spreek tot uw boetling, spreek! uw stem zelfs uit het graf
Waar nog een troost, zoo groot als me ooit uw byzijn gaf.
Dus riep hy overluid, en zocht in vuurge beden
Verlichting voor zijn ziel, in 't worstlen afgestreden.
Die geestdrift flaauwde allengs, en schier bezweken, boog
Hy 't hoofd op 's grijzaarts graf. De sluimer look zijn oog.
Hy had gesmeekt, een stem, een woord van troost, te hooren;
Die troost werd zijn gemoed in droomgezicht beschoren.
Dus klonk zy hem in 't hart met weemoeds zachten toon:
Rodrigo! mijn beklaagbre en diepgedrukte zoon;
Rodrigo! ô mijn telg, zoo schuldig, zoo misdadig,
't Erbarmen Gods is groot! Zij Jezus u genadig! -

Waar hem Romano-zelf verschenen, in de glans
Der zaligen gedoscht aan de open hemeltrans;
Ja, had zich 's grijzaarts mond in deze bede ontsloten,
Of waar van 't holle graf die roepstem voortgesproten;
't Had zoo zijn boezem niet getroffen, zoo de smart
Der wroeging niet gescherpt in 't overstelpte hart!
Het was die zelfde stem die hem als zuigling suste;
De stem van uit die borst waar hy als kind aan rustte;
Het was die zelfde stem, die uren, nachten lang,
Zijn schreien had gestild met lieflijk wieggezang;
Die stem, die menigwerf, voorspellende, en met tranen,
Zijn toomloos fiere jeugd door tederlijk vermanen
Te recht wees. 't Was zy-zelf, zijn moeder, die verscheen,
In 't sombre rouwgewaad dat steeds Rusillaas leên
Omhuld had sints het uur dat zy haars levens leven,
Haar dierbren Theudofried, aan de aard had weêrgegeven.
Maar 't was een dieper smart, een onverduurbrer leed,
Dat thands haar oog bewolkte, en 't hart haar zwoegen deed;
't Was nog ondraagbrer pijn dan 't geen haar ziel gevoelde
Toen gruwbre Witiza zijn dolle gramschap koelde,
En zijn onmenschlijk rot van moordren haar gemaal
Beroofde van het licht door 't roodgegloeide staal;
Toen zy hem, voor den dag gevoelloos, hoorde kermen,
En 't doodzweet van de smart hem afwiesch in haar armen,
Zijn wondgeblaakte leên met zachte heulsap streek,
En in het stil gebed, terwijl haar hart bezweek,

Tot de Almacht riep om moed en lijdzaamheid voor beide,
Haar oog en mond om wraak ten hoogen hemel schreide,
En zy geen troost, geen heul, geen zielskracht vinden mocht
Dan in den vloek-alleen, op 't helsche wangedrocht
In wanhoop uitgebraakt. Dus stond zy voor zijne oogen.
Hy knielde kermend neêr, en, aan haar voet gebogen,
Smeekt hy haar zegen af; dan ach, de dierbre hand
Ten zegen uitgestrekt, was met den stalen band
Der slaverny omkneld. Verwilderd zag ze in 't ronde,
En riep met bange stem die angst en schrik verkondde:
‘Waar zijt gy, die my van dit schandjuk zult ontslaan!
IJlt niemand hier ter hulp', tot mijn verlossing, aan?
Waar toeft ge Athánagild, tot breking van mijn boeien?
Waar Pedro? Theudemir? ô wilt ter redding spoeien!
Hy die weleer mijn roem, mijn glorie, in zich hield,
Ligt ademloos in 't stof, door 's vijands staal ontzield;
Rodrigoos moedige arm verlamde!.... Spanjes Grooten,
En gy, Pelagio! wat toeft gy 't zwaard te ontblooten?
Gy, onzer-aller hoop, gy sluimert ook? ontwaak!
Pelagio! rijs op! voor Spanje en 's Hemels zaak!’

Hier scheurt de kluister los; die aan haar hand ontzonken,
Staat ze als herschapen daar, van wapendosch omblonken;
Een kruis van bloedig rood glom op haar borstpantsier:
De steigerende Leeuw, op moed en krachten fier,
Praalde op haar vonklend schild, weêrspieglend in zijn glansen:
Haar helm, als Vestaas hoofd, rijst tot der wolken transen:
Als vuurgloed blinkt het zwaard het geen haar hand omknelt.
Op eens hoort hy 't rumoer van 't daavrend oorlogsveld;
Het hoefgetrappel, en den krijgszang aangeheven;
Het zwaardgekletter, op de beuklaars afgedreven.
Hy hoort den wapenkreet, den kreet van woede en haat;
't Godlasterend gebed dat hoonende opwaarts gaat; -
Verwarring, stervensangst, het vluchten, en 't vervolgen;
En eindlijk, alles 't saam in eenen kreet verzwolgen;
In d' overwinningskreet die door de wolken dringt.
't Is Spanje en zegepraal, daar veld en woud van klinkt!
Rodrigo maakt zich op in dees zijn droomvervoering,
Wil juichende in den strijd; doch eensklaps breekt de ontroering

Met d' afgebroken slaap, zijn zielsbegoochling af.
Hy waakt, en vindt zich weêr op 't stil en somber graf,
Alleen, en van het licht der fletse maan beschenen.
Doch de onvergeetbre droom zweeft rustloos voor hem henen.
Nog bonst hem 't hart omhoog van blakende oorlogsvlam:
Nog siddert hem zijn arm, thands zenuwloos en stram;
Nog vangt zijn oor de stem van 't moederlijk erbarmen,
Die Jezus voor hem bad om redding en ontfermen!

ô Dat het waar mocht zijn, geen zinverbijstering!
ô Dat hy eens die stem, waar heel zijn ziel aan hing,
Slechts eenmaal, hooren mocht! Mocht zy nog ademhalen!
Zoo schaamte en zielsverdriet haar niet in 't graf deed dalen,
Rusilla zou gewis haar zoon, door rouw verplet,
Gedenken voor Gods oog in 't moederlijk gebed;
Hem balsemende troost in 't bloedend harte gieten,
En voor haar eigen smart dien balsem meê genieten.
Thands weende ze om den zoon die op het slagveld viel,
Met heel der zonden last, hem wegende op de ziel;
Met al de schuld belaân, die heel een volk verplet had.
Ach zoo die moeder wist hoe de Almacht hem gered had!
Wat vreugd, zoo zy dien zoon, zoo bitterlijk beschreid,
Gespaard wist voor 't berouw dat tot behoudnis leidt!
Gestraft wist door Gods hand met vaderlijk meêdogen!
Dat zy dien lievling, aan haar boezem opgetogen,
Voor 's Heilands gloriethroon, gelouterd door zijn bloed,
Hier namaals weêr zou zien. - Dit denkbeeld stort hem moed
In d' uitgeputten geest. Dat onbestemde woelen,
Die aandrift, die zich lang in 't duister deed gevoelen,
Doch thands ontwikkeld en hem-zelven kenbaar werd,
Bepaalt zich, en de hoop herademt in zijn hart.
Hy gordt zijn lenden om; smeekt bystand af van boven,
En zoekt een schuilwijk in de diepste bergrotskloven,
Waar 't beeld der moedermaagd, beveiligd voor het oog
Van 't kruisbespottend volk onschendbaar rusten moog,
Tot beetre toekomst. Nu vernieuwt hy zijn gebeden,
En kust het mulle zand op 's grijzaarts kille leden;
Aanvaard zijn tocht, en weent, als by een afscheidsgroet
Wanneer 't verscheurde hart geen hoop op 't weêrzien voedt.

Derde zang.
Adozinde.

De nacht was afgedeinsd voor 't heerlijk uchtendglimmen;
De zon besteeg haar koets aan de opgeklaarde kimmen;
Reeds scheen ze Albardos op de bergtopkruin, en schoot
Haar stralen dwars door 't bosch: zy kleurt met dieper rood
De rosgevlekte schors der armenlooze pijnen,
Die van haar gloed verguld met licht omvonkeld schijnen,
En als een breede reeks van zuilen, trotsch gebouwd,
Haar schaduw wijd en zijd verspreiden door het woud.
Rodrigo toog nu voort met zachte en trage schreden.
Het geen hy van berouw en zielsangst had geleden
Had al zijn kracht verwoest. Thands was zijn ramp verlicht.
Thands zweeft hem weêr voor 't oog dat heerlijk droomgezicht,
Die hooggetopte helm, op 't fiere hoofd gedragen,
Dat harnas en dat zwaard, met bliksemende slagen
Langs 't oorlogsveld gezwaaid, met 's vijands bloed bevlekt.
Dit denkbeeld hield zijn geest weldadig opgewekt:
Hy dwaalde rustloos voort, van 't vroege morgenkrieken
Tot dat de nacht de paân bedekte met haar wieken.
Hy was tot Leiria genaderd, op de stond
Van 't avonddankgebed, maar wijd en zijd in 't rond
Was 't vesperlied verstomd; geen bidklok liet zich hooren.
Alleen een barsch geschreeuw weêrgalmde van de toren,
En dreunde door het dal waar Lenaas zilvren plas
Zich slingrend henenstuwt door 't weemlend weidegras,
En riep van heinde en verr' de Mauritaansche benden
Om 't ongewijd gebed ten hemel op te zenden.
Hy hoort dat woest geroep, en ziet dien tulbandpraal,
Die dosch en gordelpracht, en 't glinstrend oorlogsstaal,
En voelt zijn hart geschokt van onbedwingbre ontroering.

aant. 't Is woede die hem blaakt, en schaamte, en smartvervoering.
Helaas! hoe treft den Goth het plettren van den smaad,
Daar hy in beedlaars dosch, met uitgeteerd gelaat
En hol verwilderd oog, op waggelende voeten
Den lang ontwenden blik der menschen beeft te ontmoeten!
Hy ziet zich nagestaard waar hy den voetstap wendt,
Als voorwerp van beklag in 't uiterst van de ellend.
Daar nadert hem een Moor, die in zijn holle trekken,
In 't wild en starziend oog, den waanzin meent te ontdekken,
En vraagt zijn zegen af; ja, (onverduurbre schand!)
Drukt hem een liefdegift ten weêrprijs in de hand.
Met wezenloozen blik aanvaardt hy d' aalmoespenning;
Hy slaat er de oogen op; maar, hemel, wat herkenning!
De diep gevallen Vorst ontwaart zijn eigen beeld,
Het geldstuk ingedrukt, uit deernis hem bedeeld!
Stuiptrekkend gilt hy uit en doet een weeklacht hooren
Die in den doffen toon van 't kermen scheen te smooren.
De Muzelman ontzet op 't vreeslijk smartgeluid,
En roept in Godsdienstdrift den naam van Allah! uit.
Een schaamle Kristenvrouw voor 's naasten lijden teder,
Werpt, op zijn eersten blik geroerd, haar spinrok neder,
En geeft den laatsten beet van 't zuurgewonnen brood
D'onzalige in de hand tot redding van de dood,
En roept met diepe zucht 't erbarmen uit den hoogen
Op d' armen lijder neêr. Hy hoort het, onbewogen,
En blijft bewustloos staan; dan, starende om zich heen,
Barst hy ten eenmaal uit in 't snikkende geween
Dat adem geeft aan 't hart, gereed van smart te breken. -
Zoo dwaalt de vluchtling voort, van 't zwerven schier bezweken,
Met zwakken stap, doch snel, als door de vrees gezweept.
Zijn lichaam kent geen rust, hoe pijnlijk voortgesleept.
Tot eindlijk, weêr alleen, aan 't stille woud hergeven,
Zijn hart niet meer voor 't oog der menschen heeft te beven.
ô, Wel hem, toen zijn voet het stille veld betrad,
En 't moede hoofd geen dak dan 't luchtgespansel had!
Nu strekte de eenzaamheid zijn lijden tot verkwikking:
Die eenzaamheid, nog korts het voorwerp van verschrikking!
Hier vleed hy zich ter neêr aan 's beekjens groenen boord,
En at zijn beete broods in 't schreien ongestoord,

En aâmde 't dankgebed, erkentlijk voor den zegen
In 't lang ontbeerde maal verkwikkingvol gelegen.
Nu spreidt hy 't mirthenloof en 't zachte heidemosch
Ten leger neêr, en zet by de eerste morgenblos
Zijn zwakke schreden voort, bemoedigd in zijn smarte.
De schok was doorgestaan in 't diep vernederd harte;
Hy had d' ondraagbren blik der menschen weêr ontmoet.
Hy geeft den wandlaar thands zijn heilwensch en zijn groet
Met minzaamheid te rug, en buigt van lieverlede
't Ontwende spraaktuig weêr: hy waagt de schuchtre bede
Om bystand, als 't gebrek hem aangrijnst. Geen zoo wreed,
Dien de aanblik van zijn ramp het hart niet smelten deed!
Een kaak, zoo uitgeteerd door harde en strenge boete,
Dien de angel van 't gebrek zoo deerniswaard doorwroette,
En de onmiskenbren trek, die 't vorstlijk bloed verraadt,
Dat, al zijn ramp ten spijt, nog uitblonk op 't gelaat,
Verwekte 't diepst ontzag by 't innigst mededogen.
De teedre herdersknaap, met zoo veel leeds bewogen,
Ontsluit zijn tas, en deelt van 't weinig dat hy heeft.
De zuigling op den arm ontmoet zijn' blik, en beeft,
En zoekt aan 's moeders borst het hoofdtjen weg te schuilen.
't Beproeft nog eenen blik, maar slaat op nieuw aan 't huilen,
En waagt geen opslag meer daar telkens d' angst meê wast.
De knaapjens, wie by 't spel dit jammerbeeld verrast,
Staan roerloos en verstomd, hoe dartlend saam vergaderd:
Zy momplen onderling terwijl hy zachtjens nadert,
Daar treedt een heilig aan! De eerwaarde dorpmatroon
Wier hand hem voedsel gaf, smeekt, als een weldaadloon,
Alleen zijn voorbede af. De troostelooze moeder
Bezweert hem 't kranke kind te strekken tot behoeder,
En de algeneesbre hand te spreiden over 't wicht
Dat lang en hopeloos op 't smartlijk ziekbed ligt.
Wel, wel my (roept zy uit met innig zielsvertrouwen,)
ô Wel my, dat mijn oog U, Godsman, aan mocht schouwen!
Thands is mijn hart gerust, mijn telgjen is behoed!
Dus toog hy 't dal voorby, waar langs Arunkas vloed
Zijn winterplassen giet. Zoo wendde hy zijn schreden
Naar 't oud Konimbrika, in oorlog afgestreden,
Wiens torens half verwoest, aan 't rijzend nageslacht

aant. Den wrevel van d' Alaan verkonden en zijn macht.
Hy woed Mondego door, die, slingrende in zijn boorden,
Nog onbezongen was op 's dichters cytherkoorden,
En trok den wal voorby, uit de omgestorte puin
Gewrocht door 't woest geweld, dat priesterlijke kruin
En kluiz'naar had verneêrd. Die trotsche praalgebouwen,
En de uitgerekte streek dier welige landouwen
Was thands het eigendom der Mooren! Ach, hoe lang,
Moest niet Koïmbra nog verzuchten in den dwang
Des wangeloovigen, eer de uchtend aan zou breken
Dat Ferdinands banier ten overwinningsteeken
Zou wappren van haar vest! wat eeuwen gaan in 't niet
Eer zy van 't juk verlost den blijden morgen ziet,
Dat Bivars fiere held haar tempels zal betreden,
Van 't Mauritaansche ras ontheiligd door gebeden!
Dien dag, wanneer hy 't pand der ridderschap aanvaardt,
Zoo vaak in 't oorlogsveld verheerlijkt door zijn zwaard!
ô Had die toekomst zich Rodrigoos oog ontsloten,
Wat balsem waar zijn wond by stroomen toegevloten!
Wat vreugd, zou Dûroos reê, die 't fiere Portugal
Met d' eernaam van getrouw en dapper kroonen zal,
Zijn hart genieten doen! Wat wellust zou 't hem baren,
Mocht hy in 't wijd verschiet de muren reeds ontwaren
Waar Mumadona eens in later, blijder tijd,
De kloosters stichten zou aan 's Hemels dienst gewijd!
En steden uit het stof, en burchten op zou wekken,
Om 't roemrijk Portugal ter bakermat te strekken!
ô Waar hy hem voorspeld, die grootsche zegepraal,
Als 't wreede Moorendom, verjaagd door 't heldenstaal,
Op eigen grondgebied 't gewicht der wraak zou dragen,
Om 't geen hun overmoed op Spaanschen grond dorst wagen;
Steeds onverpoosd vervolgd door 't zwaard, gewet ter straf,
Tot daar, in 't diepst van 't Oost, hun macht den doodsnik gaf!

ô Toekomst zoo vol glans; wat ligt uw roem, uw luister,
Verhuld voor 's stervlings blik in ondoordringbaar duister,
Terwijl Rodrigoos oog geen ander voorwerp ziet
Dan de onafmeetbre ellend die 't krijgszwaard achterliet;
En 't diep versmoorde wee van dat onlijdbaar dulden

aant. Waar schande en slaverny de boezems meê vervulden.
Neen, 't was hier de aanblik niet van steên in puin verkeerd,
Van kostbre tempels door het oorlogsvuur verteerd;
't Was niet het schouwtooneel van zwartgeblaakte wanden,
Waar de onschuld zich by 't kruis verwoed had aan zien randen;
Noch 't ongedekt gebeent', verstrooid door 't roofgebroed,
Dat, dor en uitgebleekt door wind en zonnegloed,
Het hart by elken stap deed krimpen door de ontroering:
Neen, 't was dit alles niet dat in de smartvervoering
Zijn ziel het foltrendst was. 't Was eindloos meerder wreed
't Getulband plunderrot dat Spanje in 't stof vertreedt,
Het schaamtloos voorhoofd tot den hemel te zien heffen;
't Was, wat hem boven al met stervenspijn moest treffen,
D' afvallige, op wiens lage en diep verdierlijkte aard
De Godverloochning-zelv die de afgrond heeft gebaard
Geen zwaarder oordeel zou vermogen neêr te tronen,
In 't biduur neêrgelmield den Hemel te zien hoonen,
En 's Alregeerders naam met dien van Mahomed
Door hem vereend te zien in 't lasterend gebed,
Met ongeloovig hart Godtergend uitgesproken.
ô Met wat heilge drift sloeg dan zijn bloed aan 't koken!
Hoe zag hy dan te rug naar 't lang beschreid weleer!
Hoe wenschte hy zijn staf, zijn koningszetel weêr,
Om Spanje op haar verrâars gerechte wraak te schaffen,
En 't Heilandsmadend volk voor 's hemels oog te straffen!
Doch, als hy de oogen sloeg op 't kwijnend maagdlijk kroost,
Dat eerst op vluggen voet, door voorspoeds zon gebloosd,
De tempeldienst bezocht, en vrij voor aller oogen
't Onschuldige gelaat met zedigheid omtogen,
Ontsluierd ophief, van dien onschuldsblik bezield
Waarmede 't voor 't altaar aanbiddend nederknielt,
Als afgezonderden, verlaagd door wanbetrouwen,
In Moorsche slaverny, omsluierd aan moest schouwen,
En smaadlijk heengesleurd naar 's Muzelmans moskee;
Dan was het of zijn ziel de ontroerde borst ontgleê.
Hoe smachtte dan zijn hart naar 't zaligend verscheiden,
Mocht slechts vergetelheid zijn doodsnik begeleiden! -
Van zoo veel smart verplet, bereikte hy de stad
Waar 't Suevisch koningshuis weleer zijn zetel had,

aant. En waar, tot Romes smaad, verbasterd van haar wezen,
Het Noordsche heldenvolk uit fieren stam gerezen
Een tegenthroon verhief, wiens trotsche heerschappy
Verviel van rang en macht in onspoeds beurtgetij'.
Hier kwistte de natuur haar milde gunstbewijzen,
Waar m' als een rijksvorstin Brakara op zag rijzen
Van uit het lachend dal. 't Is eeuwig Lente hier,
Gekoesterd door den gloed van 't stovend zonnevier,
Afwisslend met den drop die wasdom spreidt en zegen.
Dan vruchtloos lachte hier den landman de akker tegen;
Hier kromde dienstbaarheid den hals in 't Moorsch gareel,
En stomme onheelbre smart was ieder stervlings deel.
De wanden schenen hier geschokt van een te splijten;
De grond, haar eigenaars voor lafaarts uit te krijten.
De kostbre zuilen, door den tand des tijds gespaard,
In wie oud Romes pracht voor 't nakroost bleef bewaard;
Barbaarsche bouwpraal, dien een reeks van eeuwen heugde;
En Gotsche zalen waar de gulle lach der vreugde
Vaak aan der Grooten disch den drinkhoorn had verzeld;
Dit alles viel ten buit aan 's plunderaars geweld.

Verhaast ontijlt hy 't oord waar 't dwanggezag der vreemden
Geen rechten had ontzien. Haast nadert hy de beemden
Door 't zilvren stroomnat van Cavado mild besproeid,
En Limaas boorden, waar, van Dichtrenvuur ontgloeid,
Diegoos cytherkoord voor latere geslachten,
Zijn zachten weemoedstoon in teedre minneklachten
De galmende echo ter herhaling, klinken deed.
Dan ach, hoe steeg allengs zijn smartlijk boezemleed
Op 't schouwspel dat hem trof van steeds verzwaarde ellende,
Toen hy d' onzeekren voet naar gindsche zijde wendde
Der golvende Arnoa, van 's Minjoos breeder vloed!
Hier zag hy Auria door 's vijands overmoed
In puin en asch verkeerd: haar waggelende tempels,
Bedreigend met de dood wie naderde aan hun drempels.
Hier zag hy torentrans en neêrgebonsden muur
Tot puin, en zwartgeblaakt door 't alverslindend vuur:
De straten overdekt met wrakken van vernieling:
Helmet en tulbandwrong, by de algemeene ontzieling

Met Moor- en Kristenzwaard, van beider bloed bevlekt:
Den Kristen en den Moor in 't strijden neêrgestrekt
Door wederzijdschen haat. Hier, 't menschlijk bloed by beken,
By stroomen, uitgeplengd, na de aarde te doorweeken
Tot drooge korst gestold by schroeiend zomerweêr,
Het slibbig bed gelijk van 't afgedeinsde meer;
En lijken, half verzengd, die 't zwelgziek roofgebroedsel
Verlokten uit hun krocht; of 't huislijk dier ten voedsel
Verstrekten, dat verjaagd en hongrig ommezwierf. -
Rodrigo voelde een schok of heel zijn hart bestierf,
Een daauw als die des doods stond paarlend om zijn slapen.
Dan, plotsling was die smart in 't grootsch gemoed herschapen
Tot geestvervoering! 't Was bewondring thands, en vreugd!
't Was onuitbluschbre hoop door zoo veel heldendeugd
Herboren in zijn ziel: 't was haat die in hem blaakte,
En heilge wederwraak waarnaar hy brandend haakte,
Vereenigd tot één zucht, ééne onverdeelbre vlam!
ô Ongelijkbaar volk, uit dappren heldenstam
Gesproten, (riep hy uit in gloeiend zielsverrukken,)
Gy kost den fieren hals in 't Moorsch gareel niet bukken.
Gy vielt, maar vielt met roem, getrouw tot in de dood,
En by uw nederlaag zoo glorierijk en groot
Als 't ware Gothen voegt, die boven 't lot verheven,
Door de overmacht vermand, nog zegevierend sneven.
Neen! uw gedachtenis zal nooit van de aard vergaan:
Uw luister, als 't gestarnt', der eeuwen loop weêrstaan:
Uw naam, ons heilig zijn, gezegend zijn by allen!
Dus riep hy luidkeels uit, by de omgeplofte wallen,
Dus klonk zijn vreugdgejuich door muur en bolwerk heen,
Wanneer hem onverhoeds een vrouwlijk beeld verscheen
Van achter 't heuvlig puin als op den wind gedreven.
Hem naadrend, riep zy uit, Ach, wil me uw bystand geven
Om 's Heilands wil, uw hulp! ik smeek ze u raadloos af.
Wat indruk, dien haar taal, haar stem, haar oog hem gaf!
Dit wekte een dieper schrik dan al de onmeetbre ellenden
Rondom hem heen verspreid door 's plundraars dolle benden.
Haar borst was ademloos; en dompig, half gesmoord,
Klonk wanhoops koude toon in elk ontzettend woord.
Maar liefelijker stem kwam nooit zijne ooren tegen;

aant. Maar roerender, was nooit ten hemel opgestegen
In 't geestverrukkend lied, uit maagdenborst gevloeid.
Haar hand was rood van bloed; haar kleed, met bloed besproeid;
Het schoon van haar gelaat, met bloed en stof betogen:
Maar koningsgrootheid blonk in d' opslag van haar oogen
En hartaanloklijkheid was aan haar jeugd gepaard.
Doch de afgepijnde ziel, met doodsche smart bezwaard,
Had thands de kleur van 't graf gegoten op haar wangen.
Rodrigo volgde haar met smartlijk boezemprangen,
Tot waar zy stand hield by een eenzaam plekjen grond,
Omwald met puin en steen, verzameld van in 't rond.
Hier zag hy (hemel!) in 't vierhoekig puingeheuvelt'
Vier lijken uitgestrekt, door wond by wond gesneuveld,
En overstelpt met bloed. Een grijzaart lag daar neêr;
Een vrouw in 's levens herfst, wie, had haar 't moordgeweer
Niet in haar kracht geveld, nog lange winterdagen
Eens moeders eerekroon beschoren scheen te dragen.
Een krijgsman in 't kuras, lag aan haar zij' gestrekt;
Een wichtjen op zijn borst, nog in de dood gedekt
Door 's vaders liefdehand, die 't levenloos omknelde.
Daar! riep zy (en geen traan die aan haar oog ontwelde!)
Daar liggen ze uitgestrekt! kroost! ouders! echtgenoot!
Mijn alles derf ik hier door de onverbidbre dood.
Kon Adozinde hun met deze zwakke handen
Een grafsteê openen door 's aardrijks ingewanden,
Ter rustplaats voor hunne asch! Dan ach! dit is gering.
Want, schoon hun sluimrend stof geen plechtig graf ontfing
Heel Auria is thands ten doodkuil omgeschapen:
In welk een grond zal thands haar kroost geruster slapen!
Waar toeft hun beter graf, waar, schooner eerezuil?
Neen, aard, verberg hun bloed niet in uw duistren kuil!
En gy, gezaligden, gy onverwrikbre zielen
Dier helden die zoo grootsch, zoo zegevierend vielen;
Ook gy, onnoozelen, zoo weereloos vermoord;
Heft aan het wraakgeschreeuw, herhaalt het immer voort;
Ja, doet des Hoogsten throon weêrgalmen van gebeden
Om wraak, gerechte wraak, voor 't geen wy-allen leden.

Zy hief de handen op ten hemel, by die taal,

Als wilde zy het licht uit 's hemels oordeelzaal
Op de aarde dagen. Nu, nu dekte zy haar oogen.
En bukte een oogenblik, geheel zich-zelve onttogen,
Stilzwijgende over 't graf, als wortelvast aan de aard.
Dan, eensklaps hief zy 't oog met kalmte hemelwaart,
En scheen gesterkt in 't leed met nieuwherboren krachten;
Den smeekende gelijk, wien, na een laafloos smachten,
Gods troost is toegestroomd op 't innig zielsgebed.
Nu, sprak zy, leen me uw arm om 't mulle doodenbed
Te dekken, dat geen gier dees dierbre beenders nadert.
Met zwart geblakerd hout van tusschen 't puin gegaderd,
Bewelfden zy het graf, en heuvelden 't met steen,
Tot dat het vormeloos een ruwe puinhoop scheen.
Toen riep zy: 't Is genoeg, en vatte in dankbre ontroering
Rodrigoos handen saam. Zy drukte ze in vervoering
Aan 't overstelpte hart, en voer aandoenlijk voort:
De Algoede, die 't gebed des hopenden verhoort,
Betoone u Zijn genâ zoo vaak gy ze af moogt smeeken!
Voorzeker, gy zijt vreemd in deze ontvolkte streken;
Gy zijt uit Auriaas verwoeste muren niet.
Want ach, geen sterveling dan die gy voor u ziet,
Ontkwam daar 't moordgeweer. Gy een'ge, hier in 't leven,
Gy hebt met Kristenhand my al de hulp gegeven
Die menschlijke arm vermocht te schenken in mijn nood.
Want troost! ach zoo mijn ziel zich ooit voor troost ontsloot,
't Moest die van boven zijn - of - uit my-zelv geboren.
Hoe! ik, die in één slag hier alles heb verloren,
Ik zou hier moedeloos bezwijken? - Dit verhoê
De Hemel! Deze slag van Gods kastijdingsroê
Heeft als een bliksemstraal den bloessem van mijn dagen
Met de uitgebotte vrucht verplettrend neêrgeslagen.
Één uur, één enkel uur heeft me ouderloos gemaakt!
Één uur den sterken band der zaligste echt geslaakt!
Dat zelfde heillooze uur zag ik mijn kroost vermoorden!
'k Werd kinderloos, en - 'k leef by deze ontzetbre woorden! -
Dit graf verzwolg mijn heil, 't verzwolg mijn zielsgevoel;
Ik werd voor menschlijkheid, gelijk zijn binnenst, koel.
Mijn hoop, mijn vrees, mijn liefde, en 't weeke vrouwlijk harte,
Begroef ik in deze aarde. Ik adem voor geen smarte,

Ik adem voor de wraak, voor wraak-alleen en dood!
Ik stond de doodsmart door; en de Almacht-zelve bood
Me een voorsmaak aan dier wraak, haar hijgend afgebeden. -
Zie! (riep zy staamlend uit met rilling door haar leden,
En hield de handen op, nog purperrood van bloed)
't Is 't bloed eens Muzelmans! - De moord had uitgewoed,
Al 't kroost van Auria was onder 't zwaard gevallen;
Ik zag me alleen gespaard van al die duizendtallen.
Een woeste hoofdman van Alkahmans moordend rot
Behield my 't levenslicht voor nog ontzetbrer lot.
Niet, vlammende op 't rantsoen dat hem mijn stand beloofde:
Want ach, verwoestingshand, die schat en aanzien roofde,
Had alles meê gesleurd in de algemeene ellend; -
Ook niet uit menschlijkheid, nooit in zijn hart gekend.
Wie by dat vloekbaar ras, de deernis hoopt te vinden,
Vindt ze als de wolf haar toont by 't bloedige verslinden
Van 't weerelooze lam. Zag ik niet mijn gemaal
Doorboren voor mijn voet? zag ik door 't moordend staal
Mijn telgjen.... God! ô God, verban uit mijn gedachten
Het denkbeeld van dien moord; en, geev' de wraak my krachten!
Toen, daar ik zinloos was van onverduurbre smart....
Toen, zoo zich de afgrond voor mijn voet had opgespard,
Ik juichende die vlam zijn kolk had uit zien breken
Die eens by 't jongste licht de heemlen zal ontsteken
En sloopen 't wijd Heelal..... Toen, smachtend naar den dood,
Ik vruchtloos 't moede hoofd aan 's woestaarts sabel bood,
Dorst die verwaten Moor zijn blikken op my hechten,
En stellen me aan de zorg van zijn verwoede knechten.
My, in mijn folterpijn! van stervenssmart bezwaard!
Dan, toen ik had doorgrond waartoe ik was gespaard
In d' algemeenen moord, voelde ik mijn kracht herleven:
't Afschuwlijk denkbeeld-zelf had my den moed hergeven,
Voor wanhoop, blinde woede, en waanzin my behoed.
Ik werd op eenmaal kalm, in 't lijden welgemoed;
Verzoend zelfs met het licht en de eerst onduldbre smarte.
De haat, de haat-alleen vervulde heel mijn harte;
Hy werd my de ademtocht en 't doel van mijn bestaan.

De Mooren braken op: hun moordlust was voldaan.

Dees helhond rood van 't bloed van mijn geliefde panden
Toog t' huiswaarts, en ik werd in zijn gevloekte banden
Onmenschlijk meêgevoerd. Wy reisden snel en verr'
Tot ons de glans verscheen der flikkrende avondster.
Toen sloeg hy aan een bosch, van de eenzaamheid omgeven,
Zijn legertenten neêr: hy zag mijn angstig beven
En veinsde een teedren toon, verzeld van zachter blik.
Verban, dus sprak hy me aan, verban uw ijdlen schrik.
Nog staat uw lot aan u, gy moogt het zelv bepalen.
Slechts eenmaal moog de dag nog op uw smarten stralen!
'k Gedoog uw tranen tot de nacht op nieuw verschijn;
Dan zeg den rouw vaarwel, en wil de mijne zijn. -
'k Verborg het vuur der wraak dat me op die taal bezielde.
Hy lei zich neêr ter rust': 'k herademde; en ik knielde
Voor 's monsters tentgordijn, het voorhoofd op den grond.
Doch toen de diepe nacht de rust verspreidde in 't rond,
De vuren, uitgeblaakt, geen vonk meer lieten glimmen,
Toen rees ik op van de aard: de maan stond aan de kimmen;
Gezegend was het licht dat my haar luister bood.
'k Bad de Almacht niet om kracht in 't prangen van dees nood.
Ik dacht aan wanklen niet of angstig vrouwlijk beven,
Maar voelde hand en arm door hooger macht gesteven.
Ik greep het Moorsche zwaard met beide vuisten vast,
En sloop naar 's monsters koets, wien, van den slaap verrast,
De hijgende adem door den dorren gorgel ronkte,
Terwijl my 't scheemrend oog van tintlend wraakvuur vonkte.
'k Treed toe, verhef het staal met onverwrikbre hand,
En - 't afgehouwen hoofd rolt grijnzende in het zand.
Toen dankte ik God, ontweek naar 't woud, en mat mijn schreden
Den langen weg te rug, zoo angstig afgetreden.
Ik vond de lijken weêr, nu rustende in het graf,
En lei (gy zaagt het zelf) mijn teedren lijkplicht af.

Rodrigo had zijn Rijk, zijn kroon, zijn ramp vergeten,
Ja, zelfs 't gewicht der schuld, hem drukkende op 't geweten,
Terwijl zy tot hem sprak. Zoo trof den Goth haar taal!
Met gapend oog en mond, verstommende op 't verhaal
En roerloos, scheen zijn oog, daar 't aan haar mond bleef hangen,
Van de eigen wraak bezield, van d' eigen geest bevangen.

Hier trad het droombeeld, dat zijn moed herleven deed,
Op nieuw voor zijn gezicht: hier voelde hy den kreet
Van Spanjes zegepraal die als het donderknallen
Door lucht en wolken drong, op nieuw zijn borst doorschallen,
En zegespellend hem weêrgalmen in het hart.
Zijn voorhoofd, eerst bewolkt door 't neevlen van de smart,
Droeg nu op nieuw het merk, ja, 't meer vergodlijkt teeken
Van koningswaardigheid, waar plicht en eer in spreken;
En 't blakend heldenvuur blonk als een hemelsch licht
Door 't van de smart verbleekte en kwijnende aangezicht.

Een poos staarde Adozinde, in spraakloosheid verzonken,
Op 't glinsterend gelaat. Als vast aan de aard geklonken
Bleef ze onbeweeglijk staan, en las zijn boezem door.
Ik zie het (roept ze in 't eind), gy voelt wat ik verloor!
Genoegt niet mijn verhaal, om zelfs de ontzielde dooden
Te wekken uit het stof! Of is er meer van nooden
Om d' uitgebluschten moed der offers van 't geweld
Op nieuw te ontvonkelen, waar 't eer en vrijheid geldt?
Hoe! zou niet wat ik leed, ons tot verlossing strekken!
Niet heel dit zuchtend land van uit zijn doodslaap wekken!
Dit zal het: want ik leef! Ik, tot dat eind behoed,
Ontfing een hooger kracht, een bovenaardschen moed!
Voor dit heeft de Almacht my een stouter geest gegeven,
Een kracht, die kracht gelijk die Judith aangedreven
En d' arm gewapend heeft tot Holofernes val.
Wat rest my, dan aan U, Beschermer van 't heelal,
Het leven dat Gy redde in dankbaarheid te wijden?
Niet, met in de enge kluis, in de eenzaamheid te lijden
Als boetling voor uw oog. Niet om in 't sluierkleed
Verbonden aan Uw dienst door onverbreekbren eed,
By stille boezemrust het U geheiligd leven
Te zien vervlieten! Neen. Mijn plicht is voorgeschreven
Door de Almacht-zelv'. Zy heeft me een hartstocht ingestort,
Waar elke drift en deugd meê vereenzelvigd wordt.
't Is liefde, en haat, en vreugd, met wan hoop saamverbonden:
't Is 't doodlijk folterwee der open boezemwonden:
Vertrouwen is 't, en hoop, op nieuw in 't hart ontwaakt,
Vermengd tot één gevoel, waar heel mijn ziel van blaakt.

Noem deze drift geen wraak! dit waar heur oorsprong honen.
Te heilig is ze en grootsch, eens zal het de uitkomst toonen:
Ze is plicht! ze is Godsdienst! ze is genadeblijk van God.
Zy houdt de neêrlaag in van 't overheerschend rot;
Zy, Spanjes zegepraal! - Hier leg ik in uw handen
Op 't pasgesloten graf van mijn geliefdste panden,
Hier leg ik mijn gelofte in heilge geestdrift af.
Dus riep ze, en knielde neêr op 't ruw bestapeld graf,
En lei haar handen in Rodrigoos handenpalmen.
Hem die my heeft gered van de ijzren slavenschalmen,
Hem wijde ik mijn bestaan tot aan mijn laatste stond.
Ik zal, gelijk Zijn wil zich aan mijn ziel verkondt,
Ik zal wat ademhaalt den dwangboei uit doen breken;
'k Zal 's onderdrukten borst in haat en wraak ontsteken;
Des overheerschers bloed Hem offren..... Dit werd plicht;
Dit zal my Godsdienst zijn. Behield ik 't levenslicht,
Hem is 't een heilig pand; en 'k zal het willig derven
Wanneer Zijn wil my roept om in Zijn dienst te sterven!
Deze eed doe ik gestand! Zie van uw richtstoel neêr
En sta me, ô Heiland! by, in 't staven van Uw eer!

Nu rees zy van den grond; sloeg de armen naar den hoogen;
En zag blijmoedig rond met alomvaâmende oogen.
Hoor Auria, (riep ze uit), hoor Spanje en Hemel, gy!
Hoor en aanvaard den eed dien ik U juichend wij'!

Vierde zang.
Het kloosterverblijf.

Rodrigo, diep geroerd, had elk ontzettend woord
Uit Adozindes mond verstommend aangehoord;
Maar 't stijgend zielsgevoel, tot nu met kracht bedwongen,
Bruischte onverwinbaar op, aan perk en band ontwrongen.

En luidkeels riep hy uit: Hoor, Hemel, ook mijn eed!
Hoor Spanje en Auria. En gy, beproefde in 't leed,
Die boven 't sterflot rijst, gy boô van d' Ongezienen
Verkoren door God-zelf om in Zijn zaak te dienen!
Gewis, dit moet gy zijn.... geheiligde Heldin,
Oogst gy in dees mijn eed reeds de eerste vruchten in
Dier roeping: hoor my aan. Nu knielt hy met ontroering
En legt zijn handen saam in heilge geestvervoering
In Adozindes hand. Gy zwoert; zoo zweer ook ik,
Dus riep hy. Ja mijn ziel vindt van dit oogenblik
Haar rust en toevlucht weêr. In de uitgegoten plassen
Van 's overheerschers bloed zal zy haar schuldsmet wasschen,
En redden, door 't herstel van dit verloren Land,
Zich-zelve van de straf, aan mijn vergrijp verpand.
Dit zal mijn boete zijn, mijn hoop en uitzicht tevens,
De vrucht van mijn geloof. Het oovrig deel mijns levens
Wijde ik dit heerlijk doel. Mijn ademtocht, mijn bloed,
En elke drift van 't hart en neiging van 't gemoed,
Schenke ik aan Spanjes zaak. Gy, Heilgen in den hoogen,
Aanvaardt gy dees mijn eed, en ondersteunt mijn pogen!

Nu rees hy op van de aard met juichend vreugdgeluid.
Kom, (riep hy) roofgediert', sla haast uw vlerken uit,
Stort neder uit de lucht tot prooi en roofverslinden!
Schiet, wolven, uit uw krocht, thands moogt gy voedsel vinden;
Stuift op het slagveld los met daavrend vreugdgehuil:
Dit uur heeft heel een volk bestemd aan 's roofdiers muil!
Geen ademhaling meer die 't strijden zou vertragen!
De dag des krijgs brak aan, en vreeslijk was dat dagen.
Geen avond volgt hem op door heel 't verwoest gebied,
Zoo lang een druppel bloeds door 's vijands aadren vliet!

Zoo zeide ik dan te recht! riep plotslijk Adozinde,
't Was niet mijn wil, mijn kracht, geen zelfzucht die my blindde;
't Was de invloed van om hoog, die van mijn lippen vloot;
Ja, van den Hemel-zelf. - Maar gy, mijn eedgenoot,
Mijn broeder in dees ramp en eerste meêverbonden,
ô Meld me uw naam. -

aant. Die naam - is met den val verslonden
Van 't Gothsche Koninkrijk, dus andwoordt haar de Vorst. -
De glorie van dit Rijk is slechts een wijl geschorst.
't Zal eenmaal van zijn val en luisterrijk herleven,
En al zijn vroeger roem en macht te boven streven.
Des stervlings geest gelijk, na 't scheiden van deze aard
Niet meer omhuld van 't stof wier last het hield bezwaard;
Zoo, zoo zal Spanjen eens by later nageslachten
Hersteld zijn van zijn val in nieuwe jeugd en krachten;
Maar nooit herstelt zich weêr mijn eens bezwalkte naam,
Nooit wordt hy hier beneên gezuiverd van zijn blaam.
Hy zij dan uitgedelgd, maar eenmaal aangeschreven
Waar boete en heilgeloof den zondaar toegang geven!
Zoo sta hy eens geboekt met reddende genâ,
By 't geen ik, van dit uur, voor Spanjes roem besta,
Mijn wanbedrijf ten zoen. -

Dan, zegt zy, zal na dezen
Als nieuw herteeld, uw naam de Maccabeër wezen.
Dien broederen gelijk, wier nagedachtenis
Sints eeuwen in elks hart onkreukbaar heilig is.
Zoo hebt ge u 't Vaderland (ten voorbeeld aller braven)
Zijn' haardsteên, zijn' altaar, zijn' wiegen, en zijn' graven
Ter redding toegewijd! - Welaan! de taak aanvaard!
Door elk de plicht volvoerd, die grootsche roeping waard!
Ik daag in 't naast gebergt' de moedige onderdanen
Mijns Vaders op, ten strijd voor onze onteerde vanen.
Gy, spoed uw schreden naar Visonia, en meld
Den Abt van 't heilig sticht, dat Auria, geveld
In asschen ligt en puin,... en 't geen uwe oogen zagen.
Beraad met hem, wien 't voegt den legerstaf te dragen;
Wie boven al verdient, door dappren oorlogsmoed
Te treden aan de spits van Spanjes heldenstoet,
En, door zijn deugden groot, door bloed en afkomst edel,
De Spaansche diadeem te torschen op zijn schedel?
Welaan, zoo zij 't beslist! Vaarwel: thands scheiden wy,
Mijn broeder, maar de hoop blijft beider boezems by.
Eens, eenmaal zullen we ons in blijder tijd ontmoeten. -
Hier zweeg zy, en verdween als op gewiekte voeten

En liet den Vorst ontroerd op 't rookend puin. Daar stond
Hy nu alleen, verstijfd, als wortlend in den grond,
Geheel zich-zelv' ontrukt, haar beeltnis na te staren. -
Zoo stond Eliza eens, by 't heerlijk opwaarts varen
Des ouderen profeets, van zielsontroering stom,
Toen dees de luchtkaros van vlammend vuur beklom
En 't vonklend paardgespan zag op den stormwind zweven,
Waar in hy voor zijn oog van de aard werd opgeheven!
Zoo, als Elias hem zijn geest en mantel liet
Waar in hy 't roerendst blijk van 's meesters gunst geniet,
Zoo had ook Adozinde al 't vuur dat in haar blaakte
Zijn' boezem meêgedeeld. - 't Was of de Hemel waakte
Voor hem en 't koninkrijk, ja dees verschijning gaf
Uit deernis en genâ. - Nog keert hy 't oog niet af
Maar staart in diep ontzag naar de ijdle vlakte henen,
En lang was dees heldin reeds in 't verschiet verdwenen.
Dan eindlijk wendt hy zich van 't doodlijk jammeroord
Naar Lonaas murmlend nat, en zet zijn schreden voort
Naar de overzij' der Sil, in breede golven vloeiend.
Toen keert hy noordwaarts om, langs 't hoog Aguiar spoeiend
Tot aan Visonia, waar eindlijk 't heilig sticht
Zoo blij te moet' gezien, zich opdoet voor 't gezicht.

Hy spoedt die muren in met overhaaste schreden
En eischt gehoor by d' Abt. Het klooster ingetreden,
Meldt hem de wachter aan. De eerwaardige Odoard
Stortte in zijn stil verblijf 't van zorg beladen hart
Een' grijzen priester uit, wiens grootsche en bleeke trekken
Ten kenmerk van gezag en boezemleed verstrekken.
Gy komt van Auria? dus riep de grijzaart uit,
Helaas! 't is ons bekend, wat deze uw komst beduidt!
Mijn broeder, spaar 't verhaal dat reeds ons hart verscheurde.
Het ergste is ons bewust. -

Vernaamt gy 't al gebeurde,
Nog is u niet bekend het geen mijn mond u meldt,
Dus andwoordt hy. Daar ginds, waar Auria, geveld
In asschen ligt en puin en opgehoopte dooden,
Verscheen mijn oog een vrouw, der Mooren macht ontvloden.

In 's vijands tocht vervoerd en in zijn boei geklemd,
Werd ze aan den wulpschen Moor ten zeekren prooi bestemd,
Maar werd door eigen arm en d' invloed uit den hoogen
Met bovenaardschen moed aan 't wis verderf onttogen.
Ze ontzielde d' onverlaat in 't holle van de nacht
In 't eenzaam tentverdek, gesterkt door d' eigen kracht
Waar mede een Judiths hand d' Assyriër deed sneven.
Ook thands had deze kracht haar boezem niet begeven,
Nog was zy aangevuurd door d' eigen heldenmoed.
Haar teedre hand had aarde en asch en puin doorwroet;
In 't welven van een graf, gevormd uit twee paar muren.
Met onbezweken kracht en lijdzaam smartverduren,
Lei zy met eigen hand haar Egâ in dat graf,
En 't wreed vermoorde wicht dat zy dien Egâ gaf,
Met beî haar Oudren, neêr, door 't zelfde staal gesneuveld.
Wy dekten 't saam met puin; en op dat grafgeheuvelt'
Waar alles lag vereend het geen zy dierbaar hield,
Daar zwoer zy, van de wraak en heldendrift bezield,
Zich-zelve 't vaderland ter redding toe te wijden.
Want, (riep zy,) de Almacht schonk me in dat verplettrend lijden
Het voorgenot dier wraak. De wraak verloste my
Als reddende genâ: door haar wordt Spanje vrij!
Gelouterd door dat doel, geheiligd, zal 't ontvlammen;
Ten gids aan de afkomst zijn der Spaansche heldenstammen;
De Noordstar, waar ze op ziet in rampgetij' en nood,
En, die zy moedig volgt, al voerde ze in de dood!

Ook ik, ik zwoer dien eed, onwaardig toe te treden
En eerstling in 't verbond. Dees heiligste aller eeden
Vereende ons tot één doel. Nu scheidden we, en zy toog
Naar 't naast gebergte heen, om onder 's Hemels oog
Haars vaders heldenvolk ten heilgen strijd te dagen;
Ik, herwaarts op haar woord, uw raad en uitspraak vragen,
Wien ge uit ons edelst bloed den scepter waardig houdt?

Zou 't Adozinde- zijn, die u die last vertrouwt?
(Vroeg Odoard met drift) - Zou Adozinde leven?
Dien naam, dus andwoordt hy, heeft zy zich-zelv gegeven.
Ach! riep de grijzaart toen, en sloeg de handen uit

Ten hemel, met den toon van 't dankend lofgeluid.
Ach, ja! zy is het zelv. Het is haar hart, haar grootheid,
Waar Auria door stond, en trotsch bood aan de snoodheid
Eens woesten vijands: 't is die kracht die meer vermocht
Dan zelfs haars vaders moed, en grooter uitkomst wrocht
Dan de arm van haar gemaal, hoe dapper boven allen!
Haar geest bezielde 't al, op torentrans en wallen;
De grijsheid en de jeugd vloog op haar wenk in 't vuur;
Het schuchter maagdlijn-zelve, in weêrwil der natuur
Die 't ijzen deed voor 't bloed, was trotsch op haar geleide;
De moeder, teêr als zy, wie 't hart van weedom schreide
Op 't aanzien van haar kroost, vloog brandende in den strijd.
't Had alles op haar wenk zich-zelf den dood gewijd.
Zy was 't, die heel het volk met edel zelfverzaken,
Van de onverwrikbre trouw en 't heldenvuur deed blaken
Dat trots bood aan 't geweld van 's overheerschers macht,
Dat dreiging en gevlei kloekmoedig heeft veracht,
Hem in zijn voorspoed stuitte en afstiet van de wallen;
En toen de muur in 't eind voor 's vijands duizendtallen
Bezweek, nog voet voor voet den hun zoo dierbren grond
Zijn zwaard betwisten deed, daar 't onverwrikbaar stond
Tot dat het overmand door 't leger der barbaren,
Ten prooi aan 't moordend zwaard, by haardstede en altaren
Op 't wiegjen van zijn kroost of 't ouderlijke graf,
Als martlaar 't leven veil voor Spanjes redding gaf;
Maar, sneuvlend door 't geweld, niet ongewroken sneefde.
Gy, fiere heldenbloem, die 't dwanggezag ontstreefde,
Uw taak is afgedaan, uw plicht met roem volvoerd;
Uw pelgrims reis is uit op de aarde, en reeds omsnoert
De zegekroon uw hoofd. Ja, schittrend zijt ge omhangen
Met vredes purperdosch: gy hebt den palm ontfangen
Der overwinning voor des Hoogsten Liefdestoel!
Hier zweeg hy, als bedwong hy 't bruischend zielsgevoel;
En sprak in plechtige ernst den grijzaart aan, die deelde
In elk geheim zijns harts en elke zorg die 't teelde.

Urbaan, 't is u bekend, wat ons hun offer bracht.
Alkahmans macht bezweek voor hun vereende kracht.
Zijn zege, duurgekocht, had duizenden doen sneven.

Gedwongen, Auria in 't uiterst te begeven,
Liet hy ons dezen wijk in dit gebergte vrij.
't Faalt hier aan dappren niet, die in dit noodgetij'
Met onverwinbren arm des vijands woede trotsen.
Wat hechte burcht, wat muur, haalt by de ontzachbre rotsen
En 't steile berggevaart', dat wijd en zijd in 't rond
Ten sterkte en bolwerk strekt aan dees gewijden grond?
Beziele ons slechts die geest die Auria verweerde,
En 's vijands zegepraal hem ten verderve keerde!
Geen nood! ontvlamme ons slechts die zelfde heldenmoed
Dan spilt de Mauritaan zijn oorlogsmacht, zijn bloed,
Zoo vruchtloos, als de golf in 't onverpoosbaar klotsen
Zijn sloopingskracht beproeft op Spanjes eeuwge rotsen.
Geef, geef ons slechts dien geest!... God gaf hem ons, gewis,
Zoo Adozinde leeft, zoo ze ons hergeven is.

Maar, sprak de grijze Urbaan, wie zijt gy? wil 't ons melden,
Gy, die met zoo veel vuur 't verbond van Spanjes helden
Zijt toegetreên! Uw bleek en kommervol gelaat,
Uw schaamle pelgrimsdosch, getuigen van den staat
Eens boetlings, toegewijd aan heilige ordenwetten.

Een boetling ben ik, ja, bedekt met zondensmetten,
Dus andwoordt hem de Vorst. 'k Heb lang in de eenzaamheid
Het misdrijf dat my drukt, met diepe smart beschreid.
'k Was nimmer door gelofte, aan boete of wet verbonden,
Maar 'k heb door Adozinde een weg ter rust gevonden.
Zy leidde me op het spoor; zy wees my 't heilpad aan
Dat ik tot zelfbehoud en redding in moet slaan.
Toen die verheven vrouw den heilgen eed aanvaardde,
Waar door ik me aan haar zij' by Spanjes redders schaarde
Heeft zy my Maccabeêr genoemd. Van heden af
Voer ik dien naam-alleen, dien me Adozinde gaf.
Maar thands vertraag gy niet, me uw uitspraak te doen hooren,
Wien van ons edel bloed de Scepter zij beschoren?
Wien roepen we in dees nood als Spanjes Koning op?
Waar zijn de helden thands, wier roem den hoogsten top
Van glorie heeft bereikt? waar zijn de Gothsche grooten,
Waar Sac'ru, Theudemir, Athanagild, gesproten

Uit Spanjes adeldom? Waar zijn zy allen thands,
Die 't krijgsstaal heeft ontzien, bedekt met roem en glans
In 't gruwzaam moordgevecht? Waar zijn die helden allen,
Die stavers van onze eer, toen zoo veel duizendtallen
Bezweken in den slag die Chrysus zilvren vloed
Veranderde in een zee van overstelpend bloed
Die uit hare oevers trad, gestremd door stapels lijken?
Witizaas vloekbaar kroost durft met den tulband prijken
't Ontviel der helden zij'. Zijn overschot verga!
Maar, waar zijn de eedlen thands van 't fier Cantabria?
Het vuur der ijverzucht dat Eudons boezem blaakte,
Dat Pedroos hart ontstak, ze elkaâr ten vijand maakte
En ook Pelagio van hun verwijderd heeft,
Is zeker reeds gebluscht. Welaan dan, zoo hy leeft
(Waar vindt ge een ziel zoo groot, een heldenaart zoo edel?)
Het voegt Pelagio, den onbezwalkten schedel
Met Spanjes gloriekroon te omsnoeren: 't is zijn hand
Die rijk- en legerstaf, het zuchtend Vaderland
Ter redding, voeren moet. -

De beiden grijzaarts staren
Hem met verbazing aan. Wie is hy, dus ervaren
In Staatkunde en bekend met Spanjes treflijkst bloed?
Dus vraagt zich elk vergeefs. Hun vorschend oog ontmoet
In 't uitgeteerd gelaat geen trekken die 't verraden.
De Koninklijke Goth, met kommers last beladen,
Was hun niet kenbaar meer. Het oog stond nu verfletst
Waar in de majesteit der Vorstenziel zich schetst,
Op de uitgebleekte wang had boete en rouw de voren
Des ouderdoms gegrift. Het toonde hun geen sporen
Van vroeger grootheid aan. De tijd, vooruit gesneld,
Had op zijn jeugdig hoofd, dat dertig zomers telt
De dichte sneeuw gestrooid van driemaal twintig jaren.

Gy leeft in de eenzaamheid. Dit kan alleen verklaren,
Dus andwoordt Odoard, dat u van 't lang voorleên
Zoo luttel is bekend. - Helaas! de roem verdween
Van dappr' Athanagild: hy torscht het jok der Mooren,
En Theudemir met hem. Voor schooner lot geboren

aant. Stond de eedle Sacaru, 't verwaten heir ten trots',
In 't bange Merida, onwrikbaar als een rots,
En weerde d' aanval af, tot dat, in 't eind bezweken,
Hy 't overmachtig heir de muren door zag breken.
Het was zijn ziel onwaard, te zuchten in den band
Der wreede slaverny in eigen Vaderland.
Hy nam, met weinigen, in 't uiterst trouw gebleven,
Den weg naar d' Oceaan. Door eedle spijt gedreven,
Stiet hy aan 's oevers boord eer hy de kust begaf
In 't zelfgevoel van 't hart, het stof zijns schoeisels af,
En zocht de vrijheid weêr die ons de Mooren roofden,
Verr' van zijn Vaderland. Al de andre legerhoofden
Van ons Cantabria zijn in het juk gekneld,
Of onderwerpen zich aan 't Mauritaansch geweld.
De sluwe Moor nogthands kan ze allen niet beschouwen
Als vrienden, op wier trouw hy onbeperkt kan bouwen.
Pelagio, wiens moed en kalm beraden geest
Hy boven andren ducht, mistrouwt hy 't allermeest,
En houdt hem aan zijn hof bewaakt van alle zijden.
De zoon van Pedro meê moet dees verneedring lijden,
En strekt zijns vaders trouw ten gijz'laar. 'k Rep geen woord
Van Eudon, die, veracht van ieder, ongestoord
En veilig leeft; wellicht voelt hy zijn spijt ontbranden,
Als hy zijn schatting stort in 's overheerschers handen,
Of liever, peinst hy na, wat voordeel het hem waar,
Zoo hy den tulband droeg als kruisverlochenaar.
Ja, zoo 't hem baten mocht, zijn Godsdienst af te zweeren...
Wat doe ik?.. Laat my 't oog van dien ellendling keeren,
't Is ademtocht verspild. - Pelagio-alleen
Bleef Spanjes laatste hoop, en anders heeft het geen.

Is 't waarheid, dat wy hier des Hemels hand ontwaren,
(Verving Urbaan,) en moest dit lijden ons weêrvaren;
Hoe smartlijk het ons treff, wy houden 't voor gewis,
Dat de Almacht, die kastijdt, ook hier weldadig is.
Schoon aan onze oogen hier de schemerende morgen
Der toekomst is verhuld, voor 't menschdom steeds verborgen,
Toch waan ik, dat mijn ziel in 't nevelig verschiet
Slechts door Pelagio de raadsbesluiten ziet

aant. Vervullen van Gods liefde en vaderlijk erbarmen.
Te lang reeds duurde hier op eigen grond het kermen
Van Spanjes dierbaar kroost in 't onverduurbaarst lot,
Dat Punier, Romein, en Kelt, en Griek, en Goth
Door de oorlogswisselkans het dwangjuk heeft doen dragen.
Dees Staatsstorm heeft op nieuw de trotschheid neêrgeslagen,
Waarmeê zich elk geslacht, op eigen oorsprong stout,
Hoe ook in 't bloed vermengd, voor Scepterwaardig houdt.
Thands mooglijk, wil het lot dat alles stiert ten besten,
Op nieuwe Spaansche teelt den throon van Spanje vesten,
En in Pelagio, uit Spanjes edelst bloed
Afkomstig, ons behoên. Gy dan, mijn broeder, spoed
En tracht Pelagio aan 't Moorsche hof te vinden.
Bericht hem, dat een deel van echte braafgezinden,
De bergliên wijd in 't rond, vol heldengeest bezield,
Nog onverwonnen zijn. Dat Auria vernield
Geen vruchtloos offer was; maar 't bloedig grondverweeren
Ons kostbre tijdwinst schonk om 't Moorsch geweld te keeren,
Wanneer het ons bespringt. Dat ieder 't oog op hem
Om uitkomst heeft gericht, en 't volk met ééne stem
Hem aan zijn spitse roept. Ga met dien blijmaar henen,
En zeg hem, dat het uur van redden is verschenen.

Hy zweeg een oogenblik, maar wendde op nieuw het woord
Vol roering tot den Vorst. Gy, broeder (voer hy voort,)
Die naar gelofte en eed uw verder leven regelt,
Zult door Toledo-zelf die eeden zien bezegeld.
't Verbond waar in gy tradt, beslist van Spanjes Lot;
't Moet allen heilig zijn als wil en wet van God.

Treê nader, gy, wiens doel zoo roemrijk is en edel,
Op dat ik plechtiglijk op uw gewijden schedel
Mijn handen uitstrekk' en uw verder leven wij'
Aan de Almacht en Haar dienst. -

My! riep Rodrigo, My?
Een' zondaar, als ik ben! en sidderde onder 't spreken,
Terwijl de schrik in 't hart zijn wang nog meer verbleeken,
Zijn kniën wagglen deed. -

Voorzeker, sprak Urbaan,
Ontmoet ge afvalligen, die, door den Mauritaan
Misleid, zich of door vrees of baatzucht lieten blinden,
En mooglijk, enklen ook, door hun vermomde vrinden
Verraden onder schijn van trouwbetoon en dienst.
Voor zulken staat somtijds, en dikwerf onvoorzienst,
Een uur van eenzaamheid, als uitgeput door smarte
Of krank ter neêr gestrekt, het lang gesloten harte
Zich opent voor die stem die uit den hemel daalt
En waarschuwt en vermaant wanneer de stervling dwaalt;
Doch waar dat wroegingsuur niet tot behoud mag baten,
Om dat zy in dien nood slechts aan zich-zelv' gelaten,
Geen toevlucht vinden en geen redder om zich zien.
Op dat dan, gy, in nood, den boetling troost moogt biên,
Leg ik in 's Heilands naam mijn hand, gestrekt ten zegen,
Plechtstatig op uw hoofd. Streef in dien heilnaam tegen
De hooners van Gods eer; versterk der zwakken moed;
En beur den boetling op, wien Jezus door zijn bloed
De heilbeloftnis schonk: geef troost aan wie 't behoeven;
En zeg behoudnis aan, den neêrgeslagen' droeven
Tot God te rug gekeerd. Nu, broeder, toef niet meer;
Maar spoed. De vrede Gods dale in uw boezem neêr!
Wy zenden onze zucht vertrouwend naar den hoogen,
God hoore ons zielsgebed en zegen' dit ons pogen!

Vijfde zang.
Rodrigo en Siveriaan.

Nu had der Gothen Vorst reeds dagen achter een
Zijn reistocht voortgezet met onverpoosde schreên!
Langs heuvlen en gebergt, en 't ruime veld genaderd,
Door Betis trotschen stroom met zilvernat dooraderd;
Daar was het, dat hy, moede en hijgend, herberg vond.
Hy trad die muren in by vallende avondstond,
En vleed zich needrig neêr by 't haardsteêvuur, waar heide
En krakend braamboschhout een geur'ge vlam verspreidde.

Helaas! niet als weleer, verlichtte thands haar gloed
Den lach, dien gulle boert op 't aanzicht spelen doet.
Men sprak alleen van 't leed dat alle boezems drukte; -
Van 't gruwzaam slavenjuk, waar jong en oud in bukte; -
En, van der Gothen staf, verbroken voor altijd; -
Van 't volk, dat thands zijn rang, zijn naam, zijn aanzijn kwijt,
Van de aard was weggevaagd; - van de algemeene ellende,
Van slachting, en van rouw, die, waar het oog zich wendde,
Geen drempel had ontzien; - maar, boven alle leed,
Was 't Spanjes slaverny die ieder zuchten deed,
En de onverbloembre schande, op elks gelaat geteekend.
Een vader, diep bedroefd, het hart van weedom brekend,
Betreurde 't jeugdig kroost, dat, sneuvlende aan zijn zij',
Hem (d' een'gen van zijn stam, voor 't juk der slaverny)
Het leven had behoed, maar vond by 't wee verzachting
In 't denkbeeld, dat zijn huis, by de onbeschrijfbre slachting,
Van de aard was uitgedelgd, en niet één enkle loot
Gespaard was uit het bloed, dat in zijne aadren vloot,
Om af te hangen van 's geweldenaars bevelen,
En voor den Mauritaan een slavenras te telen.
Een ander zuchtte om erf en zuurgewonnen goed,
En telgjens, thands verarmd, voor rijkdom opgevoed.
Helaas! een derde zat een dochter te betreuren,
Die hy door 't Moorsch geweld zijn' arm had zien ontscheuren.
Een grijzaart was ten prooi aan nog ondraagbrer smart:
Hem had zijn dierbre telg, de wellust van zijn hart,
Verlaten, en haar hoop in Jezus laten varen,
Uit liefde voor een Moor. Dees trok zijn zilvren hairen
Vertwijflend uit zijn hoofd, om d' afval van zijn spruit,
En sprak op 's Konings ziel den vloek der wanhoop uit.

Ach, riep Rodrigo toen, in bittre smartvervoering,
Terwijl zijn lichaam schokte en trilde van de ontroering:
Vervloek, vervloek hem niet, wiens ziel der zonden last
Voor 't strafgericht van God zoo zwaar is opgetast!
ô Broeder, laat uw vloek niet op d' onzaalge kleven,
Voor wien ook Jezus bloed tot redding is gegeven. -

Een achtbre grijzaart, die alleen en peinzend zat,

aant. Getroffen door dees taal van 't mededogen, trad
Rodrigo nader by, en greep de hand des vremden
Met wiens meêwarig hart zijn zuchten samenstemden.
Hy drukte ze in de zijne en bad Gods zegen af
Voor hem, die zulk een blijk van Kristenliefde gaf;
En weet het zich tot schuld, waar voor zijn hart zich schaamde,
Dat by des grijzaarts vloek, toen 't spreken hem betaamde,
Zijn mond gezwegen had. Zelf in de ziel ontsteld,
Gevoelt hy 't beven niet der hand die hy omknelt,
En ziet de doodkleur niet, die op des Pelgrims wangen
De reeds zoo bleeke verw des kommers heeft vervangen,
Op 't hooren van zijn stem. Want verr' op d' achtergrond
Wierp de uitgeputte lamp slechts scheemrend licht in 't rond,
En 't vuur lag uitgeblaakt in smeulende asch te glimmen. -
Ach! voer de grijzaart voort; hoe hoog de ramp moog klimmen,
Hoe hoog het misdrijf rees van Spanje, 't werd altijd
Rodrigo opgelegd; het hoonende verwijt,
De vloek die 't schuldig hoofd van levenden moest treffen,
Vervolgt hem tot in 't graf; als kon men 't niet beseffen,
Dat, niet zijn wanbedrijf den val van Spanje wrocht; -
Als of de Muzelman niet vroeg of spâ den tocht
Gewaagd had langs de zeên die beider kusten scheiden,
Al waar niet Juliaan wraakzuchtig tusschen beiden
Getreden, om den wenk te geven die hem riep.
Ach, 't misdrijf dat dit Rijk zoo onherstelbaar diep
Deed zinken, had weldra langs andren weg dan dezen
Ons in 't verderf gestort, het geen zijn vrucht moest wezen,
Al had ook Juliaan zijn telg als schuldloos kind
Zien sterven in haar wieg.

Zoo gy zijn ziel bemint,
(Riep nu de boetling uit, en ijsde en sloeg aan 't beven.)
Haal van zijn feit niet op. De hemel moog 't vergeven
Door de onuitputbre kracht der reddende genâ!
Maar rep van hem niet meer. Rodrigoos naam verga!
Nooit word' hy dan met schande en afkeer uitgesproken!
Gy-zelf....

Hier werd hem 't woord weldadig afgebroken,

Zoo onbedacht geuit. - Ik, sprak Siveriaan,
Ik-zelf, die van een kind zijn jeugd mocht gade slaan,
Ik, die hem aan het hof zijns Vaders op mocht kweken,
Ik-zelf, kan anders niet dan de Almacht voor hem smeeken;
En menig stil gebed om vrede voor zijn ziel
Zend ik ten hemel op. Maar, zoo Rodrigo viel,
Ach, Spanje zag nog meer en grooter gruweldaden.
't Zag Favilaas ontaardste en eerlooste aller Gaden
Witizaas elpen kar met Koninglijken praal
Voor aller oog bekleên; en 't bloed van heur gemaal
Onmenschlijk plengen doen door 's overspelers handen.
't Zag haar Pelagio in spijt der heilge banden
Van 't moederlijke bloed, vervolgen: 't zag dien zoon
Door haar en haar tyran met schimp bedekt en hoon,
Als booswicht uitgeschreeuwd, van deze stranden jagen.
Wie spreekt de gruwlen uit die hier onze oogen zagen?
Wie zag niet Theudofred door 't allergruwzaamst feit
Van 't licht des daags beroofd, en door mijn arm geleid
Zijn duistren oogbol naar het middagzonlicht keeren,
In diepe en stille smart, in redloos rouwverteeren?
Dit zag de Spanjaart aan, en.... duldde 't. Waan men niet,
Dat ik Rodrigoos schuld verschoon'. De hemel ziet,
Hoe vaak by middernacht mijn heete tranen stroomen,
Wanneer ik voor hem bid... Maar, waarom moest hy schroomen
In 't bloed te plassen toen hy Chindaswintoos huis
Zoo zegepralend wrook? Waar-, waarom 't snood gespuis
Uit deernis toen gespaard? Ja, had hy 't medelijden
Den teugel niet gevierd by 't overwinnend strijden,
Hoe roemrijk had die dag voleind by Chrysus vloed!
Neen, vloek den dappren niet die zoo vol heldenmoed
Voor Spanjes rechten streed, die al zijn bloed ten beste
Voor haar bevrijding gaf en pal stond tot het leste;
Maar, stort uw jammerklacht zich in vervloeking uit,
Hy treff' den snooden 't hoofd die Land en Volk ten buit
Der Mooren gaven, en Rodrigoos zijde ontvloden
Toen zijn getopt helmet door de opgehoopte dooden
In 't dichtst van 's vijands drom, hoe hoog de noodkreet rees,
Met onbezweken moed den weg ter glorie wees!
Hun schedel treffe uw vloek, wie, met zijn gunst beladen

aant. Hem in 't beslissend uur lafhartig heb verraden!

Ja, riepen ze allen uit, dat was Witizaas bloed!
Ach, dat de onzaalge Vorst dat adderengebroed
Dat, als hun Vader snood, hem zoo veel ramp gebaard had,
Niet in een heilloos uur tot zijn verderf gespaard had
Uit enkel deerenis! - Nu meldde men elkaâr
Hoe Sizibert alom de vijandlijke schaar,
En Ebba nevens hem, ten gids en leidsman strekte.
Van Orpas sprak men meê, wiens hoofd de myter dekte,
Maar die haar afwierp om der Muzelmannen heir
Te volgen. Hy, wiens hand het levensbrood weleer
In Hispalis het volk had toegereikt, dorst heden
Met trots-getulband hoofd dien zelfden grond betreden
En 't schaamtloos dartlend oog nog opslaan! Zag men niet
Dat Egilone-zelv God en zijn dienst verliet
Om aan den Muzelman haar hand en trouw te schenken?
Ach, (zei men) welk een ziel die 't streelde, om aan de wenken
Te hangen van een Moor! Zy, Spanjes Koningin,
In rang gelijk te staan met de Oostersche slavin
Die in des Harems muur op zijn bevel moet toeven,
Na 't geen zy eenmaal was! En wie, wie zal 't beproeven
Te zeggen, wie bepaalt, wat op Rodrigoos ziel
Het huislijk lijden wrocht, dat hem zoo smartlijk viel....

Dat is aan my bekend, aan my, die 't hem zag dragen,
Viel hier de grijzaart in, het oog om hoog geslagen,
Van weemoed overwolkt. Ja, my is dit bewust;
Ik weet het, hoe zy steeds de huiselijke rust
Door wrevelmoed verstoorde, en schoon zijn mond niet klaagde,
Ik zag het, hoe haar trots Ruzille[1] in 't eind verjaagde
Van onder 't dak haars zoons. Het trof haar ziel te wreed,
Als zy getuige was van 't geen hy heimlijk leed,
En hoe 't ondraaglijk wee zijn edel hart verscheurde
En aan zijn leven knaagde. Ach, als zy vaak betreurde
Dat die onvruchtbare Echt haar zoon geen telgen gaf,
Dan wischte zy weldra haar stille tranen af,
Wanneer ze aan d' inborst van zijne Egâ dacht, en smaakte

1 Rodrigoos moeder.

Een zweem van bittre troost die 't denkbeeld draaglijk maakte,
Dat met Rodrigoos dood de stam van haar gemaal
Van de aard verdwijnen zou. - Terwijl nu 's grijzaarts taal
Elks aandacht hield geboeid, lag de arme boetling zwijgend
Verzonken in gepeins. Naar lucht en adem hijgend
By 's grijzaarts aanblik, trof 't gesprek zijn oor niet meer.
De ontmoeting van dit uur sloeg al zijn moed ter neêr.
De hoop, die hem de cel des Pelgrims deed begeven,
Scheen dan, (helaas!) als rook in 't luchtruim weggedreven.
Hy wist, dat niets op aard, niets anders dan de dood,
Den band verbreken kon die dees zijn huisgenoot,
In voorspoed en in ramp onkreukbaar trouw bevonden,
Voor altoos aan het hof zijns vaders had verbonden.
Helaas, het was dan zoo: - die moeder stierf van smart,
Wier schuldvergiffenis zijn afgepijnigd hart
Zoo smachtend had gewenscht. Gewis, zy was bezweken
Die, had ze op 's boetlings hoofd haar zegen mogen spreken,
De vreê des hemels had geschonken aan zijn ziel,
En zelv gevonden! wie, in wat haar smartlijkst viel,
Het meest beklaagbaar was, dat ze in den grafkuil daalde
Eer de invloed van Gods Geest den jammerlijk verdwaalde
Het hart met rouw vervulde en tot bekeering riep! -
Ach, dat zy met die last op 't brekend hart ontsliep,
Was 't geen hem grievendst trof... Doch - mooglijk was ze in 't leven!
Een flaauwe zweem van hoop scheen voor hem heen te zweven. -
Verwijderde misschien een zending van gewicht
Dien trouwen dienaar van zijn moeders hofgesticht? -
Hoe 't zij, de onzekerheid van 't geen hy heeft te vreezen
Is onverduurbre smart, ten hoogsten top gerezen!
't Waar beter, dat hy wist wat hy zoo pijnlijk ducht. -
Welaan! zijn boezem smoort den naauwbedwingbren zucht,
En, buigende over de asch, om 's grijzaarts oog te mijden,
Beurt hy 't gesteunde hoofd, beschaduwd van ter zijden
Door de uitgebreide hand, een luttel tot hem op,
En spreekt met flaauwe stem maar hoorbren harteklop
Den grijzaart aan, en vraagt: Waar is Rodrigoos moeder?
En, leeft zy -?

Ja, zy leeft, gesterkt door d' Albehoeder

aant. (Dus andwoordt hem Siveer). Zy draagt dees laatste smart
En die haar 't zwaarste trof, met onderworpen hart.
Niet, als zy 't onrecht leed, aan haar gemaal weêrvaren,
Toen 't verontwaardigd hart de hoop nog bleef bewaren;
Maar lijdzaam en gedwee, gelijk de Kristen doet,
Die 's Hemels zachte troost voelt stroomen door 't gemoed.
Een troost, die haar geene aard kan geven noch ontrooven.

Rodrigo vroeg niet meer. Hy slaat het oog naar boven,
En stort een stillen zucht, die zwijgend de Almacht dankt:
Hy trekt den mantel saam die om zijn schouders hangt,
En hult zich 't hoofd er in, om onbemerkt te weenen.

Toen de eerste morgenstraal in 't Oosten was verschenen
Verliet hy 't nachtverblijf: maar langzaam toog hy voort
En toefde langs den weg, naby den stillen boord
Eens marmren waterkoms waarin zich bronvocht plengde
Dat aan het murmlend nat zijn zacht geklater mengde,
Den moeden reiziger de streelendste muzijk.
Hy was in beter eeuw, 't menschlievend hart ten blijk,
Door Kristnen hier gebouwd tot laafnis voor den moede,
En met een kruis versierd, thands door der Mooren woede
Godlastrend afgerukt, en in het stof vertreên.
Rodrigo gaderde 't verbrijzeld hout by één
En plaatste 't in de bron, van diep ontzag doordrongen.
Zoo blijve 't, dus omspoeld van heldre watersprongen,
Als in kristal gevat, voor 't schendig rot bewaard!
Nu hief hy 't hart tot God, en boog zijn knie op de aard;
En, 't needrig hoofd gebukt voor 't dier verzoeningsteeken,
Geeft hy den tranen loop, die uit zijne oogen breken
En drupplend menglen met het zilvren bronwelvocht
Terwijl zijn ziel naar troost voor 's Heilands aanschijn zocht. -
Een Moor verraste hem, voor 't heilig kruis gebogen,
En, met de woede in 't hart en vonklende uit zijne oogen,
Riep hy den boetling toe: Gevloekte Kaffer, rijs,
Gy, die aan hout en steen, met Godlijk eerbewijs
(Den Muzelman ten trots') uw beden op durft dragen!
Rodrigo wendde 't hoofd; en de onverlaat dorst wagen
Met de opgeheven voet den diepgehoonden Vorst

Te treffen op het hart. De toorn ontgloeit zijn borst,
En met een enklen greep werpt hy den Moor ter aarde,
Die, door de spijt ontvlamd, zijn krachten saam vergaârde
En rijzende uit het stof hem met den dolk bespringt.

Gy slaaf, roept hy hem toe, terwijl hem 't moordtuig blinkt
In de opgeheven hand: Gy slaaf, hoe durft ge uw handen
Verheffen, om een Moor Godtergend aan te randen,
My, een Geloovige! Sneef, afgodsdienaar, sneef! -
Maar ijlings greep de Vorst den arm die 't moordtuig dreef,
Ontwrong het aan zijn vuist en stiet het hem door 't harte,
Tot zelfbehoud en wraak, die hy zoo roekloos tartte.

Terwijl nu 't dorstig zand den stroom van 's woestaarts bloed
Verzwolg, zag hy Siveer, die met verhaasten spoed
Zijn muildier voorwaarts dreef. Dees riep hem toe by 't naderen:
Uw vloeit het echte bloed nog onvervalscht door de aderen,
Mijn broeder! Ach, had slechts by Chrysus jongste slag
Toen zich de onzaalge Vorst zoo snood verraden zag,
Één duizendtal als gy gevochten aan zijn zijden,
Hy had gezegepraald. Doch ach, met deze tijden
Van jammren stemt de moed daar 't Gothsche hart van brandt,
Zoo luttel over één! - Maar, biede ik u de hand,
Op dat wy 't zielloos lijk in tijds een graf bereiden.
Nu steeg hy ijlings af; zy delfden saam, en leiden
Het lichaam in den kuil en dekten 't voor het oog.

Rodrigo, die nu met den grijzaart verder toog,
Hijgde, om 't verkropt gevoel zijns boezems lucht te geven.
Mijn Vader, riep hy uit; laat wat ik heb bedreven
't Vertrouwen tusschen ons verzeeglen! Waarom zou
In zulk een tijd van ramp, geen onbesmette trouw
Het hart vereenigen van twee rechtschapen Gothen?
Geen achterhoudendheid houde u het mijn gesloten!
Welaan dan, melde ik 't u: waartoe geheimenis?
Weet dat dit de eerste vrucht van 't heilig offer is
Dat ik, voor 't oog van God op 't bloedig puin gebogen,
Aan Spanjes redding bracht. De hemel moog gedogen
Dat het tot wraak strekke en verzoening! Deze daad,

In heete drift volvoerd door onverduurbren smaad
Getergd, draagt luttel roems. My roepen andere plichten.
Ik spoed naar Kordua, met dringende berichten
My in Visonia vertrouwd door Odoard.
Ik ga den heldengeest opwakkren in het hart,
En aan Pelagio een donderstem doen hooren
Die 't moedloos Spanjen uit zijn diepen slaap zal stooren,
En treffen 't, als de klank van 't schel bazuingeschal
Des Engels boven 't graf. Het wakkre heldental
Van bergliên in het Noord, tot heden vrij gebleven
Van 's overheerschers juk, doen 't aanbod van hun leven,
Maar roepen, met een drift die van geen perken weet,
Pelagio tot hoofd met algemeenen kreet.
Urbaan en Odoard, die, tot één doel verbonden,
My, tolk van hun gevoel, met dezen blijmaar zonden,
Berichten hem door my, dat alles op hem hoopt,
En 't uur verschenen is. Ook u, mijn vader, noopt
Iets wichtigs, zoo ik waan, dat ge in dees jammerdagen,
Uws meesters huis verlaat, thands door de wisselvlagen
Van 't krijgslot zoo verneêrd.... Wie zijt gy? riep Siveer,
Die op het bleek gelaat des Konings meer en meer
Oplettende oogen sloeg, maar die hem niets ontdekken.
Nog eenmaal roept hy uit: Wie zijt gy? want uw trekken
Zijn die eens vreemdelings; maar 't hooren van uw stem
Ontrust my als een droom.

Mijn Vader, andwoordt hem
Rodrigo; ja, ik ben een vreemdling voor uwe oogen;
Een vreemdling zonder naam, van alles uitgetogen
Door de algemeene ramp; die zonder schuilplaats zwerft,
En met wiens dood zijn stam den laatsten sprankel derft.
Ik was alleen gespaard, toen 'k alles zag verdelgen,
Om d' alsembeker tot den bodem leêg te zwelgen,
Die my de erbarming Gods (mijn ziel tot artseny)
Geschonken heeft. Maar thands van 't juk des misdrijfs vrij,
Aanschouwt ge in my een mensch, herboren na de zonden,
Die, als by tweeden doop aan 's Hemels zaak verbonden,
Gelijk in Salem eens het Godgeheiligd kroost
Dat, trots der Heidnen dwang, de wreedste dood getroost,

Des Hoogsten krijgsbanier kloekmoedig dorst verweeren,
Na hen, den naam ontfing dier dappre Maccabeêren.
Urbaan lei by dien naam zijn zegenende hand
Plechtstatig op mijn hoofd: ik heb my 't Vaderland
Gewijd in dezen naam: ook gy zult my dien geven!
Nu meldt my van uw zij', door welk belang gedreven,
Gy thands naar Kordua uw schreden richt? Gewis
't Is niet om 't Moorsche hof, der braven ergenis,
In ijdel tijdverdrijf te aanschouwen. -

Neen, voorzeker!
Ook ik, zoek Spanjes hoop, haar redder en haar wreker.
Ook ik heb by dien prins een zending van gewicht,
Maar tot een ander doel. Dan, 't geen ik hem bericht
Op last van mijn meestres, zal mooglijk heilzaam strekken,
Tot steunsel van uw doel. Mijn last is, hem te ontdekken
Wat onvermijdbre schande, indien hy 't niet verhoed,
Zijn vorstlijk huis bedreigt. In woesten overmoed
Durft thands Numanciaan, die God heeft afgezworen,
Die Gegio verdrukt ter gunste van de Mooren.....!
Die trotsche Renegaat staat naar zijn zusters hand.
Haar, snoode Gisla, aan het misdrijf reeds verwant
Door 't Moederlijke bloed, werd met het kiemend leven
De zelfde dartele aart ten erfdeel meê gegeven.
Zy geeft dien slaaf gehoor, die aan het slijk ontkroop,
En, voor vermaning doof, bevestigt zy zijn hoop!
Dit roekeloos gedrag prangt Gaudiosa 't harte!
Zy ziet er, by 't gevoel van de onverheerbre smarte,
Het dreigende onheil in, dat uit zulk echtverbond
Voor 't huis van haar gemaal weldra te duchten stond.
't Besef vervult haar, dat, wat Gisla ooit zou pogen,
Haar rechtgeaart Gemaal geen echtband zou gedogen
Zoo hoonend voor zijn bloed. Helaas! zy wederstreeft:
Maar hy, de afvallige, die God en plicht begeeft,
Staat eens, door eigenbaat, door haat en vrees gedreven,
Als zijn ontwerp het eischt, Pelagio naar 't leven,
En zal zijn vorstenstam verdelgen van deze aard.
Mijn Meesteres is meê door de eigen zorg bezwaard.
Het is dus op 't bevel van twee heldhafte vrouwen

Dat ik den Prins die last, die ze aan mijn zorg vertrouwen
In 't weitsche Kordua ga melden; dat hy spoed',
En zoo 't nog mooglijk zij', die schandelijke echt verhoed',
Of, ware 't reeds te spâ, niet drale, met zijn leven
Te redden van 't gevaar, het geen hem schijnt te omzweven.

Zoo is, naar 't geen gy meldt, viel hem Rodrigo in,
Pelagioos paleis 't verblijf der Koningin? -

Die wijkplaats komt haar toe: de Koninklijke panden
Van Chindaswintoos huis zijn door onbreekbre banden
(Dus andwoordt hem Siveer,) in vreugd en tegenheên
Sints de eerste jeugd verknocht, in alles lotgemeen.
En zy, die eens haar spruit als 't sieraad heeft zien bloeien
Diens Koninklijken stams, zoekt, nu de stormen loeien
En de onweêrstaanbre orkaan zijn bladerkruin verbrak,
Een wijkplaats voor den nood in schaduw van dien tak
Die eenig overbleef toen alles lag verslagen.

Dus sleet het eenzaam paar de reeds zoo lange dagen
Des reistochts zij' aan zij', in ongedwongen kout.
Elk schonk den ander stof in 't hartlijk onderhoud
Voor innig zielsgepeins, dat soms 't gesprek verpoosde.
Tot eindlijk, aan die kim, die 't dalend zonlicht bloosde,
Hun oog de transen en de tempels schittren zag
Van 't prachtig Kordua. De zilvren Bétis lag
Reeds glinstrend in 't verschiet, en slingerde haar aderen
Door de akkers wijd en zijd. Ze ontwaren by het naderen
Het blaauwende gebergt' dat, deinzende in 't verschiet,
Als spits op spits getast, zijn kruin den wolken biedt
Aan de overzij' des strooms, waarlangs de wijnrank kronkelt
Die door 't olijvengroen van purpren trotsen vonkelt,
En meenge praalzuil rijst en statig burchtgesticht,
En menig lage stulp in 't loof verscholen ligt
Van 't rijk citroengeboomt, weleer 't verblijf van vrede.
Reeds deelde de avondstond natuur heur scheemring mede,
Maar dekte voor hun oog de donkre bergrug niet
Die achter 't rijzend vlak met de ether samenvliet.
De reiziger, wiens hart geen smart en zorg beknelden,

Had in dit avonduur in deze stille velden
Gewis met lust vertoefd, en jaren dankensstof
Gegaârd in 't hemelsch schoon dat hier zijn blikken trof!

Ook riep de grijzaart uit, tot in de ziel bewogen:
Verruklijk Kordua! gy lust en vreugd der oogen!
Hoe heerlijk blinkt gy uit! Wat bouwpraal draagt uw grond!
Hoe mild heeft hier Natuur haar schoon gekwist in 't rond!
De zinkende avondzon, gereed van u te scheien,
Ziet, waar zy rijze of daal', geen lachender valleien,
Geen statiger gebergt'. Geen plekjen op heel de aard,
Waar zoo veel hemelschoon by zoo veel zegen paart.
Geen geur'ger balsem draagt het windtjen op zijn vlerken
Door 't eeuwiggroenend loof van Edens bloemhofperken
Dan uit uw dreven vloeit. Dan, ach! wat bittre smart
Verwekt herinn'ring hier in 't overstelpte hart!
Daar was, daar was een tijd, toen hun, aan wien deze oorden
Uit wettige geboorte in erfdeel toebehoorden
Geen onspoed was bekend! herroeploos vlood hy voort!
Gelukkig zijn zy thands die sluimren, ongestoord
In 's aardrijks stillen schoot voor schande en smaad beveiligd.
Zy zien den gruwel niet die 's Hoogsten dienst ontheiligt.
Hun oor verneemt in 't graf den dreun des voetstaps niet
Die Spanje trapt op 't hart! Mijn tranen, vliet, ja vliet!
't Is wel: dat de ouderdom my als een kind laat weenen:
Wat anders zou mijn ziel een zweem van rust verleenen!
Ja, wel my, dat ik ween; 'k ware anders lang in 't graf,
En, ongetrouwe knecht, wierp ik mijn lastdeel af
Voor de afgewerkte taak. -

Niet wijd van 't pad gelegen,
Den muur der stad naby, in 't scheiden van de wegen,
Verhief zich een gesticht in statelijke pracht.
De grijzaart voelde 't hart als door een toovermacht
Getrokken naar dat oord. Met diep ontroerde zinnen,
Spreekt hy Rodrigo aan: Treên wy die muren binnen,
Mijn broeder! o verzel me in d' uitvoer van een plicht.
Op onze t' huiswaartreis gedoogt de spoed wellicht
Geen oogwenk toevenstijd; en 'k zou 't me als misdrijf wijten,

Verzuimde thands mijn hart zich van zijn zucht te kwijten. -

Rodrigo antwoordt niet, verdiept in stillen rouw!
Hy had het niet gewaagd, zijn blik naar dit gebouw
Te wenden; maar nu volgt hy 's grijzaarts wankle schreden,
En ziet ten Hemel op by 't heilig Choor betreden.
Algoede! roept in 't hart de stille boetling uit;
Schenk me onderwerpingskracht by 't geen uw raad besluit!
Vergeef mijn zwakke ziel, die, mocht zy 't slechts vermijden,
Zich-zelv onttrokken had aan dezen drang van 't lijden!
Wat ben ik voor uw oog dat ik my ooit vermeet,
Den bittren lijdenskelk, dien gy my nuttig weet,
Te rug te stooten: Neen! doe my mijn misdrijf boeten,
En vind' mijn schaamte en smart erbarming aan uw voeten!

Zesde zang.
Rodrigo in vroeger tijd.

Het statig Vorstenslot betreden door hun beide
Had Theudofred gesticht. Naar dit paleis geleidde
Hy in het prilst der jeugd zijn bloeiende echtgenoot:
Daar had hy menigwerf de lieve huwlijksloot
Die hem die weerhelft schonk, met vaderlijke weelde
Geschommeld op zijn kniên: daar, als hy om hem speelde
Met ouderlijken trots het knaapje aan 't hart gekneld,
En van zijn weelgen bloei de rijkste vrucht voorspeld.

Ter zij' van dit gesticht deed hy een tempel bouwen,
Den Heilig' toegewijd, die 't eerst in die landouwen
Den leer des Heilands had verkondigd. In de kracht
En 't bloeien van zijn jeugd op 't stervensuur bedacht,
Had hy in dezen muur 't hem wachtend graf doen delven.

aant. Witiza roofde 't hem en eigende zich-zelven
En snoode gezellin, het prachtig Koningsslot.
Toen echter Theudofred zijn smartlijk levenslot
Vervuld had, werd zijne asch dit grafgesticht gegeven.
Zy, naadrende aan het eind van 't zoo verroekloost leven,
Door onherstelbre kwaal op 't krankbed neêrgeveld,
Gevoelde in 't eind haar hart door 't naberouw bekneld
En dwong den dwingeland, vertederd door haar smeeken,
Tot deze wedergaaf. Weldra was zy bezweken,
En stierf als boeteling, verscheurd door wroegingsmart.
Op 't ziekbed bad zy vaak in de onrust van haar hart
Pelagio, haar' zoon, door haar gedoemd tot zwerven,
Vergeving voor den moord zijns vaders vóór haar sterven,
Vergeving voor zijn ramp, berokkend door haar feit.
Zoo 't mooglijk waar' (riep ze uit,) dat zulke onmenschlijkheid
Vergiffenis verwierf! Hoe verre ook van haar sponde,
Sloeg ze in vertwijflingsangst haar brekend oog in 't ronde,
Als waar hy haar naby, en riep hem machtloos aan,
Om 't medelijdend oog op haar berouw te slaan.
By 't foltren van haar smart, by 't gruwzaamst stervens lijden,
By 't bloed dat Jezus stortte om zondaars te bevrijden,
Riep ze om vergeving uit tot haar miskenden zoon.
Zy bad hem, in 't gebed voor 's Allerhoogsten throon
Te pleiten voor haar ziel om deernis en erbarmen!
Nog mengde zy zijn naam in 't allerjongste kermen,
In radelooze smart hem zoekend, tot haar oog
Zich voor het daglicht sloot en d' adem haar ontvloog.
Hier was haar gruwzaam eind; hier lag haar lijk in de aarde!
Ontheiligd scheen het oord het geen hare asch bewaarde;
Ja de overheerscher-zelf vermeed dees wijk der rust,
In 't lang verstokt gemoed in 't eind zich-zelv' bewust.
Ruzille mede ontweek die schoone lustprieelen
Waar ze eens met haar gemaal des levens vreugd mocht deelen,
Thands aaklig als het graf. Slechts eens, één enklen keer,
Zag zy dit oord van wee en droeve erinnring weêr.
Zy was er op dien dag, zoo rijk in bittre vreugde,
Die 't zwoegend moederhart ondanks zich-zelf verheugde;
't Was toen Rodrigo kwam, bestierd door wraak en recht;
En eeuwig heeft zy toen die streek vaarwel gezegd.

Ach! toen mijn voet het laatst dees drempels heeft betreden,
(Riep thands de grijzaart uit) hoe anders was 't dan heden! -
Hoe anders sloeg my 't hart van 't streelendst zielsgevoel
By d' algemeenen galm van 't luide vreugdgewoel, -
Toen 't onkruid, dat (sints lang hier welig voortgesproten)
In dit verlaten oord zijn wortels had geschoten,
Vertrapt werd in 't gedrang! Hier stond in rijken dosch
Mijns meesters heldenstoet, op trouw en krijgsmoed trotsch,
En zwaaide Zijn banier; hun stalen javelijnen
In 't morgenzonnegoud met flikkrend wederschijnen
Zich spieglende in elkaâr. Het hooggetopt helmet
Verhief zich wijd en zijd; en 't steigrende genet
Gaf andwoord op den klank des krijgsbazuins. Men hoorde
Het jubelend gejuich dat door de wolken boorde,
Van gindsche torentrans door de Echo duizendmaal
Herhalen, en den kreet van blijden zegepraal
Rodrigo toegejuicht, weêrgalmen wijd en zijde!
Nog hooger steeg de vreugd die aller hart verblijdde,
Nog luider rees de kreet der zege, toen het oog
Het opgejaagde stof, dat om de raadren vloog
Der roemrijke oorlogskar, in 't verr' verschiet ontwaarde.
Dan, by het naderen des jongen helds bedaarde
Het luide volksgejuich, en, heel de ontelbre stoet
Die hem uit Spanjes naam den zege- en welkomgroet
Kwam bieden, liet geen stem, geen enklen klank meer hooren,
Zoo deed het diep ontzag hun 't vreugdgevoel versmoren;
Zoo hield verwachting hen als ademloos bekneld.
Hy kwam als Koning en Verwinnaar van 't geweld,
Maar met geen Koningstrots, geen schittrend zegepralen.
Der vaderlijke schim mocht hy de schuld betalen
Der welvolvoerde wraak; thands kwam hy zijn gebeent'
Dat offer wijden op het eenzaam grafgesteent'.
Een gitbruin paardenspan trok zijn yvoren wagen.
Ruzille in rouwgewaad, nog treurende en verslagen,
Zat nevens hem: haar wang, sints lang door smart ontkleurd,
Bedekte een bleeker wit; dan, hoe zy kwijnt en treurt,
Nog straalde haar 't gelaat van d' onverdoofbren luister
Der Vorstlijke geboort: hen volgde in de oorlogskluister

De dwingland, die zijn dood verwachtte van hun hand
Ter welverdiende straf. Belaân met schuld en schand',
Zag hy met woesten blik en schaamtloos om zich henen. -
Hy zag der volken haat zich tegen hem vereenen;
Toen dook hy siddrend weg en boog het hoofd ter aard.
Met vrouwelijk geween, zoo laf eene inborst waard,
Betreurde hy zijn lot, maar niet zijn gruwlen. Stouter,
En fier op 't heilig ampt dat hem verbond aan 't outer,
Volgde Orpas, en, na hem, geheel het bastert-ras
Dat door Favilaas gade in 't heilloost tijdstip was
Geteeld tot Spanjes val. Betreurenswaard meêdogen
Dat toen Rodrigoos ziel, met hunne jeugd bewogen,
Het straffen deed ontzien, en 't listig slanggebroed
Ook om Pelagio deed sparen, als zijn voet
Hun kop vermorslen kon! -

't Is mooglijk, dat hy dwaalde;
(Dus andwoordt hem de Goth, die pijnlijk adem haalde
Maar hem zijn smart verborg, of schoon ook ieder woord
Dat 's Grijzaarts mond ontviel, hem als een dolk doorboort.)
Dees dwaling zal voor God zijn schuld toch niet verzwaren;
Dan, schoon de deernis, die hem 't leven hun deed sparen
U leed is, zoudt gy 't hem verwijten? -

Hemel! ik
't Hem wijten? (riep Siveer in 't eigenst oogenblik.)
Ik hem, mijn dierbren knaap, de wellust aller oogen,
Dat wijten? Neen, o neen! hoe zou mijn ziel 't gedogen!
Dien jongling, die alom met zegen werd begroet,
Dien dappren heldenknaap, my dier als eigen bloed,
Verwijten!... Hem, wiens liefde en jong en oud verheugde,
Ons tranen haalde in 't oog van onbeschrijfbre vreugde!
Hem, die geen weêrga ooit van schoon of krijgsmoed zag;
Maar schooner toen dan ooit, maar grootscher op dien dag,
Dan in het tijdstip-zelf van ongelijkbre glorie
Toen duizend monden op het veld der krijgsviktorie
Hem Koning huldigden, en hy op 't schild getorscht,
Zijn degen zwaaide, van des vijands bloed omkorst.

Dan, waarom 't hoofd geschud, als twijflend aan mijn woorden?
Daar vloeit geen leugentaal van mijner lippen boorden,
En 't is geen ijdle droom. Tien jaren is 't geleên,
Tien korte jaren slechts, sints al wat Spanjes zeên
En 't Pyreneesch gebergt' van rondsom houdt besloten,
Zich met dien zegegalm, op 't slagveld opgeschoten,
Vereende tot één kreet.... Maar hoe? gy beeft, en trilt!
Wat deert u? -

Huivring slechts die door mijne aadren rilt,
Door 't dicht plantsoen verwekt het geen wy binnen treden.
Was 't andwoord van den Goth. -

Ach! zoo dat blijd voorleden,
Zoo die erinnering, uw boezem trof als mijn',
(Dus ging de grijzaart voort,) gy zoudt gevoelloos zijn
Voor schaduwkoelte en hitte, en alles om u henen!
Algoedheid! vijf paar jaar zijn sedert slechts verdwenen,
En wat verandering betreur ik sints dien tijd!
Tien korte jaren zijn 't, toen, keerend van den strijd,
Hy 't moedig rosgespan op 't gindsche voorplein mende,
Gehoorzaam aan de hand die 't voor zijns meesters kende.
Zijn wielen hielden stand, en alles van rondsom
Stond in verwachting, en van teedre ontroering stom.
Elk scheen den ademtocht in 't blijde hart te smoren
Om, als hy nedersteeg, den stap zijns voets te hooren.
Nu rees Rusilla op van de elpenbeenen koets,
Maar langzaam en bedaard; de ontroering haars gemoeds
Benevelde haar oog met tranen, en verslapte
Haar anders vluggen voet, doch toen zy nederstapte,
Bood haar Rodrigo steun met de uitgestrekte hand.
De aandoening van dat uur had al haar kracht vermand.
Toen zy haars Egaas graf genaakte, boog zy neder,
Het voorhoofd op den zerk, dan, spoedig rees zy weder,
En sloeg met kalm gelaat haar blikken in het rond.
Rodrigo.... Zeg, waar m' ooit zoo fier een krijgsheld vond!
Waar zag m' ooit dapperheid vereend met zoo veel grootheid?
Vereend met zoo veel schoons? Waar, wraak op Helsche snoodheid

Zoo Goddelijk volvoerd? - Rodrigo rees van de aard,
En strekte de armen naar de lijkasch, daar bewaard,
En riep aandoenlijk uit: ô Theudofried, mijn vader!
Duld, duld thands, dat uw zoon uw koud gebeente nader'.
'k Verschijn hier, als Gy 't wenschte op die gewijde stond
Toen ik, by 't jongst vaarwel my plechtelijk verbond
En, aan uw voet geknield, by uw onredbaar lijden
Den eed zwoer, u ter wraak mijn oorlogszwaard te wijden;
U zwoer, by al het leed, by de onverpoosbre smart
Die rustloos dag en nacht mijn moeders brekend hart
Doorboorde, dat indien die scheiding my behoedde
Voor de ijverzucht en haat die 's dwinglands borst doorwoedde,
Mijn zwaard, van nu af aan, der wederwraak gewijd,
Hem eenmaal treffen zou! - Ach! riep ik, had de tijd
Mijn arm met mannenkracht gewapend, 'k zou niet beiden.
Reeds nu, zou 't blakend hart me op 't spoor der wraak geleiden;
En 'k zwoer, uw aangezicht niet weêr te zien op aard,
Mijn moeders zegen niet te ontfangen, eer mijn zwaard
Dien wreeden dwingeland geketend aan uw voeten
Gebracht had, of zijn feit hem met de dood doen boeten.
Ja, knaapjen als ik was, bezwoer mijn mond dat woord
Voor aller Heilgen oog, voor God, die alles hoort
En wiens gerechtigheid niet sluimert! Ja, uw beden,
Mijn vader, zijn verhoord; verhoord, mijn heilige eeden.
Helaas, te wel vervuld in alles! Want gy badt
Terwijl ik opwaart zag, en 't heete tranennat
Uit uw ontluisterd oog my druppelde op de handen,
Dat, zoo 't rechtvaardig lot den dwingland klonk in banden,
Het by uw leven, aan uw voeten, nimmer waar,
Maar eenmaal by uw graf. Welaan! aanschouw hem daar,
Mijn vader Theudofried! Thands rust geen aaklig duister
Op uw verklaard gezicht! Zie neder uit den luister
Des Hemels op dit graf! Hier, by uw overschot,
Hier toeft hy van mijn mond op de uitspraak van zijn lot. -

Zoo sprak die oorlogsheld. Witiza hoorde 't bevend,
Met opgesparden mond, meer dood van schrik dan levend;
Met half gerezen hoofd gekeerd tot hem die sprak,
Zijn vonnis wachtende met de oogleên stijf en strak

En woest en starend oog: en, als des Konings reden
Door stilte werd gevolgd, vernam men om zijn leden
't Rinkinken van de boei. - Toen boog hy knielend neêr,
De sidderende hand verheffend tot zijn Heer,
En bad hem om genâ! Schenk (riep hy,) schenk genade!
Dat me in het kerkerhol uw ijzren boei belade!
'k Smeek kerker-duisternis en ketens aan uw voet;
Maar schenk my 't leven slechts! ik-zelf ontzag zijn bloed. -

Ge ontzaagt zijn leven, ja; maar hadt gy 't hem doen derven,
De dood had hem bereid gevonden om te sterven:
Zijn ziel had vrede in God; en uitstel van de dood
Was, hemelvreugd vertraagd! Doch gy, onmenschlijk snood,
Gy, die slechts ademdet door gruwlen zonder voorbeeld,
Zoo gy in boei en nacht tot leven zijt veroordeeld,
Dat vonnis is genâ! Geleidt hem heen, mijn Wacht!
Hy sleep' den kluister voort in 's kerkers donkre nacht. -

Zoo was Rodrigo toen, - zoo edel, zoo verheven!
Zoo was hy, toen mijn voet deze onvergeetbre dreven
De laatste maal betrad: hier blonk zijn glorie 't hoogst,
Op dit tooneel van roem- en rijke lauwrenoogst!
Zoo was hy, Hemel ach! toen ik het grafgesteente
Mijns meesters 't laatst bezocht en weende op zijn gebeente.
Zoo was hy toen, - en thands...! 't is naauwlijks vijf paar jaar...
ô Breek, mijn steenen hart, my valt het wee te zwaar!
Waar - waarom barst gy niet, dan had ik rust van 't treuren! -

Terwijl de grijzaart sprak, genaakten zy de deuren
Des Tempels, beide, 't oog beneveld van 't geween.
Zy ijlden naar het graf. Siveer knielde op den steen.
En gaf zijn droefheid lucht in onbedwongen snikken.
Rodrigo overstelpt, riep in die oogenblikken,
Dat de aard hem bergen mocht! Dus op den zerk gestrekt,
Werd hy op 't onverhoedst uit dees zijn smart gewekt
Door eene ontzachbre stem die galmde langs de koren.
Wie zijt gy (riep zy uit) die mijn gebed komt storen,
En met uw luide smart me ontrust in deze nacht? -
Zy rezen plotsling op, en zagen onverwacht

Een rijzige gedaante op ongeschoeide voeten.
Hy scheen in zak en asch voor 't Alziend oog te boeten;
Een vorstelijke zwier was zichtbaar in zijn leên;
Maar bleek was zijn gelaat, en badende in geween.

Zevende zang.
Rodrigo en Pelagio.

Niet vruchtloos had in 't uur van bittren stervensnood
Een moeders veege mond op de oever van de dood
Pelagio haar zoon vergeving afgebeden: -
Niet vruchtloos had zy hem, ondanks haar gruwzaamheden,
Gesmeekt om zijn gebed. Haar bange wanhoopskreet
Vond ingang tot zijn ziel. En wie op aard zoo wreed,
Die niet vertederd waar! Geheel zijn lichaam schokte
En 't scheen of 't rillend bloed in hart en aadren stokte,
Toen hem de tijding van haar sterven werd verkond.
Hy echter zegende met stamelenden mond
Den bode van die maar. Wat ook zijn smart mocht wezen,
Het was die smart niet meer, ten hoogsten top gerezen,
Die hem zoo plettrend viel te dragen; maar de rouw
Die tot den rand van 't graf zijn borst vervullen zou,
Was nu verwisseld in een kalm gezalfde smarte;
Bracht zuivring, heeling meê; en voerde allengs zijn harte
Den Hemel nader. Want, hy, de eerstling van haar bloed,
Hy, met de moedermelk aan hare borst gevoed,
Die uit haar teedre stem en moederlijke lonken
Den nooit verkoelbren teug der liefde had gedronken,
IJsde op het denkbeeld van haar gruwlen. Ja soms scheen 't
Als of die moedermelk zijn kinderlijk gebeent'
Tot doodelijk vergif gestrekt had. 't Was een lijden
Zoo hooploos, dat het graf-alleen hem kon bevrijden,
Tot, met de ontzachbre maar der wroeging van haar ziel,

Een balsemende troost des hemels op hem viel,
En hoop en blij geloof zijn boezemwee verzachtten.
Van dien dag steeg zijn beê tot d' Opperste der machten
Voor haar wier schoot hem droeg; maar in die nacht vooral
Dat ze in het stervensuur haar ziel aan God beval.
Zoo dikwerf die verjaarde, ontweek hy in dees wanden
En bracht, als boetling zelf, zijn needrige offeranden
Voor 't heilig kerkaltaar. En, toen Rodrigoos staal
Witiza overwon en door dien zegepraal
Het zuchtend vaderland bevrijdde van zijn boeien,
Kwam hy zijns moeders graf met tranen oversproeien,
En bracht er ieder jaar op 't boetend smartgetij'
Zijn beden voor haar ziel. Dit was die nacht, en hy
't Verschijnsel, dat gehuld in 't kleed van rouw en boete,
Rodrigo en Siveer in 't heilig koor ontmoette.
De grijzaart diep ontsteld, roept met bestorven mond:
Het is de Prins! en werpt zich bevende op den grond,
En klemt zich om zijn kniên in onbedwingbre ontroering.
Rodrigo, door dien kreet van blijde geestvervoering
Als uit een droom gewekt, bezwaard met kommers last
(Hem tot bezwijkens toe op 't zuchtend hart getast,)
Kwam tot zich-zelven weêr; maar, niet gewoon te buigen,
Onthield hy zich, den vorst zijn hulde te betuigen,
En stond een wijl verward, besluitloos, en ontsteld.
Dan, toen Siveriaan op nieuw zijn kniên omknelt
En uitroept: ô Mijn Prins! mag ik u hier aanschouwen?
U, op wien 't Vaderland zijn laatste hoop blijft bouwen!
U, Spanjes hoop, mijn hoop! mijn meester en mijn heer!
Toen wierp Rodrigo zich met de eigen geestdrift neêr,
En riep: Geliefde Prins! Pelagio! en knielde
Oodmoedig aan zijn kniên; 't gevoel dat hem bezielde
Door 't neêrgebogen hoofd verbergende aan zijn oog.
Siveriaan sloeg nu zijn blikken naar omhoog
Op 's Prinsen bleek gelaat, met weemoed en verblijding.
Dees sprak hem vorschende aan. Siveer, wat doodsche tijding
(Dus vraagt hy,) spelt me uw komst? - Wien roofde my de dood?
Versloeg zijn wreede seis mijn kroost of Echtgenoot? -
Waarom in Kordua? - Wat treurmaar koomt gy brengen?
Heeft mooglijk de Aartstyran hun-aller bloed doen plengen,

En heel mijn huis, ten prooi der woedende ijverzucht,
In eenen slag verwoest? -

Neen, 't is te veel geducht
(Is 't andwoord van Siveer). Geen onheil mocht hun deeren;
Mocht gy slechts, ô mijn Prins, op eigen huis regeeren,
En Spanje, Spanje zijn als 't eertijds is geweest!
Ja, 'k breng u smartlijk nieuws, maar niet gelijk gy 't vreest.
Numantiaan, wiens trots hem alles durft doen wagen,
Die snoode Renegaat, durft thands uw zuster vragen;
En zy, zy leent hem 't oor, en wijst zijn hand niet af.
Vergeefs is alle raad dien haar uwe Egâ gaf;
Om niet vermaant zy haar, en toont haar al 't afschuwlijk'
En 't diep verneedrende aan, van zoo gevloekt een huwlijk.
Zy trapt haar heilgeloof, haar afkomst, met den voet,
En tart uw gramschap-zelv in dollen overmoed. -

Hy zweeg: Pelagio verstomde op 's grijzaarts reden.
Maar, keerend naar het graf waarop hy had gebeden,
Riep hy vol weemoed uit: O, gy vermolmd gebeent',
Besmette uw spoorloosheid, op 't sterfbed zoo beweend,
Mijn zusters inborst meê! en moest ik deze schande
Vernemen in dit uur van plechtige offerande!
Vernemen by uw graf! - Mijn hart, verneêr uw trots!
Vertrouw nog op de liefde en op de erbarming Gods!
Oorspronklijk is de vlek. Wat zijn wy, stervelingen?
Een zwakke onzaalge teelt, wie zonde en dood omringen!
Ja, erven van de zonde, en erven van de straf. -
De ontsteltnis zijns gemoeds brak hier zijn woorden af,
En, eindlijk, sloeg hy zich het voorhoofd by de ontroering
Der diep gevoelde smart; en by die zielsvervoering
Ontviel zijn schedel de asch, gelijk de sneeuwvlok drupt
Van 't dorre beukenloof waarop de sperwer hupt.

Hy stond een korten wijl, niet in gepeins verloren
Maar zwijgende en bedaard, meer lijdzaam dan te voren;
En, keerend tot Siveer: Wat (zegt hy,) is de raad
Dien my mijne Ega geeft? zy, steeds mijn toeverlaat,
Mijn wijze en trouwe gids in zoo veel bange jaren! -

Uw Gemalin voorziet de dringende gevaren
Die u en heel uw huis bedreigen met de dood,
Maar voegde er moedig by: Herroep mijn' echtgenoot
Dat in het noodgetij' van onspoeds wisselvlagen,
Het moedigste besluit het zekerste zal slagen.
Wat ook zijn hart besloot, hy vindt het mijn gereed.
Dit weet hy! -

Welk een moed by zulk ondraaglijk leed,
Riep nu Pelagio. O waardigste der vrouwen,
Wie noemt uw kunne zwak die uwen moed aanschouwen,
Uw geest bewondren mag! Ik waar mijn naam onwaard,
Zoo ik, wien 't kracht verstrekt wat andren angsten baart,
Kon siddren in den nood, hoe hoog in top gerezen.
Men zeg van Spanje nooit, wat ook ons lot zal wezen,
Dat ze in het uiterste uur van ramp en oorlogsgloed,
Haar vrouwen, mannen zag, haar mannen zonder moed!

Rodrigo sloeg, op 't woord, zijne oogen op van de aarde
En riep: Geliefde Vorst, dien 's Hemels gunst ons spaarde,
In beter, blijder tijd, de hoop van 't Vaderland,
En nog, zijn laatste steun aan 's diepen afgronds rand!
Hoor wat mijn mond u meldt. Het Heldenvuur dat smoorde,
En werkloos smeulde in de asch toen 't aller borst behoorde
Te ontsteken, blaakt op nieuw in lichterlaaien gloed.
In 't puin van Auria werd nog een vonk behoed,
Die, door een vrouw ontvlamd, zich uitbreidt wijd en zijde,
En alles vol van moed vereent ten heilgen strijde,
Tot redding uit den dwang die God en menschheid tergt.
In heel den omtrek van 't Asturische gebergt'
Snelt alles in 't geweer. Daar is een eed gezworen
Die ons, en 't kroost van 't kroost uit Spanjes bloed geboren,
Verbindt tot wraak en haat, gerechten haat en wraak.
Het is in Spanjes naam, voor Spanje en 's hemels zaak,
Dat onze mond hem zwoer. Daar-boven aangeschreven,
Verzegelt ons die eed genadig schuldvergeven,
Of - 't oordeel van Gods straf. God-zelf heeft hem aanvaard,
En, of hy word' vervuld, getuige ons eenmaal de aard!
Tot u, met heldenvuur en Koningsbloed in de aderen,

aant. Roept Hemel beide en aard. De schimmen uwer vaderen
Zien in verwachting op u neder, van om hoog.
Der zuigelingen bloed en grijsheids weenend oog
Roept tot u van het puin der uitgeblaakte dorpen,
Roept tot u van het veld, hetgeen hun bloed moest slorpen;
Van steden, uitgeroofd; van akkers, plat getreên!
Pelagio! 't gebergt' waar 't eerste licht u scheen
Roept tot u, en weêrgalmt uw naam, door alle braven
Met zegening genoemd! Wil hun verwachting staven!
Geen roekloos ongeduld vuurt thands hun ijver aan.
Ik-zelf, door Odoard gezonden en Urbaan,
Ik, hun getrouwe boô, door d' eed aan hen verbonden,
Kom u op beider last dit blijd bericht verkonden.
Ik daag u, uit hun naam, tot redding van den Staat,
En melde u dat het uur van zijn bevrijding slaat.
Want, zegt dit Kloosterhoofd, 't schijnt 's Hemels wil te wezen,
Den Spaanschen throon, op nieuw haar asschen uitgerezen,
Te vestigen door u, die, teelt van Spanjes bloed
En Koninklijken stam, den scepter zwaaien moet.
Verschijn, rechtaarde zoon dier onbezweken helden
Die met onwrikbren moed den dwang steeds perken stelden;
Wier roemrijk staal Romein, Karthager, Griek, verwon;
Wier onverdoofbren glans geen nijd verduistren kon
Die vaak door de overmacht, maar meer door snoode listen,
In d' ongelijksten strijd hun bloed en leven kwistten;
Die, wat de trots vermocht van wie hun weêrstand bood,
Steeds onverwonnen stierf, en onvoorbeeldig groot!
ô Telg van die verdrukte en glorierijke strijderen,
Verschijn gy aan het hoofd van onze landbevrijderen;
Herstel hen in het recht, hun al te lang ontroofd;
En, druk de Spaansche kroon u-zelv' op 't roemrijk hoofd!

Rodrigo zweeg. De Prins bleef roerloos op hem staren
Met vorschend, peinzend oog, en innig zielsbezwaren;
Toen, plotsling keerend van het moederlijke graf,
Wierp hy voor 't kerkaltaar het needrig boetkleed af,
En, de armen strekkend naar het kruisbeeld, daar verheven,
Riep hy, als door een meer dan aardschen geest gedreven:

aant. Mijn Heiland, en mijn God! hier voegt my, hier vooral
Waar 'k u in 't stof aanbid, Regeerder van 't Heelal,
En de asch der boete draag, als zondaar neêrgebogen, -
Hier voegt het my, ô God, voor Uwe alwetende oogen
Gehoor te geven aan de roepstem die my noodt,
En Spanjes doornenkroon die zy mijn schedel bood
Te aanvaarden in Uw naam. -

En waar lei ik gereeder
Mijn boetende offerand aan 's Heilands voeten neder,
Waar needriger dan hier en met gelaatner ziel! -
Dus dacht Rodrigo, en met diepen oodmoed viel
Hy neder voor den Prins, en riep: Mijn Vorst! mijn Koning,
Gy, Spanjes eerste held, aanvaard mijn huldbetooning!
Laat me u met dezen kus, gebogen op uw hand,
Erkennen voor mijn Heer en - red het Vaderland! -

Hy sprak met vaste stem, en kalme rust in de oogen;
Niet zoo Siveriaan. Dees, bevend neêrgebogen,
Lei d' eed aan 's Konings voet in diepe ontroering af,
En riep: ô Gy, wien God ons tot behoudnis gaf,
Moge u een beter lot beschoren zijn op aarde
Dan hem, die hier uw hulde in beter tijd aanvaardde! -
Hier stokte hem de stem in 't engbeklemde hart:
Den Koning-zelv' ontvloeide een stille traan van smart;
Rodrigo slechts scheen kalm, zijn boezem onbewogen:
Hy had zijne offerand bevestigd voor Gods oogen,
En smaakte thands die rust, die hy-alleen geniet,
Wien, na volbrachten plicht, Gods vrede in 't harte vliet.

Achtste zang.
Alfonso.

Licht waar Pelagio reeds op die zelfde stond,
Gehoorzaam aan den kreet dien Spanje tot hem zond,
Zijn loopbaan ingetreên. Van ongeduld aan 't branden,
Zag hy zijn Vaderland in 's overheerschers banden,
En riep ten Hemel uit by elken morgenwaak:
Hoe lang nog, Heer! hoe lang, eer 't uur zal slaan van wraak?
Maar thands was hy bedacht dien ijver in te perken.
Een ander denkbeeld rees, dat nu zijn ziel moest sterken
Om nog een korten wijl te bukken voor den dwang.
Wel wist de sluwe Moor, wat eindloos hoog belang
Hy by zijn hechtnis had, en geen der Gothsche Grooten
Werd zoo gestreng bewaakt. Uit koningsstam gesproten,
Was 't al te wel bekend, wat grootsche heldenmoed
Zijn naam ontzachlijk maakte, en hoe 't Iberisch bloed
Der echte aaloude sprank hem onvervalscht door de aderen
En onbetwistbaar stroomde, als erfrecht van zijn vaderen:
Want 's moeders later feit bracht op dien zoon geen smet,
Hem, de eerste huwlijksvrucht van 't toen nog heilig bed;
En in den blijden tijd haars onschulds zag hy 't leven.
Hy, de allerlaatste loot die oovrig was gebleven
Van Chindaswintoos huis, zag om dit dubbeld recht
En Spanjaart beide en Goth met liefde aan zich gehecht.
't Was daarom, dat het rot van trotsche Renegaten
(Door angst en schuldgevoel gedrongen om te haten,)
't Verdelgen van zijn huis den Overheerscher ried.
De afvallige Prelaat vooral, ontzach zich niet
Naar 's Prinsen bloed te staan. Hy, Land- en Kerkverrader,
Witizaas waardig bloed- en schuldverwant te gader,
Poogde onder valschen schijn, als ijvrend voor hun zaak,
Der Muzelmannen Vorst zijn doodschen haat en wraak
Te storten in het hart. Wie (deed hy telkens hooren,)

Zou in des Kalifs rijk zijn macht of rust verstoren
Zoo slechts Pelagio niet meer te duchten waar'!
Hy, zijn bestaan-alleen, bedreigt ons met gevaar.
Verdelg zijn huis van de aard, en niets zal u weêrstreven;
Heeft Spanjen eens de hoop van redding opgegeven,
't Staat vast, dan buigt ze in 't juk van d' Oosterschen Profeet.
Dus drong die onverlaat den Moor, om 't dreigend leed
Dat in de toekomst lag, met éénen slag te keeren.
Wat zegt gevangen zijn, wanneer m' u wil braveeren?
De dood (dus riep hy vaak) is de éénig zeekre wacht,
En niemand brak nog ooit de kluisters van zijn macht.

Dan, hoe arglistig ook, hier mocht zijn list niet baten.
De Moor, die voor den roof der overheerschte Staten
Het Godverzakend rot, dat tot hem overging,
Gekocht had, ja, wellicht tot Godverloochening
Verleidde door het goud dat hy hun-zelv' ontroofde,
Zag 't schijnvertoonsel door, waarmeê dat rot geloofde
Hun oude vijandschap en woekrende eigenbaat
Te dekken met dien hul; gaf hunn' versmaden raad
Geen invloed op het geen men onderling bestemde;
En, zeker van den boei waarin hy Spanje klemde,
Dacht hy aan tegenweêr noch verdre worstelkans,
En lachte met die vrees. Pelagio nogthands
Beval hy aan zijn hof zoo lang verblijf te houen,
Tot (zeî hy) Spanjes volk zich 't mijne zal beschouwen,
En leggen eensgezind de wapens aan mijn voet.
Tot zoo lang, moest hy nog, gescheiden van zijn bloed,
Van Kroost en Gemalin en eigen haard gescheiden,
In 't opzicht van den Moor, op Moorschen grond verbeiden.
Kantabria, en heel 't Asturische gebergt'
Dat met ontembren moed den dwingland had getergd,
En wat van strand tot strand het oorlogszwaard nog roerde,
Of 's Heilands zeegrijk kruis in 't biddend harte voerde,
Moest onderworpen zijn en in des Kalifs macht.
Tot zoo lang moest de Prins, omringd van vreemde wacht,
Aan 't Hof van Kordua den kerkerdwang verduren.
Deze enkle nacht-alleen was 't hem vergund, die muren
Op 't plechtig ridderwoord te ontwijken. Op die stond

Te vluchten, ware een breuk van 't heilig woordverbond,
Zijn naam en bloed onwaard; en - moest hy door dat vluchten,
Voor Pedroos jongen zoon geen zwaarder kluister duchten?
Ja mooglijk wel de dood? Dit kon hem niet van 't hart.
De aaloude veete, die zoo wederkeerig werd
Gekweekt in beider huis, naijvrig op zijn rechten,
Was eindlijk uitgebluscht; en liefde en deernis hechtten
Hem aan dit dierbaar kind, door 't wreede dwanggeweld
Zijn' oudren afgerukt, en mede in boei gekneld.
Hy zag met Vaderoog dat kind zijn noodlot deelen.

Alfonsus, door Natuur bevoorrecht boven velen,
In alles rijk begaafd wat edel heet en schoon,
Spreidde in zijn vroege jeugd reeds heldenkracht ten toon,
En droeg in 't grootsch gelaat die onbedriegbre trekken
Van mannelijke deugd, die aller eerbied wekken
En 't schoon des jongelings verenglen! Menigmaal
Beval Pelagio in stille boezemtaal
Den knaap aan 's Hemels hoede in die ontzetbre tijden;
En vaak liet hy zijn mond een stillen wensch ontglijden,
Die wat hy werd, voorspelde. ô Hemel, (riep hy uit)
Bewaar in de onweêrvlaag die bloesemende spruit,
En doe hem voor uw volk de rijkste vruchten dragen!

De erinnring aan 't voorleên - aan blijde en droeve dagen,
De schaamte, en 't drukkend leed, vermengd met hoop en vrees,
Dat, alles, als een droom voor 's Vorsten zinnen rees,
Bestormden thands zijn ziel, van alle zij' besprongen.
Eerst toen hy 't vol gemoed tot kalmte had gedwongen,
En, (tot zich-zelf gekeerd) het diep gevoel van smart
Allengs vermeesterend, naar raad zocht in zijn hart,
Gedacht hy aan den knaap, en hoe den Moor te ontvluchten,
En 't oog des Renegaats, nog meer dan die te duchten;
En peinsde, welk een dosch hun beiden veiligst waar
En langs wat zeker pad het dreigende gevaar
Te ontkomen. Middlerwijl, bezwaard met deze zorgen
Brak 't eerste gloren aan van de opgewaakte morgen.
De waschtoorts flaauwde allengs voor 't gloeiend uchtendrood
Dat dwars door 't vensterglas uit de Oosterkimmen schoot:

aant. Maar de uchtend bracht dit oord geen vreugde meê of leven.
Men zag de stofjens slechts die in een lichtstraal dreven
Als vliegjens wemelen; maar alles doodsch rondom.
Schuin langs het Kerkaltaar bescheen die lichtkolom
Het graf der zondares, als dringend dwars door 't marmer:
Een straal des hemels, haar gewaardigd door d' Erbarmer,
Ten teeken van genâ! - Ja, riep Pelagio
Toen dit zijn blikken trof, Algoedheid! zij het zoo!
Zoo daal vergifnis neêr tot nieuw herboren leven!
Ach! zij des boetlings kreet niet zonder vrucht gebleven,
En mijn gebeên voor haar van Uwen throon verhoord!
Gy, diepbeklaagbre ziel, die in het lout'ringsoord
Van jammer en gekerm, blijft op mijn voorbeê wachten
Om u de zuivringspijn te korten en verzachten,
Vergeef, zoo ik dees nacht aan boete en beê gewijd,
Van andre zorg bezwaard, in andre plichten slijt!
Het veege Vaderland mocht my dit offer vergen.
Hoe vaak zal nog uw zoon in de ontoegangbre bergen
Of 't ondoordringbaar woud, de langgerekte nacht
Doorwaken, of in 't veld des Hemels starrenwacht
Allengs verdwijnen zien aan de overfloersde kimmen,
Om, eer de dagheraut zijn zetel zal beklimmen,
Te zwoegen in de last, zijn schoudren opgeleid.

Hy zweeg: een stil gebed besloot de plechtigheid
Van de afgeloopen nacht. Toen week hy uit den tempel,
En zag Alfonsus reeds by 't aftreên van den drempel,
Met afgemeten stap hem toevend voor 't gesticht.
Hy hield het starend oog steeds naar de deur gericht,
En, toen zy zich ontsloot, en 's Prinsen naadring meldde,
Blonk hem de vreugde in 't oog, waarvan zijn boezem zwelde,
En ijlings snelde hy met blijden welkomgroet
En 't lachjen van de jeugd, zijn' leidsman in 't gemoet.
'k Heb, zei hy, gindsche maan bespied aan 's Hemels bogen,
En zag, hoe zy allengs verbleekte voor mijne oogen,
Naar 't rijzend zonnelicht de schemering verjoeg!
Dan ach, toen ik het oog bemoedigd om my sloeg,
Zag ik de Moorsche maan in 't goud der zonnestralen
Alom in Kordua op tin en transen pralen,

Als trotschte ze onbeschaamd het teeken, dat mijn hart
Zoo heil voorspellend vond in onze onlijdbre smart.
Ik zag u deze nacht in droomgezicht, ten strijde
Gewapend, en in 't veld; ook ik was aan uw zijde
Omcingeld van rondsom door 't ongeloovig heir.
Wy echter zwaaiden 't staal, en niets weêrstond ons meer:
Een' Moor die u besprong deed ik zijn dolheid boeten;
Hy viel, van mijn rapier doorregen aan uw voeten.
Toen dreef mijn vreugdekreet den sluimer uit mijn oog,
En 'k borst in tranen uit, dat zich mijn ziel bedroog
In 't ijdle schaduwbeeld! - Een dieper rood ontgloeide
Des jonglings mond en kaak, en aan zijn oog ontvloeide
By deze boezemtaal een stille traan van spijt. -
Men vraag niet, (dacht de Prins) wiens zoon, wiens bloed gy zijt;
En hield op zijn gelaat, (van 't edelst vuur ontglommen)
Het peinzend oog gevest in onbemerkt verstommen,
Als trof hem 't denkbeeld van een onverwacht besluit.
Hy zag naar alle kant met luistrende aandacht uit,
En, niets ontwarend dat hunne eenzaamheid kon storen,
Geleidde hy den knaap naar in de tempelkoren.
Des Prinsen kalme blik, waar rust der ziel in blonk,
Van de eedle hoop bezield die 't stout ontwerp hem schonk,
Scheen in des jonglings oog iets grootsch te doen verwachten,
Iets heilrijks! en zijn ziel scheen naar het woord te smachten
Waarmeê Pelagio zijn boezem zoude ontlaân.
Indien het waarheid was, (dus sprak de Prins hem aan,)
Indien het waarheid wierd, Alfonsus, wat u slapend
Als zinbedrog verscheen, en ik in 't veld gewapend
Voor Spanjes rechten streed, zeg, zeg my, of ge uw lot
Aan 't mijne hechten zoudt voor Spanjes zaak, en God,
En strijden aan mijn zij'? Zeg, zoo 't my mocht gelukken,
Deze onverduurbre boei mijn' leden af te rukken,
Te vliegen naar 't gebergt', ons beider bakermat! -
Zeg, zoo my 't gunstig lot de taak beschoren had,
Om op dien dierbren grond de Spaansche legervanen
Te planten, trotsch de macht der snode Mauritanen, -
Zoudt, zoudt gy, dierbre knaap, dan deelen in mijn vlucht,
Hoe hachlijk, vol gevaar, - ja mooglijk, zonder vrucht?
Alfonsus, deelt gy dan, hoe 't lot zich ook moog keeren,

Mijn redding of de dood? -

ô Laat my 't u bezweeren!
Viel hem de jongling in; bezweeren voor Gods oog,
En lei de hand al reeds op 't outerplat, en boog
Zijn knie vol geestdrift voor Pelagio ter aarde,
Als of een God verscheen die daar zijn eed aanvaardde! -
Neen (riep de Prins) ô neen, geen eed uit uwen mond:
Dees opslag van uw oog is waarborg van 't verbond.
Neen, 't ware uw reine ziel, het waar Natuur beleedigd,
Te vordren dat ge uw woord met meer dan ja beëdigt.
Het is genoeg voor my, rechtschapen jongeling,
Dat uw aandoenlijk hart den indruk slechts ontfing,
Zoo levend opgewekt! Laat thands uw harte spreken.
Verdoof zijne inspraak nooit, maar volg haar onbezweken
En wat dan de uitkomst zij, God-zelf zal uwen voet
Verlichten op uw weg, en storten uw gemoed
De vreê des Hemels in. -

Hoe zal mijn ziel zich uiten,
Of de onuitspreekbre vreugd zich in mijn boezem sluiten!
Riep nu de jongling uit, met afgebroken reên.
Is 't waarheid, groote God! wat me eens onmooglijk scheen!
Zal ik mijn moeder weêr, mijn vader weêr aanschouwen...
Mijn haardsteê wederzien, de bergen en landouwen
Waar 't eerste licht my blonk? en 't ruischen van hun stroom
Weêr hooren als voorheen! en, Hemel, is 't geen droom?
Zal ik, van 't juk zoo vrij als toen ik werd geboren,
Weêr aan mijn Vaderland en bloed en huis behooren?
En, als voorheen bemind, daar strijden voor mijn land,
Of als 't een Spanjaart voegt, den degen in de hand,
Bezwijken in den dood? - Hier heft hy arm en oogen
Naar 't heilig kruisbeeld op, met diep ontzag bewogen,
En roept, ô Gy, wiens bloed voor onze zonde vloot,
Verlosser, red uw volk in zijn onredbren nood!
Zend, zend ons redding neêr, Gy, die ons kunt bevrijden,
Van 't onverduurbaar juk van die Uw naam bestrijden!
Van wangeloof en dood! - Nu rees hy, diep ontroerd,
En boog zich anderwerf door de eêlste drift vervoerd,

Gereed des Vorsten hand als blijk van huldbetooning
Te drukken aan zijn mond; maar ijlings boog de Koning
Met vaderlijken kus op d' eedlen jongling neêr,
Hem zeegnend voor het oog van aller Heeren Heer.

Negende zang.
Florinde.

Wanneer Pelagio zijn drempel weêr betrad,
Vernam zijn oog een vrouw die daar als smeekling zat,
Van 't dichte sluierkleed voor 't vorschend oog verborgen,
Des Prinsen wederkomst verbeidende op dien morgen.
Zy rees toen hy verscheen, en boog het matte hoofd,
En vroeg hem, met een stem van klank en kracht beroofd,
En trillende in haar borst met half gesmoorde snikken,
Een heimlijk onderhoud van weinige oogenblikken.
Hy stond haar bede toe; en, naauwlijks ingetreên
In 't stille spreekvertrek en ongestoord alleen,
Wierp zy zich neêr ter aard' en klemde beide de armen
Om 's Prinsen kniën vast, en smeekte zijn erbarmen.
ô Prins! (dus riep zy uit,) in dees doorwaakte nacht
Hebt gy uw moeders ziel voor 's Hemels throon gedacht
In 't plechtig boetgebed. Ach! by de ziel dier moeder,
By hem, in blijder tijd u dierbaar als een broeder,
Uw trouwsten boezemvriend; by 't lijden van zijn ziel;
Wijs gy mijn beê niet af, die aan uw voeten kniel
In hopelooze smart! -

Zoude ik uw beê niet hooren
(Dus andwoordt haar de Prins), op zulk een wijs bezworen?
Zij alles u vergund hetgeen uw wensch omvangt,
Zoo 't met geen plichten strijdt, en aan mijn poging hangt.
Doch zoudt gy me op die wijs en in die dierbre namen

Iets vergen dat mijn hart zich als me onwaard moest schamen!
Meld, meld my wie gy zijt, die zulk een snaar beroert,
En in Rodrigoos naam, zoo innig, zoo vervoerd,
My aanspreekt? - Op dit woord ontsluiert zy haar trekken:
Florinde!... roept zy uit, en beide handen dekken
Haar plotsling 't bleek gelaat. Het hoofd naar de aard gebukt,
Hield zy het op haar kniên (verstommend) neêrgedrukt,
Als iemand, die, zoo 't graf zich voor haar had geopend,
Zich met eens minnaars drift op 't heerlijkst uitzicht hopend,
Daar blijd had ingestort, vol afkeer van het licht!

De Prins stond als verplet op 't onverwacht gezicht:
Zijn oog had van dien tijd dat ze in haar onschuld gloorde
En aan Rodrigoos hof en hart en oog bekoorde,
De telg van Juliaan niet weêr aanschouwd. Toen scheen
Ze een wezen van omhoog, van allen aangebeên!
Meer, als een Ideaal in 's dichters brein geboren,
Dan, nietig stofgewrocht, aan de aarde te behooren;
En ach... hoe lag zy nu ontluisterd aan zijn kniên!
Gewis, had hy haar thands in 't grafgewaad gezien,
't Waar minder smart geweest: want vrede is met de dooden,
En Godvruchts stille hoop, den weenende aangeboden
By 't grievende gemis, stort zoete troost in 't hart;
Maar dit verflenst gelaat, waarop het merk der smart,
Der onherstelbre smart, zoo roerend was te lezen,
Verscheen hem als een schim, ten grafkuil uitgerezen
Waar zy geen rustplaats vond. Hy reikte haar de hand
En hief haar van den grond; maar, door de smart vermand,
Ontbrak zijn borst de stem; het woord stierf op zijn lippen,
En slechts haar naam-alleen vermocht zijn mond te ontglippen
In weemoeds teedren toon. Die stem vol deerenis
Vertederde haar ziel, by hulp- en troostgemis
Bezwijkende onder 't leed. En, toen hy vol meêdogen
Zijn hulp had toegezegd waar zy 't zou vordren mogen,
En met die zoete troost haar ziel verlichting gaf;
Dwong dit haar bleek gelaat een flaauwen glimlach af,
Gelijk een marmerbeeld van 't maanlicht overschenen.
Wilt, wilt gy, riep zy uit, mijn beê gehoor verleenen?
Dit loon de Hemel u! ik smeek u anders niet

Dan slechts een stillen wijk die my een schuilplaats bied'
Om met gebroken hart, in tranen, in gebeden
En nederige hoop, mijn loopbaan af te treden.
Die laatste en een'ge troost, dat eenzaam rustgenot,
Dat-zelf ontzegt my hier mijn al te onzalig lot.
'k Behoef u, ô mijn Prins! mijn jammer niet te malen,
U 't duur-geboet vergrijp niet weder op te halen:
Te lang, te wel bekend is de onuitwischbre smaad
Waarmeê mijn schuldig hoofd gebukt ten grave gaat.
Ik klaag niet om 't gemis van kerkgerechtigheden.
Wat my de doodwond bracht, en 't geen ik heb geleden,
Wrocht me ook behoudenis, en heeft dit broze stof,
Dees diep vervallen hut, sints haar de schuldban trof,
Gelouterd en mijn' God ten tempel omgeschapen.
Ik moest..! (ô schande op schand!) mijns vaders grijze slapen
Den Moorschen tulbandwrong zien torschen!... 'k Draag ook dit,
Terwijl ik om genâ voor dien verdoolden bid,
En tranen pleng van bloed in 't worstlen met d' Alhoogen!
Maar erger ramp dan dit, staat dreigend voor mijne oogen,
Die, zoo ze ontwijkbaar is en ik haar door kon staan,
Des Hemels zwaarste vloek me op 't schuldig hoofd zou laân.
De afvallige Orpas, die mijn heilig boezemlijden
(Dat zaligend berouw!) zoo schuldig durft ontwijden,
Wil my tot bruid!.... Tot bruid! My, wagglende om het graf! -
Hier zweeg ze, en brak haar taal in luide snikken af!

Hy, snoodaart! (riep de Prins,) ô mocht ik hem ontmoeten
In 't open oorlogsveld, en voor dien hoon doen boeten! -
In 't zelfde zielsgevoel als offrend voor 't altaar,
Joeg ik mijn staal door 't hart van dien geweldenaar;
Dan - hoe zou Juliaan die aanvraag ooit gedogen? -
Hy, die het zwaard der wraak zoo gruwzaam heeft getogen
Om zijn gehoonde spruit, die hy zoo dier bemint? -

Ik was (dus andwoordt zy) des Graven eenig kind:
In my d' alouden stam zijns bloeds te zien herleven,
Was steeds zijn dierste wensch. Door deze zucht gedreven,
Zeî hy mijn hand hem toe in die ontzetbre stond
Toen zy tot Spanjes val 't verraderlijk verbond,

Noodlottig voor hun beide en 't Vaderland, bezwoeren.
Mijn vader slechts bedacht zijn wraak ten top te voeren,
Gaf aan de drift gehoor. Maar Orpas, kalm en koel,
Verloochende zijn God in 't dubbelvoudig doel,
Om aan zijn dollen haat, den Koning toegedragen,
Den toom te vieren, en het stout ontwerp te wagen
Om listig als hy was, der Overheerschren gang
Door heimelijk verraad naar d' eisch van zijn belang
Te stieren; en, weldra aan hunne spits verheven,
Door Juliaan gesteund, zich-zelv' den throon te geven,
Waartoe hem 't priesterampt den weg voor altoos sloot.
De roofzieke Afrikaan, hoe gruwzaam ook en snood,
Verwon slechts voor zich-zelf; hem, God- en plichtverrader,
Vernoegt geen mindre buit dan de erfgrond van mijn vader,
En de eisch is, dat hy thands zijn eed vervullen zal.
'k Vlucht vaderloos tot u, verlaten van 't Heelal!
ô Zend me in stilte naar een verren wijk van vrede,
En geef me op deze vlucht een zeekren leidsman mede.
Ach, aller braven hart is immers u verpand.
Ja, wijs my, verr' van hier, een vreedzaam Kristenland
Waar Kerkdienstplechtigheid aan zieldwang is ontheven,
Om daar in boetgelofte aan God gewijd te leven!
Te lang bleef 't reeds vertraagd. ô Sta me in dezen by!
'k Smeek 't om Rodrigoos wil, erbarm u over my;
En, als me in 't jongst gebed mijn adem zal ontglippen,
Herdenk ik nog uw naam met zegenende lippen. -

Vertroost u (zei de Prins) ontroerd, maar tweewerf brak
Hy 't vlottend woord weêr af terwijl zijn mond het sprak;
Hy voelde 't, dat heel de aard in zulke onredbre smarte
Geen zweem van troost kon biên aan 't diep doorwonde harte.
Toen vatte hy haar hand met teedren vriendschapsdruk:
Zeg nimmer (riep hy uit) in 't plettrend ongeluk,
Dat gy verlaten zijt, en zonder vriend in 't lijden,
Zoo lang ik ademhaal en u mijn hulp mag wijden.
Hy drong de tranen, daar zijn oog nu vol van schoot,
Voor 't weemoeds lachjen weg dat heel zijn hart ontsloot,
Van deernis overmand. Ja, (sprak hy) diep bedroefde!
't Is my genoeg gezegd, dat gy mijn hulp behoefde.

Aan geen gereeder oor hadt ge ooit uw leed geklaagd,
In geen gepaster uur daar redding van gevraagd.
Die redding ben ik u om Spanjes eer verschuldigd;
Verschuldigd om den God, in beider ziel gehuldigd;
Verschuldigd om mijne eer, mijn rang en ridderzwaard;
U die ontzeggend, waar d' ik d' eedlen naam onwaard
Van Kristen, Goth, en Vorst, ja, dien van mensch niet waardig.
Nog dezen dag, Mevrouw! hou u ter reistocht vaardig,
En deel uw lot met my. Ontmoet my in dit oord
Zoo haast als de avond daalt. De plicht brengt zegen voort;
Ik hou uw beden in een tijdperk, zoo beslissend,
Ten heilvoorspellend blijk, my de uitkomst vergewissend!

Tiende zang.
Rodrigo en Florinde.

Toen 't scheemrend avondgraauw en bosch en beemd betoog,
Ontweek Pelagio der Mooren waakzaam oog,
In veldmans dosch vermomd, langs afgelegen wegen;
Zijn stalen borstkuras en eedlen oorlogsdegen
Bedekte 't schamel kleed. Florinde, als hy, verhuld,
(Die eindlijk nu haar hoop op redding zag vervuld,)
Deelde in des Prinsen vlucht, en volgde in zijn geleide.
Getorscht op 's muildiers rug, beschouwde men hen-beide
Als landliên, uit de stad by 't vallend avonduur
Naar t' huiswaarts op den weg. - Niet verre van den muur
In 't dicht oranjenbosch, stond reeds Alfonsus wachtend,
Met heel zijn angstig hart naar 's Prinsen aankomst smachtend
En 't blijd herkenningswoord. Met uitgestrekte leên,
Drong 't ongeduldig oog door 't vaal der scheemring heen,
By elken flaauwen klank van naderende schreden;
En, toen hy, moêgewacht, den Prins zag nader treden,

aant. Niet éénig, maar verzeld, beving een flaauwe schrik
Zijn twijfelend gemoed. Ja, nog in 't oogenblik,
Toen hy 't herkenningswoord vernam van 's Prinsen lippen,
Vermocht zijn' adem slechts een flaauwe toon te ontglippen
In 't aarz'lend wederwoord. - De naderende held,
Ontwarende den knaap, gelijk hy-zelf, verzeld,
Trad toe, en, op 't gezicht in achterdocht ontsteken,
Lei hy de hand aan 't zwaard, hem wenkende om te spreken;
En vroeg hem fluistrende af, of 't vriend of vijand waar?
Vergeef my, (riep Alfons) maar denk aan geen gevaar.
't Is Hoya, de ons getrouwe. In 't toppunt van verblijding
Geheel my zelv' ontrukt door 't uitzicht van bevrijding,
Vergat ik, u 't ontwerp te melden: wraak het niet!
't Is Hoya, aan wiens zorg mijn vader me overliet;
De grijze knecht zijns huis, steeds plichtgetrouw gebleven
In dees mijn slaverny. ô Had ik hem begeven
Die my zoo ouderlijk, zoo teder heeft behoed,
Hoe had ik ooit het oog mijns vaders weêr ontmoet? -

Rechtschapen jongeling! riep hem het Krijgshoofd tegen,
En sprak in stille vreugd, een tienvoud-dubblen zegen
Op die gelukkige uit, wier schoot hem had gebaard!
Maar meer bevoorrecht nog, ja, zaligste op deze aard,
(Dus dacht hy in zijn hart,) wie de Almacht heeft verkoren
Om eens in 't Echtgareel dien dierbre toe te hooren!
Nu rees het beeld zijns telgs hem plotslings voor de ziel,
In al 't aanminnig schoon dat haar te beurte viel;
En onbemerkt versmolt dat beeld van Hermesinde
Zich met des jonglings saam, dien hy als zoon beminde!

Zy togen zijdwaarts heen, langs afgelegen paân,
Begunstigd op hun vlucht door de onbewolkte maan,
Die hen langs 't heuvlig veld, door bosch en beemd geleidde.
De glintworm, die zijn licht door 't vaal plantsoen verspreidde,
Omwemelde hun schreên met vonkelenden gloed:
De blode merle ontvlood, op 't dreunen van hun voet,
De dichtbewassen struik, en in de diepe dalen
Waar stilte heerschte en rust, weêrgalmde menigmalen
By 't krijschend wolfsgehuil des wachthonds schel geblaf.

Zoo togen zy die nacht 't geheuvelte op en af,
En veld en bosschen door; tot dat het stargeflonker
Het luchtgewelf verlichtte in 't nu verdiepte donker,
Als 't windtjen van de nacht zijn koelsten adem blaast.
Thands zag de Prins van verr' den gloed te rug gekaatst
Van 't flikkrend sprokkelvuur, ontstoken langs de heide,
Waar hem Rodrigo, en diens medgezel, verbeidde
Met angstig ongeduld. - Ras naadren zy dien plek,
En, afgestegen van des muildiers ruigen nek,
Verpoosden zy hun tocht by spijs- en rustgenieten,
En schaarden om de vlam, die weeldrig uit kwam schieten
Met nieuw gevoede kracht, en helder glinstrend blonk
Op 't knobblig uitgewas der rosse kurkboomtronk,
En weemlend flikkerde op het welfsel van zijn bladen.
Alfonsus, met een hart, van zorgen onbeladen,
Lag sluimrend uitgestrekt op 't mollig heidegras;
Terwijl zijn blijde ziel in zoete droomen, was
Vervoerd naar 't dierbaar huis zijns vaders. Aan zijn zijde
Lag Hoya, die zijn jeugd eens vaders zorgen wijdde.
't Gewicht der jaren, en zijn uitgeputte kracht
Had ook Siveriaan het oog met slaap bevracht.
De Prins-zelf had Natuur een wijl haar eisch gegeven,
En zy hem in die rust de zorg van 't hart gedreven.
Florinde waakte, en zag Rodrigo starende aan,
Met wezenloozen blik: haar ziel met rouw belaân
Trachtte, in zich-zelv gekeerd in plettrend leedbezwaren,
Haar uitgebluschten moed en krachten saam te gaâren
Voor 't geen zy smachtte te volbrengen op die stond,
Maar 't geen haar siddrend hart schier onuitvoerbaar vond.

De Goth, ontrust door 't oog gevestigd op zijn trekken,
Vermoedde niet, wat smart dat eigenste uur zou wekken!
Haar eenmaal schoon gelaat, ontluisterd als het zijn',
Was half omsluierd, en haar oog verried geen schijn
Van vroeger schittring meer. Haar stem-zelv, schier bezweken
Behield geen toontjen meer by 't stamelende spreken
Dier reine zilverklank, weleer zijn oor zoo zoet!
In 't eind sprak zy hem aan met nieuw herwonnen moed:
Eerwaardig Vader, 't hart doordrongen van erkentnis

Daar thands mijn dwangverblijf in Kordua ten end is,
Ontwaar ik dubble troost, dat my 't weldadig lot
Een Heilge ontmoeten deed, wien ik mijn schuld voor God
Ontdekken mag, en hier aan uwen voet gebogen
In 's Heilands dierbren naam, mijn boetend hart zal mogen
Verlichten van een last, mijn flaauwe kracht te zwaar.
Ai, hoor my in Zijn naam, en (och of 't mooglijk waar!)
Stort balsem in mijn ziel. - Zoo sprekend trad zy nader,
En knielende aan den voet van dien gewijden vader,
Vroeg zy hem siddrend af, van boete en rouw bezield:
Kent gy de onzalige, die aan uw voeten knielt?

U kennen? (andwoordt hy.) Gewis, van wederzijden
Zijn wy elkandren vreemd.

Dan laat my 't u belijden,
Dat ik de onzaalge ben (dus breekt zy 't woord hem af)
Wier naam, te wel bekend, veracht is tot in 't graf!....
De telg van Juliaan! 't Was wel, dat niemands blikken
In 't vreeslijk oogenblik van zulk een zielsverschrikken
Zich hechtten op den Goth! Want meer dan stervenssmart
Doorboorde hem de borst; zijn bloedstroom stolde in 't hart,
Dat bonzend, t' eenenmaal met d'adem scheen te smooren.
En, toen de levenskracht op nieuw weêr op kwam gloren,
Brak 't kille zweet des doods zijn matte leden uit.
Hun byzijn gaf hem kracht tot mannelijk besluit
In 't matigen der smart: had niemand hem omgeven,
Hy waar op de aard geploft, en mooglijk waar het leven
Hem aan Florindes voet ontgleden, en één slag
Had beider dood gewrocht. Maar in de ontroering, zag
Haar oog het zijne niet. Zy had het hoofd ter aarde
Gebogen, toen zy zich den Godsman openbaarde,
En zond een stil gebed voor Gods genadestoel,
Terwijl ze als boeteling met innig rouwgevoel
Haar uitgedoofden moed in 't hart zocht op te wekken,
Om heel de last haars schulds thands voor zijn oog te ontdekken.
Ach vader (zegt ze in 't eind): alom op Spanjes grond
By 't algemeene wee vereent zich aller mond,
Om op Rodrigoos naam hun bitterheid te ontlasten,

Zijn nagedachtenis verwijten op te tasten,
En met vervloekingen zijne afgescheiden ziel
Te ontrusten....

En waarom dit my gezegd! Dus viel
De Goth haar in, terwijl hy 't klamme voorhoofd droogde
Van 't uitgebórsten zweet dat zich als paarlen hoogde.
Waarom dit my gemeld? Of, is Rodrigoos schuld
My, waant gy, onbekend, daar ze ieders hart vervult
Met afschuw voor zijn naam? Wie hoort niet duizendmalen
Rodrigoos gruweldaad, zijn schande en val, herhalen?
Het wordt den zuigeling geleerd op 's voedsters schoot.
Het stamelende kind, dat nooit zijn mond ontsloot
Tot schimp of hoon, mag vrij vervloeking op hem spreken.
Een onuitwischbre smet en eeuwig schandeteeken
Kleeft op zijn naam, die (ach!) om 't snoodst vergrijp gehaat,
Met vloek genoemd zal zijn, zoo lang dees aardbol staat! -

ô! Riep zy siddrend uit en deinsde in zielsverschrikken,
En sloeg hare armen uit, en hief haar matte blikken
Ten hemel. Ach, mijn God! waar ik me op aarde keer,
't Vervolgt my overal! Ik wierp my voor u neêr
U biddende om uw troost, en, in dat lijden, Vader,
Tast gy my vuur op 't hoofd! Maar hoor my, hoor my nader.
Ja, hoor my met geduld, daar ge in uw oordeel dwaalt.
Vergun my, dat mijn mond u reine waarheid maalt.
Ik koom hier, zelv-verneêrd, mijn schuld u openbaren;
Niet, met een ijdlen trots, eens anders schuld verzwaren.
My-zelve klaag ik aan: mijn zelfveroordeeld hart
Vraagt u de straf der boete! Ik heb den kelk der smart
In al zijn bitterheid, ten bodem leeg gedronken.
En, werd my met dien teug genâ van God geschonken
't Betaamt my, dat ik ook den kelk der schande leêg'. -
Hier wankelde haar stem, zy stamelde, en zy zweeg
In overstelpt gevoel. Die stem byna bezweken
En langs hoe meer verflaauwd, had in dit trillend spreken
Iets van haar zilverklank en vroeger melody,
Zoo onweêrstaanlijk zoet!

Gy zelfvernederd? gy!
Veroordeeld door u-zelv! - en zonder zelfverschooning! -
Voor u de kelk der schand! (dus sprak de ontroerde Koning)
De kelk der schand voor u, Florinde!... Maar het woord
Door 't stijgend zielsgevoel op zijner lippen boord
Bestervend, werd in tijds zijn felle driftvervoering
Beteugeld; doch hy hield, verstijvend van de ontroering
Zijn blik gevestigd op dat zoo verflenst gelaat
Dat, eens zoo hemelsch schoon, geen zweemsel meer verraadt
Van wat het eenmaal was. Dus voor hem neêrgebogen
Zag hy haar trekken van het sluierkleed onttogen,
En 't doodlijk lijkenbleek door 't flikkrend vuur verlicht.
De schaduw van ter zij' verborg zijn aangezicht. -
Haar taal herriep in 't eind hem weder tot bewustheid.
Gy ook, (dus riep zy uit) tot wien mijn hart om rust schreit,
Gy ook, vereent u dan met de algemeene stem,
En stort verachting en vervloeking uit op hem
Wiens misdaad elk verzwaart, wiens vonnis elk durft vellen!
Mijn Vader, acht ge aldus dit hart gerust te stellen!
Gy mede, werpt een steen, gelijk de ontmenschte doet
Als hy 't geschandvlekt graf eens schuldigen ontmoet.
Helaas! wat zijn dan wy, wy zwakken, dat wy 't wagen
Met zoo vermeetlen waan een ander aan te klagen? -
En ô! wat waren wy - wat wierd er van ons lot,
Zoo in ons diep verderf een alvergevend God
Ons zondaars richtte, als wy onze evenmenschen richten!
Maar, Hy doorziet het hart by 't wanklen onzer plichten;
't Is daarom dat zijn naam Erbarmer wordt genoemd!
Gy, dienaar van dien God! mijn schuldig hart verbloemt
Zijn zware misdaad niet, 'k ontsluit het voor uwe oogen.
Ach, oordeel dan ook gy met liefderijk meêdogen
Indien uw broeder viel! Neen: keer niet van my af,
Maar hoor mijne aanklacht en bestem des misdrijfs straf.

Ik heb den Vorst bemind, zoo - als nooit stervling minde!
Ja, 'k heb hem aangebeên, met zinnelooze, blinde,
Met onuitspreekbre drift! 't Was misdaad; zondig was 't,
Met zulk vergoden als geen sterflijk wezen past,
Een zoon van 't nietig stof zoo boven 't Al te minnen,

Als ik, misdadige, in 't verbijstren van mijn zinnen
Rodrigo heb bemind, den ongelijkbren held,
Den glorierijken Goth! Maar, zoo mijn mond u meldt
Dat ik hem argloos minde, ach 't is geen zelfverschooning.
Mijn drift scheen kalm en rein als was zy plichtbetooning,
Niets anders. - Hoop noch vrees ontrustte my 't gemoed
Of stoorde in 't stil geneugt dien teedren boezemgloed.
Hy was my de ademtocht, het zonlicht van mijn leven:
Ik bloeide in 't licht zijns oogs als 't bloemtjen in de dreven...
Betoom uw ongeduld, en hoor my tot aan 't end.
Geen zwakheid grijpt my aan, die, daar zy schuld bekent,
Naar schuldverlichting zoekt, of 't misdrijf wenscht te dekken
Slechts half in 't hart berouwd. Maar wil uwe aandacht rekken!
En hoor my nog; slechts kort! - hoor, hoe die boezemvlam,
Die in mijn weeke borst zoo schuldloos oorsprong nam,
Niet slechts mijn argloos hart, maar ook zijn hart verraadde. -
Die, in wat roemrijk was of grootsch, geen wedergade
Op de aarde ontmoeten kon; by wien, als niets verdween,
Wat ooit den stervling schoon, of goed, of edel scheen!
By wien ik stof en asch, niets meerder, was te noemen,
Hem ook, mijn vader (ach, wat zoude ik 't u verbloemen!)
Hem-zelv', dien grootschen Vorst, zoo gadeloos van ziel,
Misleidde deze drift tot zijn verderf: hy viel! -
Dan hoor. - Door kouden raad van Staatsliên aangedreven,
Had zich de onzaalge Vorst een gemalin gegeven...
Een gemalin, helaas! een hart als 't zijne onwaard!
Aan 't oogbetoovrendst schoon was 't kilste hart gepaard.
Natuur had elke gaaf gekwist aan deze schoone,
Maar 't uiterlijke alleen bekoorde in Egilone.
Zy was als 't marmerbeeld door 't hoogst der kunst geteeld,
Van al wat schittrend is voor 't uiterlijk bedeeld
Maar in zijn binnenst ruw en ledig! Zucht tot pralen
En nietige ijdelheid die perken kent noch palen,
Beheerschten heel haar ziel. Heeft zy der braven hart
Niet steeds tot smart gestrekt? - de spotters niet getart,
Terwijl zy elks verwijt gevoelloos op zich laadde!
Ach! werd zy eindlijk niet eens Abdalazis gade?
Een Muzelman, - een Moor, en Spanjes dwingeland! -
Zoo, zoo ontwijdde zy den heilgen huwlijksband!

Thands kent men haar geheel in hare onthulde snoodheid:
Maar, wie Rodrigo kende, in al zijn goed-, zijn grootheid,
Die oordeel', wat hy leed in de onverbreekbare echt
Die heel zijn levenslot herroeploos had gehecht
Aan dat lichtzinnig, dat voor liefde onvatbaar harte!
Geen kroost sproot uit die trouw tot zalving van zijn smarte,
Geen telgjens, waar zijn liefde en boezemtederheid
In overvloeien mocht: die troost was hem ontzeid!
Ook was hy geen van hun, die slechts hun zinnen vieren
Gelijk Witiza deed, met dartlend om te zwieren.
Helaas wat is de mensch! Wat is die worm der aard
Wien welvaarts overvloed slechts krankte en jammren baart!
Zijn schoonste deugden, zelfs door 't reinst gedrag bezegeld,
Bezwijken, naar het lot de omstandigheden regelt!
Wel mag u deze zucht ontglippen, Vader! Ja,
Zucht voor den brozen mensch, steeds zijn verderf zoo na!
Het werd mijn heilloos lot, in 't hofverblijf te leven;
Rodrigo vond in my een hart... niet zoo verheven,
Zoo grootsch niet als het zijn', want wie geleek den Goth?...
Maar - dat zijn waarde kende, en om geen blinkend lot
Maar om hem-zelv', hem minde... Ach, Vader, hoor geduldig!
Ik meld u alles haast: ik ben u waarheid schuldig.
't Recht vordert, dat mijn mond zijn wanbestaan verzacht',
En 't kwaad dat ik beken u niet te omwimplen tracht'.

Ik hield mijn boezemtocht die immer feller blaakte,
Voor teedre zustermin die 't reinste hart niet wraakte.
Zy steeg met elken dag, tot hy me onmisbaar werd
Als lucht en ademtocht. Tot dat in 't eind mijn hart
In hem zijn hoop, zijn heil, zijn lust, zijn leven stelde.
Dus droomend van geluk daar niets verstoring spelde,
Had ik te vreên geleefd met deze afgodery;
Ja, 'k had den Hemel-zelf genoten aan zijn zij',
Had ik den dierbren slechts gelukkig mogen weten.
Dan, ach! ik zag hem steeds het hart van één gereten
Door 't huisselijk verdriet dat hem ter neder boog,
Maar dat zijn lippen nooit eene enkle klacht onttoog.
De deernis die zich toen aan mijn bewondring paarde,
Veranderde mijn vlam, tot dat zy meer van de aarde,

aant. Meer menschlijks had, en ach, haar tot mijn minderheid
Deed dalen. In mijn ziel, zoo door zich-zelv misleid,
Steeg soms het denkbeeld op, dat, zoo het lot Florinde
Ter weêrhelft had bestemd aan wien zy éénig minde,
't Volkomenste geluk Rrodrigoos huwlijksband
Gewis gezegend had! Nu greep dit denkbeeld stand.
Ach, 't was mijn hart te zoet, om 't ernstig af te keeren!
Ja, Vader, 'k wil voor God mijn zwakheid niet verweeren;
Ik heb mijn ziel doorpeild, en tot de diepste bron
Den oorsprong nagegaan, waaruit mijn val begon;
Ja, 'k heb mijn schuld doorzocht door al de omwimpelingen
Waarmeê zy, hoe verheeld, mijn ziel wist in te dringen,
En buig hier overtuigd, veroordeeld, voor uw oog.

't Gebeurde als ik my eens aan 't hofgewoel onttoog
En, in gepeins verdiept, door 't koelend lommer dwaalde
Der stille bergvallei, die de avondzon bestraalde,
(Daar, waar de vloed des Taags het rotsgebergt' doorsnelt,)
Dat ik den Vorst ontmoette. Ook hy was onverzeld.
De smart lag zichtbaar op zijn trekken, en by 't spreken
Verried zijn stem den dwang eens boezems, schier bezweken
In 't lijden. Ach! ook ik, mijn eigen hart nog vremd,
Verried door 't schuchter oog, dat, wat mijn borst beklemd
Mijn lippen spraakloos hield! Dit onderhoud der zielen
Duurde echter luttel tijds. Ons beider oogen vielen
Weêrkeerig op elkaâr, en in dien blik verried
Zich beider zielsgeheim. 't Geweten sluimert niet!
Wy sloegen plotselings de schroomende oogen neder.
Dan eindlijk vond zijn borst d' ontzonken adem weder;
Hy vatte my de hand. Florinde! riep hy, ach
Hoe smartlijk, dat mijn oog u eerst te spade zag!
Ja, had een gunstig lot me u eerder doen aanschouwen
Gy zoudt gelukkig, ja, de zaligste der vrouwen
(Als thands de minlijkste) door my geworden zijn!
Wat voorrecht op heel de aard zou halen by het mijn,
Zoo gy my toebehoorde! Onscheidbaar saamverbonden,
Waar zielsvriendin en gade in u vereend gevonden.
Dan had een vruchtbare echt mijns levens heil gekroond,
En vrede en kalme rust ons-beider borst bewoond.

By deze woorden, in 't wegsleependst geestvervoeren
Gesproken, waagde hy 't mijn lippen aan te roeren
En ik - ontfing zijn kus, nog schuldiger dan hy!
Het stille zelfverwijt verhief zich tegen my,
En siddrend duldde ik dat zijn arm my hield omstrengeld.
Toen hoorden wy een stap aan 't loofgeruisch gemengeld,
Ons naadrende, en ik reet me uit zijn omarming voort.
Florinde, (riep hy,) zien we ons morgen in dit oord!
Geliefdste van mijn ziel, ô zien we ons morgen weder!
Sla met een weigrend woord niet al mijn hoop ter neder! -
Zijn handendruk, zijn stem, zijn smeekend oog vol smart,
't Sprak alles even luid tot mijn vertederd hart;
En haastig deed hy van mijn sidderende lippen
In 't vluchtig oogenblik 't belovend ja ontglippen!
Rodrigo! hadt ge my in zulk een onderhoud
't Vooruitzicht meêgedeeld, waarop gy hadt gebouwd,
Voor hoe veel naberouw en boezemfolteringen
Hadt ge u en my behoed! -

Die bittre erinneringen
Vermeesterden haar ziel; en overstelpt van 't leed
Dat de adem in haar borst allengs verstikken deed,
Brak zy haar woorden af in roereloos verstommen.

Rodrigoos zielesmart was nu ten top geklommen.
Hy hield zijn handen op zijn bleek gelaat gedrukt,
En 't hoofd in stervensangst ter aarde neêrgebukt,
Als iemand die gedwee het strafzwaard op ziet heffen,
Op d' eersten wenk gereed zijn schuldig hoofd te treffen!

Tot dus verr' (ving ze op nieuw haar schuldbekentnis aan
Terwijl Rodrigo 't hart in stijgende angst voelt slaan,)
Tot dus verr' wist mijn hart zich-zelf in slaap te wiegen,
En 'k leefde in onschuld voort... ten minste, in zelfbedriegen.
Gevaarlijk was mijn staat en zondig; maar ik was
Onkundig van mijn hart, waarin 'k geen misdaad las,
Tot dit noodlottig uur my aan my-zelve ontdekte.
En in dien boezemstrijd, die my tot foltring strekte,
Zwoer ik die eigen nacht, die zelfde onzaalge nacht,

aant. (In wroegend naberouw met tranen doorgebracht),
Den Echt voor altijd af en wareldlijke banden.
Ik zwoer in de eenzaamheid der kloosterlijke wanden
Te dienen by 't Altaar, en, als een Magdaleen
Of die Egyptische, die door haar boetgeween
Haar donkre rotsspelonk en 't zand der Woestenyen
Besprengde waar zy trad, ook my den rouw te wijën,
Te weenen om mijn val, tot aan den laatsten snik.
Met dit zoo vast besluit, was van dit oogenblik
Mijn boezemstrijd ten end; ik dacht te zegepralen.
Nu scheen de vrede Gods weêr tot my neêr te dalen
Met zegen van om hoog. Mijn ziel was kalm, gerust,
En elke boezemtocht scheen eeuwig ingesust!
Gesterkt door dezen waan en 't stille voorbereiden
Tot de offerplechtigheid, bleef ik het uur verbeiden
Ter samenkomst bepaald. Vertrouwende op my-zelv
Zag ik den Koning weêr in 't eigen loofgewelf.
Zie, Vader, welk een strik gelegd was door den boozen;
Wat middel hy ten val van beiden had gekozen!
Rodrigo meldde my, dat zijne onvruchtbare echt,
Die al te onzaalge knoop, door 't koud belang gelegd,
Welhaast door 't kerkgezag ontbonden zou verklaard zijn.
Dan (riep hy,) zult ook gy de zaligste op deze aard zijn:
Rodrigoos Gemalin! - ô Dat ik 't smartverhaal
Met luttel woorden sluit'! - Op deze ontzetbre taal
Meldde ik hem mijn besluit en d' eed door my gezworen.
Was 't Godsvruchts luide stem, die 'k niet vermocht te smooren
Of naauw gezette plicht...? Of mooglijk...! Was 't misschien
Die tegenstrevingszucht die alles 't hoofd durft biên,
En, waar ze aan 't zelfverwijt en schaamte en hoogmoed paarde,
Nooit anders nog, dan rouw en schande en jamm'ren baarde;
Die menigmaal de vrouw, zich-zelve vijandin,
Haar hart weêrspreken doet in hoofdige eigenzin?
In die verfoeibre luim weêrstond ik al zijn beden
Om 't Opperhoofd der kerk 't ontslag van beider eeden
Te vordren; nimmer nog (dus zei hy) met meer recht,
Nooit wettiger, geeischt dan by zijn heillooze echt
En mijn zoo roekloos woord. - Met innig zielsgevoelen
Drong hy zijn voorstel aan, en staafde zijn bedoelen,

En bad, als hing dat uur zijn leven of zijn dood
Aan de uitspraak van mijn mond, en wat mijn hart besloot.
'k Verborg hem echter niet, hoe 't zelfverwijt my griefde,
Maar 'k wederstond zijn pleit, het pleit der teêrste liefde,
En bleef by 't vast besluit, bezegeld door mijn eed;
Tot eindlijk in het vuur waarmeê hy dien bestreed
Zijn drift geen perken kende, en als een zinnelooze
Zijn ziel werd overheerd door d' invloed van den booze.
Want zeker had dat uur de Helgeest de overmacht,
En met zoo loos een strik hem in zijn net gebracht,
Dat zelfs by 't hoogst vergrijp, hy geen vergrijp bedoelde,
Maar 't zich misleidend hart geene andre zucht gevoelde,
Dan dat hy 't ongelijk, waartoe hy door den drang
Van 't lot geperst wierd, door geheel een leven lang
Van onverkoelbre liefde en teêrheid mocht vergoeden.
Doch - laat my naar het eind van mijn bekentnis spoeden.
Hier, Vader, aan uw voet, zij heel mijn ziel onthuld!
Indien hy schuldig was, mijne is de dubble schuld.
Ik wist wat hy beoogde, ik had zijn hart doorlezen;
En echter nam de wraak ten hoogsten top gerezen
Geheel mijn boezem in, en in die razerny
Sprak ik vervloeking op d' onzaalgen uit, die my
Het dierbaarst was op aard! -

Nog met het hoofd gebogen,
En 't overdekt gelaat met doodkleur overtogen,
Zat de afgepijnde Vorst bezwijkend by elk woord.
Dan plotsling riep hy uit, met d' adem halfgesmoord:
Herroept gy dezen vloek? -

Herroepen? Ach, mijn Vader,
't Is daarom dat ik u met rouw en wroeging nader'!
Reeds heb ik veel te lang de wraak gevoed in 't hart.
Ik buig my aan uw voet, bezwijkende in de smart.
'k Verwijt my-zelv zijn val, zijne oneer, en zijn sneven.
ô Al-erbarmend God, wil my die wraak vergeven,
Zoo als ik, schuldige, hem al mijn ramp vergaf!
Maar tranen doen, helaas! niets tot vergoeding af!
Leer gy my, wat ik meer dan vruchtloos tranenplengen

En zielsverzuchtingen, ten offer by kan brengen? -
Hoe ik Rodrigoos naam zal zuivren van den smaad
En laden op my-zelv de schuld der euveldaad? -

Neen, Telg van Juliaan! zie af van zulk een pogen,
De vlek, waarmeê zijn naam bezwalkt is voor alle oogen
Kleeft hem herroeploos aan! (dus andwoordt hy met kracht.)
't Is de onontwijkbre straf die zulk een misdrijf wacht!
Hoe zwaarder hier op aard die straf valt op zijn zonden,
Hoe meerder hoop voor ons, dat hem, om 's Heilands wonden,
Om 't dier vergoten bloed voor zondaars uitgestort,
Voor Gods genadestoel zijn schuld vergeven wordt!

Hy zweeg; en wijzende op Siveer, die aan zijn zijde
Ter rust lag, voer hy voort: Wat hier uw mond belijdde
Zij my-alleen vertrouwd. Maar, wilt gy iets bestaan,
Zeg aan dien grijzaart dan, dat hoe met schuld belaân,
Geen voorbedacht vergrijp Rodrigoos schuld verzwartte.
Zeg haar, die onverpoosd met altoos bloedend harte
Den val haars zoons beschreit, zeg haar, dat, hoe hy viel,
Geen opzet tot de zonde ooit indrong tot zijn ziel!
Geen wraakbare inborst hem van 't pad der deugd deed wijken;
Maar hem 't verrastte hart zijns ondanks deed bezwijken,
De samenloop van 't lot zijn zwakke kracht verried,
En dit zijn val bewerkte. En, voegde uw mond nog iet
Tot die vertroosting toe uit Kristlijk mededogen;
Nog iets dat zijn vergrijp ontschuldigde in hunne oogen,
Zijn daad van razerny die 's afgronds invloed wrocht,
Indien het mooglijk waar, voor hun omwimplen mocht,
Dan zoudt gy alles doen wat thands voor hem op de aarde,
Een stervling nog vermag, of, zoo hy om u waarde,
Zijn schim u vordren kon. - Met hoorbren harteklop,
Zag nu zijn smeekend oog tot de arme boetling op,
En siddrend vroeg hy: Wilt ge uw bede aan mijne mengen
Om, voor Rodrigoos ziel, voor 's Almachts throon te brengen? -
Die stem van deerenis, waar 't medgevoel in blonk,
Die in haar droeve ziel als Hemel-invloed zonk,
Doorwondde en troostte haar. ô Vader, riep zy snikkend,
Gy geeft my d' adem weêr, door 't lijden schier verstikkend.

De Hemel loone 't u! ge ontsluit de dorre bron,
Die, door de smart verdroogd, niet langer vlieten kon!
Vergeef me, ik zag op u als op een harden rechter,
Bewust van eigen deugd, en daarom streng beslechter
Waar 't zwak en misdrijf geldt; wien wreevlig ongeduld
Op 't hooren van een feil het zuivre hart vervult.
Ik deed u ongelijk. Ja, ik miskende u, Vader! -
Nu treedt zy plotselings d' ontroerden Koning nader,
Vat hem de ontvleeschde hand, die zy met tranen wascht,
En drukt op deze hand haar koude lippen vast,
En roept met heldrer stem, ja! bidden wy te samen!
Ons zoo vereend gebed zal de Almacht niet beschamen!
Zij voor Rodrigoos ziel die beê tot God gericht;
Voor my, op wie de schuld nog eindloos zwaarder ligt;
En - voor d' afvallige - voor mijn verdoolden vader.
Ja! Godsman, voor die drie stijg' onze beê te gader!
Ons-zelven en elkaâr verwijten we onzen val;
Gy-zelf volding ons pleit, Behoeder van 't Heelal!

Elfde zang.
Pedroos burcht.

Reeds zes paar dagen werd met onverpoosden tred
Langs d' onbezochtsten weg de reistocht voortgezet;
Nu koos men 't dichte bosch, dan 't bergpad, of de heide
Waar geurig struikgewas zijn balsemlucht verspreidde
In 't blaakrend middaguur, terwijl 't by avondstond
Zijn bloesems vallen laat op d' uitgedroogden grond,
Om, als de zon op nieuw de kim met goud zal tooien
Op nieuw zijn vlotten schat rondom zich heen te strooien,
En 't veld, dat buiten dees geene andre pracht bezit,
Te ommantlen met een kleed van vlekloos zilverwit!

Nu zagen ze achter zich de donkre bergry zinken,
En over 't heiverschiet de zilvren Ana blinken.
Zy kruisten 't woeste vlak dat ze in heur vaart besproeit,
En togen langs 't gebergt', waar uit haar oorsprong vloeit,
En waar zy zich vereent met andre zusterstroomen
Om met een zoet muzijk te kabblen langs haar zoomen,
Zich weeldrig slingrend door valleien, fraai gedoscht
Met overwelvend groen en vruchten, rijk getrost;
Waar hazelnoot en kwee zich dartlend in doormengelt,
Van 't wijngaardloof beschaauwd, dat, om den tronk gestrengeld
Van 't losse kurkgeboomt', zijn druiven prijken doet
Van onder 't donker blad met morgenpurper-gloed,
En 't lieflijk koele groen der blinkende Esmerauden.

Door 't uitzicht steeds gesterkt waar zy hun hoop op bouwden,
Verlieten zy allengs dit rijkgezegend oord,
En togen onverpoosd langs dal en heuvels voort,
Tot waar de trotsche Taag, als Vorst der hoofdrivieren,
Op 't breedste van zijn vaart zijn golven voort doet zwieren.
Dees overkruisten ze: ook Alverches woesten vloed
Die langs een steenig bed met ruwer golven spoedt.
Ook verren Douro meê; en onderscheiden wateren
En streken, schaars gekend, maar voorbestemd in lateren
En minder woesten tijd om 't bloedig oorlogsveld
En 't eerebed te zijn van menig dappren held.
Door heide en woesteny vervolgden zy hun schreden,
Herteeld na eeuwen tijds tot rijkbevolkte steden
Met tempels opgesierd en rijke torenpracht.
Steeds in d' onzeekren tocht op veiligheid bedacht,
Vermeden zy van verr' de omwalde stad te naderen,
Die, naar de Aaloudheid meldt in duistre fabelbladeren,
De Trismegistus stichtte, en, schoon in 's vijands hand,
Door 't Lot bestempeld is, om, vrij van slaafschen band,
Den fieren Heldenvorst, die thands, als onbekende
Van uit het verr' verschiet zijn blikken derwaarts wendde
Met diep verkropte smart, welhaast in 't oorlogsstaal
Verwinnaar weêr te zien, omglansd met zegepraal,
Wen, stortend van 't gebergt', de Spaansche Leeuwbanieren
Den sidderenden Moor blijmoedig tegenzwieren,

Ten dreigend teeken van hun zeekren ondergang
Door bloedige eeuwen heen. - Zoo spoedden ze, en eerlang
Zie daar 't Asturiaansch gebergt'! Ter Westerkimmen
Schijnt aan hun turend oog het rotsgevaart te klimmen,
Welks onbehouwen klomp zich half in 't ronde strekt,
En 't bergdal van Leon met dieper schaduw dekt
En de avondstond vervroegt. Kantabriens landouwen
Zien verr' ten Oosten heen de lange berglijn blaauwen,
Die onafzienbaar is voor 't peilend arendsoog
In 't hoogste van zijn vlucht naar 's hemels wolkenboog.
In 't eind ontwaarden zy in 't voor hun liggend Noorden
De bergen die hun Land, hun Vaderland omboordden.

Alfonsus, ach, hoe lang viel toen uw smachtend hart
Elk eindloos sleepend uur van uitgerekte smart!
Hoe scheen de verre weg, zoo pijnlijk af te treden
Steeds meer en meer verlengd voor uw vermoeide schreden!
Kloekmoedig jongeling, van ziel en inborst fier,
't Is thands de prikkel niet van 't blaakrend oorlogsvier
Die u het bonzend hart, nu, ongelijk doet jagen,
Dan, angstig en beklemd door sombre weemoedsvlagen.
Neen, 't is ook 't ongeduld der woeste vreugde niet
Waarvan u 't jeugdig bloed met golvende onrust ziedt!
Ach, eerzucht beide en vreugd zijn uit uw hart geweken;
Het is de hoop-alleen, nu stijgend, dan bezweken,
Die heel uw ziel ontrust hoe meer gy voorwaarts spoedt.
Zoo na aan eigen huis, aan eigen dierbaar bloed,
Zoo na, aan 't moederhart! - ô Welk een leedverzoeting!
Doch - mooglijk nog zoo verr' van die zoo blijde ontmoeting
Als aarde en Hemel van elkaâr verwijderd zijn!
Heeft niet wellicht de smart, de knagende afzijnspijn
Die moeder (zoo geliefd) het vroege graf geopend?
Zond mooglijk niet de Moor, op wreede bloedwraak hopend,
Toen hy uw vlucht vernam zijn beulenbenden uit,
En maakte heel uw huis 't verdelgend zwaard ten buit?
Zoo hadt gy zelf dien slag op 't Vaderhoofd doen ploffen!
Ach, (dacht hy) Hoya schijnt door de eigen vrees getroffen.
't Is 't zelfde voorgevoel dat hem den boezem prangt.
't Is daarom dat zijn oog die weemoedswolk omhangt.

Wat anders dan 't besef van 't geen my staat te beiden
Zou hem 't beangst gelaat zoo zwijgend rond doen weiden? -

Dus zucht de jongling, als hem Hoya onverwacht
Naar 't gindsche bergdal wijst en troostrijk tegenlacht.
Daar trof de hooge trans van Pedroos slot zijne oogen,
Maar 't lachjen was weldra om 's grijzaarts mond vervlogen,
En in zijn peinzend oog bleef de uitdruk van de smart
Nog zichtbaar. Want hy had in de onrust van zijn hart
Steeds vruchtloos omgezien in dorpen, bosch, en velden
Naar iemand die hem iets van 't lot zijns heers mocht melden.
Geen enkle reiziger, geen herder wijd noch zijd,
Geen jager op de baan, of rustend neêrgevlijd,
Geen henglaar by de beek in de eenzaamheid der dalen:
Hy hoorde zang noch fluit door de Echo wederhalen,
Geen herderknaaps geroep, noch boschbijls doffen slag.
Van menschelijk gewoel geen voetspoor, geen gewag!

Is dit des plundraars werk? - Dit hutjen staat verlaten
En 't geitjen voor de deur ligt ongehoord te blaten.
Een andre stulpdeur staat geöpend, Spreeuw en mosch
Gaan zorgloos in en uit, als op hun vrijheid trotsch.

Hier treedt de grijzaart in, om, (mocht het slechts gebeuren!)
Van 't geen zijn hart vervult iets troostrijks op te speuren.
't Gering kastanjenbrood stond op een schaamlen disch.
Een zuivelvolle kaarn, in schaaûw van 't stroodak frisch,
Stond, als in vliedenshaast verlaten. 't Smeulend glimmen
Van 't haardvuur in zijne asch, deed nog een rookwolk klimmen.
't Gebroken spinrag aan den kleiwand toont waar 't zwaard
En 't schild, thands afgerukt, sints jaren was bewaard.

Aldra week de eerste schrik voor andre geestvervoering.
Verbazing nam zijn plaats; en, 't hart vol teedre ontroering,
Vliegt Hoya rugwaart om die teekens van den strijd
Zijn' reisgenooten te berichten. Ach! hoe blijd
Ontfingen zy dien maar! hoe, door de hoop bemoedigd,
Werd nu de lange tocht met dubble drift bespoedigd!
Weldra weêrgalmt hun ook door 't gindsche stroomgebruisch

Van uit het verr' verschiet een stijgend stemgedruisch
Te moet' of 't juichen waar! Hoe meer zy voorwaarts streven
Hoe luider wordt in 't dal die volkskreet aangeheven.
Allengskens naderend verduidlijkt zich die kreet
Die heel de bergvallei in 't rond doordaavren deed;
En eindlijk, in 't gezicht van Pedroos slot genaderd,
Ontdekt hun oog de schaar op 't voorhofplein vergaderd.
Hier zien zy jong en oud gemengeld in den zwerm:
Hier Maagden, Moeders met hun zuigling op den arm:
Hier zwakke grijzaarts en nog hulpelooze kleenen
Die woelend door elkaâr in 't luid gejuich vereenen
Met woeste knapen, en der jongelingen bloem;
Met mannen, in hun kracht en rijk in oorlogsroem.
't Scheen alles eensbezield in dit gemengd gewemel.
Een algemeen gejuich rees nu op eens ten hemel,
En met dien juichenskreet deinst heel de strijdbre stoet
In halven kring te rug, en zwaait met vederhoed
En afgerukte muts, en schild, en oorlogsdegen,
Graaf Pedroos veldbanier het blijde welkom tegen
Die voor den burgslotpoort ontrold werd tot den strijd.
Alfonsus ziet het meê. Een vreugdegil ontglijdt
Des jonglings borst. Hy ijlt, hy vliegt met losse teugelen,
In onnavolgbren spoed, als op der winden vleugelen
Naar 't ouderlijk kasteel. Daar ziet hy van naby,
Dat wat zijn oog verscheen geen zinbegoochling zij.
Hy ziet de krijgsbanier in 's dragers handen wapperen
Op 's Graven voorhofplein, en heel de schaar van dapperen
In krijgsgeleedren zich verdeelen. Jong en oud
Biedt zich vol geestdrift aan. De wankle grijsheid, stout
Op vroeger heldenroem, nog pleitende op haar krachten
Door jonglingsmoed gesterkt, staat naar den strijd te smachten.
Het heldenvuur, de moed, de hoop, en 't vast besluit,
Doorblakert aller borst, straalt aller oogen uit.
De zwakke kunne-zelv weet van geen vrees noch beven,
Ofschoon er ginds en daar een wolkj' in 't oog moog zweven,
Ofschoon men hier en ginds een bleeker wang ontmoet,
Een traantjen vallen ziet ten teedren afscheidsgroet
Van menig hart, bezwaard door angstig onheilspellen.
Graaf Pedroos oorlogshengst, gereed ten krijg te snellen,

Kneust in zijn ongeduld den platgetreden grond
En ziet met zichtbre lust op d' oorlogstoestel rond.
Hy zwaait de manen die zijn fieren hals omkronkelen,
Als op de sieraân trotsch die om zijn leden vonkelen,
En snuift en briescht van vreugd, dat de Echo van het dal
Den luiden klank verbreidt met dubblen wederschal.
De Hofpaadje aan zijn zij', wien de eerrang schijnt te streelen,
Torscht 's Graven wapendosch, gereed, op zijn bevelen
Hem helm en schild en lans te reiken. Pedro-zelf
Tot d' oorlogstocht bereid, staat in het poortgewelf.
Zijn vastberaden moed ontdekt zich in zijne oogen,
Ofschoon een weemoed-wolk het voorhoofd heeft betogen:
Want, ach! Favinia hong weenende aan zijn arm,
En maakte 't hart hem week met vrouwlijk angstgekerm.
ô (Riep zy,) trek niet heen met die misleide dwazen,
Mijn Ega! zouden ze u met hun doldriftig razen
Besmetten? Ja, het is der wanhoop razerny
Die hun het brein ontstelt. - Maar gy, mijn Pedro, gy
Zijt kalm, gy zijt u-zelf, en deelt met die ontzinden
Hun woeste driften niet, die voor 't gevaar verblinden.
Gy, die 't voor oogen hebt in al zijne ijslijkheid;
Wien de uitalag is bewust, die zulk een stap verbeidt.
Want ach, gy-zelf gevoelt (behoeve ik 't u te ontdekken!)
Geen uitzicht, dan met hun in 't wis verderf te trekken.
Waartoe (rampzaalge,) dan die poging zoo verwoed,
Waarvan uw eenig kind het offer worden moet?
Ik rep niet van my-zelv, niet van uw dierbaar leven,
Gy, die een krijgsman zijt, kunt voor den dood niet beven;
My zou hy welkom zijn als hoogste gunst van God;
En, ware ons 't leven dier by zulk een smartlijk lot,
(Haast eischt Natuur haar recht) wy moeten 't eenmaal derven,
En weldaad zoude 't zijn, zoo 't zwaard het langzaam sterven
Der kankerende smart vervroegde. Maar - ô spaar
Alfonsus, stort hem niet in dringender gevaar.
Hy heeft nog levenstijd, hem is nog hoop beschoren
En uitkomst; - ga niet hy door uw besluit verloren!
Gy, wien hy 't leven dankt, zie neêr op mijn geween,
Bestem zijn dood niet en zijn moeders dood in één! -

Genoeg, Favinia, spaar my dees zielsontroering,
Dus andwoordt haar Gemaal: Bedwing uw smartvervoering.
De storm, ('t is u bewust) werd niet verwekt door my;
Hem keeren kan ik niet; en wat ook de uitkomst zij,
Waar ooit die krijgsbanier ten strijd werd opgeheven,
Daar, daar is uw Gemaal nog nooit te rug gebleven.
ô Spaar my dan die smart by 't geen mijn boezem lijdt,
Dat ik uw dierbren naam met welverdiend verwijt
Zou zien bezwalkt! De knaap is veilig in Gods handen;
Zijne Almacht waakt voor hem, en redt van dood en banden,
Die uit der leeuwen kuil den Godsman heeft verlost,
Door wien 't geloovig kroost de vlammen heeft getrotst,
Die zal ons kind behoên... Indien 't Zijn wil mocht wezen....
ô Zie gy op tot Hem in dit kleinmoedig vreezen.

Nog sprak hy, als op eens, een schelle vreugdekreet
Zich ophief, die gebergte en dalen schudden deed.
Alfons ontzet het niet by 't innig zielsvertederen,
Hoe allen door elkaâr van uit de krijgsgelederen
Hem tegensnellen, en zich dringen om hem heen!
Een blijde welkomgroet vermengd met vreugdgeween
Klonk hem van alle zij' uit duizend monden tegen:
Reeds is hy in een wenk van 't reispaard afgestegen.
Doch Pedro ziet zijn zoon en beeft op 't eerst gezicht.
Zijn Moeder, wien hy reeds aan 't siddrend harte ligt,
Ziet op ten hemel in die onbeschrijfbre omarming:
Vergeef my (riep ze) ô God, Gy redder vol erbarming!
Vergeef mijn zwakke vrees, Voorzienige, U ten hoon!
Onwaardige als ik ben! - Mijn zoon! mijn dierbre zoon! -

Twaalfde zang.
Het eedverbond.

Zelfs in uw vijandschap grootmoedig van gevoelen,
(Wat ooit in vroeger tijd ons 't harte mocht verkoelen,)
Dus, ô Pelagio, heb ik u steeds gekend!
Zoo sprak de Graaf hem aan. Die onmin zij ten end'.
Ook u is 't meê bewust, dat, 't geen ons eens verdeelde,
Meer veete was van 't bloed, die trotsche hoogmoed teelde,
Dan vijandschap van 't hart: maar, wapenbroeders thands,
Braveeren wy te saam de roemrijke oorlogskans,
En staan of vallen met elkander. Iets te vreezen
Voor d' uitslag dezes strijds, zou my onwaardig wezen
En de Almacht hoonend, die op dees gewenschte stond,
Zijn zichtbre wondermacht voor onze zaak verkondt.
Mijn boezem schept weêr moed, nu we, als van 't graf herboren,
Ten strijd gaan voor die wraak die 't hart ons doet ontgloren
En de overwinning spelt, hoe flaauw de hoop ook zij
Dat ooit de Vreê herleef. - Ja de Almacht staat ons by!
Kom, laat ons dan dit uur ons oud geslacht verbinden
Met onverbreekbren klem, op dat wy meer dan vrinden,
Ja meer dan broeders zijn als eens dat heil genaakt.
Gy hebt een dochter, Prins, die 't al my dierbaar maakt;
Ja, daar mijn hart aan hangt, als had ze teder wichtjen
My met den lieven lach van 't kinderaangezichtjen
Steeds om de kniên gespeeld, mijn hart ten vreugde en lust!
Wat mijn Alfonsus is, dit, Prins, is u bewust...
Gy kent den jongling! -

Ja, zij deze knoop verzegeld!
Die hoop was reeds mijn hoop. - ô, Gy die 't noodlot regelt,
Gy, wiens erbarmen ons de Moorsche slaverny
Ontrukt heeft, zie op ons! en ô! bevestig Gy
Het U gewijd ontwerp, waartoe we ons hier te samen

Niet slechts met handendruk, maar 't U geheiligd AMEN
Verbinden voor uw oog! -

Het uur is vreemd, mijn Gâ,
Voor plechtige ondertrouw. Dus viel Favinia
(Ondanks zich-zelve ontrust door bygeloovig schroomen,
Een zwak aan 't vrouwlijk hart zoo eigen, ingenomen)
Haar Echtgenoot in 't woord. Een echtband in een kring
Als deze! -

Ja, de tijd is even zonderling,
Herneemt hy, (schoon bedaard,) verzinkende in gedachten.
Ja, wonderlijk dees dag, en 't geen hy doet verwachten!
Maar schooner voorspook nooit, kon 's Hemels gunst ons biên,
Van 't aan te vangen werk met heil bekroond te zien,
Wanneer we in 't veld van eer voorliefde en Godsdienst kampen.
Ongaarne leende ik my in 't woeden dezer rampen
Aan de algemeene stem, in waan, dat slechts de smart
(Geen aandrift van om hoog,) zich uitstortte in het hart
Dier moedige Heldin, die aller borst ontgloeide
Door de onweêrstaanbre taal die van haar lippen vloeide.
Gy, die mijn hart doorleest, vergeef my deze schuld!
Het vast en stil geloof dat thands mijn ziel vervult
Nu 't overtuigd gemoed de waarheid aan mag schouwen,
Zal my geen voorspook zijn, maar hemelhecht vertrouwen,
Neen, geen vermeetle waan, 't is kalme zekerheid
Dat ons van Hoogerhand een heerlijke uitkomst beidt.

Nu ging Graaf Pedro voort Pelagio te melden
Hoe Adozinde 't hart der sluimrende oorlogshelden
Gewekt had tot den krijg; hoe zy van wijd en zijd
En jeugd en grijsheid had gedaagd ten heilgen strijd,
Die 't zij door zegepraal of even roemrijk sterven,
Hierna in 't Paradijs eene eerkroon mocht verwerven!
Hoe hy met wederzin in dit getij' van nood,
En treurende om zijn zoon (wellicht een prooi der dood
Door 't geen hy ging bestaan!) den kreet der onderdanen
Gehoor gegeven had, en eindlijk de oorlogsvanen,
Maar zonder hoop of doel, als 't wis verderf gewijd,

aant. Met zwaar beladen hart ontrold had tot den strijd.
Dat niets hem overbleef, dan, ijlings met zijn benden
Den krijgsmarsch naar 't gebergt' van 't Westen heen te wenden
Om Odoards beleid met saamvereende macht
Te volgen. - Nemen wy den kostbren tijd in acht!
Ja, sprak hy, niet getoefd naar Kangas heen te spoeden,
Om tijdig, ('t zij Gods wil!) uw dierbaar huis te hoeden.

Op, knechten! (riep hy nu,) brengt my den wapendosch
In Wambaas krijg gevoerd... Een diepe vreugdeblos
Bedekte Alfonsus wang, wien dees zoo blijde woorden,
Zoo heilbeteekenend, het jeugdig hart ontgloorden.
Graaf Pedro merkt het op, en spreekt den jongling aan:
Mijn zoon, is deze dag ons zeegnend opgegaan,
U is hy duizendvoud gezegend, die, op heden
De glorierijke baan eens krijgsmans in zult treden.

't Naijverig gezin vliegt op zijns meesters woord:
't Betwist zich onderling aan wien deze eer behoort.
't Kuras wordt aangebracht; de beuklaar, door een tweede;
Een derde zwaait het zwaard, gegijzeld in zijn schede,
En praalt met dees zijn last als toog hy-zelf te veld.
Zijn makker, even fier, hem reeds vooruitgesneld,
Verheft het krijgshelmet, op dat het aller oogen
In 't ronde tegenblink'! Van de eigen zucht bewogen
Wordt de ijzren handschoe en het schenkelstaal gedeeld;
Genoeg, dat een van die des brengers hoogmoed streelt;
En, wie de gouden spoor zijn' meester aan mag bieden,
Hoe zou hem, hoe die hand een grooter eer geschieden!

Dees kostbre wapendosch, in Griekens Keizerstad
Door 's kunstnaars hand gewrocht en 't hoogst der kunst geschat,
Was even zeer bestemd om in den krijg te pralen,
Als tegen 't zwaard bestand. ô, Hoe ontelbre malen,
Had niet Alfonsus, op zijn voedsters schoot gesust,
De handjens uitgestrekt met kinderlijke lust
Naar dezen wapentooi, die, prijkende aan de muren
Der hoog gewelfde zaal, de vlam der haardsteêvuren
Met tintelende glans te rug kaatste in 't gezicht!

aant. Wat had hy menigwerf in spader tijdsgewricht,
Als knaapjen met de drift eens krijgshelds in zijne aderen,
Den tijd bespoed gewenscht, waarmede 't uur moest naderen,
Dat Pedro eens de beê, de zucht van heel zijn ziel,
Vervulling schenken zou! Met hoeveel wellust viel
Het oog van Pedro dan op 's knaapjens grootsche trekken,
Waarin zich 't heldenhart zoo schittrend deed ontdekken!
Hoe sloeg Favinia, trotsch op zoo fier een loot,
Het vreugdevonklend oog dan op haar echtgenoot,
En deed hem met dien blik waar 't moederhart in praalde,
Bemerken, hoe zijn geest zijn' zoon uit de oogen straalde!
Want, ach, geen bange zorg verstoorde nog haar vreugd;
En, dreigde de oorlogskans hem eens in rijper jeugd,
(Wat moeder siddert niet op 't denkbeeld dier gevaren!)
Die toekomst was nog verr', en kon geen hart bezwaren
Dat vredig al 't geluk van 't oogenblik geniet.

Het dringen van den nood, dat allen spoed gebiedt,
Gedoogt geen grijze pracht van Leenmanplechtigheden,
Gedoogt geen Riddrenstoet in 't steekspel op te treden:
Geen waken, zuivringsbad, noch andre statiepraal,
By heilige Outerdienst of blinkend feestonthaal.
't Eischt slechts voor 's Hemelsoog, aan 't voorhoofd dezer braven,
In leven en in dood den Riddermoed te staven;
En, blakend van dien moed die tintelt in zijn blos,
Aanvaardt de jongeling zijn eersten wapendosch!
Hoe fier stond daar de knaap met ongedekte slapen
In 't schubbig maliestaal van 't blinkend oorlogswapen!
Doch, als Graaf Pedro met de gouden spoor in hand
Zijn' zoon ten dienstbewijs de kniën buigt in 't zand,
Zoo deinst hy half te rug, eerbiediglijk verlegen;
En 't blosjen van de vreugd, hem in 't gelaat gestegen,
Werd gloeiender verspreid. - Pelagio! Welaan!
(Dus sprak de Graaf hem toe) Ik heb mijn plicht voldaan,
Uw recht is 't, wat nog faalt, goedgunstig te volbrengen.
Zoo dan de omstandigheên geen statiepracht gehengen,
Te grooter is ons de eer, te meer die gunst ons waard. -
Van Hoyaas trouwe hand ontfangt de Prins het zwaard,
Omgordt het aan den knaap, en drukt het, uitgetogen

In 's jonglings rechterhand, eerbiedig neêrgebogen.
Nu grijpt hy 't breed rapier dat aan zijn zijde hing,
En drukt den schouder van Alfonsus met den kling;
En eert hem, in zijn arm en aan zijn borst gesloten,
Met d' eedlen broederkus van rang- en strijdgenooten.

Tot dus verr' had het volk zijn luide vreugd gesmoord,
En zwijgende aangestaard; dan, eensklaps brak zy voort,
En kreet by kreet ging op in volle geestvervoering,
By zegenend gejuich! De grijzaart gaf de ontroering
In stille tranen lucht; de meer ontstuime jeugd
Scheen als van zwijmeldrank bevangen door de vreugd;
Tot, na 't verward geschreeuw, de kalmte werd herboren.

Nu trad Rodrigo op, en wenkte, hem te hooren.
Ook my, (dus wendt hy 't woord den zoon van Pedro toe)
Ook my betaamt het thands dat ik een plicht voldoe,
Niet als uit aardsch bewind of 't recht van hooge jaren,
Maar, als de dienaar van den God der legerscharen.

Gy, jeugdig Ridder, die in 't heilig eedverbond
Te strijden hebt beloofd op dees gewijden stond,
En, op de stem der eer gereed zijt, bloed en leven
Voor God en Vaderland en Koning prijs te geven!
De plicht, die door geboorte aan elk is opgeleid,
Rust dubbelvoud op u na deze plechtigheid.
Het edel heldenbloed dat uit doorluchte vaderen,
En even onbesmet, u vloeit door hart en aderen,
Het denkbeeld, daar uw jeugd zich steeds meê onderhield,
En de inborst boven al, waarvan gy zijt bezield,
Staat borg voor dit uw woord. Maar weet, dat deze tijden
Van ongelijkbren nood en immersteigrend lijden
Een ander, zeekrer pand vereischen. Heeft de Heer
Zijn Heilgen soms beproefd in 't staven van Zijne eer,
Thands blijkt Zijn wil te zijn, ook ons, die tucht behoeven,
Door 't hartenloutrend vuur der rampen te beproeven;
En, zoo niet Spanjes kroost die proef weet door te staan,
Dan is het hier met Eer, met Naam en Roem, gedaan!
Welaan dan, jeugdig held, het zwaard om hoog geheven!

Zweer, voor des Hoogsten oog, en van uw volk omgeven,
Den Godgewijden eed, dien ik u vergen mag,
En, in Toledoos naam, bekleed met dat gezag
(Ondanks dees schaamlen dosch, waarmede ik ben omtogen),
U afeisch! -

Heel de schaar, van diep ontzag bewogen,
Had met aandachtige ernst plechtstatig toegehoord.
Zoo wel voegde aan zijn stem dat eerbiedvordrend woord;
Zoo wel aan zijn gelaat en houding, dat bevelen! -
Dit onverwacht vermaan scheen 's Prinsen hart te streelen,
En Pedro wenkt zijn' zoon met welgevallen toe.
Gehoorzaam aan dien wenk, en 't harte blij te moê,
Ontbloot hy 't zwaard, en blijft met toevend zielsverlangen,
Den Godsman die daar sprak, aan oog en lippen hangen.
Ja eedle jongeling (vervolgt de Gothsche Vorst),
Gy weet het, welk een boei der Vaadren erfgrond torscht.
De vijand, die 't vermocht, ons op den nek te treden,
Dringt ons zijn wangeloof, zijn vreemde taal en zeden,
Zijn vreemde wetten op; zweer, dat gy pal zult staan,
En met dat vloekbre ras nooit bondschap aan zult gaan;
Den degen, in uw hand bestemd het uit te delgen,
Ter heilige erfenis zult laten aan uw Telgen,
Op dat hy slachten blijv' van na- tot nageslacht;
Tot dat het werk der wraak aan allen zij volbracht,
En deze ontwijde grond door rusteloos vervolgen
Hun laatsten druppel bloeds ten offer hebb' verzwolgen. -

Getuig, aaloud gebergt', (dus riep de heldenloot)
Getuig, gy dierbaar Erf, waar 't eerste morgenrood
Mijn oog is opgegaan, en stroomen die 't doorwemelen -
En Gy, die op my ziet van uit de onzichtbre hemelen,
Getuig Gy, dat ik 't zweer, voor my, en voor mijn bloed!
Ja, hier, voor 't Alziend oog, en dezen heldenstoet
Beloof ik, voor my-zelf, en 't kroost uit my gesproten,
Beloof ik, in den naam van 't nakroost van die loten,
Volharding, moed, en trouw, in d' onverzoenbren strijd: -
Beloof ik, dat het zwaard, aan 't Vaderland gewijd,
Hun erfdeel blijven zal, en, in geen schede keeren,

Tot zich 't vijandlijk rot in 't voedzand ziet verneêren,
En d' allerlaatste van die overheerschers sneef! -

Hier brak de jongling af, maar, vol ontroering, bleef
Zijn heldervonklend oog nog opzien naar den hoogen;
En, met godvruchtige ernst eerbiedig neêrgebogen,
Drukt hy het kruis van 't zwaard vol eerbied aan zijn mond. -
Nu keert Rodrigo zich tot heel de schare in 't rond,
Met de opgeheven hand bevelend hem te hooren:
En gy, die d' eed getuigt voor 't Alziende oog gezworen,
Gy zonen van 't gebergt', en Spanjes heldenbloed? -

In 't eigenste oogenblik stond aller borst in gloed.
Voor ons! riep heel de schaar wie 't diepst gevoel bezielde;
Voor ons, en voor ons kroost! En by dit andwoord knielde
De Vader en de Zoon, de Prins en de Onderdaan.
't Knielde alles samen neêr, en 't volk hief nogmaals aan:
Voor ons en voor ons kroost! - Nu drukt het arm en handen
Zich kruislings over 't hart, van d' oorlogsmoed aan 't branden
En buigt het hoofd hem toe van uit het needrig stof,
Die met zijne achtbre stem hun ziel zoo roerend trof.

'k Ontfang uw heilgen eed van plicht- en moedbetooning
Voor Spanje en 's Hemels zaak! riep de afgetreden Koning.
Trekt in Zijn naam ten strijde, en, geef Zijn arm u kracht! -
Nooit had Rodrigo in zijn luisterrijkste macht
Met zulk een majesteit, nooit zoo ontzagverwekkend,
Zijn gunsten uitgedeeld; als, toen hy de armen strekkend
Op 't neêrgeknielde volk, die statig uitgebreid
Hun over 't hoofd verhief; en in die plechtigheid
Heel de aandrift van zijn ziel uit hooger kring ontsproten,
In dees zijn zegenspraak op elk scheen uitgegoten.

In spraaklooze oodmoed had de schare in 't rond, geknield.
Zy rees; en 't hoog ontzag dat elk gekluisterd hield,
Verwekte een diepe stilte aan die van 't graf gelijkend,
Zoo dat des arends schreeuw, het hooge zwerk doorstrijkend
Naauw zichtbaar als een stip, zich duidlijk hooren deed;
En 't bruisschen van den stroom die uit de bergkloof gleed,

Op 't windtjen voortgestuwd van uit de verre dalen,
In dees zoo diepe rust van 't naauwlijks ademhalen
Voor allen hoorbaar was als 't ruischen van een vliet
Die in de stille nacht langs grazige oevers schiet.

Dertiende zang.
Graaf Eudon.

Nog duurt die stilte voort; als 't oog van een der bende
Naar de intreê van het dal zich Noordwaart henen wendde,
En d' onverwachten kreet: De Mooren! op deed gaan. -
Zoo was 't. Reeds trokken zy op 't Slot van Pedro aan,
By d' uitgang van het woud. Dan, zijn banier aan 't wapperen,
En de aanblik van dien stoet, ten strijd gedoschte dapperen,
Die, op het eerst bevel slagordenwijs geschaard,
Hen toefde met de lans en 't flikkrend heldenzwaard,
Verflaauwde al ras hun spoed. Doch 't Hoofd van die Barbaren,
Met al de trots bezield van krijgsgeweldenaren,
Dreef hen vermetel aan, en riep vol overmoed:
Voorkwamen ze ons, wat nood! 't is niet te spâ voor bloed!
't Verwaten Kristenras van slaven moge 't leeren,
Wat straf het op zich haalt, een meester te braveeren!
Op, Muzelmannen, op! weêrbarstigen geveld!
Nu spoort hy 't krijgsros aan, en, woedend aangesneld,
Beveelt hy d' aanval, by herhaalde zegekreten
Ter eer van Allah en den grootste der profeeten! -
Graaf Pedro vliegt vooruit aan 't voorhoofd van zijn stoet:
Hy streeft in vollen ren dat krijgshoofd in 't gemoet,
En werpt hem uit den zaâl, van half zijn lans doorregen,
Hem blijvende in de borst. - Nu baant hem de oorlogsdegen
Een weg door 's vijands front. Van krijgsros onvoorzien,
Streed thands Pelagio, die ze allen moest gebiên,
Te voet in 't midden der gedrengde paardenrijen,

Maar wakende op Alfons, en 't oog naar alle zijen
Gekeerd. De dappre knaap gaf hier zijn manlijk zwaard,
Dat Pedro zulk een oogst van lauwren had gegaârd,
Den eersten smaak van 't bloed, dat heel zijn roemrijk leven
In slag op slag vernieuwd, dat lemmer aan zou kleven!
Gering was nu 't verlies der Spanjaarts, in dat uur
Geblakerd door 't gevoel van 't hartverheffendst vuur,
En aangevoerd ten strijd door eigen legerhoofden
Wier heldenroem en moed hun roem en eer beloofden.
Hun haardsteên in 't gezicht, en menig teder pand,
Hun dierbaar aan het hart door liefde of vriendschapsband;
De lucht die hen omringt, de grond waarop zy treden;
Hun Godsvrucht, plichtbesef; hun duurgezworen eeden;
Vertrouwen, vreugde, en hoop; dit alles vuurde ze aan!
En luttel dacht de Moor die slachting te ondergaan
Die hy in euvlen moed aan Hoofdloos volk bereidde,
Waar hy slechts offers, en geen wederstand verbeidde.
't Vertrouwen van zijn waan werd dus verkeerd in schrik,
En moedverlies volwrocht in 't eigenst oogenblik
Hun volle nederlaag. Verstrooid en voortgedreven,
Wierp heel de woeste drom, der wraak ten prijs gegeven,
Hun sabel, schild, en lans, in vliedende angst ter aard!
Dan vruchtloos vlieden zy voor 't Asturiersche zwaard.
Hun bloed vloot wijd en zijd, en 't hongrig roofgebroedsel
Langs bergpad, rots, en dal, verstrekten zy ten voedsel
By 't vallen van de nacht!

Op afstand van 't gevecht
En afgezonderd, stond een Moorsche wapenknecht
Die met zijn krijgsgezel Graaf Eudon moest bewaken:
Hem, wederzijds verdacht van plicht- en trouwverzaken!
Zoo ras dees Afrikaan 't beslissen van den slag
En voor des Spanjaarts zwaard zijn landliên vluchten zag,
Hief hy den sabel op om hem den dood te geven,
En riep in dolle drift: Verraâr, gy zult niet leven
Om in hun zegepraal te deelen. Maar de hand
Zijns makkers weerde 't staal, dat langs des schouders kant
Te zijdwaart afgekeerd, geen diepen doortocht maakte.
De moorder, schoon hem 't hart van haat en wraakzucht blaakte,

Spoedde onverzaad ter vlucht; maar zachter van gemoed,
Wierp zich zijn strijdgenoot d' ontroerden Graaf te voet.
De Krijgsheld die hen vond, weêrhield op Eudons smeeken
Den arm, die Spanjes ramp op d' Afrikaan ging wreken,
En voert hen beide thands voor 't oog zijns meesters op.

Op luttel afstand slechts, naby des heuvels top
Van waar het verr'ziende oog de dalen langs kon weiden,
Stond Pedro met Alfons aan 's Vorsten zij', te beiden
Op 't wederkeerend heir. Graaf Pedro, die 't doorzag,
Wat (ondanks al zijn moed) den Prins op 't harte lag,
En wist, dat thands, waar 't spoên van 't uiterste gewicht was,
De wraak moest achterstaan voor 't geen thands hooger plicht was,
Ontdeed zich van 't helmet en blies den wedertocht.
Reeds driewerf had die toon door dal en heuvelbocht
Weêrgalmd, en wijd en zijd de bergen langs geklonken;
Doch slechts met wederwil en nog van bloedwraak dronken
Gehoorzaamt de oorlogsbende aan 't teeken, dat, herhaald
Door de Echo van rondsom, hun woede en wraak bepaalt,
Die naauwlijks dulden kan, dat één van 's vijands horde
Op dit vergeldend uur aan 't zwaard onttogen worde. -
In 't einde keerden zy van de onvermoeibre jacht,
Met de aadren nog vol gloeds, met d' arm vol heldenkracht,
Maar 't hart nog onverzaad van 't bloed der vluchtelingen
Dat aan hun handen kleefde, en neêrdroop by hun klingen.
Doch toen zy naderden waar Pedro met zijn zoon
Hun wederkomst verbeidde, ô op wat blijden toon
Vloog toen hun zegenwensch den dappren jongling tegen!
Hoe drongen ze om den knaap, die zoo den oorlogsdegen
Gevoerd had, en op eens zoo rijk een glorie won!
Heil, riep men, heil den held, die zoo zijn loop begon!
Nooit heeft de Hemel in zijn mildste gunstbetooning
Eene eerste wapenproef met zulk een roembekrooning
Gezegend! - ô Hoe werd het voorrecht nu geroemd
Des blijden vaders die dien zoon den zijnen noemt!
Der moeder die hem droeg, wier borst hem heeft gevoedsterd!
Hoe innig brak de wensch door aller hart gekoesterd
In luide beden uit, dat menig oorlogsveld
De glorie tuigen mocht van dien zoo dierbren held!

Zoo vierde 't eerlijk hart, den lofgalm nimmer moede,
De teedre liefde bot, die 't voor den jongling voedde:
Wen 't onverwacht gezicht van Eudon en den Moor
Dit vreugdejuichen brak. Men voerde beide voor
Het oog van Pedro. Bleek, van zichtbare angst bevangen,
Scheen echter d' Afrikaan geen andre vrees te prangen
Dan die eens krijgsmans kaak ontverwen mag met recht,
Wanneer in 't tijdsgewricht dat heel zijn lot beslecht,
Hy weer- en wapenloos die uitspraak af moet wachten
Die leven schenkt, of dood.

Maar andere gedachten
Ontrustten Eudons hart in 't hachlijk oogenblik:
Hy kende zich te wel, en sidderde van schrik
Op 't denkbeeld van zijn trouw- en eer- en plichtverzaken;
Op 't denkbeeld van den haat, van wederzijds aan 't blaken,
En dat hy in de hand eens fieren vijands stond,
Die erfelijken wrok aan overmacht verbond.
Op Pedro en den Prins liet hy zijne oogen waren,
En stond, ontverwd van kaak, hen beurtlings aan te staren.
Toen sprak hy beide toe: Zoo ik dees grond betreê,
't Was uit geen eigen keus; gevangen toog ik meê.
Dat ik voor de overmacht gedwongen werd te buigen,
En aan mijn Burcht ontvoerd, mag deze Moor getuigen.
Ja, dat men in den slag, my zelfs naar 't leven stond,
Bevestigt u mijn bloed, nog drupplend uit dees wond
Die 't Moorsche zwaard my gaf. Dees, redder van mijn leven,
Kan van mijne onschuld blijk, mijn woord getuignis geven;
Die wapenloos verheerd, niet meê streed in 't gevecht.
Spreek, Muzelman, (gy moogt,) en doet de waarheid recht,
Gy, die my hebt bewaakt. Hier hield hy op met spreken. -
De hijgende ademtocht scheen in zijn borst bezweken,
Door jagende angst bekneld; en roerloos bleef hy staan.

Met half vertrokken lach zag hem Graaf Pedro aan,
Waar al de smaad in sprak der diepste zielsverachting,
Doch, in 't meêlijdend oog getemperd met verzachting.
Hoe! sprak hy, zal een Moor, ten doel aan onze wraak,
Uw borg, uw voorspraak zijn, en pleiten voor uw zaak? -

Gy, vijand! gaaft gy hem bescherming als gevangen? -
Zoo moge ik van uw hand het leven hier erlangen
ô Graaf, (was 't andwoord van den wakkren Mauritaan,)
Als u mijn zuivre mond de waarheid doet verstaan?
'k Had, met een rotgezel, Graaf Eudon in bewaking;
't Verwinnend heir trok aan; wy vreesden zijne ontslaking;
Mijn makker wilde 't zwaard hem drijven door de borst;
Ik keerde 't wapen af. Zie daar de waarheid, Vorst!
Strekk' voor zijn leven thands het mijne tot vergelding. -
Dat zal het, sprak de Graaf, maar 'k eisch nog verdre melding.
Van waar, met wat bevel, wat oogmerk kwaamt gy hier?
Wat macht in Gegio? - en onder wiens banier? -
De Mauritaan hervat: 'k Zal alles u berichten.
De last was, onderweg Graaf Eudon op te lichten,
U op te zoeken, en in ijzren ketenprang
Van hier te voeren. 't Was een tijding van belang
Uit Kordua gemeld, die dezen spoed verwekte,
Eer de opstand, hier gevormd, zich wijd en wijder strekte.
Drie-honderd togen we uit. Men zond een zelfde macht
Naar Kangas, als men meende, op weêrstand niet bedacht.
Vier-honderd bleven tot bescherming van de vesten.
Wat andre krijgsmacht zich uit Zuidlijke gewesten
Verzamelt, weet ik niet, schoon alles hier in 't rond
Beweging, krijgsgerucht, en waakzaamheid verkondt. -

Nu sloeg Pelagio zijn streng doorvorschende oogen
Op Eudon met dees taal: Het zwaard is uitgetogen,
Waartoe besluit gy, Graaf? voor wien hebt ge u verklaard?
Spreek, of ge u aan de zij' des overheerschers schaart,
Of tegen hem. Beslis! -

Niet tegen u... mijn Vrinden,
Herneemt de lafaart; - maar - wat gaat ge u onderwinden? ...
Hebt ge alles wel doordacht? dus voer hy haastig voort,
En sidderde van angst by elk gestameld woord.
Bedenkt hun talrijk heir en met wat reuzenschreden
Het reeds den Gothschen staf in 't voetzand heeft getreden;
Den omgeworpen throon... de steden in hun hand...
En hun gebied verspreid op heel 't veroverd land...!

Zie 't overwonnen volk den nek gewillig krommen,
In 't juk des nieuwen Heers, en ieders klacht verstommen...!
Wat heil, indien ik hier als midlaar op kon treên!
Eischt dit de voorzorg niet, en ons belang met één?
Licht mocht mijn tusschenkomst u een verdrag verwerven. -

Verdrag! voor 't volk dat weet te strijden en te sterven?
Rampzalige! hou op! Dus brak op eens de Prins
Des lafaarts woorden af. Reeds had zich hier en ginds
En immer meer en meer de drift des volks doen hooren
Die 't verontwaardigd hart niet meer vermocht te smooren,
Opzettende als een storm. Dan, 't andwoord naar hun hart
Bedwong de woede in tijds, hoe hevig ook gesard.
Leer wat Asturiën, thands door mijn lippen sprekend,
U voorschrijft als verdrag, en 't hoogst der plichten rekent,
Vervolgt Pelagio. Dees zoo onzaalge tijd,
Die met verwoestingskracht de hechtste banden rijt,
't Maatschaplijk lichaam schokt, ontwricht, en dreigt te sloopen,
Laat slechts één enklen weg tot zijn herstelling open.
't Is thands de wil niet meer der heerschende Oppermacht
Die van den onderdaan verplichte dienst verwacht.
Hetgeen m' in vroeger tijd slechts enklen plicht mocht noemen,
Is thands de schoonste deugd, in Helden waard te roemen;
En de ongedwongen keus staat in dit noodgetij'
Als Hel- of Hemelkeus aan ieder Spanjaart vrij.
U vergt Asturië den beker niet te zwelgen
Die rond gaat aan den mond van Spanjes heldentelgen:
Zy vergt d' onwrikbren moed in 't onvertsaagbaar hart
Dat slechts door 's hemels gunst den mensch geschonken werd,
Van niemand. U daarom laat zy die vreê genieten
Die gy vereenbaar vindt met krijg en bloedvergieten;
Maar, waan niet dat om u, die zwak en moedloos zijt,
Een enkel Heldenhart, één arm, gespierd ten strijd,
Voor ons verloren ga. Neen, Ridder, geen Vazallen
Zijn plichtig aan den Heer die, zelf den plicht ontvallen,
Zich 't Vaderland onttrekt als dit zijn dienst gebiedt.
En, waagt uw laffe ziel het in dees noodstorm niet,
Langs heel uw Erfbezit uw volk ten strijd te roepen,
Dan daagt hen ons bevel, dan gaadren wy uw troepen,

Om onder onze vaan te strijden. - Ja, nog meer!
Uw goedren zullen ons (als aan hun wettig Heer)
Tot steun en onderstand verstrekken, en als panden
Vervallen aan den Staat. De schatting van uw Landen
Die thands de Moor ontfangt, die vordren wy u af.
Dit 's laffe zwakheids prijs, dit is des bloodaarts straf,
Zoo lang het boos gestarnt' zijn invloed doet ontwaren,
En dees verdrukte grond ten prooi blijft van Barbaren!
Gy, hoor me, afvallig Hoofd, en merk op dit mijn woord.
De raad der vrees misleidt, ja, siddre, die haar hoort!
Ik weet, dat ge u verbeeldt dat de overmacht der Mooren
Op onze handvol volk de zege wordt beschoren,
Dat ons hun oorlogshoef in 't stof vertrapplen zal;
Maar wacht u dat gy niet, den Heerscher van 't Heelal
En Spanjes kroost ten hoon, u voegt by hun banieren
Om tegen 't Vaderland den Moorschen kling te zwieren!
Want, zoo m'u dus ontmoet, u wacht een zeekre dood.
Ja, dan zal uw gebeent' door 't roofgedierte ontbloot
Aan 't hoog geboomt' ten toon, ten spel der winden hangen! -

Met siddrende angst in 't hart en lijkkleur op de wangen
Hoorde Eudon deze taal! Geen zenuw die niet trilt,
Terwijl de kou des doods hem door de leden rilt:
Van 't klamme zweet bedaauwd, dat hem de schaamte ontperste
By machteloozen nijd waarvan zijn boezem berstte,
In 't zelfgevoel van schuld. Maar 't was vooral de vrees
Die elke drift bedwong die in zijn binnenst rees,
En woede smoorde en haat. Nog had zijn mond, omtogen
Door 't loodblaauw van de dood, zich tot geen klank bewogen
Voor 't andwoord dat hy zocht, als Pedro, aangedaan
Van deernis, tusschentrad. Gy hebt uw lot verstaan;
Ga, sprak hy, 't staat u vrij, gy moogt mijn Slot betreden,
Uw wond verzorgen doen, en al uw roekloosheden
Bepeinzen naar 't u lust, en - volg uw noodlot dan! -

Hy zweeg, en met het vuur van d' echten oorlogsman
Wendt hy zich tot den Prins: Te lang hield deze ontmoeting
U op in 't oogenblik van eigen haardbegroeting,
ô Prins. - Nu gaf hy 't volk het teeken tot den tocht.

Fier op den zegepraal dien reeds hun zwaard bevocht,
En heilvoorspellend, toog de dappre bende henen;
En, zoo men hier en ginds een stille traan zag weenen,
Zy was der droefheid niet, maar vreugde en hoop geplengd,
En met den zegenwensch en 't zielsgebed vermengd,
Dat by dees afscheidsgroet uit aller boezems welde.

Van toen de zonnebol reeds verr' naar 't Westen helde
Tot diep in middernacht, verpoosde niets hun spoed.
En naauwlijks week de nacht voor d' eersten morgengloed,
Wanneer, op nieuw hervat, hy zich tot d'avond rekte;
Zoo dreef hun 't hijgend hart. Toen 't duister de aard bedekte,
Genaakten zy het dal waar Sellaas ruimer plas
Pionjaas stroom omhelst; op weinig afstands, was
Pelagioos kasteel reeds zichtbaar aan hunne oogen.
In 't donkerblaauwe zwerk van wolk by wolk doortogen
Verscheen het in 't verschiet gelijk een berggevaart'.
Zy naadren meer en meer; dan, hoe het oog ook staart,
De toren heeft geen licht! Wat onheil mag dit spellen?
Nog beter, zekerheid dan 't foltrend boezemknellen
Voor die het ergste vreest! Pelagio rukt voort,
Zijn wakkren stoet vooruit; dan ach, de voorpleinpoort
Staat open, onbewaakt, en door de leêge zalen
Weêrgalmt het hondgehuil. Nu dreigt hem 't hart te falen. -
Hy stond een oogenblik, in stomme smart verplet;
Toen hief hy 't hoofd omhoog in 't stille zielsgebed,
En riep, op nieuw gesterkt voor 't geen hem stond te wachten:
Uw wil geschiede, ô God! Gy, schenk mijn zwakheid krachten!

Veertiende zang.
De verlossing.

Graaf, sprak Pelagio, wat ramp den mensch moog treffen,
De Godsdienst doet de ziel zich boven 't stof verheffen.
Zy, hoogste, beste steun in 's levens tegenspoed,
Stort onderwerping in, gelatenheid en moed;
Zy geeft den zwakken kracht, en balsemt alle wonden;
Natuur heeft aan de smart een heulsap meê verbonden,
Dat ligt in werkzaamheid. Waan niet dat deze slag
Me onvoorbereid verrast, daar ik hem naadren zag;
Mijn dierbare Echtgenoot, die 't dreigend leed verwacht heeft,
Zei met den jongsten groet dien my haar boô gebracht heeft,
Dat zy standvastig bleef by 't klimmen van den nood,
En, hart tot alles had wat haar Gemaal besloot.
Des is mijn ziel gewis, dat wat haar ook weêrvare,
Haar mannelijke moed het onheil evenare.
Geen dood, geen slaverny, of wel, voor 't moederhart
Dat in haar kindren lijdt een nog onzetbrer smart,
Kan ooit haar vaste ziel doen wanklen of vertsagen.
't Is niet mijn leven slechts, dat ik bestond te wagen;
Toen ik, door plicht genoopt, de krijgsvaan heb ontrold,
Gevoelde ik, dat het meê die dierbre panden gold:
En, zoo hun 't ergste trof waarvoor ik heb te beven,
Dan zal de Godsdienst me ook die zielsvertroosting geven
Die smart herschept in hoop, en in den Dood een vrind,
Een Engel, toeven doet, die ons om hoog verbindt
Met de ons vooruitgegane en tederlijk beschreiden.
Gedrongen, werkloos, thands op nader licht te beiden,
Dat mooglijk in dees nacht Hy die het lot gehengt
(ô Mocht het troostrijk zijn!) my op mijn bidden schenkt,
Vertoeven wy bedaard in dees verlaten muren!
Mijn knechten, hier vernacht! Ontsteekt de haardsteêvuuren
En ziet of ons dit oord iets ter verkwikking biedt.

aant. Nog sprak hy, als men licht op afstand weemlen ziet,
Welks flikkring zich verbreidt door 't dichte boschgebladert'.
Nu hoort men hoefgeklep dat uit de verte nadert,
En stap by stap van ros en voetvolk door elkaâr!
Welhaast ontwaart het oog een wijdverspreide schaar
In aantocht naar het dal, in ordenlooze reien.
Vooruit, en achter haar, en om haar heen, verspreien
Hun toortsen 't flikkrend licht op Sellaas rimplig nat,
En verwen met haar gloed het breed kastanjeblad
Of zwaren stam en twijg, met vlotte schemerglansen.
Het bergvolk staat weldra met oorlogszwaard en lansen
Ten tweeden strijd, ten tweeden zegepraal, gereed;
Geen hunner die van rust of van vermoeinis weet.
Maar, toen de troep genaakte en de onvertsaagde bende
Geen vijandlijke macht in 't naadrend volk herkende
Gelijk verbeelding haar op afstand had geschetst,
Was al hun blijde hoop, hun kracht, op nieuw verfletst.
't Was geen getulband rot, geen van Afrikes Zonen
Die by 't verheldrend licht zich aan hun oog vertoonen:
De fakkel, die den voet van 't oorlogsros bescheen,
Het duister nog verdiept, en zwichten doet met een,
Toont helm en borstpantsier aan hun verbijsterde oogen,
En lans, en oorlogszwaard, maar niet ten strijd getogen.
Meer naadrend, viel hun blik op vrouwelijken dosch,
En 't plooiende gewaad dat langs het oorlogsros
Haar van de leden hing die deze bende voerden.
ô Wie dit oogenblik den inniglijk ontroerden,
Den diep getroffen Prins ter zijde had gestaan,
Had wis zijn jagend hart van siddring hooren slaan!
Maar vruchtloos zocht zijn oog vol zielenangst de zijnen.
Geen twijfel rest hem meer; 't zijn oorlogsliên: zy schijnen
Verwinnend weêrgekeerd uit glorierijk gevecht;
Dit tuigt het bloedig hoofd aan elken zaâl gehecht.
Dan, eensklaps staan zy stil, bereid met speer en zwaarden
Om op het eerst alarm een nieuwen strijd te aanvaarden:
Staat! (riep men luidkeels uit) wie naadren? -

Op dit woord
Wordt, honderdvoud herhaald, het blijd geroep gehoord:

't Zijn vrienden! Asturiers! - Wat zegenrijke ontmoeting!
De lichten naderen, en ô, wat welkomgroeting,
Nu 't volk zijn Heer herkent! Hoe brak nu 't vreugdgeschal
Uit aller boezems voort, door 't wedergalmend dal!
De zwaluw, lang in rust op 't kleien nest gezeten,
Wordt van het dak verjaagd door vreugd- op vreugdekreten,
En dwaalt met angstgekerm in duizelende vlucht
Den fakkelgloeddamp door, in geelbewalmde lucht.
ô Toen, toen bleek het eerst door vreugdgejuich en tranen,
Hoe dees heldhafte Vorst aan elk der onderdanen
Als Vader dierbaar was. Hoe drongen ze om hem heen,
En hingen aan zijn kniên met teder vreugdgeween!
Hoe stortten ze om zijn hals, omvatten hem de handen
En dankten de Almacht, die, hem reddend van de banden
Der Moorsche slaverny, hun liefde weder bracht!
Ja! (riep men) 't is Gods hand, het is Zijn wonderkracht
Die onze zaak bestiert! Zijn geest is uitgevaren!
Zijn schild is over ons! Zijn arm zal ons bewaren!
Nu toonde men den Prins de bloedige oorlogsbuit
Als zoo veel krijgstrofeên, en roept vol geestdrift uit,
Dat, wat zijn oog aanschouwt der vruchten eerstelingen
Zijn van die heerlijke oogst, welhaast hunn' oorlogsklingen
In 't oorlogsveld bestemd. - Met diepgeroerd gemoed,
Met minzaam oog en stem, wordt dees hun welkomgroet
Vol ongestuime vreugd, maar uit oprechte harten,
Beandwoord door den Prins. En, zoo hem iets de smarten
Der alvermeestrende angst verzacht had op dien stond,
Het waar gewis de trouw die 't volk aan hem verbond;
Het waar hun hoop, hun vreugd, die hy zoo innig deelde,
En 't fiere zelfgevoel, dat steeds rechtschaapnen streelde!
Zelfs nu, ondanks de vrees voor 't ergste dat hy wacht,
Verheft zich zijn gemoed. Bewustheid van zijn kracht
En de aanblik van zijn volk, gereed ten strijd te vlieden
Zoo slechts hun wettig Heer mag aan hun spits gebieden; -
Het denkbeeld dat hy voedt van 't naderend gevecht,
En van den zegepraal aan 't Spaansche zwaard gehecht,
Indien de Hemel, die tot heden hen bewaakte
Hun verder gunstig bleef; - dit al te gaâr ontblaakte
Zijn moedig hart op nieuw met frisschen levensgloed.

Maar vruchtloos was 't gevorscht by dees zoo woesten stoet,
Waar Gaudiosa, waar zijn telgen zich bevonden?
Wie hen te velde riep in dees benaauwde stonden?
Wie ze aanvoerde in den strijd? - Vergeefsch was 't onderzocht
Hoe deze Vrouwen op die bloedige oorlogstocht
Omringd van staal en dood zich voegden by die bende? -
Want, by het weemlend licht der fakkelvlam herkende
Pelagio hen niet in dit zoo woest gewoel.

Zijn zuster Gisla, was 't. De Moor had aan haar doel
Beandwoord toen hy haar (zijn willige gevangen,)
Naar Gegio vervoerde; en 't was met zielsverlangen
Dat zy den Renegaat, dien zy zoo schaamtloos mint,
Te moet zag in dat oord. Hem, en slechts hem, gezind,
Vervloekte ze in haar hart den geest die 't volk bezielde
En aandreef tot een strijd die al haar hoop vernielde,
Wanneer 't den Mauritaan door 't overvallend staal
Zijn krijgsbuit weêr ontscheurde in vollen zegepraal.
Een zegepraal, voorwaar ter kwader uur bevochten
Voor die weêrstrevige, ten prooi' aan lage tochten!
Zy ziet Pelagio, en kent met diepen schrik
Dien broeder, eens zoo waard, maar in dit oogenblik
Min dierbaar dan gevreesd. Niet met de vreugd des harten
Die 't wederzien verzelt na sleepende afzijnssmarten,
Niet met het blij gelaat, dat om een weêrgroet pracht
Waarby de welkomvreugd der ziel hem tegenlacht;
Neen, met een schuchter oog dat naauw een blik durft wagen,
Ziet zy haar broeder aan; dan, hoe ook neêrgeslagen,
Zy dwong haar koel gelaat een stijven glimlach af.
Maar dees verborg den schrik dien haar zijn aanblik gaf,
Verborg de spijt hem niet, van 't hart dat zich verstokte
In schaamtelooze schuld, en om 't verijdlen wrokte
Der lang gevoede hoop. Op 't muildier dat haar torscht
Wacht ze uit zijn mond den groet dien zy niet uiten dorst,
Met wreevlen weêrzin af. - Doch, wie zien we aan haar zijden
Zoo edel en zoo fier het statig ros berijden
Dat zy met vrije hand en losse toomen voert?
Haar blonde tressen zijn van 't krijgshelmet omsnoerd,
Het schild is op haar arm; haar borst, in 't staal geklonken;

Haar gordel is de riem, waaraan men 't zwaard ziet pronken;
En wel getuigt haar hand, haar armen, stijf van 't bloed,
Wat oogst die degen won, gezwaaid met heldenmoed!
Met wezenloozen blik ziet ze op het woest gewernel
Als iemand, los van de aard, en hijgend naar den hemel!
Één enkle stond hier slechts, één droeve, op wiens gelaat
Het merk der zielesmart zoo diep geteekend staat,
Dat ze op zijn aanblik, aan haar-zelve weêr gegeven
Hem toeriep, met den arm ten zegeblijk verheven:
Heil, Maccabeër, heil! Voorspelde u niet mijn mond
Dit wederzien in vreugd, by 't heilig eedverbond?
Gy, broeder, deedt ge uw plicht? ... Ik bleef niet in gebreken.
Hem nu, zij al de lof, wiens hulp ons is gebleken!
Hem nu, die de aandrift schonk, zij al de dank gebracht!

Die roerende aanroep, en die stem, schoon onverwacht
Toch dadelijk herkend, had juist in tijds geklonken
Om de aandrift zijns gemoeds in nieuwen gloed te ontvonken.
Want ach! de ontroerde Goth zag hier zijn moeder weêr,
En op haar aanblik smolt het heden en 't weleer
Als in een droom te saam, wier schrikkelijke beelden
Der waarheid afgeborgd, een droeve erinn'ring teelden.
Dan 't wakend droomgezicht week in 't ontroerd gemoed,
Op Adozindes stem en luiden weêrziensgroet.
Doch luttel waande zy, wier schoot den boetling torschte
Voor wien zy 't stil gebed ten Hemel nimmer schorste,
Dat die geliefde Zoon nog op deze aard bestond.
Haar hart was kalm, maar 't wee der diepe boezemwond
Had op haar grootsch gelaat by 't wicht der zielsbezwaren
Een dieper merk gegroefd dan de opgetaste jaren!
Toen nu Siveriaan zich drong door 't volksgewoel
En op haar dierbre hand, met innig zielsgevoel
Den kus van eerbied drukte, ô toen ontviel hare oogen,
De teedre weemoedstraan; en toen zy, diep bewogen
Zich wendde tot den Prins, trad met een stil ontzag
De menigte ter zij'! De Moederlijke lach
Waarmeê haar mond hem groette, ontging niet aan zijn blikken.
Zy spelde een blijden maar, en moest zijn ziel verkwikken:
Rusilla immers wist wat hy zoo gaarne vroeg!

Ja! met de stille vreugd die haar uit de oogen loeg,
Vermeldde zy den Vorst, dat wie hy hoogst waardeerde,
Geen wapenschrik, geweld, of Moorsche keten deerde,
En dat hy in 't geheim het oovrig zal verstaan
Eer 't naadrend morgenlicht zich neigt tot ondergaan.

Vijftiende zang.
Rodrigo te Kangas.

Hoe kalm drijft gindsche maan in 't zoo plechtstatig uur
Van stille middernacht door 't donkre luchtazuur!
Hoe lieflijk speelt haar glans door 't dun verspreide lover,
En stort zy 't weemlend licht in zilvren stralen, over
Het groene boomgaardloof, afwisselend bemaald
Met donkre schaduwtint. Met welk een glans bestraalt
Zy 't grijs kastanjeloof, en werpt haar reinen luister
Op boom en berggevaart', waarin zy 't tastbre duister
Der kloven nog verdiept: hoe glinstren stroom en vliet
Waarop zy van omhoog het rimplend zilver giet!
Een liefelijker licht dan dat der morgenkimmen
Rust rondom op 't gebergte; en, ô, hoe statig klimmen
Auzevas kruinen in het stille wolkgewelf!
De wachter op den trans zit peinzende in zich-zelf
En deelt het stil genot van deze ontzachbre stonde.
Hy voelt die rust der aard, en wijd en zijd in 't ronde
Sust hem het stroomgeruisch dat geen verpoozing kent.
't Gestarnt', door 't zilvren licht verbleekt aan 't firmament,
En naauwlijks zichtbaar meer aan de overwelfde bogen
Van 't onbewolkt saffier, verheft zijn ziel ten hoogen;
En met een kalm gemoed bepeinst hy de Eeuwigheid
En al die warelden, door de eindloosheid verspreid,
En geeft zijn' Schepper eer in stille lofgezangen.

De Bergliên midlerwijl van diepen slaap bevangen
Zijn, op het voorhofplein van 't heldre zwerk bedekt,
Rondsom het smeulend vuur by hoopen neêrgestrekt.
Pelagioos verblijf, de vloeren allerwegen,
Zijn vol van oorlogsliên in stille rust gelegen.
Dan, hem verkwikt geen slaap die ieder laafnis bracht
Den moêgepeinsden geest en afgematte kracht;
Maar heel de nachtwaak door tot de eerste morgenstralen,
Verneemt zijn oor 't gegons van 't sluimrend ademhalen.
Doch zoo de slaap hem vliedt op de uitgebreide koets,
't Is meer door vreugde en hoop dan onrust des gemoeds;
Ofschoon hem Gislaas schuld zijn moeders euveldaden
Herinnert, die zijn ziel met nieuwe smart beladen,
En voor zijne oogen staan gelijk een kankerwond
Die ongeneesbaar bloedt. De nood der toekomst stond
Hem mede voor 't gezicht: reeds lang had hy geweten,
Hoe Gisla, schaamteloos en eer- en plichtvergeten,
Den snooden Renegaat voorkwam met minbetoon:
Hoe zy, in schuld verdiept en geen gezag gewoon,
't Zachtmoedigste vermaan had in den wind geslagen:
Hoe toen, zijn Gemalin haar wrevel had verdragen,
Maar zich van verdren raad, als zonder vrucht, onthield,
Hoe die verdwaasde toen, van nijd en haat bezield,
Zijn deugdzame Echtgenoot by wier verheven grootheid
Zy zich verachtlijk voelde in 't schuldbesef der snoodheid,
Met onverkoelbren wrok den haat gevoelen deed
Van 't wroeginglooze hart dat zich vernederd weet:
En wie vermocht hem thands het uiterst. te bepalen
Waarheen de ontembre drift die blinde kon doen dwalen?
Siveers afwezigheid ontging heure aandacht niet,
En, zeker, zei die stem die de ondeugd nooit ontvliedt
Haar 't doel van zijn vertrek. By 't geen nu stond te duchten,
Dacht Gaudioza 't plicht, naar veilger oord te vluchten:
Want immers Gisla had, tot bittre wraak gezind,
Den snoodaart dien zy meer dan eigen bloed bemint,
't Gebeurde meêgedeeld. Nu zocht de teedre moeder
Een schuilplaats voor haar kroost in schuts van d' Albehoeder;
En d' uitkomst toonde dra, dat zy niet nutloos vlood.
Ze ontkwam te middernacht, en - voor het morgenrood

Had reeds Numanciaan het burgslot doen bezetten.

Die schande van zijn Huis, en de onafwischbre smetten
Waar thands Pelagio zijn bloed meê ziet bevlekt,
Ja, 't naderend gevaar dat al zijn zorgen wekt,
Slaat thands zijn moed niet neêr. De op handen zijnde ontmoeting
Des naderenden dags schenkt alle leed verzoeting.
't Hergeeft zijne Egâ hem, aan wien hy nu niet meer
Met siddering gedenkt; het geeft zijn kroost hem weêr.
En hoop en vreugde paart aan 't denkbeeld zoo vol weelde!
In 't lieflijk droomgezicht dat zijn verbeelding teelde,
Staat reeds zijn Favila, die hoop van zijn geslacht,
In frisschen jonglingsbloei omgord met heldenkracht -
Ziet hy zijn Hermezinde, als 't roosjen van de dalen
In al de aanminnigheên der maagdlijke onschuld pralen: -
Zoo zweeft hun beeltenis afwislend voor zijn oog;
Tot eindelijk de dag verscheen aan 's hemels boog
En hy met d' eersten straal hun schuilplaats op mocht sporen.

Nog deed de nachtegaal zijn teedren rouwzang hooren,
De Leeuwrik had den dag nog met geen toon begroet,
Wanneer de Prins zich reeds naar 't stil gebergte spoedt
Pionjaas boorden langs. - Maar, zoo de sleepende uren,
Zoo die doorwaakte nacht hem eindloos scheen te duren
Voor 't brandende ongeduld na zulk een afzijnssmart,
Nog langer viel haar duur Rodrigoos bloedend hart.
Ook hy had haar doorwaakt; ook hy had de eerste streken
Van 't purpren uchtendlicht de nevels door zien breken,
En 't vroegste morgenlied van 't boschkoor aangehoord.
Ook zag Pelagio, naby Pionjaas boord
Den droeven zwerver reeds met zwakke en zachte schreden,
In zwaar gepeins verdiept, het eenzaam veld betreden.
Want vroeg verliet hy, zelfs eer de eerste lichtstraal blonk,
Zijn doornen legersteê die hem geen rustplaats schonk,
En zocht in 't lavend vocht der heldre morgendroppen
Verkoeling voor de koorts, waarvan zijne aders kloppen;
In 't windtjen van de lucht, verzachting voor den gloed
Die met ondraagbre smart zijn voorhoofd blaken doet.
Helaas! geen morgenlucht vermag de koorts te koelen

Van 't diep gewonde hart! Wat moest hy niet gevoelen
Op 't denkbeeld van weldra voor 't moederoog te staan:
Hy, voorwerp van haar smart, met zooveel schuld belaân!
Op 't denkbeeld, hoe hy haar zich-zelven zal ontdekken,
Opdat zy hem de hand vergevend toe moog strekken!
Dit immers, dit alleen, smeekt hy den hemel af;
Dit 's alles wat hy wenscht aan deze zij' van 't graf;
En in zijn zielsgebed smeekt hy van de Almacht, krachten
Om dat ontzachlijk uur bemoedigd af te wachten.
Daar zoekende naar hulp, waar ze ieder zeker vindt
In wien zich 't vast geloof aan 't lijdzaam hart verbindt,
Voelt hy zijn ziel gesterkt en mocht hy kracht vergaderen,
Nooit meer dan thands vereischt voor 't uur dat stond te naderen.

Siveer treedt op hem aan. Reeds ziet hy hem en spoedt
Met duister voorgevoel den grijzaart in 't gemoet.
Toen echter deze hem het treffend woord deed hooren,
Dat zijn meestres beval Rodrigo op te spooren,
Voelt hy zijn hart ontroerd met nooit beproefden schok.
Het klonk hem, als 't gelui der koopren doodenklok
Den stervling tegenklinkt, die, schoon bereid te sneven,
Het albeslissend uur dat hem de dood zal geven
(Hoe smachtend ook verbeid,) met siddrend bloed hoort slaan.
De boeteling verstomt, en volgt Siveriaan,
Zich wapenend met kracht voor die beproevingssmarte.
Hy ging, met vast besluit om 't diep bezwaarde harte
Zijn moeder op te doen; om, aan haar kniên gestort,
Den zwaren lijdenskelk, die hem zoo bitter wordt,
Te zwelgen tot den boôm; om 't eenigst goed dat de aarde
Na zoo veel rouw en smart den boetling nog bewaarde,
Te ontfangen. Maar, hoe vast die zielsbeslissing stond,
Zijn lijden was verlicht toen hy 't ondoenlijk vond,
En naar gepaster tijd moest wachten voor 't volvoeren,
Wanneer Gods oog-alleen hun wederzijdsch ontroeren
Ten tuige strekken zou. Want ach, Florinde zat
Ruzille thands ter zij'. Haar oog, van tranen nat,
Getuigde van heur smart, thands uitgestort met weenen;
Heur bleek maar kalm gelaat, van beider rouwveréénen.

aant. Rodrigo, naderend met diep gedrukt gemoed,
Boog zijn oodmoedig hoofd met eerbieds diepsten groet,
Daar de overkruiste hand zijn boezem needrig drukte.
Eerbiedig rees Ruzille op dees zijn groet, en bukte
Het hoofd ten achtingblijk voor 't Priesterlijk gewaad.
Hem aanziend met een oog dat diepe smart verraadt,
Spreekt zy den Godsman aan. In 't hartverscheurend lijden
ô Vader, trof mijn ziel een troostwoord van verblijden.
Een dienaar van mijn Huis... Wat zeg ik? neen, een vriend
Vergrijsd in de eedle trouw die zulk een naam verdient,
Berichtte d' ijver my, waarmeê ge een onbedachten
Berispt hebt, die in drift, by de algemeene klachten
Vervloeking heeft geuit op mijn onzalig kind.
ô Vader Maccabeêr! hoe liefdeloos gezind,
Hoe hard is niet de mensch in 't roekloos vonnis strijken!
Hoe wreed veroordeelt hy de schuld van zijns gelijken!
Daar was, helaas! een tijd, toen, wijd en zijd in 't rond,
Zoo verr' de Pyreneên dees thands onzaalgen grond
Omvatten, niemand ooit gewaagd had, van zijn lippen
Rodrigo ten verwijt één woord te laten glippen;
Uit vrees, dat zoo de lucht dien klank had opgevat,
De wraak van 't algemeen hem 't hoofd verpletterd had,
En eeuwge schande en smaad den valschaart aan zou kleven
Die zich door 't leugenwoord den haat had prijs gegeven.
Maar, zoo zich thands een stem ter zijner gunst verklaart,
Dan is 't een wonderwoord dat elk verbazing baart,
En, hy, die 't heeft geuit, wordt ieder aangewezen
En by uitstekendheid om Kristenmin geprezen!
ô Vader, deze uw liefde is niet vergeefs gespild,
Ze is balsem voor mijn hart, zy heeft mijn smart gestild.
Wat kan ik, dan u slechts met dees mijn tranen danken?
Voor zulk een dankgevoel zijn woorden ijdle klanken!
Één enkle bede slechts: - gedenk ook dan mijn zoon
Wanneer ge uw kniën buigt voor 's Alërbarmers throon!

Rodrigo had voor 't uur dat eindlijk was genaderd
Zoo lang zijn hoogsten moed, zijn laatste kracht, vergaderd,
Dat, toen het eindlijk sloeg, hy als gevoelloos stond.
De rilling van de dood betoog zijn bleeken mond,

En, daar heel 's levens geest in 't hart scheen opgesloten,
Werd zijn ontverfd gelaat met doodzweet overgoten;
Terwijl zijn zielsgevoel verstompt scheen voor het oog,
Als dat eens grijzaarts, wien het levensvuur vervloog,
Of kranken, die sints lang der kwijning prijs gegeven,
In 't eind de vatbaarheid voor 't leed schijnt te overleven.
Verbaasd om dees zijn staat, hervat hy nieuwe kracht.
Hy slaat zijne oogen op met zelfbeheerschings macht;
Weemoedig schudt hy 't hoofd en bukt ten eerbiedteeken,
Terwijl zijn mond het waagt, haar eindlijk toe te spreken.
Gewis, ô achtbre Vrouw, zoo iets zijn droeve ziel
Mag troosten in 't verderf dat haar te beurte viel,
Het is de balsem van uw deernis, uw gebeden.
Zy die op aarde 't meest heeft van zijn schuld geleden,
Zy, die alleen zijn schuld vergeven kon naast God,
Zy, schold hem 't misdrijf kwijt: verzacht ook gy zijn lot,
En schenk uw zegen hem! Dit 's al wat hy zou vragen; -
Dit 's al wat tot zijn staat verzachting by mocht dragen,
Indien hy om zijn feit de wroegingsmarten leed,
En (wie betwijfelt dit!) oprechtlijk boete deed! -

Ach (riep Ruzilla nu,) ach! had hy mogen leven!
Ik immers ken zijn ziel, in alles overdreven,
In alles hevig, fel, standvastig, en oprecht.
Hy had zich-zelv' gewis een boetstraf opgelegd
Die nimmer weêrgâ vond, en 't hoogst der smart bevatte';
Een boetstraf die zijn schuld, hoe zwaar die 't oordeel schatte,
Nog eindloos overtrof; ja, waar zy by verdween,
Of by de ontzetbre smart hoe langs hoe flaauwer scheen,
En eindlijk zich verloor in deernis met zijn smarte.
Dan de Almacht wilde 't niet. - Wat zou 't weêrstrevend harte
Met morrend ongeduld Haar honen! neen, de kracht
Der reddende Genâ wordt niet van my verdacht,
En needrig blijft mijn ziel met hemelvast vertrouwen
By 't misdrijf van mijn kind op Gods ontferming bouwen.
Neen, mijn gevallen zoon, hoe vreeslijk diep hy viel,
Trad de eeuwigheid niet in met hardverstokte ziel;
Hy werd in 's Hemels toorn niet weggerukt van de aarde.
Des is mijn ziel gewis; en, wat my ooit bezwaarde,

Dit vreeslijk denkbeeld heeft mijn boezem nooit gedrukt;
Zelfs toen niet, als de ellend, zoo plotsling aangerukt,
Me aan alle zij' besprong. Zijn val scheen in mijne oogen
Een daad van razerny; en, 'k heb my niet bedrogen,
Dat was zy! Deze dag bevestigt me onverhoeds
In dees zoo zoete hoop en vrede des gemoeds! -
Nu glimlacht zy hem toe door 't floers der zilte tranen,
En vat Florindes hand. Hoe luttel kon ik wanen
(Dus voer zy minzaam voort,) dat ooit het uur zou slaan,
Waarin Ruzilles hart de Telg van Juliaan
Zou zeegnen! Ja, zy heeft mijn boezem troost gegeven,
De laatste, beste troost, in mijn onzalig leven,
En de eenige die de aard mijn bloedend hart kon biên.
Nu mag ik blij te moê mijne uitvaart naadren zien,
En mijn vergrijsde kruin in vreê ten grave dalen.

Gelukkig wie in 't graf nog vrede mag behalen!
(Dus nam Florinde 't woord.) Het onrecht dat hy droeg,
Het lijden dat de rust van uit zijn hart verjoeg,
Betreedt den drempel niet, waar alle hartewonden
Weldadig door den dood voor altoos zijn verbonden,
Voor eeuwig zijn geheeld. - ô Eerbiedwaarde vrouw,
Gy moogt op d' eigen grond waar ik mijn hoop op bouw,
Gelooven dat ge uw zoon weêr schuldloos zult omarmen
Aan de overzij' van 't graf, door Hem, die uit erbarmen
Zijn schuldverzoenend bloed aan 't kruishout vlieten deed.
Ook ik zal eenmaal ginds na 't doorgeworsteld leed
Rodrigo wederzien, en wat we elkaâr misdreven
Voor 's Alërbarmers troon ons wederzijds vergeven.
Maar 't foltren van de smart die haast mijn dood bespoedt
En 't zalig uur vervroegt dat my verlossen moet,
Is slechts het minste deel van 't geen mijn ziel moet dragen.
Zijn angel is verstompt door 't onverpoosbaar knagen;
Hier drukt me een dieper smart (God keer' dat jammer af!)
Een smart, die my gewis zal volgen tot in 't graf.
Een smart, die my de vreugd des Hemels zal vergallen!
Mijn Vader, is, helaas! het Heilgeloof ontvallen!
Hy heeft de hoop verzaakt in Jezus dierbaar bloed;
En 't is om mijnent wil dat hy dat offer doet.

Door liefde, ja, voor my, onzalige, aangedreven,
Heeft hy zijn kostbre ziel 't verderf ten prijs gegeven!
Ach, ik ontfing het licht, om al wie my bemint,
Om elk, aan wien mijn hart zich tederlijk verbindt,
Te domplen in ellend!... Wat moest ik van hem vluchten?...
Ach! heb ik niet in dit een nieuwe schuld te duchten?...
't Was mooglijk misdaad! Ja, die vrees ontrust my 't hart,
En rooft het al de rust, die 't anders in mijn smart,
Hier nog genieten mocht! - Nu zag de diepbedroefde
Die voor de hoogste smart de hoogste troost behoefde,
Rodrigo smeekende aan: ô Vader, roept zy uit,
Ik weet het, welk een kracht uw bidden in zich sluit;
ô Zend uw beden voor mijn vader op naar boven!
Tracht, om Rodrigoos wil, hem aan 't verderf te ontrooven.
ô Worstel, om mijn beê, met die de Erbarmer is,
Dat Juliaan in 't eind van 's afgronds duisternis
Ten licht, ten leven keer! - dat hy aan 's Heilands voeten
Het kruis in d' arm geklemd, voor zijn vergrijp moog boeten,
En die Genade zoek, die steeds gevonden wordt,
Als oodmoed en beronw zich aan Zijn kniën stort.
Bid om Rodrigoos wil, om mijnent wil, d' Algoede,
Dat Zijn Genadekracht mijn Vader nog behoede!
Rodrigo, ja, en ik, zijn oorzaak van zijn schuld.
Dit, dit erkent mijn ziel, van boete en rouw vervuld.
Wat andre jammren nog, hoe vreeslijk, hoe ontelbaar,
Ontsproten uit die bron, zijn wareldsch en herstelbaar;
Maar, ging door ons vergrijp eens menschen ziel te loor,
Dat ware een eeuwig wee! ô Godsman, bid gy voor
Dien afgevallenen, op dat hy keer' ten leven.
Bid vuriger voor hem, hoe meer hy heeft misdreven!

Terwijl Florinde sprak, had de altoos trouwe hond
Die aan Ruzilles voet zijn liefste rustplaats vond,
In 't nederig gewaad dat thands zijn meester dekte,
Hem eindlijk toch herkend. Fluks sprong hy op, en lekte
Zijn uitgedorde hand, en zag hem in 't gelaat
Met blikken die 't gevoel ook zonder taal verstaat;
En hunkerde om hem heen, als prachend om het streelen
Dier lang weêrhouden hand! Met moedig zelfbevelen

Bedwingt de Vorst in 't hart, zoo lang gewoon aan dwang,
Zijn stijgend zielsgevoel, hoe smartlijk 't hem ook prang',
De traan die thands zijn oog ondanks hem-zelf laat vlieten
Schijnt op Florindes taal der deernis slechts te ontschieten.
Nu wendt hy 't woord haar toe, schoon hy haar aanblik mijdt:
Gy, (zegt hy,) die zoo goed, die zoo godvruchtig zijt,
En voor den Hemel rijp, zult wis verhooring vinden.
De mensch voor wien gy bidt, (wat dwaling hem moog blinden,)
Is van zijn schutsgeest niet verlaten; en die macht
Die steeds der vaadren schuld bezoekt aan 't nageslacht
Naar 't nimmer feilend Recht, zou die in heur erbarmen
Zich over 't teêr geween der dochter niet ontfermen!
Zou op 't gebed van 't kind geen Vader zijn gered?
Ja, droeve, 'k zal met u mijn vurig zielsgebed
Doen opgaan: 'k zal, als gy, genade en redding smeeken,
Op dat de afvallige, van 't heilpad afgeweken,
Door 't alërbarmen Gods gerukt worde uit zijn val.
Hoe waar, hoe onverpoosd, hoe vurig ik dit zal,
Zal Hem slechts kenbaar zijn die mijn gebed zal hooren.

Geen oogwenk ging de kracht zijns zelfbedwangs verloren
By 't smartlijk onderhoud, hoe zwaar 't den Vorst ook viel;
En met den zelfden moed, met de eigen kracht van ziel,
Onttrok hy zich 't gesprek met afgepaste treden.
De erkentelijke hond volgde op zijns meesters schreden,
Die ijlings de eenzaamheid van 't dichtste lommer zocht,
Op dat zich daar zijn hart in stilte ontlasten mocht
Van 't overstelpend wee. Aan aller oog ontvloden.
Wierp hy zich hijgend neêr op 't mulle bed van zoden,
Omvatte 't trouwe dier, en riep met stil geween:
Gy, Theron, kent my nog - ! Gy zijt het dan alleen
ô Theron, die in spijt van mijne onnoembre ellende,
En in dees schaamlen dosch, uw meester nog herkende!

Zestiende zang.
Kovadonga.

Nu zet Pelagio, het hart van hoop ontgloord,
Naar Oostwaart door het dal zijn rasse schreden voort,
Eer nog de morgenzon zich uit de nevels scheurde
En met zijn purpergloed Auzevaas toppen kleurde,
Of op Europaas punt met eeuwge sneeuw omschorst
Zijn zilvren stralen schoot. Zijn onbezwaarde borst
Waar liefde en hoop in blaakt, mag 't eind des afzijns hopen,
Is thands voor elke vreugd van aarde en hemel open.
Hoe lieflijk is hem 't lied des leeuwriks, die door 't zwerk
In 't blij genot van 't licht zich wieglend op zijn vlerk,
Nu, steigrende of het waar, naar 't steilste van den hemel,
Dan zinkende in zijn vlucht met kring- aan kringgewemel,
Den dag het welkom zingt met zachte melody!
Hoe streelt hem 't zoet gegons van de altijd nijvre Bij
Die bloem by bloemtjen kust by 't eerste morgenkrieken,
En lust en leven draagt op de uitgebreide wieken!
Genoeglijk volgt zijn oog de heîhaas door 't plantsoen
Die in zijn snellen loop den daauwdrop wischt van 't groen:
Want, Hemel, sints hoe lang had hy in slavenbanden
Van eigen haard en huis en zoete lustwaranden
Gescheiden, 't Vaderland betreurd in diepe smart!
Hoe zoet is na 't gemis, voor 't lang gepijnigd hart
Het luchtjen van 't gebergt', het geen, als kind, zijn boezem
Met d' adem binnen zoog! Thands scheen hem's levens bloesem
Op nieuw in de eerste kracht, als waar' der jaren loop
Voor hem te rug getreên, en 't leven by de Hoop
In tweede Lent' vernieuwd!

Hy toog landouwen over
Langs hutjens, overwelfd met lieflijk vruchtgaardlover
Of zoete muskadel waar de uchtendwaas op leit,
Voor 't koestren van de zon op 't latwerk uitgespreid.
Nu toog hy boogaards door, met goudgeel ooft beladen;
Dan 't geurig thijmbed langs, waar 't bietjen zich verzaden

aant. En in zijn houten korf voor bui en regenvloed
Beschutting vinden mag wanneer de stormvlaag woedt:
Ginds langs het lomrig pad waar breede hazelboomen
Met vruchten overstelpt Pionjaas boord omzoomen,
Tot, waar zich 't dal vernaauwt door 't hooger berggevaart',
Zijn oog 't gehuchtjen ziet door 't wentlend lot gespaard,
Dat eens in later tijd aan Sotoos wakkre loten
Ten wortel wezen zou waar uit zy zijn gesproten;
Ja, oorsprong beide en naam dier fiere heldenteelt
In 't oud historieblad met eeuwige eer bedeeld,
Maar meest door hem beroemd, wiens zucht naar goud geen palen,
Wiens hart geen perken kent aan 't schittrend roembehalen;
Wien heel de ontzachbre buit van Atabalipa
En wat zijn heldenarm in ijzren banden sla
Met heel den val eens Rijks, de tuige van zijn daden,
Zijn zucht naar 't nietig goud, zijn roemdorst, niet verzaden;
Maar die ter kwader uur vermetel durft bestaan
Naar 't heilloos Florida den krijgstocht in te slaan;
En met zijn heldenschaar, door bosschen, door moerassen,
En woestenyen trekt, steeds bloot staand' voor 't verrassen
Van strijdbre horden, voor d' Apalachiters schicht,
En slimmer vijand nog, waar de eêlste held voor zwicht,
Vermoei'nis, honger, dorst, en smartlijk rustverzaken:
Tot hem de dood in 't eind ten eenmaal doet ontwaken
Uit eerzuchts ijdlen droom. Ach, als hy aan zijn end
De nietigheid zijns gouds en zwoegens heeft erkend,
Zal nog de rustelooze in de aard geen rustplaats vinden,
En 't bed der landrivier zijn achtbaar lijk verslinden!

Een beekjen, kalm en klaar, vloeide in zijn zomertocht
Die stille hutjens langs in meen'ge kronkelbocht,
Tot naar Pionia. De herders die hier weiden
En by zijn helder vocht hun vee ter laafnis leiden,
Bestemplen 't met den naam van Deva. Langs dien plas
Die nu Pelagio ten zeekren leiddraad was,
Vervolgde hy zijn tred door woestere valleien,
Meer zuidwaart heengekeerd. In 't dartlend spelemeien
Doorslingerde dit nat een bedding, opgehoopt
Met wrakken van 't gebergt', die, door 't geweld gesloopt

aant. Der ruwe wintervlaag, die sporen van heur woede
Naar wijd en zijd verspreidde. Een luttel verder, spoedde
Het zilvren vocht zich voort langs 't stil en effen zand.
Daar plascht het van de rots en breekt zich op heur rand
Nu weêr te rug gekaatst en uitgespat in vonken
Die beurtlings met den gloed van diamanten pronken;
Daar krult het in zijn val, of ruischt in stralen af;
Ginds bruischt het door de kloof die 't naauwer doortocht gaf,
Of, (hooger afgestort,) verhaast zijn vaart naar onder,
Met stuivend schuim gevlokt en krakende als een donder.

Hier dekt de graauwe ahorn en breede hazelboom
Afwisslend by elkaâr den groen bekroosden stroom.
De ruig doorvlochten boord, door 't water blootgeknabbeld
Dat, af en aan gespoeld, steeds om hun wortels kabbelt,
Biedt weêrstand aan zijn kracht, en sterkt den oeverrand
Die eerst hun steunsel bood. Wat verder langs zijn kant
Verhief de berkenboom zijn ruigen tronk ten hoogen,
Waaruit hy armen schiet met zilverwit omtogen,
Die, elk een stam gelijk, zich spreiden door de lucht:
Daar hing de kersenstam zijn rozenkleur'ge vrucht
Voor 's hemels vooglen op. Ginds laat de vliêr zijn takken,
Van purpren bessen zwaar, op 't frissche water zakken.
Hier, graauw gelijk de steen dien ze in haar groei omvat,
Verheft zich de esschenstruik ter zij' van 't ruisschend nat.
Half wortel, half slechts tronk, staat ze, uit de rots geschoten,
Den hoogen stam ter zij' waaruit zy is ontsproten,
Die met beval'gen zwier zijn takken om zich zwaait.
Wanneer de zoele wind zijn hooge kruin doorwaait,
Beweegt zich 't stille blad met flikkerende lichten.

Weldra zag nu de Prins, van stulpen of gestichten
Of wat bewoonbaar was, geen spoor meer om zich heen.
Het golvend korenveld, de rieten schuur, verdween:
Geen vijg, geen wijngaardhof, mocht hier zijn oog verrassen:
Het rotsig dal alleen, de bergstroom en zijn plassen,
De steilten wijd en zijd, en 't hooge berggevaart',
Is alles wat het oog in dezen streek ontwaart.
Hier was het kreupelhout, dat berg en rotsen dekte;

Ginds, rijke heide, en mosch, die zich ten voetkleed strekte
Langs 't minder ruwe pad, met goud en purpergloed,
Daar streepswijs afgeknaagd door 's winters regenvloed,
Of door het algeweld van 't stortend nat gespleten.
Daar scheen der rotsen klomp ten halfweg afgesmeten,
Die dreigende overhelt, om wien hy treffen zal
Met onontwijkbren slag te gruizlen in zijn val.
Langs dit zoo enge pad waarover 't berggevaarte
Zijn wrakken hellen deed in pletterende zwaarte,
Beschouwt Pelagio, van eedlen trots geblaakt,
De sterkte die zijn Land hier onverwinbaar maakt;
En roept met vreugde in 't hart: ô Waart gy hier, Barbaren,
Wat zou de macht bestaan van al uw legerscharen!
Zijt in de vlakte Heer, zoo lang 't het lot gedoogt;
Hier heeft der Almacht hand, wat ook uw woede poogt,
Een heiligdom bereid voor rechtgeaarde braven,
Waar geens verdrukkers macht hen ooit het juk van slaven
Zal wringen om den hals: - waar vuige dwinglandy
Hen nooit verneedren zal die moedig zijn en vrij!

Dit denkbeeld, zoo vol troost, zoo moed- en hartverheffend,
Was 't eenige hier niet, dat 's Prinsen boezem treffend
Zijn oog een traan ontwrong; want teedre huwlijksmin
En wel betaambre trots nam meê zijn boezem in,
En, van verwondring vol, riep hy in stille zuchten:
Ach, 't was dan naar dees wijk, dat gy bestondt te vluchten,
Mijn dierbre Gaudiose! ô tedere Echtgenoot,
Daar is geen gift op de aard zoo ongelijkbaar groot,
Door God zijn' gunsteling te schenken in dit leven,
Dan toen Gy voor mijn kroost tot moeder werdt gegeven.
Gy die zoo moedig zijt, als deugd- en plichtgetrouw!-
Hier, hier dan vloodt gy heen, gy ongelijkbre Vrouw,
Naar rots- en bergspelonk; hier moest gy ademhalen
Gy, die gevoedsterd zijt in rijke koningszalen! -
Grootsch was het denkbeeld! Ja, maar 't was door mengd met smart;
Want nimmer had de Prins met zoo beklemd een hart
De kracht der eenzaamheid gevoeld als in deze uren.
Niets zag hy om zich heen, wat ook zijn oog mocht turen,
Dan d' arend die in 't zwerk hem naauwlijks zichtbaar is,

aant. En op het rotsig pad de grijze hagedis
Zich koestrende in de zon: Niets hoorde hy dan 't klateren
En 't storten van den stroom van Devaas frissche wateren
Van uit het verr' verschiet. Hoe meer hy naderspoedt,
Hoe zwaarder zich de val allengskens hooren doet
Met onverpoosd geplasch en zinbedwelmend klotsen.

Nu sloot zich 't rijzend dal, verengd door rots op rotsen,
Op eenmaal met een klomp, van struikgewas ontbloot,
En reuzig van gestalte. Ontzagverwekkend groot
Verhief zich dit gevaart'. Nooit bouwden stervlings handen,
Nooit machtige Opperheer der rijke Morgenlanden,
Of nimmer dwingeland van vroeg' of spader tijd,
Nooit trotsche Egyptenaar of Assyriersche vlijt,
Zoo reuzig een gesticht. Steeds meer en meer aan 't klimmen
Verloor zich 't ruig gevaarte allengskens in de kimmen.
Hier stort uit dubblen wel, die uit de rots ontspruit,
Zich 't eeuwig ruischend nat van Devaas stroomen uit,
Om op 't begraasde vlak dat lager uitgebreid is,
Als of het door Natuur ten outer toebereid is,
Zich met heur zusterstroom die stil den grond ontschiet
Te menglen in haar loop. Gewis verbaasde 't niet
Ja, 't zou vergeeflijk zijn, zoo hier een stervling dwaalde
Wien nooit een Hooger licht de blinde ziel bestraalde,
En zoo hy in dit oord een Godheid, hem naby,
Ontwaarde, en nederknielde in woeste afgodery,
Of Bergnymf en Najade een offer bracht. Van boven
In de uitgewelfde rots, waar, uit zijn breede kloven,
De dubble plasch ontspringt, ontdekt zich aan het oog
Een diepe bergspelonk, in wier ontzetbre boog
Het rijzigst Reuzenkroost dat ooit in fabeldichten
Of Ridderknaap of Maagd in vaste burchtgestichten
Met woesten krijg bestookte, een ruimen ingang vond.
De ruwe brokken steens, alom verspreid in 't rond,
Biên hand en voeten steun in 't stijgen. Spanjes Rijken
Zien plaats noch oord dat niet in heiligheid moet wijken
Voor Kovadongaas rots; doch, hoe ook 't martlaarsbloed
Dat langs zijn bodem vloot, haar glorie stijgen doet,
En hoe verheerlijkt door des Hoogsten wonderdaden

Tot haar behoud gewrocht, de schitterende bladen
Waar in haar heldenfaam der eeuwen loop braveert,
Vermelden ook geen plek, om zoo veel groots vereerd.
Den jager, in zijn drift van 't rechte pad geweken,
Door 't fel vervolgde wild vervoerd naar deze streken,
En 't herdersknaapj' alleen dat dartlend spelemeit
En 't zwervend schaapjen volgt in plaats van dat hy 't weidt,
Was deze plaats bekend.

Hier, tot de grot genaderd
By d' oorsprong van den plas die Devaas beek vergadert,
Rukt zich Pelagio de jachthoorn van de zij',
Die steeds van Kangas muur in vroeger rustgetij'
Weêrgalmend door het dal, zijn wederkomst vermeldde,
Wen hy van 't ridderspel zijn Gade in de armen snelde.
Hy blaast ten zilvren rand zijn diepen adem in,
En drijft den klank er uit, in 't dierbaar huisgezin
Zoo lang, zoo wel bekend. Naauw treft die stem hunne ooren
Of Favila roept uit: Dat is mijns Vaders horen!
En Hermezindes wang ontsteekt een diepe gloed,
Terwijl haar gretig oog haars moeders oog ontmoet,
Op wie zy spraakloos staart: maar 't onverwachte teeken
Ontzette Gaudiose en deed haar kaak verbleeken. -
Nog twijfelt ze, of zy hoort, of haar verbeelding dwaalt,
Wanneer die zelfde schal zich andermaal herhaalt;
Hy is 't! (roept Hermezinde en slaat haar sneeuwwitte armen
Haar moeder om den hals,) dank Hemel uw erbarmen!
Hy is 't! hy is het zelf! maar, als ten derden keer
Hun oor de weêrgalm trof, toen bleef geen twijfling meer.

Geen toverroe' schiep ooit zoo treffend een vertooning,
Als, toen in éénen wenk uit de onderaardsche woning
De moeder en haar kroost, met hemelvreugd in 't oog,
Als op der liefde vlerk den Prins in de armen vloog.
Zy, in de aanminnigheid van 's levens zomerdagen
Als 't schoon nog niet verdween door 's najaars plondervlagen;
In houding Koningin, met al de waardigheid
Die, waar ze een voetstap drukt, haar schreden onderscheidt:
Of, als een Priesteres, verbonden aan de Altaren,

Waar zich geen Godheid aan den stervling kan verklaren
Dan in 't volmaaktste beeld dat ooit de Hemel wrocht!
De jongling Favila, zoo iets hem schetsen mocht,
't Waar Thetis fiere Zoon, zoo als hem Chirons oogen,
Om 's jonglings grootschen moed in blijdschap opgetogen,
Bespiedden uit zijn grot, toen dees zijn heldenkracht
Beproevende op den leeuw, met schittrende overmacht
Het ruige wouddier trotste en met gezwinde vingeren
Hem in de manen greep en met hem om dorst slingeren
In dartelenden strijd. Niet als een sterveling,
Maar als verheerlijkt beeld gedaald uit hooger kring,
Trad Hermezinde voort, of liever scheen te zweven:
Zoo luchtig was haar tred. Meer minlijk of verheven
Was hemelonschuld nooit aan 't aardsche schoon gepaard.
Gewis had Griekenland haar Godentelg verklaard
In Oudheids fabeldicht, en de eer haar toegerekend
Om in Diaans gevolg als jongste en meest uitstekend
Den stoet te leiden: Ja, zy scheen in de aardsche leest
Van uit der zaalgen sfeer als reine hemelgeest
Met tijdingen van heil den lijdende afgezonden,
Om balsemende troost te gieten in zijn wonden;
Zoo sidderende leên en tranen in het oog
Met d' aart bestaanbaar zijn van 't Geestendom omhoog.

Omarmd van Gade en Kroost, met nooit gekende ontroering,
Omhelst hy ze al te saam in teedre vreugdvervoering,
En klemt hen elk op nieuw aan 't diep vertederd hart.
Wat zaligend genot na zulk een afzijns smart!
Ja, in dit oogenblik vergeet Gemaal en Vader
Zijn Vaderland, zijn nood, en heel deze aard te gader.
ô, 't Leven heeft zoo schaars, een oogenblik, zoo zoet;
Zoo schaars, een reine vreugd die al zijn leed vergoedt:
De stervling heeft zoo schaars in 't wislend hier beneden
Zoo'n voorsmaak van 't genot der hemelzaligheden!
En toen 't ondraaglijk wee dat hy doorworsteld had
En 't dreigende gevaar weêr voor zijn zinnen trad,
Verhoogde 't slechts 't geluk, hem thans zoo ruim geschonken,
En 't scheen op nieuw de hoop weêr in zijn hart te ontvonken.
Dan glinsterde zy weêr in 't donkere verschiet

Der toekomst, als de zon in 't gloeiend Chrysoliet,
Die de uchtendnevel smelt, die wijkend voor zijn luister,
Den hemel helder laat, hoe wolkig eerst of duister.

Toen nu Pelagio zijne oogen had verzaad
Met liefdes zoeten teug op elks verheugd gelaat,
Toog hy ten berghol in, van Gade en Kroost omgeven,
Om 't woest verblijf, waarheen de nood hen had gedreven,
Te aanschouwen. Uitgestrekt was 't als de bergspelonk
Die op Sicieljes grond een veilge rustplaats schonk
Aan woesten Polifeem, die daar met trouwe zorgen
By vallende avondstond tot de aanbraak van den morgen
Zijn kudde hield vergaard, tot dat een eeuwge nacht
Zijn reuzenoog bedekte en zijne ontzachbre kracht
Week voor de schrandre list van Griekens stadvernieler.
Hier stroomde een zuivre lucht, en 't licht des hemels viel er
Met breede stralen in. Maar verder voortgetreên,
Ontdekte 't oog een gang, die door den rotsgrond heen
Naar dieper hol geleidt waarin geen zon mag stralen,
Geen frissche morgenlucht het klemmend ademhalen
Verlicht. In dees spelonk die 't licht geen toegang gaf,
Schoot slechts zijn wederglans met doffe scheemring af,
Of scheen door 't bronvocht heen, dat uit de rotskloof boorde,
Met wemelenden straal! Zoo flaauw dat licht ook gloorde,
't Genoegde om door te zien tot d' oorsprong van den plasch
Die met zijn snelle vaart, zijn rusteloos geklats
En onverpoosden val, den damp daar uit gestoven
Die kracht van schudding gaf, als waar de rots van boven
Tot onder in den grond door dezen klank geschokt.
Naar d' adem hijgende, die in zijn boezem stokt,
Spoedt zich Pelagio van uit dees kille wanden.
Nu vatte Hermesind haar dierbren Vaders handen,
En riep, met zoeten lach haar spelende om den mond,
Kom! zie ook mijn verblijf! Wat tortelduifjen vond
Ooit zeekrer schuilplaats in het dichtstbewassen lover,
Of bouwde veilger nest? De bloemgeur zweeft er over,
't Is beide zoet en zacht; want thijm, en mirtheplant
Spreidt met de weeke heide een donzig ledikant.
De drooge en zachte mosch verstrekte me als ik rustte

Ter heuvelige peul. - De Vader zuchtte en kuste
Het lief onnoozel kind met weemoeds stille smart.
ô Zoete tortelduif, (dus sprak hy in zijn hart,)
Als eens uw meidag komt, dan slijt in zoeler dreven,
In balsemender lucht, de lente van uw leven!
Niet u, aanminnige, wier leven pas begon,
Veeleer den kwekeling van een Hilarion,
In zijn gestrenge school tot kluiz'naar opgetogen,
Betaamde zulk een hol: Of, die voor 't kruis gebogen
In zijn verwilderd brein van helschen drom by drom
Die voor zijn hol gezicht uit 's afgronds schrikpoel klom,
Bestookt werd en getergd, den Paduaanschen Heilig,
In hairenkleed en kluis niet voor hun aanval veilig. -
Dit smartlijk denkbeeld wierp op 't blijde vreugdgenot
Een schaduw van verdriet. ô Had zijn oog het lot
Van later tijd doorzien, en 't geen hem stond te wachten,
Dan hadden in dit oord ontroerender gedachten
Zijn minnend hart vervuld. Want immers voor hem-zelf
Bestemde 't Lot dit hol ten eenzaam grafgewelf;
En op den zelfden plek dien 't argloos kind bespreidde
Ter donzen legersteê met mosch en zachte heide,
Werd op een spader dag in 't rotsige gesteent'
De wijkplaats uitgewelfd voor haar ontzield gebeent',
Waar, aan Alfonsus zij' de teedre Hermesinde
Met d' Egâ van haar hart dien zy zoo innig minde
Het eeuwig huwlijksbed zou deelen, als zijn naam
Vereeuwigd zweven zou op wieken van de faam,
En hy voor Spanjes kroon by 't scheiden van deze aarde
De sterrendiadeem in beter rijk aanvaardde.
Daar stond dat argloos kind in 't bloessemen der jeugd,
Met rozen op de wang, in volle levensvreugd,
En 't zedige gelaat van maagdlijke onschuld stralend,
Op dien bestemden plek zoo zalig ademhalend,
Terwijl haar juichend hart dat in geen toekomst ziet,
Van teedre kindermin en blijdschap overvliet.

Reeds menig eeuwgetij' is in het niet vervlogen,
En talloos is de schaar van Pelgrims, heengetogen
Naar dees gewijde rots, maar, wie er ooit verscheen

In al dat tijdverloop, gewis daar was er geen
Die zulk een zielsgevoel gekend heeft, als waar heden
Des Prinsen borst van zwelt na 't geen hy heeft geleden.
En gy (dus roept hy uit) mijn Gaudiosa, gy,
Zocht schuilplaats in dit oord! - in zulk een woesteny!
In doodlijke eenzaamheid en duistre rotsspelonken!
Wat groots verheven moed is aan uw ziel geschonken!
Als harten zoo als 't uw, op dees gewijden grond
Nog aad'men, zou 't dan hem wien 't lot aan u verbond,
Zou 't dan uw' Echtgenoot geen dubble schuld verstrekken,
Zou niet tiendubble schand zijn naam en eer bevlekken,
Zoo hy vertwijflen kon aan Spanje? - Neen, geen nood!
Zijn haar beproevingen onoverzienbaar groot,
Haar onverwinbren geest liet de Almacht haar behouen;
En, is zy redding waard - (ô blijven wy 't vertrouwen!)
Dan zal zy redbaar zijn! - De traan, die hem ontviel
Getuigde by dees taal de geestdrift van zijn ziel.
Hy staarde op haar gelaat in onbedwingbre ontroering,
Terwijl zijn mond den kus der teêrste minvervoering
Haar op de lippen drukt. - Ja (zegt zy,) mijn Gemaal,
Aan dat geloof, die hoop, hangt Spanjes zegepraal!
Begeef ze u nimmermeer: 't Geloof doet overwinnen.
Toen ik dit dierbaar kroost waarin gy me u ziet minnen
Naar dees spelonken bracht by 't stijgen van 't gevaar,
Toen dacht my dat dees rots ter schuilplaats voegzaamst waar.
Waar (sprak ik in mijn hart,) waarheen, dan in de holen
Van 't Vaderlandsch gebergt', den bangen nood ontscholen?
Ja, 'k heb hen hier gevoerd, als naar een Heiligdom
Waar, om des Tempels wil, schoon 't al verging rondom,
De Godheid van het oord zijn teedre smeekelingen
Zou hoeden voor 't geweld dat ze elders zou bespringen.
Was 't wonder, dierbre Gâ, zoo ik op 't voorrecht trotsch
Dat ze Uwe telgen zijn, by 't wijken naar dees rots
Welhaast gelooven dorst, dat om de naauwe banden
Hen klevende aan uw hart, het Vaderland die panden
Beschermen zou?

Te recht! (hervat het Legerhoofd,
Zoo immer voortgeleerd, gehandeld, en geloofd!

Wy allen zijn het kroost van Spanje: laat haar zonen
Aan 't algemeene Hoofd onkreukbre trouw betoonen,
Dan zien zy zich gewis, versterkt door 's Hemels kracht,
Verlossing van 't geweld en redding toegebracht!

Zeventiende zang.
Rodrigo en Siveriaan.

Gy Geesten, die om hoog van 't aardsche stof bevrijd,
Met broederlijke zucht voor 't menschdom waakzaam zijt,
Die met meêwarig hart, uit de onbereikbre kringen
Nog deel neemt aan 't geluk der zwakke stervelingen,
En met bedroefden juicht in 't wentelen huns lots!
Gy hebt in 't heiligdom van Kovadongaas rots
Het hoogst geluk getuigd dat ooit verbeelding teelde,
Of de Almacht in haar gunst den stervling mededeelde.
Getrouwe liefde, lang door 't warsch gestarnt' bestreên,
Werd hier in 't eind bekroond voor 't geen zy heeft geleên
Door de onverbreekbare Echt! Hier droeg de jonge moeder
Haar eerstling op in 't bad aan d' Eeuwigen Behoeder,
Of, met nog blijder ziel bracht zy haar offerhand
Van dankerkentenis voor 't redden van dat pand
Uit nood en doodsgevaar. Maar, by geene Echtknoopsnoering,
Geen plechtig doopgetij', by dank- noch vreugdvervoering
Van boetelingen na volbrachte beêvaartplicht,
Trad ooit een blijder groep langs 't eenzaam berggesticht
Het dal van Deva door, dan dit zoo rijk in zegen,
Zoo zalig huisgezin, 't geen op zijn duistre wegen
De Spaansche Schutsgeest met zijn vleuglen overtoog!
Die kindren, met de vreugd van 's levens Lente in 't oog,
En zorgloos in 't genot van die zoo blijde stonden,
Doch vatbaar voor 't geluk, aan 't wederzien verbonden
Eens vaders, lang betreurd in prangende afzijnssmart!
Niet minder had de vreugd in 't ouderlijke hart
Den hoogsten top bereikt. Geen zweem van moedeloosheid
Herinnert ze in dit uur aan wareldlijke broosheid,

Aan vreugdes korten duur, of wat de toekomst bood.
Want Gaudioses hoop steunde op haar Echtgenoot;
De zijne, op 's Hemels hulp: en dit zijn hecht vertrouwen
Doet zijn onwrikbaar hart op zekere uitkomst bouwen,
Daar 't wankelloos Geloof geheel zijn ziel ontgloort,
Zijn leven als vernieuwt.

Maar, aan Pioonjes boord
Zat midlerwijl een hart, niet minder grootsch te noemen,
Een hart, om deugdgevoel en heldenmoed te roemen,
Getroffen door de schicht der doodelijkste smart.
Gezeten op een steen, gaf hier Rodrigoos hart
Zich over aan 't gevoel van onuitspreekbre kommer.
De wind woei om zijn hoofd door 's haazlaars graauwe lommer,
De stroom vloeide aan zijn voet met murmelend gewoel,
Terwijl hy 't matte hoofd, voor alles om hem koel,
Liet zinken op de borst, tot dat Natuur ten letste
In de uitgeputte kracht die langs hoe meer verfletste
Een smartverpoozing schonk die iets geleek naar rust.
Door 't zachte windgezuis in mijmering gesust
En d' eensgestemden klank der kabbelende baren,
Scheen hem 't besef zijns-zelfs ten eenenmaal ontvaren.
De uitwendige natuur is al wat hy gevoelt:
De frissche levenslucht die hem de slapen koelt,
Het ritslen van 't geboomt', en 't zacht eentonig klateren
Der met hun flikkerglans steeds rimpelende wateren,
Die, steeds zich-zelf gelijk, hoe wislend ook verspreid,
Daar heenvloôn als de tijd naar de eindlooze Eeuwigheid!

De trouwe Theron had met uitgestrekte leden
Zich aan Rodrigoos zij' onmerkbaar neêrgevleden,
En rustte met het hoofd op 's meesters kniên. Hem deert
Geen omkeer van 't geluk dat vreugde in smart verkeert;
Hem deert geen tijdverloop, en wat die tijd mocht telen?
Wat vraagt hy of zijn Heer als Koning bleef bevelen -
Of hem de diadeem nog om den schedel spant -
Zijn hand de staf nog voert? - 't Is hem de zelfde hand,
De zelfde dierbre hand, de reeds zoo lang gemiste,
Die hem zoo menigmaal heur goedheids blijken kwistte,

aant. Zoo vaak geliefdkoosd en gestreeld heeft. Ja, 't zijn hem
De zelfde klanken nog der nooitvergeetbre stem
Die hem zoo dikwerf uit zijn sluimer op deed springen,
Om 't ware jachtvermaak voor droombegoochelingen
Te wiss'len. 't Is dat oog, waar van hy, vol ontzach
En zoete afhanklijkheid, een wenk te toeven plach
En kwispelend vergold met uitgelaten vreugde,
Zoo vaak de wederkomst zijns meesters hem verheugde
En hy hem tegensprong ten blijden welkomgroet.

Zijn waakzaam oor verneemt een naderenden voet.
Het was Siveriaan. Zoo ras hy hem ontdekte,
Sprong hy hem om de kniên in stomme vreugde, en lekte
Des goeden grijzaarts hand, terwijl dees nader trad
En aan den Godsman vroeg, wat tooverkracht hy had
Waarmeê hy ieders hart dus aantrok? Zeg my, Vader,
Waarom, tot zelfs dit dier u zoo vertrouwlijk nader'?
Het redenlooze dier, wien taal en spraak ontbreekt,
Ofschoon de stomme trouw die in zijn binnenst spreekt
Den mensch zoo vaak beschaamt?

Ook redenlooze dieren
Schijnt de eigen duistre zucht des harten te bestieren,
Die 's menschen keus in liefde en tederheid bepaalt,
Ofschoon ze in 't stom gediert' met flaauwer invloed straalt.
(Dus andwoordt hem de Vorst.) En, als wy zijn ontslagen
Van de aardsche zorgen en der driften woeste vlagen,
Dan naadren wy wellicht den vroeger heilstaat weêr,
En 't zalig voorrecht, eens aan aller dieren heer
In Edens hof vergund, wordt ons ten deel' hergeven.
Dan wordt de haas niet meer angstvallig voortgedreven
By 't hooren van den stap des boetlings door het woud,
Maar nadert hem gerust, en 't vogeltjen mistrouwt
Den stillen kluiz'naar niet, maar huppelt om zijn schreden,
En rust hem op de hand. Ontwijkend dus zijn reden,
Dacht hy des grijzaarts geest, aan 't geen hem zóó na treft
Te onttrekken, want, helaas! maar al te wel beseft
De droeve, dat hy-zelf het lokaas wenscht te volgen
Dat voor een wijl de smart, waarin hy lag verzwolgen,

Verpoozing schenken mocht. Dan, vruchtloos was 't gezegd;
De grijzaart houdt het oog steeds mijmerend gehecht
Op 't jachtdier aan zijn voet en roept in teedre ontroering:
Gy weet niet van de ellende en Land- en Staatsberoering
Die Spanje heeft verwoest! Gy trokt u 't lot niet aan,
Dat heel uws meesters huis van de aarde deed vergaan! -
Nu keerend tot den Vorst, vervolgt hy dus zijn woorden:
Toen wy van 't naderen des woesten vijands hoorden
In fellen aantocht naar Toledo, en de nood
Geen middel dan de vlucht tot onze redding bood,
Wilde echter mijn meestres dit trouwe dier niet missen
In 't hoogste van haar smart. Licht viel het ons te gissen,
Ofschoon Rodrigoos naam haar lippen niet ontviel,
Wat denkbeeld in dat uur zich opdeed in haar ziel:
Want, sints der zekerheid van zijn noodlottig sneven
Aan ons rampzalig huis geen twijfel is gebleven,
Is die zoo dierbre naam in haar gebed, alleen
Om vrede voor zijn ziel, Ruzillaas mond ontgleên.
Maar, heden noemt zy hem! Zy noemt hem by herhaling
En - weent. Doch 't is de traan van hartendankbetaling:
Want, Vader, 't is uw komst, die haar ten zegen is,
En elk die hulde doet aan zijn gedachtenis. -
Hier scheen de wankle stem in 's grijzaarts borst te stikken. -
Hy zweeg, maar vatte 't woord na weinige oogenblikken
Weêr op. Toen voor mijn oog, die moeder zoo bedrukt
Den Prins sprak van den zoon, haar van het hart gerukt,
En vrijsprak van de schuld.....

Hem vrijsprak? riep de Koning
Op 't onverwachte woord, met zichtbre schrikbetooning;
En in de ontsteltenis die heel zijn ziel vervult
Keert hy zich naar Siveer, door 't diep gevoel van schuld
En schaamte en zielsverwijt geheel zich-zelv' onttogen. -
De Grijzaart valt hem in: Wie vonnis spreken mogen,
Ik spreek slechts menschelijk van menschlijk oordeel; en
Wie is er die de deugd, de onwrikbre deugd, niet kenn'
Waarom Pelagio alom wordt aangebeden,
En waardig wordt geacht de ondenkbre zaligheden
Die 't huislijk leven hem zoo rijk genieten doet;

En echter sprak ook hy met volheid van gemoed
Rodrigo vrij van schuld, na 't geen Florinde meldde.
Ja, (zei hy,) ja Siveer, wat steeds mijn hart my spelde
En heimlijk heeft geloofd, blijkt eindlijk waar te zijn.
Hoe licht verongelijkt wie oordeelt naar den schijn!
Gewis, wie schuldig zij, de zwaarste schuld van allen
Had op den Koning niet, maar andren, moeten vallen.
Hy sloeg zijn handen nu gevouwen naar om hoog
En riep vol geestdrift uit: Gaf de Almacht dat mijn oog
Hem nog aanschouwen mocht! ô, waar hy nog in 't leven!
'k Heb met geen meerder vreugd het strafzwaard opgeheven
Dat op Witiza woedde in onzer beider wraak,
Dan 'k thands mijn krijgsrapier zou trekken in zijn zaak,
En onder zijn banier zijn naam van 't lastren wreken!

Hoe! (riep Rodrigo uit,) zoo hoordet gy hem spreken?
Dit heeft Pelagio.... De Prins....?

My-zelv' gezegd;
Hervat Siveriaan. Geen hart is meer oprecht
Zijn' bloedverwant verknocht; geen, dat hem teêrder liefde!
Geen, wien zijn ongeluk zoo onvertroostbaar griefde;
Die zoo zijn grootsche ziel waardeerde! - En zoo dat hart
Als 't mijne, om 's Konings val verzonk in dieper smart
Dan zelfs zijn dood ons gaf, niet minder stond het open
Voor 't uitzicht dat nog eens de ontdekking was te hopen
Die 't feit ontschuldigde of verzachtede, en zijn naam,
Zoo heerlijk, zoo beroemd, mocht zuivren van dien blaam;
Of - 't in elk menschlijk hart gevoelig en rechtvaardig,
Min haatlijk maken mocht en meer vergevenswaardig.

Terwijl Siveer dus sprak, ontvlamde een diepe gloed
Rodrigoos bleek gelaat. Hy voelde 't bruischend bloed
Met snellen aandrang zich door hart en aadren stroomen;
Maar trachtte in 't oogenblik zich-zelven in te toomen.
Zwijg, wederspannig hart, en ga uw zucht te keer!
(Dus sprak hy in zijn ziel, met moedig zelfbeheer.)
Reeds waande ik u gesmoord, verleidende gedachten;
Gy zult, gy zult het zijn! Gy, Hemel, geef my krachten

Op dat ik met Uw hulp den vijand overwinn'
Die me innerlijk belaagt met ijdlen wareldzin!
Ja, Vader! 'k ben verhoord. Gy staat my by in 't strijden,
Verlosser! 't is Uw kracht, die sterkte geeft tot lijden!

Terwijl zijn stille zucht dus oprees naar om hoog,
Wierp soms Siveriaan als sluipsgewijs het oog
Op 's boetelings gelaat, maar aarzelt hem te ontdekken
Wat voorgevoel, wat hoop hy in zijn ziel voelt wekken.
Want, zoet als 't hem zou zijn indien des Godsmans mond
Die hoop bestemmen mocht, wat zoo hy ze ijdel vond
En als een hersenschim verwierp? - Nu breekt hy 't zwijgen
En vangt, na kort gepeins, met aarzlend boezemhijgen
En afgebroken stem 't verpoosd gesprek weêr aan:
ô Vader, eer mijn hart voor u is opgedaan,
(Dus roept de grijzaart uit,) zal ik geen rust meer smaken.
Hoor! toen Pelagio met edel zelfverzaken
En diepgeroerd gemoed zijn dierbren bloedverwant
Nog in het leven wenschte, om in diens dappre hand
Zijn glorierijke vaan op nieuw te zien verheffen,
Toen voelde ik my de ziel door 't plotslijk denkbeeld treffen...
Door de onvoorziene hoop... of, hoe men 't noemen mag...
Dat 's Prinsen wensch wellicht nog eens vervulling zag.
Ja! dat Rodrigo leefde en mooglijk zijn banieren
Nog eens in 't veld van eer tot Spanjes roem zou zwieren.
Ik zie, gy staat ontzet als zou 't onmooglijk zijn!
Verwerp het denkbeeld niet, hoe zonderlijk 't ook schijn',
Met haastig ongeloof. Voor my ik durf vertrouwen
Dat ik die stille hoop op zeekrer grond mag bouwen
Dan zielsverbeelding die haar wensch, vervulling acht.
Rodrigoos oorlogsros, zijn rijke koningsdracht,
Zijn hooggetopt helmet, zijn maliekleed, zijn degen,
Steeds in zijn wakkre hand een waarborg van den zegen,
Dit alles vond men weêr op 't bloedig slagveld; maar
Indien Rodrigo in den strijd gesneuveld waar,
Dat zwaard waar zekerlijk hem in de hand versteven
Die 't in den ganschen loop van zijn roemruchtig leven
Zoo schittrend heeft gevoerd. Hy, de onvertsaagde held,
Zou niet in 't dicht gedrang van lafaarts zijn geveld

Die 't zwaard ontëerden om een weg ter vlucht te banen!
Neen: zoo Rodrigo viel, 't was by zijn legervanen,
Het was in 't heetst gevecht, omstapeld wijd en zijd
Van 's vijands lijken, door zijn staal ter dood gewijd:
Hy, kenbaar boven-al (indien hy waar' gevonden,)
Aan 't lichaam, overdekt met tallelooze wonden,
Met speer by speer doorboord, als of de Mauritaan
Geheel den zegepraal alleen van zijn bestaan
Afhangend had geacht.

Een jeugdig vuur ontgloeide
Des grijzaarts oog, terwijl zijn' mond dees taal ontvloeide;
En statige ernst betoog zijn fronselend gelaat,
Daar de opgeheven arm zijn heldenvuur verraadt
Dat zichtbaar uitblinkt in die zielsdrift. Dan, de Koning
Bleef onverstoorbaar kalm by 's grijzaarts trouwbetooning:
Want immers zijn besluit stond onherroepelijk!
En aan zijn ziel vernieuwt (des Hemels gunst ten blijk')
De zelfde hemelvreê, die hem dat uur bezielde
Toen hy by 't vadergraf aan 's Prinsen voeten knielde.

Weldra hervat Siveer het kort verpoosde woord:
Ik houde 't voor gewis, (dus voer hy kalmer voort,)
Dat, by die nederlaag de Vorst niet is gevallen
Toen 't ongehoordst verraad zijn dappre heldentallen
Op 't slagveld overviel. Zoo hy nog ademhaalt,
(Ik grijzaart, immers ken zijn eedle ziel!) dan dwaalt
Hy rustloos hier of ginds in dorre woestenyen
En torscht er 's levens last, om 't boete en rouw te wijen,
Daar hy 't verleidend vleesch in wroegingsmart verteert.
ô Wist ik, waar, waarheen, mijn wanklen voet gekeerd!
Ontdekte ik slechts den wijk waar ik hem op mocht sporen!
Wellicht deed zich mijn stem nog in zijn boezem hooren;
Wellicht verzoende ik hem met zijn gefolterd hart;
Wellicht dat hy door my zijn droeve moeder werd
Hergeven, en voor Volk en Vaderland behouden!
ô Dat wy hem nog eens in 't glorieveld aanschouwden,
Aan 't hoofd des heldenstoets by zijn banier geschaard,
Zijn naam en Vaderland herwinnend door zijn zwaard,

Gelijk hy eenmaal was!... Ja, grooter dan voordezen,
Na d' onverhoedschen val verheerlijkt opgerezen!
Nog meer dan ooit geliefd, ja, aangebeên! Gewis,
Dan wrocht de vreugd weldra wat diepe droefenis
Niet op dit hart vermocht; dan nam zy my het leven,
Ja, om zijn kniên geklemd, zou ik van wellust sneven,
In zulk een zielsgenot, dat, als ik na de dood
Mijn weêr verhelderd oog voor 't eeuwig licht ontsloot,
De hemel-zelf mijn lot niet zaliger zou maken! -

Een heete tranenstroom vloot langs des Grijzaarts kaken
By dees zijn hartetaal. De Koninklijke Goth
Had reeds zoo menigwerf, sints d' omkeer van zijn lot,
Voor 't vorschend oog gebeefd by d' omgang onder menschen,
Of 't hem herkennen mocht. Thands was zijn vurig wenschen,
Zich om des grijzaarts hals te storten, en, voor hem
Zijn hart te ontboezemen; maar, door de ontzachbre stem
Van plicht en 't fier gevoel van zelfbestuur weêrhouen,
Bedwong hy 't weeke hart voor de oogen des getrouwen,
Zijn huis zoo dier verknocht. - 't Zij dat Rodrigo leeft
En zich der boete en rouw ten smartlijk offer geeft,
(Dus andwoordt hy,) of wel, zijn lichaam, reeds ontbonden,
In 's aardrijks stillen schoot een rustplaats heeft gevonden,
Weet God, en hy alleen. Dan, Grijzaart, hoe dit zij,
Der wareld is hy dood! laat in dees mijmery
Van uw verbeelding hem uw beden niet begeven,
Wier dierbre hulp zijn ziel zoo in als na dit leven
Ontwijfelbaar behoeft. Uw trouwe liefdezucht,
Die 's Konings feit verschoont, zal mooglijk zonder vrucht
Niet pleiten om genâ; ô schenk hem dan uw beden,
En, 't zij zijn levensbaan op aarde is afgetreden,
Het zij hy ademhaalt, gy, grijzaart, twijfel niet
Dat heel Rodrigoos ziel met de uwe samenvliet.
Zy, anders, ware onwaard... Uw trouw, hem steeds gebleken
Eens vaders trouw gelijk, weet, kent hy, onbezweken;
En zeker stemt zijn ziel eenparig met u in
Waar 't vriendschap geldt en trouw en warmen Godvruchtzin,
Hoe verre of hoe naby, hoe kort of lang gescheiden;
Al rolden warelden ten scheidsmuur tusschen beiden!

Verloren als hy is, zij dit uw eerste plicht,
Ja, de eerste, heiligste, die u op 't harte ligt!
De tweede: voort te gaan met wankellooze schreden,
Op 't pad, dat hy u-zelf zou eischen te betreden,
Indien hy om u waarde, en gy zijn stem vernaamt.
Thands leen me u bystand tot dien plicht die my betaamt.
En Legerhoofd, en Volk, zij opgedaagd ter krooning,
Op dat Pelagio gehuldigd worde als Koning!

Achttiende zang.
De huldiging.

Nu toog Pelagio met zijn geliefd gezin
Uit Kovadongaas rots het eenzaam bergdal in.
Doch als aan 't moedig oog, op 't erf van zijn geboorte
Zich 't burgslot opdoet met betorenschanste poorte,
Ontwaart hy heel het land, van heinde en verr' vergaârd,
Op 't breede voorhofplein plechtstatig saamgeschaard,
In opgesmukten dosch, als waar' 't om feest te vieren.
Daar trof zijn starend oog ontrolde veldbanieren,
Daar blinkt hem, schild, helmet, en lansen met den gloed
Van 't zonnegoud verguld, van verr' reeds in 't gemoet.
De onstuimige klaroen vermeldt met daavrend loeien
Het ongeduld der vreugd dat aller borst doet gloeien,
En wekt den weêrklank op der dalen wijd in 't rond.
Te recht vermoedt de Prins wat dit gejuich verkondt!
Te recht besluit hy op 't gezicht dier legervanen
En de aangegroeide macht die met zijne onderdanen
Zich broederlijk vermengt, dat Odoard verscheen,
En 't Kloosterhoofd van 't West, die, met hem lotgemeen,
Hem bystond met hun macht. Dan, waartoe met dien luister,
Als toegerust ter feest? Dit bleef zijn doorzicht duister,
Tot Favila wel ras in 't naderend verschiet
Met meer oplettend oog den beuklaar glinstren ziet,
En onder 't handgeklap der luide vreugdbetooning,
Den blijden kreet verheft: Mijn Vader, ja, is Koning!
Is Koning! nog dees dag aanvaardt hy Spanjes kroon!

Pelagio ontzet by d' uitroep van zijn Zoon;
En 't allereerst gevoel dat opwelt in zijn harte
Ontwringt den wakkren held een zucht van diepe smarte,
Rodrigoos val gewijd. De tweede boezemzucht,
Wordt door de hoop ontlokt, daar zy hem op de vrucht
Van zijn verheffing wijst, die van de dwinglandsbanden,
Zijn Land wellicht verlost, hem zelv', zijn' huwlijkspanden,
Ja heel zijn nageslacht, en glorie spelt en eer!
't Profeetisch voorgevoel versterkt zich meer en meer
Als hy het hart doorvorscht van zijn geliefde Gade,
Wier vreugdestralend oog de zelfde hoop verraadde.
Hoe blij staat thands dat oog! hoe verfde 't vlugger bloed
Haar zachtgebloosde kaak met diepen rozengloed,
Terwijl de zoete lach, die om haar lippen speelde,
Haar Egâ vergewist hoe innig diep zy deelde
In de onverhoedsche vreugd; hoe ze, op zijn liefde trotsch,
Om zijnent-wil slechts juichte in d' ommekeer zijns lots,
Om zijnent-wil 't gevaar, dat hy zoo grootsch braveerde,
Met onverschrokken moed eenstemmig meê trotseerde,
En 't schitterend geluk, dat hun de hoop belooft
Om zijnent-wil waardeert.

Rodrigo hield aan 't hoofd
Der saamgeschaarde macht het schild, tot 's Konings hulde
Naar 's Lands gebruik bestemd. Geheel zijn ziel vervulde
't Onwankelbaar besluit, waartoe hy op dien dag
De Grooten van het Land, bekleed met krijgsgezag,
Had opgewekt. Dat schild, hem tot de schouders rijzend,
En door een heilig roest zijn ouderdom bewijzend,
Stond naast hem: aan den riem gegrepen door zijn hand,
Verborg 't zijn half gelaat door d' omgeklonken rand.
Dit was een zalig uur, dat elk verlies vergoedde,
En, heelde 't niet de wond die onverpoosbaar bloedde,
Toch schonk het aan zijn hart een streelend rustgevoel.
De luide ontstuime vreugd en 't toomloos volksgewoel
Dat, daavrend door het dal, zich over rots en heide
Naar 't bergbewonend volk gelijk een vloed verspreidde,
Der geestdrift veerkracht schonk, den harten dubblen moed,
En de uitgebluschte hoop ontsteekt in laaien gloed,

aant. Die aller leden sterkt en klinkt van alle tongen;
Die vreugd, die ieders hart zoo innig heeft doordrongen,
Die heel de ontelbre schaar als afstraalt van 't gelaat,
Uit elke stem weêrgahnt, in ieder polsklop slaat,
Bereikt Rodrigo niet. In hooger kring verheven,
Zag zijn gewapend hart het heen- en wederzweven
Van 't jubelend gewoel. Geen stervling kent of deelt,
Zijne onmeêdeelbre vreugd, dan Hy, wien niets verheeld
Maar alles open is; die Vader, die zijn lijden,
Zijn worstling, gadeslaat in 't Kristlijk zelfbestrijden,
En 't heimlijk offer kent en zeker lonen zal!

De vroome Urbaan trad op by 't wakkre heldental,
Door de eedle houding meer dan de achtbre pleeggewaden
Herkenbaar; wien de kerk, met hooger Geest beraden,
Ten hoeder uitverkoor in 't hachlijk tijdgewricht
Toen Sindered, ontrouw aan God en herderplicht,
(Voor anders niets beducht dan 't derven van zijn leven)
Zijn kudde in 't uur van nood lafhartig had begeven.
In Rome hield hy zich ontscholen aan 't gevaar,
Terwijl de kerk zijn naam als bloden plichtverraâr
Heeft aangeschreven en hem uitsluit van haar beden.
Urbaan, die in zijn plaats dat ampt was ingetreden,
Had, voor 't gemeen belang volijvrig, in dien tijd
Toledoos hoogsten schat voor d' ondergang bevrijd.
Der Heilgen boektrezoor en hun vermolmd gebeente,
Sints eenwen lang bewaard in kerk en grafgesteente,
Bracht hy naar 't vast gebergt' in 't vrij Kantabria
In zeekre veiligheid, waar eeuwen tijds daarna
Het toen nog ongesticht Oviédo meê zou brallen,
En volkren ijvervol in 't stof voor nedervallen.
Toen nam hy daadlijk raad met schrandren Odoard,
Wiens wijze ervarenis en onverwrikbaar hart
Hy kent. Hun grootsch ontwerp, gevormd voor 's rijks belangen,
Had van den tijd en 't lot die rijpheid reeds ontfangen
Waar meê hun blijdste hoop zich nimmer had gevleid;
Nu vonden ze onverhoeds die uitkomst voorbereid
Die heel hun wensch vervult, hun schoonste hoop bezegelt.
Dien wondren samenloop had de Almacht dus geregeld

aant. Die Spanje op deze stond de heerlijke uitkomst spelt,
Van uit haar rookend puin den troon te zien hersteld,
Op wankelloozen grond.

By deze huldbetooning
Moest voor de plechtigheid van zalving beide en krooning
Een zelfde vorm volstaan, te roerender gewis
Naar mate 't oud gebruik thands onuitvoerbrer is.
Zoo zonk dan de indruk dier vereende plechtigheden
Ook dieper in 't gemoed dan pracht van hoogtijdkleeden,
Dan Koninklijke praal of diamantengloed,
Dan een met gloeiend goud bestelpte Vorstenstoet,
Dan staatlijke ommegang of volle zangchoralen,
Verwekken kon. Thands moest de toestel zich bepalen
Tot de uiterlijke vorm van Godsdienstplechtigheên
Aan die des krijgs gepaard. De vroome Urbaan verscheen
Hier niet in 't choorgewaad uit ragfijn vlas geweven,
Noch prachtig opperkleed met blinkend goud gesteven,
Noch Bisschoplijke stool. Hy droeg den myter niet
Waaruit het eêlgesteente een stroom van vonken schiet;
Maar stond, het hoofd ontdekt, in 't harnas, overtogen
Van 't priesterlijk gewaad, maar zichtbaar nog voor de oogen
Aan de ijzren halskraag, die, als met verstolen lonk,
Door de ongeverfde wol van de overkleeding blonk.
Het stalen krijgshelmet, beschaduwd door 't pluimaadje,
Werd aan des bisschops zij' gehouden door een Paadje;
Een tweede hield de speer, in zulk een noodgetij'
Gepaster dan een staf der kloosterheerschappy
Met loofwerk rijk gesierd, tot roem der beide landen
Met Griekschen smaak gewrocht door Roomsche kunstnaarshanden,
Waar de Opperstoel der kerk, hoe ook voor 't oog verneêrd,
Op heel 't geloovig West met volle macht regeert.
Veel beter voegt de spiets den herder op wiens stallen
Een bende, heet op roof, verwoed dreigt aan te vallen.
Nu had hy ze afgelegd, en voor dat oorlogsstaal
Hield hy een eiken kruis, (geen beeld uit pronkmetaal
Noch elpenbeen gewrocht,) en dat geen kunst besnoeide,
Zoo ruw en ongevormd als 't aan den boomstam groeide.
Niet min ontbrak het by dees huldiging aan 't geen

aant. De Koningswaardigheid van ouds te vordren scheen.
Waar was de diadeem, omvonkeld met robijnen?
Het Koninklijk gewaad, bezet met hermelijnen?
De rijksstaf met het goud des appels van 't gezag?
Waar, wat de mogendheid eens Konings tuigen mag?
Geen goud, geen eêlgesteente, als in voorleden dagen
De wareld in den dosch van Leeuwenhild zag dragen
Die, trotsch op zulk een pracht, den nazaat in 't gebied
Zijn nameloozen schat tot rijkspraal achter liet!
't Werd al der Mooren buit; in Xeres oorlogsvelden
Vertrappeld door den voet der worstelende helden.
De Gothsche krijgsbanier lag meê in 't plasschend bloed:
Ontluisterd en vertreên door Moorschen overmoed,
Verteerde zy in zon en regen. 't IJ vrigst pogen
Stelt aan geen naneef ooit dien krijgsblazoen voor oogen,
Omneveld door den tijd met ondoordringbre nacht,
En zoo ontzachlijk eens by 't vroeger Voorgeslacht!
Die krijgsvaan, waar het West, waar 't onbezweken Romen,
Het trotsche hoofd voor boog, van doodschrik ingenomen!
Die, wen de ontzetbre Hun met heiren zonder tal
(Als de ingebroken vloed door 't laaggelegen dal)
De wareld wijd en zijd met gruwlen overstroomde,
Hem in 't verwinnen-zelf met éénen slag betoomde;
Den fieren Frank braveerde in staâgen worstelstrijd;
Van 't Byzantijnsche juk den Spanjaart had bevrijd,
Den Zweef, Wandaal, Alaan, van naam beroofd en Rijken,
Moest nu voor 't gruwzaam lot dat volken sloopt, bezwijken!
En haar gedachtnis werd, als had zy nooit bestaan,
Voor 't nakroost uitgewischt! Zoo blijv' zy dan vergaan!
Nooit echter wischt de tijd waar alles voor moet zwichten,
Nooit wischt vergetelheid van uit des Lands geschichten
Dat heilrijk teeken uit, waar Spanjes roem aan kleeft,
Wiens golvend zilver thands daar 't op de winden zweeft,
Met zuivrer glans gesierd dan 't wintersneeuw der bergen,
De heldre middagzon in glinstring schijnt te tergen.

Rodrigo! keerde niet 't verschijnsel dat weleer
Uw ziel zoo innig trof, thands voor uw zinnen weêr,
Toen ge in dat zilvren veld den rossen leeuw in 't klimmen

aant. Als hijgend van zijn jacht, in 't purpren bloed zaagt glimmen?
Stortte u dat voorspook toen geen valsche troost in 't hart,
Dat door het geen 't u spelde, uw ziel gevaarlijk werd:
Het denkbeeld rijzen deed, dat ge op uw aardschen wandel
Om 't even, of men slecht dan of men deugdzaam handel,
Om 't even, of u voor- of tegenspoed weêrvaart,
Door 't voorbestemmend lot slechts nietig werktuig waart,
En, machtloos evenzeer in lijdlijkheid of pogen,
Steeds met den valschen schijn van eigen wil bedrogen?
ô Zoo dat denkbeeld toen uw hart ondraaglijk viel,
By 't zelfverwijt der schuld, thands vindt het in uw ziel
Gewis geen ingang, daar uw geest op nieuw ontloken
Zijn offer ziet volvoerd. - Van nieuwe hoop ontstoken,
Ziet hy de Leeuwbanier aan 't wappren; en de kreet,
Die op Romanoos graf zijn binnenst schokken deed
Toen de overwinningsvreugd hem uit zijn sluimer wekte,
Tot moed en werkzaamheid zijn ziel ten prikkel strekte,
En waar van de uitkomst hem in 't droombeeld werd voorspeld,
Doorklonk zijn oor op nieuw.

Thands staat de Gothsche Held
Alleen en zwijgend aan het voorhoofd van de rijen,
Daar 't gonzend vreugdgewoel des volks, van alle zijen
Aan 't loeien der trompet met fluit en bom gepaard
En davrende oorlogstrom, door lucht en wolken vaart.

Dan, toen de Prins verscheen te midden dier vervoering,
En, met het kruis, Urbaan in diepe zielsontroering
Hem tegentrad, verstomde op eens het vreugdgejoel,
En diepe stilte heerschte op 't wilde volksgewoel.
Zoo legt de storm in 't woud, die met zijn woeste vlagen
Der eiken breede kruin doet op en neder jagen
Als golven over 't diep van 't opgeruide meir,
Zijn bulderend geluid in zachte kalmte neêr,
En laat een doodsche stilte in 't wemelende lover.
Het luchtjen droeg 't gekir van 't tortelduifjen over,
En 't plassende geklats der waatren van 't verschiet.

Gy, grootsche heldenloot wien 't Koningsbloed doorvliet!

aant. (Zoo sprak Urbaan hem toe,) gy, uit het bloed der Gothen,
Met oud Iberië doormengeld, voortgesproten,
Die Spanje een heerscher uit haar ouden stam hergeeft!
Treê toe, en zweer voor 't oog van Hem die eeuwig leeft,
Voor 't aanschijn van dit volk, op dit geheiligd teeken,
Wat recht is, voor te staan, wat onrecht is, te wreken:
Dit kruis, waar op gy zweert, te staven door het zwaard
In d' onuitbluschbren krijg die geen verloochnaars spaart,
Geen overheerschers duldt die Spanjes grond ontwijden.

Zoo oordeele over my 't geslacht der laatste tijden
(Was 't andwoord van den Prins), en zoo beschikt Ge, ô God,
En van mijn tijdlijk heil en van mijn eeuwig Lot,
Gy, waar mijn hoop op rust!

Gy, God der Legerscharen
Tot wiens onzichtbren troon deze eed is opgevaren,
(Hervatte Urbaan) ô Gy, die mensch en engel schiept,
Die op de Vorsten heerscht die Gy tot heerschen riept!
Zie op uw dienaar neêr, wien Spanjes liefde huldigt,
En zij op 't dierbaar hoofd Uw heil vermenigvuldigd!
Wees Gy zijn hoop, zijn troost, zijn steun en toeverlaat;
Vervul zijn arm met kracht, zijn hart met wijs beraad!
Uwe Algenoegzaamheid moog hem ten beuklaar strekken!
Uwe Almacht in 't gevaar zijn schedel overdekken!
Zend hem ten bystand Uwe onzichtbare Englen af,
En zij de zege alom verbonden aan zijn staf!
Wil, wil zijn Koninkrijk uit Uwe volheid zegenen:
Besproei het in Uw gunst met vruchtbre hemelregenen;
Doorwater 't met de bron die uit de diepte welt;
Verzadig 't door den Oogst van 't milde korenveld,
En 't ooft, dat zon en maan voor ons tot rijpheid stoven;
Verrijk het door 't gesteent' der diepe bergrots-kloven
En heel den rijkdom van des aardrijks moederschoot!

Hier zweeg hy; nam de hand die hem de Koning bood,
En stak het staatlijk beeld van 't heilige vereenen,
Uit zuiver goud gewrocht en onbezet met steenen,
Den effen hoepring, aan zijn vinger, en hernam:

U huwe ik, Heldenzoon uit d' echten Koningsstam,
Aan 't weduwlijke Spanje, in 't diepste leed verzonken.
Ontfang ze, als aan uw hart voor altoos vastgeklonken,
In heil- en onheil-beide onschendbaar. 's Hemels macht
Bezeegle 't wederzijds in 't laatste Nageslacht!

Hy zweeg, en gaf den wenk; en vierpaar wakkre knapen
In reusgelijke kracht en lijfsgestalt' volschapen,
Aanvaarden 't achtbaar schild, ter huldiging bestemd,
Nog in Rodrigoos hand met siddring vastgeklemd.
Zy houden 't laag by de aard met eerbetoonend zwijgen
Voor 's Rijksbeheerschers voet, gereed om op te stijgen.
Zy heffen 't statig op, en, schouderhoog getorscht
Staat daar voor aller oog de nieuwverkoren Vorst,
En zwaait het flikkrend zwaard tot driewerf in den hoogen,
Terwijl Urbaan aan 't volk, in eerbied opgetogen,
Vol zielsverrukking roept: ‘Ziet Spanjaarts, ziet uw Heer!’

Nu borst de menigte uit, en juichte keer by keer
In d' ouden Koningsgroet: ‘Heil, Koning! Leef de Koning!’
Des burgslots muur weêrgalmt dien kreet van huldbetooning.
Het donderend gejuich dat door de wolken boort,
Rolt langs gebergte en rots verhonderdvoudigd voort,
En davert wijd en zijd langs heuvlen en valleien.
Het schuwe wouddier schrikt, in bosch en den aan 't weien
En ijlt naar 't dichtst verdek. De bange wolf gaat schuil
In 't dichtre kreupelhout. De boschbeer in zijn kuil,
Geeft grommende andwoord, en de broeiende Adelaren
Ontvlieden 't pluimloos jong.

Gy, wakkere Oorlogsscharen,
Gy Legerhoofden, en gy-allen die den strijd
Heldhaftig hebt volstreên, en 't leven hebt gewijd,
In dien ontzachbren krijg dien Juliaan ontvlamde,
En 't nog veel snooder ras dat uit Witiza stamde,
Verraders van hun Land! ô Hoort den jubeltoon
Die Spanjes weêrgeboorte en nieuwgevesten troon
Verkondigt wijd en zijd! En gy, ô Heldentallen
Die in dat bloedig veld roemruchtig zijt gevallen;

aant. Gy mede, die den dood in 't vlammend Auria
Als martlaars hebt omhelsd, slaat onze vreugde gâ!
En - offers zonder tal, wier kreet, dien de aard niet hoorde,
Met luid geroep om wraak tot door de heemlen boorde
Langs heel 't geteisterd Land; niet ijdel was die kreet!
Rust, rust, onschuldig bloed! Hy staat ter wraak gereed,
Die optrad in uw zaak. Reeds is de toekomst zwanger
Van die gerechte wraak. ô Derft de rust niet langer,
Onschuldigen! slaapt zacht: de star van heil brak door,
Zy spelt een gloriedag. Ziet, wien de Heer verkoor
Ten wreker! Ziet het zwaard reeds in zijn handen blikkeren,
Ziet, ziet de wraakbanier met zilvren lichtglans flikkeren!
Verheug u, ô Leon, uw Koningsvaan waait uit!
Gy dalen, en gebergte, en stroomen, jubelt luid!
Heel Spanje deel' die vreugd: de dag van redding nadert!
Zelfs nu daar 's vijands heir zijn sterkste macht vergadert
Van Betis Zuidervloed, van 't Westersche gebied,
Van waar de Minho door de bergvalleien schiet,
Van waar de Dourostroom de Leoneesche wateren
Door 't wijngebergte plengt met zacht en effen klateren;
Van Burgos vlakken grond, naar 't overoud bericht
Vardulia genaamd in 't vroeger tijdsgewricht,
Maar reeds door 't Lot bestemd by 's oorlogs wisselvlagen
Om zijner Burchten tal Kastieljes naam te dragen,
Een naam, die de eeuwen tart; van waar Toledo, trotsch
Op haar verheven grond, als van een hooge rots
In 't ronde 't land beheerscht; en waar de Taag de streken
Omcingelt, waar (helaas!) Rodrigo is bezweken,
Riojas velden; en van 's donkren Ibers rand,
Saldubas muren, waar de zetel stond geplant
Der Sedetaniers die Rome sints vereerde
Met Vorst Augustus naam, wanneer hy de aard regeerde,
Thands Saragossa, zoo beroemd in later dag
Dat nergens stad op de aard haar evenaren mag;
Waar eens de Oranjespruit, tot Neêrlands heil geschapen,
In 't voor de ontloken kracht reeds aangeschoten wapen,
De voorknop maaien zal dier fiere lauwren-oest
Die, Neêrland! die, Europe! uw vrijheid redden moest.

aant. 't Vliegt alles hier by een van Oosten, Zuid, en Westen,
Wat woede en razerny in 't harnas samenpresten,
Tot staving en herstel van 't woeste dwanggeweld,
En smooring van de hoop voor Spanjen opgeweld,
Om 't eeuwig onder 't juk der Moorsche dienst te knellen.
Het roofgevogelt' zal hun vloekbren tocht verzellen;
Het vliegt de legers na, die 't al te lang (helaas!)
Erkende als in het veld verzorgers van hun aas.
Gaat, volgt, vervolgt hun marsch, onreine vloektrawanten!
Vliegt, vliegt hun benden aan, schiet toe van alle kanten:
Nog eer 't gehorend licht zijn volle rondte sluit,
Valt heel dat Moorsche heir op 't slagveld u ten buit.
Gy, nasleep van den strijd, en dood- en jammerboden,
De krijgsvaan van Leon gaat u ten feestmaal nooden:
De schrik en ijzing vliegt met dezen standaart voort,
En de Engel des verderfs blaast om u, woede en moord.

Gy, Kovadonga, en ô gy, geverfde wateren
Van Deva, en gy dal, waar thands het vreugdeschateren
Ten wolken klimt, gesteund door veldbom en timbaal,
Haast zult gy d' eerstling zien van Spanjes zegepraal!
Ja, toont de dageraad zich schittrend aan de kimmen,
Die glorie zal gewis nog met zijn middag klimmen.
Getuig Kalvîo, waar de Spaansche wapenkreet
(Die toen voor 't eerst de lucht op nieuw weêrgalmen deed)
Het Akbar overschreeuwde en 't God-onteerend roepen
Van de eeuwig-heilgen naam door woeste Moorentroepen!
Simankas, gy, getuig! en, hoog verheven grond
Van 't Tolozaansch gebergt', getuig gy van de stond
Als de Almokade zijn tienduizenden zag sneuvelen
Als zwermen, die de wind verspreid heeft op de heuvelen!
En gy, Salado, tuig van dien nog spader dag,
Toen Afrika de laatste en doodelijke slag
Beviel, wanneer de stroom, van 't stollend bloed gezwollen,
Uw beulen, golf by golf, in 't grondloos diep zag rollen,
Om eindlijk hun gebeent', in eigen Vaderland
Door 't zonnelicht gebleekt, te wentlen langs hun strand.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

Aanteekeningen

Aanteekeningen.

Eerste zang.

Bladz. 285.

Van dolle wraak bezield om 't schenden van zijn spruit,
Gaf Juliaan heel 't land aan vreemd geweld ten buit.

De Geschiedenis van Graaf Juliaan en zijne dochter is door sommige lateren als een bloot verdichtsel behandeld, om dat er by de drie Schrijvers, die naast aan dien tijd leefden, geen gewag van gevonden wordt. Edoch deze Schijvers vermelden het bloote feit van Spanjes overweldiging zoo kort als slechts mooglijk was, zonder zich met eenigerhande byzonderheid in te laten, en de beste geschichtboekers en oudheidkenners staan in de verzekering dat er geenerlei reden is, om aan zoo volmaakt eene eenstemmige overlevering van Mooren zoo wel als van Christenen, geen geloof te geven.

Voor de Poëzy is het van geen belang, of de zaak waar dan valsch zij. Ik heb Juliaan geschilderd als tevens beleedigd en schuldig, en evenzeer afschrik waard. De Dichter van 't Engelsche Treurspel: G r a a f J u l i a a n , heeft zijn karakter uit een hooger standpunt beschouwd, en hem vertoond als een man, die met vrijspraak zijns harten een leger van vreemde hulpbenden in 't land voert om zijn bakermat van een Tyran te verlossen, en niet dan wanneer het te laat tot te rug treden is, de ellenden voorziet, die hy daar meê dat Vaderland op den hals haalt.

Geen zegepalm ziet hy zijn hoofd beschaaûwen;
  Geen zachte rust, geen kalmte streelt hem meer;
Eeen drukkende angst deed al zijn kracht verflaauwen,
  Geheel zijn ziel zinkt in verdoving neêr.
Alleen en stil, beweegloos neêrgezeten,
  In pijlgesnor, in zege, of strijdrumoer,
Van slaap beroofd, wat om hem is, vergeten,
  Is 't of de dood hem bloed en merg doorvoer.

Als de aadlaar, die by de eerste zonnestralen,
Op hooge rots, in onbeweegbren stand,
Uit de eenzaamheid, langs de onafzienbre dalen
Met rollend oog het aardrijk overspant;
Onnagespenrd, en zonder na te speuren,
Waar de ethervloed den vroegen morgen koelt,
Of over de aard de regenwolken scheuren,
Of de ochtenddaauw hem langs de klaauwen spoelt.

Dus beschrijft hy diens ongelukkigen toestand in het Tweede Tooneel van het Vijfde Bedrijf. Daar zijn brokken in dit Treurspel zoo schoon in hun soort, als er in den gantschen omvang der Engelsche Dichtkunst te vinden zijn.

De Spaansche Poeët Juan de Mena plaatst Juliaan nevens Orpas, den afvalligen Aartsbisschop van Sevilla, in het diepst der Hel. Doch een Portugeesch Dichter André da Sylva Mascarenhas, is hem minder wreed, en schijnt het als een blijk van de verbastering zijns eigen leeftijds aan te merken, dat de zelfde misdaad niet langer gelijke wraak op zich laadt. Zijne opnoeming van vrouwen, vermaard door de rampen, die door of om haar verwekt zijn, begint met Eva en eindigt met Anna Boleyn. Men zie zijne Verwoesting van Spanje, blz. 9.

Zie hier de bedoelde plaats van De Mena:

Neen, zonder drift kan ik uw naam niet noemen,
Laffe Orpas, en Verrader Gulian;
In 't grondloost diep van 't vloekverblijf te doemen,
Waar geen berouw, geen weenen, redden kan.

Wat woede heeft uw boezems aangeschonnen,
Om Vaderland en Wet en Heilgeloof,
Door Koningsmacht in eenwen pas herwonnen,
Aan 't Moorsch geweld te leevren tot een roof!

Bladz. 285.

't Was niet het schuldloos bloed, door vreemde priesterhanden
Vergoten. -

Nooit is eenig Land door den geest der vervolging zoo gefolterd geweest als Spanje. Onder de Heidensche Keizers had het zijn volkomen aandeel van lijden; en het eerste voorbeeld van de wareldlijke macht tot de doodstraf tegen kettery op te vorderen, was in Spanje. Daarna kwam er de Ariaansche scheuring op, waarin de verbittering ter wederzijde, buitensporigheden, listen, wreedheden voortbracht, die dit land, en wellicht meer dan andere, jammerlijk schokten. - De Rechtzinnigen handelden echter hun tegenstrevers niet anders dan dezen

hen deden of trachtten te doen; maar de vervolging der Joden was even zoo ongetergd als onmenschlijk. Men lei hun het verraden van etlijke steden aan de Mooren, te last; en het zon inderdaad vreemd zijn, indien zy niet uit al hun vermogen meêgewerkt hadden tot het omwerpen eener Regeering, waaronder zy zich jammerlijk verdrukt voelden. Sint Isidorus heeft een gedenkwaardige plaats, betreklijk hun wreede vervolging en dwang ter bekeering, onder Sisibut. - Deze had (zegt hy) van den aanvang zijner heerschappy eenen ij v e r tot bekeering der Joden, maar niet d e r k e n n i s s e. Door geweld dwong hy, die hy door de redelijkheid des geloofs had behooren te winnen. S. I s i d o r. C h r i s t. G o t h. E s p a n a S a g r a d a.

De Moorsche overwinning gaf hun eenen tusschentijd van rust, tot de I n q u i s i t i e ingesteld werd, wier vloekbare wreedheden alle vroeger ijslijkheid uit het geheugen wischten.

Wanneer Toledo door Alonso den VI op de Mooren heroverd was, maakten de Joden dier stad hunne opwachting by den Overwinnaar, en verzekerden hem, dat zy een deel van de Stammen waren, door Nebukadnezar in Spanje verplaatst; geene afstammelingen van de Jeruzalemsche Joden die Christus gekruist hebben. Hunne voorouders, meldden zy, waren geheel en al onschuldig aan dit feit. Want wanneer Kajafas de Hoogepriester aan de Synagogen van Toledo geschreven had, om hun gedachten te weten omtrent de persoon, die zich den Messias noemde, en of hy ter dood gebracht behoorde te worden, andwoordden de Joden van Toledo, dat, naar hun oordeel, de profeciën in hem schenen vervuld te zijn, en dat men derhalve hem op geenerlei wijze den dood moest aandoen. Dit andwoord vertoonden zy in het oorspronklijk Hebreeuwsch, en in het Arabisch gelijk het op last van Koning Galifre vertaald was geworden. Alonzo gaf geloof aan dit bericht, deed den brief in 't Latijn en in 't Kastiliaansch overzetten en gaf het in de Archiven van Toledo ter bewaring. De latere vertaling in 't Kastiliaansch staat by Sandoval dus gedrukt:

> ‘LEVI, Oudste der synagoge, en SAMUEL en JOZEF, goede mannen van het Jodenkwartier van Toledo, aan ELEAZAR MUYD, Hoogenpriester, en aan SAMUEL CANUO, en ANAS en CAYFAS, goede mannen van het kwartier des Heiligen Lands, H e i l en V r e d e i n d e n G o d I s r a ë l s l

Azarius, uw bode, Wetgeleerde, heeft ons de brieven gebracht, die gy ons gezonden hebt, waarby gy ons doet weten wat er voorgevallen is met den Profeet (van) Nazareth, die hy zegt dat vele teekenen doet. Kortlings kwam door deze stad zekere Samuel Zoon van Amasia, en sprak met ons, en verhaalde veel goeds van dien mensch; als, dat hy een zacht en nederig mensch is, dat hy met de nooddruftigen omgaat, dat hy ieder-één weldoet, en dat, schoon hem kwaad geschiedt, hy aan niemand kwaad doet; ook dat hy by hovaardigen en bozen een moedig mensch is, en dat gy kwalijk doet, hem vijand-

schap toe te dragen, om dat hy u uwe zonden voorlegt, waarover gy hem kwaadwillig zijt. En wy hebben den man afgevraagd, in welk jaar, maand, en dag hy geboren werd; en als hy ons dit gezegd had vonden wy dat op den dag zijner geboorte, in deze streken drie zonnen gezien zijn, die langzamerhand tot éńe zon wierden; en als onze vaders dit teeken zagen, zeiden zy, na overweging der zaak, dat welhaast de Messias geboren zou worden, en misschien reeds geboren was. Onderzoekt, broeders, of hy misschien reeds gekomen zij, en gy hem niet opgemerkt hebt. Desgelijks berichtede de voorzegde man, dat in zijn land verhaald werd, dat zekere Oostersche geleerden (M a g o s), mannen van groote wijsheid, op den tijd zijner geboorte in 't Heilige land kwamen gereisd en zich verstendigden, waar het heilige kind geboren was; en dat uw Koning Herodes dit ter harte nam, en de wijze lieden zijner stad by een riep, wien hy afvroeg waar het jongske geboren moest worden wien de Oosterlingen zochten, en zy hem andwoordden: Te Bethlehem in Juda, volgens de voorspelling van Micha den profeet. En dat deze Oosterlingen zeiden, dat hen eene ster van groote helderheid, van verre naar 't Heilige land geleid had. Ziet toe, of dit niet de voorspelling zij: De Koningen zullen zien en komen in de glans zijner geboorte. Zoe niet, ziet toe, dat gy niet vervolgt, wien gy gehouden waart, hoog te eren en met blijdschap te ontfangen. Maar doet het geen gy zult vinden te behooren; wy zeggen u, dat wy noch door raad, noch uit eigen gemoed in toestemming van zijn dood zouden komen. Want indien wy dit deden, dadelijk zou de profeey ons treffen: Zy hebben zich opgesteld en beraadslaagd tegen den Heer en tegen zijnen Gezalfde. En wy geven u dezen raad, ofschoon gy mannen van groote wijsheid zijt, dat gy met groote bedachtzaamheid handelt in een zoo gewichtige zaak, op dat niet de God van Israel over u vertoornd, het tweede huis uwes tweeden tempels verwoeste. Want weest voorzeker, welhaast zal het verwoest worden; en het is om deze reden, dat onze voorvaders die van de Babylonische gevangenis uitgegaan zijn, onder hun Hoofdman Pyrrhus, dien de Koning Cyrus zond en die ons vele bevelen bracht, Babylonie verlaten hebbende in het negen en zestigste jaar der gevangenis, in Toledo van de Heidenen die daar woonden, ontfangen zijn, en daar eene groote buurt gebouwd hebben, en niet naar Jeruzalem wilden wederkeeren om een tempel te bouwen, die andermaal verwoest stond te worden.

Uit Toledo, den veertienden dag der maand Nizan, in het jaar van Cezar achttien, en van Augustus Octavianus een en zeventig.’

S a n d o v a l , 71.

Had Alonzo den zelfden ijver als eenige zijner Gothsche voorgangers of zijner hoogst-katholyke opvolgers gehad, deze brief had hem een schoon voorwendsel opgeleverd om alle de Joden van Toledo naar de doopvont te zenden, ten zij zy een reden opleverden, waarom zy liever

Kajafas en de Joden van Jeruzalem aanhingen dan hun eigen voorvaderen. - [Iets verblindends heeft deze aanmerking des Schrijvers, doch zy is daarom verre van juist. Hunne voorvaders die dezen brief schreven, erkenden den Heiland niet, maar twijfelden; en zeker moest ook hun de vrije toepassing der regel niet ontnomen worden, die wezendlijk aan den brief ten grond ligt: s i d u b i t a s a b s t i n e. Zeker is het intusschen, dat, by de eerste prediking van het Evangelie, de Joden 't by duizenden tevens, gereedelijk aannamen; gelijk zy ook gantsche streken van Spanje, en niet slechts eene enkele Jodenbuurt in Toledo, vervulden.]

De Generaal Valency gelooft dat de Spaansche Joden uit last van Nebukadnesar op het Schiereiland gebracht zijn, en geeft gezag aan dezen brief. Hy haalt een Comte de Gebelin aan en verwijst tot Strabo en Ezechiel. Het bewijs uit Ezechiel steunt op het woord O r b, E a r b, W a r b of G h a r b het geen tot Algarve gemaakt is. [Het woord G h a e r i e b (غوزيب) beteekent ook vreemdling en pelgrim, doch de Joden waren, als alle vermoedens meêbrengen, veel wijder in 't land uitgebreid, waarvan het hier te wijdloopig zou zijn de bewijzen by te brengen.]

Een Jood in den Tirante el Blanco verklaart het onderscheid tusschen de verschillende geslachten van Joden. Daar zijn er drie, zegt hy. De eerste soort is de afkomst van hun die Christus dood beraadslaagden; en zy doen zich kennen door eene gedurige onrust en beweging in handen en voeten zoo wel als van geest, ook hebben zy een zeer geringe schaamte. De tweede hestaat in de af komelingen van hun die 't lijden en de dood van Christus ten uitvoer brachten en daar de hand aan leenden, en dezen kunnen nooit iemand in 't gezicht zien, noch zelfs zonder groote moeite ten hemel opzien. De derde zijn de kinderen van David, die hun best deden om Christus dood te verhoeden, en zich in den Tempel opsloten om er geen getuige van te zijn. Deze zijn brave en welmeenende lieden, die hun naasten liefhebben; een stil en vredig geslacht, dat de oogen vrij om zich slaat. [Ik mag hier, uit hoofde van den samenhang, nog wel byvoegen, dat het in mijnen tijd onder het gemeen aangenomen was, dat de Joden in 't algemeen allen een bloedspat in 't oog dragen, waarvan men de Spaansche en Portugeesche echter uitzonderde. Een gevoelen, met alle voorouderlijke overleveringen, gegrond of ongegrond, by het tegen woordig geslacht uitgewischt, en waarover 't niet noodig is, uit te wijden. Verscheiden onverstandige fabeltjens van byzondere kenmerken, den Joden eigen geworden, uit C a m p e g i u s G e m e e n e d w a l i n g e n, uit T h o m a s P e l l e w s g e v a n g e n i s, en S o u t h, zoo wel als het Mahometaansche fabeltjen uit Ezechiel XXXVII geput, behoeven hier niet nageschreven te worden.]

Thomas Tomaio de Vargas, de uitgever van den ouechten Luitprand, zegt, dat niet alleen vele Hebreeuwsche woorden met het oude Spaansch

gemengd zijn, ['t geen zich ook uit de Punische volksplantingen aldaar licht verklaren laat;] maar dat ook, p r o h d o l o r ! het zwarte en onreine Joodsche bloed met het zuiverst Spaansche gemengd is geworden. Zy waren zeer gretig, zegt hy, door huwlijksverbinding [wie gelooft dit, schoon er inderdaad by mijn leeftijd voorbeelden van zulke huwelijken zijn of geweest zijn!] het zuivere bloed te verderven. - Sir Thomas Brown wederspreekt dit, schoon hy verzekert, dat zy, waar zy vrij uit mogen spreken, niet nalaten te roemen, dat er vele duizenden in Spanje, Frankrijk, en Engeland zijn, waarvan sommigen zelfs tot het Priesterschap bevorderd.

Bladz. 285.

't Was niet om 't ijzren juk voor 't Spaansche volk gesmeed,
Waar onder 't hoon en smaad op eigen bodem leed.

Van den staat der slaven onder de Spaansche Visigothen heeft onze schrijver in de Inleiding tot de Kronijk van den Cid een verslag gegeven. Deze toestand heeft, even als het vervolgen der Joden, de Moorsche overweldiging moeten bevorderen. Eene andere oorzaak die meêwerkte, was, dat zy, niettegenstaande hunne veelvuldige inwendige onrusten, in een groote maat opgehouden hadden een krijgshaftig volk te zijn. De vele wetten in den F u e r o J u s g o (het Gothische Wethoek in 't oud Kastiliaansch) om de lieden tot de krijgsdienst te dwingen, bewijzen dit. Deze wetten zijn vol van klachten, dat het volk zich der dienst onttrekt, waar 't slechts kan. De gewoonten van een gezeten leven schijnen door geheel Europa de Noordsche overwinnaars verwijfd te hebben, tot dat het geslacht door de Noormannen vernieuwd werd, en de Ridderlijke instellingen en kruistochten een nieuw tijdperk voortbrachten.

Bladz. 286.

Aaloud vermaarde rots, gy Kalpe, zaagt hen naderen, enz.

G e b e l - a l - T a r i f, de berg van Tarif, is de aangenomen oorsprong van den naam van G i b r a l t a r. Ben Hazel, een Moor uit Granada, zegt uitdruklijk, dat de berg zijn naam van dezen Krijgsoverste ontleend heeft. Vroegere namen zijn in de Geschiedenis van Gibraltar door D. Ignacio Lopez de Ayala te zien. De afleiding van het woord Kalpe is niet bekend. Florian de Ocampo houdt het één woord met het g a l o p van het Fransch te zijn. - [De uitvoerige plaats, door den Engelschen Schrijver hier bygebracht, hoezeer voor de liefhebbery der Spaansche Letteren niet onbelangrijk, zon hier te veel geacht worden. Zy behelst, dat het oud Andaluzisch al wat zich verheft (rotsen of anders) C a l e p a s en C a l p e s noemt; dat anderen den naam van de Grieksche Argonanten afleiden, die de renspelen der inlandsche herders, welke zy

daar in zwang vonden, Kalopous noemden, met een woord, uit □αλ□ς en πο□ς saamgesteld, waarvan dan ook het galop der paarden oorsprong zou hebben. Coronica General de España. c. 38.]

Bladz. 286.

De bleeke hongersnood en 't smetgift sloop steeds voort.

Onder de Regeering van Egika, Witizaas Vader, werd Spanje met een wreede plaag (plaga inguinalis) bezocht. Isid. Pacens. En twee jaren voor den Moorschen inval was er een gedurige hongersnood en pest geweest, waardoor de lichamen geweldig verzwakt waren geworden, de verslapping derweelde daar buiten gerekend - Dus Morales, XII, 69, 5.

Sint Isidorus beschrijft in zijne Historie der Gothen, de verschijnsels van 't Noorderlicht uitvoerig, als voorteekens van de Oorlogen met Attila; en dit behalven gestadige aardbevingen, verduistering der maan, en een groote komeet, die zich eenigen tijd lang vertoonde. España Sagrada.

Bladz. 286.

Maar bittrer vijand nog, met dezen saamverbonden,
Stond op tot wederwraak. -

De volgende beschrijving van den toestand der Christenwareld ten tijde als de Saraceenen hunne overwinningen openden, is uit een zeldzaam (Engelsch) handschrift genomen, ‘waarin de geschiedenis van de kruistochten en van alle de Mahomedaansche Vorsten van het jaar des Heeren 558 tot 1558, bij een gebracht zijn uit de kronijken van William den Aartsbisschop van Tyrus, de Protoscriba van Palestina; van Basilius Johannes Heraldus en van verscheiden andereu, in Heldendicht gebracht door Robert Barret 1610.’ De Schrijver was een oud krijgsman, wiens taal zich uit ouder schriften gevormd heeft.

Thands, in een Godlooze eeuw zich domplende in de zonden,
En waardig 't voorgeslacht in watervloed verslonden,
Vervolgde 't snode ras, van euvelmoed bezield,
Wie in 't geloovig hart nog Godsvrucht overhield;
Niets slechts waar woede en wrok zich by den Afval vestten,
Maar, even als in 't Oost, in 't kruisvereerend Westen.
't Geloof was koud, verstierf, verstikte in lustgenot,
En 't plichtvergeten hart verloor den vrees voor God.
Gerechtigheid vloog naar den Hemel weg van de aarde;
Geen blanke onnoozelheid, geen onschuld meer had waarde;
Baldadigheid, omstuwd met Bloeddorst en Geweld,
Besteeg den zetel, van Bedrog en Moord verzeld;
De minnelijke Deugd verstak zich, of, bezweken

Met de afgehijgde Hoop, zocht andre wareldstreken;
En de Ondeugd dartelde en doorkankerde elke ziel;
Als of de donkre nacht der wareld nederviel,
Waar uit de wederkomst des Heilands op zal dagen:
Geen liefde of waarheid meer, maar ontrouw en belagen!
En alles rende in 't wilde, als redenloos en woest,
Of heel de Wareld weêr ten Baiaart keeren moest.
De Vorsten achtten 't niets, rechtvaardigheid te schenden;
En 't hollend volk met hun, zich stortende in ellenden;
Geen eeden, geen verdrag, hoe heilig, hield meer stand;
Maar vlam en oorlogszwaard verheerden land by land,
En de ijslijkheên des krijgs, om 't minst geschil ontstoken,
Deên 't overstroomend bloed langs puin- by puinhoop rooken.
Geen eigendom bestond: 't was zede en gangbaar recht,
Te plondren waar slechts buit aan d' aanslag was gehecht.
De kerk, ontheiligd, werd aan 't onreinst vee geschonken;
De nachtuil knapte in 't choor waar boetgezangen klonken;
De roof was wettig en de doodslag ging voor moed,
En land noch water meer of 't was gedrenkt van 't bloed.
De needrige, in zijn hut steeds open voor 't bespringen,
Vereerde alleen den man die moedwil kon bedwingen.
De gruwlijkste Ontucht hield geen schaamte meer in toom,
Maar holde in vollen ren, sleepte alles in heur stroom;
En zuivre Zedigheid, vriendin der heilige Engelen,
En (wie ze als hemelspruit in minnende armen strengelen,)
De frissche Matigheid vond nergens heul of plaats.
't Was al met Bachusdienst en tierend dansgeraas
Vervuld, by moordend spel en vloekend Godverzaken.
Geen onderscheid was meer in Klerk of Leek te maken.
't Nam al, een vreemden mom, onvoegbre vormen, aan;
En 't volgziek volk geleek aan wat hen voor moest gaan.
De Herders zelfs der Kerk, in wellust ingeslapen,
In ledigheid verstompt, verlieten kooi en schapen,
En vleiden Groote of Prins en wie in macht of rang
Het kwaad in goed verkeerde, uit vloekbaar zelfbelang.
De Kerk doolde af en zonk in ijdle praalvertooningen,
En 't Hof verloochende den Opperheer der Koningen;
't Gemeen verkankerde in het jammer; en de list,
Door Waanzucht uitgebroeid, met Staatkunsts naam vernist,
Droeg roem. Natuur verkracht, baarde onopnoembre weën
En overstelpte de aard met uitgegoten zeën,
Ja 't scheen of 't menschdom zich, vertwijflend, over 't hoofd
In d' afgrond had gestort, van menschlijkheid beroofd.
Throon, Kerk, Gemeente, Land, Stad, Dorpen en Gehuchten,
't Lag al ontheisterd, en in wanhoop, weg te zuchten.

Noch 't Godlijk woord, door zijn Verkonders snood verdraaid,
Noch bliksem door de vuist zijns Wraakherauts gezwaaid,
Noch noodstorm die dees aard deed schudden op zijn schragen,
Noch oorlogsgeessel, pest, of scherpe hongerplagen,
Niets trof 't verstaald gemoed van Christnen, niets deed baat,
Om 't hart te ontweldigen aan 't vastgenageld kwaad.

Dus was de toestand dier beklaagbre gruweltijden.
Gy, Christnen, thands zoo laauw in 't hart aan God te wijden,
Beschouwt die dagen, en ook de uwe, tegens een;
En, driewerf groote God, zie neder naar beneên!
Gy, steeds vergrijp en straf in juiste schalen wegend,
ô Weeg ze ons thands niet toe, die Ge in genâ nog zegent;
Maar recht al 't kromme, ô God, en delg Gy onze schuld
Door die Barmhartigheid, die al wat is, vervult!

Bladz. 287.

Men vindt Rodrigoos hengst, zijn trotschen oorlogswagen,
Aan Chrysus oeverzand -

Rodrigo (of met den meer Gothschen doch niet zoo wel klinkenden naam, Roderik,) kwam den eersten dag van den slag, ingevolge de oude gewoonte zijns lands, te velde in een kleed van geslagen goud, met een gouden kroon op het hoofd, en met gouden schoenen; en al 't overige zijner kleeding was met rijke paarlen en kostbre gesteenten bezet; gezeten in een rosbaar van Yvoor (door twee schoone paarden getrokken), hoedanig een de Gothen altijd in veldslagen gebruikten, uit aanmerking, dat de soldaten, wel wetende dat hun Koning zich door geen vlucht van hun weg kon maken, verzekerd zouden zijn, dat er geen andere weg was, dan, of op het slagveld te sneuvelen, of de overwinning te bevechten: want het zou allerschandelijkst en onverschoonbaar geweest zijn, hun Vorst en gezalfden Opperheer te verlaten. In navolging van welke gewoonte en manier vele vrije verbondene steden van Italie een zekeren Staatswagen voor de oorlogen toerusteden, c a r o c c i o genoemd, waarin de banieren en vanen van alle de Bondgenooten opgericht waren; welke koets in den veldslag door vele ossen getrokken werd, waar door aan het geheele leger te verstaan werd gegeven, dat zy met geen schik of eer vlieden konden uit hoofde van den langzamen tred en logheid dezer zware dieren.'

Thomas Newton in zijne Engelsche A a n m e r k l i j k e H i s t o r i e d e r S a r r a c e e n e n, g e t r o k k e n u i t A u g u s t i j n C u r i o e n v e r s c h e i d e n a n d e r e g o e d e s c h r i j v e r e n, 1575.

[Die tot de wezendlijke bronnen geen toegang hebben, kunnen den C a r o c c i o (waar het Fransche woord C a r o s s e en ons K a r o s van gemaakt is) en zijn dienst en gebruik beter leeren kennen uit Huydecoper in zijne Aanteekeningen op Melis Stoke.] -

[Met daarlating nn van de overige al te uitvoerige beschrijving van Rodrigoos strijdwagen, zoo uit de Spaansche Ridderlijke Kronijk van Koning Don Rodrigo als uit Lope de Vega's straks aangehaald Dichtstuk zullen wy hier nog slecbts de plaats uit den Spaanschen Dichter Quintada bybrengen.]

Op de overfulpte koets, den rand met goud beslagen,
't Ivoren wielgestel met zilver overwrocht,
En meer triomf- of feest- dan strijd- of oorlogswagen,
Haalt die de Rijkstbroon torscht, door Alarik gedragen,
Zich-zelv' den vloek op 't boofd, met bloed niet afgekocht.
ô Ramp! ik zag den strijd, een strijd van drie paar dagen;
Doch neen, het was geen strijd, maar dolle menschenslacht,
Helaas! verwijfde lafaarts vloden;
't Verraad verkocht wie weêrstand boden;
En trouw en dapperheid bezweek voor de overmacht.

[De plaats van Lope de Vega (altijd echt Dichterlijk) uit zijn V e r o v e r d J e r u z a l e m , hier door onzen Sehrijver aangehaald, mogen wij echter onzen Nederlandschen Lezeren niet onthouden.]

Rodrigo treedt op 't slagveld, fier en stout,
In 't blanke staal, doorwrocht met gloeiend goud,
In 't goud omvat van de omgeklonken randen.
Zijn strijdhelm voert om 't lichtweêrspieglend hoofd
Een starrenkrans, waarin gesteenten branden
Wier flonkergloed den Hemelriem verdooft.
Hem draagt een koets die aan de Morgenkimmen
Voor 't Wareldoog ten zetel strekken mocht,
Van meer waardy en oogverblindend glimmen
Dan of zy waar uit enkel goud gewrocht.
Met zijden glans in trotsche praalvertooning
Plooit om 't kuras de purpren statiedosch;
Zijn staf, zijn tred, toont Spanjens grootsten Koning,
By 't forsch gelaat des onverwonnen Goths.

Maar even als 't verstorend Herfstsaizoen
Wen 't buldrend Noord de strijdvaan op koomt steken
Den Olm ontbloot, en 't hem omkleedend groen
In flarden rijt en strooit langs veld en beken;
Daar 't dorre blad op 't vlietend stroomnat drijft
Dat met ontzag zijn wortel plach te baden:
Zoo is ons lot waar niets bestendig blijft,
Maar de eer verwelkt als afgeschudde bladen.
De fiere kruin, geplonderd van zijn loof,

Voelt straks de lucht aan tak en schorsen knagen,
   En knop en telg zijn 't onweêr pas ten roof,
Of 't heeft den stam ontworteld neêrgeslagen.

   Niet anders zag dees jammervolle dag
Rodrigo dwars door de Oorlogsdrommen snellen;
   Maar eindlijk prooi van d' onafkeerbren slag
Die kroon en roem in 't bloedig stof moest vellen.
   Daar ligt zijn lijk vertrapt in 't stroomend bloed;
Daar heel zijn heir, en staf en Rijk verloren.
   (Dien bliksemstraal heeft geen lauwrier verhoed!)
Een Olm was hy, een wervelwind de Mooren.

Bladz. 287.

De helmkam lag vertrapt, vergruizeld in het stof,
Die steeds in 't dichtst gevecht het oog der zijnen trof,
Ten gids strekte en gelei'! -

Morales beschrijft dezen gehoornden helm uit een penning. ‘Aan de eene zijde is zijn gelaat, zeer verschillend van de beeldtenissen op de andere penningen dezer Koningen. Het toont de wijze van wapening, en voor helmkam springen er van wederzijde eenige punten uit als kleine en rechtstandige hoornen, die het vreemd en ontzacblijk maken.’ Florez heeft dezen penning, in zijne Gedenkmunten van Spanje gegeven, bekend gemaakt naar den eenigen, die men wist dat bestond, en toen ter tijd in de verzameling van den Infant D. Gabriël was. Hy was geslagen te Egitania, het tegenwoordig Idana, en is, gelijk alle de munten van Visigotsche Koningen, van de ruwste soort. De strepen die Morales beschrijft, zijn zichtbaar genoeg, en, indien zy geen hoornen moeten verbeelden, is 't onmooglijk te gissen, wat er anders meê gemeend mag zijn.

‘Deze Gothische penningen (zegt Vader D. Jeronymo, Contador van Argote) hebben duizend barbarismen zoo wel in het schrift als in andere byzonderheden. Zy mengen Grieksche en Latijnsche letters door één; en wat beeldwerk of gedaanten betreft, niets kan onovereenkomstiger zijn dan de verbeelding met het voorwerp dat er door verbeeld worden moet. - Valerio Pinto de Sa, een aanzienlijk burger van Braga, gaf my, zes of zeven jaren geleden, een goudenen penning van Koning Leovigildo, den eerste der Gotbsche Koningen van Spanje, die munt sloeg; want tot zoo lang bedienden zoo Gothen als Sueven zich van de Romeinsche. Ik onderzocht dit stuk gelds op mijn gemak, en hetgeen ik duidelijk zag, was een kruis op eenige trappen en eenige slechtgevormde letters, ter eener zij'; maar wat aan de tegenzij', wist ik niet. Het scheen my toe, of 't een boom ware, of een staak die eenige takken uitschoot; rondom waren eenige letters meer duidelijk, doch ik

kon niet uitbrengen wat zy beteekenden. - Don Francisco de Almeida, toen een waardig Lid der Koninklijke Akademie, zag het geldstuk, en was ook verlegen met het geen ik een boom noemde. Hy vroeg het my te leen, om nader en op zijn gemak te beschouwen; en na verloop van eenige dagen berichtte hy my, door een vergrootglas bemerkt te hebben, dat, het geen ik voor een staak genomen had, buiten bedenking het afbeeldsel van Koning Leovigildo was. Niemand herkende 't daarin, maar zoo dra dit geopperd werd, werd het door ieder beaamd; en, met het stuk op alle mooglijke wijze by 't licht te houden, kwam ik het ook, als al de overigen, te zien. En naderhand vond ik in de Samenspraken van Antonio Agostinho, die over deze Gothsche penningen handelen, dat er sommigen zoo slecht bewerkt onder zijn, dat wel eeus, waar een aangezicht verbeeld moest zijn, een pot of urn verbeeld schijnt.' Memorias de Braga F. III p. lix [Men begrijpt licht, dat de uitslijting van fijne trekken hier ook veel aan toebrengt.]

Bladz. 287.

In de overmaat van vreugd, ten hoogsten top gerezen,
Gaf hy aan Chrysus stroom den naam van Vreugdevloed.

Guadalete werd dus door Florez (in España Sagrada T. IX bl. 53) vertolkt. Vroeger schrijvers vermeldden (doch zonder bewijs) dat de Ouden haar Lethe noemden, en de Mooren dezen naam aan hun woord, waarmeê zy rivier uitdrukten, gekoppeld hebben. Lope de Vega zinspeelt hierop in zijn Veroverd Jeruzalem VI. B.

[Wadi is tevens vallei of dal, en ook de bedding eener rivier, en ons wad of wed. Hiervan ook de naam van den Guadalquivir, وادي الكبير eigenlijk, Wadi elkebir.]

Altijd beklaagbre Guadalete
Die zoo veel bloeds voerde in de zee!
Wie ooit uw ouden naam vergete
Dien 't vreemde juk verwisslen deê;
Ge erinnert ons de afgrijsbre dagen
Toen Spanje werd in boei geslagen:
En, voert ge thands een zuivrer nat,
Nog zien we een zweemsel in u zweven
Van Oudren bloed, u bygebleven,
Wanneer ge uw stroom door 't steengruis spat,
En over 't roestig staal van pijlen,
En lans, en schilden, heen komt ijlen,
Waarvan 't een overschot bevat.

De dag van den slag is met een gezwollen (en belachlijke) wijdloopigheid in de verzen van Miguel de Barrios opgegeven; gelijk deze ook den tijd der verheffing van Pelagio beschrijft in zijn Coro de las Musas, bladz. 100 en 102.

Bladz. 290.

- Hy vond zich voortgedwaald
Tot Anas oever. - Hier, by stille kloostermuren - enz.

De ligging van dit klooster, dat een van de bloeiendste kweekscholen van dien tijd was, gelooft men twee mijlen van Merida op de Guadiana te zijn geweest, waar thands de Ermida of Kapel van Cubillana staat, of wel, voor weinige jaren nog stond. De Legende, waar uit ik zulke omstandigheden overgenomen heb als licht ondersteld mogen worden en in mijn ontwerp pasten, was 't werk van een slag van lieden, die in geest van vinding alle Dichters en Romanciers verr' beneden zich lieten. Florez verwijst ten dien aanzien tot Brito, en verschoont zich van het verhaal by te brengen, als tot zijn onderwerp niet noodzaaklijk, doch inderdaad sloeg hy er geen geloof aan, en wilde het ook niet tegenspreken.

[De Geschiedenis, welke by onzen Schrijver met eenige aanmerkingen van bladz. 203 tot 226 in de kleine letter zijner aanteekeningen inneemt, behelst de ontmoeting van den Monnik met onzen Rodrigo, en hun beider vertrek met een Mariabeeld en eenige overblijfsels van Heiligen naar de Wester zeekust van Portugal, als de eenzaamste en waar men minst van de Mooren te vreezen had. Na zes en twintig dagen reizens bevonden zy zich op den 22 November in 't gezicht van den Oceaan, in de Coutos van Alcobaça, waar zy op eene hoogte van moeilijken toegang een kleene hut met een kruisbeeldtjen vonden, en hier vestigde zich Rodrigo. Wat verder op, tusschen twee over de zee hangende rotsen, vond Romano voor zich een kleine natuurlijke grot, welke hy met losse steenen die hy op malkaâr stapelde, wat vergrootte en waar hy zijn heiligdommen in plaatste. Dus van elkander gescheiden stierf Romano welhaast, en Rodrigo bleef in volkomen verwijdering van menschen, aan des Duivels verzoekingen en misleidingen blootgesteld, en stierf, na eene reis naar Viseo volbracht te hebben, in harde boetdoening, die hy in de hermitaadje van Sint Michael aldaar onderging, waar ook een vlak graf getoond wordt met het opschrift:

'HIC REQUIESCIT RUDERICUS ULTIMUS REX GOTHORUM.'

Het overige van deze Noot betreft het Mariabeeld straks gemeld, de vereering en begiftiging daarvan met landeryen, en dergelijke, voor onze Lezers niet aantreklijk, als mede de plondering van het daaraan geheiligd Gesticht door de Franschen in Hooimaand van 1808, die

onder den Generaal Thomieres daar, zoo in juweelen als zilverwerk, een buit van meer dan 200,000 Crusados behaalden, waarna zy zoo kerk als woningen in den brand staken.

Bladz. 292.

- - slaat
Zijn trillende armen uit, ten hemel; zijn gelaat
Opbeurend van den grond enz.

Het Engelsche dichtstuk Vision of Don Roderick levert een zonderling kontrast op met het schildery, hier opgehangen. Ik kan my niet weêrhouden, de twee Stanzaas hier aan te voeren. Indien deze tegenstrijdigheid opzettelijk ware geweest, zy had niet volkomener konnen zijn.

Toledoos Kerkvoogd schonk den Vorst aandachtige ooren,
Maar van verwondring vol in 's Konings biecht te hooren.
De zilvren lamp gaf met heur scheemrend flikkerlicht
Die droeve plechtigheid nog naarder aangezicht.
Rodrigo lei zijn ziel den achtbren Kerkvoogd open,
Ontdekte heimlijkheên, het scherpziendst oog ontslopen,
En dan (maar dan alleen) aan 't mommend hart ontscheurd,
Als Wroeging, Schaamte, en Vrees, den boezem wringt en slenrt,
En volgeladen schuld, in zondenlast bezweken,
't Vertwijfelend gemoed zich noodzaakt uit te spreken.
't Verzwakkend licht scheen bleek van voor 't versierd altaar
Op 's Kerkvoogds kalm gelaat en grijsverzilverd hair;
Maar 's Konings aanzicht, schoon met bloote kruin gebogen,
Beschaduwde zijn hand by neêrgeslagen oogen,
En 't zonk als schuilende in de plooien van zijn kleed,
Wen hy 't verholenst van zijn zondenschuld beleed.
Geen fiere nazaat van een Alarik kon 't dragen,
Dat menschlijke oogen hem in zulk een houding zagen,
Of iemand roemen kon, dat waar 't geweten spreekt,
Hy Vorst' of Krijgsmans kaak door wroeging zag verbleekt.

Dit gedeelte der Geschiedenis is naakt en bloot vermeld by Dr. André da Sylva Mascarenhas in zijn verhalend Portugeesch Dichtstuk, getiteld de Verwoesting of ondergang van Spanje en herstelling van 't zelve. [De naaktheid van een onzer Mededichteren niet aan ieders oog bloot te leggen, zullen wy ons hier ten plicht maken.]

Tweede zang.

Bladz. 299.

In 't Syrisch wapenveld noch in Egyptens zanden.

Egypten is van de vroegste tijden af, het tooneel der laagste en wanschikkelijkste bygeloovigheden geweest, en het was in dit opzicht weinig gebeterd by de afwisseling van krokodillen en apen voor monniken en mirakelsmeders. - Het eerste klooster daar te lande wil men door den H. Antonius den grooten ingesteld te zijn. Hy die in eenzaamheid blijft, zegt de Heilig, is van drie bestrijdingen vrij; die van hooren, spreken, en zien; en hy heeft slechts de worsteling met zijn eigen hart door te staan (Acta Sanctor. T. II. p. 143). Ledigheid was niet de eenige deugd, die hy en zijne leerlingen op de lijst der volmaaktheden eens Christens stelden. De H. Eufraxia ging in een klooster van honderd en dertig Nonnen, van wie niet eene ooit de voeten gewasschen had, en de naam-zelf van een bad was hun een afgrijzen. [Doch dit moet hem niet verwonderen, die weet, hoe het bad, in dien tijd, eene der schaamteloosste wellustigheden geworden was, die duizend anderen met zich slecpte, en daarom ook, als eene onzedelijke weelderigheid by sommige Geestelijken, door de Kerkelijke macht veroordeeld werd.] Sint Macarius had van de meesten der voegzaamheden des gemeenen levens afgezien; maar op zekeren tijd keerde hy in zijn klooster, diep getroffen en neêrgeslagen, met den uitroep: Ik ben geen monnik, maar ik heb monniken gezien! Hy had namelijk twee zulke jammerlijke wezens ontmoet, die gants naakt waren.

De beginsels die dezc lieden ten grond leiden, waren, dat elk genot zondig is; dat al wat het lichaam aangenaam is, der ziel nadeelig moet zijn; dat men zijnen God behaagt, naar mate men zich-zelven pijnigt; dat de banden van natuurlijke genegenheid het hart van God vervreemden, en dat hy die volmaakt wil zijn, zich aan alle maatschappelijke plichten onttrekken moet. [De verdere uitweiding van onzen Schrijver over dit punt, zullen wy daar laten, als van geene byzondere toepassing op dit Heldendicht; alleen zullen wy 't slot hier nog by voegen.]

‘Men zal bevinden dat lichaamsoefening de ziel niet treft; en dat noch hoogmoed, noch wellust, noch begeerlijkheid ooit door lichaamstuchtiging uitgeroeid werd. Het is de rug niet, maar het hart, dat bloeden moet, en alle geesseling brengt den hemel niet nader.’ South, Sermons vol. I. p. 34.

Bladz. 300.

In 't sombre rouwgewaad dat steeds Rusillaas leên
Omhuld had, sints het uur dat zy haars levens leven,
Haar dierbren Theudofried, aan de aard had weêrgegeven.

[De gewoonte in Spanje, van over dierbare afgestorvenen rouw te

dragen, wordt hier door onzen Schrijver uit de Epistola Petri Venerabilis, by Yepes T. VII. voorkomende, omstandig bevestigd.]

Bladz. 300.

Toen gruwbre Witiza zijn dolle gramschap koelde enz.

Witiza deed Theodfried de oogen uitsteken, om hem onbekwaam tot regeeren te maken, zegt Ferreras. Dit was, omtrent mededingers naar den zetel, gemeen.

De geschiedenis van ons warelddeel in de middeneeuwen vloeit over van voorbeelden hiervan. Wanneer Albuquerque Ormus in bezit nam, zond hy vijftien der vroegere Koningen van die kust naar Portugal, die hy daar gevonden had, alle, by gevolg en ieder op zijn beurt, afgezet en geblind zijnde geworden.

In den halfwoesten staat der Maatschappy schijnt elke soort van verminking in een Vorst als hem van de opvolging uitsluitend, beschouwd te zijn. Yorwerth, de zoon van Owen Gynedh, werd in Walles buiten aanmerking gehouden om zijn gebroken neus; Graaf Oliba in Barcelona, om dat hy nooit spreken kon zonder met den voet vier of vijfmaal op den grond te stampen als een geit, waarvan hem de naam van Oliba Cabreta gegeven werd. Pere Tomich. c. 28.

In het Verdrag tusschen Koning Henrik den V van Engeland, en Karel den VI van Frankrijk, waarby de eerstgenoemde tot Koning van Frankrijk verklaard, en de erkenning en eed der Fransche Vasallen en Onderdanen jegens hem bedongen werd, was ook de uitdrukkelijke bepaling bygevoegd: ‘Ten ware onze voornoemde zoon Koning Henrik lijf of lid mocht verliezen, of door eene doodlijke krankte overvallen worden, of vermindering in zijn persoon, staat, eer, of goederen komen te lijden.’ Monstrelet vol. V. p. 190.

Lope de Vega zinspeelt in zijn gewonnen Jeruzalem, op Theodfrieds blindheid.

Ach! riep in 't midden harer Vrouwen
Florinde al jamm'rend uit, met neêrgedrukten geest:
Dat me ooit Rodrigo aan moest schouwen!
Ach! dat hy blind gelijk zijn vader waar geweest!

Witiza nam dien 't licht der oogen,
Maar beter, zoo 't aan hem, den schaker, waar geschied;
Kastieljes burg zou nog op Spanjes Rijkskroon bogen,
En de Afrikaan vertrad den schildleenw niet!

De schildleeuw is de steigerende Wapenleeuw van het Koninkrijk LEON, dien Spanje met de burcht van Kastilie kwartiert.

Derde zang.

Bladz. 304.

Daar nadert hem een Moor die in zijn holle trekken,
In 't wild en starziend oog den waanzin meent te ontdekken, enz.

[Men weet, of dient te weten, dat de Muzelman eenen diepen eerbied voor elk waanzinnige heeft, als op wien de hand van God rust, en die den Almachtige naderby is. Dit is waarschijnlijk op de vlagen van epilepsie en enthusiasmus gegrond, waaraan Mahomed onderhevig was, en in welke hy waande of voorgaf met verschijningen van den Engel Gabriel begunstigd te worden. Hoe het zij, Mahomeds aanhangelingen bewijzen elken waanzinnige het innigst ontzag en de ruimste weldadigheid, en vragen zijne voorbede.]

Bladz. 304.

En roept in Godsdienstdrift den naam van Allah! uit.

[De naam van ALLAH is niets anders dan GOD, wien de Muzelman als Eenig, Almachtig, en Eeuwig vereert. Dit hun Leerstuk, 't geen Mahomed en zijne Navolgers aandreef om de Afgodery des Heidendoms uit te roeien, lijdt geene de minste inbreuk door hun eerbied voor Mahomed, als eenen door God verwekten Profeet; noch door hunne erkentenis van Christus als boven allen schepsel verheven, en als verwacht wordende Rechter der aarde. - Maar waarom dan hunne onheilige beden, ontheiliging van Gods kerken, en dergelijke uitdrukkingen meer? - 't Is niet noodig, hier de oude vooroordeelen der onwetende tijden die hen als opzetlijke lasteraars en zelfs als vervloekers des Goddelijken Heilands, zoo wel als aanbidders van Mahomed deden aanmerken, by op te halen: genoeg is het om deze uitdrukkingen te wettigen, dat zy hunne gebeden niet in Christus naam, niet op grond Zijner verzoening en Kruisofferande voor onze zonde en erfschuld, ten hemel zendeu; 't geen alleen het gebed heiligen kan. - En waar de Reuegaat, die niet (als Mahomed) 't Christendom en de persoon des Heilands slechts gebrekkig had leeren kennen, maar de Godheid en zoen van Christus afzwoer, zijn gebed Godlasterlijk stortte en met het hunne vereenigde, was het daar geene ontheiliging? Doch zie ook onze Aanteekeningen op bladz. 307.]

Bladz. 306.

Den wal voorby, uit de omgestorte puin
Gewrocht. -

Het Romeinsche Conimbrica stond omtrent twee mijlen van het tegenwoordige Koimbra in den streek van Condeyxa Velha. Ataces

Koning der Alanen, veroverde het op de Sueven, en ontvolkte 't ter wrake van den hardnekkig geboden wederstand; maar stelde alle de inwoners zonder onderscheid aan het leggen van de grondslagen der nieuwe stad, waar zy thands gelegen is. Hermenerico, de Koning der Sueven, overviel hem by dezen arbeid, maar werd geslagen en tot den Douro nagejaagd. Toen werd er vrede gemaakt, en Chindasonde, des overwonnelings dochter, werd den overwinnaar in echt gegeven. Ten aandenken van deze bevrediging voerde Ataces in zijne banieren eene Maagd in een burcht, met een groenen Draak ter eener en een rooden Leeuw ter anderer zijde, zijn wapenteeken dus met die van zijn schoonvader vereenigende; en nog is dit wapenschild, op de torens van Koimbra zijnde uitgehouwen, als het stadswapen bekend. Twee brieven van Arisbert Bisschop van Porto, aan den Aartsdiaken van Braga, Samerius, te Alcobaça bewaard, verhalen deze gebeurtenissen als dagnieuws; wel te verstaan, zoo 't gezag van Alcobaçaner berichten en dat van Bernardo de Brito hier gelden mag. Mon. Lus. XXVI, 3.

Ataces was een Ariaan, en gaf dus den rechtzinnigen Bisschoppen en Priesters in zijne nieuwe stad veel te doen; maar zijne Gemalin bekeerde hem.

Bladz. 306.

Mumadona.

Gaspar Estaco heeft getoond, dat dit de naam der Stichteresse van Guimaraens geweest is, en dat hy niet by misvatting (als eenige Schrijvers onderstelden) dus geschreven staat, of uit vermenging van twee woorden saamgesmolten kan zijn.

Bladz. 307.

En 's Alregeerders naam met dien van Mahomed
Door hen vereend te zien in 't lasterend gebed, enz.

[Paus Klemens de Vijfde, in het Koncilie van Vienne, merkt te recht aan, dat het vermelden van eenige woorden ter verheffing van Mahomed, quem ut sanctum Sarraceni venerantur et colunt (zegt hy), de Christenen hooglijk ergeren moet, en dus in Christenlanden niet geduld mag worden. C. un. de Jud. et Sarrac. in Clement. En hy noemt te dier gelegenheid Mahomed een sacrilegus. Die benaming wettig ik ook uit al mijn hart, zoo men 't slechts elken Sociniaan, Ariaan, of Deïst wil verklaren. Doch wat de aanroeping betreft van dien men voor een heilige en by God verheerlijkte houdt; de Roomschgezinde keere in zich-zelven, en bedenke daarby dat de Muzelman, (die Christus ten oordeel der wareld verwacht,) ten minste zijnen Profeet de macht niet geeft, om door zijne

verdiensten zondaars zalig te maken, als (ik wil het der Kerk-zelve liefst niet te laste leggen) in zijne kerk wel ten aanzien der Heiligen en heiligverklaarden beweerd en aangenomen is.

Bladz. 308.

- Limaas boorden, waar, van Dichtrenvuur ontgloeid,
Diegoos cytherkoord voor latere geslachten,
Zijn zachten weemoedstoon in teedre minneklachten
De galmende echo ter herhaling, klinken deed.

Diëgo Bernardes, een der beste Portugeesche Dichteren, was aan den oever der Lima geboren en met innige hartelijkheid aan de schoonheid van dien Landstreek gehecht. Eenige zijner Klinkdichten kunnen de vergelijking met de beste dichtstukken van dien aart uithouden. Men beschuldigt hem, verscheiden S o n n e t s van Camoens als zijne eigene te hebben doen drukken. 't Zou moeilijk zijn, ten dien aanzien bewijzen op te delven; doch zoo veel is zeker, dat zijne onbetwistbare voortbrengsels die zoo naauw en in eigenaartige tederheid en in zachtheid van uitdrukking gelijken, dat het geheel zich volmaakt als het werk van een en den zelfden Dichter vertoont.

Bladz. 310.

Heel Auria is thands ten doodkuil omgeschapen.

Het tegenwoordig Orense. De Mooren vernielden het tot den grond. D e p o p u l a v i t u s q u e a d s o l u m, zijn de eigen woorden van eene der oude korte Kronyken. In 832 vond Alonso el Casto (de Kuische) het al te volkomen verwoest, om hersteld te worden. E s p a ñ a S a g r a d a, XVII. p. 28.

Vierde zang.

Bladz. 317.

Den abt van 't heilig sticht. -

Namelijk te Visonia, van Sint Felix. Van zijne merkwaardige stichtingen, en de schoone Landstreek waarin zy gelegen zijn, heb ik in den derden Druk mijner B r i e v e n u i t S p a n j e e n P o r t u g a l een verslag gegeven, I. Deel, bladz. 103.

Bladz. 323.

Sacaru -
Hy nam, met weinigen, in 't uiterst trouw gebleven,

Den weg naar d' Oceaan, enz. -

Dit verhaal dat by Bleda herhaald wordt, steunt op geen beter

gezag dan dat van Abulcacim, hetwelk echter in zoo verre kracht heeft, als bewijzende, dat het in zijnen tijd voor waarheid was aangenomen.

Antonio Galvam in zijne Verhandeling van de Oude en Latere ontdekkingen, vermeldt eene in zwang gaande en openbaarlijk valsche geschiedenis, die ondersteld werd Sacaru en zijn medeuitgewekenen te betreffen. Men wil (zegt hy) dat om dezen tijd (het jaar 1447) een Portugeesch vaartuig, de straat van Gibraltar uitgezeild, door een storm te verr' in het Westen gedreven, aan een Eiland kwam, waarop zeven steden in welke onze taal werd gesproken; en waarvan de Inwoners ons vroegen, of Spanje, waaruit zy na het verlies van Koning D. Rodrigo, gevlucht waren, nog onder 't bezit van de Mooren was? De Onderbevelhebber van 't schip meldde, dat hy eenig zand van dat Eiland had meêgebracht, en in Lissabon aan een Goudsmit verkochte, die er eene goede menigte gouds uit haalde. Men zegt, dat de Infant D. Pedro, die in dien tijd regeerde, de zaak beval op te teekenen in de Casa do Tombo, en daar is er, die willen, dat die kusten, door de Portugeezen toen aangedaan, de thands zoo genoemde Antillas of Vooreilanden van America en Nieuw Spanje zijn. (p. 24.)

Dit Eiland der zeven steden is in de kaart van Martin Behaim geplaatst. Welhaast werd de historie vermeerderd met aan de zeven steden zeven Bisschoppen te geven; en Hornius beschuldigde Galvam van dit slechts bedacht te hebben om aan zijnen Landaart de eer der ontdekking van de Westïndien toe te eigenen. Intusschen is 't blijkbaar dat Galvam de zaak verhaalt als haar niet geloovende. Contam (zy verhalen), en diz (men zegt), drukt hy zich uit, zonder ergens het feit te verzekeren, of daar iets uit af te leiden, maar dit bloot als eene vertelling aanvoerende, en het is tevens zeker, dat er nooit iemand van volkomener oprechtheid bestond dan deze Antonio Galvam; een man, wiens Geschiedenis niet zijn Vaderland, maar het Bewind, waaronder hy leefde, ongunstig is, en wiens onbezoedelde en zich altijd gelijk blijvende deugd hem in de rij der voortrefflijkste mannen een plaats moet doen geven, waar immer de menschelijkheid roem op mag dragen.

De Schrijvers die deze Historie der zeven steden met hunne Bisschoppen overnamen, waren gretig om ook in de Nieuwe wareld sporen van Sacaru uit te vorschen; waartoe de gelijkenis van een zweemsel van Christendom, in Yucatan en elders gevonden, ten blijk moest dienen. Gregorio Garcia, Origen de los Indios, IV. c. 20.

Abulcacims werk, waar in deze geschiedenis eerst verscheen, is onbewimpeld voor eene bedriegery van den Overzetter, Miguel de Luna, verklaard.

De Portugeesche Academist, Contador de Argote, van deze wonderbare zaak sprekende, stelt hem echter vrij van deze beschuldiging die hem te lichtvaardig is opgelegd. Pedraca, zegt hy, in de Gran-

dezas de Granada, en Rodrigo Caro in de Grandezas de Sevilla verzekeren beide, dat het oorspronkelijk Arabische in het Escuriaal bestaat, en Escolano getuigt het zelfde, hoezeer Nicolas Antonio bybrengt, dat de Naamlijsten dier boekery geene melding van zulk een geschrift doen. Indien Luna het verdicht had, het zou ook van velen dier grove misslagen vrij zijn die er in opgemerkt worden; ook is er geene reden om zulk eene valschheid aan Luna toe te schrijven, een man, in 't Arabisch ervaren, en van eenen onbesprokenen naam. Hetgeen ik vermoede, is dat het boek door een Moor uit Grenada is opgesteld, en de grond mijner meening is de naanwgezetheid waarmede hy Tarifs verovering van dat gedeelte des Koninkrijks van Grenada van de Alpuxarras en de Sierra Nevada beschrijft, en dit met uitvoerige oplossing van de afleidingen der namen van plaatsen en andere omstandigheden, als ieder, die met opmerkzaamheid leest, zal bevinden. De leeftijd van den opsteller van dien niet onvermaaklijken roman moet zekerlijk na de regeering van Bedeci Aben Habuz gesteld worden, welke gelijk Marmol ingevolge de Arabische Schrijvers verhaalt, omtrent het jaar 1013 regeerde, en Heer van Grenada was.

Mijn gevoelen rust daar op, dat in den Roman van Abulcacim het voorval gevonden wordt, dat voornoemde Bedeci Aben Habuz in Grenada die beroemde windvaan deed stellen, verbeeldende een Ridder te paard in metaal, met een speer in de rechter- en een knots in de linkerhand, en deze woorden in 't Arabisch: Bedeci Aben Habuz zegt, dat op deze wijs Andalusia bewaard moet worden. Het beeld wordt met ieder wind bewogen, en draait geheel rond. Memorias de Braga, T. III. p. 120.

In de fabelachtige Kronijk van D. Rodrigo is Sacarus (gelijk hy daar genoemd wordt) een aanzienlijk personaadje; maar het vertelsel van zijne uitwijking uit Spanje was toen niet bekend, en de Schrijver doet hem omkomen, eer de Mooren nog op het Tooneel treden. Hy schijnt hem als toonbeeld eener volmaakte edelmoedigheid voor te stellen.

Bladz. 324.

> Te lang reeds duurde hier op eigen grond het kermen
> Van Spanjes dierbaar kroost, enz.

Daar bestond een wet die het buwelijk tusschen de Gothen en Romeinen verbood; en Recesuintho vernietigde die (Fuero Juzgo L. III. tit. 1, leg. 1), met aanmerking in zijn Edikt, dat het volk reden had, zich in deze afschaffing zeer te verheugen. Het is zonderling, dat deze onderscheiding zoo lang stand heeft gehouden; maar zy wordt ook in een wet van Wamba gevonden, en moet buiten twijfel in kracht zijn gebleven, tot die twee volksnamen beide in de algemeene schipbrenk bedolven werden.

De grond van dat oude verbod wordt in de Wetten der Visigothen

bloot gelegd. Het is, (wordt daar gezegd) eene groote verwarring in de Geslachten, wanneer de Zoon niet aan den Vader gelijk is: want het geen tot den wortel behoort, moet ook in het uitspruitsel zijn; en naar dit grondbeginsel werd een wet gevestigd om de slavenkinderen slaven te houden.

'Vele Geschichtkundigen (zegt Contador de Argote, Memorias de Braga, III, 273), houden 't daarvoor, en te recht, dat dit inderdaad een Burgerlijke oorlog, en de Monarchie in twee partyen verdeeld was, waarvan de zwakste de Arabieren te hulp riep, en dat deze Arabieren zich meesters maakten, en door de verdeeldheden in 't Land dit niet zeer bezwaarlijk uitwerkten.'

'De geboren Spanjaarden (zegt Joam de Barros), droegen den Gothen nooit groote hartelijkheid toe, die, vreemden en ingedrongenen zijnde, daar geenerlei recht hadden, dewijl het gantsche Land tot het Romeinsche Rijk behoorde. - Men meent dat de meesten, die door de Mooren verslagen zijn, Gothen waren, en zegt, dat er aan de eene en andere zijde in twee jaren tijds zevenmaal honderd-dnizend man door het zwaard vielen. De Christenen die ontkwamen, wilden, dat de naam van Gothen zoude ophouden; en hoezeer eenige Kastilianen de uitdelging van het geslacht beklagen, met Don Jorge Manrique den roem erkennende van

Dat bloed der strijdbre Gothen,
In stam en adeldom
Zoo heerlijk uitgeschoten,
Dat geen der Vorstenloten
Tot zulk een luister klom;

men mag twijfelen of dit wel gegrond is: want zy waren een trotsche en woeste Natie, en langen tijd Ketters, van Arius, van Eutyches, en van Pelagins aanhang, en niet te verheffen dan als krijgshelden; en ook naar overheersching en verovering zoo greetig, dat zy, waar zy zich heen strekten, alles als sprinkhanen verwoesteden, en de Keizer hun daarom dit Land afstond. Het volk dat daar bevorens in woonde, was van beter aart, altijd by de Romeinen geacht, gevreesd, en geprezen, getrouw en redelijk; en indien de Gothen naderhand eenigen lof waardig geweest zijn, zy zijn 't hier geworden. Want gelijk planten en vruchten door verpoot en in een goeden grond overgebracht te worden, haar bitter verliezen en verbeteren (gelijk men van de perziken meldt) zoo verandert een goed land zijn bewoners, en maakt hen van barbaren en woestaarts, beschaafd en rechtschapen.

De Mooren gaven niet voor, dat zy tegen de Christenen kwamen, maar tegen de Gothen, die zich het bezit van Spanje hadden aangematigd; en het schijnt, dat het volk des Lands zich des weinig bekreunde, of zy onder Gothen of Mooren waren. En wellicht ware het

niet te veel gezegd, dat zy de Mooren verkozen; niet alleen, om dat alle uieuwigheden en veranderingen zich met iets behaaglijks voordoen, maar vooral, om dat zy tegen de Gothen verbitterd waren, ter zake van 't geen zy tegen de rechtzinnige Christenen, en tot voorstand van Koning Witizaas slechte regeering, gedaan hadden.'

'Gy moet niet denken (zegt de Kronijkschrijver) dat Graaf Juliaan en de Bisschop Don Orpas van het geslacht der Gothen waren. Zy stamden uit Cezar af, en daarom waren zy niet bezwaard, den Gothschen stam te verdelgen. Kronijk van Kon. D. Rodrigo I. Deel, Kap. 248.

Bladz. 324.

Door Toledo. -

[De zetel der Regeering van 't Spaansche Rijk was in 554 door Athauagild te Toledo gevestigd. De slag van Xeres die een eind aan Rodrigoos heerschappy maakte, viel voor in 712.]

Vijfde zang.

Bladz. 327.

Als of de Muzelman, enz. -

[Reeds onder de Regeering van Koning Wamba in 675, hadden de Sarraceenen uit Afrika met een sterke legermacht eeue landing in Spanje beproefd, doch, die met een geweldig verlies en de algeheele vernieling hunner Vloot van honderd en zestig zeilen mislukte Thands gelukte hunne overweldiging door 't verraad van Juliaan en zijn vloekbaren aanhang, de verdeeldheid der voornaamste Geslachten, en de vermindering van den krijgshaften geest der Natie; welke oorzaken te samen liepen. Zie den Vierden Zang, bladz. 324, van die trotschheid der geslachten, en voorts des Schrijvers Tweede Aanteekening op bladz. 286.]

Bladz. 329.

- Zag men niet
Dat Egilone-zelv God en zijn dienst verliet
Om aan den Muzelman haar hand en trouw te schenken?

Van dit haar huwelijk strekt het ontwijfelbaar en stellig getuigenis van Isidorus Pacensis ten bewijze, in España Sagrada T. 8, p. 302, bygebracht.

Florez verhaalt de zaak met de woorden der oude overzetting van

een Arabisch oorspronklijk, dat aan Rasis wordt toegeschreven, uitvoerig, 't geen wy hier kortelijk samentrekken. Hy noemt haar Ulaca, een recht waardige vrouw van uitnemende schoonheid, en van hooge geboorte uit Afrika. Gevangen, en haar lot beklagende, beval zy zich aan des overwinnaars edelmoedigheid, en bad hem haar te willen verkoopen, zich verzekerd houdende, dat de deernis met haar ramp hem een aanzienelijk losgeld voor haar zou doen opbrengen. 't Was Belazin, de Zoon van Muza, die als Heer van Spanje, regeerde, doch haar niet afstaan wilde, maar haar naar de Moorsche Wet trouwde, doch met vergunning van zelve Christinne te blijven. Hy bewees haar groote liefde en eer, verr' boven zijne andere vrouwen; waardoor zy den Christenen vele gunstbewijzen verkreeg. Van haar eigen kostbaarheden deed zy hem een kroon maken, ten einde (zegt zy) God en menschen hem als Koning zouden kennen. Memorias de las Reynas Catolicas I. p. 28. [De zaak wordt hier derhalve naar het partijdig inzien der sprekenden voorgesteld; en het is op deze wijze dat de Dichterlijke uitwerking haar volle kracht verkrijgt. Dit huislijk lijden, dat hier vervolgens aangeroerd wordt (domestic wrongs and discontent,) behoort hier ook toe. 't Werd haar ook altijd ten hoogste misduid:

Foi notado a misera raynha,
Casarse com hum Mouro tam asinha,

zegt de Destruiçam de Espanha.]

De uitgang dezer Echt, en het geen zy na zich sleepte, was Abdalazis noodlottig. In Abulcacims Geschiedenis wordt gezegd dat hy door haar tot het Christendom overgehaald en daarom van zijn Vader ter dood gebracht werd. Anderen hebben gemeend, dat hy door haren invloed ondernam, zich onafhanklijk van den Kalif te maken. Iets zonderlings, 't geen den tijd kenteekent, wordt hier by gevoegd. Egilona was zeer begeerig haar Gemaal te bekeeren, en om hem ten minste eenig teeken van uiterlijke eerbewijzing aan de heilige beelden die zy in haar vertrek had, af te dringen, deed zy de deur zoo laag maken, dat hy daar niet intreden kon zonder te buigen. Bleda p. 214.

Schoon is deze vrouw door den Dichter van Graaf Juliaan geschilderd.

Gedoscht in reine deugd als onverletbaar staal,
Leefde Egilone alleen voor Hemel en Gemaal;
Hechtte ieders hart aan zich, en kende geen sieraden
Dan blanke eenvoudigheid in inborst en gewaden,
Als argloos veldgebloemt' door eigen luister schoon.
In stroomen van gejuich en teedren hartetoon
Klonk haar geliefde naam uit duizenden van kelen,
En alles droeg haar beeld in feest en praaltooneelen.
't Riep al en zuchtte om haar, en hing en bad haar aan,

En jubelde om een wenk dien ze op hen neêr mocht slaan.
Gebied en praal lag aan heur voeten als vertreden.
Maar zie, door aardsche drift den hemel thands bestreden!
De trots bekrijgt de liefde, en dorst uaar wraak en eer
Biedt Godsdienstijver, biedt verneedring, tegenweer.
De weêrspoed doofde 't licht dat heerlijk uit haar straalde,
En, nader aan den brink die 't aardsch gezicht bepaalde,
Blijkt sterflijkheid van klei, die, in zich-zelf verhard,
Van één scheurt, berst, verkrimpt, en 't oog ten afschuw werd.

Bladz. 331.

Kaffer. -

[Dus spreken wy het woord uit, doch het is het Arabische كافر (k a f i r ,) dat is K e t t e r . Het verwarde denkbeeld der Muzelmannen, als of de Godheid van Christus met de E e n h e i d van God strijdig ware, doet hen den rechtzinnigen Christen als Ketter, en zelfs, ondanks hun diepen eerbied voor den Heiland, door Mahomed ingeboezemd, als besmet met afgodery aanmerken.]

Zesde zang.

Bladz. 338.

- Die dag, zoo rijk in bittre vreugde,
Die 't zwoegend moederhart ondanks zich-zelf verheugde.

De Engelsche Dichter zegt b i t t e r a n d s e v e r e d e l i g h t . Duistere uitdrukking, doch welke de Schrijver heeft willen ontleenen aan het Engelsche Treurspel van Graaf Juliaan. De plaats is deze:

ABDALAZIS.
Nog mint ge uw Vaderland?

JULIAAN.
Abdalazis, die zucht is menschheid ingeplant.
Alleen den Groote niet, of die van uit den hoogen
Zijn kroost slechts éénmaal 's daags met onverschillige oogen
Ziet leiden aan de hand der wulpsche kamermeid,
En de ooren wreevlig sluit als 't zich vermaakt of schreit.
Of die, wanneer een vreemde, aan zijnen disch gezeten,
Hem naar zijn Landgoed vraagt, den naam zelfs is vergeten
Wiens waatren heel 't gewest omslingren; wiens geboomt'

De donderwolk doorboort, die langs de bergen stroomt.
Neen, andren zijn het, die met hartelijker zinnen
Het land van hun geboorte uit echte zncht beminnen,
Als woonoord van hun vroegste en dierbre vriendenkring,
En Kerk, die in haar schoot hun kindsche bede ontfing.
Deze, als geweld, verraad, of ongebonden Heeren
In weelde en dartelheid, de deugd ten hoon, braveeren,
En wijzer hoofden zelfs bezwijken in hun plicht,
Slaan dan op deze ellende een onverwrikt gezicht;
Staan, wen de krijgstrompet en lucht en grond doet daveren,
En zien 't vijandlijk vuur langs trans en torens klaveren,
Ja, zien 't met bitter en verhardend zielsvermaak.

['t Is ook hier bitter and severe delight. De woorden zouden in onze taal onverstaanbaar zijn, doch het komt er op aan, den zin uit te drukken. Het geeft eigenlijk, zoo ik 't wel versta, een voldoenend wraakgevoel in smart te kennen.]

Zevende zang.

Bladz. 348.

- Die, teelt van Spanjes bloed
En Koninklijken stam, den scepter zwaaien moet.

Dit was een geliefkoosde opvatting van Garibay, zelf een Biskaaier; maar hy heeft er weinig beter bewijs voor, dan dat de Gothsche namen met Rodrigo ophielden, en dat Pelagio en zijne opvolgers de hunnen uit een ander Geslacht namen. Hy zegt echter, dat er geen oude schriften tot ondersteuning van dit zijn gevoelen ontbreken, waarop een ruw en plomp aanteekenaar op den rand van mijn exemplaar by heeft geschreven: Dit liegt Garibay; en ik vrees dat deze man gelijk heeft. [Vergelijk des Schrijvers Aanteekeningen op bladz. 324.]

Daar is een fabelachtig verhaal van Pelagioos geboorte, dat, gelijk vele andere vertellingen van geen betere waarde, legenden en reliquien ter bevestiging heeft. Volgens Doctor D. Christoval Lozano, in zijne Historie van de latere Koningen van Toledo is de zaak deze.

Luz, broeders of znsters dochter van Egilona en zuster van Rodrigo, woonde in het paleis van den Koning Egica te Toledo. Haar vaders broeder, Favila, werd op haar verliefd, en kwam uit Kantabrie waar hy verblijf hield, haar ten huwelijk vragen, geen anderen hinderpaal verwachtende dan den band der bloedverwantschap, die door 't Geestelijk gezag weggenomen kon worden. Maar de Koning zocht deze schoonheid aan tot zijn byzit, en werd door hare weigering minnenijdig; en zijn macht en geweldigen aart was 't gevaarlijk te tergen.

Favila waagde derhalve geen openlijk aanzoek, maar verbond zich in 't heimlijk met haar voor een Mariabeeld. Het gevolg liep spoedig in 't oog, en dit te meer, daar, als Dr. Lozano verzekert, te dien dage nog geene hoepelrokken bestonden. De Koning bemerkte verandering in haar, en deed haar bespieden, in meening het kind te versmooren, en de moeder naar al de gestrengheid der Wet te doen straffen, die den brandstapel voor onechte gemeenschap bepaalde. Luz was haar gevaar wel bewust, en vertrouwde zich aan haar kamerjuffer en een harer dienaren. Dezen maakten een kistjen of bootjen voor 't kind, en zoodra het ter wareld kwam, doopte zy 't zelve, noemde het Pelagio, en lei een geschrift by het wichtjen, dat een zeer nadruklijk verzoek inhield voor die het mocht vinden, om het knaapjen zorgvuldig op te voeden als zijnde 't van een goede afkomst. Daar werd gelds genoeg by gedaan, om hem gedurende acht jaren, te onderhouden; en het bootjen werd dus in den Taag gezet, waar het dien en den volgenden dag en nacht afdreef. Den tweeden morgen vatte het grond naby Alcantara en werd gevonden door Grafeses, die juist de oom van des kindtjens moeder was. 's Konings achterdocht werd bevestigd door de nieuwe en spoedige verandering van haar voorkomen, en zonder vrucht nam hy allerlei middelen te baat om haar te betrappen. Zelfs beval hy, alle de kinderen om te brengen, die binnen drie maanden in of binnen den omtrek van Toledo geboren waren, en naauwkeurig onderzoek te doen op de omstandigheden van hun ter wareld komen. Tot verbazing van later geschichtschrijvers werden er vijf- en dertigduizend van dit korte tijdperk gevonden, en op niet een van die viel de minste bedenklijkheid. 't Verhaal gaat verder in den loop zulker verdichtselen voort. De schoone wordt beschuldigd van de kuischheid overtreden te hebben, en ten vure verwezen, ten zij een kampioen haren betichter verslaat. Favila derhalve onderneemt haar verweering, en overwint. Een tweede lijfgevecht volgt daarop met gelijken uitslag, en daar zouden er nog meer uit voort zijn gesproten, indien niet een Kluizenaar den Koning tot berouw had gebracht. Grafeses ontdekt op zijn tijd het geheim, en hergeeft het kind aan zijne ouders.

Deze fabelachtige Kronijk schijnt de oudste geschreven bron dezer historie te zijn, maar waarschijnlijk was er zoodanig eene overlevering lang te voren in omloop geweest. Het bootjen werd te Alcantara in 't klooster van San Benito getoond, en men kan er een beschrijving van vinden, en tevens de redenen voor de echtheid van 't stuk, hy Francisco de Pisa, in zijne B e s c h r i j v i n g v a n T o l e d o, III B. E e r s t e H o o f d s t u k.

Bladz. 349.

> En Spanjes doornenkroon die zy mijn schedel bood,
> Te aanvaarden in uw naam. -

Hertog Godfried was werkelijk in Jeruzalem met doornen gekroond.

Eene byzonderheid, die aanleiding tot een belangrijk geschilpunt in de Heraldie heeft gegeven, het geen door Barret in dat gedeelte van zijn uitgebreid Dichtstuk, dat dezen vorst betreft, op de volgende wijs voorgesteld wordt.

Een Vorst, der Godvrucht meer dan mooglijk één verknocht
In de onbezonnen eeuw waarin hy leven mocht:
Met deugden rijk versierd, en vijand aller snoodheid:
Van needrigheid vervuld in 't middelpunt der grootheid.
Die, machtig Koning, wars van wareldlijke pracht,
Den Koning niet vertoonde in kostbre kleederdracht.
Zijn' schedel mocht geen kroon met de ijdle glans genaken,
Waarin gesteente en goud elkander tegenblaken;
Een scherpe doornenkrans omvatte 't voorhoofd hem,
Als Christus torschen wilde in dat Jeruzalem,
Wanneer Hy met het hout zijn' schoudren opgeladen,
Gekromd heur straat doorkruiste om onze gruweldaden,
Voor ons der zonden straf aan 't vloekhout door ging staan,
En 't menschdom uit den boei van 's Afgronds Vorst ontslaan.

't Was Godfrieds needrigheid, die (vreemd aan later dagen)
De gouden kroon ontzeide om Jezus kroon te dragen;
Waardoor zich 't onverstand, steeds in 't beslissen stout,
By d' opgeblazen kring van kroon- en schildherout
(Aan schittering gehecht en ijdle staatsiewetten)
Vermat, dees Christenvorst van 't Koningdom te ontzetten,
Zijn deugd, sieraad der ziel, in 't Godlijk oog zoo schoon,
(Die de Englen in hun zang verbreiden voor Gods throon,)
Miskennende in hun waan. - Maar wy, rechtschapen zielen,
Die, Christnen, door die deugd voor Christus nederknielen,
Erkennen hem als Vorst, volkomen Held en Vorst,
Die meer dan kroongoud in zijn doornen heeft getorst;
En baak en Godlijk licht voor latere Opperheeren
Die 't Christlijk warelddeel in 's Heilands naam regeeren.
Want hy, Godvruchtige, wees de eedle gaaf niet af
Wen 's Hemels dierbre gunst hem opriep tot den staf,
Maar, d'ijdlen wareldpraal die Vorsten houdt gevangen
(Zijn Heiland tot een hoon) onchristlijk aan te hangen.

Ziet, Koningen der aard, Gy Vorsten, hooggethroond,
Waar zielenädel, waar oprechte grootheid woont!
Schouw hier het voorbeeld aan eens Konings, heil der volken!
Geen Nimrod bootst hy na met torens tot de wolken,
Of geen Semiramis met Beemd- en Hofzaalbouw;
Geen Nero in de zucht voor zang en renbaanschouw;

Geen Elogabalus in schandlijk lustverzaden;
Maar eedle Jozuaas in Christen-heldendaden;
Maar Judiths in 't verslaan van woesten Heidnen-trots;
Maar Davids in de hoop op Sions vaste rots,
En Salomoos in zucht voor 's Hoogsten tempelhulde,
Die van zijn voorhoofd straalde en heel zijn borst vervulde.

Achtste zang.

Bladz. 353.

- De langgerekte nacht
Doorwaken, of in 't veld, des Hemels starrenwacht
Allengs verdwijnen zien aan de overfloersde kimmen,
Om, eer de dagheraut zijn zetel zal beklimmen,
Te zwoegen in de last, zijn' schoudren opgelegd.

Garci Fernandez Manrique verraste de Mooren zoo dikwijls by nacht, dat hy den naam bekwam van Garei Madrugi, dat is G a r c i V r o e g o p . Hy stichtte het klooster van Sint Salvador de Palacios de Benagel voor Benedietijner Nonnen; en als hy zijne partygangers opriep, placht hy te zeggen: ‘Op, mannen! aan den strijd! want mijn Nonnen zijn op, en aan 't bidden.’ L e v a n t a o s , S e ñ o r e s , a p e l e a r , q u e m i s m o n j a s s o n l e v a n t a d a s a r e z a r . (Bewijsstukken tot de Geschiedenis van het Huis van Lara, bladz. 42.)

Tiende zang.

Bladz. 361.

Hermesinde.

Mariana leidt den naam van Hermesinde van den eerbied af, welken men in Spanje voor H e r m e n g i l d had, een Prins, die onder de Heiligen werd gesteld om dat hy het Ariaansche geloof verzaakte en tegen zijn vader eene inlandsche oorlog ten behoeve der Rechtzinnigen ondernam. Het is byzonder aanmerkenswaardig ten aanzien van Don Carlos dat zijn naam, zoo men wil, in den Almanach gesteld zou zijn op verzoek van Filip den II. - Mariana leidt uit die zelfde bron de namen van Hermenesinde, Armengol, Ermengaud, Hermegildes, en Hermildez, af. Doch hier schijnt hy (even als Brito ten opzichte van Pelagio) te vergeten, dat die naam in gebruik was eer de Heilig dien droeg, en dat hy afstammelingen in menigte heeft. De oorsprong mag in H e r m a n gevonden worden, wiens Duitsche naam den verlatijnschten Arminius heeft verdrongen. Het is blijkbaar dus, en de hoofdafstammelingen zijn H e r m a n c h i l d voor de mannen-, en H e r m a n - g o n d e of c h o n d e voor de vrouwennamen.

Bladz. 368.

Daar waar de vloed des Taags het rotsgebergt' doorsnelt.

De Historie van het Betooverd slot te Toledo is bekend genoeg, en vooral in Engeland sints Walter Scott. [De omslachtige vertelling door den Schrijver uit de Fabelkronijk van Koning Don Rodrigo hier ingelast en elf bladz. groot, gelooven wy hier te mogen voorby gaan, zoo wel als de vrij groote Spaansche Romance daarover, die hy-zelf zoo plat als een schol noemt. Het zelfde geldt omtrent de Spaansche verzen van Juan Yague de Salas, en het uittreksel uit de Algemeene kronijk van Koning Don Alfonso, waar Laomedon met den bouw van Troje in gemengd is.]

Bladz. 370.

Als een Magdaleen, enz.

Lardners brief ten bewijze dat de huizen voor boetdoende vrouwen van ontuchtig leven niet naar Magdalena genoemd behooren te worden, is bekend; en even zoo het artikel daarover van Jean d' Espagne in zijn Shibboleth. Onbevooroordeelde kenners van het Evangelie hangen de oude vooroordeelen daaromtrent niet aan, maar blijven by den text van het Evangelie. Uit den laatstgenoemde zullen wy alleen met de Noot onzes schrijvers, opmerken: ‘Dat Lukas, Hoofdst. VII, de daar gemelde zondaresse niet noemt. Dat die (Matth. XXVI, en Joann. XII,) Jezus zalfde, Maria Magdalena niet was, maar de laatstgemelde, Maria, zuster van Lazarus. Dat wy ook nergens vinden, dat Maria Magdalena de voeten des Heilands zalfde. Dat wy even zoo nergens vinden, dat zy een vrouw van ontuchtig leven was. Het Evangelie meldt, dat zy door zeven duivelen gefolterd werd, hetgeen niets tegen haar gedrag kan bewijzen, zoo als er ook zelfs geene schaduw van eenig woord is, hetgeen haar verachtelijk brandmerkt. - Behoorden wy ons niet zoo wel voor lastering en valsch getuigenis jegens de afgestorvenen als jegens levende menschen te wachten?

Opmerkelijk is het, dat noch de zondaresse [Lukas VII,] noch de overspelige, waar Joannes VIIe Hoofdstuk van spreekt, noch de Moordenaar, die aan het Kruis bekeerd werd, in de gewijde geschiedenis genoemd worden. Heeft de Heilige Geest de namen dezer groote zondaren onderdrukt, zoo voegt het ons kwalijk, hun namen te geven; en veel minder nog, de hun eigene misdaden aan zulken toe te eigenen die in de schriftuur van geene byzondere zonden beschuldigd zijn.’ - Dus verre Jean d' Espagne. [Doch hoe men hierover denke, de Dichter houdt zich hier aan het Horatiaansche: Famam sequere.]

Bladz. 370.

Of die Egyptische.

De Egyptische Maria. Dit is een van de Godsdienstige Romans, die

waarschijnlijk tot stichting geschreven zijn, zonder eenig oogmerk tot bedriegen. Eenige brokken van deze Legende zijn heerlijk gedacht. Een Engelsche Roomsgezinde heeft ze in een Dichtstuk van acht boeken gebracht onder den titel: de Zegepraal van het Kruis of de Boeteling van Egypte; 1776. Hy had by zijne bearbeiding van die Geschiedenis het voorrecht van haar met het hart te gelooven, hetgeen even als een hooger invloed op hem werken moest.

Bladz. 370.

- o Dat ik 't smartverhaal
Met luttel woorden sluit'. -

Des Konings oog viel op Florindes schoon,
Bevallig, fier, maar voor geen throon geboren;
Doch, waar is Min, gewapend met een Kroon,
Door wederstand in 't brandend hart te smooren!
Geen Ledaas spruit, door Trojes val vermaard,
Was zoo het bloed van tien jaar oorlogs waard,
En nimmer zag het blinkend oog der dagen
Van Noordbeerin tot Argoos waterwagen
Zoo streng een deugd met zoo veel schoons gepaard.

Zijn liefde klom met d' afkeer dien zy toonde,
In 't hart gevoed door 't prikklen van de spijt.
Versmading, ach! die hart en scepter hoonde,
Waar is de Vorst die haar geduldig lijdt?
Zijn dienstbewijs verdubbelt by 't weêrstreven;
't Getergd gevoel deed hart en aders beven;
De lijdzaamheid was uit haar kracht gerekt;
De liefdedrift, tot razerny verwekt;
En 't blakend hart, der vlam ten prooi gegeven.

Verlangen, angst, en tranenvloed, en klacht,
Bedreiging, min, geweld, en zinsvervoering,
Bestrijden 't hart met onweêrstaanbre kracht,
En 't mist zich-zelf in matte zielsontroering.
Rodrigo mint, hy brandt, en dringt, en smeekt,
Aanbidt, en vleit, en jammert, en doorweekt;
En 't tintlend vuur in haar betoovrende oogen
Gloeit meer en meer by elk weêrstrevig pogen,
Waar elke vonk een nieuwe vlam ontsteekt.

Nu scheen jasmijn de Maagdekaak te bleeken
Niet minder schoon dan met den rozengloed;

Nu schiep de lust, in veldpeöon versteken,
Een schaamteblos uit nieuwherlevend bloed.
Rodrigo, met een oog vol bliksemstralen,
Dat heiligdom noch heiligheid ontziet,
Versmoort zijn vlam in al die tranen niet,
Maar wacht op 't lot dat hem doet zegepralen,
Of 't oogenblik dat hy zijn bloed vergiet.

In 't eind, zie daar het maagdlijk hart bezweken
Voor mannendrift en ondernemingskracht!
De morgenwaas van 't rijpend ooft gestreken,
Den roem des hofs, Pomonaas rijkste pracht!
Koudzinnigheid, de vrucht der lustverzading,
Neemt thands de plaats van heur begoochling in;
En leedbesef, gevoel van zelfversmading,
Vertwijfeling, en wanhoops wanberading,
Zie daar de wraak, de schaduw zulker Min!

Veroverd Jeruzalem T. 6.

De Oude Engelsche verzen uit Barret, die de Schrijver op deze Spaansche Coupletten laat volgen, vallen hier zekerlijk in het oorspronklijke al te zeer by af om ze te kunnen lezen. Wy willen er echter eene vertaling van beproeven:

Een Roderik regeerde, uit Gothschen stam gesproten,
Wiens borst die geest besloop die kuischheids eer belaagt.
Een voorwerp, door Natuur met schoonheên overgoten,
Trof hem 't aandoenlijk hart in eene aanbidbre maagd.
Haar, meer dan Helena betoovrend door haar luister,
Gaf de echt van Juliaan 't noodlottig levenslicht.
Zy scheen aan 's Konings Hof alle andre schoonheên duister
Gelijk by de Avondstar het dof gestarnte zwicht.
Dit voorwerp had den Vorst zijn boezem ingenomen;
En hy verwon door tijd, gesteente, en dartle pracht,
Of mooglijk, by een drift, niet langer in te toomen,
Door misbruik van zijn macht.

De korte vermelding van het geval, uit de Fabelachtige kronijk getrokken, leert ons niets van belang; doch deze schrijft het voorval toe aan de werking der starren. Wy zullen er 's Konings karakter uit afschrijven.

‘Inderdaad, zegt de Kronijkschrijver, hy was een Heer van grooter goedheid dan ooit voor hem bestond. - Hy plach te zeggen, dat zoo de geheele Wareld zijn eigendom was, hy dat liever verliezen zou dan één vriend. - En zijne goedhartigheid had zoodanigen invloed op

alles, dat de Spanjaarts den roem hadden van de edelmoedigste lieden der Wareld te zijn; maar inzonderheid, de afkomelingen der Gothen. Nooit werd hem iets gevraagd dat aan hem stond, of het weigeren was hem onmooglijk; en nooit vroeg een Koning of andere Groote hem hulp, of hy gaf hem zoo veel schats en volks als er noodig was. Ook is er geen twijfel, of, zoo het niet voorbestemd waar geweest, dat de stam der Gothen geveld en Spanje verwoest moest worden, daar was geen Koning of Keizer, wien hy zich niet onderworpen had. En indien de geheele wareld in de macht van één mensch gesteld had moeten worden, (van wareldlijke zaken gesproken) zoo was er nooit, noch zal er ooit iemand zijn, die haar zoo verdiende te bezitten als hy alleen.' -

En verder, als de laatste veldslag op handen is: 'De Koning was de dapperste en krijgshaftigste man van al wie ooit geroemd werden, en de milddadigste in alles wat hy geven kon. - Hy was een verwonderlijk uitstekend Ridder, en in zijnen tijd was er geen te vinden die hem geleek.' Enz.

De wijze, waarop Florinda haar vader ter wraak roept, is geestig by Lope de Vega uitgedrukt.

Zy vat de pen; de pen en vingers beven:
De hoon drijft aan, de tederheid weêrhoudt;
Wat wraakzucht schrijft, wenscht de eerzucht uitgewreven,
En schaamte gruwt wanneer zy 't blad aanschouwt.

De Letters zijn verwoede Legerknapen,
De regels schrift zijn dichte drom aan drom,
Slagordenswijs geschaard in 't oorlogswapen,
By zucht op zucht in plaats van legertrom.

[Dus verre, inderdaad, geestig genoeg; maar als hy verder gaat en van de Kapitale of Hoofdletters oorlogsschepen, tenten, stormtuigen, banieren; en punten, kommaas, en accenten tot Kapiteinen, Vaandrigs, en Serjanten maakt, ontaart het in kinderspel.]

Vervolgens:

't Geschrift is kort. - Een half geuite bede
Aâmt wraak op hem dien ze eeuwig haten moet:
Maar 't kort geschrift, en de afgebroken rede
Schiet bliksem uit, die Spanje smoort in 't bloed.

Veroverd Jeruzalem B. VI.

Ik herinner my slechts eenen Dichter die van Florinde met deernis gesproken heeft. Dit is de Portugees Bras Garcia Mascarenhas, een Schrijver, die nevens veel verwerpelijks eenige schoonheden heeft. [De acht regels van hem uit zijn Viriato Tragico, Canto II. St. 118, hier aangevoerd, verdienen geene vertaling.]

Twaalfde zang.

Bladz. 382.

- Brengt my den wapendosch,
In Wambaas krijg gevoerd. -

[Onder Wambaas regeering was Pelagio een jongeling, en het zijn dus deze zijne jongelingswapens die hy zijnen nog zoo jongen zoon doet omgorden.]

In de verdienstelijke Geschiedenis van dezen Koning door een tijdgenoot geschreven, wordt den Franschen het volgende karakter toegeeigend.

'In deze zijne roemrijke tijden, wordt Frankrijk met de verachtelijkste melding als voedster der trouwloosheid gebrandmerkt, 't geen zekerlijk door eene onbeschrijflijke koorts van afval geschokt en gefolterd werd, die zijn snood gebroedsel verpestede. Want wat was er anders te vinden, dan wreedheid en ontucht? Waar men samenrottingen van eedgespannen, openbare trouwverbreking, schandelijkheid van bedrijven, bedrieglijkheid van handel, verkooping der gerechtigheid, en, hetgeen erger dan dit alles is, tegen onzen Heer en Zaligmaker Joodsche Godslasteringen pleegde. - Dit Land toch heeft, om dus te spreken, uit eigen ingewanden zich-zelve de uitroeiing door zijn verderf bereid, en zijn val en verwoesting in eigen adderennest gevoedsterd. Want na lang door deze verscheiden kwalen geslingerd te zijn, is uit eenen verwaten Godlochenaar de wervelwind des afvals opgerezen, en de opklimming der snoodheid door één tot velen overgegaan.' - S. Juliaan, Historie van Wamba, § 5. España Sagrada. VI.

Bladz. 383.

Geen waken, zuivringsbad, noch andre statiepraal.

De Verzameling van Wetten, onder Koning Ferdinand en zijn zoon by een gebracht onder den naam van Partidas, houdt eenige merkwaardigheden omtrent dit onderwerp.

'Reinheid of zindelijkheid geeft den zaken een goed oog, gelijk netheid ze als naar haren aart welstandig maakt. En hierom wilden de Ouden dat de Ridders zindelijk zouden zijn. Want gelijk rein in manieren en zeden, zoo moeten zy ook uiterlijk rein in kleeding en wapenen zijn. Want, schoon hun werk ruw en fel is, bestaande in houwen en slaan, zoo mogen zy echter hun natuurlijke neiging niet zoo verr' te buiten gaan, dat zy geen behagen zouden scheppen uit het schoone en welstandige, vooral in hun kleederdracht. Want aan den eenen kant geeft dit lust en genoegen, en aan den anderen doet het hen de wapendaden te onbeschroomder verrichten, om dat zy weten

daarby bekend te zijn, en dat men uit dien hoofde meer acht op hun daden geeft. Daarom neemt de reinheid en netheid niets van de hardheid en felheid die hun eigen moet zijn. Bovendien, als gezegd is, het uiterlijke is een teeken van 't geen zy in de borst voeren. En daarom verordenden de Ouden, dat de schildknaap die van edele afkomst is, nachtwaak zou houden den dag voor zijne aanneming tot Ridder. En na den middag moeten de schildknapen hem baden en zijn hoofd met hnn handen wasschen, en hem in het beste bed leggen dat men hebben mag. En daar moeten de ridders hem zijn onderkleed aantrekken, en kleeden hem in de beste kleederen die er te bekomen zijn. En als de zuivering van het lichaam verricht is, moet ook de ziel gezuiverd worden, en hy naar de Kerk gebracht, waar hy zich bevlijtigen moet met te waken, en genade van God te smeeken, dat Hy hem zijne zonden vergeven, en hem zoo geleiden wil, dat hy zich in de Orde, die hy staat te ontfangen, wel gedragen moge, ten einde zijn Wet voor te staan, en alle overige dingen te doen gelijk hem betaamt; en dat Hy zijn beschermer en behoeder wil zijn in alle gevaren en zwarigheden. En hy behoort in zijn gemoed te prenten, dat God machtig is boven alles, en Zijn macht betoonen kan als 't Hem lust, en inzonderheid in zaken van wapenen. Want in Zijn hand is leven en dood, geven en ontnemen, en zwakheid in kracht, en kracht in sterkte te veranderen. En wanneer hy dit gebed doet, moet hy op gebogen knien liggen, en al den overigen tijd op zijn voeten staan, zoo lang hy het uithouden kan. Want de Ridderwaak was niet ingesteld om een spel te zijn, noch tot eenig ander einde, dan op dat zy die hem aanvaarden, God zouden bidden om hen te beschermen, hen op den rechten weg te stieren, te geleiden, en om hen te ondersteunen als lieden die optraden op den weg des doods. P a r t . II. t i t . 21 l. 13.

Wanneer de nachtwaak over is, zoo dra het dag is, moet hy eerst Mis hooren en God bidden, alle zijn daden te besturen tot Zijne dienst. En daarna moet de gene die hem Ridder zal maken, hem komen vragen of hy de orde van Ridderschap wil ontfangen? En zoo hy andwoordt J a , zal hem gevraagd worden of hy die wil handhaven als plicht is? En wanneer hy dit beloofd zal hebben te doen, zal die Ridder hem de sporen aanbinden naar de soort van man die hy is, en den rang dien hy bekleedt. En dit geschiedt om te beteekenen, dat gelijk een ridder aan den rechter en aan den linker voet sporen aandoet om zijn paard recht vooruit te doen snellen, hy in zijne daden even zoo recht vooruit moet gaan, en aan geen van beide zijden afwijken. En dan zal zijn zwaard om zijn heup gegord worden. - Eertijds was ingesteld, dat, als Edellieden Ridders wierden, zy van top tot teen gewapend moesten worden als of zy ten strijd gingen. Maar men vond niet goed, dat hun hoofd gedekt zou worden, want die hun hoofd dekken, doen dit om twee redenen: De eerste is, om daarmeê iets te verbergen, dat een slecht aanzien heeft; en om deze reden

mogen zy wel eenig bekwaam en welstandig deksel dragen. De andere reden is, als iemand iets onbetamelijks gedaan heeft, waar hy zich over schaamt. En dit voegt op geenerlei wijze aan edele Ridders. Want als zy een zoo edel en vereerend ding als de Ridderschap is, staan te ontfangen, betaamt het niet, dat zy die in zouden treden met eenige kwade schaamte of vrees. - En als men hem zijn zwaard aangegord heeft, moet men het uit de schede trekken en stellen het in zijn rechterhand, en doen hem deze drie dingen zweeren: Eerst, dat hy niet schroomen zal, voor zijn Geloof, zoo het zijn moet te sterven. Ten anderen, voor zijnen natuurlijken Heer. Ten derde: voor zijn Vaderland. En als hy dit gezworen heeft, zal hem de nekslag gegeven worden, ten einde al wat voorschreven is hem in gedachte moog blijven, zeggende: God beware u tot zijne dienst, en late u volbrengen al 't geen gy beloofd hebt. En daarna zal hy, die hem de orde heeft gegeven, hem kussen, ten teeken der trouw en vrede en broederschap, die onder Ridders behoord in acht genomen te worden. En dit zelfde behooren alle de Ridders te doen, welke daar zijn, niet alleen dan, maar zoo dikwijls zy hem komen te ontmoeten, gedurende dat geheele jaar.' Part. II tit. 21. l. 14.

'De gouden sporen die de Ridders aandoen, hebben verscheidenerlei beteekenis: want het goud, dat zoo hoog in waarde is, bindt hy aan zijn voeten, ten aanduiding, dat de Ridder voor geen goud eenige boosheid of verraad zal begaan, of iets soortgelijks dat aan de eer der Ridderschap zou te kort doen. De sporen zijn scherp, om den spoed van het paard aan te prikkelen; en dit beteekent dat de Ridder het volk tot deugden behoort te sporen en aan te prikkelen: Want één Ridder met Ridderlijke deugd is genoeg om vele deugdzaam te maken; en dat, van den anderen kant, hy de boze en kwaadwilligen moet prikkelen om hen bevreesd te maken.' Tirante el Blanco, P. i. § 19.

De kluizenaar leest Tirante een Hoofdstuk van den Arbor de batteglie voor, waarin de oorsprong der Ridderschap verklaard wordt. 'De wareld, heet het daar, was verdorven, als God, ten einde zich op nieuw te doen liefhebben, eeren, dienen, en vreezen, uit ieder duizend menschen diengene uitzocht die beminnelijker, zachtzinniger, wijzer, getrouwer, sterker, edelmoediger, deugdzamer, en van beter zeden was dan alle de anderen. En toen zocht Hy uit alle dieren, het goedaartigste en snelste, dat de meeste vermoeiing kon uithouden, en tot 's menschen dienst geschikt was; en dus koos hy het paard en gaf het aan den man die uit de duizend gekozen was; en uit dien hoofde was hy cavalier genoemd, om dat het beste dier dus by den edelsten man was gevoegd. En als Romulus zijn stad Rome stichtte, koos hy duizend jonge lieden tot Ridders, en zy werden milites genoemd, om dat er te gelijk mille equites gemaakt waren. P. I. c. 14.

De gewoonte van sommige Koningen om zich-zelven ridder te maken, wordt in de Partidas veroordeeld. P. II. tit. 21 l. 11. Daar

wordt gezegd dat er één moet zijn om de orde te geven en een ander om haar te ontfangen. En een Ridder kan zoo min van zich-zelven de Ridderschap ontfangen, als een Priester de Priesterordening.

Wanneer de Infant Hernando van Kastilie, Koning van Arragon gekoren was, maakte hy op den dag der krooning zich-zelf ridder: het geen alle de edele Baronnen grootelijks bevreemdde. Tomuch. c. 47.

De vereischte hoedanigheden tot een Ridder, Ruiter, of Krijgsman te paard, waren in dit onbeschaafde tijdvak der Maatschappy deze drie: Vooreerst: bekwaam te zijn om vermoeienis, lijden, en gebrek door te staan. Ten andere: geoefendheid in het zwaard te handelen, ten einde zijne slagen te doodlijker mochten zijn. Ten derde: hardvochtig van inborst te zijn, en den vijand uit te schudden, te houwen en te vernielen, zonder aandoening. Die derhalve den meesten voorkeur hadden, waren bergbewoners, der jacht gewoon, timmerlieden, smeden, steenhouwers, en slachters. Doch daar men bevond, dat zulke lieden somtijds weg liepen, begreep men, dat die men tot Ridders koos, een natuurlijk gevoel van schaamte behoorden te hebben. En daarom werd vastgesteld dat zy lieden van geboorte moeten zijn.' Partida II. Tit. 21 l. 2, Vegetius L.I.c. 7.

[Op de dommigheden in dit fraaie uittreksel van dat Spaansche Wetboek vervat, en dat weinig anders bewijst, dan tot hoe verr'men wanneer het geschreven werd, alle kennis van 't Ridderlijke en Historische kwijt was geraakt, zon 't belachelijk zijn, aanmerkingen te maken. Zy zijn als aartigheden bygebracht, waar de groote hoop om mag lachen, maar die niet nalaten kunnen, Oud-ridderlijk bloed in het aangezicht te doen stijgen uit vrij meer dan eenerlei gevoel.]

Bladz. 383.

In 't schubbig maliestaal van 't blinkend oorlogswapen.

Canciani (T. III. p. 34) geeft een afbeelding van Roeland uit de gallery van de Kathedrale Kerk te Verona, welke ondersteld wordt gebouwd te zijn omtrent het begin van de negende eeuw. De beeltenis is erkenbaar aan het opschrift van 't zwaard. Du-rin-dar-da. De lorica, welke Canciani verklaart door Vestis bellica maculis ferreis contexta, (krijgsgewaad, uit ijzeren malien saamgevoegd) wordt door deze verbeelding verduidelijkt. 't Is een lijfrok van schubmalien, die tot de knien afhangt. De eene hand die men ziet, is tot den elleboog ongewapend. Het rechterbeen is desgelijks ongewapend; en het andere been met den voet is met het zelfde bekleedsel als de rok is, voorzien. Onder de malien is een loshangend kleedtjen zichtbaar. Het schild reikt van de kin tot de helft van den schenkel, en is, boven aan, breed genoeg om de borst en schouder te dekken, maar neemt langzaam af in de vorm van een eirond.

[Het loshangend kleedtjen is hetgeen in de plechtigheden hier boven

door het Spaansche b r i a l beteekend is: een woord, door onzen Schrijver in zijne Engelsche Vertaling als vreemd overgenomen, en 't geen wy hier in het voorbygaan kortelijk zullen verklaren. Het wordt nog in het Spaansch voor een korten vrouwen-onderrok gebruikt, maar is een, 't zij mannen of vrouwen h e u p k l e e d, en verwant met het oud Fransche b r a y e of b r a i e, dat wederom van het oude den Romeinen bekende b r a c c a is, de dracht waardoor een groot gedeelte van Gallie zich onderscheidde en welk woord wederom met ons b r o e k samenhangt. De oude Gallische broek was inderdaad een korte vrouwenrok, boven de heup sluitende, en los afhangende tot boven de knie; en het is van veel later tijd, dat men die van onderen om de dijen samenplooide en sluiten deed, en dus als in twee pijpen deed afloopen. - Roeland droeg dit als Gallier; doch ook schijnt het door de Romeinsche krijgslieden overgenomen te zijn geworden. De P e r s i c a b r a c c a waarvan Ovidius spreekt, was langer, gespleten, en om de enkels geplooid.]

Veertien de zang.

Bladz. 396.

Dit tuigt het bloedig hoofd, aan elken zaâl gehecht.

Deze schildering koomt in de Spaansche kronijken veelvuldig voor. - Sigurd de oudere, Graaf van Orkney, had zijn dood aan zoodanig een gebruik te wijten. ‘Terwijl hy met zijne tochtgenooten in zegepraal naar huis keerde, ieder met een zulken bloedigen roof opgeschikt, en met eene schielijkheid 't paard te sporen gaf, beet een breede snijtand van het hoofd hetwelk aan zijn zijde hing te wapperen, in de dikte van zijn been; en 't koudvuur maakte de wond doodlijk, zoo dat hy er werklijk aan stierf. - De Graaf moet blootbeens geweest zijn.’ - T o r f o e u s in E d m o n s t o n s b e s c h r i j v i n g v a n d e Z e t l a n d E i l a n d e n, I. D e e l, bladz. 33. -

[Men behoeft dit geval niet voor fabelachtig te houden. Het is zeker, dat een afgeslagen hoofd nog geruimen tijd aan krampachtige trekkingen en verwringingen onderhevig is, en deze te sterker zijn, naar mate van de woelige geestgesteldheid, waarin het is afgehouwen. Vele voorbeelden zijn er dus van het bijten in den grond of in een kleed, en eene schichtige schudding, gevoegd by de wrijving van een levend lichaam, kan dit nog vrij lang na de dood opwekken.]

Vijftiende zang.

Bladz. 404.

Eerbiedig rees Ruzille op dees zijn groet, en bukte
Het hoofd, ten achtingblijk voor 't priesterlijk gewaad.

‘By de Kerkvergadering van Mascou werd den leeken opgelegd, de eerwaardigheid der kerkelijken hun ontzag te bewijzen door een nederige buiging en ontdekking van 't hoofd, wanneer beide te paard (of te voet) mochten zijn, en (zelfs) door af te zitten in geval (de leek te paard en) de geestelijke te voet ware.’ Pierre de Marcia, Geschiedenis van Bearn, I.B. 18 Hoofdst. § 2.

Zestiende zang.

Bladz. 410.

Wien heel de ontzachbre buit van Atabalipa
En wat zijn heldenarm in ijzren banden sla, -
Zijn zucht naar 't nietig goud, zijn roemdorst, niet verzaden.

Hernando (dat is Ferdinand) de Soto, - de geschiedenis van wiens krijgstocht naar Florida door den Amerikaan Garcilasso een der aangenaamste boeken in het Spaansch is.

Bladz. 411.

Het golvend korenveld, de rieten schuur, verdween.

Morales (VIII, 23, 3) van de Asturiers schrijvende, vermeldt met bevreemding hunne stoelen, huisraad, en koornschuren, van gevlochten teen- of rietwerk. Hun zetels en andere vaste en sterke stukken zijn van teenen en hazelaarrijzen gevlochten. En niets verwonderde my in dat gewest zoo zeer, als dat ik daar de korenschuren die zy daar HORREOS noemen, uit het zelfde door één gevlochten rijswerk bestaan zag, en echter zoo dicht en zoo sterk, dat zy zoo groot een last dragen als of 't goede muren waren.

Bladz. 413.

Nu sloot zich 't rijzend dal, verengd door rots op rotsen.

De vallei van Kovadonga is door den Graaf van Salduena in den Negenden zang van zijn Dichtstuk El Pelayo zeer schoon beschre-

ven en de Engelsche Dichter voert deze plaats als eene voortreflijke Proeve uit dat Dichtwerk te dezer gelegenheid aan. De desgelijks daaraan door Christoval de Mesa in zijne Herstelling van Spanje (II. Boek) gegeven lof wettigende, geloof ik echter niet, dat de daaruit gegeven uittreksels, te samen uit honderd en zeventig verzen van opzetlijke opgesierde plaatsbeschrijving bestaande, by onzen Landaart, die op verre na zoo verlekkerd niet is op de louter descriptive Poetry als de Engelsche, even belangrijk geacht kunnen worden, en ik had gemeend hun deze my (hoe schoon ook in zich zelfs) toch minder belangwekkende brokken te mogen onthouden. Beschrijving is by my louter bywerk en kan, door des Dichters behandeling, Poëetisch zijn, maar is zelve geen Poezy; en ik wensch geen voet te geven, dat de smaak daarvoor by ons heerschende worde. De bestemming der Poëzy is verhevener.

Niet te min vind ik by de herlezing, het eerstgemelde uittreksel, ondanks een weinig opschiks van woorden, waar het in valt, zoo waarlijk Dichterlijk, dat ik my van een vrije vertaling daarvan niet onthouden kan, welke ik dan ook hier inlassche.

Gelukkig oord welks rijk begroeide toppen,
De pas geboren zon met de eerste stralen groet,
Gy Spanjes dierbre wieg, verstort uw zilvren droppen
In Sellaas ruimen vloed,
Door Buene en Debaas stroom, wier afgevloten wateren
Van uit de omspitste welbron schateren,
Aan d' uithoek van Euroop ontmoet.

Daar staat de jeugd van 't dartlend veld te bloeien
In frisschen bloemenglans met Hemelstarrengloed,
En spot met winterkoude en roostend zomerschroeien,
In 't ongestoorde Lentezoet;
En Amaltheaas volle horen,
Stort kleuren, geuren, most, en koren,
Aan Kovadongaas trotschen voet.

Met hupplend pluimgediert' op tak by tak beladen,
Keert stevig, eeuwenhengend, woud
d' Ontvlamden zonnegloed op altijd groene bladen,
Waar kalme Rust haar zetel bouwt:
Terwijl een dichte wal van struik en heesterspruiten,
Die 't helle middaglicht als 't woudgebulder stuiten,
Een luwe schaduw onderhoudt.

Aan 't Oost en daar de middagstralen
Zich spieglen in den vloed, die door Peöuje stroomt,
Vernieuwt de aanminnigheid der dalen,
Zich naast het steigrend boschgeboomt',
En vlecht Reynazoos kruipende ader
Zich met Buënaas loop te gader,
Met veldschakeersels rijk omzoomd.

Verlaat Reynazoos traag gekronkel,
Ge ontmoet, aan de andre zij', der Deba vluchtig nat,
Met parelrijk gevonkel
Aan Cuebaas bron ontspat.
Hier, bruischt ze in golvend schuimend klotsen
Door de engte van gespitste rotsen;
Daar strijkt heur vloed de rimpels glad.

Ginds draait ze zich in dartle wrongen,
En spuwt in 't bochtig Kristallijn
Haar onvaste oever uitgesprongen
Een voet-ompaarlend stroomfenijn,
De wandlaar voelt in 't argloos treden,
Zich 't bloed verstrammen in de leden,
En - zag zijn laatsten zonneschijn.

De hier in 't rond geschaarde bergen
Vertoonen kruinen, grijs en bloot,
Wier spits aan spits den hemel tergen,
Als reuzenkroost, aan de aard te groot.
Die de oogen naar hun top wil heffen,
Voelt zich 't ontzag dier grootheid treffen;
En - uit wat handvol stofs hy sproot.

Zy overschaauwen veld en heien,
Hun zijden zijn in 't wild met heesters overgroeid;
Zy kleeden d' ingang der valleien
Met welfsels, van geen zon doorgloeid,
En weven met onzichtbre handen,
Tapijten over gruis en zanden,
Waarin een eeuwig voorjaar bloeit.

Toont de ongelijke bergspitsketen
Hier de akeligste woesteny,
Vol naakte rots en barre reten,
By 't lachend groen der veldkleedy;
Toch ziet m'in vrolijk tierelieren
't Gevogelt' hier zijn bruiloft vieren
By 's beekjens zoete melody.

Aan 't eind dier hooge heuvelklingen
Rijst Kovadonga voor 't gezicht,
Welks naam, wat vrijheid eert, het glorielied zal zingen,
Aan Heldenmoed en deugd en Godsdienstmin verplicht.
Hier was 't tooneel dier eedle woede
Die Spanje van den doodsnik hoedde!
Zwicht hier Platéa! Sparte, zwicht!

Hier stonden de onvertsaagde Helden
(Zy, koel by 't grimmen van de dood!)
Wier glorie de eeuwigheid zal melden;
Wier hoofd, voor 't Vaderland, zich-zelf ten offer bood;
Wier hart voor de overmacht van geen verwinnaars schroomde,
Maar 's Albedwingers loop betoomde
Die 't halve West by 't Oost in ijzren boeien sloot!

Hier weten zich de zilvren stroomen
Van Debaas onwaardeerbren vloed
Met statig ebben in te toomen,
En elders stort ze in 't schuim met driewerf dubblen spoed.
Een steile rots omsluit deze oorden,
En dreigt met afgereten boorden
Een val die 't aardrijk siddren doet.

Zy schijnt, met onbereikbre kimmen,
Van uit de donderwolken af
De vlakte dreigende aan te grimmen
Met blikken, onverzoenbaar straf,
Als koos zy, by haar naadrend vallen,
Dit dal van lust en vreugdeschallen
Heur dorre grijsheid tot een graf.

In 't naakt dier rots ontmoeten de oogen
Een diepe en neveldonkre grot,
Met d'engen ingang, rond gebogen,
Als woonplaats van den Bergklipgod.
De Zon ontzegt van 's hemels transen
De minste van zijn flikkerglansen
Aan dit afgrijslijk Wonderslot.

Zoo schittren hier de lusttooneelen
Van bloemgewas en lieflijkheên,
En 't ijslijkst dat Natuur kon telen,
Voor 't oog des wandlaars tegens een.

De schoonheid schittert onverduisterd,
Ja, door die worst'ling opgeluisterd,
   En fierer op die krijgstrofeên.

Dees streek had de Almacht uitgekoren
   Voor 't moedigst Heldenstuk der Aard.
Dees was dat wonderwerk beschoren
   Dat Spanjes Rijksthroon heeft bewaard:
Hier deed Zy d' oorlogsgloed ontbranden,
Die zich aan de overzeesche stranden
   Een nieuwe wareld won door 't zwaard.

Het andere Stuk is korter en meer loutere Topografie zonder die Dichterlijke bezieling, welke hier in heerscht.

Dat we echter, om de nieuwsgierigheid niet gants te loor te stellen, ook dit kortlijk in eene andere maat overbrengen!

Hy luistert - en herkent het dof geruisch
Van water, dat ter zij' van 's boetlings kluis
Zich nederstort uit vier verscheiden vlieten
Die langs het dal al murmlend nederschieten.

Haar zilvren plasch verparelt in zijn val
De blanke Maan, weêrspieglende in 't kristal,
En toont alom in 't kronklend ommezwieren
Natuur verschoond door eigen kunstversieren.

Eene is er die de rots, waar ze uit ontspringt,
Ten deele omspoelt, maar deels zich verder dringt,
Met breeder vloed als dolend rondgedreven,
Tot waar Natuur haar d' oorsprong had gegeven.

Eene andre, als met een tweeden rang te onvreên,
Barst stout en trots van uit een berg van steen,
En (als de Oront, zijn ruimen zeecijns brengend,)
Stort nederwaart, zijn schat ter aarde plengend.

De derde bruischt gelijk een volle zee;
Maar wordt in 't zand bezadigd en gedwee,
Om mensch en dier, en vee en visch, te drenken,
Een halve maan beschrijvende in heur zwenken.

De vierde zijgt, van uit een grot geweld,
Als door de kunst by droppels langs het veld.
Geen eeuw, geen land, geval, of kunstvermogen,
Bracht ergens ooit dit wonderstuk voor oogen.

Zeventiende zang.

Bladz. 421.

Dan wordt de haas niet meer angstvallig voortgedreven
By 't hooren van den stap des boetlings door het woud,
Maar nadert hem gerust, en 't vogeltjen mistrouwt
Den stillen kluiz'naar niet, maar huppelt om zijn schreden,
En rust hem op de hand.

[Ter gelegenheid van deze plaats, haalt de Engelsche Dichter een breede plaats uit de E e n z a a m h e d e n of A f z o n d e r i n g e n van Busaco aan, die wy hier in eene navolging zullen invlechten.]

De onnoozlen kruisigen hun leden
In 't afgelegen woudverblijf
Met duizenden van hardigheden,
Ter dooding van het zondig lijf.
Geheel der wareld afgestorven,
Ontvlieden zy de ledigheid;
En tuigen teen- en bladerkorven
Van hunner handen arrebeid.
De breede palmen die daar groeien,
En boom- en struikgewas, en kruid,
Verschaffen rijzen, twijgen, roeien,
In ieder jeugdig-tengre spruit.
De schors en weeker boomstamschellen
Verwerkt hun altijd noeste hand
Tot kruissen, kralen, kerkkapellen,
En bedesnoer, en gordelband,
Die goud- en zilvermaaksel tarten.
Zy weven 't ruwe hairenkleed
Ten dienst van boetgezinde harten,
't Weêrspannig lichaam streng en wreed:
Of snijden menschenbekkeneelen,
Met zielsontzetting aangeschouwd,
Om zondeschrik in 't hart te telen,
Uit ruw en ongeëffend hout.
Hier zit nu de een zich af te zonderen
En, met den Bijbel in den schoot,
Gaârt spreuken uit die mijn van wonderen,
En balsems voor den prang der dood.
Dees leest, geplaatst by 't nederschieten

Van d' een of andren waterval,
De stille Godvrucht der Hermieten,
Welëer bewoners van dit dal.
Eer ander overpeinst by 't vloeien
Der rimpelende waterbaan,
Hoe 's menschen levensdagen spoeien,
En hoe geen oogwenk stil blijft staan.
Dees met een kruisbeeld in de handen,
Kust elke wond, en werpt zich neêr,
En, met doortintelde ingewanden
Betreurt de smarten van zijn Heer.
[Ach, zalig zich dien Heer te wijden
Die zondaars vrijkocht door zijn bloed,
Ja, zalig in voor Hem te lijden
Met dankbaar opgewekt gemoed!
Mocht in Hem hulde toe te brengen
Hun eenvoud slechts dit kunstgewrocht
Met Hem, den Godmensch, niet vermengen,
Die ons voor zoo veel jammer kocht!]
Dees, weggevoerd door 't bloemschakeeren
Op 't groen van levenden smaragd,
Aanbidt en looft den Heer der Heeren
In 't onafmeetlijk van Zijn macht.
En dees, waar 't heldre beekgeklater
Door 't keigruis zilvren parels rondt,
Vermengt zijn tranen met het water
Dat bobb'lend opbruischt uit den grond.
Een ander roept van uit de rijzen
Gedierte en vogel tot zijn disch,
Dien God tot dank- en eerbewijzen
Die onze en aller Schepper is.
Dees ligt in levens onderdrukking
Gevoel-, besefloos, en verstard;
En, rijzende uit die zielsverrukking,
Treurt, dat hy niet ontbonden werd.
De Liefde Gods, den band ontwrongen,
Ontrukt hun somtijds rust en duur,
En sloopt, ten Hemel ingedrongen,
De kracht der zwichtende Natuur. -
Wanneer by 't stille nachtgewemel
De heldre Maan in zilverglans
Heur pad langs 't laagste van den hemel
Bewandelt aan de azuren trans,
En 't goud der broederlijke stralen
In dees haar volheid niet benijdt,

Maar in 't verheven zegepralen
De Middernacht tot Middag wijdt:
Dan, met zijn wandelstaf in handen,
Treedt de altijd wakkre Anachoreet
Door 't eenzaam der ontvolktste landen,
Door struik en dorens, zonder leed.
Dan schouwt hy in de doodsche stilte
Gestarnte en lucht met eerbied aan,
En prijst des Makers macht en mildte,
Die zoo veel wondren deed ontstaan.
Dan barst zijn boezem, opgetogen
In lof- en dankgezangen, los,
En smeekt, in oodmoed neêrgebogen,
Den zegen af diens GROOTEN GODS!
Dan slaat hy Zijn volmaaktheên gade,
Verheft Zijne Almacht in zijn lied,
En juicht en roemt Zijn Heilgenade
Die 't al met zegen overvliet.
De Nacht, met eerbiedvoelend zwijgen,
Staat stil, en 't windtjen ademt flaauw
By 't ritslen der ontwaakte twijgen,
En 't zijgen van een vruchtbren daauw.
Enz.

Fuller the Worthy heeft in zijne Kerkgeschiedenis een zeer schoone plaats betreffende de Oorspronklijke Monniken en hunne Godvrucht en boetedoening. ‘Wanneer de oven der vervolging tegen het Christendom in zijne opkomst zoo heet gestookt werd (zegt hy) dat de meeste steden, vlekken, en bevolkte plaatsen, daaraan onderhevig gemaakt werden, vloden vele Godvreezende mannen in woestenyen, om daar veiliger te zijn en God met minder verstoring te kunnen dienen. Geen woeste drift om zich-zelven ellendig te maken en hun eigen jammer te zoeken of te plegen, gaf hun zoo iets in, en veelmin nog eenige bygeloovige waan of opvatting van een meer dan aardsche heiligheid in het eenzaam leven gesteld, deed hen hunne woonsteden verlaten: want, daar ieder een door zijne geboorte zich aan 't vaderland schuldig moet achten dat hy er de burgerlijke betrekkingen aan vervulle, zou het niet braaf of eerlijk geweest zijn, zich, als ware 't ter sluik, daaraan in een wildernis te willen onttrekken; zoo niet een geweldige nooddrang (als de Godsdienstvervolging was) hen daartoe geperst had. En dit was de eerste oorsprong der Monniken in de Wareld, die dus van het Grieksche woord *μ□νος* genoemd werden, als alleen levende.

Hier in de wildernissen hoopten zy de rotsen en wonden, ja de wilde dieren-zelve goedertierener te vinden, dan de menschen zich aan

hen bewezen hadden. Hetgeen dekken en warmen kon, strekte hun tot kleeding, zonder dat zy (als hunne opvolgers in later tijd) eenige heiligheid in hun kleed, of in het byzonder maaksel daarvan stelden. Wat hun voedsel belangt, het gras was hun tafellaken, de grond was hun disch, kruiden en wortelen hunne spijs; wilde appels en beziën maakten hunne lekkernyen uit, de honger hun saus, en hun nagels strekten voor messen, hun handen voor drinkschalen; de naastbygelegen bron was hun wijnkelder; maar wat hunne maaltijd in rijkelijkheid te kort schoot, won zy (op de onzen) in zegen, daar geheel hun leven volstandig in bidden, lezen, overdenken, en al zulke Godvruchtige bezigheden omging. Zy veranderden dit afgezonderde leven-zelf in maatschappelijkheid, en, zich-zelven door de Goddelijke overdenking verdeelende, maakte zy van één, twee of meer personen, elkander in hun eigen boezem weêrstrevende, andwoordende, matigende, bestierende, en met een verscheidenheid van Hemelsche opwekkingen bezig houdende. Het zou een genoegen zijn, eenvoudig hunne goedhartigheid wel te doordringen, en dan verder hunne overdenkingen te overpeinzen. Ja, zoo ooit armoede en behoeftigheid te benijden was, het was by hen. En ik vraag aan de bedaarde lieden van deze tijden, of zy in de hette der woede die wy gezien hebben, niet wel somtijds wenschten (en dit niet uit driftige opvlieging van geest, maar by ernstig te rug treden in zich-zelven) naar zoodanig eene afgezonderde plaats te mogen wijken, waar zy buiten het rumoer dezer krijschende wareld, rust mochten genieten, en God in stilte vereeren en dienen?'

Achttiende zang.

Bladz. 429.

- Die Vader die zijn lijden,
Zijn worstling gade slaat in 't Kristlijk zelfbestrijden,
En 't heimlijk offer kent en zeker lonen zal.

De Portugees Fernam Alvares do Oriente:

Mijn liefde sticht zijn grond op God-alleen,
Die 's menschen hart en zijn genegenheên
Alleen doorgrondt en oordeelt naar heur waarde.

Bladz. 429.

Toen Sindered, ontrouw aan God en Herderplicht,
(Voor anders niet beducht dan 't derven van zijn leven)
Zijn kudde in 't uur van nood lafhartig had begeven.
In Rome enz.

‘Te dien tijde was Sindered, heiliger gedachtenis, Aartsbisschop der Koninklijke Hoofdstad, door heiligheidszucht vermaard, en dreef de oude en met recht geëerde mannen, die hy in deze hem toebetronwde Kerk bevond, met eenen ijver, die niet naar waarheid of kennisse was; ja, door aanblazen van den gezegden Witiza, liet hy niet af van hen te kwellen. En, na eenigen tijd, bevreesd wordende voor de invallen der Arabieren, verliet hy, niet als een herder maar huurling, in wederwil der oude Kerkbesluiten, de kudde des Heilands en vlood naar Rome.’ Isidorus Pacensis in 't Kerkelijk Spanje, VIII D. bladz. 298.

‘En zoodra de Aartsbisschop 't achteruitgaan der zaak vernam, vertrok hy van Kordua, en reisde nacht en dag-door, tot hy te Toledo kwam. En niettegenstaande dat hy een man van een goed gedrag was, wist hy zich niet te betoonen die hy behoorde te zijn, en liever den dood om Jezus Christus wille te ondergaan en de zijnen te versterken en aan te moedigen tot verdediging en om 't land niet op te geven: want hy wilde wel belijder maar geen martelaar zijn.’ Kronijk van Kon. D. Rodrigo, II. D. bladz. 48.

Bladz. 429.

Terwijl de kerk zijn naam als bloden plichtverraâr
Heeft aangeschreven, en hem uitsluit van haar beden.

‘Ik zou weinig moeite hebben (zegt Pierre de Marca), om de namen der Bisschoppen van Bearn op te sporen, zoo het oud en loffelijk gebruik der oude Kerkvaderen om in de Diptychen en gewijde aanteekeningen van elke kerk de namen der rechtzinnige en in de kerkgemeenschap ontslapen Bisschoppen te plaatsen, tot in de laatste eenwen voortgezet ware. Ik had my in dit geval van het middel kunnen bedienen, by Keizer Justiniaan en de vijfde Algemeene Kerkvergadering gebruikt, om na te gaan of Theodoor van Mopsuesten na zijn dood als Bisschop der kerk aan wier hoofd hy geweest was, erkend was geworden. Zy bevalen naamlijk den Bisschop en Geestelijkheid dezer stad, de Diptychen der Kerk na te zien, en getrouw verslag te doen van hetgeen zy daar geboekt vonden. Hun verslag was, dat zy by het doorbladeren van vier verschillende aanteeken boeken in parkament, die hunne Diptychen uitmaakten, alle de namen der Bisschoppen van dien zetel gevonden hadden, behalven dat in de plaats van Theodoor,

den Patriarch van Alexandrie, de naam van Cyrillus gesteld was, die als Voorzitter in het Koncilie van Efezen de Kettery van Nestorius en Theodoor van Mopsuesten veroordeeld had. Waaruit blijkt, dat de namen van alle de Bisschoppen sedert den oorsprong en oprichting der Kerken in de zoogenaamde Diptychen opgeteekend werden, en dat men die namen een voor een by de Kerkdienst oplas of opnoemde, zoo wel tot een blijk van de voortduring dier gemeenschap met de overleden Herders, die men by hun leven met hun gehad had, als om door de openbare gebeden, en de kracht van 't onbloedige offer (de MIS) by 't welke zy gedacht en aan God, volgens het voorschrift der Apostelen, opgedragen werden, groote baat, verlichting en verfrissching hunner zielen te verkrijgen, gelijk Cyrillus van Jeruzalem, Chrysostomus en Epifanes leeren.' Geschiedenis van Bearn, IV. B. Hoofdst. IX, § 1.

'Een poos voor het invoeren der Offerande voor de afgestorvenen, was het in sommige tijden gebruiklijk, de namen op te lezen van zulke uitstekende Bisschoppen, Heiligen, of Martelaren, als in dit gedeelte van de dienst, byzonder vermeld stonden te worden. Tot dit einde had men zekere boeken, die men de Heilige of Kerkboeken, en gewoonlijk, om dat zy toegevouwen waren, Diptychen noemde, waarin de namen der zulken opgeschreven werden, om door den Diaken op zijn tijd in de dienst voor te lezen. De Kardinaal Bona en Schelstrade onderscheiden drie soorten van Diptychen; de eene, waarin alle de namen der Bisschoppen opgeschreven werden, en in 't byzonder van zulke Bisschoppen, welke die byzondere Kerk geregeerd hadden: de tweede, waarin de namen dier levenden opgeschreven werden, die wegens eenige weldadigheid of verdienstelijk werk jegens de kerk uitmunteden: in welken rang de Patriarchen en Bisschoppen van voorname zetels, nevens de Bisschop en Geestelijkheid dier byzondere Kerk behoorden, tevens met de Keizers en wareldlijke Gezaghebbers en andere lieden van hoog aanzien in de Gemeente. Het derde was het boek dat de namen behelsde van die in Katholyke Gemeenschap gestorven waren. - Deze boeken waren derhalve van dienst, ten deele om de gedachtenis van zulke uitstekende mannen, als in de gemeenschap der Kerk overleden waren, te bewaren, en ten deele ook om vereerende melding te doen van zulke algemeene Kerkvergaderingen, als de hoofdpunten des Geloofs vastgesteld hadden, en het doorhalen van de namen van zulke personen of Kerkvergaderingen in die Diptychen was, hen voor onrechtzinnig en onwaardig verklaren om gemeenschap mede te houden, als zijnde misdadigen of afgewekenen van het geloof. Op dien voet gelastede Cypriaan den naam van Geminius uit te laten uit die by de Heilige tafel gedacht werden, om dat hy de Kerkregels gebroken had. En Euagrius vermeldt van den Bisschop Theodoor van Mopsuesten, dat zijn naam, na zijn dood uit de Heilige boeken weggedaan was, dat is, uit de Diptychen, ter zake van zijne Kettersche gevoelens. En Augustinus, sprekende van

Ceciliaan, Bisschop van Karthage, door de Donatisten valschelijk beschuldigd van zijne ordening verkregen te hebben van T r a d i t o r e s (dat is, lieden die in tijd van vervolging den Bijbel overgeleverd hadden om verbrand te worden), zegt hun, dat indien zy eenig wezendlijk bezwaar tegen hem bewijzen konden, hy niet langer onder de overige Bisschoppen genoemd zou worden, die voor getrouw en onschuldig by 't Altaar gehouden werden.' - B i n g h a m , XV. B. III. Hoofdst. Afdeel. 17.

Bladz. 429.

Toledoos hoogsten schat -
Der heilgen boektrezoor, en hun vermolmd gebeente,
Sints eeuwen lang bewaard in kerk en grafgesteente,
Bracht hy naar 't vast gebergt in 't vrij Kantabria
In zeekre veiligheid, waar eeuwen tijds daarna
Het toen nog ongesticht Oviédo meê zou brallen,
En volkren ijvervol in 't stof voor nedervallen.

'Onder hen (zegt Morales) die toen uit Toledo naar de Asturien trokken, was Toledoos Aartsbisschop, Urbaan genoemd. - Hy, met een heilige voorzorg, gaderde de heilige overblijfsels, zoo veel hy vermocht, by een, en de kostlijkste boeken van zijne en van andere kerken, om die alle naar de Asturien te vervoeren, ten einde die overblijfsels voor de ontheilging en smaad der Ongeloovigen te bewaren en de boeken der Heilige Schrift en der Kerkdienst of de werken der Heilige Leeraaren niet verloren te laten gaan. - Onder de vele overblijfsels die vermeld worden dus door den Aartsbisschop uit Toledo vervoerd te zijn, wordt inzonderheid een heilige ark of kist gedacht, vol van velerhande en zeer opmerkelijke overblijfselen, door velerlei gevaren heen, van Jeruzalem naar Toledo gebracht en waarvan hetgeen voegzaam is, ter zijner plaatse verhaald zal worden, indien het Gode behaagt, dat deze Geschiedenis voortgezet wordt. Daar wordt ook uitdrukkelijk gemeld, dat de hul, welken onze lieve Vrouw aan den Heiligen Ildefonso gaf, toen met de andere Reliquien naar derwaarts overgebracht zijn; en, daar dit een zoo voornaam stuk is verdiende het dat het dus in het byzonder te boek wierd gesteld. Van de heilige boeken toen gered, worden genoemd die der H. Schrift, de Handelingen der Kerkvergaderingen, de Werken van de heilige Isidorus en Ildefonso, en van den ook heiligen Juliaan, Aartbisschop van Toledo. En gelijk nu ten dage die heilige kist of ark ook nog in de Kerk van Oviëdo bestaat, zoo wel als menige andere der toen weggebrachte overblijfselen, zoo geloove ik ook, dat in de boekery dezer Kerk een drie- of viertal boeken gevonden moet worden van die toen uit Toledo geborgen zijn. Ik geloof dit, om dat ik gezien

heb, dat zy in een (zoogenoemd) Gothisch (of oud) letterschrift geschreven zijn, dat vergeleken met schriften van zes honderd jaar oud, buiten twijfel nog veel ouder moet zijn, en in letterform zoo verschillend, dat het wel tot de Gothsche tijden te rug gebracht worden mag. Een van die bestaat in de Konciliën; een ander is een Santoral; een derde behelst de boeken van St. Isidorus de Naturis rerum, met andere werken van andere Schrijvers. Ook zijn er eenige bladen van den Bijbel by. - Om deze heiligdommen in grooter veiligheid en buiten alle gevaar wegens de Mooren te stellen, werden zy in een kelder, en wel in een diepen kuil daarin, verborgen, twee mijlen van de stad Oviëdo (die toen nog niet bestond), in eenen berg, die daarom den naam van den Heiligen berg bekwam, welke naam Monte sacro nu by verbastering in Monsagro veranderd is, en het volk van dien streek houdt de kelder in groote achting, en men doet er op den dag van Ste Magdalena groote bedevaarten naar toe.' Morales XII. B. hoofdst. 71.

De plaats, waar deze overblijfsels neêrgelegd werden, wordt in de Romantische Kronijk zeer aartig beschreven. 'Hy vond, dat er in dit land van Asturie eene groote en hevige bergketen was, die alleenlijk twee ingangen had, op deze wijze. Aan den eenen ingang was een groote rivier, die men zevenmaal over moest, en die op geene der zeven plaatsen doorwaadbaar was, dan alleen in Hooimaand. En na de rivier zevenmaal overgetrokken te zijn, was er, een groote mijl lang, een berghoogte op te klimmen, met menigte van groot geboomte en dichte struikbosschen bedekt, waarin vele wilde dieren, als beeren, wilde zwijnen, en wolven; en daar is slechts één smalle doorgang tusschen twee rotsen, die door tien man tegen de geheele wereld te verdedigen zou zijn. Dus is het met den eenen ingang. De andere, is langs dezen hoogen berg op te klimmen by een pad van twee volle mijlen lang, de rivier aan de eene hand houdende; en zoo smal, dat geen twee menschen daar naast elkaâr kunnen gaan, en een eenig man dien opgang derwijze verdedigen kan, dat noch blijde, noch ander werp- of schiettuig, noch wat het zij, hem beschadigen kan, al kwame ook de geheele wereld tegen hem. En zoo iemand op dit voetpad mocht struikelen, hy zou meer dan twee duizend vademen verr', van rots op rotspunt in de rivier storten, welke zoo diep ligt dat het water zwarter dan pik schijnt. En op dien berg is een goede welbron, en een vlakte met goeden akkergrond, ruim genoeg om voor acht of tien personen het jaarlijksch voedsel op te leveren, niettegenstaande altijddurende sneeuw in het rond, die van 't eene jaar in het ander overblijft. Op dezen berg bouwde de Aartsbisschop twee Kerken, de eene ter eere van Maria Magdalena, en de andere ter eere van St. Michaël, en daar borg hy alle deze overblijfsels, zonder vrees, dat iemand ze daar weg zou nemen. En ter eere dier Reliquien wijdde hy den geheelen berg en stelde goede wacht over die heiligdommen, drie menschen

van een goed gedrag daar latende, die zich daar gewillig bleven onthouden om God te dienen en boete voor hunne zonden te doen.' II D. Hoofdst. 48.

Van de C a m a r a S a n t a of Heilige Kamer heeft Morales in zijn Dagboek een belangrijk verslag gedaan, waar van by 't boofdzakelijke met andere merkwaardige omstandigheden naderhand in dezer voege in zijne groote Geschiedenis in heeft gelijfd: -

'De andere Kerk (of Kapel) die Koning Alonzo de Kuische aan de Zuidzijde der I g l e s i a M a j o r (of Katbedrale Kerk) deed bouwen, was gewijd aan den glorieusen Aartsengel St. Michaël. En om haar te hooger te doen uitsteken, stelde hy eene andere Kerk daar onder, naamlijk van de maagd en martelaresse Sinte Leocadia, die wat laag, en met een sterken boog overwelfd is, om de geweldige zwaarte die er boven op gebouwd werd, te kunnen dragen. 's Konings beweegreden om die Kerk zoo hoog te bouwen, geloof ik echter dat in de groote vochtigheid van dat land bestaan zal hebben. Hy had besloten, de vermaarde overblijfsels, waar van wy nu spreken zullen, in deze Kerk te plaatsen, en de vochtigheid van dien streek is zoo groot, dat zelfs in den zomer het huisraad op den hoogen grond met uitslag en schimmel overdekt is. Daarom bouwde deze godsdienstige Vorst uit eene betamelijke voorzichtigheid deze Kerk zoo hoog, uit eerbied en tot beter bewaring van den kostelijken schat, die daar weggelegd worden moest. Om deze reden wordt zy C a m a r a genoemd (dat eigenlijk gewelf beteekent) en om de menigte en 't belang der Reliquien heeft zy met groot recht den bynaam van H e i l i g . Men treedt haar op met een trap van twee en twintig treden, die in het kruis van de Iglesia Major beginnen, en naar een verwelfd vertrek heen brengen van twintig voet in 't vierkant, waarin een altaar is, waar men Mis voor leest; want binnen is er geen altaar, en wordt ook geen Mis gelezen, ter zake van het ontzach voor zoo groot een Heiligdom; en het is ook blijkbaar dat Koning Don Alonzo bedoelde dat er geen altaar binnen in zou zijn. In dit vertrek of de buitenkapel, is een groote boogdeur met een sterk slot. Deze brengt u tot eene andere kleinere vierkante kamer, ook gewelfd met een vierkante deur, die ook met een ander sterk slot verzekerd is; en dit zijn de sloten en sleutels, die de Bisschop Sampyro wegens hunne sterkte en zekerheid by uitstek verheft.

De vierkante deur is de deur der Heilige Kamer, die de gedaante heeft van een volkomen Kerk; en men treedt daar met twaalf treden in af. Het lichaam dezer Kerk heeft vier en twintig voeten in de lengte en is zestien wijd. Haar booggewelf heeft de zelfde maat; deze zoldering is rijk gebeiteld en rust op zes Kolommen van verschillende soorten van marmer, alle kostbaar en recht schoon, waarop de twaalf Apostels, twee aan twee, gebeeldhouwd zijn. De grond is met Mozaïkwerk ingeleid, met verscheidenheid van streken, die soorten van jaspis verbeelden. De Bisschop Sampyro klaagde met recht over de don-

kerheid dezer Kerk, die slechts een klein venstertjen boven in de Kapel heeft, waarom er in 't geen men 't lichaam der Kerk noemt, gewoonlijk drie zilveren lampen branden, (waarvan de middelste grooter dan de andere is,) en er nog veel meer licht aangestoken moet worden, als de Reliquien vertoond zullen worden. Deze worden bewaard binnen een tralienhek, dat de Kapel van de Kerk afscheidt. De Kapel heeft by den ingang twee rijke marmeren platen, is achttien voet lang, en een weinig smaller; de vloer en zoldering zijn in den zelfden smaak als van de Kerk, maar het is eenen e s t a d o (eens menschen lengte) lager, hetgeen ten dien tijde in de Asturien en in Gallicie de gewoonte geweest schijnt te zijn, zijnde de C a p i l l a s M a j o r e s of Hoofdkapellen daar veel lager dan 't lichaam der Kerk. De zoldering der Kapel is vlak, en heeft in het midden onzen Zaligmaker tusschen de vier Evangelisten geschilderd, en dit schilderwerk is zoo oud, dat het blijkbaar van den tijd des stichtens is. De vreemdelingen worden gewoonlijk voor het ijzeren hek staande gehonden. Daar binnen is een lager houten hek, tot voor 't welke men zoodanige lieden toelaat als wier waardigheid dit vereischt, doch zeer weinigen wordt het toegelaten, verder in te treden. Deze Kerk bouwde de Koning, om, gelijk hy ook gedaan heeft, de heilige ark of kist, de heilige lichamen, en de andere groote reliquien die by de verwoesting van Spanje in de kelder en kuil van Monsagro verstoken waren, derwaart te voeren, en te dier oorzake bouwde hy haar met zoo veel zorgvuldigheid, zoo kostelijk, en zoo wel verzekerd en sterk. -

Ik heb de Camara santa dus uitvoerig beschreven, om 't geen ik van de overkostelijke reliquien te melden heb, te beter op te luisteren. Ik zal de voornaamste van die vermelden, en begin met de Heilige Ark, die met groot recht dezen naam draagt. Zy staat in het midden der Kapel, dicht by 't houten hek, zoo dat men ze van drie zijden om kan gaan, en zy is geplaatst op een steenen voetstuk, met beitelwerk versierd, van een palm hoog. Zy is omtrent vijf voeten lang, ruim drie voeten wijd, en omtrent even zoo diep. Het deksel is plat, en overal met zilveren platen van zekere dikte bedekt; en ook hier en daar verguld. Aan de voorzijde (die naar 't lichaam der Kerk gekeerd is,) heeft het de twaalf Apostels in meer dan halfrond, en ter wederzijden zijn geschiedenissen onzer Lieve Vrouw, van gelijk zilverwerk. Op het vlakke van 't deksel is een groot kruisbeeld gegraveerd, met veel ander beeldwerk daar om. De zijden zijn met loofwerk bewrocht, en alles toont groote oudheid. Het deksel heeft rondom een vier linien dikken zilveren rand, doch die op sommige plaatsen geschonden is. Wat deze kist behelst, is, als ik getrouw afgeschreven heb, in zijn slecht Latijn en met al zijn fouten als volgt:'

[Hier volgt dan die Latijnsche Opnoeming, waar van wy hier, zoo diep reeds in de Kerkbeschrijving getreden zijnde, de eenvoudige opgaaf vertaald zullen overnemen.]

‘Een groot brok van het kruis onzes Heeren.’

‘Een stuk van Zijn kleed, waar over 't lot geworpen werd.’

‘Iets van het brood, waar Hy in 't Avondmaal van genuttigd heeft.’

‘Van 's Heeren linnen grafdoek en Zijn zweetdoek met Zijn allerheiligst bloed.’

‘Van de heilige aarde, die Hy met zijne gezegende voeten betreden heeft.’

‘Van 't kleed Zijner moeder, de H. Maagd.’

‘Ook van haar melk, 't geen zeer wonderbaarlijk is.’

‘Hier by zijn dan gevoegd de heerlijke overblijfsels van Heilige mannen, waarvan men de namen, zoo goed men kan, opgeeft.’ Te weten:

‘Van den H. Petrus, Thomas, Bartholomeus.’

‘Beenderen van Profeeten, van alle de Apostelen, en veel andere Heiligen, wier namen Gods Wijsheid-alleen bekend zijn. Voor welke allen de voortreffelijke Koning Alonzo uit nederige Godsvrucht die kist heeft doen maken ter bevatting dier heilige panden, met of uit verguld zilver, van buiten met schoon kunstwerk versierd, waar meê hy na zijn dood hun gezelschap in den Hemel verdient te verkrijgen door 't gebed der Heiligen.’ - Na een klein uitgesleten vak, volgt eene i n d u l g e n t i e , uit genade des Heilands om deze ‘panden der Heilige Apostelen, en van Sint Just en Pastor, Cosmus en Damianus, Eulalia, Maximus, Germanus, Baudilus, Pantaleon, Cypriaan en Justina, Sebastiaan, Facundus en Primitivus, Christoffel, Cucufatus, Felix, Sulpicius.’

‘Het zakelijke van de wijze, waarop deze Heilige Ark in Spanje kwam, koomt, naar de melding van al onze deftige Schrijvers, hier op neêr. Wanneer Kosroës, Koning van Perzie, by Keizer Heraklius tijd in het Heilige Land kwam en de stad Jeruzalem nam, verheimelijkte de Bisschop der stad, Filip genaamd, en zijne Geestelijkheid uit Godsdienstige voorzorg deze kist, die van den tijd der Apostelen af, daar bewaard was geweest, en met nieuwe reliquien verrijkt geworden. Na Kosroës overwinning ging de Bisschop Filip met verscheidenen zijner Geestelijkheid naar Afrika, en nam de Heilige ark met zich; en daar bleef zy eenige jaren lang tot de Saraceenen ook in dat gewest doorbraken; en toen voerde Fulgentius, Bisschop van Ruspina, haar uit gelijke voorzorg, naar Spanje. Dus kwam zy in de Heilige Kerk te Toledo, en werd van daar naar de Asturien verhuisd en in de kelder van Monsagro verborgen; eindelijk verplaatste Koning Don Alonzo de Kuische haar naar de Camara Santa, en naderhand werd zy door Koning Don Alonzo den Groote verrijkt. Dus schrijven onze Historien, en dat zelfde wordt gelezen in de Berichten over het Feest, dat de Kerk van Oviëdo wegens het daar aankomen van die H. Ark, met een daartoe geschikte predikaatsie en veel plechtigheid, op den dertienden Maart na de Vesperdienst, boven in de Kerk der Camara Santa viert. Dit is een zeer gewichtig getuigenis voor de H. Ark wegens hare echtheid en die van den overgrooten schat dien zy besluit. -

Ook zijn er sterke getuigenissen, dat Koning Don Alonzo de Groote niet alleen de Ark zoo verrijkt zou hebben, maar ook de stad van Oviëdo met muren en met een kasteel versterkt; dat hy er ook de burcht van Cauzon op het strand gebouwd zou hebben, alleen tot zekerheid en beveiliging van dezen heiligen schat, gelijk hy in het opschrift op een steen nagelaten heeft. Nog een getuigenis van groot aanbelang is de diepe eerbied, die van den tijd af waarvan dat opschrift is tot nu toe, voor deze H. Ark betoond werd. Deze eerbied is zoo groot, dat niemand haar heeft durven openen, daar er droevige voorbeelden vermeld worden van sommige stoute pogingen daartoe. 't Geen als zoodanig in onze dagen is voorgevallen, is niet treurig, maar veel eer stichtelijk en verblijdend! De Hoogdoorluchtige Don Christoval de Rojas y Sandoval, die nu hoogwaardig Aartsbisschop van Sevilla is, besloot, toen hy Bisschop van Oviëdo was, de kist te openen. Hiertoe, gelijk de byzondere godsdienstigheid en heilige ijver voor de Eere Gods, die hy in alles bewijst, hem aandreef, maakte hy zulke godvruchtige voorbereidsels als de algemeene roem van zulk eenen Hemelschen schat noodzakelijk toonde te zijn. Plechtig kondigde hy een Vasten van veertig dagen in zijn kerk en door geheel zijn Overbewind af, met bevel van gebeden tot den Heere te doen, dat Hem behagen mochte 't geen er voorgenomen was; gevende Zijne Hoogdoorluchtigheid het voorbeeld (hetgeen in zijne Kerk zeer gemeen en zeer opwekkende is) in zich-zelven en zijne Geestelijkheid. Drie dagen voor den zondag, waarop de opening geschieden zou, gelastte hy een ieder te vasten en grooter gebeden en ommegangen te doen. Als de dag nu kwam, las hy een Pontificale Mis, en predikte, en stortte met zijne heilige vermaningen veel van zijne eigene godvruchtige gevoelens in de harten der Hoorderen over. Na het eindigen der Mis klom hy, gekleed als hy was, naar de Camara Santa met vele uiterlijke plechtigheid en veel innerlijken gloed van godsdienstigheid in 't gemoed; en hebbende daar op nieuw zijne oodmoedige beden aan onzen Heer uitgestort, en de drift der heilige begeerte, die hem bezielde, verlevendigd; nam hy, op de knien liggende voor de Heilige Ark, den sleutel om haar te openen. Op het oogenblik nu, als hy zijn hand uitstrekte om den sleutel in het sleutelgat te steken, gevoelde hy plotselijk zulk eenen schok en huivering, en vond zich zoo van alle kracht en vermogen beroofd (t a n i m p o s s i b i l i t a d o) om den sleutel eenigzins te bewegen [het geen inderdaad op zich-zelfs in een ijzeren slot, dat eeuwen lang op een zeer vochtige plaats gestaan had, en dus ondersteld mag worden door en door verroest geworden te zijn, niet zeer verwonderen mocht,] dat het hem onmogelijk was voort te gaan, of iets anders te doen dan in die heilige verbazing te blijven, zonder tot iets meer in staat te zijn. En even als of hy daar gekomen was, om dat gene te weeren en te beletten, dat hy opzettelijk en met zulk eene drift en zoo veel toestel meende te verrichten, zag hy af van zijn voornemen

en gaf het op, zijnde geheel zijne vorige begeerte in een rilling van sidderende oodmoed omgekeerd. Onder andere byzonderheden, die zijne Hoogdoorluchtigheid verhaalt van wat hy toen gevoelde, zegt hy, dat zijn hair zoodaniger wijze en met zulk een geweld in de hoogte rees, dat het hem was, als of het de mither aanmerkelijk boven zijn hoofd oplichtte. Wy weten allen, dat deze beroemde Prelaat kracht en standvastigen moed ter uitvoering bezat in alle de groote zaken, die hy in de dienst onzes Heeren ondernam; doch op deze wijze is de Heilige Ark toen ongeopend gebleven, en dus, geloof ik, zal zy altijd ongeopend blijven, zekerer toegesloten zijnde door ontzach en eerbied en te rugzicht op deze voorbeelden, dan door de sterke schuif- of grendelbout voor haar slot.

In het Opschrift der kist wordt melding gemaakt van de overblijfselen van Sint Basilius, en uit hoofde dat deze Heilig weinig bekend is, zal het gepast zijn', hier iets van hem te zeggen. Deze Heilig wordt zeer vereerd in Salamanca en in Zamora, en in beide die steden heeft hy een Parochiekerk; ook heeft men in Zamora een goed deel overblijfsels van hem. Men heeft zijn naam tot zoo verre bedorven, dat men hem S i n t B o a l heet ['t woord in ééne sylbe uit te spreken, die met onderdrukking der s uit B a s i l saamgetrokken is, even als 't Fransch B â l e voor B a s i l i a zegt], en hy thands by zijn eigen en waren naam naauwlijks gekend wordt.

De Geestelijken zeggen, dat de hul of mantel van Sint Ildefonso, dien onze Lieve Vrouwe hem gaf, in de Ark is. Men mag dit wel gelooven, nadien onze goede schrijvers uitdrukkelijk verhalen, dat dit kleed met de H. Ark en de overige heiligdommen (waaronder het thands niet gevonden wordt,) naar Oviëdo gebracht werd, en er vee meer reden is om te denken, dat het zorgelijk weggeborgen dan dat het verloren geraakt is. Ook zegt men, dat, als die hemelsche mantel in de H. Ark werd gelegd, men een stuk van den heiligen zweetdoek daar uit nam, waarin het hoofd des Heilands ter zijner begraving gewonden was, gelijk in het opschrift der Ark gemeld staat. Dit is één van de meest vermaarde Heilige overblijfselen door geheel de Christenheid, en is daarom zeer rijk versierd en zorgvuldig bewaard, wordende niet meer dan driemalen in 't jaar en met de grootste plechtigheden getoond. De doos, waar het in bewaard wordt, is van buiten met goud en lazuursteen bewrocht, met schoon gedreven werk, en ook schilderwerk en andere sieraden van veel belang. Binnenin is een vierkant houten raam, geheel met zwart fluweel overtrokken, en met zilveren hengsels en andere zilveren versiersels rondom. In de ruimte van dit vierkant is de heilige zweetdoek uitgespannen en op het fluweel vastgemaakt. Het is een linnen doek, drie vierde lang en een halve varo breed (makende 3¾ op 2½ half voet) en op vele plaatsen vol van 't Goddelijk bloed onzes Zaligmakers in vlekken van verschillende grootte en gedaante verspreid, waarin sommigen zelfs

blijken van 't Goddelijk gelaat en andere byzonderheden opmerken. Ik bespeurde die niet, maar het gevoel dat my aangreep wanneer ik het aanzag, is genoeg om my alles daarvan te doen aannemen; en indien een ellendig mensch als ik, daar zoo by getroffen was, wat moet het by dien gene zijn, dien onze Heer eene grooter verkwikking by zulk eene gelegenheid waardig acht? Driemaal in 't jaar wordt het den volke getoond; namelijk, op Goeden vrijdag en op de twee Kruis-feestdagen in Bloei- en in Herfstmaand, waarby dan een groote toeloop van geheel den landstreek en van verdere plaatsen is. Dat gedeelte van het kruis der kerk naar de Camara santa is rijk behangen; en in het eerste vertrek der Camara is een gallery opgericht voor de ten toonstelling welke op dien dag met gordijnen van zwart fluweel, en een verhemelte, dat zich over de leningen heen uitstrekt, besloten is. De Bisschop in zijn praalgewaad, met zijn bystanders en andere achtbare personen, plaatst zich achter de gordijnen met den heiligen zweetdoek, en houdt het raam by de zilveren hengsels, overdekt met een sluier. De gordijnen worden dan opengetrokken, en de Choristen beneden heffen dadelijk het M i s e r e r e aan. De Bisschop ligt den sluier op, en op het gezicht van den Heiligen doek begint een ander muzyk van het volk, dat diep van een godsdienstig gevoel aangedaan is, 't welk alle harten doordringt. De Bisschop blijft eenigen tijd staande, en keert het Heilige Overblijfsel naar alle kanten heen; en als naderhand de sluier daar weêr over gehangen en de gordijnen toegetrokken worden, bergt hy den zweetdoek wederom in de doos. Met al deze plechtigheden vertoonde de zeer doorluchtige en hoogëerwaardige Heer Don Gonzalo de Solorzano, Bisschop van Oviëdo, dit Heilig Overblijfsel op Sint Jacobsdag in het jaar onzes Heeren 1572, ten einde ik van de geheele zaak een volkomen verslag aan den Koning mocht doen, hebbende ik toen de heilige reis derwaart op zijn bevel ondernomen.

Een andere Kist met een overdeksel van rood fluweel en brocade, bevat een goede menigte van beenderen, en eenige stukken van een hoofdschedel, die, alhoewel zy door vochtigheid wat vergaan zijn, een zeer aangenamen reuk van zich geven; en dit is wat wy die er by waren, wanneer zy my vertoond wierden, bespeurden, en wy spraken daar van als iets merkwaardigs en wonderbaarlijks. Het bericht dat die van de Kerk wegens dit heilige lichaam geven, is, dat het het lijk van Sint Serrano is, zonder dat men daar iets meer van weet. In aanmerking van de groote vochtigheid dezer beenderen, geloof ik voor vast, dat zy naar de Camara santa gebracht zijn geweest uit de Kerk van Leocadia, die, als men gezien heeft, daar onder is. Ook is daar in het altaar de groote steenen Kist ledig waarin naar 't schrijven van Bisschop Sampyro, Koning Alonzo de Kuische vele overblijfselen gebracht had. Ik voor my heb het dus altijd voor zeker gehouden, dat het het lichaam van Sinte Leocadia is, 't welk in deze kostbare Kist ligt; en in deze meening ben ik nog versterkt sedert dit jaar 1580,

wanneer er door onze Spanjaarts in het Klooster van Sint Gislijn naby Bergen in Henegouwen zulk eene uitstekende vlijt is in 't werk gesteld, om uit te maken of het lichaam van Sinte Leocadia, dat zy daar hebben, dat van onze Heilige zij? De uitslag der nasporing is geweest, dat het boven allen twijfel zeker was, het zelfde te zijn; dewijl er een echt oorspronkelijk geschrift was gevonden van den gene, die het by vergunning van een onzer vroegste Koningen naar derwaart gebracht had, en hy het buiten tegenspraak van Oviëdo gehaald had, overmits het daar achtervolgens mijn onderzoek, zekerlijk geweest is. Nu stel ik vast, dat de Koning, die er een deel van gaf, er ook een deel van behield en hetgeen daarvan te Sint Gislijn is, is niet zoo veel, of hetgeen daar ginds is, kan hier wel van afgenomen zijn.

In de Benedenkerk is in eene nis of holte, daartoe gemaakt, met een ijzeren hek en welversierde deur, een van de kruiken, welke onze Zaligmaker door Zijn wondermacht, op de bruiloft in Galilea met wijn vulde. Zy is van wit marmer van eene antieke gedaante, meer dan drie voet hoog, en, bovenaan, twee voeten wijd en bevat meer dan zes Spaansche a r r o b a s , [dat is, eene hoeveelheid vochts die 150 ponden weegt]. En, aangezien het in den Kerkmuur van Koning Alonzo den Kuische is, en al het werk roudom zeer oud, mag men gelooven, dat deze Vorst het daar plaats heeft doen geven.' - A l g e m e e n e K r o n y k v a n S p a n j e , XIII B. hoofdst. 40.

[Een andere maar kleine kruik en van gevlekt rood marmer (immers de brokken daarvan, met een koord aan elkaâr gehecht,) werd my in 1808 in de Hoofdkerk te Hildesheim vertoond].

Morales geeft den omtrek van de by hem vermelde kruik in zijn Dagboek op, en merkt aan, dat zoo de Christenen haar over land naar Spanje gebracht hebben, daar eene ongemeene kracht en byzondere tusschenkomst van de Godheid by heeft moeten plaats grijpen, om dat breekbaar ding zoo veel mijlen verr', en over de rawe gebergten van Europa heen te voeren; doch hy voegt er by, dat het te water naar Andalusie of Portugal gebracht kan zijn, en in dat geval zou er slechts een landreis van vier of vijf mijlen meê gemengd zijn geweest. - In zijn Dagboek gewaagt hy van zekere andere overblijfsels, waar de Kerk van Oviëdo op roemt, maar waarvoor hy beter bewijs verlangde, dan er voor bygebracht werd. Dus was 't met een stuk van den visch van Tobias, en van Samsons honigraat, en meer dergelijke, die (zegt hy) de geloofwaardigheid van de echtheid der Ark verzwakken zouden, waarin zy, volgens den Bisschop van Oviëdo, Don Pelayo, en Sebastiaan, den Bisschop van Salamanca, besloten lagen. Van deze kostlijke overblijfsels spreekt hy in zijne Geschiedenis niet; ook maakt hy geen melding van een stuk van Mozes staf, van een grooten lap van den huid van Sint Barthel, of van de zool van een van Sint Peters schoenen, die hy alle in zijn Dagboek optelt, zijnen twijfel over hun echtheid eerder ingewikkeld dan duidelijk te

kennen gevende. Als eeu naauwkeurig en getrouw liefhebber van Oudheden, was Morales gewoon, bewijzen te vorderen en na te sporen; en voor deze stukken kon hy niet dan getuigenis van overlevering en van oudheid vinden, die, als behulp, het geloof daaraan wel konden versterken, maar op zich-zelve niets afdeden. De Heilige Ark had alle de bewijzen voor zich die hy vorderde, en de eerbied, waarmeê hy die beschouwde, is in zijn Dagboek op een byzonder merkwaardige wijze uitgedrukt. Ik heb nu, zegt hy, het zakelijke van de Camara santa beschreven. Het Geestelijke en Godsdienstige kenmerk, dat zy van de heilige schatten ontleent, die zy in zich bevat, en het gevoel dat men ontwaart wanneer men daar intreedt, kan niet beschreven worden zonder oneindige dankzeggingen aan ouzen Heer, dat het Hem behaagd heeft, een ellendeling als my dat te laten ervaren. Ik schrijf dit in de kerk voor het ijzeren hek, en God weet, dat ik als buiten my-zelven ben van ontzach en eerbied; en ik kan niet dan God om kracht smeeken tot vordering in het gene, waartoe ik zelf geen vermogen heb. X. Deel. Reize, bladz. 91.

Morales heeft, even als Origenes, in zijn jeugd een beslissend bewijs van de oprechtheid zijner godsdienstige gevoelens gegeven, en het is somtijds, als of hy zijn geest zoo wel als zijn lichaam ontmand hadde; maar met al die diepe bygeloovigheid, was hy door en door een godvruchtig en braaf man. Zijn levensloop is innig belangwekkend, en zijne schriften, behalven hunne groote geschicht- en oudheidkundige waarde, boezemen daarby een nog grooter deelneming in door de schildering van des Schrijvers zielsgesteltenis, die hy zoo dikwijls daarin open legt. Zijne afbeelding, voor de jongste uitgaaf zijner Werken geplaatst, is byzonder treffend door zijnen karaktertrek.

Bladz. 430.

- De vrome Urbaan verscheen.
Hier niet in 't choorgewaad uit ragfijn vlas geweven,
Noch prachtig opperkleed met blinkend goud gesteven.

En vervolgens:

Door de ongeverfde wol van de overkleeding. -

De Engelsche Dichter heeft hier:

The pall
Of wool undyed which, on the Apostle's tomb
Gregory had laid.

[The pall is verbasterd uit het Latijnsche woord pallium, mantel of overkleed beteekenende. - De hier bygevoegde Engelsche aanteekening bestaat in het volgende uittreksel uit Fullers Kerkgeschiedenis bladz. 71, 't geen wy hier letterlijk overzetten, zonder daar de aanmerkingen op te willen maken, waar het vatbaar voor zijn zou.]

‘'t P a l l i u m is een Priesterlijk kleed, aanmerkelijk ten aanzien van de stoffe, het maaksel, en het geheimzinnige daarvan. Wat de stoffe betreft, 't is gemaakt van lamswol en bygeloof (dus drukt hy zich uit.) Ik zeg van lamswol, zoodanig naamlijk als zy van den huid der schapen geschoren wordt, zonder eenige andere kleur door de kunst daaraan toegevoegd; en gesponnen (zoo eenigen melden,) door eene byzondere ordening van Nonnen; doch eerst in de graftombe van den Apostel Petrus gelegd, of van zijn lichaam genomen, (als anderen voorgeven,) en zoo 't een en het ander tevens plaats heeft, zekerlijk allerheiligst, en nog op een bygeloovige wijze met kleine zwarte kruissen versierd. Wat de gedaante betreft, de breedte is niet boven die van drie vingeren, en het heeft twee stroken voor en achter afhangen, die de Aartsbisschoppen, alleen wanneer zy ten altaar gaan, boven de Priesterlijke praalkleederen om hun hals dragen. Drie geheimenissen waren daarin opgesloten. V o o r e e r s t, Nederigheid, die de Geestelijkheid meer dan alle kostlijke kleeding versiert: T e n a n d e r e, Onschuld, in navolging der eenvoudigheid van 't onnoozele lam: En t e n d e r d e, Naarstigheid in Hem na te treden, die Zijn verdwaald lam op zijne schouders naar huis draagt. Doch, om recht uit te spreken, de groote geheimenis van het pallium was, dat de Aartsbisschoppen in het ontfangen van dit gedeelte des gewaads hunne afhankelijkheid van den Roomschen stoel bewezen: want een kleene strook, derwijze plechtig aangenomen, was een genoegzaam teeken hunner onderwerping. En gelijk dit de Oppermacht van Rome erkende, zoo vermeerderde het in latere tijden ook haar voordeelen ten aanzien der inkomsten. Want schoon zoodanige palliums eerst om niet aan de Aartsbisschoppen gegeven werden, wier plaatsen toen veeleer lastig dan aangenaam waren, daar zy weinig anders dan kommer en moeite voor hunnen arbeid hadden; zoo kostte echter, by vervolg van tijd, het pallium des Aartsbisschops van Kanterbury vijf duizend florijnen; zoo dat de Paus wel gezegd mocht worden, het Gulden vlies te bezitten indien hy al zijn schapenwol op dien voet aan den man brengen kon. Alleen wil ik hier byvoegen dat de Schrijver van C a n t e r b u r y - b o o k dit pallium t a n q n a m g r a n d e C h r i s t i s a c r a m e n t u m noemt. Het is goed, dat t a n q u a m het verzacht, anders hadden wy acht Sacramenten gehad.’

Bladz. 430.

Noch Bisschoplijke stool. -

[Het Engelsch gebruikt hier het woord van O r a r y, en de Dichter teekent daar het volgende op aan.] Het Koncilie van Laodicea heeft twee Kanons betrekkelijk het O r a r i u m; 't welk een sjerp of sluier was, over de schouders hangende, en door Bisschoppen, Priesters, en Diakens gedragen mocht worden, maar door geene Onderdiakens, Zangers, of Lezers, wien 't gebruik van dit siersel uitdrukkelijk by die Kerkvergadering wordt ontzegd. - Het eerste Koncilie van Braga

spreekt van de t u n i c a en het o r a r i u m, als beide tot de Diakenen behoorende. En het derde Koncilie van Braga beveelt den Priesteren het Orarium op beide schouders te dragen, waaruit wy leeren dat de t n n i c a of s u r p l i c e gemeen was aan geheel de Geestelijkheid, het o r a r i u m op den linker schouder den Diakenen eigen, en op beide schouders de onderscheidende dracht der Priesters. Het vierde Koncilie van Toledo is in deze onderscheidingen duidelijkst. Want in één kanon zegt het, dat, indien een Bisschop, Priester, of Diaken, onrechtmatig van zijn graad ontzet is, en by een Synode onschuldig bevonden wordt, zy echter daarmeê niet hersteld zijn, ten zij zy van de hand des Bisschops den verloren graad voor het altaar op nieuw ontfangen. Indien het een Bisschop is, moet hy zijn o r a r i u m, zijn ring, en zijn staf, dus weder ontfangen: indien een Priester, zijn o r a r i u m en p l a n e t a: indien een Diaken, zijn o r a r i u m en a l b a. En in eenen anderen kanon stelt het, dat de Diaken slechts één o r a r i u m, en wel, op zijn linker schouder, dragen zal, waar meê hy het teeken tot de gebeden aan het volk zal geven. Door hetwelk wy ook de reden dezer benaming van o r a r i u m in den kerkelijken zin van o r a r e, als bidden, leeren verstaan; schoon het woord anders in de gemeene beteekenis niet meer dan een doek om het zweet van 't gelaat af te droogen, beteekent, en zoo van o s afgeleid wordt; in welke beduidenis het somtijds by Ambrosius en Augustinus voorkomt, zoo wel als by oude Romeinsche schrijvers. - Doch hier wordt het in den kerkelijken zin genomen voor een gewijde dracht, aan Bisschoppen, Priesters, en Diakenen, by de plechtige dienst eigen; in welken zin het blijkt een dracht geweest te zijn, van 't gemeen en dagelijksch gebruik onderscheiden. B i n g h a m, XIII. B. Hoofdst. VIII. Afd. 2.

[By ons is dit teeken van Priesterlijke waardigheid, t' allen tijde de s t o o l genoemd, met het Latijnsche woord s t o l a, hetwelk eigenlijk een lange tabbaart beteekent, doch aan dit sieraad geeigend is].

Bladz. 430.

- Hy droeg de myter niet
Waaruit het eêl gesteente een stroom van vonken schiet.

'Het gebruik van de Mither is zeer oud, en dit hoofdsieraad is drieërlei, de eene soort, welke p r a e t i o s a (de rijke of kostelijke mither) genoemd wordt, om dat zy met juweelen en kostbare gesteenten of met gouden of zilveren platen overdekt is; de andere a u r i p h r y g i a t a (dat is van doek met goud doorweven) zonder juweelen en zonder gouden of zilveren platen, maar het zij met eenige kleine paarlen bezet, het zij enkel van witte zijde met goud doorstikt, het zij uit eenvoudig gouden weefsel zonder platen of paarlen; de derde, die de e e n v o u d i g e genoemd wordt, zonder goud, van enkel damasten of andere zijde, of zelfs van wit linnen, met roode nestels of franjen

en hangende stroken. De kostbare draagt de Bisschop op Hooge feesttijden, en doorgaande wanneer hy amptswege het Te Deum laudamus doet zingen, en by de Mis: Gloria in excelsis Deo. Niet te min, mag hy op die zelfde Hoogtijden ook de tweede soort dragen, doch alleen gemakshalve, om niet al te zeer bezwaard te worden, door, gedurende de geheele dienst, de kostbare mither op 't hoofd te torsen. Daarom heeft het gebruik ingevoerd, dat hy by den aanvang en het einde der Vespers en plechtige Missen en in 't gaan en te rug keeren naar en uit de kerk, en wanneer hy zijn handen wast en den plechtigen zegen geeft, de kostbare Mither gebruikt, maar tusschen beide de auro phrygiata. De tweede soort draagt hy van den Advent tot het feest van 's Heilands geboorte, behalven op den derden Zondag des Advents, waar in het Gaudete enz. aangeheven wordt; want dan draagt hy de kostbare, ten vreugdeblijk. Voorts van Septuagesima tot den vierden dag der Groote week, met uitzondering alleen van den viernen Zondag van Quadragesima, waarop het Laetare enz. gezongeu wordt. Voorts in alle Vigilien, waarin gevast wordt, en in de Quatertempers, in de Rogationes, Litanyen, en Ommegangen, die ter boetdoening strekken; op 't Feest der Onnoozele kinderen, 't Nisi veniat in dominicâ, en by de zegeningen of Benedictien en Consecratien of wijdingen die niet in het openbaar geschieden. Op welke tijden de Bisschop zich van de kostbare mither onthoudt. Doch als hy de tweede soort gebruikt, mag hy in de plaats daarvan ook de eenvoudige dragen, even als de tweede soort in plaats van de kostbare. De eenvoudige mither gebruikt hy op den zesden dag in Parascene, en by het Dienst- en Mis-doen voor de afgestorvenen.' Het Ceremonieboek der Bisschoppen, I.B. Hoofdst. 17.

Bladz. 431.

> Geen goud, geen eêl gesteente, als in voorleden dagen
> De wareld in den dosch van Leeuwenhild zag dragen,
> Die, trotsch op zulk een pracht, den nazaat in 't gebied
> Zijn nameloozen schat tot rijkspraal achterliet!

'Ten laatste deed hy den Zueven den oorlog aan, en met wonderbare snelheid maakte hy hun Rijk tot een erfgoed van zijn geslacht, nadat hy het grootste deel van Spanje reeds overweldigd had; want te voren lag het gebied der Gothen in enge perken besloten. - Hy heeft ook het eerst den koningsschat rijk en aanzienlijk gemaakt, en het eerst die schatkist, zoo door berooving der opgezetenen als door vijandenroof gestijfd. Hy was de eerste ook van zijne Natie, die in Koninklijk gewaad op den throon zat. Want voor hem was er geen onderscheid tusschen de algemeene kleeding of zetel en die van de Koningen.' Sint Isidorus, Geschied der Gothen. - Kerkelijk Spanje, VI. 498 en volg.

Bladz. 431.

Den Zweef, Wandaal, Alaan, beroofd van naam en Rijken!

Tot den leeftijd der Filippen werden de Portugeezen nog by de Kastilianen, uit verachting S e v o s o s genoemd, het geen Brito wil dat het oude woord S u e v o s (Zweven) was, dus in gebruik gebleven maar verbasterd en ter versmading gebezigd, om dat men den oorsprong en beteekenis (als de echte volksnaam zijnde) vergeten was. - De P o r t u g e e s c h e M o n a r c h i e; II, VI, 4.

Als de Zueven en Alanen Spanje overstroomden, belegerden zy Lissabon, en werden de Heiligen, Maxima, Julia, en Verissimus (een gants niet twijfelachtig persoon) als inboorlingen dezer Stad zijnde, door die stedelingen aangezocht om hen te verlossen. Ten gevolge hiervan ontstond er een ziekte onder de Belegeraars, en zy verdroegen om op te breken tegen betaling van een som gelds. Bernardo de Brito bejammert, dat Blondus en Sabellicus in hun verhaal van dit geval zoo achtloos te werk zijn gegaan, dat zy zelfs die som niet gemeld en in 't geheel van de in- of aanroeping dier Heiligen niet gewaagd hebben. - P o r t u g . M o n a r c h . II, 5, 23.

Bladz. 432.

- Dat ge op uw aardschen wandel
Door 't voorbestemmend lot slechts nietig werktuig waart,
En, machtloos even zeer in lijdlijkheid of pogen,
Steeds met den valschen schijn van eigen wil bedrogen?

[Voorbestemming en voorzegging met den zoogenoemden Vrijen wil te vereenigen, daartoe is het zeker hier de plaats niet. Dat punt was altijd een geschilpunt, om dat men twee zaken doet opmerken: Vooreerst, dat vrijheid in de daad en niet in den wil ligt; en ten andere, dat de zoogenoemde vrijheid, volstrekt genomen, een bloot verschijnsel voor ons is, als zoo vele andere, en dat men door vergelijking wel het eene verschijnsel uit het andere verklaren kan, maar den grond der verschijnselen niet in staat is te kennen, waardoor ook noodwendig schijnstrijdigheden voortspruiten, die by hooger kennis vervallen zonden, en welke er ten aanzien van het lichaamlijke even als van het geestelijke plaats hebben, door geen Filozoofsche stelsels ooit weg te nemen. Dat het willen eene bepaling (determinatie) is, is zeker, en dat niets door zich-zelven gedetermineerd kan worden dan God-alleen, even klaar; terwijl geheel het geschapendom op elkander werkt en zich wederkeerig bepaalt. En dat dan alleen de determinatie vrij is, als zy met de bestemming des gedetermineerden overeenkomt, en dus Gods bestemming is, is desgelijks zeker. Uit hooger standpunt beschouwd, vervalt dus alle zwarigheid, en met God te willen, is vrij te willen; en geene andere vrijheid is er. Doch daar meê is men

nog geen bloot werktuig. De Engelsche Artikelen der Londonsche Synode van 1562 drukken zich hieromtrent volmaakt wel uit, Art. XVII, en het ware te wenschen, dat men dit altijd wel doordrongen had.]

Bladz. 433.

- Gy, God der legerscharen,
Tot wiens onzichtbren troon dees eed is opgevaren,

Het zakelijke dezer gebeden (die geene loutere verzieringen zijn), is te vinden in de Krooningsplechtigheden by de Angelsaxen, en was ook in de vroeger eeuwen der Fransche Monarchy in gebruik. Ik ben ze verschuldigd aan Turners voortreflijke Geschiedenis der Angelsaxen, en aan Lingards Oudheden der Angelsaxische Kerk, een werk, waarin de geleerdheid met de Roomsch-katholyke Sofistery hand aan hand gaat.

Bladz. 433.

- Vierpaar wakkre knapen,
In reusgelijke kracht en lijfsgestalt' volschapen,
Aanvaarden 't achtbaar schild, ter huldiging bestemd,
Nog in Rodrigoos hand, enz.

Ch. de Mesa in zijne Herstelling van Spanje, IV. Boek, bladz. 54.

En Graaf en Hertog en by één vergaârde Grooten
Aanvaarden in den kring dien ze om den Heirvoogd sloten,
Een oud eerwaardig schild, waarop de ontzachbre Vorst
Zich opgeheven ziet en schouderhoog getorscht,
Daar ze in d' aalouden stijl der Gothsche Legertroepen
Tot driewerf, Koning heil! heil Koning! Koning! roepen.

Bladz. 435.

Verheug u, ô Leon, uw Koningsvaan waait uit!

‘De eerste Stad die hy won, was Leon, en van toen af noemde hy zich Koning van Leon, en nam tot wapen een rooden Leeuw op een wit veld, met verlating van het oude Gothsche Krijgsteeken, ' geen een roode klimmende Leeuw, met het hoofd naar achter gewend, op lazuren veld was, boven drie baren van zilver en lazuur.’ Francisco de Pisa, Beschrijving van Toledo, III. Boek, Hoofdst. 2.

De Leeuw van 't Wapenschild, het merk van Heldenmoed,
Zijn erflijk stamblazoen, geheel geverfd in bloed.

Choor der Zanggodinnen, bladz. 102.

‘De oude wapens [van Landen en Plaatsen] waren die men s p r e -

kende noemt, als in die der Graven van Kastilie en der Koningen van Leon te zien is, die, om de gemeene benoemingen der Gewesten door hun wapenblazoen uit te drukken, Kasteelen en Leeuwen aannamen, doch welke op de ouder namen van Castulo en Legio in 't geheel geen betrekking hebben.' - P. de Marca, Geschiedenis van Bearn. I.B. hoofdst. 12, § 11.

De open kaken des Leeuws zijn relevées de trois pointes creusées dans leur centre (gewapend met drie spitsen, van onderen rond in één vloeiende), waarin de geheimzoekers de gedaante van een lisbloem [Fransche Wapenlelie, zoo 't heet] meenen te zien. Ik wil het niet tegenspreken (zegt vader Labat), 't staat den lieden vrij, in de wolken of in 't kolenvuur alles te zien, wat het hunne verbeelding gelieft zich daarin voor te stellen; waarom dan ook geen Fransche Lelien in de Leeuwentanden? Ik geloof niet dat de Spanjaarts het toestemmen, zy die den Leeuw voor 't blazoen en zinnebeeld hunner Monarchie nemen: want men zou 't als een teeken op kunnen nemen, dat zonder Fransche hulp hun Leeuw niet zeer te vreezen zou zijn. West-afrika II. Deel, bladz. 14 [Eene aanmerking, die, toen zy gemaakt werd, zeker niet verwacht werd ooit zoo treffend te zullen worden, als zy 't in onze dagen is!].

Bladz. 435.

- En waar de Taag te spreken
Omcingelt, waar (helaas!) Rodrigo is bezweken.

Daar is in het Toledaansche een plaats, genoemd la Alcurnia. 'Deze naam (zegt Francisco de Pisa) is Arabisch en beteekent hoornig of hoornvormig, 't geen de Christenen (Spanjaards) foz of hoz de Tago, dat is de sikkel van den Taag (de bocht of kromte) heeten. Zy wordt dus genoemd, omdat deze rivier, van dat zy onder de brug van Alcantara doorgaat, een bocht en draai maakt, die men in een oud geschrift hoz de Tajo genoemd vindt. Even zoo is het te Arlança met de Lara, waarvan la hoz de Lara (de sikkel der Lara) genoemd wordt, als Ambrosio de Morales opteekent; en in het Rijk van Toledo heeft men ook la hoz de Jucar, de sikkel van Jucar.

[De Engelsche Dichter gebruikt ook in zijn oorspronkelijk dezen eigen naam en zegt

- Tagus bends his sickle round the scene
Of Rodericks fall

Doch in ons Nederduitsch scheen dit de Dichteresse minder gepast, en verwarrend voor den onkundigen Lezer te zijn, en deze geheele plaats is te belangrijk en te warm, om haar door eene duistere figuur te doen bekoelen.]

Bladz. 435.

Waar eens de Oranjespruit, tot Neêrlands heil geschapen,
In 't voor de ontloken kracht reeds aangeschoten wapen
De voorknop maaien zal dier fiere lauwren-oest
Die, Neêrland! die, Europe! uw vrijheid redden moest.

[Die de geschiedenis onzes tijds kennen, herinneren zich met de diepste tederheid, hoe dit Saragossa de schouwplaats was der boven alles uitblinkende Heldendapperheid van onzen dierbaren Kroonprins, Prins Lodewijk van Oranje, en de lauweren die deze hoop en steun des Vaderlands aldaar uit bloed en vlam roofde. Hy, naamvoerder van den Ridderlijken Lodewijk van Nassau, die zich by Mook, na ongelooflijken arbeid en ijver, als slachtoffer voor onze vrijheid opofferende, steeds de vurigste begeerte by onze Natie naliet van eens wederom in een Oranjespruit herdacht en vernieuwd te worden, gelijk by de geboorte van onzen tegenwoordigen Koning reeds doorstak, en waarop toen, onder andere meer, het recht Dichterlijk geboortevers door Mevrouw Roelofsma doelde. - Het behoeft hier niet aangemerkt, dat deze echt Nederlandsche uitboezeming uit geen ander hart dan van de Hollandsche Dichteresse spruiten kon, die op den bloten naam van Saragossa van 't ingeschapen vuur der Oranjezucht even als haar gemaal op moest bruischen. Zegen zij over den naam, en ruste steeds op het overdierbare hoofd van dit pand der Goddelijke weldadigheid over zijn Huis en ons Vaderland!]

Bladz. 436.

- De Spaansche wapenkreet.

[Deze was S a n t J a g o , de naam van Spanjes beschermheilig. Het Moorsche A k b a r is de naam van een Moorschen Veldoverste. - Gaarne stel ik 't een tegen 't ander.

De e e u w i g h e i l i g e n a a m is die van God, by den Muzelman Allah (الله). G o d o n t e e r e n d e is dit zekerlijk, gebruikt wordende door hen, die den Heiland en Zijnen dienst bevechten; doch in hun, die dit bevechten (terwijl zy dien Heiland diepen eerbied toedragen,) ter goeder trouw en tot Gods eer meenen te doen, is deze aanroeping misschien minder misdadig, dan sommige Sociniaansche gebeden uit een hart met afkeer van Jezus vervuld. God oordeele!]